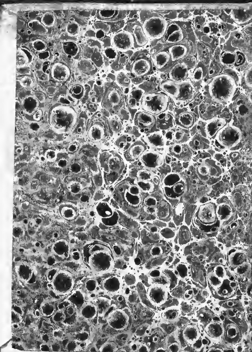
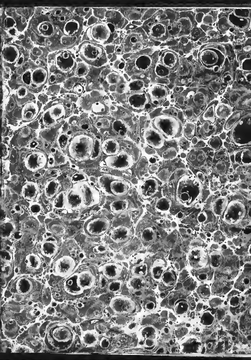
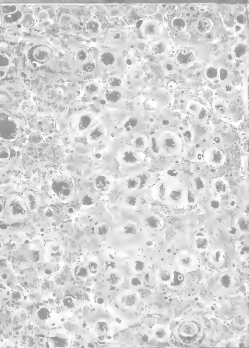

[illegible]

[illegible] Rossi y Veron [illegible]

[illegible] De la [illegible] De la
Compañía de Jesús. Be

EPISTOLA PHILIPPI BEROALDI AD LECTOREM

[S]CRIPTionem ecclesiasticam pleriq; existimant consimilem esse uirgini ualentulæ: ĩ qua plus lacertorum sit: q̃ formositatis: plus roboris: q̃ nitoris. Ex quo fit ut interdum talis lectio delicato Lectori fastidienda fiat; & aspernabilis. Sed nuper Matthæus Bossus Dogma ecclesiasticum adeo pigmentis oratoriis uenustauit: adeo omni concinitate elegãtiarum expoliuit: Vt tersius: mũdius purius uix quicq̃ reperias. Multiplici uariaq; doctrina scatẽt eius Dialogi Oratiões et Epistolæ. Oblectat: tenet: capit lectorem minime lassescentẽ: Vbiq; luculẽtus: et emunctus: et quod cum primis ecclesiasticum hominem decet: sanctitudinis cõsultissimus ẽ. Lector ita lege ut perlegas Ita itra ut spectes. Sunt enim hæc nõ a limine tantum salutanda: sed etiam atq; etiã introspicienda. Caue queso: ne: quod canis in ægypto: bibere et fugere uidearis.

MATTHAEVS BOSSVS VERONENSIS CANONICVS REGVLARIS. D. REVEREN. SVO IOANNI MEDICI. S. R. EC. CARDINALI SAL. ET FOELICITATEM IN. D.

a PLErisq; saepe rogatus: ut opuscula quaedā & diuersarum reg. orōnes atq; epistolas: quas multas hactenus scripsi: colligerē: & officiosa impressorum manu: atq; idustria ea oia ante recognita: accurateq; digesta cōmunia pluribus redderē: Negotiū meum aliquandiu cogitans haesi: distuli: torsiq; me etiam. Ea. n. ipsa erant partim ita dispsa: ut receptui classico nullo qdē signo ad uexilla reuocari āplius possent. partiq; ēt i fratrum manibus habebāt p italiae totius diuersa coenobia: partim caecis nrae cellulae angulis: situ: ac puluere pene tabētia diu iacuerāt: pcul a mēte: oiq; memoria: ut difficillimū sane mihi uiderecr i corpus aliquod unū tot mēbra disiecta cōponere. Meas cogitationes quoq; nō magno studio lucubratas satis placere posse diffidebam iis presertim: q stricta libella oia appēdunt: & corrugata frōte: ac rinoceroteo naso aliena tāq; odorāt. Atq; ideo iterim coepi in lucē emittere praetētatum iter: factumq; discrimen Dialogū nrm de ueris ac salutaribus aīi gaudiis: q impressoria arte diffusus in plurimos: ut se coepit ondere: pbarus (ut uidi) atq; digne habitus ē: clarum praeter caeteros cui testimoniū dedit Politianus ille noster ille iqq: q singulari doctrina & accurata de re quaq; tōe graecarum praeterea litterarum eruditiōe aetatis & saeculi nri nemini cedit: ea una epistola ad inclytū tuū genitorē: quae ad dialogi caput apposita ueluti serenissima gēma fulget: & emicat: quē cū eodē ipso Politiano nec inuitus legit semel & pluries ad calcem usq; in signis & clarissimus Io. Mirādula: cuius ingeniū suphumana oisariāq; doctrinam oēs obstupescunt: & a cuius integritate aiq; nitore ois abest hallucinatio palpansq; cōsensio. Politianus Io. Mirādula

Hinc aīata Hinc incensa mihi fiducia: ut caetera ista quae diximus: ita sparsa quaq; ac disseminata in unū cogeremus. Quod cū fecerimus quae ex multis depditis inuenta: recep

taque sunt quas Recuperatiões appellare possumus Fesula nas tuo ãplissimo & sacratissimo nõini merito dedicãda pu tauimus: quẽ speciosũ uexilũ & maximũ caput religiosi or dinis nr̃i augurramur aliqñ futurũ:ut portẽdi nobis uisum ẽ

Quando decoratus Io. Medices.

nuper: ipseq; tibi ẽt lætissimus dixi: cũ te ita dignatũ meis i fesulano mãibus iniciari Xp̃o summus oĩbus Cardinalatus i signibus: q omniũ quos uixisti: fuit tibi & pulcherrimus & fœlicissimus dies: Patriæ: Generiq; clarissimo tuo ornatissimus. Quod eo quoq; promptius atq; audacius feci: q̃ supe riore æstate i urbanis ædibus tuis cũ te uisitassem: adessetq; Gẽtiles Aretinus episcopus uestræ familiæ cultor a iuuẽtute uernaculus: & Secretarius reg tuaꝝ & cõsilioꝝ Stephanus: sup sermõibus mutuo habitis pfessa tũ ẽ dignatio beignissima & maxĩa tua: Salutaria nr̃a illa se gaudia una cũ episco po Stephanoq; nõ i iucũde legisse. Hoꝝ omnium unus au ctor. Illaq; ipa eodẽ spiritu: eodẽq; igne cõflata. Attamẽ fa teor: & qdẽ ingenue mea scripta lõge distare ab eoꝝ maxia

Ficini Politianiq; laus.

laude: quæ sæpe habes in mãibus Marsilii Ficini: Angeliq; politiani sublimia opera: quæ ipe cũ lego: eqdẽ magis semp admiror: neq; itelligo qd ullius generis sraꝝ cõferri possit suis editiõibus clarissimisq; operibus: quæ multa alter aliter uero pauciora: sed grauissima uterq; cõscripsit. Sed post ma cellũ & adipẽ ẽt blãdissima olufcula & appetibiles fluuiales pisciculi sunt. Pulcherrimus ita sideꝝ ordo nõ magnis tãtũ: sed paruis fulgoribus dispositus est: & stella differt a stella i claritate sua: noster ut inqt Apostolus) Itaq; nr̃a istu cũ lege ris: grãdiloquẽtiã facile desyderabis: & exatã omni ex parte:

No.

absolutãq; dicẽdi artẽ: cuius eqdẽ rei catholicis nobis religio sisq; scribẽtibus nõ præcipua omnino cura esse cõuẽit: ne ampullosioribus uocibus: exqsitioribusq; coloribus cælestiũ fides: albaq; ueritas iducta apprehensaq; uideat. Põdus ue ro (si nõ fallor) mea im pbe amãs: quod a me fieri nullo mõ eqdẽ ueli: copia: deuotio: fructus: & quæ suapte natura ẽ ad mirabilis: atq; iucũd i uarietas nõ usq; quaq; deerit q bus de rebus nõ tã meũ tñq̃ dñationis prudẽtissimæ tuæ esto iu diciũ. Dẽiq; Vale. & i dño adolesce fœliciter suboriẽs Iux: Spesq; noua sacrosãtæ Matris ecclesiæ. Ex Abbatia Fesula na pridie Kal. April. Anno incarnati Xp̃i. Mcccclxxxxii.

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI RE GVLARIS AD IO. PHILIPPVM GERMANVM ET CONCANONICVM DE TOLERANDIS ADVERSIS DIALOGVS INCIPIT.

q VONIAM CVM SAEPE ALIAS : TVM nuper maxime eflagitare non cessas Germane charissime ut aliquid ad te conscribam: quo iacẽtem interdum animum: & uariis curis molesti isque distractum attollas parumper: & colligas: ut a me incitatus sæpe fecisti: constitutum mihi dudũ animo fuerat: de beatis atque uberrimis fontibus christianæ philosophiæ: si modo dominus id mihi daret: haurire aliqđ: unde aliqua ex parte tu forsitan frater desyderiũ tuum assequerere: & ipse studio & amori satis facere erga te meo. Sed q̃ sæpe falluntur futuri nescíæ hominũ mentes? q̃tunq; per inane deludimur? Dum in quotidiano euangelio Christi apud Parmẽses laboro atq; desudo: dum simul & meditor quid ad te destinandum cõscribam: nec satis occurrit præpedito animo & ĩplicato cõcionũ populariũ cura studioq; ꝑpetuo: grauis en febris me corripit: correptũ adurit ad quadragesimam usq; dimidiã. Quæ in festa febris quid etiã nobis (Deus bone) enixa sit commodi uide. Nã cũ neq; mens ipsa cogitationẽ extẽdere: neq; tremula mãus stilum ducere ualide posset: materiã tamẽ & quidẽ egregiã ipsa tum mihi etiã peperit: quã de pferẽdis aduersis toleratuq; malo tũ appellẽ: deductã a quæstione mecũ aplerisq; amãtissimis ciuibus acute & pulcherrime habita: quã langore paulo leuatus ad te scribendã duxi: tuoq; nomini dedicandã: suapte quidem natura pstantem: tum & salutarẽ ut arbitror. Tantam rem tamen (ẽt Deum præcatus: a quo agendæ cuiusq; rei auspicia quærenda sunt) satis quidẽ ipse an explicare & expolire potuerim: haud eq dem scio. Porro quid tu iudicaturus sis præscius sane sum. Cæterorum autem uereor ne morsibus pateat simplex charitas mea: quæ iuxta Pauli sententiam non æmulatur: non agit perperam: non est ambitiosa: non quærit quæ sua: sed quæ domini sunt: q cum meminerint ab Stoicis disputatum fortissime in sapientem Sto

dolorem nõ cad ere:nec quidẽ illũ ullo prorsus animi motu tur
bari:imq; sola uirtute cõtra infesta oia satis esse p̃sidii. Quin &
ad fœdandos luctus:ac ferendos sine gemitu grauissimoꝝ malo
rum oium fluctus:extent Platonis:Possidonii:& Senecæ pluria
& præclara præcepta. Pateant & quiq;.M. Tulii tusculanarum
questionum aurei libri de contemnenda morte:de tolerando do
lore de ægritudine lenienda:animiq; morbis cohercendis:deq;
ope tandem magnæ inuictæq; uirtutis ad fœlicitatẽ uitãq; bea
tam cõquirendam opitulatricis & ducis:oibus eloquentiæ flori
bus ornati:& ueluti margaritæ nitentes atq; conspicui: cũ nr̃oꝝ
deniq; gloria sanctitatis singularisq; doctrinæ illustriũ multa
etiã hoc in genere teneamus opuscula:qualia Chrysostomi:Cy
priani:Hieronymi:ad quorum dicendi copiam: sententiarum
grauitatem:atq; fulgorem præter admirationem nihil plane adi
ici possit:putent nos delirare:aut insanos esse qui crediderimus
aut noua inuenire potuisse tanq̃ a nobis:aut ab aliis inuenta uel
cultu reddere blandiora:uel accumulatione uberiora. Non ita sũ
demens:ut arrogare audeam uel utrũq;:uel alterum mihi:existi
mans cum Solomonis elogio nihil oio nouum esse sub sole:& re
sarcire uetera atq; amplificare:quæ ab ipsis philosophis studio
sissime sunt pertractata:& nostris cælitus ĩspirata:uideã oio diffi
cile:mihi præsertim:in quo nihil est egregiũ & summæ eloquen
tiæ p̃ximum. Ea uero magis ad scribendum me ratio mouit: qua
quotidie etiam ad pulpita ducimur. Recens enim & refricata uir
tutum memoria uelut unguentum suauius fragrat:& semper hã
bet nescio quid:quod nouam affert uoluptatem & commodum
iuxta tritum uerbum illud:Decies repetita placebunt. Suus cuiq;
sit sensus: Alienisq; de rebus uel ex prudentia uel ex temeritate
uniuersi diiudicent:nihil ẽ:quo minus ipsi:ut scriptum ẽ:gradia
mur simpliciter:& nostra ut possumus sancta solatia in Dei lau
dem:hominumq; salutem cum pietate suscipiamus. Paruis &.n.
nobis polliceri maximum aliquid haud profecto licet: sed neq;
suscepta res ipsa huiusmodi est:quæ aut grandia aut obscura:aut
peregrina uerba desideret:quæ argumentationes contortas:& ca
ptiones dialecticas:aut inextricabile aliquid aut si nuosum iure
recipiat. Magis uero apertam & candidam: synceramq; facum

diam hoc loco postulari animaduersum est mihi:ubi acuta uelu ti cuspide iugulādus omnis esset error:& clipeo ueritatis lucid if simæ ab hæresi murmureq; in Deum liberanda humana temeri tas foret:quod efficere conati sumus:nescio uero an effecerimus. Noster totus huc tendit animus. In hoc mens flagrat. Hoc ipsa ēt conscientia glescit. Vt rem igitur cœptam iam nostra prosequat̄ oratio:per interualla cum essem a tertianis aliquanto quietus: & amici quos dixi:mutui sermonis cupidi ac studiosissimi ad me uisendum audiendumq; coirent:affirmarentq; se dolere:& gra uiter angi:ꝙ nostræ concionis usu atq; solatio tandiu carerent. Ab iis.querela exorta est:quæ ad Deum usq; uel penetrat:uirum iustum:ingenio:& uirtute præcellentem:Seruum domini frugi: & de rebus humanis recte sancteq; merentem: præpediri febri bus:& langoribus ita uexari:ut minus queat & sibi uacare:& pro desse ꝗ plurimus:indignū penitus deo:ingratūq; uideri:esseq; & toleratu admodū graue. Eos argumentantis:Me uero retellea tem:interdum quoq; audies sciscitantem. MAT. Q Vid caulæ est:cur de optimo & maximo Deo praue ita sentiatis uos institu ti moribus ciues:dulcesq; amici en intente audiam: refertote? AMI. Tu uero pater:si ut inquis:nobis aures commodabis:nec languenti corpusculo grauis futura est disputatio:pergemus id agere:& quidem ut audite:æque & libere:si bona cū uēia. MAT. Nempe agite & quantum placet argute et ingenue. Sed admo tis auribus quid colloquimini? AMI. Quod te affecto corpore ac languido cernimus:uerenur ne ualitudinem cogitatio uexet infirmam. MAT. Est sane ut dicitis:non sum recte mei compos: & ad enarrandum quæ uultis prorsus liber. Rugata itaq; fronte mentem intentionemq; colligebam tantisper:ut poteram. AMI. Velle minime possumus:quod acceptum exhibenti tibi sit obsu turum. Iube itaq; tu nos pater abire:teq; interim cura. MAT. Præter hec omnia. Maximo semper solatio mihi fuistis:& totis mōdo quibus ualeo ānitor uiribus a uobis accipere: & ipse cōdi cere de quo uolueritis: & ab supremo pioq; deo spero præsidiū. AMI. At tentare Deū nōerit iudicio? MAT. Atqui oia possū i eo: q me cōfortat:& cū infirmor:fortior sum inqt Apostolus. AMI. Apost

a iiii.

Quoniā uero tu te ultro sic exhibes:et quærēdi nobis facis arbit
riū:ne p multa uagemur:hoc unū nō afferemus inmedium:tum
ur mala plura si sermo poposcerit. Quid est p Deū q̄ sanctorꝝ hominū
oni pa uitam atq3 piorū uniuersa maloꝝ turba persequitur? Paupertas:
unt. ignominia:langores:dolores:cruciatus:supplicia:seruitutes:orbi
tates:exilia:afflictiones:tētationes:carceres:calamitates:plagæ:ne
ces. Maxima nos admiratio tenet istuc profūde rimantes:q̄ se di
ligētibus deus religiosisq3 colētibus tot tormenta:tot impendat
exitia. Nam mortis genera quæ patiūtur cultores Dei:passiq3 sūt
ruciatus semper:quis nō horret uel recensere:uel cogitare? Alii:si uera le
nctorꝝ gimus:flagris uerberati. Alii pectinibus laniati: Alii eculeo suspē
si. Alii flammis iniecti. Multi feris expositi. Quidam saxis obru
ti. Alii oleo:pice:plumbo ue per ora liquato intus exusti. Quam
plurimi carcere:gelu:fame:tabeq3 consumpti. Innumeri subiecta
ceruice lictorum gladiis prostrati. Porro ut te sæpe docentē in po
pulo audiuimus:si tam cōueniens nihil ē Deo:q̄ pietas: beneficē
tia:æquitas: Nihil autem e contrario tam prorsus alienum:q̄ sæui
tia:uel iniquitas:uel malitia:oportet omnino ut sancte uiuētibus
non modo haud noceat:sed & faueat & præstet auxiliū:alioquin
quomodo Deus:& uerus hominum parens:qui propensior ad p
dendum:q̄ ad seruandum inueniatur? Perfacile esset uirtutes se
ctari:dulcesceret animus factorem Deū religiose & fideliter cole
re interq3 homines socialiter:pieq3 uersari:si quos synceros ac fi
dos habet cultores & seruos cōfoueret beneficus: atq3 diligeret:
& quæ retulimus mala tam grauia:ut par ē his præcaueret? At cū
nullus sit tutus locus uirtuti:nullum pie religioseq3 uiuentibus
quietum perfugium:quin uita eoꝝ ois ludibrio: tormētis: dolori
bus:& procellis omnibus exposita sit rari admodum reperiri pos
ur pauci sunt:qui aut uelint:aut audeāt tā difficilem & asperam uiam uel
rtutē se ingredi:uel tenere:qui propriis corporibus abuti immaniter pos
antur sint:& innoxio sanguine persecutorum carnificinas cruentare.
Pauescunt omnes in limine:& perambulare plana atq3 uirētia:
q̄ abrupta & salebrosa satius putant:ita honoribus: ita dignitati
bus:ita cupiditatibus:ita libidinibus magis: q̄ deo atque uirtuti
lo: bus inseruitur. Quin & obtenebratum illud uerbum iactatur in
uulgus. Cælum atque terras possidentem:& omnibus quæ sunt

rebus imperantem maximum deum ac præpotentem rei unius huius laborare inopia:ut se uenerantes atque colentes habeat ad modum tatos:tanq̃ in suos grassator & carnifex magis:q̃ parens & rerum salutarium opifex. Contra inimicos q̃ plurimos ꝙ impu re:scelerate:nefarieq; uitam agentibus: nullis legibus præceptis q; obtemperãtibus bona omnia larga manu porrigere:uotaq; in dulgere uideatur. Nihil est.n.quod tam generosos animos cõtun dat:& quatiat:q̃ hæc cõmentatio obstrusa:atq; nodosa: quaq; abs te nobis Matthæe pater:qui multa tibi & ingenio & studio cõpa rasti desideramus absolui. MAT. Geram uobis morẽ ornatissimi uiri:& quæ nosse tam uehementer auetis:ut sane potero explica bo. Vos ãt si minus clara uox fuerit:oratioq; diserta: ueniam ua lido mihi dabitis:& extempore differenti. AMI. Age ut assoles: tua nobis & sonora & melliflua semper est et uidetur oratio. Ve rũ ut prius ista surgas ab exedra:& strato accubes:ũde lenius do ceas optamus. MAT. Nihil uos ista res turbet. Nam sessio ut ani mus uigilantius agat:q̃ toto si recubem corpore efficit. AMI. Nc quit labor ullus inhibere uolentem dum qui uult amat. Pergito: nos studiosos habebis & dociles. MAT. Vestra omnis quæstio a triplici dubitatione deduci mihi plane uidetur:ꝙ bonis aduer sa:malis prospera frequenter eueniunt:& tertio:quod præteritis nescio quomodo:hæc ipsa utrisq; quandoq; communia. AMI. Rẽ plane ut ẽ:recte percepisti. Nam in his graui cæcitate torque mur:quã utinã leues:ac diluas. MAT. Constare satis omni sapiẽti qui dignitatis humanæ rationẽ tenet equidẽ arbitror: Deum ab initio hominẽ cõdidisse:et ex illo uno tanq̃ ex stirpe sparsisse p orbẽ omne genus humanum:suosq; uniuersos uoluisse fore cul tores. nullo modo præsertim ut hic inferius manerent æterni:sati q; essent:quod est cõe cum brutis:solas absumere fruges: Altior fuit fingẽdi hois ratio:altius consiliũ:sacramẽtũq; diuinius: ut qui plane esset uiua:& constans:& certa quædam diuinitatis effi gies:non terrena sed cælesti uirtute omnino præditus. Rebusq; quæ hoc in mundo sunt:omnibus præstãtior atq; sublimior:perẽ ni tandẽ & fœlicissima imortalitate:uirtute æmulatus:sibi copula retur i cælo. Assentimini hac in re libere mihi:an fundamentum istiusmodi certum atq; immobile infirmandum putatis? AMI.

Verum

Amoris m maxim

De quibus questio

Prima r tio cur b ni uexant

Etiam istud ipsum & pulchre & constanter fatemur. MAT. Con
sequens itaq; est: si cælestis: si diuinus: si sapiens: si & imortalis:
& formis formosior humānus ē animus: & delibatus: ut Pythago
ræos dicere memorat Cicero e mēte ipsa diuina: eundem supnā
illam patriam: quæ una est omniū parens: & ciuitas: unde diuul
si atq; decerpti singuli sumus: debere præter cætera omnia ama
re præcipue: amatam optare: optatam acquirere: & qui ultimus ac
eatus beatissimus finis est: acquisitam æternis sæculis possidere. Quo
nis niam uero bona illa cælestia abdita nobis & remotissima sunt:
nde ter ut nullis corporis sensibus pcipi queant: Terrena autē ista sensi
noꝝ tan bus subiacent tota: naturāq; habent & genesim ex crassa: colora
s amor ta: concreta: palpabiliq; materia: ut apprehendi: possideriq; pos
sint: alliciuntur q̄ plurimi blādis aspectibus: & tanquā ueneficis
umbris: falsisq; imaginibus sic excæcantur: ut totis animis ceu
quadrupedes rebus caducis conuersi atq; deuoti: iaceant: & de
curuentur in terram: quorum miserandam secordiam Propheta
deplorans. Homo inquit cum in honore esset: degenerauit: cōpa
ratus est iumentis insipientibus: & similis factus est illis. Qui
bus sane de tenebris erumpit (pro nephas) morbus pestifer ille: &
noratio insanabilis lues: quæ est ignoratio sui: ut se sc homines extra quæ
i. rentes: cōtra delphicum monitū interius deserant: & quæ odisse
Sapientum erat: amentes appetant: eos solos beatos existimantes:
qui habitis præsentibus bonis perfruantur: & gaudeant: miseros
uero qui careant: quodq; dolendum est magis: ac lachrymis pro
sequendum: uix ulli quidem iam reperiantur: qui cōquisitis nō
uot ex protinus abutantur: qui per occasionem: licentiamq; peccandi
osperis flagitiose non peccent. Diuitiæ libidinē fouent: et lasciuiā procre
ala. ant. Potētia dignitates: honores: et huiusmodi reliqua: quæ opini
one falsa: quā diximus: i pretio sunt: superbiā pariunt: ambitionē
enutriunt. Iram alunt: odiū: inuidentiā: proditiones: parricidia:
uenenaq; intentāt. Viribus uero corporis bella geruntur: oppres
siones: direptiones: colluctationesq; irritantur. Proceritas autem
et corporis forma prostitutiōi cōceditur: stomachādæ pernitiosæ
q; libidini. Vxorū gratia et liberoꝝ charitas: necessitudo: dilectio
q; suoꝝ quē arecto nō abstrait: & ad nefas nō oē cōpellit: Cōper
tissima sūt hæc: q̄ neq; ificiari: neq; obscurarī q̄squā facile possit.

Ob id causæ nimirũ fideles suos et charos pius Deus:atq3 benifi cus talibus his momentaneis & fragilibus bonis priuat: & exuit: nõut sæuiat: pcutiat: pdat:& mactet grasator:ut dicebat & carni fex:sed ut salutarisi atq3 optimus periclitãtiũ liberator a culpa & periculis eximat:saluetq3:& muneret:cui diligẽter cũ cogito:hoc sane ꝑpositũ inesse mihi uidet:quod sapiẽtissĩo principi:q iuuẽ tuti certamina:uenationes:cursus:agitatiões equorũ cæterorũq3 laborum ꝑpessiões grauissimas atq3 diutinas:& cũ his anxia bonarũ artium studia decernit:& impartit:ne umbra & ocio torpe ant:& macello saginati atq3 culina mollibus tantummodo læti: semper respirent in uitia quod est uenenum generosorum animorum:& ultimus uirtutum interitus. Quod q̃ sit certe uerissimum:idoneus hoc loco nobis est testis Scipio Nassica. Ille pontifex. Ille sapiens. Ille et in repu. maximus: Qui cum de exci denda Carthagine consultatio inter Romanos proposita esset: haud quaq̃ delendam fore censebat:et contradicenti Catoni: et decernenti ut diruetetur:acerrime repugnabat:cõtestans pacem: ociosamq3 securitatem Ciuitati futuram exitio. Contra urbis æmulæ terrorem romanæ uirtuti necessarium fore tutorem. Non est mos gestus Scipioni quietis falsa dulcedine: arduam posthabente uirtutem. Tandem extincta Carthagine: externoq3 metu depulso:de prosperis et florẽtibus rebus bella emanauere ciuilia:amissa uetus moꝝ integritas:exhausta postremum:et absũpta libertas pulcherrima. Quãta simul ex ocio atq3 ignauia procreata sit petulãtia atq3 libido. Iuuẽalis his uersibus elegãter expꝛ̃ssit.

Labor uirtutũ custo

Scipio nassica de. Carthagine

Cato aduersatus

Iuuẽalis

Præstabat castas humilis fortuna latinas
  Quondam:nec uitiis contingi parua sinebat
Tecta labor:somniq3 breues:et uellere tusco
  Vexatæ duræq3 manus:et proximus urbi
Hannibal:et stantes collina turre mariti.
  Nunc patimur longæ pacis mala:sæuior armis
Luxuria incubuit:uictumq3 ulciscitur orbem
  Nullum crimen abest:facinusq3 libidinis:ex quo
Paupertas romana perit. Videmus igit omnia hæc lubrica et icerta siue corporis sint:siue fortunæ bona:ad quæ mortalium

Virtus nõ | cæca cupiditas semper ahelat detrimẽto sæpius esse uirtuti & ad uersis hoiem magis: q̃ secũdis fieri beatũ: deniq3 totius uirtutis
cõstat fine | & laudis dignosci ratione solis aduersis: quæ q tollit uirtutẽ tol
aduersario | lit: q accersit: uirtutẽ accersit: qm iter se adeo pxima sunt cõiuga taq3 natura: ut remotis atq3 disiectis: uirtus quæ sit nullo qdem
o. | modo intelligi possit: quæ & maloꝝ atrocitate atque nũero cre scit etiã deumq3 ppius semper accedit. Et ut hoc loco priscorum gentiliũ: quæ uos delectãt: & altius pũgũt: exempla cõsectenopor
Socrates. | tune quoq3 ubi locus fuerit: Sanctis & illustribus nñs usurus: So
Plato. | crates: Plato: Diogenes: zeno: Regulus: Mutius: Curius: Fabritius producantur in medium. Quæso de Socrate an esset illa tam ce lebris & præcipua patientiæ fama: nisi mortifero poculo coactus fuisset in carcere morit Aut Platoni tanta sane laus attributa con stantiæ: nisi philosophiam dũ quærit: ueluti fugientem: captus a Piratis & uenundatus crudelissimo Tyrranno Dionysio ifracto animo seruiuisset: & deinde in æginã ductus iteꝝ se uendi mini me iniquo animo tulisset? Quod pari præconio dignũ sempq3
Diogenes | memorabili: dum erũt litteræ. Diogeni contigit: capto etiã a pira
zeno. | tis: & Xemadi Corinthio in Creta uenundato: zenonis Stoicoꝝ principis cogor & hic meminisse: qui naufragus cum iacturam haud paruam iuuenis fecisset: mœstus Athenas cõcessisse dicitur
Crates. | & ibi prætereuntem Cratẽ conspicatus: illi se in discipulũ dedis set: a quo cũ cœpisset institui: fructũq3 doctrinæ percipere: Quan do naufragium feci: secundis uentis nauigaui inquit. Ea. n. me uis sane ad philosophiam applicuit. Quæ uero te ætas unquã o
Regulus | Regule: aut quæ te linguæ tacebũt? Vtraq3 enim Fortuna: si qd ea est præter consiliũ: dispositionemq3 diuinam: suos in te cona tus effudit omnes: tibi præsens: tibi blanda: tibi obsequiosa ne di xerim pedissequa cum paruisset: per triumphalesq3 uictorias tuũ nomen ad summũ honoris & gloriæ fastigium sustulisset: in fi da deniq3 uel irata cruentam in te manum exeruit: Per obscena
No. | diraq3 supplicia te ludificauit: & ut uictor euincereris effecit. Sed quoniã sapientis & fortis uiri: eiusdemq3 integerrimi sub iugũ mitti animus nequit: neq3 ludibrio: neque multitudine atrocita teq3 pœnarum robur generosi animi tui ac dignitatẽ deformare

Carthaginenses potuerunt. Subiit carcerẽ trabeum: angustũ & teretẽ: clauorũ aculeis interius plenum uenerabile suũ corpus: laceratur: discerpitur: dum p terrã pulsa rotatur machia: & inoffensus animus de sede nõ pellitur: qm̃ suum bonum omne malũq; in sui potestate retinuit maior atq; fortior oĩbus rebus. At Sceuolam quæ res tulit ad astra? Vmbra ne & ocium? an experimẽtum illud inuicti spiritus: cui comperari non possit maius: cũ dexterã sponte iniectam igni passus est torreri: atque aduri: Porsenam hostem ut hoc signo ab obsidione ꝓpelleret: Regi obiectans in faciem agere & pati Romanæ esse uirtutis: Addẽs prætcrea atq; cõtestans: quod ipe perficere p errorem minime potuit: de cõiuratis futurũ aliũ: qui hostẽ Romani imperii cõfestim interimat. Quã cõiurationẽ Porsena formidãs: pacis fœdera mox cũ Romanis iniuit: seq; a bello cõpescuit. Ad Curiũ deniq; uenio atq; Fabritium: qbus neq; delatum imperium: militaresq; uictoriæ neq; cætera multa: cũ domi: tum militiæ prospere & magnifice gesta: tantum unq̃ laudis peperere: quantũ grauis & uoluntaria inopia peperit. Quorũ alter Sannitum legatis scãno sedentem præ foco: & lignea parapside cœnãtem rapas spectadum se præbuit maiore cum gloria: q̃ uel Midas unq̃ uel Lucullus ĩ auro ambitiose cœnauit: luxuriosoq; assedit in ebore. Alter egẽtissimus omnium: generosi ãt ditissimus animi: partem regni a Pyrrho propositã cõstantissime spreuit. Si ducẽda est ĩ malis ĩfirmitas corporis. Si morbus: si dolor: si cruciatus: si inopia: si uincula: si mors deniq; ipsa: isti quos modo commemorauimus: isti inq̃ nõ ignaui: nõ agrestes: sed philosophi: & maximi & clarissimi sine cõtrouersia uiri ĩ tantas se sponte calamitates dedidissent? Sed dedidere: qm̃ hæc ista quidem uiris bonis mala nõ sunt: quin exercitia magis: stabilimenta: neruiq; uirtutum: quæ illi uel hũana ꝓ laude: uel pro reipu. commodo perferẽda putauere salubriora iis: quæ uulgo nuncupamus bona atq; ꝓspera. Magna igitur ut uiri eloquentissimi & ardẽtissimi Lactãtii nostri sententiam usurpẽ: & præcipua uirtus ẽ patientia: quam pariter & uulgi & publicæ uoces: & philosophi: & oratores laudibus celebrant. Quod si publicæ & omnigenæ uoces

Sceuola.
Porsena.
Curius.
Fabritius.
No.
Lactantius.

uulgi atque: & philosophorum nobilissimorumq; gentiliū patiē
tiam tantopere celebrant quæ sine aduersantibus malis sue
niri non pōt: quanto nos magis: q iniciati Xpo fonte baptis
matis humanis bonis renūtiamus pp bona cælestia: & qui
admonemur in euangelio ore diuino. Regnum celorum uim
patitur: & uiolenti rapiūt illud: & arcta est uia quæ ducit ad
uitā: ab ea uirtute nō abhorrebimus: sacrum genus: & electum
Virtus q̄ti. diuinis imbutitū disciplinis: tū moribus: Omniū igit & lit
terarū et gentiū consensu liquet: ut sparsa breuiter colligā
uirtutem sine mutuo: aduersoq; nixu haud posse constare:
nec dignitatē suam nomēq; retinere: quin solam eam esse:
quæ beatā uitā efficiat et struat iter in cælū: quam si quis in
animi domicilium admiserit: contra omnē flatum casumq;
fortunæ sic eū indurabit: ut nō modo dicā asperitatibus nō
uinci: sed ne inclinari quidem possit. Nulla enim sunt data
arma fortunæ: qbus uirtutē expugnet. nullū telū: quo sapiē
tis animū feriat: neqtia atq; crudelitas uim suam aduersus
Mexentius uirtutē intentet: Exhibeat Mexentii feritatē. Phalaridis tau
Phalaris. rum. Neronis sæuiciā. Erigat cruces. Rotas extruat. Eculeos
Nero. tēdat. Ducat i mediū singula tormentorum & necis genera: ia
cebit ne uirtus: aut mœrebit: aut succumbet? Prorsus minie.
Fieri. n. neqt: ut uirtus cedat. Validius siquidē esse opportet
quod uincit: eo quod uincit. Nō ē at crudelitas uirtute po
Andreas. tentior. Tyrannorum feritas crucē experta est in Andrea. i Ioā
Ioannes ne uenenū atq; exiliū. Iterum crucē in Petro resupinā. Gla
Petrus. diū in Paulo. Ignem in Laurētio. pectoris excarnificationē
Paulus. in Agatha. Rotam in Katerina. In his & reliqs Xpi martyri
Lauren bus fœlix & inuicta patientia crudelitatē superauit: & ita su
tius. perauit: ut qdam lætiores tormēta respicerēt: q uitā optarent
Agatha. Carnificibus alii ceruices sponte submitterēt. Plurimi p tor
Katerina. toribus magna pietate rogarēt. Nōnulli succumbētes gladi
is: & iniquas pœnas excipiētes de regno interim dei: de cō
uersione: pœnitentiaq; docerēt. Tutā igit ab oi incursu esse
uirtutē satis apparet: & bonos uiros ea duce: auspicio: fauore
q; diuino cōtra aduersa oīa animose obiectare se posse. Esse
q; in re nostra sæpe in his paruis atq; labentibus plecti: &
breui curriculo tēporis huius uexari: ut i paruis cōcussi firme

mur in maximis:& pro caducis & perituris,pmereamur ætern na.Ita naq; sumus instituti natura:quæ cœpit nō legē tunc dare: cū lex scripta est:sed tū cum primū pdit in lucē homi nū genus:ut maiora minoribus pponamus bōa:& publicas priuatis āteferamus utilitates. Sed tēporalia sunt præmia ui tiorū:æterna uero uirtutū. Nā si exorta tempestate nauis:quæ altū tenet subuertēda uidet:nonne argutus gubernator: & prudēs tū merces ptiosas & onera ipigre proicit:eaq; iactu rā taciti tolerāt nauigantes:ne cū rebus simul & ipsi naufra gio pereāt? Nonne milites cū urget obsidio:telis ictibusq; exponūt primi:tota ne respu.quæ pluris est:euersa funditus corruat? Quid dicam de medicis:q ualitudinis causa aceto ulcera pluunt:sale nitroq; mordēt:ferro atq; igne sauciāt: ossa radunt:neruos abstrahūt:uenas cōtundūt:& putre rese cāt membrū:ne pars syncera tragat? An idcirco crudeles:q nō exaudiūt supplices:nec ulneri & putredini parcūt? Im mo salutares: Immo pii: Immo bēfici. Quāto iustius:q̄toq; satius Deus piētissimus Samaritanus:& uerus medicus ho minū optimos suos quos amat:quosq; reposita manet futu ræ beatitudinis imortalis & āplissima merces.tū inopia atq; incōmodis:tū luctu:& mala ualitudine afficit? Diui Aureli nīi hoc loco uerba citabo. Matres inqt qñ fricāt in balneis filios ad salutē:nō ne paruuli clamāt inter māus eaȝ? Illæ er go crudeles:ut nō parcāt:nō exaudiāt lachrymas? Plenæ siq dem pietate sunt:& non parcitur eis. Sic & Deus noster ple nus est charitate:& tamē nō uidet exaudire:ut sanet & par cat in sempiternū. AMI. Recte:pie:diuine Sed ē ne iam tē pus:ut fatigatus a dicēdo tibi qetē idulgeas? MAT. Minie qdē:ita.n.me colloqui iuuat:ut ēt lassitudo magna mihi iā sit ex parte detracta:quod intēta efficit opera:quam uos mi hi datis:& suffusi:ut uideo:oculi lachrymis. AMI. Amicoȝ gracia multa solēt q amāt facile perpeti:& eos paȝ sentire labores:quos sua fortassis i re subire nō possent. Sic.n.nos delinisti primū cōmemorata laude:potentiaq; uirtutis:& ti midos erexisti tādē:ut lachrymas uix teneremus. Qđ si lice ret:diē una cū nocte tecū hic ageī nec grauaremur:si cōmo do oio tuo si uis cædāt nīa hæc grata & scta solatia. MAT.

Lex natu ræ

Similitu dines aptæ

No

Augusti nus.

Vis amo ris.

Noui dudū eqdē uos egregia charitate i me: & reuerentia ꝑ ditos: quæ i cēdit longe me magis & uiribus tāq̄ lacessitis: ut glīscat animus facit. AMI. Deus immortalis q̄ fœlices hodie sumus: cū tua nobis oratiōe frui abūde tā liceat. Tuq3 pater neges quicq̄ tibi hoc labore esse iucūdius. MAT. Nihil molestus is labor: unde egregius & grādis aliqs fructus acqrit. AMI. Ita te Iesus salutaris amet: & te bene fieri incolumem uelit ut qdem es promptus ad illius laudē: nostramq3 salutē Pergito igitur q̄ diu uis. MAT. Nulla mihi plane calamitas deterior ac miserabilior esse uidet: q̄ cæcitas mētis: cui nihil est quod tantam caliginem: tātumq3 torporē offundat: si uerum excutimus: nec fallit nos error pessimus uulgi: q̄ semper esse quietū: & sine labore uitam transire. Atq3 idcirco ex æ catis nobis præsentibus commodis: nihilq3 cæleste & inmortale cernētibus: sed tanq̄ subeticis clausis in mortē oculis ia cētibus: qbus amplius nullus est sensus: apponit Deus tormē ta: quæ diximus: nosq3 acrius præmittit experrecti lucē tādē conspicemur torpētis animi tenebras depellentē. Qua una de causa scriptū in Esaia uerissime arbitror: Vexatio dabit intellectū auditui. Et illud i Paulo quo nihil est certius: Vir tus in infirmitate perficit. Quam efficax: q̄q3 ualidus sit labor & disciplina non in nobis mō: sed i bæluis quoq3 rōne carentibus facile cognoscimus. Catuli suis hæris applaude re atq3 parere didicere uerberibus. Venari quoq3: stare: pro silere: erecto corpore incedere: bacillum: ouum: pomū: fiscellam ut iussi hic inde trans ferre. Fame raptrices uolucres aptari aucupio: & quod mirandū est maxie: captā ex unguibus prædā sibi etiam patiuntur sine repugnātia eripi. At uero q equus adeo ferox: adeoq3 indomitus: quem lupatis atq3 calcaribus fessor bene domitus & obsequentē sibi nō reddat? Quod si per inediā atq3 laborē tantū in animātibus rationis expertibus ꝑficit humana solertia: quid manus domini cunctoꝝ opificis atq3 magistri in homine per eadē ista putāda est ꝑfectura. Tentat aff litionibus nos itaq3 Deus: & ducit per ignem & aquā: ut semp euigilemus orantes: & terrenis humāisq3 despectis: de sublimibus cogitemus atq3 cæle

Secūda rō cur suos deus affligit

Flagella illuminant.

Esaia.

Paulus.

Catuli

Equi docētur.

Tentatio

ftibus:quod nemo efficitq; præſētibus rebus magnopere gaudet
tráqllus atq; imotus:ſiqdē uirtus nulla tanta utique ē:nullus etiā
tátus diuinæ gr̃æ cumulus:quē nō diſſipet:aut certe diminuat il
læſa fœlicitas. Hæc.n.ſecuritatē nimiam:temeratiáq; gignit au
daciā. Inſolentiam patit.amentiā ebullit. Fōtē lachrymæ:extin
guit. Mortis recordationē diſſimulat:Deū neglígit. Cū uero ten
tamur:flagellis quatimur:moleſtiis cōterimur:cū morbi ſubeunt:
pauor ingruit:oculos repēte i cælū attollimus:noſq; pfragiles: in
digētes:lubricos:& mobilitati atq; ruinæ ſemp̃ obnoxios eē cer
nētes:diuinā opē & digitū,ppēſius quæritamus. Hinc preces:hic ge
mitus:hinc lachrymæ:hic hūilis cognitio ſui:hinc pietas i oēs:hic
rex̃ cōtemptus:hinc fœdæ libidinis horror: hicq;(ut oīa ſolo uer
bo cōplectar) & tota & certa hōinis ſalus. Qua de re Iob noſter
oībus detrimētis & malis attritus: Viſitatio inquit tua cuſtodiuit
ſpūm meū. Et uas diuinæ electionis & gloriæ Paulus. Ne ma
gnitudo reuelationum extollat me:datus ē mihi ſtimulus carnis
meæ:qui me colafizet Angelus Sathanæ:pp quod ter dn̄m roga
ui:ut auferret a me:& dixit mihi ſufficit tibi gr̃a mea. Nā uir
tus in infirmitate pficit. Abūdant mihi hoc loco i genere hoc at
que ,ppoſito multa & præclara cū audita:tū uiſa exēpla ſæculi no
ſtri:quæ i duo nūc ego pſtringam. Alexander Gonzaga:is:q ger
manus eſt Ludouico Mantuæ Marchioni ſecūdo cum coaleſce
ret formoſæ indolis mactæq; uirtutis puer:cœpit extēplo ſtrumo
ſus euadere : atq; ita deformis:ut geſtare caput uideretur ad pec
tus:ſcapulis ſuperne elatis ultra ceruicem. Hic nil publicū curans
uitam priuatam agit omnē:& ocio præclaro:cum ſagatū deuo io
nis intētus pie religioſeq; uerſatur. Diligit admodum & dei ſer
uos:nos Regulares ita Canonicos præcipua familiaritate cōple
xus:ut conueſci & coniocari:cū animo remiſſionē indulget:no
biſcū ſæpe ſoleat amice quidē & libere. Is ſuper recreatione & io
co ſemel de ſe ridens O humani corporis formoſū ſpectaculū:&
pictoribus dignum facete & humiliter ait. Serio quoq; iterrogā
tus aliquidō qū formā corporis & ualitudinē proſpera emeret:tā
tum abeſt adiecit ille:ut uires corporis optēut et nolim eas mihi
cōcedi:ut facile poſſim:in quo præſens & teſtis ē mihi deus:quē
humāi pectoris nullus āgulus latet:me ex animo & ſtudio loqui.

Aduerſorum fructus.

Iob.

Paulus.

Alexāder. Gonzaga ludouicus

Nā cū memetipsum conspicio:de rebus omnibus: quæ sunt cæteris appetibiles atq3 iucundæ: De libidiue dico: di cupiditate: de honoribus ac dignitatibus:surgit mihi cōtemptus & facietas quædā:cogorq3 cū propheta clamare. Bonū mihi quia humiliasti me ut discā iustificatiōes tuas. De meis quotquot ualido usi sunt corpore:totidem cōsecuti sunt arma:quæ ubi refulserint:quam integram oro uirtutē relinquunt:quos mores incorruptos: quot direptiones & prædæ:quot stupra:quot homicidia:quot urbium euersiones:& populorum committuntur: Taceo reliqua:quæ quoties ualitudo: & robustissimæ uires arriserint: ambitiose & libidinose potētes et amplissimi uiri facile peccant:cæca præsertim illis ipsis adblandiēte fortuna:a quibus plane malis atq3 periculis: nullis piaculis et sacrificiis interdum expiandis:facile prodigiosus ipse diffugi:āpliora meditās:celsioraque suspiciens:quo bono nullū equidē maius:nullūque diuinius. Potuisset ne Absolonis nři: species:species aut quæ a poetis est nobilitata tātopere Narcisi:et Ganimedis illi æque prodesse:atque icōmoda hæc ualitudo:et gibbosa deformitas? Si qs negat uel mussat:citetur uel cum rubore:si negan ti frons ulla iam est: Satiricum illud.

itiæ cula olon cisus medes ēalis

Formam optat modico pueris:maiore puellis
Murmure:cum Veneris phanum uidet anxia mater?
Sed uetat optari faciem Lucrecia: qualem
Ipsa habuit:cuperet Rutulæ Virginia gibbum
Accipere:atque suam Rutulæ dare. Deque maribus sequitur.
Nullus ephebum
Deformem sæua castrauit in arce tirannus:
Non prætextatum rapuit Nero loripedem:uel
Strumosum:atque utero pariter gibboque tumentem:

AMI. Gratus tibi etiam est Iuuēalis & commodus. MAT. Et si obscenus est sæpe & ubricus:attamē censurā nunq̄ dissimulat: aut cauillatur ad uerum:tanta est apud omnes ueritatis gratia: tantus & honor. Quale & illud est: Iugulari facinora ab hominibus sanctæ & christianæ religionis ignaris? Sed ne intermittamus quod āte polliciti sumus:alterum de illustri Malatesta Nouello subiciet exemplum. Qui auspiciis non longe disparibus:q̄ narratus Alexander ægrotat. Varicosus enim cū esset: & uenæ circa genu tumore crus paululum deformantē ægrius ferret:de remedio aduersam

latesta

tibus medicis pertinacissime deliberauit. Cauteriũ itaq; illo iubẽ te cruri adhibitũ est: cœptamq; uenã obligari: cũ protinus grauis adeo: & irreparabilis sed dolor insinuauit ad neruos: ut una pene in dolore tenuerit manseritq;: deinde nõ tibia modo & plãta attractus: sed corpore simul toto inualidus: nisi q̃tum alienis hũe ris & lacertis annititur. Huius hæc maxia laus: q; desperato fortis simi & aptissimi corporis robore: & pristino gradiẽdi officio se to tũ generosi animi princeps philosophiæ: & litteris sacris deuouit atq; dicauit: in q̃bus assiduus maxime proficit: doctissimos uiros quoq; sibi asciuit: & bibliotecã omnis generis reꝝ præclarã atque mirabilẽ: & æmulantẽ quicq̃d magnificũ in libris habet Italia: Cesenæ in æde celebri seraphico Francisco dicata cõstruxit impẽ sa & ornatu solẽni. Lætus iam & sapiẽtissimus prædicat horribili se cæcitate sanatũ: cœpisse uidere: & usum semper corpore antea: nunc uero animo ut: altero bæluaꝝ tantũ: altero proprio & maxi mo & salutari hominis bono. O præclaꝝ cõpendiũ cũ ab infecto mortali corpore animus ipse in tantã lucẽ excessit. Nõ mala sunt igitur ista: ut uobis quidẽ uidebatur: sed optia & salutaria. cũ do cumẽta: tum rmedia cæcitatis hũanæ: cõcreti obductiq; corporis p̃ tranquillitatẽ atq; segnitiẽ: a quo torpore & cæcitate o nos domius utinam seperet & liberet. Sed neq; satis hæc dixisse: ut indicare mus cur Deus sanctos præsentis tẽporis afficit malis. Nam plura supersunt hoc potissimeq; hæc: ut ante diximus: & erit sæpe dicẽ dum: non sunt mala: magis autem ueriusq; piacula quibus eluun tur: quæ certa sunt mala: quibus ob infectã ab origine ipsã naturã quoniam recti iustiq; uiri carere etiam diu non ualent: diuina in prouerbiis uoce dicente Septies in die cadit iustus: & resurgit. At q; sacris in prouerbiis iterũ. Quis potest dicere mundum est cor meum: purus sum a peccato? Atq; illud Iob ingemiscat. Quis po test mundum facere de immundo conceptum semine? & luna & astra non sunt munda in conspectu Dei: quanto magis homo pu tredo: & filius hominis uermis? Et Ioannes Apostolus tandem profiteatur & dicat. Si dixerimus quia peccatum non habe mus nos ipsos seducimus: & ueritas in nobis non est. Inde pro pterea purgatoriæ inuentæ sunt pœnæ: quas uulgus didicit mala nuncupare: non quia mala Sed quia aspera sunt & difficilia.

[Margin, right:] bibliotheca insignis — No. — Alia pati di ratio. — Joannes

[Margin, left (manuscript):] ...c. 24. b. — ...c. 20. b. — Iob. 14. a — Iob. 25. b — Jo. 1. c. 1.

Quoniam igitur ita res ē: nec tam argumētis eget q̄ fide: hic purgatiōe hic lauacro est utiq; opus: quando fieri nullo quidem mō iam potest humanus ut animus ad auctorē reuertatur suū: a quo primū delegatus fuit in corpus: nisi prorsus omni defecatus labe terrena atq; ita inoxius ut tū extitit q̄ & cōditus: & coniugatus corpori fuit. Scriptū est.n.in Apocalipsi.ubi Ciuitas illa Sancta Hierusalē: ciuitas Dei: quæ & mater nostra est: instar nouæ nuptæ & spōsæ ornatæ describitur. Nihil inquinatū introibit in illa neque faciens abominationē. Mauult etenim pius ex misericordia deus Sanctos suos incommodis: atq; flagellis depurare præsentibus: atq; redimere paruo: breuiq; cōpendio: q̄ purgatorio igni dimittere: qui & si æternus nō est: miro tamē modo ut de Augustini nostri sentētia loquar: grauis est: quippe omnē pœnā excellens quā unq̄ passus sit quisq̄ in hac uita mortali. Indigne itaq; aduertamur deo: q̄ ñ tā certa: tāq; salutaria medicamēta uel formidamus uel crimiamur. Atq; hoc eqdē carissimi primū admiror qua ignauia: puersoq; iudicio nobis tāta est corpis cura: cuius uita oīs uel longissima aliud profecto nihil est: q̄ uelox: & citatissimus cursus ad mortē. Sed breuis: notula uix in musicis minima. Animi ā: qui sacer: q; diuinus: q; & sempiternus futurus ē: & cælestis beatitudinis particeps: nulla uel sollicitudo: uel pcīum. Vera suauis ill' Poetæ sunt carmina: quæ locus iste cogit me meminisse.

De purgatoriis pœni.

Vitæ fluxus.

Vt corpus redimas ferrum patieris et ignes,
  Arida nec sitiens ora lauabis aqua:
Vt ualeas animo quicq̄ tolerare negabis.
  At precium pars hæc corpore maius habet.

Eqdē mihi si pponatur libera optio: nihil cogitabo eligere p omnē hāc uitā humanāq; diē pati semp ut expiatus hic liber euadā: cū hic qdē p misericordiā: in igneq; clementiā moderetur deus rem omnē humanā: post excessum a corpore p seueritatē: distrīctāq; institiā: & q nūc benignus est patēt: tū inexorabilis futurus sit iudex: & minimi quadrantis exactor. Quod q secū animo nō an teuertit: non phorret: non cōtremiscit: pfecto iam est omni amente deterior. Tempus erit: tempus inq̄ quando dauiticum illud intelligat: sed sine mœroris et pœnitentiæ fructu. Peccator uidebit & irascetur. dentibus suis fremet & tabescet desyderium pec.

eatorum peribit. Sed quid uestra haec supercilia? quid frontes rugatae? Quid in alterutrum ista cöuersio? quid tädes? quid haeretis diutius? dicat qui mauult si satis nö sunt: qui hactenus uerba fecere pro omnibus. AMI. Magna nobis uisa res e: et stupore certe dignissima: q immunë a peccato humanä uitä traducere queat nemo. Si liber est homo: et sui ipsius ius integrü tenet: qd est p deum q peccata omnia uitare nö possit: aut: cü peccat: cur punit si libero oio nö est? Grauissima plane sunt sanctarum litterarü: quae ad rem citasti: testimonia atq3 oracula. Sed rei ingeniü prorsus aduersatur et ratio. Solemus audire libero quidë arbitrio et patrari et declinari quodcunq3 delictü: hominemq3 et bene et male mereri una uoluntate duntaxat: unde illa Augustini certa maximaq3 sententia ad omniü iam ora manauit. Vasis irae deus nunq reddet interitü nisi inueniret hö uolütariü habere peccatü quia iuste deus non inferret irä ei: q ex necessitate incidisset in culpä. nüc uero quö possumus non turbatis audire animis neminë nö delinquere quäta uis böitate sit pd itus: utq3 eluatur indigere supplicio? MAT. Opportuna profecto uestra est admiratio: peracutaq3 quaestio: quä o utinä posse qtü ea postulat: explicare: sed ociü et uires exiles sunt mihi: nec audeo incidentë rem illä satis implere. Attamë ne cui loco uideat nö esse respösum: et fuga nos tueri fortasse credamur: qa cömenticia ista res sit: paucula quaedä: ut breuius potero: summis labellis pro dignitate ueritatis nunc delibabimus. alias plenius: et quätü res ipsa domino fauëte postulabit. AMI. Ita breuitatë ipsi quoq3 precamur non disceptandi: sed noscendi ueri per cupidi. MAT. Peccati omnis ratio atq3 cognitio: ut plane mihi uidetur: trifariam de ducide scribiq3 conuenit. Primum enim membrum particionis est: quod Originale uocatur: de quo propheta in psalmo uerbis his meminit. Ecce enim in iniquitatibus cöceptus sum & in peccatis concepit me mater mea. & ad Corinthios Paulus Sicut in Adaam omnes moriuntur: sic in Christo omnes uiuificabütur. Alterum est capitale atque mortiferum: auertens homines prorsus a deo: & perpetuae obligäs morti: de qbus talibus Esaias iu deis illud enuntiat Iniquitates uestrae diuiserunt inter uos & deü Tertium nuncupant ueniale: quod facillima dignum est uenia

Cur nemo absque peccato

Augustinus

Origina

Capitale

Veniale

positum in minimo puncto:graduq; malorũ uixq; delicti natu ram nomenq; recipiens:quoniam neminẽ diuellit a deo:nec gra tiam uiolat:qua cõiungimur deo:sed paululũ tardat properantem ad deum:ut in cõficientibus iter:nudus alacrior ibit:q̃ paludamẽ to grauatus.Primum illud:quod ab infecto pricipio:hoc ẽ ab om niũ primo parente ducitur:inuoluntarium inesse sibi plene & fa cile quisq; dignoscit.Capitale nostrum quidem totum est:& nisi uolentibus:& scientibus:& eligẽtibus nobis illo peccat: a quo ne q; prohiberi:neq; ad illud cogi ullus potuit:aut poterit unq̃: nisi a seipso omnino uolente:ita in hoc sui compos est quisq; morta liũ.Tria tamen ista alio:atq; alio expiatione indigent modo.Na talis labes sacro fonte diluitur.Capitalis culpa pœnitudie : lachry ma compunctiq; animi dolore sanatur:adhibito sacramento bea tissimo Matris ecclesiæ.Sed ueniale leuissima opera abstergitur atq; dissoluitur:Satisq; est noluisse delinquere: neq;.n.salutari confessionis remedio indigens est:diuinam nullo modo adimẽs gratiam:sed nouum neq; charitatis habitum postulat:quam(ut diximus non extinxit ac perdidit:sed tepefecit paululum atq; re misit.Ast uero necessitate ne:an uoluntatis quidem libertate mo do hoc ueniali peccetur:hoc est:quod ipsi nunc queritis:& ad qđ ut respondeã expectare mihi uidemini.Prætermissis iis: quæ que ri subtilius & curiosius possunt:ita dico Peccatũ omne:& uolũta tis & arbitrii esse præter originale:quod actione nostra non con stat sed aliena:de quo nihil amplius:quoniã de eo neq; præsens propositum est.Sed uenialia:omniũ minima neminẽ reperio ita posse uitare diu præsertim:quin labatur interdum: immo & sæpe ut ante mostrauimus:nisi exemptum a uiciato fomite carnis:& sã ctitate firmatum a conceptu & utero matris:qualem plenum grãe & ueritatis regem gloriæ deũ & hominem Christum:& quæ eum Virgo genitrix peperit quos neq; peccasse unq̃:neq; potuisse pec care fides & ratio ꝓdicat:q̃les & Hieremiã dei ꝓphetam: & ãplio ris gloriæ uatem:& dñi ꝑcursorem Ioannẽ baptistam:quos nunq̃ certe peccasse crediderim:& si subtilius quispiã eos tamen potuis se peccare contẽderit:neq; durius ĩfregabor ita putãti. AMI.Sed ab humana opinione q̃ apertissime dissentis:cum affirmas uolun taria uenialia esse peccata:& ta men ea ipsa uitari nõ posse?Si præ ter te alius hoc narraret:oblitus nobis uideretur quid doceret : aut

quid ferat rerum natura. Quod.n. non fieri nõ potest:quomodo uoluntarium:& liberum nominabimus?aut quod uolũtate cõmit titur:quomodo omitti non potest? MAT. Deum nõ posse peccare / quisquis utitur ratione/affirmabit intrepidus:quoniã peccare po tentiæ non est:sed debilitatis:imperfectæq; uirtutis;Idem interro gatus/deus ne libero fruatur arbitrio:Frui respondebit haud du bie;Si dederimus deum:q libertimus est:necessitate nõ posse pec care:dandum quoq; ẽ hominẽ liberũ culpa atq; errore æque care re non posse:ut.n.singularis illa dei/pfectissimaq; natura/nullo quidẽ modo potest a uirtute deficere:ita & humana:quæ mobilis semper & fragilis est:q̃q̃ libera:uacare semper culpa nõ põt;Non quia non libera:sed q̃a icõstans:uolubilis:incerta : parũq; obedi ens sibi est. Atq; ideo summa illa diuinaq; maiestas pstat p hoc mortalibus nobis:q ex uirtute maxima deus peccare nõ põt:ex de bilitate:iustoq; fomite homo sine peccato diu euadere non põt. Hac in re ab antiquis recentibusq; theologis multa sunt disputa ta:sed relinquitur ita a singulis ueritas:ut peccato qualicũq; ppo sito seperatim atq; disiunctim:possit quisq; liberi arbitrii uirute illud non cõmittere quidem:q idem sane omnia cõiunctim uita re non possit:Quod ut liqueat inducit similitudo eruditi cuiu spiam:recte:appositeq; legẽtis:cui:si liber detur ut legat:dictionẽ quamlibet singulatim docte exprimet & examussim. Omnium si mul si longa:ppetuaq; habẽda fuerit lectio: quãdoq; uel uacilla bit:uel delirabit. Iter lõgũ cõficiẽtes p ardua psertim atq; pcliuia mediã semp tenere semitã & idiuisibilẽ lineã pmere adunguẽ mi nime possumus:ita in nullo peccare:nõ uiatoris & adhuc tractan tis hũana:Sed triũphãtis & cœlestis est gloriæ. Nemo.n.tãta inocẽ tia tantaq; iustitia extitit unq̃:tãtũ:q; anniti uel potuit:ut recta: quæ agit:ita sint alba:ita purissima:ut neuo penitus:& fecula ua cẽt. Qua de re iustitiã omnẽ illã:quæ uel i agẽdo bono:uel i decli nãdo malo a nobis ipletˀ diuinos ante oculos cõstitutã strigili sor dido:fetulenissimoq;:q tergẽdis mẽstruis datˀ:& si paulo ẽ obsce nius nomẽ:Esaias persimilem nuncupa. Ita certe in Ciceronis of ficiis legisse uos puto nihil difficilius q̃ inuenire:quod in suo ge nere sit omni ex parte perfectum. Ego satius:impossibile dicen

No.

No. simi tudinet

No.

Esaias

dum putauerim: quod ait ipse difficillimum factu. Hoc præfefert
Similitudines. & tanq̃ loquitur omne creatum. Quæ uina quæso tam uetera tã preciosa dabitis mihi: quæ non mixta sint im: cum fece: quæ tam delicata coctilia: quæ spumosa non sint: quæ metalla ita probata: quæ scoriam non relinquant igni: uel incudi? At quasi nos ipsi similitudinem quãdam habemus cum terra nõ falsa ratiõe scribit
Ouidius. Ouidius Terra salutares herbas eadẽq; nocẽtes Nutrit: & urticæ ꝓxima sæpe rosa ẽ. In hoc & igemiscit creatura sancta oĩs ẽt q̃ spiritus sancti excepere primitias legẽ atq; fomitẽ tolerantes in sensibus aio prorsus & uoluntati cõtrariã. Hinc Paulus post raptũ in
Paulus. cælum & tã pręsens diuinitatis: ineffabile que spectaculũ: nesciens quo intuitu a se conspectum: adhuc dure amarissimeq; suspirat quod non uult inuitum se agere: tanta uis est infirmitatis hũanæ: & impotentia quodammodo sui. Quoniã igitur ita res ẽ: nõ fortiter modo sed cum gaudio toleremus aduersa: & i lucro ducamus plecti ꝓsentibus malis: q̃ pœnis futuris reseruari diuinæ iustitiæ: de quarum acerbitate quantum hic conuenit dictum satis mi
Alia ratio patiendi. hi plane uidetur. Quamobrem alia quoq; res magno nobis põt esse solatio uel ꝓ cõmissis meritas pœnas: uel ꝓ honestis indigna ferentibus: & efficere ut beatissimus in cruciatibus: atq; tormẽtis: isq; etiã oblectemur uelut optimis rebus: idest meminisse: q̃ in pressura: atq; erumna perseuerantibus nobis: opemq; petẽtibus tã q̃ filiis offert se deus: quemadmodum pollicetur in psalmo cũ ipso sum in tribulatione. eripiã eum & glorificabo eum. quo tã maxio tãq; ꝓsente armatus propheta præsidio ubiq; cũ fiducia clamat Dominus illuminatio mea & salus mea: quẽ timebo? Dominus ꝓtector uitæ meæ: a quo trepidabo? Si consistant aduersũ me castra non timebit cor meũ. Si exurgat aduersũ me ꝓlium: i hoc ego sperabo. Et alibi quoq; secundũ multitudinẽ dolorum meoꝝ in corde meo consolationes tuæ lætificauerũt animam meã. Erratis fratres: erratis: si fideles domini: quos. dura pati & cõcuti cernitis: dimissimos putatis: obliti consolatiõis: quæ in euangelio loquitꝰ nobis. Dico uobis amicis meis ne terreamini ab iis: qui occidunt corpus: & post hæc amplius non habẽt quid faciant. Hũc: hunc timete: q; postq̃ corpus occiderit: potestatẽ habet perdere in gehenã. Nõ ne quinq; passeres ueneunt dipõdio & ex iis unus non est i
No. de obliuiõe cor am deo? Sed & uestri capilli capitis oẽs nũerati sunt:

nolite timere multis passeribus pluris estis uos. Si capillus sancto | Sanctorum capillis
rumq nō suscipit læsionē: sed neq; sentit omnino decapite non
pibit: qto uero magis quæso illorū animæ deo ꝓtegente seruabūt'
in tormētis: calamitatibusq; neqtiæ? Dimissi ergo nō sunt .. neq;
posthabiti. licet uisi sint oculis insipientium mori inq; derisū &
i similitudinē ipropii habiti. Victores uiuūt. uiuētq; sempiternis | Non
sæculis diadematibus honoris & gloriæ coronati: sorte sanctorū:
& municipatū cæli possidētes cum beatis Angelis dei. Male habi
tū. Andreā: germanū Petri & in apostolatu collegā an dicimus? | Andreas
Egeæ procōsulis iussu suffigēdus patibulo: primū igenti gaudio
patibulū est ueneratus hunc i modū lætissimus orans. Salue crux
preciosa. Suscipe discipulū eius qui in te pependit: magister me
us Christus: deniq; cum populus in Egeam furens atq; cōclamās
eum de Cruce conaretur eripere: non deponi se pertulit: Sed illā
biduum hilariter sustinens insignis gloriæ martyr: ad supremū
usque spiritum mansit semper inuictus. Miser ne: aut miserādus
Stephanus fuit? qui quo anno crucifixus est dominus: dum lapi | Stephanus
daretur hierosolimis: inter saxorum crepidinem aperto super se
cælo inenarrabili perfusus diuini luminis gloria dei maiestatem
conspexit: cuius contuitu non beatus esse non potuit? Infœlix aut
desolatus Laurentius: qui instante Decio dum ureretur in crate: | Laurētius
Tyrranni crudelitatem uafro scōmate etiam elusit: assatum est in
quiēs: uersa & māduca: nā facultates ecclesiæ: quas ardēter adeo
& cupide sitis: in cælestem thesaurū manus pauperum detulerūt:
& in cælū cōuersus gratias dño indesinēter agebat ut nō tā plane
flāmis affici: q̄ beari oppido uideret? Veniāus ad fœmias haud infe
riore gloria dignas. Quid Agathæ obfuit excarnificatio pectoris | Agatha
mămaꝶq; diuulsio? quæ i cruciatu affata carnificē. Par erat inqt
ut i puella āputare erubesceres: quod tu te i matre suxisti. ꝓgetu ut
cœpisti tamē. Atqui ipa o im ꝓbe habeo dominū meū Iesū Xp̄m:
qui solo quidem uerbo mihi instauret uniuersa Katherina. Lu | Katheria
cia. Agnes. Cecilia non ne ad suppliciatanquā ad delicias perre | Lucia.
xere lætissimæ? Iouem. Iunonem. Apollinem. Venerem & re | Cecilia
liquos gentium deos? immo pessimos iudicatores: & dæmones | Agnes.
de delubris & statuis explōdentes cū rugitibus bæluaꝶ: aut i pul
uerem comminuentes? De iis uero neq; aliter sentio. qui sine ce
de atq; cruore in obsequiū dei ꝑdurantes: de longanimitate per

pessioneq3 laberum præconium sanctitatis meruere:clari p omnē uitam signis atq3 uirtutibus:quos Apostolus prædicat isigni cū laude circuisse deserta in melotis.In pellibus caprinis.egentes.an gustiatos.afflictos.tentatos in spelūcis.& in montibus.& in cauer nis terræ:quibus dignus non fuerit mundus.Horum ex numero:

aulus. aut sane psimilis Paulus ille post euangeliū Xpi primus incola

ntonius & hæremi decus.Antonius ægyptius maxima quoq3 gloria mōa

eröynus stici culminis:Noster & Hieronymus splēdor ecclesiæ quā diu so litudinem uastam:& exustam hæremū peragrauit & tenuit. Hi in ter colluctationes dæmonum.ludibria.collisiones.terrores. & uer bera.interque famem & sitim.nuditatem algorem:& æstum;cæte rasque id genus amarissimas necessitates humanas; uiperaꝝque consortes atque feraꝝ aperto super se cælo fœlices fruebantur:nec fuit absq3 deo eoꝝ uita aut consuetudo absque angelis unquam ut gloriantcr scriptum Hieronymus de se reliquerit Ciuitas mihi carcer & solitudo paradisus:Quid opus est uel uetera uel plura percurrere?Innumeris exemplis desyderio & recordatiōe dignis simis sunt plena uolumina:neque est nostrarum uirium etiam si linguis hominum loquamur & angelorum:satis exprimere quan tum dulcedinis:suauitatisque astante & confouente patientiæ at que solatii deo mens malis agitata percipiat.pro rei magnitudine omnis sermo inferior.omnis succumbit oratio.Reperi neminem neque arbitror repertum adhuc:qui non dico ineffabilem hanc delectationem:auxiliumque beatum pertractare:sed utique possit cogitatione comprehendere.Vna & sola experientia est:que hoc diuinæ consolationis genus est assecuta.Sinit quoque: ut cætera & recte & sapientissime parens hominum deus bonos uiros dura

lia patiē & cōtraria patitut probent ex se ipsis & noscant:qua fide eum co

li ratio. lant pietateq3 diligāt:ex quo sensu scriptū ē de quibusdā pseudo fidelibus:ad tēpus credunt. & in tēpore tentationis recedunt.Si cut igne:& maleo ꝓbatur auꝝ:ita uiri fortes affliictione atq3 mise

lo. ria.Non est ingētis ai:& exercitatos sensus habētis:quales ad chri stianā militiā optat apostolus:Sed angusti & inertis:& timidi blā da:& quieta sectari.Illū ego fœlicē:& imortali gloria dignū puta uerim:q quassatus tēpestatibus sæpe:q ifirmus corpore:q reꝝ ege nus:q criminationibus falsis.aut contumeliis ludificatus pp iusti

ciā cū dauid fecurus dicere pōt. Probasti cor meum deus: & uisita sti nocte. igne me examinasti: & nō est inuēta in me iniqtas. Ego enim nihil grāde carissimi existimo ppetuis ifūdare laboribus pal lere ieiuniis: āte lucanas celebrare uigilias: sua sponte largiri. ui li tunica: & rigido biro ossa macilēta ptegere. pedibus nudis icedere. Addo & pphetare i populis. pleuum se esse uocitari Rabbi mon strari digito: & dicier hic ē. pfacile ista pmulti. ubi ea sibi iperauit aius: obtiuerūt. Didicere opifices. Nautæ: mundique paupes oēs. ut uiuāt: grauiora pferre. Labor oia uincit impbus: & duris urgēs in rebus ægestas. Animū uero esse semp imotum: nec ulla irruen te ui cōcuti: sed occurrenti potius fortunæ itrepidā manum porri gere: & inter cruciatus esse fœlicē: & insignē laude cōstantiæ: nō modo supradictis uirtutibus: ipisque miraculis preferro: sed deo fi milimum iudico. Quid nā potest homo pfectius: quid sublimius: quid deo denique acceptius in tota uita prestare: q̄ p humilitatē: & ingētis charitatis excessū illi usque adeo subiici: & manc ipari: ut siue podagra: siue frebrium æstu. siue uiscerꝫ cruciatu: seu cōtu meliis iurgiis accusationibusque afficiat: siue iter carnifices & tor menta uexet: benig na & ipassibili uoce pronūciet suauia propter te hæc sunt mihi Christe: non perhorresco: non fugio. De me de us meus arbitrio atque iudicio age tuo. Vis opes auferre? Tua est terra orbis terraꝝ et q habitant in eo. Vis agnatos: uis parētes: uis liberos? nō doleo reddere siqdē tui sunt: qu ago de suscepto mūe re gratias. Vis corporis ualitudinē: aut extremā denique mortē: en tibi: non nobis uiuimus: siue commorimur. Hæc præcipua & tam singularis patientiæ uirtus præ cæteris rebus Iustoꝝ uitā (ut dixi mus), pbat: & eliquat: & qbus amoris gradibus deū excolāt palā ef ficit: qui pfecto q est assecutus: potest etiam cū uniuerso q dē mū do de fœlicitate contendere. Afferri quoque & alia ratio pōt: cur iniqua pii pati inturꝫ: ut pati alios doceant. Nati enim sunt in exē plar ut Anneus Seneca inquit: quorum fortitudo efficiat ut homi nes: uel experiri ardua gaudeant: uel certe perhorrescere si cœpe rit: desinat. Ad utranlibet uitæ partē (mihi credite) nullus potētior nullus accutior exēplo iuēiri stimulus potest. Concitamus nāque alter alteꝝ plurimum. Nunc quantum detrimenti humanæ uitæ facinorosoꝝ afferrat æmulatio uidetis ipsi quotidie præualente iā

Prob.
fui.

No.

No.

ratio a l
Sen.

ubiq; impietate atq; flagitio.urbes quoq; & priuatos focos inabitante nequitia atq; perfidia:quem sæpe locum suscipimus & deflemus ex pulpito: Sed uirtutis bonus & pulcherrimus odor:ille q ẽ odor uitæ in uitam ubi fragrauerit q̃(deus bone) ardentissimis adurit flãmis:& pungentissimos præclaris ingeniis admouet aculeos:dies atq; noctes ea concitantes ad illos imitandos:q dimicãtes fortissime:deq; uiciis gloriosissime triumphantes beatã immortalitatẽ sunt assecuti:& cum superis ius regni cælestis adepti? Hoc præstat.æternumq; præstabit:si æterna quidẽ esse iam sæcula possunt:crux nobis sacrosancta & beatissima Christi. Hoc martyrum innoxius sanguis:hoc uirginale de perpetuitate animi decus.hoc deniq; sanctorum:sanctarumq; dei omnium admirabiles & in periculis & in cruciatibus:& in mortibus perpessiones atq; uictoriæ. Et sane quid admiremur usu contingere studioso atq; optio christiano cuiq; ad cælorum regnum semper anhelanti. quando & sæculi huius imperatores & milites:quod stupendum magis ẽ: tum fœdam quidem famem & sitim herbarum radicibus:& immundorum animantium carnibus limosoq; riuo uix certe sædauerint:tum ignominiosas uenditiones sub hasta.seruitutesq; grauissimas:tum carceres:tum uulnera & mortes acerbissimas pro regno alieno generosis animis inuictaq; uirtute pertulerit? Quid homines induxerim:cum id in animantibus plerisq; brutis notissimum sit? Quis certe equus ignauus adeo unq̃:aut loripes fuit: q ꝓcurrentẽ alacrẽ:si qd adhuc spũs retinet:no cõsequat quãta ui põt anhelus & æmulus?q idẽ ita affectus:si alter e stabulo laxet ad cursũ.capistri cõtinuo:moræq; ipatiẽs(tãtus amor gloriæ)& pabulũ & hordea mordet non desinat:hinitu & ungulaꝝ pulsu tãq̃ solui se postulãs? Qui zelus i cãibus idagini uenatuiq; assuetis ẽt apparet. Q d' ẽ quoq; i cãtu auiũ atq; uolatu ꝑspicuũ. At nos uero ita degñres:ut nõ multo qdẽ magis ad bonoꝝ exẽpla excitemur ad imitãda uel dura:uel fortia:quæ non natura:sed opinio & consuetudo fecit amara? Q d' ia uobis si ita uidet: cõplectamur quæ suꝑma nũc ẽ:& oiu; maxia ratio ptis huius finẽ habitura:quæ & expeditior & facilior cognitu meo eqdẽ iudicio fiet: si uos prius iterrogẽ:detis ne hõini idigẽti et hac i uita miserrimo ebdomodã: uel mẽsẽ laborãdũ: quo deinceps omnẽ ꝑ ætatẽ a labore:opeq; gescat et bõis oibus ac deliciis affluat? AMI. putãus dãdum. MAT.

[Margin, cut off:] ...tutis / ...e / ...o xp̃i. / ...tyrũ. / ...e / ...ginale / ...s. / ...itudo / ...s / ...s / ...na: / ...tio

Non datis certos AMI. Profecto damus MAT. Dū ulterius que to:uos dedisse ne dememineritis quæso. Nostis pro breuissimis laboribus:quos perferūt bōi q̄ diu sint gauisuri:quæ merces illos: quæ premia manent? AMI. Premia maxima:eaq; & infinita putamus:quæ tamē aut qualia abs te gestimus audire. MAT. Mallē pfecto hac tanta de re audire:q̄ audiri:doceri q̄ docere. Si quidē frigilitatis hūanæ non est ista narrat: Sed neq; cogitatione sine aliquo afflatu diuino ullo mō pcipere. Merito igitur noster Esaias de cælestibus inquit. Nec oculus uidit:nec auris audiuit: nec ī cor hominis ascēdit:qd fœlicitatis in se uidelicet habeant:quæ parauit deus diligentibus se. Dandus nobis de cælo esset orator:qui beato labio gloriæ illi sempiternæ parē orationē posset afferi: Tū illustranda infirma mens nostra præeminēti diuini luminis claritate:ut pciperet differentē. Solet tamen Scriptura diuia:cælestia huiusmodi ista rebus terrenis:ut potest:nō ut res sunt:cōparare: licet q̄ falsa a ueris:q̄ mors a uita plus inter se differt. Ita sane i Apocalipsi Ioānes euangelista narrauit: Ecce ego Ioānes uidi ciuitatē sanctā hierusalem nouā descendētem de cælo:a deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo:& audiui uocem de trono:ecce tabernaculū dei cum hominibus:& habitabit cum eis: & ipsi populus eius erūt:& absterget deus omnē lachrymā ab oculis eorum.et mors ultra non erit:neq; luctus:neq; clamor:neq; dolor:quæ prima abierunt.et dixit qui sedebat ī trono:ecce noua facio omnia: Muri uero constructi narrant ex omni lapide pretioso:et ex auro flauo atq; purissimo uitro mundo p simili. Et portæ.xii. patentes: ppetuusq; dies:neq; sole neque luna indigens: quoniā claritas magna dei illā collustrat et lucerna eius ē agnus. Plateæ eius micāt mūdo constratæ auro. Ibi supernoꝝ mulcent aures resonantibus hymnis: Alleluia que:et benedictio: et claritas:et sapientia:et gratiaꝝ actio:honor:uirtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum cælo quaque clangēte. Ibi uoluptatis torrēte atque dulcedinis ois debaccabitur anima:et hūanus ardor explebitur ab ubertate apparētis gloriæ dei:et diuina carmia indicat. Discurrent nullo labore fœlices illi Cives inter Municipes et cōbeatos Angelorum choros. Spectabunt lætissimi cæloꝝ illud decus:diuinitatisque teatrum dei Matrē intactam:candidissimis comitatam uirginibus.

Esaias.

apocalipsi de cælestibus.

Felicitas ultima.

Cohortatio ad superna quaerenda

Videbit & omnis oculus sempiternis saeculis regem primae & supremae gloriae Christum: decoro: & dextero in solio patris: quem passibilem cruce distentum Iudea impia elusit atque contempsit. Pulcherrimo denique: & gloriosissimo illo fruemur diuinitatis spectaculo: in quo & tota: & consumata beatitudo consistit: & in quo perinde atque in speculo totius creaturae rationē: uimque naturae & contemplari: & dignoscere plene licebit. Verum enim uero tanta haec: atque & speciosissima bona indicata quibus uid istis imaginibus atque metaphoris: quoniam dum adhuc moribundo tenemur in corpore: neque comprehendere melius: neque effari explicatius ulli hominum licet: omittentes: quousque mentibus nostris serenus illucescat ille dies: q̄ sēpiternus editus nescit occasū: tantum nobis ipsis calcar adiiciamus: quo pulsante prompti: alacresque curramus: & gloriosum illud regnum quale est: non uero pictum: attingamus: ubi semoto quocunque malo: bono foelicissimo & sempiterno fruamur. Quod efficiemus facile quidem ante oculos nobis crebro mundi. Milites statuentes: imperatoresque & duces imitantes: qui ut ante tetigimus pro diurno uix regno ꝑ mortali gloria: quae aut nihil omnino: aut exiguum prosunt: si nō uerius obsunt: non uerentur patria. laribus. mensa. cubili. diuitiis: ac rerum omnium commodis se sponte priuare: humili tugurio. paruoque tentorio uti: inter dumos & saltus: subque diuo recumbere: aqua & rigido pane: olusculisque campestribus uesci: & nedū sine horrore tam dura haec perferunt: uerum etiam ubi ingens aliqua gloria sit accessura periculis si omnibus offerunt: Obiectant ictibus pectora: accepta uulnera laeti ostentant. & in sanguine occumbere pulcherrimum ducunt. Quid de philosophis dicam: & humanae scientiae cupidis? nonne infatigabiles sibi uigilias indixere paruoque cultu & simplici uictu contenti cuncta spreuere: ut expediti: & nudi nudam uirtutem sequerentur? Quaeso quid opibus dediti cumulandis patiuntur? Quid ambitiosi honoris causa? Quid molles pro explenda libidine? Omitto quid perferant pictores. argentarii. lapidarii. figuli. architecti. lanarii: & reliqui q multifarias artes multiformi: & uario artificio tractant: ut assequi possint quod cupiunt. Quid patiuntur agricolae. fossores: ferri: & aliorum metallorum purgatores. ingentium sarcinarum: & graui

um onerum portitores. Muliones. bubulci. æpoli: & cæterum uulgus egenum atque humile ut diurnum lucellum unde uiuant: accipiant. Plena est uita exemplorum: quæ si sapimus: si ratione utimur: si homines denique appellari uolumus: nos plane compellant p gloriosa illa patria: æternaque uita duriore marte pugnare: quam quos nominauimus pro imperio: pro libidine: pro inani gloria: proque egestate poenali. Colligamus igitur uerum robur fratres: & omnes animi uires in unum congeramus. nullus nos exterreat labor: nullum pro honesto declinetur incommodum. Omnia hæc inferiora bona: quæ nos falsa oblectatione demulcent. diuitias. honores. dignitates. potentias. sensuum uoluptates. prauas atque mortiferas gloriæ & ambitionis illecebras proiiciamus. flocipendamus. calcemus paupertatem. ignominiam. pericula. dolores. cruciatus. extremam denique mortem: si oportuerit: constanti: inuictoque animo tolleremus: quando uexato: aut extincto etiam corpore adhuc superet animus: uera atque diuina pars hominis: sacerque & sempiternus: qui excussis: quibus tenetur corporis uinculis in eum euolaturus est locum: qui exutas & exoneratas omni sarcina animas amplo: atque beato recipit sinu: corporibus consecuturis: cum in fine sæculorum terribilis & prepotens deus omnem carnem instaurabit ad uitam. Hæc satis de tolerandis aduersis: quæ dei sanctos uel afficiunt: uel certe conficiunt amici utrique dignissimi: quæ si non obsurduistis equidem arbitror fecisse uobis forsitan satis. AMI. Auscultauimus. intendimus. tenemusque perbelle quæ dixisti omnia: Nostræque nunc partes. ut liberati ab ignorantia atque furore: diuina mysteria atque iudicia trementes accipiamus: excellentemque dei beneficentiam de omnibus laudemus semperque et benedicamus. AMAT. lætor rem mihi fuisse cum modestis: benignisque ingeniis ac ueri noscendi pcupidis: quibus cum defensa satis ueritas prima iam uideatur: tempus est ut locum demus: Vos familiaribus rebus. ego quieti.

Finit. I. collatio de tolerandis aduersis.

INCIPIT SECVNDA COLLATIO INTER MATTHAEVM BOSSVM VERONENSEM CANONICVM REGVLAREM ET PARMENSES AMICOS AD IOANNEM PHILLIPPVM FRATREM ET CONCANONICVM.

CVR INIQVI FORTVNA CIVS AGVNT

R Edeuntes postridie:nosqꝫ salutãtes amici uenerabilis mihi & charissime in dño frater:querẽtesqꝫ an ꝑ quietẽ hesterno laboꝛ leuatus satis animus esset: subridens sanus inq̃:an insanus sim ne nosco qdẽ:qui insanum cũ audissent:& ipsi quoqꝫ ad uerbũ urbane risere:& quomodo porro insanum te nominas:qui sanitatẽ doces:atqꝫ salutem:ꝑ quem & ipsi sanitatẽ & uitã uidemur nuper hausisse? Tum ipse iocari placuit:ut suspensos animo mihiqꝫ timẽtes formidine soluerem.uosqꝫ læti adessetis hodiernis inciis futuris:ut puto:Iesu Xp̃o præstante auribus:& intẽtione dignissimis. Affuit & medicus forte:qui me curauerat:uir sane singulari doctrina & bonitate.& maxima præterea cuꝫ pietate fidei plenus:qui audito hesterni sermõis argumẽto:collectaqꝫ per capita regꝫ omnium serie se accersitũ nõ fuisse ægrius paulo ferre uisus est:atqꝫ sic inq̃t tu corpus discis a me curare:ego cur æquius mẽtem a te nõ discã? Admonuitqꝫ quo una cum sermone blandiret̃ & locus: de cubiculo:in quo nos anguste obscuriusqꝫ sedẽtes offenderat: in ortũ descẽdere ad sedilia posita secus uiolas suaue olentes: ambrosiãqꝫ uernantẽ:ubi de molli auicularum garritu canorum melos aures demulcebat.Ibi proni ĩprimis orauimus:deinde cõsedimus.& ne qd ĩpedimenti iterim quis nobis inferret:præcauimus per Oli

totem atq; custodē. Interea Medicus hoc dicēdi genus me delectat magnopere iquit: i quo & assensio: & cōfutatio: & iterpellatio conceditur libera. Nam & scholæ: & sacra pulpita uestra. quæ in- No.
bent auditorē assentiri tacitū: & si acrius mouere quidē animos possunt: & ipellere quocūq; uolērint: & pectora: lachrymasq; ciere: attamen nō pfecto docent tam fide: neq; tam explent eruditos: cupidosq; sciēdi. Oratio. n. illa perpetua & ingentis pectoris cū pedū: manuūq; elisione: gestu: motuq; omni accōmodato sē p plus potuit: q̄ disputata remissius. Illā omnes. hanc eruditi dūtaxat sapiētesq; desiderant. Ad huiusmodi istā suppressā sessionisq; priuatæ: si nō ingeniū: atq; fiducia. at toga: honorq; studiorū me facile puocauit. Ad illam omniū sparsā in tēplis uehementē: & acrem pietas: mens humilis. & feruens ardor i deū. Sed hæc: ut cætera quidē: & locorū & temporū sunt. Cum galeā caput: & manus clauam nō recusabit: tum ifrendēs atque ardens pdito in populū. Nunc age iter nos: quod ppositum tibi est: remque itermissam psequere. Tum me annuēte cæteri siluere: cœpit que ab ordine remissa collatio: quā sic exordiens sum psecutus. MAT. Superest quod fessi dimisimus: ut iam explicet: & id quidē q̄ breuissime atq; dilucidissime fieri potest: cur pessimi secūdis & corporis & fortunæ bonis abundāt: & utriq; probi & improbi bonis: malisq; cōmunicant: pelagus & uadis latentibus & tranatu ut mihi uidet: omnino difficile. AMI. Nobis non difficile modo. Sed pdigium pdigiosissimū magis. MAT. Edite tandē cur: ut facilius ipse respondeā. AMI. Cui. n. res humanas cogitanti tam absurdū qcq̄ & piniquum: & ab ea uel maxime uirtute: quæ una & cōmunis: & generalis: & plurimū necessaria iustitia est: omnino dissidētū uideri potest: q̄ cū flagitiosissimi. & omni scelere cōmiqnati. fas atq; nefas ad libidinē habentes atq; tractātes: illi sint: illi iq̄: q præcipui: q primi honoribus maximis. Magistratibus āplissimis Sūmis potestatibus. sacris isignibus. latis iperiis: & dominatibus pctiant. non mō tanto gradu tātoq; nomine indigni: Veg hūana forma: & qbus uiuū elemētis: halituq; indignissimi: q platæ non tam hoies: q̄ ferocissimæ belluæ sint: nullas in se frenātes cupiditates. Sed auaritiā. prædā. fraudē. dolū: omnēq; ipietatē exercētes. ignobiles cōculcātes & humiles. egenos diripiētes. Viduas

Quam stulte: q̃ insolenter quisq̃ inesse sibi mentem: & cerebrũ putabit: si aut dementatum: aut oscitatem: & nihil omnino obeũtem deum iudicauerit: qui res suas amplius non agnoscat: neq; ulla prouidentia temperet: cum hominem cõdiderit: rite & cõsulte hæc facientem? Nascitur ex hoc: ut hoꝝ stultitiam si non potius uel furorem: qui cum grauiter peccant: stertit dominus inquiunt: nec intelligit deus Iacob: propheta ita arguat atq; castiget. Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audit: & qui finxit oculum non cõsiderat? Qui corripit gentes non arguet: & qui docet hominẽ scientiã? At ueto ut possunt inter se ista congruere: ut procreator generis humani deus esse uoluerit: qui idem procreatũ: sicut destituat: oderit: in manuq; fortunæ permiserit? Atqui hoc homines fecerũt nũq̃: belluæ nunq̃: aues nunq̃: natura aliqua nunq̃: quia penitus uniuersali bono: uniuersaliq; naturæ repugnat. Notissima ergo, nõ modo sunt deo opera hominum: ut propheta cõmemini: sed & cogitationes & pectora: quorum inuentor unus atq; opifex extitit. Recogitate quæ de Capillis sanctoꝝ enumeratis ad unum: & de quinq; passeribus: qui dipondio ueneunt: antea diximus: ne q; ex tanto pillorum numero capillum unum: uel passerculum latere deum. Rememoramini quoq;: si lubet: quanto spiritu præsẽtem questionẽ ex pulpito paucos ante iam dies: cum euangelium Cæci nati. lazariq; mẽdici enarraremus: exploratam absoluimus. ubi præter illustres sacraꝝ litteraꝝ Magistros: & priscos pria glo ria dignos: & recentes: qui parisino extolluntur nomine: & Philosophos. & Oratores. & Poetas cateruatim citauimus: quibus tan q̃ auxiliaribus cohortibus: & socialibus: ac maxis uiribus: & erro res sustulimus: & ueritatem late: firmiterq; defendimus. Vbi &

Iuuẽalis. demulsere uobis lepide aures Iuuenalis uestri arguti & sancti illi uersiculi.

Nullum numen abest: si sit prudentia: sed te
Nos facimus fortuna deam: cæloq; locamus.

Cicero. Seneca: & ea multa: quæ sumplimus de uberrimis fontibus: atq; grauissimis Ciceronis & senecæ tractata ad rem eloquentia & igenus p de diuinis: & tantis uiribus fulta: ut nõ Oratorẽ modo: Stoicũq; Philosophũ: Sed colloquentẽ Paulũ equidẽ nr̃um magis referre uideremur. Si ergo deus ẽ qui uiget. qui cernit. q sapit. q exaudit.

qui et dẽiq₃ obit mũus p̃fẽtis lucis:et ſpeculatq̃ue nihil celat: aut fallit:neceſſe utique ẽ:cælos:terras:maria:et qcqd i iis ẽ cõſpiceret: gubernet:et temperet:quod cũ facit(Facit uero ineffabili ſempi ternoque cõtuitu)in rebus hũanis q põt qcq̃ accidere:uel peregri nũ:uel icognitũ deo ẽet ab illo cõſequẽter:aut non diſpoſitũ:aut nõ ſaltẽ æterna atque optima ratiõe pmiſſum? ipi et cũ non ſcia mus:nullã tantã uel ſapientiã:uel illuminationẽ aſſecuti incõpre hẽſibilis æternique cõſilii quã p ſe aſſeq nemo põt:niſi quẽ ſin gularis dei gratia edocuerit:ſplẽdorque cæleſtis aſſ lauerit? Siqui dẽ alioquin nihil inter mortales:deũq₃ diſtatet:ſi diuina cõſilia atq₃ arcana p le uis ulla aſſequeretur humana. Præſentis tẽporis hoc donũ nõ eſt. Quin uera ẽ: & admodum apta ſimilitudo illa quæ Ariſtoteli placet ut noctuæ uolitãti p tenebras p ſimilis ſit in firma mens noſtra:quæ ſereniſſimã illã: notiſſimãq₃ diuinæ na turæ lucẽ neq̃ aſpicere ſurno hebetiq₃ carnis ergaſtulo eatenus clauſa/quo ad ſpes illa ,pphetica cõpleat' i nobis: In lumie tuo ui debimus lumẽ:quo uſdum differimur:iubet tãtiſp ẽẽ quietos iudi ciorum dei abiſſus multa expreſſa oraculo Dauidi;& quod altero quoq₃ proſequitur carmie:Cognoui dñe qa æqtas iudicia tua: & i ueritate tua hũiliaſti me. Si oculta qdẽ dei & ſecretis ueluti the ſauris obſtruſa a mortali hoĩe nõ ſatis aiaduerti: cõprehendique poſſunt:nõ pure tamẽ:& religioſe:& caſte ,puidẽtẽ deũ:& hũana moderantẽ:ut par eſt:uenerabimur taciti:atq₃ ſubiecti & quæ mi nus cognoſcimus:nõ magis obſtupeſcemus? Et.n.magni & ppo tẽtis:& iſcrutabilis dei:ſatoris:quæ ſũt omniũ hominũq₃ parẽtis ut arcana tenebimus:q neq₃ terrenoꝶ Regũ & Principũ:ſed ne q₃ uicini hominis qdẽ cũ qd agunt uel omittũt:ratiões:cauſaſq₃ tenemus? & quod ẽ minus:neq₃ nos ipſi quales:quantiq₃ ſimus ullo mõ cognoſcimus? At qſ adeo ſagax:adeoq₃ acutus: q mihi explicet:niſi delirans & ſomnians unde flos iſte ſit albus:ille ſub niger Odor hic uehemẽs:ille ſuauis. Sapor alius dulcis:alius ama riſſimus:ille mordax:iſte ſubacidus? Cõteplemur:ſi iã poſſumus: quẽadmodũ de minutiſſimis ſeminibus pcetæ arbores:& igẽtes ad cælũ uſq₃ ſe tollũt. Quẽadmodũ de fetulento:atq₃ uiliſſimo hominũ ſemine tã nobile tanq₃ diuinũ:habẽs rationẽ cum cælo animal pariatur.& tã inumera cætera:quæ edere natura nõ ceſſat:

Firma rõ apertaq₃.

Ariſtoteles

No.

adhuc nemini cognita. Veniamus & ad uilia hominū opa: atque inuenta. Referā quod media urbe oli fæcularis: atqꝫ Iuuēis agēs ipse cōspexi hominē: q nescio quo qdē ingenio: aut arte: nisi fort te uenefica: stans super gesticulatoria mēsa oibus uidēdus uariis ludificationibus stipatissimā cōtionē intentam in se: raptaqꝫ te nebat: & hunc: ubi uisum est tēpus: globū a Puero Stupæ nō par uū dari sibi iussisse: quo de globo bolos uelicans: ore q̄ uaste po terat pa efacto eos deglutiret: atqꝫ id totiens: ut ea de stupa mul ta: quā diximus: nihil omnino remaneret: quin & tanta stupatio ne uideretur etiā suffocari. Tum ridiculū illum cū eū omnes itē tius conspicarētur: cœpisse quāto poter t spiritu proflare: & atruꝫ ex ore aliquādiu fumū exalare. Mox flāmam post fumū prodire clarissimam. Eūdē cōspexi a quopiā eorꝫ: qui spectaculo adetant: balteū petiisse: quo uinciebatur insigni: eūqꝫ cultro i frusta con cidisse: atqꝫ secasse. Subinde cōcisa mābus cōfricasse parūpende niq; p ultimā fibulā duobus aphensuꝫ digitis balteū explicasse: & propendulū totū: atqꝫ integrū omnibus cōspiciēdū ꝑbuisse. Ex turba omni rem facta nemo dubitauit. Ratione & modū ne mo cognouit: & nō patiemur (O magna stultitia: & uesana teme

No. ritas) humanis sensibus uirtutē illius Maiestatis æternæ nō cape: q humana: uiliaqꝫ nō capimus? & nō magis cū paulo tāq attoni ti in admirandis cōsiliis & operibus dei plena uoce illud extolle mus. O altitudo diuitiaꝝ sapiētiæ: & scientiæ dei: q̄ incōprehen sibilia sunt iudicia eius: & inuestigabiles uiæ eius? Atqꝫ hæc hacte nus: tāetsi nimis pauca fortasse de obscura & inscrutabili ꝓuidē tia dei: Sed iam conspicor ꝓperare meridiē: neqꝫ uelim ieiunos ꝑterear. Ideo quod secundo delibandū loco relinqꝗ: adoriamur. Hocqꝫ uersabit circa res bene: atqꝫ utiliter iuentas: & imortalis ꝓ uidentiæ dono ad hominū usū & uitā accōmodatas: honoresqꝫ & dignitates: & singula cū his corporis bona. In his.n. diiudican dis uulgus a sapiētibus magnope operrat. Vulgus eos: q his abū dāt beatos: q carent miseros ducit. At contra Sapientes neutra uel media nominarūt quoniā neqꝫ bona pse neqꝫ mala simpliciter dici oio possunt: sed i medio posita ex uttiū mō: causaqꝫ censen tur: q opinio: nō natura illa reddit bona uel mala: & hoc ē: quod ipsi tuemur. Si.n. bona p se ista penitus ita essent: ut nō obesse q dē possent: nemo Sanctorum: uel dignitates: uel opes repudiasset.

un ῑ p cōparanda uita beata. Neq; xp̄m fecuti fpretis oībus rbus cum paupertate & cōtinētia religiofe uixiffent: aut folisfi unq̄ fo lus eft uir bōus & fapiēs: in cafulis: herbidifq; tegetibus habitaf fent. Neq; Paulus tanto labore: tātifq; periculis terra mari homi nū falutē quefiffet: & fanctas ecclefias per uarias orbis regiones difperfas colluftraffet: quibus ne grauis forfitan effet: uictū etiam fibi manibus cōparauit. Sed neq; difcipuli reliqui fine facculo & pera orbem terrarū uniuerfum pedibus peragraffent. Cōtra fi mala utiq; femper & capitalia effent: nec Patriarcharū ullus: neq; Moyfes: neq; Dauid regum fanctiffimus: aut principari: aut opi bus atq; honoribus affluere acquieuiffet. Nō ifta igitur talia: bona mala ue funt: fed abutentium uel libido: uel furor in culpa eft: fi cut eorū eft in laude tēperantia: liberalitas: pietas: mifericordia: at que frugalitas. Quæ uobis: quoniam fatis cōftare ex uultu: hilari tateq; depromitis: parcens tempori ad ea: quæ fuperfunt circa ui tā malorum properabo. Qui id circo facilius pſperiora affecunt: & munera occupant excellētiora fortunæ: quoniā ardentius ea q̄ runt: q̄ uiri fancti frugalitate cōtenti. Xerxē Perfarū Regē: & Da riū: Alexandrū Macedonē: Neronē: & horū fimiles pmultos nul læ opes: nulli honores: nullæ fimul libidies explere unq̄ potuere. Flagrarūt enim maiore cupidine ad ea: quæ illis fortūa conceffe rat: aliquid femper adiicere. Qui æquo & moderato funt animo hæc rarius poffidēt: q̄ ea: aut nō tā icēfo ftudio quærūt: aut ēt ne gligūt. Hoc fuit aīo Socrates: ad quē: cū trāſmiſſa fuiffet magna uis auri atq; argēti: tā multa nō defidero iq̄t. Maiore Diogenes: ut q Cinicus rerū oiuz cōtēptor uideri uoluit. His nō iferior theba nus Crates: q patrimōiū i phifcū cōtuliffe fert: iq; media: uel ha rena: uel curia pclamitaffe Crates Cratetis filius eū Cratetē liberū facit. Ad bonos nō q̄ſita raro pueniūt. At ubi uehemēs addit ftu diū: itētio tot: aius plurimus: conatus extrēus: qd nō peffime pef fimus affeqt̄ q̄ſq;: nulli pfidie: nulli flagitio: nulli pditiōi: nulli q; fceleri parcens: ei quoque quārū oio pōt fuffragāte diabolo: Imp̄bus quoq; facillimā gradit̄ uiā: fciētiā magiftrū uc nō req rente: Stu iofus āt & fapiēs arduā & per anguftā. Vno qdē mō: ut Ariftoteles pulchre: lateq; differuit: boni cuiufque eft operatio.

Paulus. Difcipuli. patriarchæ. Moyfes. Dauid. Cur mali affecūtur profpera. Xerfes. Darius. Alexāder. Nero. Socrates. Diogēes. Crates. ariftoteles

Mali autē multifariā. Ideoq3 deerrare p facile: arduū pfixa statutaq3 de linea nūq̄ excidere: punctūq3 mediū illud quod diuidi nequit: semp attingere. Quid uero ē tādē: q diuina sine gratia recte agere nemo potest: deq3 ea tum pmerēda: tum seruāda sēp est laborādū: qua se priuarunt: quorū mens uersatur & occupat

Malū pōt p se — i scelere: uitia uero diuino sine fauore: externoq3 auxilio per nos ipsos cōsequimur: quin tātas etiā irritationes habēt: tātosq3 ignes ut & bonos illiciant: atq3 icēdant: & si prius supare nō possunt. Recte quoq3 i sublimibus agere: & in scelere diu pmanere. com quinatos istos atq3 nefarios diuina benignitas sinit iterdū: & tā q̄ cōniuentibus oculis eos præterire dissimulat: uel ut dilati cōpūgant tandē animo: & corrigantur: uel ut ad meritum boni eorū cōmissis exerceantur. q si præteritoꝝ temptoꝝ omniū ātcactā memoriā retrospicere nobis est curæ: facile erit agnoscere quot ineffabilis bonitas dei cunctādo ad cōuersionē: pœnitentiāq3 pellexerit: & in melius non mutati: quantum tamen bonis, eoꝝ nequi

Bōa malis dari i rmunerationē. — tia ad cælestē triumphum & gloriam cōparandam adiumēti præstiterint. Neq3 ignorādum illud ē: labem istam pniciosoꝝ hominum pfundissimas opes possidere: clientelas: cū se exhibēt: uel p ficiscuntur: longissimas trahere magnis fortūæ āplificari pmiis: atq3 muneribus: quin & supremo iterdū regꝫ apice collocari: quo si quid boni cū indelebilibus uitiis quandoq3 itermiscuere uiuēdo: quod beatā uitam non æquet: neq3 cælo omnino sit dignum: hoc uel recipiant pmii atq3 stipendii a dei districta singulariq3 iustitia: quæ mercedē æternā qbus datura non est: tēporāria tamē nō detrahit: ut in cunctis noscatur exactissima æquitate defungi.

Ad diuinā uindictā malos roborari. — Decoratur & sæpe honoribus, opibus atq3 potētia Mali impbiq3 de qbus noster est sermo: ut deteriores p hos cogi: puniriq3 eudētius possint. Satellites. n. ut uoces prophetaꝝ sæpe indicant: & lictores dei sunt: armati ad uindictā maloꝝ: laudem uero bene factoꝝ: agēdi tandē & ipsi tanq̄ uasa nequitiæ a sapiētia & iustitia dei in ignes æternos. Ita iudeoꝝ populus primū captiuus in Cal

Caldei. — deorum manibus traditus est: ut ultima Regum narrat historia.

Cassius. — Ita a Cassio. Ita a Pōpeio direpta & temerata Ciuitas sācta: Ita po

Pōpeius. — stremū a Vespasiāo & filio Tito euersa radicitus. Ita Athilla got

uel pasiāus — toꝝ imanissimus flagellū se dei esse crebro iactabat. Sed quid re-

uoluimus ueterã. Ita in conspectu obuersatus p̄sens Turcorũ ipatoris furor & rabies in christianam ecclesiã debacchantis: q; post euersam omnem græciam: attriuit funestis sæpe bellorũ cladibus finitimos nr̃os, ut remotos prætereã inumeros populos Illyrios. Pãnonios. Istros. quodq; formidolosius: & fœdius ẽ: Genuenses ipsos & uenetos: & in ipsa iam media Italiæ uiscera atq; p̄cordia exultabũdus parat irrũpere. An ita ni esset: potuisset tam spurcus atq; nefarius hic barbarus hostis i. christianas animas: & ecclesiæ sanctæ sedem ita sæuire? An non Italia sola facile illum uel prio motu cõpescuisset: uel longiore forsitã bello supasset haud dubie ac deleuisset? Sed uires atq; atrocitas ista nõ tam ipurissimi Tyrãni: q̃ diuinæ iustitiæ ẽ: non cessura nisi ptinax & ueterata nostra nequitia ante cessauerit. His de causis: quas ante mõstrauimus & longe exquisitioribus pluribusq; fortasse: quæ non satis scrutat & capit humana tenuitas: pspera malis uel larga porrigit manu: uel obuenire non prohibet iustitia bonitasq; diuina. Quæ pati cõsilio quoq; ea ita: quæ dixius uel media, uel neutra appellari bõa: bonis iterdũ: mal. sq; comunicat ne per hæc boni a malis secreti insolescant: si eis nihil impartiatur aduersi: aut sane rumpantur: si soli dũtaxat infesta sustineant: neu propensius ament quæ uident utrisq;: cõmunia eaque esse natura ut obesse magis possidẽtibus soleant: q̃ certe prodesse: ueluti abutẽtibus cõcessa ad maius suppliciũ. Verum enimuero quicquid horũ sit: nihil tamẽ ipse cõspicio: quo electi dei cõtabescant animo fœlicitate malorum: aut in his zelent uel prosperitatẽ: uel gloriã: quorũ si conscĩetias præcordiaq; rimamur: q̃ duras pœnas: q̃ amaros & iquietos cruciatus singulis ferme horis atque momentis etiam si paulo dissimulent dare non cessãt: æquissime deus, suis lacerati tanq̃ unguibus atque discerpti. Quos diri cõscia facti mens habet attonitos: & surdo uerbere cædit: Cuius rei si fidem optamus: nulli testes illis ipsis magis idonei. Nam horũ quinã extrema subiit impũitatut crudelitatum suarũ infrenatarũque libidinum nõ sæuissima supplicia. tulletit? Plurimi fastidio sui atque odio: simul que scelerũ & facietate & nausea propria transfuerberati manu finẽ detestabilis uitæ sibi cõsciuere. Alii ueluti leuioris mortis cõpẽdio uenenis se ipsos pdidere. Plerique ab iis: quos læserant, itetempti atque discerpti.

Titus. Atbilla Turcus

Italia.

Iuuẽalis Vltiões de facio ro. 18.

Alii uel militari:uel ciuili tumultu obtuti: Squalore nonnulli & carceris tenebris tabefacti:& qbus sæpe pepercerat hominũ ira: nõ pepcit diuina uindicta:quæ multos:parti pestilẽtia correptos: partim cælo tactos.partim fluminibus mersos: partim itolerabili dolore plagisq; iugibus cruciatos absũpsit & perdidit. Etenim isti infidæ fortunæ Spectacula tanq̃ equo gradario:exuperantissimoq; gestantẽ:a sceclis:puerisq; ualati:eodẽ cito post effreno:ac petulãti agendi præcipites.equo seião recte utiq; dixerim: quẽ tali fuisse fato:tanque calamitoso:ac funesto exitu testis est Gelius: ut quisquis eum haberet:is cum omni domo: familia fortũisque omnibus suis deperiret:& mortem calamitosam opeteret. Veꝶ referre ulterius hoꝶ acerbissima:& cruentissima fata singulatim:mẽs horret humana:pudet & tantas nostræ miseriæ ignominias recẽsere. Si non miserabiliora æterna illa tormẽta sunt:quæ omni desperata salute:atque uẽia i iferni baratro daturi infœlicissimi isti cũ demõibus sũt:cum uenerit tẽpus illud recti:sanctique iudicii: quod nullus euadet:nullusque diffugiet: In quo fiet bonoꝶ ini quoꝶq; uniuersale discrimẽ:patebũtq; cõmissa cuiusq;:cũ mirabiliter de singulis tremẽda sẽtẽtia de iudicis ore ꝓdibit:ut ſcipiat ꝑ meritis qsq; æternã uel gloriã uel pœnã. Cũ effetuebit in reprobos regis dei armata:terribilisq; iustitia.ifrẽdetq; sup isignes natiõnũ pricipes:& maximos Reges:q uincti adstabũt ãte tribunal:iflexibilis ira cælestis:& tanq̃uasa figuli cõfringet eos: Cũ inebriabit potẽ issimus sagittas suas sanguie:& gladius eius deuorabit carnes:cũ Cælũ.tellus.mariaq; pauebũt:cũ extẽdẽt hoies manus i preces:& deducent oculi tãq̃ flumina lachrymas: uouebuntque animas.& porrigẽt ꝓ uenia uitas nec q exaudiat.q aspiciat erit ullus. Sed raptabũt repentino & turbido nutu a maliuolis satellitibus Angelis i profundũ terræ putrẽq; hyatũ mersandi cæca Tartari igneaque uoragine:cuius carceris horrendissimã atrocitatem æternãq; miseriã:& sine fine pauorẽ & luctũ nullo mõ me sentio satis posse deplorare (Neque.n.res tãta ulli unq̃ fuit facilis dictu.) Tunc innoxia mens:& recti cõsciẽtia testis: quã neque fallere neque falli licebit ultra cuiq; plus eqdẽ ꝓderit:q̃ cumulatæ quõdam undiq; opes:q̃ falanges & custodiæ militũ:q̃ Regũ armaq̃ regna latissima. Sup miserrimis i ppetuũ planctũ effusis funestos inanesq; clamores edẽtibus:p'audẽt Sãcti dei cũ gaudio:at

Malorũ æterna supplicia. Iudiciũ uniuersale

Rectæ securitas mentis.

Equus Seianus.

que triũpho uictores:fietque illud quod Dauid ꝓpheta ſpopon Dauid
dit i pſalmis.Lætabit' iuſtus cũ uiderit uindictam:lauabit manus
ſuas in ſanguine peccatoris:& quod in ultio ꝓphetici operis ſui
uaticinatur Eſaias.Egrediẽtur electi ut uideãt cadauera uiroꝝ:q Eſaias.
preuaricati ſunt in me:uermis eoꝝ nõ moriet' & ignis eoꝝ non
extinguetur:& erunt ad ſacietatem uiſionis omni carni.Sed ꝓh
amẽtia.Proh ſtupor eoꝝ:qui ſi nõ premiis ſatis incitãtur ad glo Præcogita
riã:ſaltẽ tam horrẽdam iſta nõ cogitatiõe præocupãt:qui præſen tui oblite
ti fletu perpetuum non præueniunt:q a gehenæ obſcuritate:a ſer
uido iudicis uultu:a ſentẽtia:quæ nemini parcet:a fragore ruen
tis mundi:a concuſſione elementorũ:a uoce Archangeli:a tuba
dei:a uentre inferi:a rugiẽtibus præparatis ad eſcam.a flammis
torrentibus:a uaporibus atris:a ſulphureis fetoribus.a clamori
bus diris:& eiulatibus cruciatoꝝ nõ horrẽt cõtremiſcũt:nõ deni
que & exanimãtur.Audiat mõ q̄ſque ſpõte:quod tũc eſt auditu
rus iuitus:pauore pauorẽque depellat anteq̃ adueniat.Quid eſt
quod admõemus:quod & obteſtamur ut exaudiat quiſque atque
depellat?Id inquam:quod ſi non ãte præcauerit:nõ ãte extimue
rit:Hieremiæ prædictiõe ſine fine blaſphematurus ſit rabida & Hieremias.
execrabili uoce.Maledicta dies:i qua natus ſum.dies:in qua pepe
rit me mater mea:Maledictus homo:q annunciauit patri meo di
cens:natus eſt tibi puer maſculus:& quaſi gaudio lætificauit eũ:
Sit homo ille ut Ciuitates:quas ſubuertit dominus & non pœni
tuit eũ:Audiat clamorem mane:& ululatum in tempore meridia
no:qui non me interfecit a uulua:ut fieret mihi mater mea ſepul
crum:& uulua eius conceptus æternus.Quaſ de uulua egreſſus
ſum:ut uiderem laborem & dolorem:& cõſumerẽt' i cõfuſio ne
dies mei?Iam ſatis:ut a me potuit:enarratum puto qd iterſit iter
eos:q fruũt' hoc mũdo:nulli parcẽtes libidini:nullũque flagitiũ
p̄tereũtes:& quod quærere oportuit ſurſum:ſummum ac primũ
bonum:quaſi humi inolutum deorſũ congrẽtes:& eos:q incoin
q natã:& religioſã uitam degunt:Satis & forſitan:quantũ eliciat
boni:emolumẽtique decerpat de iniquoꝝ maleficiis diuina beni
gnitas.Quoniã denique cur optimi una cum peſſimis:tũ proſpe
ra:tum aduerſa æque participẽt animaduetſum quoque breuiter
eſt:ſermonis finẽ tempus mihi ſuadet:ſi uobis ita uidetur.AMI.

Quæ narrasti hactenus:satis profecto nobis iam faciũt:nihilq́ȝ supe
rest:in quo ipsa ueritate cõtentis liceat repugnare:cũ qa certa: di
uinaq́ȝ nobis uisa sunt oia:tum quia ea tu quoq́ȝ ita insculpsisti
cordib s nr̃is melleis tu s ignitisq́ȝ sermõibus:ut q̃diu futuri si
mus e mẽoria nunq̃ sint peritura. Tu nos precibus adiuua tuis:&
piam substerne oneri nr̃o ceruicẽ:ut p te leuati diuturna ipietate
atq́ȝ ignauia:curramus alacres p iã patefactũ nobis iter ad uitam.
MAT. Admodum gaudeo suffragante spiritu sancto deo.uos eo
peruenisse:ut sperare:ac polliceri mihi de uobis(O uos beatos)fa
cile possim:egregiam illam fidẽ:animiq́ȝ cõstantiã:quæ sola bea
tũ hominẽ facit æternũq́ȝ coronat. Quare cũ icipiat Sol medio
e cælo ia declinare cõpleueritq́ȝ late meridiẽ:equis lora strigẽda
mihi uidet̃ toto large decurso iam stadio. Modũ itaq́ȝ sibi adhi
beat oratio:finisq́ȝ dicendi esto. Vos ad Vestra redibitis. Ego ad
corpusculi curam. AMI. Diu utinam ualeas quo tibi:& cæteris ui
uas. MAT. Perpetuo & uobis benignus sit deus. AMI. Vt sit ora
MAT. Vosq́ȝ interorandum Mathæi memineritis peccatoris.

DE TOLERANDIS ADVERSIS DIALOGVS FINIT

MATTHEI BOSSI VERONENSIS CANO. REGVLA
RIS AD I. LODOVICVM BOSSVM IVRECON
SVL. ET EQ. VESTRIS ORD. VIRVM DE
GERENDO MAGISTRATV IVSTITIA
QVE COLENDA OPVSCVLVM
INCIPIT.

c Onstitueti mihi tuis pcibus ipulso Ioanes lodouice
clarissime ad te aliquid scribere:& materiam aioat
gumentumque uersanti:uisum est tandem opete p̃
tium:si de gerendo magistratu ducalis iustitiæ: quẽ
probe meritus suscepisti aliquid tibi præscripsero: in quo uelut
in speculo quoties perspexeris iter patefactum & planum ad rem
benegerendam facile uideas. Munus p lane p se splendidũ atq́ȝ

magnificũ:& a te expectatũ(ut puto)fortaſſe: a quo ſi nõ deeſſeris: imortalis tandẽ:tũ dignitatis:& nominis:tũ cæleſtis mercedis & gloriæ pmiũ aſſequare. Si tantis ego tamẽ uiribus: ratione q₃ dicẽdi illud tractauero:ordineq₃ digeſſero:quantũ rei magnitudo & dignitas poſtulat. Quod neq₃ ſatis polliceri audeo:ut i cæteris maximis & ſpecioſiſſimus rebus:ſic & i hac liberaliſſima iſtitutione dicẽdi ipſe pexiguus. Sed tecũ neq₃ Ioãnes lodouice hoc mihi plurimũ ſit:qui nõ tã eoꝝ aures mihi cõquiro:quibus facũdiaq̃ res qdẽ blandior ẽ:q̃ tuã ſalutẽ:tuũ officiũ: tuam dignitatẽ:tuã & laudẽ. Quæ ornamẽta prima atq₃ ſãctiſſima ipſa plane luce i te & habeo & reputo chariora quando ſolis incorruptis his bonis uere homo:uere ſapiẽs:uere beatus & dici:& effici poſſis. Quare noſter hic labor mi lodouice:& ſi mihi fortaſſe apud eos nihil allaturus ſit laudis & gratiæ:q ægre aliqd probant:qđ pfectũ ſit ab eccleſiaſtico igẽio:religioſiuſq; iucũdũ:quodq₃ nõ magis ſapiat mũdi huius philoſophiã:q̃ euãgeliũ chriſti: nec mihi recuſandus fuit. Non enim tã uereor eoꝝ cenſurã:q interdũ ẽt notãt qbus debetur plurimũ laudis:qn magis uoluerit tuæ rectiſſimæ uoluntati morẽ geſſiſſe:atq₃ iis uel ſolis profuiſſe: quos in rebus non tam ſpecies:q̃ ſubſtantia ipſa delectat:& de procera q dem arbore auidius carpunt poma:q̃ comas. Tu tamen noſtra legẽs ẽt ſi fructũ cœperis ſoluerit id mihi ſatis:qui te currẽtem ad uirtutis decus:& gloriã uel adiuuerit:uel ſaltẽ tanq̃ fauorẽ quodã & aſſenſu confirmauerint. Erunt itaq₃ noſtra hæc aliis uel negãda uel pmittenda prudentiſſimo iudicio arbitrioq₃ tuo. Tibi uero ita deguſtãda:ut in eis charitas tua nõ tam faleras uerboꝝ quærat.q̃ ſenſum:non tã umbrã:q̃ ipſam ueritatem :quæ pfecto ſi purgatum i pectus:et labiis defecatũ hauriatur:eſt ipſo nectare dulcioreaq₃ tamq̃ uegetatus animus ſpiritum ducit et uitam. Qua certe haud ſcio quid diuinius ab immortali Deo elargitũ ſit hominum generi:quod quiſque tam audeat:aut debeat:aut poſſit expetere. Veritã rerum du ciſſima

Qualis eẽ mr̃atus debeat et qbus finibus circũſcribẽdus Cap. I.

Taque de Iuſtitia magiſtratuque dicturo cõſtituẽdũ mihi uidet primũ qualẽ eſſe uelimus Magiſtratum: et quibus finibus circumſcribendũ: cuius profecto: ſi recte iudico erit ꝓpria ratio:non qualẽ aut honoꝝ

& gloriæ cupidi aut diuitias sitientes esse uolũt: qui ita se gerũt ut ex magistratu nihil aliud ꝙ laudem popularem: uel cõmodum proprium quæsisse uideantur. Sed qualis describitur in officiis a

Cicero. Cicerone ore prope diuino: a quo neq; me piget incipere: cũ ut

Aurelius. nostro Aurelio placet. Veritas omnis a quocunq; illa sit istinctu diuinitatis emanet. Proprium est igitur magistratus munus: ut ille censet Primum intelligere se gerere personam ciuitatis: debereq; eius dignitatem & decus sustinere. Deniq; seruare leges: iura describere: & ea fidei suæ commissa meminisse. Quæ singula ita distributa: tam & si eum magis spectant: qui libera in ciuitate magistratum exercet: erunt nihilominus nobis accomodãda illi: quem preficit optimus quisque & æquissimus Princeps. Neque enim refert an magistratus ipse personam induat liberæ Ciuitatis idest multorum quidem ciuium: an unius hominis: qui Princeps sit: idemque iustissimus. Cum enim tria administrãda

Regnum rum ciuitatum genera sint. Vnum: quod Regnum appellat. Al

Optimates. terum optimorum ciuium potestas. Tertium censuarium ac popularem. Totideq; contraria & quasi pestes ipsarum: de quibus contrariis dicere copiose non est opus hoc loco: Regiam maiestatem

Censuaria ceu dei imitatricem: qui solus presidet atq; imperat omnibus: ho

potestas. rum optimam esse uoluit ueterum philosophorũ auctoritas. Popularem uero gubernationem deterrimam. Primatum clarorum ciuium mediam. Induenda igitur tibi est principis tui: a quo suscepisti facultatem adiudicandæ iustitiæ non qualiscunq; persona: sed quæ sit omni ex parte perfecta: quam tibi debes effingere in exemplar: & ueluti specimẽ quoddam: & æqtatis ideã: quã præteferas ubiq;: & cuius uice fungare: cuiusq; dignitatẽ ac decus sustineas: ne si negotiũ tibi creditum indigne tractaueris tua ignauia impingatur principi & publica cõtumelia afficiatur detrahẽtium linguis. Deniq; Magistratum seruare leges idem Cicero precipit & iura describere. Verum quæ nam istæ sunt leges seruãdæ: & iura: quæ describenda esse iubẽtur? Has ille primo de legibus libro. Nostri catholici prima quoq; fronte sanctissimi Iuris Pontificii minutius quæq; diuidentes: lætissime explicant: docẽtes eas oportere esse non quæ ansas & uias litigãdi tradũt: & opiniõe: iniquorũq; malitia cõstitute pnicië inducũt: Sed quæ ab eter

na una lege naturæ atq3 diuina deductæ quidē sunt: & insertæ atq3 impressæ castæ ab origine tamq̄ digito dei cordibus homi num: ante quidem natæ: atq3 inuentæ: q̄ tabulis scriptæ: aut atra mento exaratæ: aut etiā q̄ omnino Ciuitas ulla condita esset: & in ter se homines societate coniūcti: Quæ deniq3 fas & equū conti nent: cōtrariaq3 repudiāt. In hoc prorsus sapiētis magistratus & iusti sed æq3: cuiusque Pricipis optimi munus atque officiū cōsta te uoluerūt: ut æquas leges: iniquasque dignoscat. Primas tueat & seruet: alteras ut uenenū & particidiū humāitatis atque pieta tis ita præcaueat atque effugiat: quod nimis pfacile efficiet qsqs sese omnibus exibebit egregia uirtute ac sine delectu: & extiterit: ut aristoteles inquit: ceu Ius animatū: quē cū adeūt: se adire non hominē pntem: sed in dubitatā & expressam faciem legum: bilā citrutinæque per similem: qui ad unguem ita sit optimus: synce rus: certus: fidusq3 iuris interpres: ut omnibus passionibus uacet: nullusque ei improbus dominetur affectus. Quem eundē admo net meminisse tandem hæc omnia fidei suæ fuisse cōmissa: ut si peccetur in iis: uideatur fides irrita & iusiurandū uiolatū: Quod quidem execrabile est & de testandū: & aperta proditio: & sacri lega improbitas: quibus pfecto noxis qui se polluit: nō modo ma gistratu sed uita indignus iudicandus ē: cū iura diuina nedū hu mana prodiderit: & regem ac principē deū nihilo secius: q̄ terre num læserit atque mortalem.

A deo ois potestas omnisque magistratus illi seruit. Cap. II.

Ec tāto qspiā laboret errore: atque stultitia: ut abigat a deo dari mortalibus nobis ois priatus iusque regē dicū i his: q iscribūt prouerbiorū libris: ipse qdē cō testetur & dicat: Per me reges regnāt: & cōditores legū iusta de cernunt. & apertissime Paulus omnis potestas a domino deo est: et qui resistit potestati: resistit deo. atque eodem Spiritu pastor ec clesiæ Subiecti estote omni hūanæ creaturæ propter deū: siue re gi quasi præcellenti: siue ducibus: quasi ab eo missis ad uindictā malorū: laudem uero bonorū. In quem pariter sensum diuina ex alto Sapientia itonat. Audite ergo reges et intelligite. discite iu dices finiū terræ. præbete aures uos: qui continetis multitudines:

Prouerbia
Paulus
Petrus.
Sapientia.

& placetis uobis in turbis nationũ: quoniã data est a domino potestas uobis & uirtus ab altissimo: qui interrogabit opera uestra: & cogitationes scrutabitur: quoniã cũ essetis ministri eius: nõ recte iudicastis: neq3 custodistis legem iustitiæ: neq3 secũdũ legem dei ambulastis: Quamobrem utiq3 apparet ab omniũ domino potestas omnis iudicandi: regendiq3 auctoritas hominibus dari: & his non tantum: qui eũ uenerantur & coluntur: neq3 iustitia ac pietate pditi sunt: sed iis etiam: qui idolis seruiũt: & uitam impie ac nefariæ agunt: quoꝝ potentia aliud nihil ẽ: q̃ pestifera quædã

Cur & malis imperãt. uis ad nocẽdum: Quod quidẽ misericorditer etiã: ut sacra testimonia phibẽt: æterna puidentia fit cũ res hũanas iudicat ærũnis talibus dignas: talibusq3 flagellis & calamitatibus conterendas. Qua de re est uoxilla diuina. Per me Reges regnant & Tyrãni

Iob. c. 34. d. tenent terram: & clags illud testimonium Iob: Qui regnare facit hypocritã propter peccata populi: & horrida illa ac iraꝝ plẽa dei

Osee. c. 13. c. cõminatio. Dabo uobis reges in furore meo. Itẽq3 cõfortabo brachiũ regis Babilonis: & ponã ensem in manibus eius: atq3 alio loco: Statuã pueros eoꝝ principes: & effœminati dominabuntur eis: & innumera pene similia: qbus ut ante diximus: idrbie liqt omnẽ primatũ & regimẽ dari diuino nutu: diuinoq3 cõsilio: neq3 hoĩe aliquid posse hic i terris a mortalibus suscipi: quod nõ sit porrectũ manu diuina: planeq3 & eterna prædestinatione dispo

Osee. c. 8. sitũ: Nec illud obstat: quod in Osee cõtrario sensu legi uidetur: ipsi regnauerunt sed non ex me. Principes extiterunt: & nõ cognoui eos. Perfacilis hæc quidẽ & expedita defensio: si seiungatur potestas a uitio: & alteꝝ ab altero certa animaduersione libret: Atq3

Potestas a deo. Scelus ab hoie ita cũ de impio. principatu. potestate: platione sacra: aliq3sq3 administrationibus per se loquimur: aut disputamus: constat a deo esse ut abunde docuimus: omnem magistratum humanamq3 potẽtiã Alioquin quis regũ: sũmoꝝq3 Imptoꝝ: & Ducũ tantis unq̃ uiribus fuit: et in illi al crip sens Athlãtis hũeros: aut Herculis roburq

Diuinum q̃ uni tot pateant solus potuerit uel acerrimos uel cõtertissimos cõtinere populos: tot gẽtes pdomare barbaras: statuere: pcipere: uexare: mulctare: interimere: perdere: suoq3 arbitrio cuncta habere? Quo iure. qua arte. qua ui demq3 hãc tanta u̾ius cõsicit inermis interdũ atque inualido Corpore? Cur cum infestat imeritos: expilat suoꝝ ciuiũ

bona.proscribit.necat.excruciat.maritales thoros libidinibus foedat.pedicat in mares.& omnia diuia atq3 hũana ludibrio habet: ẽ nemo:qui obstet:qui eum ab imperio abdicet:qui regno depriuet? An q armato incedit latere? An q denso stipatur milite? An q sine propinatore nihil mordet:atq3 delibat? minime inquam. Qua.n.ratione stipatores istos:atq3 ministros:aut omnes:aut singulos ad sui tutelã coget:uel ad ea perpetrãda:quæ diximus:si reluctentur:& nolint? Cur alteri sic iubenti nõ parẽt? An faciũt id fortasse stipendio? æque minime. Quomodo solus tot census tot uectigalia.tantum auri:argentiq3 possidebit:si reliqui nolint? Dei est igitur:dei inq tota uis ista:q miseratus hũana:quæ sine regentiũ terrore & seueritate legum contineri non possunt:uoluit esse Tyrãnos & imanes iudices:qui cogere ad recte uiuendũ ẽt inuictos:& malos possent:seq3 ut scriptum ẽ:uindicare de hostibus suis. Non ex hoc tamen malorum atq3 facinorum Deum auctorem constituentes:quippe q & optimus ẽ:& a quo ois prsus est relegata malitia:quoniã summũ bonũ malo admisceri nullo qudẽ mõ potest:ac sibi ipsi esse cõtrariũ:sed ut sæpe iam dixius: Qualiscũq3 potestas per se quidem bona est:atq3 idcirco a Deo effluens: ut cætera effluũt bõa:quæ fecit. Quæ aũt uitia Imperantibus:potestatẽq3 habentibus iniusta sunt:adeo illa minime sunt:qa ab optima causa p se malũ eẽ minime potest. Quocirca cõcludi & illud libere:atq3 intrepide põt humanar oium actionũ esse deũ causam:culpæ uero atq3 reatus nullo qdem modo cogitari posse. Quæ cum ita sint:memineris te mi o Lodouice sũmi ac potẽtissimi dei esse ministrum:& ab eo iustitiã:iudiciũq3 tuæ fidei fuisse cõmissum.q si dei minister:& illi quoq3 honori & laudi semper esse debebis:& quibus tibi fas est:illũ æquis passibus subseq: uocemq3 eius ex euangelio non surda aure pcipere. Qui mihi ministrat me sequatur:& ubi sum ego ibi sit & minister meus. Simulq3 talentũ ab eo tibi creditum exercere maxima:atq3 optia fide:ut cum in dispensanda re domini tui solers ac fidelis inuẽtus extiteris:hic tibi magistratus & deũ semper ppitium reddat:cuius rem & fideliter & strenue gesseris.& exornet te apud omnes memorabili gloria. Bossiæq3 familiæ p te restituat ueterem dignitatẽ:ac meritã laudẽ:quæ iãdudũ crebris fortunæ telis pene usque

ad interitum redacta te aspicit:& manus tendit suscectura tuæ ānixa ceruici.quaꝝ pfecto tātaꝝ tibi reꝝ diligens ratio hēnda ē: si q̄ uirtus concitat generosum aium tuū:cui nēpe bōitate natu æ:optimisque auspiciis cursus patere uidet ad summa & amplissima queque.

Q nāto studio & pitia legū opus sit in iure dicūdo.Cap.III.

q Vibus igit magistratus terminis cōtineat:& ūde pueniat qm̄ satis innotuit:iā uideamus:si placet q̄to studio. & pitia opus sit i iure dicūdo ne iscitia legum:lectitādiq3 labore atq3 ignauia accipiat falsa p ueris:aut iniq̄ p æquis:ruanq3 & iu ex & cui adiudicat i fouea ambo. Is. uero aduersus quē iudiciū fert:dānet gratis:& mulctet idigne:In quo maxia q̄dem iuria ē & deformatio magistratus: cū sit iter hoies iudex cōstitutus ut recto ac certa iudicio redat quod suū ē unicuiq3:quod: nūq̄ pstabit:si cū iudicat:p ignorātiam oberret atq3 cæcuciat. Vnde pæclare ē illud i ecclesiastico dictū. Noli quærere fieri iudex: nisi uirtute queas rūpere iniqtatem:Id q3 Ante iudiciū para iustitiā & anteq̄ loquaris:disce. Peccauit q̄squis ēt si recte:incertus tam & nescius iudicauit. Rimāda sunt igit oia unde elucescet. possit. ueri notitia priusq̄ iudices. Declarauit hoc oli suo exemplo imensa bonitas dei:cuius oculos:quiq̄ nihil effugiat:nec iudicādo pos sit uel errare:uel falli:eos tamē punitur⁹: q primi post orbis Cathaclismū ambitione & cupiditate regnādi latissimā urbē:turrimq3 excelsam Babel:unde cælo bella mouerēt:sunt adorsi:ausique cōstruere:inuicem dicentes Faciamus nobis Ciuitatē & Turrim: cuius culmen ptingat ad cælū:& celebremus nomē nostrū anteq̄ diuidamur in uniuersas terras:descendit quēadmodū Geneseos. historia habet:uiditq3 Ciuitatē & turrim:quā illi ædificabāt:& dixit ecce unus ē populus & unū labiū:cōfundamus linguas eorū: ut nō au li it unusq̄sq3 uocē pximi sui:atq3 ita diuisit:& dispsit eos sup faciē cūctaꝝ regionū. Ita quoq3 in Sodomas missurus iacēdiū:Clamor Sodomoꝝ & Gomoreoꝝ multiplicatus ē iq̄t:et peccatū eoꝝ aggrauatū ē nimis:descendā & uidebo an opere cōpleuerint. En utrobique dnm & descēdisse & uidisse priusquam de iis suppliciū sūpserit diuinis i lr̄is pditū ē:q antea tamen cognouerat.pceperat.sēserat.uiderat. Quod sane nulla alia ratiōe esse.

cisse:uel dici:uel cogitari potest:q̃ q̇ i iudicando certū nobis fo ret exēplar:& quā imitaremur efficax forma sciētiæ. Quod si ad leges etiā historiæ cognitionē addideris:ea re plane tantum ad i cidentia omnia profic es:tantaque dignitate Magistratum orna bis:qualem uix commodi rem ullam possim existimare. Sæpe.n. acta ingenium aptius eru iunt:& conscientiam stringunt: q̃ pla ne iura uaria atq; nodosa. In hoc enim præstāt exempla legibus atq; præceptis semper uisa sunt mihi:q̇ leges:præceptaq; istruūt qualiter officia seruanda tenendaq; sint:exēpla uero qualiter ser uata retentaq; fuerint:longeq; facilius sit docere:q̃ facere. Quæ Lex quæso ad fidem seruandam tantum ni lo.poterit unquam: quantum Regulus:si commemoretur:q̃ pœnorum immania sup plicia ferre:q̃ iusiurandum uiolarē maluerit:q̃ & Fabricius:& Ca millus:quorum alter Pyrrhum exicio Romanis imminentem:p proditorem uel Timocharem:ut liuius uel Niciam:ut Quadriga rius putat extinguere. Alter faliscorum filios a Magistro littera rio eductos retinere minime censuit? Qualia &(Deus imortalis) colliges imitanda ex Aristidis uita.ex licurgo Solone Biante Py thagora:& huiusmodi:cum græcis:tum romanis sapientiæ: philo sophiæq; Proceribus? Hos cum Cino: Bartholoq; tuo socios ha be:& ad mensam usque sodales:ad omnem uitæ partem hone stos:ac liberales. No

Consultatione atq; consilio opus est Iudici. Cap. IIII.

Ed quī difficillima plerumq; ē agnitio ueri:idq; cum magis & depræhendisse:& tenere arbitramur:tū graui us labimur atq; decipimur:monēdus est iudex ne sibi ipi plurimū credat:suiq; igenii sit amator imodicus: Sed aliorum consilia quærat:& ea amet non minus:q̃ sua. Libēter audi t: nec tamen facile credat. Emendari non irascatur:cōfirmari gaudeat. Falluntur qui putant:uel natura sibi:uel studia ad non errandū ad posse sufficere. Non est semp in officio sensus: & offundit fa cile lumen ingenii ignorantiæ undiq; circunfusa caligine. Vn de Oratianū iam illud in prouerbiū cessit. Quandoq; bōus dor mitat Homerus: Verumque est prophetæ nostri in extasi dictum

Omnis homo mendax. Solius.n.dei semper est sapere: nulloq; uel errare uel labi. At hominis cũ ignoratione habere scientiã: & præsentibus sibi oblitterari præterita. Ita qm̃ humana cognitio in certa sæpissime est: uanitatique subiecta: orandus nobis est deus

Dauid. more dauidico. De uultu tuo iudicium meũ prodeat. oculi tui ui

Iacobus. deant æquitatem. & fidelissimo consilio utendũ Apostoli Iacobi

Solomon. Si quis indiget sapientia: postulet a deo: qui dat omnibus afflue ter postulet autẽ in fide nihil hæsitans. Hanc Solomon noster: in quo primi Sapientis nomen effulsit: si id ferunt septem illi: quos Sapientes Græcia iudicauit: a deo se accepisse & fatetur & gloria

Paulus. tur. Et euangelium: quod Vas electionis paulus Clara & illustri uoce personabat ubiq;: non se ab homine: neq; per hominẽ: sed per reuelationẽ Iesu xpi: & hausisse: & sparsisse commemorat. Di

Augustius. uus quoq; noster Aurelius omnes disciplinas: quas liberales uo cant: immortalis prouidentiæ dono nemine tradẽte percepit quẽ admodum in suarum confessionum libris ipse commemorat: ut intelligeret tandem dei munus esse sapientiam: & ab eo dari so lo lumen ingenii: qui solus sapientia est. Quamobrem tu quoq; mi lodouice assidua & quotidiana oratione precaberẽ: ut illam ti bi præster Deus optimus maximus: & elucescẽ animo tibi faciat fulgorem ueritatis: depellẽtẽ stultitiã cunctoꝝq; maloꝝ ignoran tiam parentem. Quod certe ut spero & opto: cum feceris: abis. nun quã (mihi crede) errabis. nunq̃ labere. nunq̃ & decides: Aut in ali quo si forte peccaueris: quia non ultro: non temere: non omisso Deo: minimeq; uocato: facillima erit peccati uẽia: aut certe huius modi uacabit culpa & pœna peccatum.

Veritate deprehẽsa debet Ius impigre reddi. Cap. V.

d Eprenhẽsa autẽ ueritate: agnitaq; iustitia nihil mo retur Magistratus: aut iudex qbus debet ius reddẽ: quæ res est curæ admodum paucis: ex quo uenit: ut nõ solũ plerosq; i ãnos: sed itegrã ferme hominum ætatẽ lites ꝑtrahant: fatigentq; interdum & primã atq; alteram Sobolem. exhauriã: ut patrimonia. tabie ueluti igni incẽdant ho minũ odia. mauus excitentur ad cædem: pereatq; salus ipsa cum rebus. Addamus quibus interim curis: molestiis: anxietatibus uitã

agūt:q lites gerūt. Nihil sane miserabilius nihil i felicius nihil ca No.
lamitosius istoꝝ nitibus cōtiue laceratis & diro mucrōe cōfossis
hos nullaiqes. nulla oblectatō iuuat.nullaq; uel amœnitas:uel il
lecebra mouet plēos qdē suis malis & sæuis cruciatibus laniatos:
Sed his toruus sp aspectus.caput miax.ceruix demissa.ora palētia
gemitus. plāctus.stridor. furor.blasphemia atq; desperatio tāquā
ad perpetuā erumnā infœliciter raptis. Quoꝝ maloꝝ cū iudex
causa est:potest ne quicq̄ cogitari scelestius:atq; immanius: cum
is qui debuit his omnibus mederi malis:atq; piculis: is quidē sit:
qui pcutiat: cruentet:& sautiet:impbos imitatus Medicos: qui i
suadēdis langoribus spe quadā amplioris quæstus differunt me
dicaméta:pditores:prædones:interdū etiam hōicidæ? Qui enim No.
cū pōt opprēssūnō subleuat:& ab eo nō ppulsat iiuriā. Viduarū.
Orphanoꝝ.Inopum.abiectoꝝ.humiliūq; nō misereᵗ:sed aium
ad offensiones & calamitates iduratū est in scelere:q̄ qui oppri
mit & iniuriam infert:cū alter in inferendo malo:alter in nō ob
standō:uel amouendo æquæ pximū lædat:quod profecto tā alie
nū esse debet ab eo:q magistratu dignus habeaᵗ: ut mortem po
tius subeat:q̄ conscientiā tali ipietate:tamq; inexpiabili crimine
inquinari patiatur. Quare q bōus esse:aut ēt uideri cupit: primū
illud curabit:e bene:de qua cōtēdiᵗ:pcepta agnitaq; subtilius:
cōpugnatores q̄ta industria.uirtute.auctoritateq; omnino pote
rit ad pacem componere:& ultimum locū liti cōcedere. primum
q; iudiciū nobilissimi:ac sapientissimi regum Solomonis æmu No.
lari:quod sine contestationibus:atq; libellis inter rixantes de in solomonē
fantulo filio pellices:anteq̄ a conspectu dimitteret tulisse sacris
litteris proditur.

Non habenda personarum acceptio.Cap.VI.

c Auendū & illud ut iudex acceptor psonaꝝ existat:
ut cū æq̄bile ius uniuersis eē debeat: potētior ibecil
lo.diues inopi.gētilis inquilino.ciuis aduenæ. patri
cius plebeio āteponatur:quod peccandi genus inhu
manū ē:& piniquum & diuinæ legi repugnās: quæ i deuterono
mio præcipit. Quod iustum est iudicate siue Ciuis sit:siue pere

grinus: nulla erit distātia personarum: ita paruum audietis ut magnū. Et q̄q̄ plures sint gradus societatis hūanæ diuersaq; dignitatū insignia. Plus Imperatori tribuatur: q̄ militi. Seni: q̄ puero. Vrbano: q̄ rustico. Cedamus maioribus. pferamur inferioribus. æquemur paribus. hæc reliquis concedenda sunt: Iudici aūt oio detrahenda: cui ppriū ē legum similem eē: quæ æqtate ad iudicādū: nō personaꝝ condicione ducūtur: Ex quo pulchre iudicem aiunt Ius spirans: legēq; loquentem. Sed q̄ta ē maiestas iuris: &
No. reuerentia legum: tanta sit fides & constantia iudicis. Sed quem mihi dabis hoc tempore ita æquū: fasq; metientē. ut se parē i opitulando sine delectu cuiusq; exhibeat: q nō ad gētiliū charoꝝq; cōmoda nodosas leges nō ptrahat? An nō hæc pestis: mortiferū q; uenenū i oi re publica? In ōi principatu? iq; ipa ecclesia sancta dei serpit: si non uerius dominat & regnat? Quis queq̄ istorū pceꝝ: satrapaꝝq; tuoꝝ iudicio dānabit: dū illi fortūa obseqt? Quis patricios i liberis urbibus aut senatores: sed Aseclas quoq; atq; uernaculos nedū dominos ad tribunal euocabit: sistetq; iudicio? Quā est nūc uerus satyricus ille uersiculus. Dat ueniā coruis: uexat censura columbas? Sed piculum irritare crabrones. At
No. periculosius uiolare iustitiā: & deū lædere: ne hominē lædas. q̄ si tanta uis est: ut nequeas: te obuium dare: caue tamē ubi pdesse tua auctoritas neqt: timiditas noceat. Nunq̄ conscientia mi. L. in culpa sit tua. Sed eius temeritas atq; potentia: qui p legibus cogi nō pōt. Ille hoc casu mihi uidetur optime facere: q si nō iuuet: mortē tamē potius expectet: q̄ ipse delinquat. Siquidē recte agere: atq; iuuare i potestate semp non est: At nō peccare semp liberꝰ atque integrum est.

Malicia Cauillatioq; uitanda Cap. VII.

P Estis quoq; illa: & Iudicioꝝ labes: quæ docet iudicē cauillari: & astu illudere ueritati: nō modo tibi cauenda erit suauissime mi Lodouice: sed acerrimo odio isectāda: & pinde ac pestiferꝝ uirus: paricidiūq; iustitiæ passim fugienda. Id profecto non est ius dicere: & iniurias: inter se hominū depellere: sed nefario ac detestabili studio maliciam: fraudēq; uēalem habere. Sed heu infœlicitas tempoꝝ. imo ifœlicium peruersitas hominū. Iam tāti calliditas est: cauillandi: cōmentādiq; ma

licia: ut in tuttellis. tabulis. uadimoniis. testamentis. reliquisq; cau sis: & litibus nō patroni aut iudicis fides. integritas. prudentia. con scientia bōitas quærat: Sed temeritas animi. arrogātia. fraudolētia astutia. & quæ nunq̄ succubuerit tergiuersatio atq; malicia Ille sapiens. ille eximius. ille legū monarcha: & iudicio℞ peritissimus & habeat & uocitetur: qui uertere iura: qui rapere leges: qui fal lere: ac circūuenire: supplantare: & tāq̄ prestygiare oculos potest: & p fas perque nefas uictor emergere. Et sane nescio quo pacto peiora sint uitia: q̄ cū tegūt umbra: imagineq; uirtutis. & honori ac laudi datur: quod dignū est extremo supplicio: ac sempiterno dedecore. M. Tullius i officiis ciuem romanum damnat: qui No lanis & Neapolitanis de agrorū finibus disceptātibus a Senatu arbiter datus: locū adiuit: īspexitq;: atq; tādē monuit utrosq; di uisim: ut nihil cupidius peterent: magis uero aliquid minus: quo locus paci atq; cōcordiæ facilius foret. Quod cū illi fecissēt: i me diis finibus agro℞ pars īētata relicta ē. Tum ille eo℞ fines: ut illi dixerant: terminauit: Quod autē i medio relictū fuerat: populo Romano adiudicauit. Vbi idē Cicero decipere iqt hoc q̄dē fuit non iudicare. Quid tu hic de nostris iā diceres o Cicero? Appel lares ne hosce uiros doctos & bonos: an Sophistas & uersipelles? Magistratus: an mimos theatrales? Iudices: an iudiciorum irriso res? Si damnasti ciuem romanum: absolueres christianum: qui sta tutis ac legibus noxie situsus? Iuraq; salutaria & plebiscita perq̄ callide ad hominum perniciem detorserit? Si eniz artibus & cō mentis ludificata: ac explosa ueritas est: ab honestateq; discessū: erit idcirco iustitia iniustitia: æquum iniquum? Verum non uego: an non magis qui sic egerit: aut agi: cum posset: non prohibuit: ipse impius. ipse nefarius. ipse execrabilis.

No.

Tul

No.

Audienda utraq; pars. Cap. VIII.

Rimas quoq; delato℞ q̄rellas: quæ circa Magistratuū aures solēt semp obstrepere: caue facile credas: et si faci le audias. Vbi enim pars altera agentis est: altera depel lentis: utraq; audiēda est diligēter anteq̄ se permittat iudicis ani mus permoueri. Mos est. n. actorum primis impressionibus fidere

illisq; inniti. Reorum uero ipsas debilitare ad commiserationemq;
No. descedere: quorum natura noscenda tibi e ut aequa melius tueare.
Neq;.n. est quisq tam infans & ingenii inops: qui nō cogitet iu dicem ad sui beniuolentiam artibus rapere: & qui nō facile ta piat modo illi deuoueat animum. Sed contra absentis habenda ē ratio: mensq; in suspenso tenenda: Quae sane res tanta uisa est
Aristides: Aristidi: uiro quidem graecorum optimo atq; iustissimo: ut cum quem piam aliquando eum lacessentem in iudicium uocasset: & qui iudicaturi erant: Aristidi tantum tribuerent: ut rei defensio nem audire negligerent: sed suffragia: quibus eū damnarēt cōti nuo peterent: assurgens mox Aristides apud iudices ne inauditū damnarent intercesserit: illumq; audiri oportuerit.

Adulatoribus non esse indulgendū. Cap. VIIII.

Imul uidendū & tibi erit ne blanditmentis & adulatio
S nibus ueluti Sirenū cantu improuidus capiare. Tātus ē n. amor iste rumoris & laudis etiā falsae: ut iam hoies no xia affētatorum blandiméta nō a cōspectu ppulsent: sed ultro puo cēt pmiis atq; muneribus. odiosus. imitis. capitalisq; habeat: qui adulari: assetareq; non didicit. Quocirca qsqs. aut primorē aut ma
No: gistratū adit: primū cogitat dulci ac molliq; fraude illius animū delinire: quod genus ueneni mox leues nō solū capit: Sed ita de mētat: & sui ipsorum impotes facit: ut fidem nullo quidē modo ha bere queant: nisi palpātibus atq; fallentibus. qbus & saepe capta ti tāto quidem postea ludibrio fiunt: ut illi ipsi: q ita pstygiant: at q; ludificant: corrugato oris rictu: ptensa ue lingua post eos dēi q; cachinū extollāt. Quare si q Gnatones: aut captatores id ipu dētius conabunt: non erit tibi alenda adulatio audiēdi patiētia: sed obiiciēda in eos q̄si clipeus obiurgatio: ut intelligāt telum re gredi in lapidem missum.

Ex suspicionibus non temere agendum. Cap. X.

Vspicionibus uero: nisi illis qdē uiolentis & maxis ul
S deto ne qd temere ēt agas. Benigna potius utere rege exi stimatiōe: & ueritatem ipsam excute grauitate atq; pru dentia: quae qdē uirtus iudici est maxie ppria. Perniciosa contra

res ē:& interdū exitii ac cruotis plēa:i his pſertim:q plurimū poſ ſunt:grauis ac pfunda ſuſpicio quæ eis uel natura indita eſt: uel coaluit cōſuetudinis prauitate:quæ qbus dominata ē: ſæpe miſe ros fecit & ad lachrymas impulit ſine ullo tandē pœnitentiæ fru ctu: Quod Hyppiæ illi Tyrāno accidiſſe haud dubiū eſt:cui inſi diatore:qui in eius mortē ſtuduerat:ſub tortura & quæſtionibus iterroganti ut conſpirationis ſocios indicaret:regios amicos om nis i ſuſpicionē adduxiſſe ferunt:quos ſingulos:ut nomiāti erāt: ille necari iuſſit. Subinde ne quis eiuſdē cōiurationis ſupereſſet cum quereret: Tu ſolus inquit Tyrranne. Neq3.n quempiā ſcio: cui charus eſſes:quem tibi non criminatione ſuſtulerim. Itaque mi Lodouice p. riclitari:ut mihi uidet:hūana oia facile poſſunt: ubi quātū ſuſpicio animū concitat:tantas ad nocēdū uires for tuna cōcedit. Incidunt tamen ſuſpiciones interdū tam graues ac uiolentæ:ut ab iis deduci etiā iudiciū liceat:quod frequens eſt in criminalibus cauſis:atq3 ciuilibus:ubi cū non ſatis p teſtes & rei cōfeſſionē explorata res eſt: Magiſtratus:q gladiū & uirgas por tat:ueluti publicæ iuſtitiæ miniſter quæſtiones adhibet. Sed quā do & qtenus liceat:hoēs hoc a legibus petūt: quas ſequi publico atq3 legittimo iudici cōuenit:qui ēt ſi oberret iterdū:neq3 fortaſ ſe delinquet:qq ne oberret:cautio haud parua eſt adhibēda. Et qui dem erratū a multis fuiſſe poſt factū animaduerſum ē ſæpius:ubi nō fuit pœnitentiæ locus:& ſi dolori fortaſſe. Eculeus &.n. Catha ſta. Torcular. Ignis. & tormēta huiuſmodi cætera excutiūt a reo ſæ pe uel nunq̄ cogitata:ne qdem commiſſa. Narrabo hoc tibi loco Lodouice:ſi lubet:caſum memoratu digniſſimū: Matthæus Pa ſtius conciuis ornatiſſimus meus:qui Arimini iter primos hono res apud Sigiſmūdū Malateſtā habebat:cum ibi eſſem pleroſq3. iam annos:incredibili beniuolentia ad me ſæpe diuertebat: erat q3 non paruo mihi ſolatio uir ille plenus rerum & fandi dulciſſi mus. Dum aliquando de uariis colloqueremur:adeſſentq3 non nulli familiares & optimi Ciues:ab hoc obiter ſermo deuenit: ut Matthæus teſtatus ſit ſe uidiſſe Venetiis latronem neſcio ne:an homicidam captum:in carcerem trahi:& qua ducebatur ex domi bus:& officinis ſpectare omnes:ſed Cerdonem quendā illo agni to(nam cum illo graui odio & iniuriis decertauerat)proſiliiſſe a menſa coriaria inter apparitores:captoq3 iſultaſſe:& multis inſo

Hypp

No.

No.c

lentissimis i illum pbris cõiectis:atq3 conuiciis.I.tandẽ in crucẽ turpis Furcifer adiecisse:q̃ sæpe meritus dabis effugisti:Iã(credo) dignas sceler̃ pœnas.Tum Miserum illũ se uertisse i cõuitiato rem & rabulã minaci:ut poterat uultu:& summitatẽ indicis mor dicus quoq3 sibi strinxisse:quod signũ solet esse uindictæ. Deniq3 actus in carcerem:& maleficor̃ oblatus examini: cum satis de se dixisset:de consociis quæsitũ est:si quos habuisset cõplices sceleris:uerum inquit aperiam:q̃q̃ inuitus.Cerdo unus mihi extitit socius:qui uafer & calidus:ne res credi facile possit:in me dissimulans uisus est acriter insultasse.Hoc accepto innoxius repẽte capitur Cerdo:atq3 torquetur:q acerbitate pœnar̃ cõtra se mentiens cũ malefico sententiã capitis accipit.Nec plura. Vbi perdẽdi essent ducti sunt ambo:deq3 Cerdone misero forte primo est sumptũ suppliciũ:auerso tãtisper seorsum pessimo illo latrone:et dato cohortatoribus:qui sic morituris Salutaribus monitis solẽt esse solatio:qui tandẽ pari supplicio & ipse per carnifices admotus:ubi Cerdonem conspicatus est mortuũ:se tremebundũ uehemẽter cõpressit:atq3 me pessimũ & miser̃ clamans:ut perdidi inquit odio inimicantem mihi hominẽ istum:tamẽ uero a culpa et scelere mecũ innoxium?Hunc insontem:de se uero confessum non grauissimi iudices illi.non incluti Patres:sed leges egerũt i mortẽ.Error facti.non iuris iniquitas:Ius.n.conuenit esse sanctissimũ:ut plane illud ceu uocẽ cælitus exauditã Magistratus seq̃tur intrepidus:qui idem nihilominus si errorẽ facti forte deprehẽderit:neq3 legem uiolabit:ut cõtra legẽ sancita diiudicet: Sed pricipẽ:q supra legẽ eminet:adibit & cõsulet.ut integra lege principis potestas:atq3 auctoritas errori succurrat.Hic in suspicionibus ordo:modusque habẽdus esse mihi uidetur.In quo ut fides & bonitas exquiritur Iudicis:ita solertia desiderãda utiq3 ẽ atq3 sagacitas

Ira uacet pœnitus Magistratus.Cap.XI.

i Ra3 quoq3 & acerbitate animi:quæ nec rationẽ audit & quod tetrius ẽ:se nõ audit nec itelligit:acturus:aliqd uel dicturus tanq̃ naufragiũ deuita. Nullus ẽ.n.ipetus acrior atq3 celerior:& q suo æstu tã facile hõinẽ ad isaniã rapiat

Quo circa Senecæ illud uerissimũ mihi eẽ uidet. Cætera uitia i pellũt aiũ; Ira pcipitat. & Cicerõis illa magnope pbãda Sẽtẽtia. Ira pcul absit:cũ qua nihil recte fieri:nihil cõsiderate potest:q̃ de re pspicuũ i Aiace a Poetis argumẽtũ accœpimus:quẽ ira in furo rẽ.furor deniq̃ in morte adegit. Eadem:si historiaꝝ monumẽta recolimus: Cambissem in familiarem amicum:qui eum de ebrie tate monuerat:adeo quidẽ efferuescere fecit:ut miserrimi mõito ris filium emissa sagitta i corde petierit. Darius quoq̃ bello Sci thas occupaturus:rogatus ab Aropazo uiro prestanti & iam ætate cõfecto:ut ex tribus filiis:quos secũ habebat i agmine:unũ: quẽ ille malet:pareti i officiũ linqueret:sic icensus est iracũdia.ut annuẽs se se extẽplo omnes dimissuꝝ:iugulatos illos piici iusse rit genitoris ante conspectum. Et Alexãder orbis terraꝝ pene uic tor:cui pmũ Græcia magni cognomen blandita est:usq̃ a deo animũ iræ fecit obnoxium:ut Clitum cõmilitonem: & sociũ om nis macedonicæ gloriæ Philippi mores extollẽtem:in cõuiuio pu gione transfixerit. Quæ res alia quæso Herodẽ ascalonitam na to Saluatori ad tam insignem inauditãq̃ feritatẽ potuisset aiare ut hebreoꝝ ifantes raptos a cõplexibus matrum & iugulo:et mẽ broꝝ laceratiõe cruciatos extingueret:tantaq̃ ibecillis ætatis stra gẽ:& inoxii sanguinis ẽffusionẽ sine horrore pferret:nisi q: ut scriptura iquit:id perpetrauit iratus? Quod qdẽ ipm diuus Con stantinus Augustus fidelis:& modestissimus super oẽs Cæsares habitus lepra purificãdus minime tulit:quia nõ ira illi iperabat: sed ratio suadens ut pietatẽ poneret ãte salutẽ. Res omniũ comp tissima est iracũdiã tandẽ cæcam esse:ut ita dixerim & amẽtẽ:ca lamitatũ omniũ periculoꝝq̃ parentẽ:quaꝝ reꝝ:si desiderentur exempla:tẽpus potius:q̃ illoꝝ copia nobis est defuturum:nec usq̃ etiã:ubi modũ reperir possit oratio. Sed neq̃ tecũ id agere ẽ ope repreciũ uiro quidẽ cognitiõe multa:atq̃ memoria prædito: Ma gis uero illi pbandi:& ueluti uirtutis calcaria inducendi: q nun q̃ ulla exagitati iracũdia animũ i potestate tenueri. Qualis Archi ta ille Tarẽtinus nobilitatus crebris lĩaꝝ monumẽtis.& Illustriũ uiroꝝ scriptis:q uillico:cuius ignauia ager squaleret incultus:eq dẽ dixerit Nisi iratus essem uapulares. Qualis & Socrates uitæ dignitate & animi magnitudie nullo Philosophoꝝ inferior:qui a quodã calce pulsatus nõ magis se dixit calcitrõi succensei:q̃ si

Seneca
Cicero
Aiax.
Cãbisses
Darius
Alexãder
Herodes
Cõstãtius
Archita
Socrates

Asinus eũ impetisset: quẽ recalcitrare puerile nimirũ ac ridiculũ foret. Qui Xantippẽ domesticũ & isanabile malũ eodẽ uultu at que animo tulit: æquo. s. ac inuicto: dicẽtiq; Alcibiadi tã morosã uxorẽ haud esse tolerãdã: an uero tu nõ toleras inquit anseres cla more strepentes? Illoq; dicẽte At mihi pullos: ouaq; pariunt: & mihi ait Xantippe filios. Cui mos fuit etiã iram risu soluere: atque salibus frãgere: unde pugno percussum Laertius refert nihil am plius dixisse: q̃ dolendũ esse: q̃ a Diis nescirent homines quãdo cum galea domo egrediendũ esset. De Platone autẽ: qui primus successit quasi splẽdor: & admirabilis hæres Socraticæ gloria: me moriæ ꝓditur: cũ aliquãdo seruo esset iratus: iussisse illũ ueste exu tũ sibi percussuro terga præbere: qui mox cũ se dephẽdisset ira sci: manum cum flagris: quam sustulerat: immobilem tenuisse: Interrogatum uero ab amico: qui forte superuenerat: cur tandiu sublata dextera scapulis nudati hominis minax icumberet: a me dixisse pœnas irarum exigo. Tu abi cede hunc: quia ego iratus ne queo. Pythagoræ Samio: qui his habetur antiquior: multa sororia istis: atque similima laudi sunt a maioribus data. Pisistratũ Athe niensium Tyrannum quis etiam non admiratur. aduersus quem cum ebrius quidam multa despumasset conuitia: aiunt placido dixisse animo se se non magis irasci: q̃ si quis ligatis oculis eum impetisset. Quid dicam de te. C. Cæsar quondã orbis terraꝝ uni cæ fulgor: cui maximæ semp extitit curæ ne ulla unq̃ ira tibi incẽ deret animũ? Non ne: ut reliqua ommittam: i Metellum ꝑ ærario obstantem tibi uictori. fuit christiana illa uox tua Dignũ te Cæsa ris ira nullus honor faciet? Si fides aderat: & cõscientia uoci con sentiẽs: non ne iam tehaberemus in cathalogo beatoꝝ? Multa & Octauius Augustus præbuit aduersus irã sublimis animi signa: q̃bus liquet ei iram nõ imperasse. Sed non possumus tãta cõple cti: ni ãplioris operis texere uelimus historiam: quod minime cõ uenit: ubi de multis est precipiẽdũ. Sed quoniã a plerisq; sæpe queri solet ac dubitari an omnis quidẽ ira Stoicoꝝ more decli nãda sit: an ut Peripatetici censent: ea uti oporteat quasi stimulis q̃busdã aduersus flagitia: siue detur mediocritas ulla: quã sapiẽs sequat̃. Id tãdẽ: si tibi uidetur mi Lodouice: quod ex oibus uerif simum est sine cõtrouersia extremis: ut aiunt: labris delibabimus.

Xãtippe. Vxor Socratis.

Plato.

pythagoras.

pisistratus

C. Cæsar

Octauius.

Stoici. peripateticiq; de ira

Hoc.n.si differatur copiose:ut tãta res postulat: erũt undiq; mul ta dicenda:neque illa:quã pollicemur:seruabit' breuitas. Dico igi tur præstabilius mihi uideri nunq̃ Sapientem irasci. Siue arguat: atq; castiget. Siue uetet. Siue imperet. Siue pro se. Siue pro patria dimicet: Sed in his cum utile est atque ratio admonet sine iracundia:quæ est inimica consilio:& sæpe ad insaniam initium:agere & imitari iratum:& leges sequi:quæ sine excãdescentia & feruoris ipetu iniqua coercẽt. Sed quoniã difficillimũ est:imo diuinũ potius q̃ humanũ ad iniurias non efferuescere:& per tædiũ animo nõ cõmoueri:pauciq; admodũ hoc tempore Stoici reperiuntur: si quando irascatur sapiẽs:idem obseruet ne id quidem cõmittat ullo animi morbo sed uiciorum odio dumtaxat:nõ homini: sed culpæ succenseat:nec grauis sit & inflexibilis huiusmodi ira: sed quæ cito mitescat:& ueniam facile præstet. Atque hæc de iudicis iã iam satis.

De facilitate audiẽdæ q̃relæ:& laborum tolerantia. Cap. XII.

d E facilitate autẽ audiendi:deq; laboꝝ tolerantia:quas res habere magistratui cõueĩt:ut queat multitudini opitulari:ac declarare constantiã & magnitudinẽ ai suierit modo dicendũ:quæ quidẽ partes si tibi non deerunt:ita abũdas reliquis & animi & corporis dotibus:ut his adiunctis te putẽ reliqua posse magistratus mũera facillime & pulcherrime obire. Quare cura omni ac studio operam ipse nauabis ne q̃relaꝝ assiduitate:reꝝ multitudine:contentionũ uarietate: repulsaꝝ tædio fatigere:neu plebis:sexusque condicio:aut calamitas:aut inopia: aut squalor ab officio sic te auocentur discedas a pietate. animũ contrahas.uultũ ruges.toruo oculo clamantẽ exaudias. Benignũ uero te magis omnibus exhibeas:mollescatque animus:& presto sit ad lachrymas miserorum:Penetret in conspectu tuo gemitus compeditorum: & pietatis uiscera excitentur ad subleuandum. Tuum facito per commiserationis affectum quicquid inspexeris calamitosum:fleas cum flentibus.mœstus sis cum mœrẽtibus. Sis oculus cæco:manus inualido:pes claudo. Te a nemine auertas:cui fide uel industria:auctoritate:aut consilio profuturũ itelligas:magis uero:q̃d excelsioris animi est:occurre passim & præueni quẽ

tui uideris indigentem. Hæc pfecto cum feceris: scito imptimis te functũ officio pii & optimi uiri: & eius: qui certe magistratu sit dignus: qui nosse debet non tam ad suum: q̃ eorũ: qui sua opera idigẽt: cõmodũ: Magistratus dignitatẽ suscepisse: ac præterea nihil tãti: atq; hoibus salutare: nihil dignius: nihil laudabilius: nihil deniq; Deo ipi acceptius potuisse præstare: qui enim hæc fecerit omnia peccata pollicetur se esse dimissurum. Contra uero iudiciũ sine misericordia ei: qui non fecerit misericordiam infligetur: q̃m recipere quisque iuste uidetur: quod aliis ipse præstiterit. Merito

puerbia. igitur in prouerbiis loqt̃ sapientia dei. Qui facit misericordiã ueniet uitam: & qui obturat aurem suam ad clamorẽ paupis: ipse

Micheas clamabit & non exaudietur. & Micheas propheta. Indicabo tibi o homo quid bonum & quid requirat dominus a te. Vtiq; faceẽ iudicium & diligere misericordiã: quæ duo mũera: ut ãte diximus magistratus optimi sunt: & hominis præterea nõ humana modo sed diuina laude dignissimi: & qbus fas est: deum ipm uestigiis cõsectantis: qui nec iudicat sine misericordia: nec miseretur sine

David iustitia: quemadmodũ præclare in psalmo ppheta decantat Misericordia & ueritas obuiauerũt sibi: Iustitia & pax osculatæ sunt.

Magistratus uacet cupiditate: & manus abstinentes a muneribus habeat. Cap. XIII.

Vnt rursus quatuor illa notissima prauitatũ gñra: quibus i magistratibus atq; iudiciis sæpissime peccatur: hisq; adeo isidũt: ut iã facilius rephẽdi: q̃ dimoueri q̃ant.

Quatuor nota Venena Cupiditas. Timor. Amor. & Odium. Quocirca nõ modo tibi aduersus ea moniẽdus animus erit: sed abhortendũ m gis: q̃ ab omni flagitio. dedecore. suppliciorũ: atq; etiã morte qdẽ ipsa. Qui. n. cupiditati seruit: & lucris inhiat: cuiusq; in prõptu ẽ maius ad munera: hic certe qsqs ille ẽ: & fidem: & libertatẽ: & iustitiã: fasq; & honestum pstituat: & animã deniq; uenalẽ habeat oportet. Quibus pfecto criminibus qui se polluũt: possint ne cõmittere aliqd grauius. tetrius. horribilius? Hi. n. nõ quod honestũ: sed quod cõmodum est metiunt: & cum emolumentis recta comperantes Sa

Iuuenalis tiricum illud infecto secum animo uertunt Oportet habere.

Hoc monstrat fetulæ pueris poscentibus assem:
Hoc discunt omnes ante Alpha & Betha puellæ.
Et quod huic simile Ouidius non illepide canit. Ouidius
Aurea nunc uere sunt sæcula:plurimus auro
Venit honos:auro conciliantur opes.
Ipse licet uenias musis comitatus Homere:
Si nihil attuleris:ibis Homere foras.

Quasi graue: ac ignominiosum nō sit si mores secūt ac tēpora: qbus iam passim a singulis ferme:utilitas āteponitur honestati: & ut scite est in altero Poeta Fas est ubi maxima merces. Sed est horum magna peruersitas: execrandumque flagitium: ut scelus consuetudine defendant: cum humanis actionibus nullus suffragetur abusus nec multorum culpa reddat leuiora peccata. Sed illud magis debuerunt meminisse se parare breui quidem peritura:& longe uelocius:q̄ adueniant eff luxura. Iusto dei iudicio euenite:ut iniuste:ac turpiter partis paruo quidem curriculo quisque fruatur:eaque uel nunquam in filios ac posteros transire:de quo magnum illud & graue in promptu ē testimonium. Amos Pro eo q̄ diripiebatis pauperem: & prædam electam tollebatis ab eo:domos quadro lapide ædificabitis: & nō habitabitis in eis. Vineas amantissimas plantabitis: & non bibetis uinum earum:& illud horrende in Deuteronomio dictum Maledictus: qui accepit munera:ut animam innocentis percutiat. Insuper & Esaiæ illa imprecatio lugubris. Væ qui iustificatis impium ꝓ muneribus:& iustitiā iusti aufertis ab eo. Quæ tamen parua uel nulla admodum sunt iis cōparata:quæ spectant ad æterna inenarrabiliaque supplicia:quæ miserrimi isti sūt excepturi in inferno cū dem one:nisi expiati pœnitentia anteq̄ demigrent:ueniā mereātr: quod usu uenit rarissime ac perdifficile. Cætera namq; mala difui facile:expiariq; possunt:& sæpe quē uidimus primis adolescētiæ ānis libidinosum.lubricū ganeonē.iracundū. superbū. reliq; huiusmōi uitia consectantē:eūdē ipsū ꝓuectiorē ætatē sobrie. caste.continēter.modeste.integreq; ducēre obstupescimus: in eo q; ꝓbamus optimū illud Satyricūque ꝓceptū Breue sit quod turpiter audes. At uero qui possit extorta dimittere:aut ablata restituere: pœnitere preteriti quæstus:saluberrima confessionis

Lucanus.
Male per tacito ef fluūt.
Amos.
Deutero nomium
Esaias.
Auaritia iniquitas

medicina cõſciẽtiam abſtergete:fidẽ temeratam diruptamq; iuſtitiã reſarcire nel neminem comperies ita a urum tenaciterharet radicibus:tibriſq; ipſis cõglutinatũ introrſus cordibus hominũ. Quo quidem tete: inexplicabiliq; decipula ſi non uis capi mi Lodouice:quod debes nõ minus nolle: q̃ nõ uis ultimũ exitium tuũ:ſemp manus habeas abſtinẽtes a munere: teq; ipſũ quotidie admone. Quid ꝓdeſt homini ſi uniuerſũ mundũ lucretur: animæ uero ſuæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo pro anima ſua commutationem.

Contẽnẽdæ pro iuſtitia minæ.oĩſq; Metus ĩpendẽs.Cap. XIIII

ſEcũdo aũt loco ſic præparãdus animus erit:& ut ita dixerim fortitudinis clipeo: armiſq; cõſtãtiæ ꝓtegẽdus:ut nullus eũ exagitet metus.nulla potẽtia tremefaciat.nõ præſẽtibus:aut ĩpẽdẽtibus malis.ceu exilio pauptate.ignominia.criminationibus.odiis.nõ deniq; ipſa ꝓpoſita & oſtẽſa ãte oculos morte iuſtitiã deſerat:aut ſãctas leges uiolet.Quod ſi alicuius potẽtia & temeritate ſic iterdum demerſæ erunt leges & ꝑturbata iudicia: ut nequeas ulla ratiõe magiſtratus exeq munus:quod eſt erga omnes æqtate pfungi:neq; tamẽ hiſdẽ iſtãtibus:aut uẽiẽtibus malis erit tibi tãta admittẽda effractio aut demiſſio animi:ut metu ac pauore quicq̃ tentes iniuſtedeſque aliquid cõtra mentẽ uel inuitus. Aliud eſt.n.(ut iam diximus)prodeſſe non poſſe:aliud per timiditatẽ & ignauiam proximum lædere:& iniqua committere. Quæ profecto ægritudines in bonum uirum minime cadũt:quia nemo quidẽ bonus qui nõ idem & fortis & conſtans eſt:& paratus:ſi oporteat occumbere ꝓ decoro iuſtitiæ. Vegr.n.uero ne metuas uniuerſa:quæ territãt: ſed animo ſis ſemper inuicto:ea ſæpe præmeditari te oportebit mi Lodouice:quæ accidere:teque impetere poſſunt:ne improniſa: tibi grauiora uideãt:& imparatus:ac uelut inermis ſubitos maloꝝ euentus impetuſque terrificos nequeas ſuſtinere.Quæ ratio ſi tibi haud ſatis animũ roborat:effinge præterea ante oculos tibi tremendũ illũ diẽ:tribunalque diſtricti iudicii & diræ ultionis potentiſſimi dei:quam nemo effugiet.cum de bonis : maliſue: quæ quiſq; aut geſſerit:aut cogitauerit:ſeueriſſimam & inflexibilem

Nihil improuiſũ

laturus erit sẽtentiã:a qua nulla uis aut excusatio reum possit eri pere. Hoc nãq; extremũ malũ æternumq; pauorẽ quisquis mẽte cõceperit: nihil pauebit humanũ: nullam præsentis erumnã: ma lorũq; imminentium molem anteponet sæuo illi: ac sempiterno terrori: de quo est sacra illa ac trita sẽtẽtia. Memorare nouissima tua & i æternũ nõ peccabis: quãq; ob causã imanissima christia ni martyres pertulere supplicia: deum ita timentes ut possent cæ tere nulla timere.

Suorum causa nunq̃ deserendam esse Iustitiam. Cap. XV.

a T uero: quod sequitur: si quis tã mollis & effœminatus extiterit: ut carni & sãguini.i.suis: uel ꝓpinquis: uel ami cis: uel ciuibus sic afficiat: ut arbitret eorũ causa officiũ: & dignitatẽ optimi & æquissimi uiri relaxandã: de uberrimis sa crarũ scripturarũ testimoniis mõ nihil ꝓfecto: sed: quod efficatius sit: romãus hoc loco a me citat Orator: cuius in officiis ista sũt uer ba Qui autem ciuiũ rationẽ dicunt esse habendã: externorũ ne gant: hi dirimunt comunẽ humani generis societatẽ: qua sublata libertas. beneficentia. bonitas. iustitia funditus tollitur: quæ q̃ tol lunt etiã aduersus deos imortales impii iudicãdi sunt. & eo libro: qui inscribit Lelius. docens quatenus i amicicia progredi liceat: inquit his sãctissimis uerbis. Hæc enim lex i amicicia sanciatur: ut ab amicis honesta petãus: simul & rogati amicorũ causa honesta faciamus. Neq; enim est ulla excusatio peccati: si amici causa pec caueris. Oportet igitur capessentem rẽ pu. magistratũ. iudiciaq; exercentẽ deponere amici ꝑsonã & sãguinis: & induere iudicis: q̃ ut ãtedixi: aliud nihil est: q̃ ius loquẽs: & animat: aut: si quo mo neat affectu: ꝓpensior misericordia atq; bẽignitas i calamitosos ẽẽ debebit: si boni: & digni misericordia uideat: ꝙ iopes uiriũ: & destituti præsidiis illi sunt. Sed o utinã christiana nostra hæc tempora seruarent eam rectitudinem: & iudiciorum æquitatem: quã Domina ipa orbis terrarũ quondã Roma: dũ moribus ma gis: q̃ opibus floreret: seruauit & coluit: cũ plebi diues nõ antesta bat: cũ facultates & copiæ nõ tã cuiusq; essẽt: q̃ liberæ ciuitatis. cũ nemo: aut sibi: aut suis arbitrabatur posse ꝓdesse: uel iiuria Socii uel detrimẽto ciuitatis. Nã quanti extitit icõperabilis illa & imor

Tullius:

No.

urbis uete res sanc tiq; mores

Brutus. talis Bruti Seueritas: qui p patriæ libertate tuēda filios de reducēdis Regibus cogitantes: iterimere nō dubitauit: exutus teneꝶ genitoris affectū: & infractū idūctus Cōsulis animū? Quale illud tribunal: aut quale spectaculū Deus imortalis. ubi tam districtæ iustitiæ: tamq; seueræ ultiōis laus cū natura ipsa & pietate pugnabat? Videbas Brute filios seruari tua indulgentia posse: Sed contra gloriæ tuæ: & perpetuo nomini pluris stare splendorem iustitiæ: libertatemq; seruatā. Te spectante lictor sublata securi filioꝶ ceruicibus iminebat intendens iussuro tibi Quid uelles. Filii in te conuersi Parce o Genitor: & serua nos tibi precari non desinebant. Quid agis Brute: quo te uertis in tam graui & ancipiti luctaʔ Si te liberis orbas: ifœlix. Si parcis: iniustus. At tandem nō qđ ducundum & paternum. & molle: sed quod honestum & pbabile uidebatur deliberans: Percute inquis. Vincat amor patriæ laudisq; immensa cupido: Quam uero inuulnerabilem animū gerebat & Regulus: qui non suam salutē. non suoꝶ charitatē et cōmoda non amicoꝶ preces & lachrymas anteponendas censuit grauitati fidei. iustitiæ. animiq; constantiæ? Itaq; in Africam redit de uictoribus uictor: deq; fortuna triūphans sua. Vltro pœnorum cruciatus. imanissimos excipit. non carceris squalor. non dilaceratio corporis. non palpebrarum abscissio. non oculorum dolor receptus obiecti solis supplicio. non mors deniq; ipsa generosū animum lædit summis munitum uirtutum pſidiis. Nec apud Fabriciū Tyrannicida ille ualuit impetrare: ut Pirrhum regem: bellum populo romano grauissimum inferentem ueneno tentaret: quod ille: si premio dōaretur: pollicebatur strenue se esse facturꝰ: quin trans fugam ad Pirrhum reducēdum curauit Agnosce inquiens te Pirrhe mea clementia uiuere: & tibi cum romanis. hoc est cum uirtute rem esse: quibus sane nihil in precio est: quod honestas & magnitudo animi negat. Prima hæc & summa nobis sunt. Te his superandium. non perfidia atque flagitio arbitrere. Erubescat hoc loco Christianus: cui excellentiore ratione est proposita uirtus: & ad sempiternam boni operis laudem: infinitāq; mercedem stat erecta fiducia: ab his superari: qui uera fide carentes pp hominum gloriam tantopere iustitiam coluerunt: tamq; inflammato studio aliquis eximiis uirtutibus omnibus iseruiere.

Regulus.

An ullum esse potest uehemētius calcar o mi Lodouice? Nō mō alliciūt ista ad probitatem illustres aios:sed urgēt atq; impellūt: cū uideamus:ut iqt sacer fons ueritatis filios tenebrarum prudētio res extitisse filiis lucis quibus cælestis fulgor illuxit:& Iesu Christo docente patefacta sunt arcana mysteria:abdita illis prioribus sæculis. Hos igitur Brutos. Regulos. Fabricios. & cum his ēt Curios. Catones. Maximos. Sceuolas. Scipiões tibi āte oculos pone:a qbus exemplar Iustitiæ:& uitæ mores:ac formulā trahas: quos ot bi terrarum quasi Magistros æterna summi dei puidētia dedit:qui uehemētius:atq; acrius pungētes admoneret quātum quisq; nostrū debeat ex fide:si tantū illi extra fidē præstitere:cū nos: quod illi non audiere:christus in euangelio hunc in modū affatus sit. Nisi abundauerit iustitia uestra plusq̄ scribarum:& pharisęorum:non intrabitis in regnum cælorum:hoc est nisi maiora dederitis:q̄ qui fuerint ueræ religionis ignari:cælo neq; eritis digni.

Non sit odii & iniuriarum tenax Magistratus. Cap. XVI.

Æteq; qui haberi dignus magistratu:& boni uiri nomē ac Sapiētis specimē præseferre cōtendet:nō modo nō erit odii tenax:neq; aio refricabit iniurias:sed eximia usq; adeo bōitate pollebit:ut plus deditus eē charitate iis uideat: qui intulerunt iniuriā:q̄ aliquid de se meritis.aut certe familiaribus atq; cōiunctis. Quod si utiq; iis magis tenemur obnoxii:q nobis magis sunt aut necessitudine:aut beniuolētia deuincti:& in eos ipsos ingratitudo & puocatio detestabilior est:tamē si ut i istos:qui nobis dediti sunt:sic & in eos:qui lacesserunt: & inimicicias cōflarunt:benefici erimus:hæc erit unica:& i comparabilis animi uirtus & celsitudo:quam heroicam atq; diuinam & oratores:& philosophi uocant:ppterea q̄ p eam mortales cælo digni qdem fiant:atq; etiā:si hoc dictu fas est:reddantur deo ipsi similimi:qui spargit beneficia ad bonos & malos:& utrisq; soles & imbres æque cōmunicat. Quæ egregia probitas:& animi magnitudo si(ut diximus) seruāda erga cæteros est: quanto utiq; magis inter collegas:qui tecū mi Lodouice rem publicā gerūt: quibus unam esse mentem:Vnam animam:unum officium:& specimen No

P. lepidus laudis omnino cõueniat? Paulũ lepidum: & Fuluium Flaccum
F. Flaccus. utrunq; genere nobilẽ: & in repu. magnum hoc loco tibi propo
nito. Qui odio iter se graui cũ diu: acriterq; cõflictati essent: & a
populo ãbo cẽsores postea declarati fuissent: tũ illi cũ præcõis uo
ce prõnũciari se audirent: ibidem in Comicio ultro ambo cõple
Tullius xi non iniurias modo dimiserũt. Sed i ipa censura: & deinde po
stea iugi cõcordia amiciciaq; sancta uixere. Summus Orator. C.
Cæsaris laudes extollens atq; triũphos: iis amplissimis: hanc tãtã
magnitudinem animi anteponit: q iniuriaꝝ obliuisci semp uo
Plinius luerit. & Plinius noster cum de eius præliis: ciuilibusq; uictoriis:
de animi ingeniiq; uigore: de liberalitate: de opeꝝ magnificẽtia
deq; reliquis maximis eius uirtutibus permulta congereret: Cæsa
ri tandem propriũ inquit & peculiare fuit præter supradicta Cleñ
tiæ insigne: qua usq; ad pœnitentiam omnis supauit. Idem ma
gnanimitas exemplum prebuit: cui cõparari nõ possit aliud. Spe
ctacula enim edita: effusasq; opes: aut operum magnificentiam i
hac parte enumerare luxuriæ fauentis est. Illa fuit uera & incom
parabilis animi sublimitas Capitis apud Pharsaliam Pompei ma
gni scrineis epistolarum. Iteꝝq; apud Tapsum Scipionis concre
masse ea optima fide atq; non legisse. Sunt & Demostenis ad
Demostẽes Alexandrum macedonem hæc diuia atq; aurea uerba. Nulla. n.
de uirtutibus tuis: licet multæ sint: uel gloriosior misericordia uel
admirabilior clementia. nec per aliud ꝓpius deos accedere potes.
q̃ tu salutem conferas hominibus uel dando: si eguerint: uel par
cendo: si deliquerint: uel indulgendo: si supplicauerint. Cum. n.
uincamur a diis omni in munere: sola clemẽtia est: quæ deos no
bis reddit eq̃les. Nemo certe: ut sũmi isti auctores expressere: ani
mum unquam altius extulit: q̃ qui paruipendit iniuriam: seque
ita i potestate habet: ut mala illata non sentiat. Hic uere liber est.
hic ingens. hic cultor eius uirtutis: quæ supra nos ẽ: diuinæ uideli
cet: q̃ sicut ipse deus lædi non potest sic iste non læditur. Quam
obrẽ cũ hæc tãta res sit mi Io. Lodouice charissime: hic excita præ
clarum illum animum: quẽ tibi ad excelsa omnia uidetur natura
dedisse. Et compos ac dominator tui nullis unquã succumbas in
iuriis: nullis agitere odiis: nullis maliuolẽtiæ pungare aculeis. Ta
le q̃sq; itelligat tibi esse animi robur. tãq; ĩdignatiõe, simultate.

æmulatione.reliquisq; impbis affectionibus uacās: ut nullo qdē pacto de tua rectitudine ambigat:tuūq; iudiciū recuset. Boni te laudēt. Mali: quod culpent: nō inueniant. Nemo audeat: qui te iu dicē sit habiturus: per amicicias rogare. minis terrere. pmia & mu neꝶ spem tibi proponere. Blādiri uultu. Adulari uerbo. palpare obsequio. Non q̄ acerbitatē & ihumanitatē pbem: cū iucūdius nihil sit: in magis presertim uiris humanitate. beniuolentia. facili tate. placabilitate. & ea: quæ diuinū quiddā in se habet: Clemētia: de Charitatis officina pfecta: Sed q̄ tāta sit bonitas tua. tāta inte gritas. tanta constantia: ut te qui adierit: prius intelligat nihil am plius se cōsequi posse: q̄ quod iustissimū sit. decoꝶ. laudabile. fas q; & honestū.

Sacros Viros ciuili foro nō esse uexandos. Cap. XVII.

T ne quid prætermittā: i quo pecces improuidus: pcauē dū: & tibi erit illū i scopulū incidas: i quē pleriq; non fortuna iuecti: sed spōte temeritateq; supba ipacti: gra uiter naufragauere: quod est ut tuo sub foro: tuisq; sub fascibus trahas iuitos sacros dei uiros: religiososq; miistros: aut eos ipsos i uicula: custodiāq; cōiicias: aut aīmaduersionibus: & .mu.ctis affi cias: aliaq; id genus idigna atq; seruilia i eos tētes: quod est eccle siæ libertatē uiolare. dignitatēq; deludere. quod q nō ueret: sed audax ipunisq; cōmittitē imprimis quidē iter fideles anathema: tū uiuit graui piculo de sacra familia male meritus Xpi: cuius in iurias ulcisci sero assolet nūq̄ dei treměda maiestas: quæ apud p phetam: ne quis laberetur icaute: nos āte pmonuit. Nolite tāgere xpos meos & i pphetis meis nolite malignari. Scelus ē: & in uete cūda pteruia Sarræ filios: q de libera pgeiti sūt: cū Ancillæ filiis i seruitutē rapere. Non hæc uinea: nō hæc plantatio. nō hæc satio uestra: sed dei: dei inq̄ primipotentis & sūmi: qui eā charā & per dilectam ascripsit sibi i titulū sortēq; domesticam: sui signiferā nominis: & dispēsatricē cælestiū thesauroꝶ: gratiarūq; uitaliū: Ius potestatēq; affecutā ligandi aīas: atq; soluendi. Quā uero p postere: & impudenter cum deo agit: si quos iudices uestros ipse cōstituit: uiolenter de iis uos iudicetis? Hi sūt q ubi primū i lucē uitāq; editi estis: ab originali tāq̄ lepra uos purificēt beato fonte No. Dignita.

sacerdotalis. baptismatis. Hi: q cætera sacramẽta cõficiũt: uobisq; ipartiũt. Hi: q potestatẽ soli reserãdi claudẽdiq; cæli hoibus habẽt: & p quoꝝ labia euangeliũ ubiq; refulget. Seruate quæ sũt Cæsaris Cæsari: & quæ sũt dei linqte deo. Sãcta sãctoꝝ igredi ꝓfanis sane nõ licet: nec tẽpli uasa pollutis carne cõtingere. Curꝝ domini ꝑlabé

Oza. tẽ ausus Oza fulcire plectit̃ morte. Pharao populũ dei seruitio p

Pharao. mẽs rubro mergit̃ mari. Anthiocus tẽpli ditatus spoliis: qbus ex

Anthiocus oi memoria nil crudelius: pœnas luit. Pompeius is: cui magno no

Pompeius mẽ: capta Hierosolima: tẽploq; romanis Idolis & equoꝝ stabula

Crassus. tiõe polluto ad ægyptiũ littus recisa ceruice fœde & miserabiliter i sabulo iacuit. Et Crassus Collega eũ uictorẽ secutus & qbus Põpeius pepcerat tẽpli ornamẽta ꝑdatus apud Caras Parthoꝝ telis opprimit̃. Nõ desũt ad hæc exẽpla quoq; ꝑsentia: atq; nostra tia eoꝝ: quos & tu facile quoq; potes meminisse: q miserabiliter pierũt uiolata re sacra: & seruis magni dei lacessitis idigne: quos ne afficiã crimine: omitto i præsens palã indicare. sed nulla deis aliquãdo supplicia sint uel audita: uel uisa: an ipsi tamẽ dubitabimus q̃ capitalis sit ista temeritas? An uel tu mi Lo. sine stomacho incensaq; b'li tolerabis: si quempiã ex his: q tibi seruiunt: pueris atq; uernaculis pulsauerit aliquis isolens ac temerarius? aut ꝓcaciter cõuiciatus extiterit? ueꝝ enimuero quale scelus: si deo nõ tantum detuleris: quãtũ etiam uis homini tibi deferri? Ingenua mo

Cõstãtius. destia & orbis Imperatore dignissima usus Constantinus mihi plane uidet̃: quem nostro hoc Sæculo primatũ agẽtes iure possit imitari: apud quẽ cũ Episcopos quosdam grauiter criminati nõ nulli fuissẽt: ꝑtulissentq; libellos. Constantinus ut cristiãissime: ita & prudentissimæ libellos neq; legit: neq; legi pmisit: quin ꝑ sentibus episcopis ipsis optima humilitate conbussit: fas sibi nõ esse adiiciens de iis iudicare: quos sibi ministros deligere dignatus est dominus: & eosdem modo christos, modo angelos: modo deos nuncupare. Deniq; illos reuerenter admonitos: ut quisque sibi sancte pieq; consuleret: ad propria remeare suasit.

Vtraq; in uita publica, atq; priuata nihil cõmodius & salutarius bonoꝝ cõsuetudine. Cap. XVIII.

n Am & illud deniq; plurimũ afferre adiumẽti ad totã uitã: hoc ẽ: publicam atq; priuatã mihi sane uidetur: ut ꝓbatissimoꝝ hominũ societatẽ usq; teneamus. Quæ enim ꝑclara uel legunt: uel audiũtur uirtutũ exẽpla: ipsa quidem etiam mouent & incendunt: & generosis calcar ingeniis figunt: Sed quæ conspicimus longe acrius ad præcordia penetrant: & uiolenter quodammodo trahũt: ut altera fœminea uis: altera masula iure dicatur. Sed ita hodie compertæ sunt Pricipũ Aulæ: populares q; Respu. ut in iis nihil quidem minus: q̃ esse bonum iã liceat sic alter alterum sine freno præcipitat: Qui studiosus & rectus muneribus publicis iam se dedere audeat: sine uitæ tandem atq; salutis ipendẽti discrimine: inter Cetegos Catillinas. inter insanos & furiosos tota ducit' uita. Simulatio: temeritas: dolus: auaricia: rapacitas: proditio: regiaq; maloꝝ ambitio omnia possidẽt. Bonitas: pietas: ueritas: dilectio: misericordia: charitas ad astra migrarũt: quas uirtutes qui sequitur (proh dolor) segnis atq; ridiculus habeatur: tanta in auctoritate: ne quidem in licẽtia modo sũt uita. At uero tu mi Lodo. ita malestantibus rebus ex rarissimis & Senioribus quempiam delige: cui iuuenis inhæreas & quẽ tanq̃ pedagogum nõ obserues modo & uereare: sed pene metuas. Audiui a te probari magnopere Lucam uernatiunũ & Franc. Aretinum: qui flecti ab integritate atque iustitia ne utique possent ul la principis uel commissione uel prece. Quod si quicq̃ quod illi rectum fasque non censerent ab Arce ad Senatum uel nuncio: uel cirographo Principis forte manasset: eos petiisse se magistratu absolui potius: q̃ contra mentem aliquid dare. Si huiusmodi uiri superfunt: ex his aliquem in exemplar tibi assume: immo & illi quantum potes inhære: quem eorũ: quæ agis arbitrũ habeas: & eorum: quæ acturus es: antea rectorem atque Magistrum.

No.

lucas Ver. Fracĩscus. Aretinus.

Inter Collegas liber in cõsulendo sit Magistratus: & ꝑ ueritate semper intrepidus. Cap. XVIIII.

n On uereor q̃n ornamẽta singula: ac magistratus decora quæ ãte pstriximus: asseq moliaris atq; cõtẽdas mi Lo. & i iis ꝑficeri magnopeꝛ libeat. Veꝝ supest aliud: quod tibi desyderẽ. absolutius atq; ꝑclarius: ut iter Collegas cõsulẽdo

No. atq; agendo teneas animū liberū: & ꝑ ueritate semp itrepidum. Sūt qbus iniqua displiceāt nec peccēt: si uitiū uiderint, q iidem cæteris tamē delinquētibus morosi ne habeant: ad eorū errata con niueāt: sibi ipsis applaudētes iterdū de æquiore cōsciētia: potiore q; uirtute. Qui taetsi ipsi nō peccēt: dissimulantes aūt aliorū pec cata: nec latrātes ubi se uiderint ꝓfuturos: reipu: atq; iustitiæ ipiæ obsūt. Iā qdē bonus ꝓ honestate loquit' nemo ne ueluti publicus habeat' hostis uel hypocrita exibiletur: q ex cōsciētia rēpu. putet eē gerendam: At si proponitur utilitas aliqua etiā ab honestate se iuncta: si improbus censu: si uectigal grandius: si auctio imperii: mali se totos ostentant: fideles ii: amiciciores q; reipublicæ & ha bentur & prædicātur: & magis tanq̄ meritis honores potiores de ferunt'. O deflenda nūc tempora O bonorū Christianorū inopia. Quē mihi dabis modo Fabriciū? quē Curiū? quē catonē? quem & Aristidi nostrū sæculū æquet? Christianis nobis his Simillimi

No. nulli sunt: Surgent in iudicio & cōdēnabūt generationē istā iu stiores sub Ioue deceptore: q̄ nos sub Xp̄o orbis terrarū uel parēte uel Saluatore. Atheniēsibus iudicauit Themistocles se excogitas se q̄ ratione possent tota facillime græcia potiri: Sed oportere rē silentio transigi. habendum unū tantūmodo: qui ad id negocii animū solus secū intēderet: cui Aristides est datus: ut si fieri rem posse uiderent ambo perficerent. Hunc Themistocles docuit se Græcorū nauale posse succendere: quo facto i eorū potestatē cōces surā mox qdem græciam uniuersam. Hoc audito Aristides i con cionē reuersus rem omnē expo: uit: contestans nihil minus susci piendū: quonia; nihil iniustius: nihil indignius: cuius uiri sentē tia tantum ponderis & reuerentiæ habuit: ut nullum fieri uerbū deinceps ea de re Senatus decreuerit. Hanc sinceritatem: hanc & animi libertatē habere cōuenit: qui sit in re pu. magnus: qui Ma gistratū gerit, q Regis uel principis iter secreta uersat'. quod ne q; tu negligas mi Lodo. si iustitia: si salus: si uita est tibi chara.

Qualis sibi tandem esse debeat: q de aliis benemeret' & pu blico ac priuato munere fungitur. Cap. XX.

[S]Atis de iis: quæ ad Magistratus officia pertinēt: arbitror me dixisse præsertim quātū mea iteresti: tibi q; cōuenit mi Lo. Iā uero me rapit mea erga te fides: beniuolentia

Charitasq; præcipua ad illud monẽdũ:maxieq; hortãdũ: quod ẽ omniũ maximũ:atq; potissimũ:ut quemadmodũ diximus:tuo hoc in Magistratu cũ satis feceris cæteris omnibus:tibi ipsi non desis. Est quidem insulsus.uanus.ridiculus:qui curans utilitatẽ alienam:suã deserit:& alios ad iustitiam dirigens:sibi ipsi existit iniustus: Qui.n.uel obiurgat:uel ꝓhibet:uel aiaduertit i aliũ qđ continuo ipse cõmittit:estq;:ut ueteri ꝓuerbio dicit: Intus Nero: foris Cato.non ne occultus hic est contra se censor:& cõsciẽtiæ suæ tacitus accusator:finem habẽs dãnationẽ & interitũ suis iã legibus iudicatus? Sane ratio exigit:ut se primum contineat: qui alios continet:nec in eo peccet:in quo peccantes alios punit: Clarusq; sit rebus ipsis:non uocibus:plus faciat:q̃ præcipiat. alioqn sermo ieiunus:& ingratus:qui neq; uim habeat concitandi animos ad iusta & honesta sectanda:nec potestatẽ ad reuincendam nequitiam: Ex quo uenit:ut ferme sit nemo:qui ultro se abstineat ab iiuriis hominũ.si desit terror:& seueritas legum: passimq; uideamus & Causidicos & patronos:& iureconsultos: prætores:ac deniq; Reges maiore ex parte in alios tueri & efferre iustitiam: in se negligere ac floccipendere:seq; bonos uideri malle q̃ esse. Quibus si tantæ curæ esset,tales se se ꝓstare: quales esse reliquos uolunt. O res humanas fortunatas:sanctaq; & aurea sæcula. Ego mihi semper persuasi:sicq; & legi & audiui: longe satius esse a uiro optimo:q̃ ab optimis legibus gubernari:quod sane tam cõpertum:tamq; perspicuum est:ut persuadere:argumẽtariq; opus mihi minime sit. Neq; enim quisq̃ est tam reꝝ ignarus:qui non intelligat humanũ animũ permoueri facilius:excitariq; alacrius ad ea sectanda:quæ subiecta sunt oculis:q̃ quæ ad aures inani ꝑ ueniunt sono:& ut Claudiani uersiculo utar. Mobile mutari sẽ per cum principe uulgus. Tu igitur Lodouice mi optime quicqd egeris a uirtute deducito:nec uento laudis hũanæ ad ea moueaꝛ: quæ diximus.obeunda:pluris huminũ:q̃ Dei oculos faciens. Difficile quippe erit:ut recte:& cõstanter aliquid agas:ubi pendere a fauore multitudinis cœperis:aut eam teneas fortitudinẽ:& animi perpetuitatẽ:quæ Stoicis placet:& pro qua seruãda Catholici nostri etiam ad sanguinẽ usq; præcipiũt dimicãdum: Sed semp sis i icertũ iturus:ipulsus:quasi uẽto falsis & temerariis opiõibus uulgi. Omni præterea tempore cor mundũ serua a labe peccati.

Primum Quisq; se curet.

No.

Verissime quidem.

Claudiãus

No.

niteatq3 conscientia plena uirtutum. Nullus te etiam metus frangat: nulla libido euiteteſto in omnes beneficus atq3 misericors. Inopes & affectos iuedia quotidianis elemosinis recrea: Ab pessimoꝝ iniuriis uiduas: pupillosq3 uindica: nulli fides: nulli pietas: nulli cōsilium: nulli opera: nulli auctoritas desit tua. Sed oībus p̄sto sis: promptusq3 occurre: uel p̄occupa petituros: nec cunctando negare uidearis officium. In omnibus uitæ partibus iustitiam cole. In aduersis patientiam aduoca. In periculis fortitudinē. In publicis: priuatisq3 muneribus prudentiam. In coercendis uoluptatibus temperantiam. In prosperis lætisq3 rebus grauitatē. Nullu3 diem p̄termittas: cuius aliquam partē religiose non colas: Cum p̄ficisceris domo: primum templa adeas & quære rem sacram. Vespere de iis: quæ egeris: habeto tecum rationem. Verbum Dei & sanctos Xp̄i præcones sic audi: ut in eoꝝ numero recipi queas: quibus beatitudo sempiterna promittitur. Sic te gerēdo suauissime mi Ioannes Lodouice secura tibi & periucūda erit hæc uita. Sed neq3 mors ipsa p̄perans cum aderit erit acerba: tantas tibi uites p̄bebit innocens & candida uirtus: conscientiaq3 recte factorum: quam quidem fœlicitatem nulla alia ratione cōsequi potes: nisi his artibus: hisq3 legibus uixeris: quas hactenus tibi p̄strinximus.

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI REGVLARIS AD IO. LODOVICVM BOSSVM IVRECONSVLTVM EQVITEMQVE CLARISSIMVM DE GERENDO MAGISTRATV IVSTITIA QVE COLENDA.

FINIS.

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI REGVLARIS NE FOEMINEA ORNAMENTA BONONIENSIB. RESTITVANTVR AD BESARIONEM CARDINLEM ATQVE LEGATVM COHORTATIO.

p Vdiciciam: qua oēs matronaꝝ decus: & ornamentum affirmare non dubitant: q̄plurimi curru uectam triumphantem fingunt: & proprium i honestate sibi domi

cilium finxisse neminem latet: nisi qui aut extrema dementia: aut suo uicio aliter sentire nitatur: non secus: ac uile mancipium: & lasciuiæ uoluptatisq; pedissequam sæpenumero deiici & ppria sede detrudi sine cruciatu intueri non possum. Ita enim perperā modo quidem cum illa agitur: ut ad te non clamare nequeam iu stissime: ac clementissime præsul: Ad quam quidem rem agēdā: cum pluta: tum uero libellus nuper ad tuam dominationem mis sus: qui ut fœminis cultus petulantior restituatur. causam agit: & si noluerim: me impellere potuisse uidentur: presertim: quo pluri mum lætor cum apud te & prudentissimum legis latorem: & æqs simum iudicem hæc causa uersetur: cuius dignitas i excelso adeo & illustri loco diuinitus posita sit: ut possis: & uelis honestati co ronam imponere. Ait superfluas uestes nimios: ac luxuriosos cō ptus fœminis non adimendos. Vbi hæc lex sancita est: apud chri stianæ religionis ignaros? Id nāq; q̄tum sit absurdum & ab oi prorsus ueritate disiunctum: curaui præsenti defensione docere: quam tuo amplissimo nomini destinaui nō propterea: q ea: quæ in confutatione adduximus: te fugere existimarem uenerandum caput: & micans sapientiæ fulgor: uerum ut p tenuitate mea mo nerem Ciues compluris: maxime: quibus iucūda est & suauis ille cebra: & onerosa sunt præcepta iustitiæ: ne lenocinio uerbo& fal si agātur in præceps: & tuo nō obtemperātes edicto æternæ mor tis in se mucronem conuertant. Me etiam plurimum Timothei nostri commouit gratia clarissimi & religiosissimi uiri: qui te pro pitio sua industria: suis clamoribus: suaq; infatigabili in omnes pietate non mediocriter in hac dignissima cōstitutione sudauit. Debeo enim quantum situm est in me & illius integerrimi pris & præceptoris mei præstantissimi constanter tueri doctrinam: q̄ non de Tantali fonte: sed de æterno euangelio ubertime hausit. quod eggrediar oratione paulo faciliore: atq; humilore fortasse: q̄ tibi eruditissimo: cum nostris: tum graiis tuis disciplinis ac lris: & togatæ ciuitatis dignitati fortasse conueniat ac plane charitate atq; consilio: ut Matronas ipsas: honestasq; puellas: qua& & agi tur res: clarus & peruius sermo cōmodius instituat: atq; permoue at. Tecum igitur non longioribus agens mea ad rem ipsam festi nabit oratio: meusq; in illam ueluti in hostem mucro pro pudici cia & honestate stringetur. Nosti

Didit libellū q̄s q̄s ē ille:q̄ q̄to magis uoluptuosam illā
e Aristippeā:q̄ christianā sapiat philosophiā:ex eo facile
q̄sq₃ percipere potest:q̄ operi ob turpitudinē nomen
Nicolosa nō cuderit:Vez ingenua Matronā Nicolosam Sanutā loquētē
adduxerit:omnia muliebri querimonia replentē cui nescio:gra
tiam ne an iniuriā fecerit:cū nobilissima fœmina magis:ut itelli
go pferre uideat̄ pudiciciā.honestatē.frugalitatē.antiquos mo
res:atq₃ animi constantiā:q̄ lasciuiam & immoderatū ornamēto
Alcumena rū affectum:ac Plautianam illam Alcumenam secuta:nunq̄ eam
sibi dotē esse duxerit:quæ dos dicitur:sed nenustatē : pudorē:sæ
datum ī ꝓcreanda sobole cupidinem:dei maximi metum:& suo
soli ornatā:ac morigerā & esse & uideri uiro.nō igitur cum illa:
sed mihi tecū loquendum est Auctor insignis. Nam: tuum licet
suppresseris nomē:teneo te tamen.agnosco.scio.At ne liuor uel
odio:quod a nobis omnino semp alienū esse decreui : potius:q̄
iustitiæ zelo uidear in te surgere:& magis cōgrediendi rabieq̄
medēdi uoluntatē lector possit interpretari:statui illud silentio p̄
terire & usq₃ itactum relinquere.Mihi tu igitur ignosce si hone
ste & christianissime tua scripta idigne quidem audeo carpere:
& repudiāda testari.tibi ipsi iputato hāc noxā nō mihi:q̄ ita esse
cistī:ut irreligiosam & idecorā mihi notā uidear imprimere:mu
tus si cedam. Aliis pernicibus tua iacula aduersus Timotheum:q̄
nobis hæc & cōstanter & diserte ante latā legē de honestate mu
lieꝝ disseruit:& statuit:quis immissa nō intelligit? Si ergo diuiæ
& humanæ leges poscūt.Si apud maiores nostros Legimus sem
per esse cōseruatum preceptores non secus:ac parentes nobis:cha
ros esse debere:ea ratiōe:q̄ a genitoribus esse:a uitæ nostræ istitu
toribus bene beateq₃ esse cōsequeremur.Si deniq₃:quod pluris
est:religiosi & boni uiri est officiū:nihil quod sit contra iustitiā
fronte occultare:sed propter eam:si oportuerit:etiā ultima suppli
cia æquo animo tolerare:quantū ego illius uiri absentis:q̄ nedū
uitā instituit:ueꝝ etiā me Christo regenerauit:partes in hac iustis
sima causa suscipere debeo:si sapis:uelim existimes:cuius cælestē
doctrinam cum omnes admirentur:solus putaueris posse te eua
cuare. Non recepisti uerba prudentiæ:nec euangelica illa apud
te ualuit auctoritas. Qui uos audit:me audit. & qui uos spernit:

me spernit: magis uero cõtra splendida lucẽ tenebras offudisti: et albam pudiciciam coinquinasti. Petis: ut ad rem ipsam iam ppe rem: nouam legem abrogari. Matron is pompas argumentaris iu re meritoq; deberi: q eas maxime legibus apud Romanos sint assecutæ. Non negabo legem Oppiam: olim ornamẽta uetantem ut ais abrogatam fuisse. Sed quo consilio: qua ratione: qua prudẽ tia id actum sit: maluissem abste latius intelligere. Ita enim locu tus es: ac ignores eas: ut moris illis est post multos clamores: post multa iurgia fœminea quadam rabie: & insano furore succensas Brutorum domũ: qui legis abrogationem impedirent: obsedisse donec lex aboleretur: ac nullum pene Brutis auxilio fuisse: qa nõ perciperent Romani lubricũ semper: & insaciabile mulierũ stu dium. Quæ licentiosa petulantia q̃ indecens uel obscena iã fue rit: clarissimus quidem auctor ẽ Valerius Maximus: q pbe id de monstrauit: cum de illa agens: luxuriam ac libidinem appellauit Si animi inquit muliebris apparatus intueri potuissent: quibus quotidie aliquid nouitatis sumptuosius adiectũ ẽ: i ipso luxuriæ i troitu obstitissent. Alia nunc habenda est ratio: aliud consilium: Alia lex. Tum uirorum tanta fuit patiter & mulieꝝ continentia: & pudiciciæ amor: ut illis parua quidem suspicione ea concedi potuerint: quæ nostris sic concederentur: ne dixerim suspicione: sed spurcissimo ac nefando facinore minime fortasse carerent. Vbi nunc Lucretia illius ætatis incõparabile pudiciciæ decus & mulieꝝ gloria: quæ in se nihil uita dignũ esse putauit pudicicia amissa? Vbi Bilia: quæ Dueliũ uiꝝ habuit: qui primus romæ na uali prælio triũphum gessit? Is iam senio cõfectus: cũ ei alitum fe tidum quispiã exprobrasset: domũ reuersus eam cur' ori medica mentum non adhibuisset percunctatus est: At illa fecissem inqt: nisi putassem Viris omnibus olere sic animã. Vbi claudia uirgo uestalis? Vbi penelope & ualeria messallaꝝ soror? Curarũt præte rea: ne huiusmodi ornamẽtis: quæ pfecto nihil æque: ac luxuriam prætenduntur: uirginitatis ac pudiciciæ splendor periclitaret: ut ui no nullo pacto esset utẽdum institutumq; ut cognatis osculũ fer rent: reprehendẽdi causa: ut odor indiciũ faceret: si bibissent: Bi bere autẽ solitas quadã oratiõe sua facit Cato Lauream: passum: murrinam: & quæ id genus sapiũt potu dulcia: addẽs mulctatas

Ex Livio lib

Bruti.

Valerius. Maximus

Lucretia.

Bilia.

Duelius.

Claudia.

Pẽelope

Valeria.

Apolline delphico etiam se simulauerit accepisse: & ciuitatē iure iurando artauerit ne ex eis unq̄ quid demereēt aut imutarent: do nec itez ad Apollinē reuerteretur: quē cōsulturus remearet. Mirabile dictu. Profectus est Cretā: ubi se spōte ppetuo exulem fecit: & denuo moriēs supmo spiritu ossa sua proiici iussit in mare: ne his forte Lacedæmoniā aliquando relatis putarent se ciues iuramēto solutos. Nec aliter sensisse Pythagorā legimus: qui a Bruto in Italiā aduectus ē: quo tēpore Reges exacti fuere. Nā cū Crotonē lasciuiis uacare audisset: eo statim pperasse ferūt: ubi tanta assiduitate cōcionari non cessauit ad populū: tot rationibus suadere ī auro & purpura regnare luxuriā: & ī serico fomentū habere libidinē: sic apprime matronaꝝ ornamēta docens honestatē esse: ut omniū studia ad summā pudiciciā cōuerterit: & ad extremū clarissimæ fœminæ prōptis: & excitatis animis oēs aureas uestes: cæteraq̄ ornamēta lasciua quasi irritamēta luxuriæ abdicauerit: quæ oia in Iunonis phanum deportata Deæ optima fide cōsecrarūt. Extāt ne modo causæ: ut interrogas: cur nostris Matrōis ornamēta uetēt? Extāt pfecto. Extant. Nam si romanis mulieribus: si lacedæmoniis: si Crotoniensibus: ut ostensum uerissime est: pulchra: & in maximo precio semper pudicicia fuit: & illius conseruādæ omnium una. & summa uoluntas: quo uultu: quo temerario ausu nostræ: quæ christianum nomen portant: quæ in sacro baptismatis fonte iurarunt: se diabolo: & pompis eius nunq̄ obtemperaturas: luxuriæ faces & ignita diaboli tela requirent? Pudet quidez: Sed dicam tamen. Mentiuntur illæ: ut ueteranus & expertus Hieronymus ait. quæ gloriantur se castitatem seruare: & in uestibus lubricitatem ostendunt. Nimis est demens & fatuus: qui materiā præparans igni non uult: ut ardeat. Huius siquidē turpitudinis impatiens diuinus senex ad Eustochium uirginem scribens: in hæc uerba prorumpit. Imperfectissimus mulierum affectus. Semper in uestibus: semper in auro lapidibus & ornamentis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit eis libido inata naturæ sed occasionē quærūt explēdæ libidinis Affectant proculdubio: ut oculi uiroꝝ auꝝ cōtemplātes: & gemmas tandem figant ī faciem ut oculorum suoꝝ nutibus facilius incitent ad libidinosum incendiū. Quid Meretrix cōmunis gloriaris in margaritis: & gēmis?

Apollo delphi: pythagoras. hierōymus No.

quoq3 a iudice seuere nō minus si uinū: quod temetū prisca li
gua uocarunt:bibissent:q̄ si probrū:& adulteriū admisissent. Si
Sulpitius. autē uiros quærimus. Vbi nūc Sulpitius Gedelius:qui uxorē:quæ
Gedelus. apto capite pcesserat i publicū repudiauit arbitratus illi: nisi ut
p.dēprōius soli uiro placeret:curæ haud esse debere? Vbi.P.Dempnius Sop
Sophus. hus: qui pari ratione coniugē ludos spectare ausā haud quaq̄ am
Metellus. plius tenendā putauit? Vbi ille Metellus: omniū seuerissimus:
qui uinum cū libasse intellexisset uxorem claua perimere nō du
bitauit? Quid dicā de illius Ciuitatis gloria.uictoriis.triumphis.
fortunis.magnis rebus terra:mari pace:bello præclarissime gestis:
quæ tot:ac tantæ fuere ut ne dixerim Bonōiam: uerum nec alterā
quidē orbis partem illi merito possis cōparare? Quid de imperi
latitudie:cū pclarissimus Poeta de Cæsare eius dōiatore cecierit.
Virgilius. Imperium oceano:famam qui terminet astris?
.I.Cæsar. Quid de urbis amplitudine? Operū magnificētia? Templorū
ingenti mole? cum ut idem ait poeta
Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes:
Quantū lenta solent inter uiburna cupressi?
Et nos illi Bononiā quondā eius coloniam cōparabimus? hisdē
mulieres nostras ornāentis decorabimus? Insurget quippe illarū
Scipiones Matronarū cateruæ:& uirginū chori. Insurgēt diuini Scipiones
Cato Cē. In surget cēsorius ille Cato. Totus dēiq3 Senatus isurget:& om
niū magistratuū ordo. Insurget curia. Insurgēt mœnia: atq3 au
rea tecta. Voces cōtra te dabūt:ius petēt:& dēuo omnia i te cōuer
sa horrida uoce clamabūt Quid tibi nobiscū temeraria? Quid
te iactas i cassū o Bononia nostra? Porro romanā illā rēpu. tāta
gloria:tot honoribus:tot ditatā tropheis:quæ qdem spectaculū:et
inauditū uniuerso orbi miraculū præbuit.ista tamē honestissime
Lycurgus matronis indulsisse sapiētes:meo arbitratu:nō temere iudicabūt:
si meminerint maxie apud Lacedæmonios Lycurgi uiri quidē
omniū iudicio prope diuini legibus sancitū:ne ullo pacto auri:
& argēti usus haberet:quæ omniū uitioꝝ sentētiam cōstātissime
asseuerabat. Nec q̄sq̄ plures:q̄ singulas uestes singulis ānis porta
ret impune:& omniū iuxta tamē:ut arbitror:eoꝝ ætatem unus &
idem esset corporis cultus:quas quidem leges usq3 adeo ad bene
beateq3 uiuendū cōducere cēsuit:ut eas:quo diuturnæ forent ab

Apolline delphico etiam se simulauerit accepisse: & ciuitatē iure iurando artauerit: ne ex eis unq̄ quid demerēt aut imutarent: do nec iteꝝ ad Apollinē reuerteretur: quē cōsulturus remearet. Mira bile dictu. Profectus est Cretā: ubi se spōte ꝑpetuo exulem fecit: & denuo moriēs supmo spiritu ossa sua proiici iussit in mare: ne his forte Lacedæmoniā aliquando relatis putarent se ciues iura mēto solutos. Nec aliter sensisse Pythagorā legimus: qui a Bruto in Italiā aduectus ē: quo tēpore Reges exacti fuere. Nā cū Crotonē lasciuiis uacare audisset: eo statim ꝑperasse ferūt: ubi tanta assiduitate cōcionari non cessauit ad populū: tot rationibus suadere i auro & purpura regnare luxuriā: & i serico fomentū habere libidinē: sic apprime matronaꝝ ornamēta docens honestatē esse: ut omniū studia ad summā pudiciciā cōuerterit: & ad extremū clarissimæ fœmiæ prōptis: & excitatis animis oēs aureas uestes: cæte raꝗ ornamēta lasciua quasi irritamēta luxuriæ abdicauerit: quæ oia in Iunonis phanum deportata Deæ optima fide cōsecrarūt. Extāt ne modo causæ: ut interrogas: cur nostris Matrōis ornamēta uetēt? Extāt ꝑfecto. Extant. Nam si romanis mulieribus: si lacedæmoniis: si Crotoniensibus: ut ostensum uerissime est: pulchra: & in maximo precio semper pudicicia fuit: & illius conseruādæ omnium una. & summa uoluntas: quo uultu: quo temerario ausu nostræ: quæ christianum nomen portant: quæ in sacro baptisma tis fonte iurarunt: se diabolo: & pompis eius nunq̄ obtemperaturas: luxuriæ faces & ignita diaboli tela requirent? Pudet quidē: Sed dicam tamen. Mentiuntur illæ: ut ueteranus & expertus Hieronymus ait. quæ gloriantur se castitatem seruare: & in uestibus lubricitatem ostendunt. Nimis est demens & fatuus: qui materiā præparans igni non uult: ut ardeat. Huius siquidē turpitudinis impatiens diuinus senex ad Eustochium uirginem scribens: in hæc uerba prorumpit. Imperfectissimus mulierum affectus. Semper in uestibus: semper in auro lapidibus & ornamentis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit eis libido inata naturæ sed occasionē quærūt explēdæ libidinis Affectant proculdubio: ut oculi uiroꝝ auꝑ cōtemplātes: & gemmas tandem figant i faciem ut oculorum suoꝝ nutibus facilius incitent ad libidinosum incendiū. Quid Meretrix cōmunis gloriaris in margaritis: & gēmis?

Apollo delphi.

pythago ras.

hierōymus

No.

Quid ad te attinet argentum & auru? Quid exaltaris in pulchritudine panni? Quid in te laudādū? Quid in te admirandum puerorum spectaculum? Nonne & si laudetur gēmarum aut metallorū pciositas: quā sibi natura tradidit: semp tamē cognosceris cinis fœnum: & stercus immūdū ex immūdo pductum semine? Quod sequit ex mirifica tua officina est: perinde ac modo non parū incōmodū: ita maximū cōmodum astutur: si pristini cultus restituatur arbitrium. Sic ais inter coniuges nō erit dissensio. nō iurga. non maledicta. Sic uxores non eleuabuntur in maritos: nō clamitabunt: ut se se uiros intelligant: ut uxorū insignia maioris æstiment. Ridiculū est sane: ac mentis non bene consciæ ferventes continue febres: q̄ remissiores & alternatim cum reqe surrepētes magis optare. Ex his. n. incolumitatem q̄primum sperare solemus. Ex illis si quando subsequitur uita: præter spē euenit. Quis enim tam rerum expers: & muliebris naturæ iscius: qui aut experimento: aut litteris: aut trito rumore nesciat muliebrem appetitum pertinacē fuisse semper & insaciabilē: cui morbo nullo pacto: nisi p leges mederi possis? Si. n. legibus astrictæ erunt: esto se armēt in uiros: omnes suarū uiriū conatus effundāt. lacrēt. crinē: & ora unguibus lacerent: pugnis se feriant. & postq̄ defessæ queerint: iterū atq3 iterū rabido spiritu arma capessant: tandē (Mihi crede) uelint: nolint aliquando quiescēt. Nullus dolor est: quem lōginqtas temporis non minuat ac molliat. Si uero uos uiri earū genio uiuētes: quod maximæ turpitudinis nō erit imune: legem aboleri curaueritis: & abolita fuerit: uos uxorū ppetuo uilissima existimate mācipia. Vos ego oro: uestrā obtestor fidē: dicite quæso. Quot anteactis tēporibus noctes duxistis isomnes: quot querelas: quot susurramenta uestræ perpesse sunt aures? Illa inqunt ornatior p cedit in forū. hæc in angiportu sedens gēmas gestabat in fronte. Alia longiorem pedibus trahit tunicā. Nonnullis in sanctorū basilica nudiustertius armilla & torques collū ornabat: nec ulli deerant arte laboratæ uestes: & aurū in filla minutissima tremēs. Sed ego heu misera: icedo humili ueste: & squalido crine. Tibi parcat Deus mi uir. Nescio an tibi unq̄ tantam meam ignominiā remittere possim: q mecum ita agis icōmode: ut in publicum nō ausim prodire cum aliis. Et quod magis dolendum est mihi: meam nō

medicceri dedecore familiam afficis. Clarum agnomẽ habuit pa
ter. Clara nomina mater. In nobis autem hæc potissimũ floret, ui
tuperatio: ut tu cognomento uociteris auarus. Ego misella. Quo
ties te uidi digito monstrari: & mihi post tergum ciconiaꝝ colla
curuari? Hæc lamenta. hæc cõuicia & garulæ quæstiones aberunt
nullũ argumẽtũ: nulla ratio: nulla occasio: nullus denique locus
erit querelæ: mõ lex: mõ decretũ maneat semp inuictũ. Nã queãd
modũ feros: & idomitos equos cernimus suis freno assentire ses
soribus: & huc uel illuc arbitrio agentis ipelli: ita ꝓculdubio uxo
res uestras clarissimi Ciues: quæ solutis habenis morosæ: & idomi
tæ sunt: adhibita lege morigeras uobis: ut æquũ est: & tractabiles
inuenietis: nec illis rebus studebunt: quæ: ne cõseq possent: adem
ptæ sunt. Debetis etiam reminisci: quot nobilissimæ familiæ: quot
ampla patrimonia. quot inũdãtes opes i ãgustã rẽ deuenerit: cũ
Adolescentes ornamentoꝝ gratia sine maxia dote uxores ducerẽ
abnuant. Fit. n. ut qui plurimas sortitus est gnatas: aut si nupserit
maneat inops: aut dum magna hæc ꝑcia nequeat iuenire: spernã
tur filiæ: & dilatæ senescant: ut eas iam nubere pudeat amplius:
q̃ libeat. Nec paruĩ meo iudicio æstimare debetis uxoꝝ salutem:
quæ tam uario onerosoq; cultu q̃ facillime infirmitates icurrunt
Nã quæ hodie obligatis crinibus: gẽmis: unionibusq; grauatæ i
cesserint: postridie uolitante coma: uentoq; permissa se ostentare
uidebitis: easdemq; ipsas modo nudas humeros: modo clausas.
modo caudatas tunicas cum sudore trahentes. modo ita leues &
perlucentes: ut nudos pene exprimant artus: quibus noxiis icom
modis attritæ neq; interdũ cõceptus alunt: sed abortiuos ꝓiciũt:
eoꝝq nasci poterãt homicidæ: quæ si forte ceciderint neq; se tñ
poterũt unq̃ explicare: ut sine subleuante cõsurgant. Quid amis
sio tẽporis tanta? cum eaꝝ nulla: quæ ita curet corporis cultũ iue
niri possit: quæ & si in eo semper sit occupata: non etiam contiue
& ancillaꝝ & pueroꝝ ope uehementer indigeat: terentianumq;
illud nõ ipleat in illa dũ comũtur: dum conãt annus ẽ. Sed qua No.
lis ea deceptio Maritoꝝ atq; iniuria? qui secum uel Camillã quã
dam uel Pantasileam desponsasse putauerint: ubi calceos ꝑiece
rit & uestem undiq; bombice lanaq; tumentẽ exuerit: Simia ly
bica: traceq; Pygmea uix paulo maiorẽ iueniãt: quæ neq; fœtifi

ca esse: neq; laboribus plis queat sufficere? Igitur ne tanta patiamini incōmoda Ciues: seruate legem: cōprimite uxorū querelas: fortunis. saluti. tēpori. fraudibusq; cōsulite. Nec uos auocent malorꝝ consilia: quae: ut uirus: & comunem ciuitatis pestem a uris moribus abdicate: profligate propellite: ut apud bonos de nobis incorrupta semp maneat fama. Nec arbitremini legē seruātes auaritiae posse criminari: ut se aduersarius acute disputasse putauit. Nemo est si sapiat: si ratione fruatur: q non dicat ita itemperantē esse: q superfluis idulget: q qui necessariis demit. Virtus. n. omniū philosophorꝝ sententia semp mediū tenet: & nē quid nimis obseruat. Verꝝ ne diutius ab tuis argumētationibus nra deuiet oratio: congessisti ꝑterea inumeras pene foeminas: quae priscis tēporibus & hac nostra tēpestate pudicicia: fide: prudentia: fortitudine: constātia: liberalitate: pietate: litterarꝝ peritia: & uariis uirtutū generibus claruere: & exinde tantū foemineū sexum dicis ꝑmereri: ut nouo sub iugo mitti non debeat. Verꝝ suarꝝ uirtutū insignia retinere: Latus qdē responsioni patet capus: & facilis aditus. Nam si ego a prima foemia repetens: uoluero recensere: quot clades: quot bella: quot euersiones ex foeminis emanarunt. Si earꝝ spurce: perfide: stulte: ignauiter: timide: crudeliter: rabide: uenefice gesta denudare: non ne uidebor lugubrem texere tragoediam? Non ne audientes aures obturabunt? Quod ni satis exploratū haberetur: nunq̄

ere Tu Catonē illū Vticensem dictitarē solitū accepissemus. Si absq; foe
to. minis posset esse mūdus: nostra conuersatio non esset absq; diis: quem non nisi uera locutum testatus est Hieronymus dicēs: nec qsq̄ foeminarꝝ execratur ludibria: nisi lusus: & expertus: & cōscius.

lomon. poenae. Nunq̄ illud ad nos Solomonis emanasset: qui a cedro libani usq; ad Isopum disputasse narrat: Lōge fac a foemina uiā tuam: & ne appropinques foribus domus eius. Qui applicabitur illi: descendet ad inferos: & qui recesserit ab ea saluabitur. Neq; illud legeremus etiā melior est iniquitas uiri: q̄ benefaciens mulier. Quibus sententiis: & si foeminae pro instauratione labentis mundi: ut late abs te susceptum est: omnio necessariae sint: nihilominus o beatiores: si extarē sine ipsis res humana potuisset. Taceo earꝝ amores insidias conspirationes: uenena. Taceo originē peccati. Orbis mersionē & summā omniū pene malorꝝ ex illis fluxisse. Non sum in eo occupatus: ut uelim inuehi in muliebrem natu.

tam:quã necessariam condere uoluit deus hominũ generi: Sed aduersus deceptricem ornamẽtoꝝ luxuriem nostra sunt arma. in hoc cuneus. in hoc aries noster immittitur. Vos igitur cõmonefacio nobilissimæ Matronæ & castæ puellæ: ne arbitremini uirtutũ uestraꝝ: & præsertim pudiciciæ: præmiũ posse esse uarios ornamẽtorum cultus: quibus atrociorem pudicicia non sustinet hostẽ: nec animoꝝ corruptoribus contraria differentibus aures accõmodate. Eos declinate: ut Syrenũ cantus Vlixẽ uitasse ferunt. Pernicio sa sunt hæc Q uis. n. p uictoriæ pmio scorpionẽ: aut Cadmi serpẽtẽ accipiet? Sapiẽti quidẽ & experto credite. Alligabimus inquit ignẽ in sinu & uestimenta nõ cõburent? aut ambulabit quis super carbones ignis & pedes nõ cõburet? Aucupiũ animaꝝ pcul dubio & letalis arundo est mulieꝝ cultus. Virtus. n. alia habeat pmia alios triũphos. propriũ & peculiare uirtutis sit gloriosa imortalitas. hæc suum munus. hæc sua merces: quam statuit a principio deus sanctis & ipollutis mẽtibus: quæ se ab iis terrenis uoluptatibus icorruptas: imaculatasq; cõseruãt. Extranea qdẽ & ppostera res ẽ: cultus corporis isignia uirtutũ appellarꝭ: cũ pditissimis qbusq; & deiecti aĩ hõibus possit eẽ cõis cũq; illũ uirtutibus pditi magis fugitẽt oẽs: q̃ appetãt. Q uod si eas pbas dũtaxat iudicaueris: qs abũdãtius auꝝ: & lautior cultus ornauerit: ni prius demẽs: saltẽ iiustus reꝝ æstimator appellabere. Sic illæ: quæ pauptate laborãt: aut nullo pacto uirtute pollebũt: aut oio uirtutũ suaꝝ pmio fẽcaritura. Virtus sui ipsius testimõio cõtẽta ẽ. Oibus patet. Oẽs iuitat. non spernit regiã. nõ alta tecta. non exigua tuguria. non fori frequẽtiã. nõ uastã solitudinẽ: & ut omnia breui sermõe cõpleãtur iuxta Comicũ illud uirtus oibus rebus ãteit. Omnia adsunt bona: quẽ penes ẽ uirtus. nõ cæteras ciuitates: nõ finitimos populos: quibus clarior sit Bononia: his legibus: his retinaculis subiectos esse: pgis affirmare. Debuisses prius: si callidus urbium explorator: tibi ãte oculos ponere iclytam illam Venetoꝝ rempublicam latitudĩne iperii diuturnitate libertatis: numerositate ciuium: togatorum maiestate: naualium uictoriarum gloria: magnis rebus gestis amplissimisque fortunis toto orbe celeberrimam: cui modo: uix ulla Italiæ dignitas possit comparari: his legibus: his frenis pro sua singulari: eximiaque uirtute: pro christianæ religionis decor circa

muliebres cultus usam fuisse:hisq; decretis inuiolabiliter: itegre q; paruisse. Nec illas Matronas:quae uel equestris ordinis uiros: uel itureperitos sortitae sunt:maritorum gratia a lege solutas: ut tu postremo perstrinxisti esse debere. Periculosum sane:nec absque multa ignominia reliquarum foeminarum:nec parum a cōmūni bono seiunctum:ut quod caeteris omnibus est prohibitum:ppau cis concederetur. Sat est inter nobilissimas & humiliori loco na tas competens quaedam:& ordinata distinctio. Alia ex lata lege ē patriciatum conditio. Alia plebeiarum. Alia diuitum. Alia paupe rum. Quid uis? Quid ulterius optas? Nā licet legi astrictae sint: indulgens adeo:& spaciosa est:ut habenae laxatae uideantur ad aures:quae utinam rigidiores essent:ne pro superfluis ornamētis: quod sine dolore dicere nequeo:tot doli:tot quaestus:tot fraudes: tot rapinae parentum:ac uirorum animis inhererent:ne humaus

Lycurgus. denique sanguis uiolentissime emungeretur. Quae mala praca uens Lycurgus ille:cuius antea mentionē fecimus: spartanorum legibus monuit matrimonia summa semp seueritate coercenda: nec pecunia:sed mulieres eligēdas:ne unq̄ dotis cōfidentia abū datiora Puellae ornamēta requirerent:quae non possent aliquan do sine detestabili scelere uiri compare. Non cessas adhuc magis ineptire. Legatū niteris adhortari:ut legis abrogatiōe honori:& saluti cōsulat.auctoritatē sibi uendicet. Proh imortalis Deus:quis honor tuus iste:quo putasti auctoritatē turpitudine cōparari? Sic apud te erit laudibus efferendus:q ne inglorius esset: superbum

dianae eph esiae tēpliū. illud Ephesiae Dianae templum redegit in cineres. Sic tuo iudicio Reginae Semiramidis coeundi lex erit suscitanda:sic Messalina

Semiramis. laudāda. Nā si Scipio Mi. in eo bello:quod cōtra Numantiā ges

Scio mi. sit nihil aeque militū animos corrumpere:& uires eneruare existi mās:q̄ lasciuiā:fractamq; molliciē:simul ac castra ex urbe rediēs igressus ē:omnia:quae ad uoluptatē inuenta erant e castris eiecit.

Metellus. Si eum secutus Metellus bello Iugurtino non minori seueritate usus est i milites:quid agendū erit ecclesiae Dei Cardinali: ut pu dicicie:ut honestati:ut cōmodis:ut christianae religioni cōsulat: cui pōt? Turpissimū pfecto esset pace illius dixerī:ac grauissima nota dignū:si ille segnius:quae ad christianae fidei ornamētum attinent:q̄ olim romani Imperatores:quae ad reipu. āplitudinē:su sciperet:& tueret:ac si caeteras suas diuinas:inumeras q; uirtutes:

quæ antea nunq̃ uel minimā perpessæ sunt caliginē: modo tuo hortatu dēigraret. Cur non magis prudentissimo illi ac Sacratissimo dicentē Esaiam ꝑponis: decaluabit dominus uerticem filiarum sion: & crinē eaꝝ nudabit: & auferet in die illa ornamentū calciamentoꝝ: & lunulas: & torques: monilia: armillas: & mitras: paliola: & sindones: & erit pro suaui odore fetor: pro zona funiculus: ꝓ crispanti crine caluicium: & pro fascia pectorali cilicīū. Quid uero ornamenta iam possint ad scelus exemplo nobis est Thamar quæ cum soceri æstuaret icendio: & horreret petere tacitus: nil sibi ornamentis aptius rata: exuit fuscis uiduitatis se uestibus: & meretricio cultu composuit: quo turpissimum coitum est assecuta. exemplo & clarissima Iudith: quæ de Olopherne imperatore potētissimo triumphatura nō sibi exercitū numerosissimū: non fortia tela: non finitimoꝝ opē censuit esse necessaria: uerū tantū ornamētis tribuēdū putauit: ut formosissime compta atrocissimi hostis sit āima capiteq; potita: quæ summa incomparabilis q; uictoria q̃tum ornamentis sit concedenda: testis fuit cunctus Bethuliæ populus: qui hebræis laudibus decantauit. Vnxit faciē suam unguento: colligauit crines suos mitra ad decipiendum Olophernē. Sādalia eius rapuerunt oculos eius: & pulchritudo illius captiuam fecit animam suā: quasi primū luxuriæ aucupiū & irritamentū sint ornamēta: cū prius raptis oculis: mens uolutetur in crimē. Non prætermittam reginam Hester quæ periclitantem populū apparatu regio & lautissimo cultu potuit liberare: et crucē Mardocheo paratā mutata Regis sententia in Amam: quē sūmo studio rex prius amabat: transferre. Tantum. n. cultui: qui humanos animos nouit illaqueare: cōfixa est: ut capitalē pœnā: quā si quis irrequisitus regem adiret: incurrebat: nullo modo sit uerita. Hinc illa summis laudibus efferenda Alexandri Macedonis cōstātia: q deuicto Dario Persarum rege: cum eius captiuas haberet filias: uidere omnino contempsit: inquiens turpe esse: q uiros uicissent a mulieribus superari. Nō proinde meo arbitratu: q; fœminas nunquam uideret ille: magis uero non ignorans q̃ molli dulciq; aculeo ferire animum regius & Persicus cultus facile potuisset. Verum quid diutius exemplis insisto: cum hæc ornandi putrida tabes palam totum orbē uideatur inficere? Quamobrē:

Thamar.

Iudith.

Hester.

Alexāder. Ma.

f iii

& si plurima nobis: ut spernantur ornaméta incitamento esse ui deantur: duo tantum ex omnibus ne longa nimis texatur oratio: memorasse sat erit. Sanctorum Monita.s. & præclara quæpiam: cum superiorum temporum: tum nostræ ætatis matronarum exempla. Non
Petrus. ignoras: ut a primo sumamus initiũ: sanctus ille clauiger Petrus: cui omnis ligandi atq; soluendi potestas a domino credita est: q̃tum pudiciciæ & bonis moribus noceret uenenatus mulierũ cultus. Non sit extrinsecus iubet capillatura: aut circũdatio auri & ar
Paulus. genti aut indumentorum uestimentorumq; cultus. Et Paulus gentiũ dux: cuius singula uerba diuina lex est: ad Timotheũ scribẽs: Volo inquit uiros orare i omni loco: similiter & mulieres in habitu ornato cum uerecundia & sobrietate: ornantes se non in tortis crinibus: aut auro aut margaritis: uel ueste preciosa: sed quod decet mulieres: pmittentes pietatẽ per bona opera. Quæ cũ ita sint: licet Roma suas fœminas ut ãtea concessimus: libertate donarit: non inuenio ego tamen quo pacto: qua ratione: qua fiducia nos: qui purissima fide credimus cuncta nostra opera siue bona siue mala ante magni dei tribunal manifestanda: illos imitari debeamus: nec uereamur Apostolorum ante ire mãdatis. Suas igitur habe
No. at Roma lasciuias: habeant & quæ nõ sperant criminũ pœnas: & præmia futura uirtutum. Eæ sibi uetricem ornent crinem e fronte demittant crispantis: aut uento actas manicas portẽt. stridentesq; calceolos pedibus terant. purpurisso & cerussa ora perungant: facies gypso & niueo cãdore depingãt: omnia iuuenũ flãmæ: et fomenta libidinum: ac corruptæ mentis indicia. Nostrarum ãt matronarum insigne decus & ornamentum sint mores: & uirtutũ studia: ne si fuerint extra cõposite & circumornatæ: ut similitudo tẽpli: euãgelicam illã imprecationem illis audire contingat. Ve uobis quæ similes estis sepulchris dealbatis quæ extrinsecus auro & pictura relucẽt: interius autẽ sunt plena cadaueribus putridis & ossi
Cornelia bus mortuorum. Nec deiectiores animos: q̃ illa Cornelia magni sci
Scipio pionis filia: Ti. Sẽpronii optimi ciuis uxor: Gracchorumq; mater: præ
maior ferant: quæ cum capanã fœminã apud se hospitem sua corpis
Tiber sẽ gestientem ornamenta uidere: in longam uario sermone moram
pnius. protraxisset: tandem domum e schola redeuntibus liberis Et hæc
Gracchi inquit ornaméta sũt mea: Sicq; muliebris ornatus curiositas fuit urbano sermone delusa. Putauit nobilissima mater ita suscipien

da mattimonia ut non in illis quæratur uestimentorũ luxus: sed generosa soboles: & benẽmoratorum liberorum corona: quorũ causa inuēta ipsa res est. Maturum iam arbitror: ut nostra pudiciciæ uexilla soluamus: quo grandiore animo Bononienses Matroæ iustissimā uobis impositam legem debeatis amplecti: agatisq; ut aliquando aduersarius intelligat quantum pudicicia Bononia & moribus præstet: cui nihil fuerit pulchrius nihil antiquius: quā sui sacratissimi Præsulis: uiri quidem in omni genere laudis excellentissimi obtēperare mādatis. Vobis in primis Illustrem: ac sanctissimā Paulā pudiciciæ simul & fecūditatis exēplar imitandam proponite: quā & si clarissimā reddat: tum Gracchorum: tum Scipionum familia Per tot ducta uiros ātiquæ ab origine gentis: nō minorē tamē illi gloriā singularis eius pudicicia & admirabilis sanctitas cōparauit: cui mortuo uiro nihil fuit potius: q̄ se ita hūilita contēpto habitu deiicere: ut in auditum illi sæculo fuerit humilitatis exēplum: cuius uirtutibus nulla laus digna possit inueniri. Illā Blesilla & Eustochium Inclyta sua proles subsecūtur: quarūalteri tantus fuit: nō corporis: sed colēdi animi ardor: ut adhuc tenera ætate tantum studiis ipartita sit operæ: ut nedum græcam latinamq; linguā didicerit: uerum etiā quod i Origine tota mirata est græcia: breui quidem tēpore hebraicæ linguæ difficultates uicerit & crepitantia cōfractaq; uerba ita cōcinne pferre didicerit ut q ea audiret: nil aliud pter hebræā liguā scire putaret. Viginti annorum adolescentula uiro defuncto ornamēta reliquit. Pulla semp tunica: dū uita fuit: corpusculū texit. Laneo usa cingulo: & capitis cōpositionē aspernata solū iter ancillarum & uirginum chorus dignoscebatur: q; omnibus deiectior & squalidior esset. Tantum apud diuū Hieronymū potuit mira eius uirtus: & uitæ hūilitatis splendor: ut dū in eius funere Paulā parentē consolaretur: his uerbis sit usus. Dū spiritus hos reget artus illā mea lingua resonabit. Illi mei dedicabūtur labores. Illi sudabit ingeniū. Nulla erit pagina quæ non Blesillam resonet. Hanc mea mente defixam legent uirgines uiduæ. Monachi. Sacerdotes: & breue uitæ spatiū æterna memoria compensabit. Altera uero suauissimus uirginitatis flos ab illis nihil degenerasse uidetur: quin omnibus earū uirtutibus uirginitatem adiecit. Cuius tantum deo placuit incompta

Paula romana

Blesilla Eustochiū

hierōymus

uirginitas:ut cum Hemetii eius patrui imperio uirgunculæ i curi am nō æquo animo ferentis:Protestata uxor horridum cultum et neglectum caput mundano more mutasset:illi nocte p uisum ap paruerit āgelus terribili aspectu infrendens hæc dentibus uerba.

Hemetius ptestata. Nefariæ execrabiles manus tibi nūc exarescēt:ut tuo exēplo & p sentes & posteræ cautiores euadant fœminæ & facile perpēdere queāt q̄ abominabilis Deo sit ornamētorū libido:& ueluti nō.sa tis tuo cruciatu expiatū scelus:& maritū:& liberos repentino ite ritu pdes.Cessandū ē hoc loco:quando in extollēdis huius uirgis uirtutibus Ciceronis illa:aut Demostenis ieiunia & exilis p ma gnitudine rei esset oratio.Tot.n.ac tantæ sunt:ut a me ne dixeri exornari:sed enumerari uix queant.Quid dicam de sanctissima

Mellania. Mellania:quæ adhuc inhumato mariti cadauere:geminos miræ expectationis & futuræ probitatis filios amisit:& siccis oculis so lam crucem astringēs:omnia mūdanæ stoliditatis ornamēta cal

Demetrias Vir. cauit?Quid de Demetriade uirgine:quæ cum legisset Heliam & Ioannē Baptistam:quoq; alter igneo curru in cælum rapitur: Alter gloriosissima adueniente Maria in utero matris exultat:ca mellorū pellibus cinxisse hispida mēbra:inter lautissimas mēsas: inter Eunuchorum ancillarūq; cateruas:inter strepentē: densam q; familiam purpureas & preciosas uestes in asperitatem hūlis cultus mutauit:& nuptiarum thalamum dedignata secum in uir

Liberata. Faustina. ginitatis propositum plurimas traxit?Quid de Liberata & Fau stina sororibus:quibus ueluti intonuisset de cælo dominus Egre dimini de cognatione uestra:& quiescite in terra:quam mōstra uero uobis relicta urbe & patre sui propositi hoste:suauissimū fu it mira ornamenta:magnasq; diuitias spernere: & constanti aio

Marcella. pauperes pauperē crucifixum sequi?Quid de Marcella clarissi ma:quæ de pingui patrimonio:amplissimisq; fortunis nunq̄ si bi indulserit:nisi quantum ab intemperie corpusculū tutari pos

Thais. set?Nec reticebo Thaidem nobile scortum:quæ cum omnis suas curas:cogitationes mentem deniq; omnē ad corporis cultū cōtu lisset:& summā fœlicitatem in uoluptate corporis collocasset:de

Panutius. mū Abbatis Panutii monitis reuocata : omnes fucos multiplices: ac præciosos ornatus in locum eminētē urbi i unum cōgessit: cla mansq; Ecce uiri ægyptii merces meas:animarum uestrarum de ceptrices.Pereant ne cū illis pereamus:subiectis flammis omnia

optima fide concremauit. Nõ omittã nobilissimã Fabiolam: quæ usq; adeo ornamẽtis corporis, spretis: animũ humilitate cæteris q; uirtutibus decorauit: ut non facile constituerim plus illa incul taã. Q. Maximus toga: Fabiorũ familiæ ornamenti prestiterit. Hunc unũ cũtando restituisse rempu. plenis buccis subsellia & & celsa capitolia resonant. Quãtum uero uiuẽtis Fabiolæ habe ret Roma miraculi: Hieronymi testimonio in mortua demõstra uit. Ait enim illius mirandas describens exequias. Hinc iuuenum chorus: illinc senum: qui carmine laudes fœmineas: & facta fere bãt. Non sic Furius de Gallis. Non Papirius de Sãnitibus. Non Scipio de Numãtia. Non Pompeius de ponti gentibus triũpha uit. Illi corpora uicerant: hæc spirituales neqtias subiugauit. Non Plateæ, nõ porticus, nõ iminẽtia desup tecta capere poterant. pro spectantes. Tunc suos i unũ Roma cõspexit. Pergerem huic loco innumeras priscæ sanctitatis matronas cõglutinare sũmis laudi bus: sũmisq; admirationibus dignas: quæ uobis acutissimum ad abũdatioris cultus cõtẽptum calcar icuterẽt. Verũ ne arduũ uobis fortasse appareat cũ antiquitate certare: ex eis nonnullas: quas no stra hæc tempora nobis attulere: potius adducẽdas censui: quarũ exemplis earũ animi: quæ ad uirtutẽ natæ sunt: excitati: uirtutis de core lasciuiã floccifaciãt: atq; reiiciant. Habuit Mãtua Paulã Gon zagã Illustrẽ fœminã uniuersa Italia celeberrimã: quam si dixero corporis cultũ contẽpsisse: omnẽ suã rem in ædificandis instaurã disq; delubris: i paupum christi necessitatibus: i locandis nuptui q; tradendis uirginibus: quæ quidẽ maxia sunt: erogasse: si nihil unq̃ illã omisisse: quod ad uerã humilitatem: culmẽq; uirtutis cõ ducat: si ois deniq; ingenioli mei uires i eius laudibus expendã: parũ dixisse me profecto semp agnoscã. Primã Paulam: cuius mõ mẽtionẽ fecimus: imitata Cæciliam uirginẽ suã filiã litterarũ peri tissimã suo educatu: suaq; imitatione ad tãtam sæculariũ ornamẽ torũ: ut ita dixerim: nauseam pduxit: & ad religionẽ inflãmauit: ut apud patrem primũ Mãtuæ Marchionẽ: uincere eius proposi tũ cupientem: causam cõstantissime agere nõ sit uerita. Baptistã insignem Ariminense solum habuit singulari humilitate: pari ter & litterarum studiis præditam: quæ adeo animi ornamẽta cor poralibus prætulit: ut nihil unquã prætermisisse uisa sit: quod ad

Fabio[la]

hierõym[us]

paula G[onzaga]

cæcilia G[onzaga]

Baptist[a]

pricipis aut præsentis:aut futuræ decus. & ornamentũ ullo pacto potuerit attinere. At cæteris suis rebus gestis omissis:inuenio illã etiam uiuente uiro nedum humili habitu incessisse:uerũ cæteras concives & populares hortatu suo ipsoque temperatissimis ornamentis:breuissimisq; uestium caudis usas fuisse. Is fragiatis

Margarita Ioannis. Ferussini

uirginitatis parentem ad nectam nobilem Margaritam Ioannis Ferussini iureperiti:& æquestris ordinis coniugem: quæ hac nostra tempestate. Mediolani claruit: Illam si abiectam & inculta duntaxat edixero: uidebor dum rei nostræ cõsulo: minimam uirtutum eius partem attingere: quæ tametsi illi populosissimæ Ciuitati honestatis prodigiũ pene fuerit:nõ minorẽ tamẽ ipignoribus sibi famã uendicauit. Sic eni ꝑter naturã reliquarũ parentũ filiaꝝ monilia:& ꝓciosa ornamenta litteras putauit:ut plurimas: quas matrimonio adepta fuerat gnatas ita latia & græca lingua dotauerit:ut uirgunculaꝝ ingenia:epistolas:interpretationes:& elegãtiã omnes laudarẽt: mirarentq; isubriũ & liguriæ populi. Operepreciũ erat: spectare puellas humili habitu uirginalique uerecundia rubentes oculis in cælum tentis:tum græco:tum latino sermõe psalmos christo Iesu:& uirgini Matri decãtare. horis statutis silentio uti.suum quamq; oraculũ distinctum habere.inter se acutissime de iterpretationibus peregrinæ liguæ cõtẽdere. Pythagoricas ac Socraticas i teneris pectoribus uersari sẽtentias: quas omnes uernãtes paradisi rosas:ne pestilens aura corrũperet cũ clarissimis parentibus paruuola quidẽ interiecta mora: sũmus reꝝ Spectator ad se gloriosa morte cõtraxit. Nequeo omissas face

Cornelia Tur. Isota No.

re Corneliam Turrensem:& Isotam Nogarolã:conterraneas meas:quaꝝ cũ reminiscor plurimũ lætor. Sic & Apollodoꝝ eritreũ de Sibylla conciue sua plurimũ gloriatũ fecerũt. Harũ prima cũ fuisset diutius matronaꝝ ueronensiũ corona:& singulare decus: ad extremũ maiore aio impetrato diuortio adhuc uiuente uiro:diuino se cultui ꝑpetuo mãcipauit. Altera uero uirginitatis liliũ & eloquentiæ flumẽ:quã merito ipsi Hortẽsiæ possim cõparare:spretis calcatisq; terrenis illecebris humillima ueste cõtenta:totum litteris sacris dedicauit igeniũ:Illis sese ostẽtat: Illius cõtinue sacra uolumina terunt genua:nunq̃ de manibus exeunt Aurelii diui aut Hierõymi libri. Difficilia fortasse ista & laboriosa quis dicet:

quæ rarissimæ mō uideatur attigere. Nolite animo labi optiæ Matronæ. Eas præclarissimas fœminas oi ex parte perfectas: si nō æq̄re: saltē imitari ne pigeat. & ita imitari: ut uideamini pudiciciam omnibus rebus anteponere. Diuinam legem obseruare. & potentis dei ultionem uereri. Sic uos rogant sacratum uirginum chorus & ois Matrōarum cælestiū ordo. Sic uester præsul. Sic ciuitas tota. Date hoc illis: quæ sedulo ꝓ uobis orāt. Date Præsuli. date patriæ: ne uestrorum criminum pœneas luat: & aliquādo ad uos cōuersa mœstissimas uoces emittat. diuinis cæsa: & attrita flagellis. Tu uero sapiētissime Præsul religiosorū decus & gloria: ad quē ueluti ex longa peregrinatione lubens tandem: lætusq̄ reuertor: si iustissimā hanc legē: quam tulisti: curaueris itegram semper inuiolatamq̄ seruari: tantam tibi gratiam apud Bononienses comparabis: q̄tam antea nunq̄: quæ & si nunc grauis quibusdam sit atq̄ molesta: breui tamen cum tuam in se charitatē intuebuntur: mollis: dulcisq̄ reddetur. Morbo laborantes medicum sæpenūero detestamur: cōuiciis probrisq̄ lacessimus: quem eūdē couale scentes nō paruo honore prosequimur. Nullū. n. de benemeritis suis erga illos: licet multa sint: uel maius charitate: uel utilius correctione. Posteri: ad quos tua fama deuenerit: cum uiderint ciuitatē pudicicia bonisq̄ moribus florere: nec quicq̄ unq̄ tibi tantæ curæ fuisse: quātæ fuerit Dei optimi bonos: & illius augendi uoluntas: geminas tendentes ad sydera palmas tibi gratias agent: & futuri temporis eris semp cōmendatiōe uicturus: nec tuis laudibus ulla unq̄ ætas finem ipōet. Tanta est egregia tua & apud omnes laudata constantia. Tāta est religio. Tanta animi rectitudo: atq̄ modestia: ut q̄ diutius tecum immorer: maiorem eo in me diffidētiæ notam legentes interpretari queant. Quare mihi modum imponens tuā dominationem exoratam cupio: ut pro singulari sua: ingenitaq̄ uirtute honestissimam hanc honoris pudiciciæq̄ defensionē læta suscipiat & sanctam suā legē curet fore perpetuā.

Matthæi Bossi ueronensis Canonici Regularis: ne fœminea ornamenta Bononiensibus. restituantur: ad Besarionē. Cardinalem atq̄ legatum cohortatio.

F I N I T.

EIVSDEM MATTHAEI ORATIO IN AGIMO RVM DIE DE BEATA DOMINI COENA.

m Ecum ipse cogitās qbus ingenii uiribus: qua sētentiarum grauitate: quo eloquētiæ flumie opus sit apud uos Patres reuerendi mihi: Ciuesq3 ornatissimi de re magna diuiaq3 dicturo: plane ab huiusmodi dicēdi munere abduci magis: q̄ ullo quidē modo excitari: me sētio. Neq3 eni is sū: q aut aliqua egregia dicēdi gratia: aut ulla ea apud uos tales: tātosq3 uiros fūgar auctoritate: aut certe præstem uel ætate: uel meritis: ut uestros iure animos de re tanta dicendo possim in me conuertere. Cæterum cum apud Ciceronem me legisse contra memineri

No. Malle se indisertam orationem: q̄ morosam stultaq3 prudētiam. Sanctæ illius quoque cum reminiscor Sententiæ Melior est obediētia: q̄ uictimæ: et uir obediēs loquet' uictorias. Déiq3 cū ita iā q dē primū omniū uestrę oculos itueor bēignē: itēteq3 i me esse cōiectos: quod Oratori plurimū solet afferre præsidii: mihi ipsi futuram a uobis ueniam utique spero: si quid minus inuentum argute: delimatumque studiosiore cura protulero. Hic tāq̄ reuiuiscens uires sumo: animum labentem reficio. me ipsum adhortor: ut de mandatum hoc pulcherrimū mihi negotium minus iam timide obeam mirabili obedientiæ fretus uirtute: & uestro lætissimo Patres aspectu. Conabor itaq3 ne de me ipso plura superflue proseq̄r: ut quidē potero: de inclyta ista: & sacrosancta domini cœna cōplexe aliquid atq3 breuissimo dicere quod eo prudentius: atq3 consultius uideor mihi facere: q te hodie prius Timothee pater ea maxima dignitate. copia. eloquentiæq3 fulgore: quibus omnis Superas: populari tua i cōcione mysteria ista tractātē audiuimus tanta plane intentione: & mente: ut nunc etiā prope lachrymantes tuā diuinā uocē uideamur audire. Festinat quoq3 hora rei sacre i ecclesia p̄soluēdæ: quæ nos teneat ad umbras usq3 serotinas: Quare me ut expediam Patres: uiriq3 clarissimi. Proponit' nobis hac cœna præcipue diuinū expulū: sanctaq3 libatio uiuentis Agni in salutem: & uitam eorum omnium comperta: qui in ecclesia dei sancta membra sunt uiua. In quo plane conuiuio

Saluatoris:& magni dei nostri claret immensa illa benignitas:q ut nos extinctos:sepultosq3 peccatis ab origine mundi pria uiui ficaret:ad cælumq3 erigeret:descendit ipse a paterno sinu: Sublimiq3 cælorum gloria i similitudinē hominū factus:& habitu iuētus ut homo:nō dei formā:sed serui agens:quo subducto maiestatis splendore per crucis obprobrium:eam necē subiret:quæ contrariū tanq antidotum totius mūdi interitum aboleret. Qui cōsurgēs deinde ab hac tanta indignitate:passionisq3 ignominia de mortis triumpho gloriosus:cælestiaq3 repetens:ne hominē tanto prætio cōquisitum:& sanguine partum desolatum: pupillumq3 dimitteret:nobiscum ad finem sæculorum usq3 dignatus est agere hoc in sacramēto salutari:atq3 mirabili: Quam tantam fœlicitatem æuo huic nostro postremo tā benigne collatā quæ uoces:quæ ora:quæ linguæ poterūt personare satis abunde unq:aut digna cum laude? Retrospiciamus parumper:si lubet:antea acta tempora reliqua:conferamusq3 illa cum fortunatissimo: christianoq3 Sæculo nostro. Habuit prior illa ætas tam cito ferme collapsa:q̄ genita in terrestri Paradiso de pomiferis lignis magnæ suauitatis alimēta:nulla cura:nulloq3 labore quæsita:cui iuidētē Diabolo omnium malorum auctore,factum est,ut ide magni propulsi Parētes extores miserabiliter egerint,cum successo hactenus;successuroq3 in omne posterum tempus hominum genere. Altera:quæ naturæ nomen accepit:q cum nullæ adhuc essent leges:sola hominibus prælucente natura degeretur:consecuta est ætas:& ea quippe cū laboris sudore:æstuq3 diei agrestibus bacchis:duroq3 aruorum partu curato:sibi uitam suppeditauit:quam tandē omnē insignem:præposteramq3 libidinem sine fronte:ruboreq3 exercentē iratus deus cathaclysmo demersit. Ab Noe uero:suisq3 liberis insequēs reparata Progenies & uini & pecoris esum indulgenter accepit. At postea israel exeunte de egypto:& Moise illū ducante:rubro Marri sicco pede tranato:per desertū errantibus omnisapidum manna cæli depluuerunt: quo. XL.per annos saturati fuere. Habuerunt deinde sub lege fumātes in sanguine & tostos igni hircos & uitulos:aliaq3 holocausta similia tū pecoris tum aliis:quæ mūda dixerunt:& propositionis panes: futurorum ut iquit Apostolus umbræ atq3 figuræ:quibus tum delicta piarent diuinamq3 rem agerent. Vbi tandem hoc nostrum aduenit:plenitudinis

No.

Sæcula No.

gratiæ tempus Angelorum pane esse cœpit homo: fieriq; diuinus diuino de cibo. O stupor. O gaudiū. O & fœlicitas: ut maiestas illa dei tanta: quæ cuncta creauit: & creata æterno tuetur: & moderatur imperio: quā nulla uasta terrarum spacia: aut cælorum imensitas capit ad hoc inefabilis bonitatis: pietatisq; descenderit ut p hoc substantiale uiaticum conuiuiumq; beatum esurieti beatam homini uitam se communicare nec sit dedignata: ut hac compartici patione mirabili unū fieret seruus & dominus: mortalis & deus: creatum atq; Creator. O stupor iterum iextricabileq; miraculū: quod ab aliquo nunq̄ potuit: poteritq; deprehendi. Et .n. quis eo dabit: ut stare accidentia possint sine ea: quæ illis necessitate sēp est comes: dico substantia ? ut infringi eadem: atq; cōminui diuina integra: atq; humana permanēte natura? atq; idē numero corpus diuersis aris: sacrisq; abditis simul haberi: atq; seruari? at tolli conspicuum: summitti ocultum: ire: redire: morariq; simul? & pleraq; alia similia: aut certe maiora: quæ sensum omnem: ingeniiq; uirtutem effugiunt ? Tanta ista: atq; inextricabilia solā
Fides. deus: quæ caperet: atq; perdisceret: esse uoluit fidē: quam qui nō habet: nec hactenus didicit: a sermone Christi hauriat: qui contestatur: & inquit Ego sū panis uiuus: qui de cælo descēdi: de quo
No. quisquis ediderit: uiuet in æternū. Si itaq; mentiri deū nō puta uerimus: quod tantū nefas nemo protsus: nisi insaus suspicari q dem potest: ut arcanū teneamus: pfiteamurq; constanter: necesse utiq; fiet. Q uamobrem ad tanti: tāq; abditi mysterii sacramētū nō solertia: exploratioq; humana: sed alma & fulgida fides euo
No. canda est: quæ nos tantisper erudiat: quoad euacuata fide: p se se ueritas homini flauescat in cælo: & in nobis illud de psalmo com pleatur oraculū Sicut audiuimus: sic uidimus in ciuitate domini uirtutum: i ciuitate dei nostri: deus fundauit eam i æternū. Suscepimus deus misericordiā tuā i medio tēpli tui. Q uæ alia misericordia suscepta maior: ac gloriosior in medio templo dei: q̄ ista? quæ animas sacerdotū: cæterorumq; deinde fidelium impinguat atque inebriat: quæ nos beatos: & certe diuinos efficit: si pparati: splēdidiq; uirtutibus ad beatam hanc mensam accesserimus? Ad quā aliter ire qsque sibi caueat: ne cū proditore discipulo a dño audit Q ui tingit manū mecū in catino: hic me tradit. Vt enim

cælestis iste cibus:& nectar bonis est odor uitæ in uitam:malis æq est odor mortis in mortem. Illud optauerim imitaremur: quod scriptum reliquit in Symposio septem sapiētum Plutarchus: ubi ex sodalihus unum ita loquentem inducit:An non putas:ut eoꝝ quid ad cœnam quosdā uocant cōuiuas:apparatū quempiam eē oportere:ita & eorum:qui uocati sunt? Seuaricenses recte(ut opi nor)uno ante anno mulieres ad cœnas iuitant:ut magno ocio ue stimentis & auro ornatæ tandem ad cōuiuium uadant. Ego etiā longiore tempore opus esse puto iis:qui recte:& decenter in con uiuio futuri sunt:quoniā difficilius est moribus condecent:q̄ cor pori amplū & superuacuū ornatū inuenire. Quamobrem optie etiā & scite noster Apostolus admonet explorare se quēq3 & lon ge ante præparare:& sic de pane illo edere:& de calice bibere:qd̄ qui non facit iudiciū sibi manducat & bibit. Sic & istis carmini bus Dauid de fide mysterii:quam diximus deq3 præparanda cō scientia recta Confitebor tibi inquit in toto corde meo in consi lio iustoꝝ & congregatione. Magna opera domini exquisita in omnes uoluntates eius Confessio & magnificentia opus eius:& iustitia eius manet in sæculū sæculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus:escam dedit timētibus se. Quid est(uestram oro fidem)patres. Quid egregii: eruditiq3 uiri hæc in toto corde bis repetita confessio de magnificētia ope ris dei:nisi animosa:securaq3 exultantis ecclesiæ de tanto fides mysterio:expresso quidem mirabilium misericordis: & miserato ris dei nuncupatione? Et dare diuinam escam timentibus se:nisi innoxiis:impollutisque criminibus nutrimentum de cælo porri gere:qui quanta omnino fide pietate:innocentia: pauoreq3 pos sunt hanc suauem escam:uitalemq3 delibant? Oportet igitur:ut iam paucis:quod concepi:concludam:uosq3 anteq̄ tedeat lætos dimittam:uniuersos:qui sapientes:qui christiani: qui deniq3 ho mines:non uero pecudes esse:diciq3 desyderant: hanc beatam: cælestemq3 cœnam ardenter appetere: In ea diuinam humanam q3 naturā intrepide profiteri:& pia animi adoratione uenerari. Ad eam deinde tanquam præciosis indumentis: & nuptialibus uestibus sic conscientia nitida:eximiaq3 uirtute ornatos intrare.

No. Symposium.

apostolus.

Dauid.

Quod ut imbecilles ipsi possimus Patres: Viriq; dignissimi: no strã crudelitatẽ: deuotionem: mentes & opera illustret: & fulciat imolatus ꝓ nobis: in cibumque ellargitus pius Iesus & optimus maximus: cui hymnus & gloria æternis Sæculis Amen Dixi.

MATTHAEI EIVSDEM ORATIO IN BEATA DOMINI COENA.

h Odiernus hic dies Reuerẽdi patres: Viriq; Clarissimi prisca & sacrosãcta Saluatoris gesta: q; pridiæ: q̃ patere tur æternæ memoriæ cõmẽdauit: solẽni: nobis reuocat ritu: & pios ãte oculos ponit: q; etsi: tã numero effũdere q̃ magni tudine ac dignitate obruere meũ facile possit igeniũ Imbecillũ sãe ac rei tãtæ ꝑexiguũ: nõ est tamẽ cur ab eo me subtrahi mũere: quod a me uos optimi Patres: Viriq; clarissimi dudũ expectastis. Eqdẽ reor ab omni Adæ pricipio: posteritateq;: neq; repertũ quẽ q̃: neq; reperiẽdũ: dũ humanæ res stabunt: q præsẽti dominicæ cœnæ mysterio: a nobis modo suscipiẽdo: meritã enarrationẽ pos sit affere. Quod.n: sup humanũ igẽiũ est: ac ratiouẽ: ut sup afla tũ sit necesse utiq; est. ꝙ si non diuinæ laudis amor: fructusq;: q maximus ex re ista colligit: me ꝓmoueret: nihil ꝑfecto maioris te meritatis: q̃ hoc aggredi tãtũ: tãq; diuiũ facinus mihi ꝑrsus uidete tur. Quoniã uero animus prõptus: & eo: q omnia uicit: amore de flagrans: nequit cohiberi: quin quãtã sane potest ꝑscrutationẽ & studiũ ad diuina rimanda suppeditet: & isantiũ more quod fati nequit: sæpe balbutiat. Ita nunc ego ide ꝓmotus auspicio: afflatu q; iuocato diuino quãtula potero orationis luce: igeniiq; cõatu: si nõ alta: at uero summa leuioraq; tamẽ uix tangã: ac delibabo: ea.s. quæ passurus dominus hodierno die: quẽ azimorũ primum hebræi nuncupant: cũ discipulis palã dignatus est agere mirabi lia quidem: & dũ ꝑegrinabimur a cælesti domicilio: nobis cũctis suauia: ac salutaria certe futura. In quibus pertractandis: si itẽtam dabitis mihi operam: ut iam date uos uideo: haud fructu carebitis egregiæ deuotionis: atque etiam non parui: ut spero: meriti: In quo Deus ita me adiuuet: ut ita fieri magnopere opto: ꝑcorq; sup pliciter. Itaq; ne uos suspẽsos diutius teneam: & immensum cam

Lucas refert:auſpicabor initiū. Etenim iſto Iouis die:qui:ut dixi muſerat inter azimos primus. Petrus atq; Ioānes Vbi parari tibi Paſca Præceptor iubes interrogant: Quibus ille i Ciuitatē iquit abite & occurret uobis homo lagenā aquæ portās:quē ſeqmini i domum:in quā intrat: & dicite patri familias domus. Magiſter dicit ubi eſt diuerſorium:ubi meis:cum diſcipulis paſca māducē: & oſtendet uobis cœnaculum magnum ſtratum: & parate ibi. Quæ omnia impigre illi effecere. Porro pater ipſe familias nunciata accipiens:ingenti lætitia: comiter benigneque retulit En triclinium inſigni ſtratum cultu exedræque molliſſimæ. En quæ ad cœnā eūtibus cōgruunt:recte:ſplēdeq; iſtructa. Vaſa egregia. Opiparæ epulæ:odoramenta. Sapores. Vos loco:ordieq; diſcubite. Vos paſca celebrate. Vos patrios ritus explete. Ipſa iā tota ueſtra ſit domus. Sunt: qui dicant apparatum hunc regalem fuiſſe: & Herodi dicatū a Gallilea Hieroſolimā ad Iudeoꝝ ſolēne uēturo. Sed Regem diuina prouidentia mutata conſilio ide alio diuertiſſe: quibus ſunt argumento ea ſtrata magnifica: Toreumata. Catinſq; ille:quo nullus ꝑcioſior lapis. nulla gēma nobilior. nulla Species Vaſis admirabilior:quo Genuenſes ſe ſe clariores:ac fœliciores eſſe gloriant' omnibus populis. His ita actis: atq; diſpoſitis cū reliquis Diſcipulis Veſperi Dominus aſtuit:q ſubſiſtēs: ac ingemiſcens. Ego inquit o filii deſyderio deſyderaui hoc paſca manducare uobiſcū anteq̄ patiar Diſcūbite omnes: Quibus ſane diſcūbentibus:ac cōuiuātibus cœna ipſa ꝓditoris patefacto cōſilio: triſtis reddita ē:fœlix tamē diuio epulo: cæleſtiq; nectare ueri corporis:ac ſāguinis chriſti:cuius ſacramentū tunc cœpit inſtitui:fideliū animaꝝ uitale robur:ac ſuaue uiaticum(ſi uita non magis) māſuꝝ nobiſcū q̄ certe diu ſacroſācta terris mābit eccleſia. Quæ pia cunctoꝝ mater:ac beatiſſima ꝓpinat illud:atq; impartit omnibus iis:q fide: pietate:inocentia: cæteriſq; uirtutibus culti ad hanc inſignē uiuificantēq; nuptiaꝝ agni cœnam nitūtur accedere: Cœnam inq̄:quæ alioquin nec nutrit:nec uegetat:ſed iterimit: niſi fidei luce magis:q̄ palato guſtetur. Nullum.n. altius:quod credi oporteat:ſacramentum accepimus: & i quo ſe uinci humana ſic fateatur ſapientia omnis:atq; cognitio. Panis iſte:panis uiuus:qui de cælo deſcendit:eſt: Quomodo uiuus

Cœnæ locus.

Apparatus mirus.

No. catinū

Inſtitutū Sacramētū

No. Quomodo de cælo delabens? nisi q̄ i eo uerus: & spirans deus de deo: homoq; de homine cōtinet substātialiter: ac ieffabiliter Christus? Quod si carnem: sanguinē: & animam: & cū his pariter gloriosā: & sempiternam diuinitatē hostia contineri non prompte fateremur: aut calicis Sanguinē cū omni diuina substantia uigere i corpore si hæsitaremus: quomodo piaculū: & redemptio mundi in beato Sanguine Christi? Idem ergo: unumq; Hostia sacraq; libatio: quod profiteri potissimū: & credere indubie conuenit omnibus: qui sub christi uexillo cōueniunt: & ibaptismatis fonte nomina dant. Sed deus immortalis q̄ est profundum arcanum hoc: & perdifficile captu: ut sub forma paululi pāis: uiniq;:

No.difficilia. integer christus ui sacramenti se se recipiat? At ubi caput? At ubi pectus? At ubi māus? At ubi crura? Quibus lineis? Quibus coloribus? Quibus pōderibus? qua quidē facie maiestas tegitur: & oculitur tanta? quonam pacto i intestina demittit: digeritur: egeriturq;? Taceo qua uirtute: quaue natura non impressa substātiæ

No. Ipsa accidentia uigere queant: atq; subsistere. Quis locus: ac situs gloriosum illud definit & cōterminat corpus. quo agitur motu. Idem ut etiam numero una opera inumeris aris: in numerisq; piscidibus: atq; calicibus indiuiduum capitur. nec augetur consecrando: nec sumendo minuitur. nec dissecta hostia disrumpit: nec trita conteritur. Dum in humanis agit Christus: dū cruci suffixus emoritur. dū sepulchro: atraq; umbra tenetur: ignota orbi latet ipsa diuinitas: Quod humanum est: & infirmū: quia ispici: tractari: agnosciq; potest: facile creditur. Verumenimuero hoc i sacramento: atq; mysterio sic omnia latent & delitescunt: ut nullum plane acumen uisq; mortalis ingenii hoꝝ quicquam asseq̄ possit: nescio ne immortales fortasse Angeli: fœlicesq; i cælo animæ superni luminis dono illud attingunt. Cur uero est ut de sa-

No. cramēto huiusmodi tanto nihil nisi per fidem percipi possit: si recte uide: satisq; sapio: hæc plane ratio compertissima est: Quia fieri nō potest ut intellectus humanus aliquid noscat: quod sub sensu ante non cadat: Sed hoꝝ penitus: quæ diximus: omnium nihil uisibile oculis est: nihil tractabile manu: nihil odorabile naribus: nihil & sonorum auditu: ac sapitum gustu. Panis: atq; Vini formas inspicio: & esse Saluatoris corpus & sanguinem ani

mose cōtestor:atque etiam pronus adoro. Nihil conspicor ex eo carneum. nihil sentio ponderosum. nihil humectum. nihil & so lidum: & expssam tamen corporis Xpi: meramq; substantiam eē profiteor. Quod cum ita utiq; sit: ut archanum hoc: omnē usque adeo sensum effugiat: ut intellectu capi non possit: quoniam ab dita dei mysteria: uirtutemq; summam illius Maiestatis æternæ incomprehensibilem esse necesse est: quemadmodum deus incō prehensibilis ē: quod meditatū istis carminibus Dauid mihi pla ne uidetur In mari uiæ tuæ: & semitæ tuæ in aquis multis: & ue stigia tua non cognoscentur: Idcirco diuina nos miserata beni gnitas: tum sacris prophetarum uocibus: tum figuris q̄plurimis: conspicuisq; deinde miraculis: ut intrepidi assentiremur uerita ti: & ultro mitteremus colla sub iugo: mentes nostras stabiliuit in fide: & hæsitantia corda firmauit: summq; ad hæc testimonium: quo nihil est maius: adiecit: cū se sumendū apostolis tradēs Acci pite & comedite inquit. Hoc est corpus meū: quod pro uobis tra detur: atq; alio iterum loco: Qui manducat meam carnem: & bi bit meum sanguinem in me manet: & ego in eo. Propriū.n. erat tanto huic Sacramento non esse uulgare: Sed neq; tam abditū: ut credi omnino non posset. Qui deo credit: & hoc non credere pfecto nō potest. Recte igitur Paulus de re ista subtilius cum lo queretur. Ego enim inquit accepi a domino: quod & tradidi uo bis: Qui idē Corinthias instituens Virgines: De uirginibus ait præceptum domini non habeo: consilium autem do tanq̄ mise ricordiam consecutus a deo: Et circuncisionē quasi ad interitum ductā explodens etiā intulit Ego Paulus dico uobis quia si circū cidimini: christus nihil uobis proderit. De isto uero Eucharistiæ sanctæ mysterio nihil audet amplius loqui. nihilque pcipere: q̄ quod accepit Saluatore Christo tradente. Ad hanc igitur cœnam eūtes quottidie uiri Patres: quibus est propensius religiosa res cu ræ: uosq; relig generosi: ac deuotissimi in christo fideles: quibus non tam frequens quæritur mensa: tanquam Sodales uobis assiscite tantum fidei primum: aut animo nihil relinquatur am biguum. Tantam pariter Vim Charitatis: quantam exigit ma gnitudo: ac liberalitas inuitantis. Postremo tantum humilitatis atque tremoris: quantum postulat eminens super omne creatum

No. Apostolus.

Quanta pparatio.

Sublimitas rei:de qua tanq̃ de summo uertice ut iam ad ima Sal uatoris nostri patientiæ & humilitatis exempla descedã me tempus ortatur. Postq̃ exẽpta fames epulis:mensæq; remotæ: pcĩctus linteo:& aqua infusa labro. Apostolo℞ pedes procumbens lauat: a Proditore:ut nonnulli putant:incipiẽs nulla uel consciẽtia:uel rubore suffuso:uel deniq; officio:atq; humanitate:illecto: quod effecisse creditur:ut suo nos imitatu edoceret etiã inimicos a nobis diligendos. Denique eo quidem ordine:quem cum euangelium legeretur:audistis:omnibus lotis:tersisq;:sermonẽ sic orsus adiecit. Scitis quid fecerim uobis. Vos me uocatis Magister et domine:& benedicitis. Sum etenim. Si ego laui pedes uestros dominus:& magister:& uos debetis alter alterius pedes lauare. Exẽplum enim dedi uobis:ut quemadmodum ego feci:& uos faciatis. O nouum apud homines: inauditumq; miraculũ. O uesperũ semp recordatione dignissimum. Quis rem tantam hanc crederet:anteq̃ factam? ut re℞ omnium potentissimus:& ineffabilis genitor:cui uniuersa obtemperant soli:& in cuius manu omnis superior:inferiorq; natura:ceu gleba in manu figuli posita est: cuius Sanctum:& terribile nomen tartara pauent:quem hymnidici Angelorum chori æternis concelebrant laudibus:& in perpetuis Sanctorum splendoribus ante lucife℞ genitũ adorat Terra,pontus,& æther:se se ita depresserit non modo infra seipsum:q deus est:aut infra uirtutes cælo℞:quæ fœlices plane sunt: Sed infra mortales ipsos:quorum & labor:& dolor est omne:quod uiuũt: ut tãdite uexatus:contempteque habitus gemat apud prophetam Ego enim sum uermis & non homo:obrobrium hominum: & abiecto plebis?de quo & uaticinetur Esaias & reputauimus eum quasi leprosum:& percussum:& humiliatum a deo. Et magnus gentium doctor Apostolus exinaniuit semetipsum serui formam accipiẽs? Quid est o uos deuotissimi p pietatis uiscera:aut leprosũ eẽ ac uermem:aut exinanitum etiam:nisi ad illum humilitatis:& abiectionis gradum descendisse:quo nullus inferior. nullus cõtemptibilior. nullus & despicacior audiri potest? Hic tecum cogita fidelis anima:deoq; deuota quid ipsa debeas. quid de te præstes: cui tam memorabilem deus ipse formam humilitatis expresserit: oculisq; subiecerit. Erubesce. Erubesce. immo potius paue: teque

Xp̃i exemplũ ad humilitatem No.

Imitar̃ Tu Homo.

ipsum pene exanima qui cunq; etiam cum bene egeris turges: & isolescis: qui cōtēdis: & exudas studio laudis: qui tētas & peragis omnia ut uideare: digitoq; monstrare. Non enim uir bonus eris unq̄: si cū recte agis et honeste: oculos hominum quæris: nisi quatenus forsitan ii in hoc deo laudent: tuq; aliis æmulandæ uirtutis exempla suppedites. Habeamus itaq; nihil humilitate præstātius. nihil ātiquius. nihil amabilius. Per hanc enim pditū redemit hominē Christus. Per hāc itacta puellula euasit genitrix dei. Per hanc cæli municipatū Angeli tenuere: Vnde elatus Lucifer pellit. Per hāc Sōtes diluunt iquinamēta facinoꝝ & grãꝝ Sācti dona custodiunt. Quid plura? Tu tandē immensæ teatrum es Trinitatis. Talamus dei & hominis Christi. Angeloꝝ diuersoriū. Mortaliū quies. omnibus grata. omnibus iucūda. omnibus amicaplæeq;: & salutaris: de qua si quantū tua postulat dignitas dicere uelim: erit equidē mihi anteq̄ desim: nox ipsa iungēda cum die: Sed est nobis ad ea: quæ supsunt: pergere deo benefauente ppositum Ad hæc igitur: quæ fiebant: cū omnes attoniti starent: & miraculo tāq̄ extra se facti: in Petrum se se dominus uertens: Sic illum affatur. Ecce te Simon ut cribraret: Sathanas expetiuit: Sed pro te ego rogaui: ut non deficiat fides tua: & tu aliquando cōuersus confirma fratres tuos. Pius docet: & admonet filios pater: & oblitus eoꝝ: quæ passurus ipse mox erat: cogitat propensiore cura de filiis. Tu cōtra o Petre ardens: & magistro obsequentissime tuo quid iquis? Domine paratus sum tecum & in carcerē & in mortem ire. Sed Heu nescia mens hominū fati: sortisq; futuræ: & rebus seruare modum sublata secundis: tanta audentem in fugam uertit: & trepidum cogit peierare per sancta nescire se hominem: neq; hominis unquam fuisse discipulū puella hostii custos. Iesus uero: ne ab instituto discedam: firmatis discipuloꝝ animis: postremum hūc habuit de dilectione Sermonem. Filioli mandatū nouum ego do uobis: ut diligatis inuicem sicut dilexi uos. In hoc cognoscēt homines: quia discipuli mei eritis: si dilexeritis inuicē. O insigne: æternumq; legatum. O uox melle Suauior. Tu tuis filiis Christe Salutator nō Arua. non pecora. nō tecta. nō aurū. non uestes ac gemmas: Sed quæ rebus omnibus potior est: Charitatem mutuam legas: quæ illa est: Illa inquam: quæ te

No. No. No. Petrū. Dilectio legatur.

dei filiũ: hominem fieri: & cũ hominibus uersari. algere. esuri re. sitire. & tandẽ horridæ crucis supplicium ferre compulit sola: quemadmodum tu te prophetico ore testaris: Charitate perpetua dilexi te: & attraxi te miserans tui. Hæc uera est Sanctoꝝ hæredi tas. hæc certa filiorum adoptio. hæc beata & sẽpiterna possessio. Qui sũt de libera nati. Qui christi signaculũ i frõtibus gestãt: Qui i domo domini crucem dominicã baiulant: qui alioquin quanta ui possunt atque sudore elaborant erecti Spe uitæ beatæ: hãc hæreditatẽ adeant. hãc feruent. hanc colãt. Neq; ꝙ nequeat quisq̃ ullo mõ dissimulet. Nihil est. n. tam natura istũ homini: ꝗ ꝙ homo hominẽ amet: mutuũq; recipiat: & pstet auxiliũ. Sed neq; q lædũt: & puocãt honeste possũt ab officio: istaq; dilectio ne se cerni. Vtrũq; ab inmortali Christo iubemur ut aicos: & inimicos æque. s. diligamus: ꝙ q nõ facit: & nefarius: & paricida: at q; ipa ẽt uita idignus est iudicãdus: q neq; deo obtẽperet: neq; naturæ. Potest ne quicq̃ esse malignius: tetriusq; ꝗ̃ dissẽsiones: & odia ad mensã domini sancti epulaturi: mox nõ deponere? q̃ ideo petimus: ut ipsi gratiam: ueniamque assequamur? Hoc non hominum quidẽ: sed beluaꝝ truculẽtissimaꝝ est: ad pabula: præ dasq; rixari. Conuiuium si iis qui etiam antea nunquam se uide runt gratiam: amoremq; conciliat: quanto uel magis proximos: qui inimicicias exercuerunt: in beniuolentiam reuocabit? In hoc christiani ipsi ab Africano superiori: & Ti. Gracco deducamus (si non pudet) exemplum: qui ambo rerum gestarum magnitudine: & honorum: ac uitæ dignitate inclyti uiri: cum dissensissent sæ pe: & inimicicia ac simultate seuicissim prouocassent: Eo die ce lebri: quo Senatus in Capitolium ad solemne Iouis sacrificium epulatum conuenisset: iunctimq; ambo una mensa locarentur: repente ambo mutuo conuersi alter alteri dextrã sponte porrexit: charissimi ad rẽ sacrã ita facti: ut Scipio filiã uirginẽ: & uiro ma turã Gracco eo i loco desponderit. Sed ad cœptũ euãgelii ordinẽ redeamus: Iamq; finem quærat oratio. His actis demũ cum suis noctu Saluator in hortũ secessit: Vbi intentius orans procliuis in terram: factus in agonia tanto est horrore correptus: ut de omni corpore sanguinis gutas horror excusserit: atrox passionis exor dium: quam acerbam: atq; funestam commemorabit nobis inse.

No. & facito

quens dies. Quare iam hactenus ista: quæ: ut potui: de Cœna. de Viatico. de Dilotis pedibus. de Cōfirmato discipulo. deque Charitate disserui. Quæ omnibus utinam nobis usui sint: ac sempiternæ Saluti. Dixi.

SALTATORI DEO DECVS ET LAVS.

EIVSDEM MATTHAEI BOSSI VERONENSIS IN MAGNI AVRELII PATRIS NATALEM FESTVM QVE DIEM ORATIO.

q Votiens reuerendi Patres. uirique clarissimi: hæc alma lux nobis anniuersariaq; celebritas redit: sic eam cætus sacer hic noster fortunatissimus: atque pulcherrimus concelebrare merito debet: sic nouis coornare laudibus: sic solemnibus præconiis: hymnisq; attollere: ne diui Aurelii fœlicissimæ huius religionis nostræ fundatoris atque parentis uel adoptionem uel nomen frustra accepisse uideamur: siccis si labiis splendidissimum hunc: faustūque diem digna gratulatione carentem: aut hebescere: aut omnino uacuum sua luce emigrare sinamus. Et quamquam indoctior ego: & impuro ēt forsitan ore non te dignam satis magne: ac diue Parens possim orationem præstare: sintq; tua erga nos oēs immortalia merita longe profecto maiora: q̄ mortalis ulla facūdia: ardore tñ nescio quo mētis impulsus: neq; prsus desinere tuis a laudibus posse: neq; certe debere me uideo. Quid. n. tam arduū: magnūq; susceptu: qd' beatissima: ac feruētissima Charitas: & de sanctis dei fiducia eximia aliq̄ nō asseq possit? & semp assecuta nō fuerit? Quid æque tam quoquo modo laudabile: tam ue conueniens: q̄ ꝓ uirili qsque eum in cælum sustollat spectabili cultu: summoq; honore: p quē in cælum ipse dirigit? Tuo nanq; auspicio: tuoq; numine pateat

Aureli regularē hāc uiuendi formam adorsi sumus. Te magistro in ea recte: beateq3 uiuimus. Te duce foelici cursu ad incorruptibilem & gloriosissimam cæli palmam anhelamus: atque contendimus. Nam si ceres: q in athica pro glandibus: quibus prior illa uescebat ætas: rei frumentariæ usum: & molendi: conficiendiq3 negotium repetisse credita est. Si carmenta litterarum miraculo: quarum non mō characteres: Sed coniunctiones & sonos intulisse feruntur: Si ob primū lanificiū Minerua. ob præcipuam uirginitatem Vesta in dearū numerū relatæ sunt: si conditores urbium. Si liberatores rerū pub. Si datores legū. Si & reliquos multos de rebus humāis quoquo modo optie meritos diuinis honoribus decorauit antiquitas: an ipsi non ingratissimi nati: degeneresq3 discipuli: si hodiernū hūc diē cumulatū laudibus: hymnis: Sacrisq3 carminibus tibi diue Augustine pater nō consecramus? Si ad te genua nō flectimus? Si tuas aras: tuasq3 imagies foelici lauro: floribusq3 nō cigimus: thura suauesq3 uapores nō icēdimus: quippe cui uni ois ætas. ois Sexus. ois status. oisq3 cōdicio tm̄ equidem debeatur ut q iā te nō ueneret: aut nō synceto cordis affectu: cultuq3 psequit: is uel excors sit: uel protsus iniquus: q nec mereat amplius Solem inspicere: quando tuum fulgorē: tuæq3 doctrinæ lumē nequeat intueri. Sed neq3 satis ipsis ut fruat dignus apareat ele mentis: cum tuis tot: tātisq3 uitæ pabulis se aut pigeat aut nesciat saginate: cum denique nō obstupescat te cogitās nō i unius gentis: uel ætatis utilitatē cōcessum: Sed i publicā omniū salutē & uitam: sempiterno diuinæ puidētiæ munere de cælo delapsum: in quo nesciat quid primū admiref: an uitæ sanctimoniam: an magnitudinē animi: an ubertatē ingenii: an facundiam: & nitorem eloquii: an doctrinam auream & salutarem: cū lingua: tum infinitis pene uoluminibus in orbis terræ totius fœlicitatē atq3 salutē disseminatā & sparsam: dum sæcula steterint: quottidianos & admirabiles pietatis fructus allaturā. De cuius ingenii sublimitate: atq3 fulgore: ut ad uos Pattes Sermo iā redeat: si cū reliquis: uel sanctissimis uel doctissimis: quos aut usq̄ uidimus: aut unq̄ legimus uiris comparatio fiat: quid aliud de beato: plēoq3 hoc domicilio sapientiæ: & scientiæ dei: quid aliud inq̄: q̄ quod diuus: eruditissimusque Hieronymus noster pulchre: ingenueque testatur:

erit mihi dicendum? cuius ad unguem uersa sunt ista Augustinus Episcopus uolans per montium cacumina quasi aqla:& ea: quæ i montium radicibus sunt non consideratis: multa cælorum spatia me titur: terraque situs & aquarum circulum claro sermone pronunciat. Qui enim in lignum fructuosum ascendere uult paulatim superiora & maiora poma carpere festinat. Nos autē paruuli sumus: infirmique:& minores: si inferiora cogitare uoluerimus: nobiscum bene agitur. De quo etiam pulcherrime Isodorus beatissimus ait Licet M. Terrentius uaro apud latinos innumerabiles libros scripserit: apud græcos quoque Calcitus miris attollatur laudibus: qui tantos libros ediderit: quantos quisque nostrum alienos scribere propria manu uix possit: De nostris quoque apud græcos Origenes in Scripturarum labore tam græcos: quam latinos operum suorum numero superauit de quo Hieronymus sexmilia librorum se legisse fatetur: horum tamē oium studia Augustinus ingenio: uel sciētia superauit sua. Nam tāta scripsit: ut diebus: ac noctibus non solum scribere libros eius quisque: sed nec legere quidem occurrat. Neque alio sensu in eius laudē. singulareque præconium exultās grata ac benigna mater ecclesia Solemne illud quaque personandum instituit Quasi Stella matutina in medio nebulæ:& quasi lūa plena in diebus suis lucet: quasi Sol refulgens: sic iste refulsit in templo dei. Si de modo sapientiæ eius:& stilo etiam cogitēus: stilum ad omnia accomodatissimum habuit. Latine maxie. Græce non modice. Hebraice quatenus censuit eruditus. Grammaticus. Rhetor. historicus: Inque disciplinis liberalibus omnibus ita summus: ut comparari ei hactenus non possit alius. quas nullo pe ne tradente sic per se puer arripuit: ut artium illarum professores: atque magistros tum etiam facillime superaret: Quod post conuersionem ad fidem acceptum referens deo suis in Confessionibus scribit Quicquid de arte loquendi:& differendi est: quicqd de dimēsionibus figurarum:& de musicis: numerisque sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Sis tu deus meus quia & celeritas intelligendi:& disputandi acumen donū tuum est. Sed non inde sacrificabam tibi. itaque mihi nō ad usū: sed ad perniciem magis ualebat. Iam uero ut de tanto ingenii pelago ad illius Sanctitatem uela flectamus: sine qua scientia ma

Stilus modus.

Nota miraculū.

gis animum influat:q̄ ædificet ut iquit Apostolus. Se enim puta uit frustra sapere quicquid ad uirtutē: sanctitatemque: non sape

De sācti monia

ret: Quamobrem perscrutationem omnem suam: curam: diligen tiam studium ad eam comparandam ardentissimus retulit. Eteni cum christianæ militiæ primis iniciatus insignibus sub fidei iu go uenisset: seque ueluti Leonem deuictum: atque captiuum ad christi uexillū prostrauisset: quale patres contriti cordis: & efferue scentis pœnitentiæ signum dedit? qui delicta Iuuentutis: ignorā tiæque suæ publico piaculo: publicaq; confessione diluerit? & tre

Confessio pu.

decim libris: quos Confessionum inscripsit: fecerit omnibus no tā: ubi non aliter deflet minima: q̄ alii solent immania flagitia: i delebiliaque facinora? & dum uirgilium paruulus legeret tāqua se stolidū: & pessimū culpat uicē igemuisse Didonis. Hectoré et raptatū bigis circa pgama: & ab Achylle auro uenūdatū uana: at

Deuotio

q; imodica animi consternatione fleuisse. Deuotionem uero: & charitatis ardorē: primū. S. post mœrorē & lachrymas purgatæ: ac uiuificatæ mentis indiciū: quis enarrare iam poteri.? nisi dulcedi nem illam: quam uir iste sanctissimus præclaro illo: & suauissimo Soliloquiorū opusculo expressit: primū nō degustauerit: nisi sup putationum. Meditationum. deprecationumq; libellos non tam manu: q̄ cælesti: ut ita dixerim mente tractarit? nisi deniq; subli me illud Trinitatis uolumen oculis fidei non penetrauit? An po terat quicq̄ ei ad sanctitatem deesse: qui mortalibus oībus altius subuolans: uagatur liber per omne supernū: & diuinorū omniū atq; cælestium inefabili modo explorat: & scrutatur arcana? Nō hoc loco modestiam: non temperantiā. nō humanitatē erga oēs præcipuam: non perpessionem laborum: perpetuamq; aduersus

No. et exul ta.

hæreticos dimicationem & luctam extollam: quæ omnia præclara summaq; facinora late sunt nota. Quod uero magis ad rem atti

Augusti niane

net nostram: exclamare grato iam animo libet candidissimi Pa tres O nos beatos O nos fœlices: qui uitæ instituta: & morum for mā immortali dono ab Augustino deducimus. Sit mihi fas iactā ter loq: ac prosilire præ gaudio: denitq; ue niā cæteri. Gloriari pos

Regulas iiii. No.

se uidemur ante alios Principe optimo. Regula optima: legibus optimis. Nam cum quadruplicem Regularis uitæ normam pro bet: & confectetur ecclesia. Primam quidem: quæ a magno Basi

sso ortum ducit:originis uetustate penes Graios nobilitatam. Alteram Augustinianam.quam sequimur. Tertiam Benedicti: monastica disciplina claram:ac uenerabilem. Postremã Francisci: asperitate uitæ:numeroq3 pollentem:iter has oĩs:ut mihi uidetur: tantum nostra hæc eminet:quãtum super mortales cæteros sapiẽtia:atq3 uirtute:reliquo omni genere laudis se omniũ maximus tollit Aurelius. Quis potest dubitare ulla omnino potiora eẽ præcepta uiuẽdi:q̃ quæ tulerit i primis optimus:deinde peritissimus: sapientissimusq3 Institutor:atq3 Magister. Hunc sapienter igitũ q̃ religiosam rem colũt:maiore ex parte istitutorem suscipiũt.profitent.sectãt:ac tenẽt:nec sic mortalibus usui eẽ uidet:nec suũ Sidus iis:q æquora nauigant:q̃ pclara & sancta ista: quam dixius: Regula:quibus ppositum:& cura ẽ de religiosa uita:atq3 sãctissima. Hæc imprimis ad se uenientibus portũ tutissimũ aperit:& iter in cælum directissimũ struit:nihil alligans.nihil præcipiens nihil uetans nõ prorsus recte atq3 sanctissime: Nec eadẽ mollior: nec horridior: Sed plane singulis congruens:ab discipulo℞ christi exemplo:uitaq3 detracta:mediocritatem illam tenens:quæ iter nimium:& parum posita iure laudatur. Contẽplationi deseruiẽs actionem nec deserens:& quod legis est proprium nõ disputãs: sed breuiter sane precipiens:admonensq3 quod quisq3 sequat. quod agat qua in patres ueneratione. charitate in fratres mansuetudine in Subditos.quo modo uestibus.quo modo cibis.quo cultu.quo ritu.quo ordine singulis uel fruendum:uel utendũ sit rebus. Qui discendi cupiditate trahuntur:ueros:gnarosque re℞: quas cupiunt:sibi eruditores:magistrosque assiscunt: quibus formandos se tradant. Philosophi Pythagoram. Socratem Platonem zenonem: Aristotelem. Medici Hypocratem. Auicenam. Galienum. Pictores Apellem zeusim. Lisippum. Phidiam. Praxitelem: Et ut de nostris etiam cogitemus: Sic Paulum primam hæremi lucem Antonius sibi proposuisse narratur. Sic Antonium magnus Hilarion. Sic Hilariona monachorum reliqua: cœnobitarumq3 frequentia magno studio est imitata. Nos autem qcqd est sanctimõiæ.religiõis.doctrinæ.uirtutis. decoris.& laudis quo admirabiliore uel Magistro: uel duce auspicari iam possumus? No. et æmulate.

Aliis nihil hoc loco detraxerim. Aurelio diuo attamen nostro sic
No. omnia sine controuersia affatim etiam concesserim: ut ei ad cu mulum addi nihil mihi posse uideatur. Confertote nunc cum hoc uiro omnis omnium insequentium postea temporum sanctos admirabilesq; in ecclesia Christi Patres & proceres. Cōferto te ingenia omnia, omniumque actiones & ocia: An huic unquā tam in ocio: q̄ in negotio aut superiorem: aut similem dabitis uel auditu: uel uisu? Ceteras eius & animi: & corpis dotes: quas Oratores præterire non solent: ratio rei sacræ perficiunde: quam expectare omnes iam mihi uidemini: intermittere: finemque dicendi maturare me plane cogit. Quare quæ de summis illius diuinisque præconiis: deque nostra sub illo uel fœlicitate: uel gloria dici copiosius possent missa relinquens: id potissimum unum hortor atq; commoneo: ut erectiore iam animo ad propositam palmam curamus alacres: perque summi nostri huius uestigia Patris cælestia petentes: nunq̄ uel transuerso quidem crie ab eius institutis: p̄ceptisque aberremus. Sic Augustino duce uere dignissimi. Sic humanorum comtemptores fortissimi. Sic hostium uictores gloriosissimi. Sic postremo uitæ beatæ municipes cum Angelis i æternitate futuri. Quod quia præstare ipsi non facile possumus. (Est enim ad hæc tanta tanque gloriosa facinora imbecillis: & effracta omnis humana condicio) tu passim tuos adiuua milites: tua signa sequentes diue Parens: & auguste regularis huius nostri ordinis fundator: ac Seruator Aureli. Dixi. Deo. Patriq; laus.

ORATIO EIVSDEM MATTHAEI IN LAVDEM SANGVINIS DOMINI IESV CHRISTI: QVI PIE RELIGIOSEQVE MANTVE COLITVR.

q Vingentis: & eo amplius annis hūc lætissimum: & splendidissimum diem diuinis: ac panegyricis uelu ti laudibus concelebrare non destitisti hoc in Templo puetusto: & urbe media posito Mantua fœlixi quo diuinæ prouidentiæ gratia munereque inuenta est ea pars

sacrosancti Sanguinis Christi: quæ quot ānis hoc ex pulpito por rigi uisenda & ueneranda omni promiscue populo solet: Supinis manibus: & magnis cum lachrymis uocibus pacē: ueniāq; pcāti. Et sane quid aliis: quibus ad dicendum hic maximus: et sacratissimus cōcessus est aditus: egerint: atq; iisdem illis cōtigerit ego non dixerim. Mihi uero (ut uerum fatear) tantus: tanq; insitatus iam pauor insurgit: ut dicturo pene uox desit: & se animus sētiat tanq̄ fluctibus obrui: q; non itelligo ubi mea altius ascēdere possit oratio: cum de qua dicturus sum tanta res sit: ut ei non dicā alter Nestor: alter Demosthenes alter Tullius: aut certe de nostris siue Hieronymus: siue Lactantius: Sed neq; ullum aliud redūdās humani flumē ingenii fecundiā satis dignā possit afferre: uidea turq; mihi: noua aliqua de cælo lingua: si quā haberi posset: expetenda: quoniam quantum distat ortus ab occidente: tantum longe deus fecit a nobis misericordias suas atque diuitias: qui cinis umbraq; sumus: aut inanis & futilis uapor. Quare nisi illud mihi succurreret: hortaret q; magnopere: quod i ecclesia sancta tua domine Propheta quottidie precari nos iubet Domie labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam: & ea Charitas: atque deuotio incitaret: quæ foras pellit timorem: nisi & simul benignitas tua inclyte Princeps: uestraq; indulgentia: atque facilitas Patres & Ciues animaret: qui ea satis uera eē: quæ dixi: cognoscitis: nunq̄ hoc pulpitum conscendissem. nunq̄ hoc orandi munus persuaderi mihi potuisset: Sed pauorem illum: quem maximum ipsius rei magnitudo: dignitas quoque: ac reuerentia omnium uestrum Oratori afferre possunt: mea in primis de uestra humanitate opinio. Meus etiam quantulus est in laudes dei nostri animi ardor, deuotio, pietas cohibet: & superat: atque etiam efficit: ut si quantum res postulat haud præstare sufficio: uel saltem balbutiens utcunque possum de precio, de salutari effectu, deque fiducia purissimi: ac sacrosancti Sanguinis Christi: quem mox adoraturi estis: aggrediar: ut possum: aliquid eloqui. Atque id: quod primum partiti sumus prosequentes: tanti æstimandam putamus uel quam minimam Christi & Saluatoris magni nostri dei sanguinis gutulam: ut ei nulla auri talenta, nulli preciosissimi lapides: nullæ opes, nulli thesauri: nullaque res alia a sæculis

Preciū Sāguinis xpi

condita uel cælo:uel terris possit comparari: nisi ea Christo sit ma ior:cuius quanti est corpus:tanti æque esse necesse est sanguis: qui ex illo profluxit: Verumenimuero sanguis iste: quem dici mus:cum pars sit hominis dei:ex quo deus factus est homo:& ho mo factus est inefabiliter deus:consequens est:ut eo maius nihil: aut preciosius possit ineniri. Est quidem deo ipsi inseperabiliter coniugata humanitas:humanitati uero corpus & sanguis:ut peri de atque in nobis anima rationalis & caro unus est homo ita:
No. quidem in Christo deus:& homo unus sit Christus. Nec iam in eo alter sit homo.alterque sit deus: Sed unus:idemq; deus: & ho mo coniunctus:non diuina euacuata:aut confusa natura: Sed ue ro homine a deo clementer assumpto:de cuius sanguinis tanto equidem præcio Apostolorum Primus Scientes inquit q̄ nō cor ruptibilibus auro:& argento redempti estis de uana uestra con uersatione paternæ traditionis: Sed præcioso sanguine quasi agni incontaminati:& immaculati Iesu Christi. De quo & Pau lus Empti enim estis precio magno.glorificate:& portate deum in corpore uestro. Hinc quottidiana quoq; illa ab ecclesia ardēs nascitur deprecatio. Te ergo quæsumus tuis famulis subueni: quos precioso sanguine redemisti:& quidem precioso super om nia preciosa:quia precium est sine precio:cum dignitate & meri to sui omnia excedat incomparabiliter precia. Nam si de huma nitate cogitas: Sanguis purissimus est.sanguis innoxius. sanguis regius. sanguis uirgineus. Sin uero:ut est assumptus a uerbo: quis est:qui ullo sermone quantæ sublimitatis sit assequi possit? Misterium inenarrabile est. Mirabile commertium: inscrutabi le Sacramentum. Admirari quidem possumus: loqui non possu mus: Tanq̄ noctuæ sumus ad solis iubar donec nobis saluatus ille liber:qui obsignatus septenis i Apocalipsi signaculis adhuc patuit mortalium nemini:atraque nox: quæ in æternitate sicut dies illuminanda est:flauescat & rutilet. Quamobrem huiusmo di ista:quæ apprehendi humano sensu non possunt. omittentes. Id meditemur:id oculis subiiciamus:quod facilius queat intelli gi:piaque mente gustari.quam uidelicet diues: & gloriosissima

sit hoc tam inextimabili: diuinoq; thesauro haec Ciuitas Mat chio tua. Aliae se urbes iactent: regia Aula: quae neque tibi rusti ca est. Aliae multo auro: multisque opibus. Aliae ubertate soli: & clementia caeli: Aliae situ. Aliae moenibus. amphiteatris. collossis. Pomeriis. emporiis. finibus: caeterisque uel ornamentis: uel com modis. Nulli est: aut certe rara inter omnes: quae possit cum hac tua Inclyte Princeps una hac in re de foelicitate: gloriaque con tendere. Genuenses catino: qui in Azimorum coena cum disci pulis domino appositus est: nihil habent charius: nihil preciosius quem & ipse his oculis conspexisse gaudebo dum uixero. Laeta tur omnis Sabaudia Sindone illa: qua in monumento Saluator iacuit inuolutus. Bononiae Imago Virginis Vetere: & anno sa tabella incredibili ueneratur religione: & colitur fide: eaque: si implorandum aliquid est: urbem suppliciter lustrant. Ipsa quo que nobilissima Florentinorum Ciuitas simili exultat Imagine: & pari eam decorat honore. Pratum insigne: & speciosum Tu sciae oppidum claret Virginis zona. Sic apud quos cuiuspiam Martyris ossa recubant: aut quibus sacratius aliquid contigit: in quo finitimos & exteros superent: laetissimi ostentant: & eo se foe liciores putant: quo caeteris preeminent. Sed hoc uno beatior om nibus is nostra haec: Ciuitas est: quae uel sola gloriosissimo Chri sti sanguine dignatur: beatur: extollitur: quem quidem ut anna lium monumenta: & incisum aere epigramma declarant: ac quis que iam credit perpetua ex fama. Longinus Mantuam detulit: Is: qui in cruce pupugit domini latus. de quo Vuulnere ferunt: sanguinem istum defluxisse per hastam: & eum oculis captum ui sum recepisse miraculo. Quare quisquis iudicare de rebus aequis simo animo potest: fateatur necesse utique est: te hac in re Man tua caeteros facile antecedere populos: faustissimamq; inde: ac glo riosissimam esse. Quod sane uobis quoniam cōpertū iri atq; cōstat asseueratione: multuq; agnoscoad huiusmodi beatissimi Sanguinis salutares effectus nfa iam pgat oratio: i quibus perorādis sic aspi ret: sic annuat mihi deus: ut eos satis degustare: explicareq; mea p uitas possit: ingētē pertim: ac memorabilem Charitatē illā & pie tatē: quā hoium parens: & dilector deus hūano generi natali labe

No

Genua.

Sabaudia.

Bononia.

Florentia.

Pratum.

Longius.

Effectus

Sāguinis.

perdito:atq3 cõmortuo declarauit:coæternũ sibi filium faciẽs pu blica ꝑ mundi salute ad humana delabiq peccatũ nesciẽs oius nostrum suo sanguie peccata dilueret.qui & morte sua nos mor tuos exuscitaret: ꝑsimilis Pellicano solitudinis factus:quæ auis: ut meminerũt:q de naturis animaliũ scribũt: ægyptia est:& pul los primũ examines ꝓcreat:subinde fouet.demũ rostro pectus cõ tundens:pq3 fistulas cordis sanguinẽ eruens:atq3 instillans:hos madefacit:& linit:qua aspersione calefacti:& mollescentes mox agitari icipiunt:uitãq3 & spiritũ ducere:Ita noster hic Pellicãus ægyptius:idest angustatus & tenebrosus(Sic.n. spiritualiter iter pretat ægyptius)ꝑ proceras manus:& terebratos pedes. ꝑ fossum latus.ꝑ coronatũ sentibus caput.pq3 lacerata omnia corporis mẽ bra nos uniuersos emortuos aspsit:& pluit:quo beato sui sangui nis lauacro:undaq3uitali salus publica mũdi:& uita nrã reparat: atq3 ita magnifice:ut mortalis non modo:ac ifirma nostra condi cio inde exurgat ad uitã:Sed supra cuncta supna: uniuersamque creaturã sustollatur ad gloriã Cælestes nobis iã cædite Troni.Cæ dite Potestates:uirtutesq3 beatæ.cædite Cherubim.cædite uos Se raphim:q tã&si natura excelsiores:& fuistis:& semp futuri estis: imortali tamẽ assumpti hois gratia nos homunculi sic abiecti:sic fra giles uestrã gloriã omnẽ:uestrũq3 fulgorẽ ꝓcellimus. Nunq̃ Angelos dominũ aphẽdisse pleno ore & exultabũdo noster ubi q3 ꝑsonat Paulus:sed semẽ Abraæ:hoc ẽ carnẽ nostrã: & sangui nẽ:i quo ipimis sacratissimo Sanguine fidelẽ sibi:dulcẽ: atq3 le gitimã despõdit:& copulauit ecclesiã:de cuius casto cõiugio San ctoꝝ omnis illa Soboles nascit quos cohæredes ac municipes re cipit Mater supna Hierusalẽ:domiciliũ gloriæ:sanctaq3 Ciuitas dei.Per carnẽ itaq3 nostrã assumptã:pq3 sanguinẽ factus ẽ unus q uerus ẽ deus & homo:non cõfusione naturæ:sed unitate ꝑsõæ assimilatus nobis ꝑ omnia absq3 delicto:Quod Angelis fœlicis simis uobis(cædite & date ueniam)continget nunq̃ sæculis ullis quoniã noster homo:ut ad Apostolũ redeã:sedet ad dexterã ma iestatis i excelsis tanto melior angelis effectus:q̃ differentius pre illis nomẽ hæreditauit.Cui.n.Angeloꝝ dixit unq̃ filius meus es tu:ego odie genui te?& rursum ero illi in patrẽ:& ipse erit mihi i filiũ.Et cũ iteꝝ introducit Primogenitum in orbẽ terræ dicit:&

pellicanus.

Patta dignitas Homini.

adorēt eū omnes Angeli dei: & cætera illa ferme notissima: quæ lōga serie i aurea ad hæbreos epistola Paulus ipse conmemorat. Humana igit' natura ista: nō āgelica suscepta est: & ea qdē refur rectionis gloria: & imortalitatis stolla circūamicta: ac sup astra: su perq3 omniū āgelo℞ choros euecta: q̄ illi adorāt: & tremūt: & lau dibus sine fine cōcelebrāt. Est itaq3 i ipso deo: ac domino: & Re ge nostro Iesu christo cuiusq3 nost℞: ut ita dixeri: portio aliqua & carnis: & sāguinis: atq3 i eo caro nostra: & sāguis noster domi natur: regnat: colit': adorat': extollit': ut inde lætissimus ppheta ca nat i psalmis Ego autē i domino gaudebo: & exultabo i deo iesu meo. Hoc loco cū ecclesia sācta ardor: & spiritus exclamate me co git O fœlix culpa: quæ talē: ac tantū meruit Redēptorē. O certe necessariū Adæ peccatū: quod christi morte deletū: ac sanguine: nobis peperit tātū fastigiū dignitatis: & gloriæ. Et.n. ubi mea ca ro: meusq3 sāguis dominat': & regnat: ibi dominari: ac regnare plane me sentio. Vbi Substantia animæ: & corporis mei afficitur gloria: & ipse inglorius ēē nec debeo. Si noster es Iesu domine: & Christe Saluator: nosq3 tui: hoc naturæ uinculum. hic pietatis nodus: hæc necessitudo mirabilis utiq3 dissolui nullo modo iam potest: sic est nostra i æternitate tecū absorta: & uiuificata fragili tas. Tu deco℞ caput: nos mēbra: nosq3 uiscera tua. In te mortui su mus In te cōsurreximus. In te cælū ascendimus. In te corona glo riæ: & honoris redimiti ad dexterā Maiestatis tecūbimus. Quo circa qsquis homo iā est & se hēt ut hō: de tanta hac cōmunione cū deo: gloriaq3 nullo prsus modo diffidat. Neq3.n. tā ingratus tāq3 uel imitis: uel rigidus Domius est: ut carnē & ossa neglīgat sua. Hoc nō Homines faciūt. nō imanes beluæ. nō creatura utiq3 ulla. Mysteriū hoc magnū est: ego dico i christo: & inecclesia ait Apostolus. & nos ad se puocans: atq3 alliciens ipse Saluator. Nū quid potest mulier iquit obliuisci Infantē suum: ut nō misereat' filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit: ego nō obliuiscar tui. Ecce. n. in manibus meis descripsi te. At uero potest ne quicq̄ aut tutius: aut ualidius: aut etiā maioris fiduciæ plēius: q̄ diuinis iscribi mā bus pcioso attramento sanguinis sui? de quibus nemo excutitur. nemo perit. nemo iterit: nisi q a se ipso degenerat ab humanitate ad brutalitatem sponte cōuersus: ut pecus imprudens. Qui uero No

se nouerit:statuq; suo:quē tam sublimē:tanq; diuinū sortitus ē p inqnatissima flagitia:nefariaq; cōmissa non imeritū fecerit: hic pfecto cum deo suo futurus ē æuo sempiterno beatus: & quā diximus:amplissimā gloriā affecuturus. Quod tibi Princeps: nobisq; reliquis:q huc cōuenimus:cælestibus cōtingat auspiciis: & eius meritis:q crucē ferens:nos ita dilexit:ut & lauerit a peccatis nostris beatissimo sanguine suo:quo cum nihil sit preciosius nihil salutarius.nihil deniq;:in quo æquius omniū spes locari possit:ac deceat:nunc uestris exhibendū oculis:deuotis animis colitote:fœlici prece:lachrymisq; iplorantes:ut per eius aspersionem Mantuā seruet Deus optimus maximus:& Rē christianā omnē undiq; firmet:ac tueat:itestinis odiis discidentē:& armorum tumultibus æstuantē.formidolosoq; Turcoꝝ bello attritam diu:& postremum inopia:pesteq; quassatam. Dixi. GLORIA TIBI CHRISTE.

EIVSDEM MATTHAEI IN SOLEMNI OMNIVM CAELITVM DIE ORATIO.

Efulget hodie nobis Viri patres:& cōmilitōes deo sacrati atq; deuoti anniuersarius ille triūphus: diesq; lætissimus:q cælos gloria:& orbē terraꝝ uniuersum gaudio cōplet:cuius iducta:cōmemoratioq; fœlicitas magnos ad palmā:ac generosos aios excitet. Nā cū iis:qui p igno cælesti flagrāt atq; suspirant:quod uiribus nisi maximis:ttractilq; lacertis acqri potest:eoꝝ pferuntur exēpla:qui dimicando fortissime uictores euasere:& eius deuictitriūphatiq; regni municipatū tenuerē abigendū nullo qdem modo est eoꝝ animos icendi ptinus ad digladiandū tanta p gloria. Sed neque ē oio difficile:ut qui Segniores ēt torpent:cū fortissimos aliquos præuadētes in prelium & primos ipauidē se obiectantes periculis inspexerint: surgentes illos subsequātur quāta ui possunt. Quod nō solū ē pprium bellicæ artis:& hominū:qui ratione agūtur:atq; cōsilio:sed cæteris quoq; in animātibus prudentiæ exptibus aiaduertit sæpe:sic est i cunctis efficax & puocatrix Imitatio. Ita quidē:qui fœlicibus coalescentis ecclesiæ tēporibus primi extitere Christiani. Immo & Christianoꝝ ipsoꝝ Tortores tanta inspectātes magnæ:& admirandæ uirtutis opera:si quam charitatis scintillam habuere:statim

efferbuerunt: Sin nullam ueto prius habebāt: inde aliquam cōparatunt. Atq3 nunc sane pia nostra: & sacrosancta Mater Ecclesia singulorum beatissimorum Ciuium: quos a nobis Curia cælestis excepit: annuo ritu: ac spectabili pompa decorat. Sed quidem hodie longe splendidius Sanctorum Sanctarumque dei omnium omnis simul uictorias: atque triumphos lætissima terris ostendit: uexilloq3 sub uno de cælesti Ciuitate tota censum integrum habet: ubi medio ueluti campo nostræ magnæ fidei Heroes: & christianæ: sanctæq3 militiæ duces spectantur insignes: quos cum cernimus uictores tam illustres: & gloriosos: suscipiamus imitandos Oblatis igit' nobis in omni genere uirtutis & laudis tam isignibus utriusq3 sexus exēplis: uideamus iam singuli: uideamus oro quos eruditores obseruemus: quos magistros: ducesq3 seqmur: nec cōsequi pigeat: ac imitari: quos tātopere iuuat extollere. Quod præuii illi cū uita inter hoies uiuerent: cucurrere stadiū: cur & ipi non decurramus? At inquiet forsitan aliqs paucoꝝ est: & eorum maximorum: grande hoc munus: Immo uero omniū ē: quia infinitum est: Nam cuius natura immensa est: dum a pluribus possidetur cōmunione multoꝝ: at numero: augeri: concrescere: fietiq3 splendidius: ac mirabilius semper necesse utiq3 est: Etenim quātum prioribus illis Sanctissimis Viris: tantum & nobis facultatis suppeditat una omnium: æqualisq3 condicio. Nam nihil a natura diuersum: alienumq3 sortita est ipsa Adæ: Euæque posteritas. Hisdem progeneramur seminibus cuncti. eandem progeniti lucē ingredimur. eodem sub cælo diem agimus. Pariter elementis alimur. æque uita fungimur: æque defungimur: & si fortuna nos uariat: natura non uariat: quæ singulos habet uno riuo deductos truncoq3 uno decerptos. Non opes itaq3. non honores. non potētia non dignitas. nō cultus ac uictus: cæteraq3 id genus sunt hōs Sed neq3 ullæ quidē minuciæ hominis: sed ad uitam: usumque sic pertinent: ut bonis salutaria: Malis mortifera fore noscantur. Quisquis primū nascitur: rationale animal nascitur mente. arbitrio. memoria. sensu. uirtuteq3 proximus deo: Qui extra proceram quoq3 corporis formā: effigiēq3 cælestē sortitur: In quo Sermo distinctus. uultus sublimis. Status rectus. Māus opifices. discretus sensus. dispositio: armōiaq3 mēbroꝝ igentia sacramēta declarāt:

Imitatio factorum.

No. neq3 diuide.

Aptitudo ad bonū

participiūq; cū cælo: q̄do nullū præter hominē animal cælestia aspicit aut usū habet: familiaritatēq; diuinam: aut ullā postremo
No. de supnis cogitationē. Cōsequenter hinc nascit̃ Virum bonū re gnātis i se diuinitatis teatrū appellari: Ut Trimegistus & Plato pegregie: & his assētiens Cicero sæpe: ac Seneca cēsuit: Quod & iter nostros prima facūdia Lactātius late disseruit tā i diuinis isti tutionibus aduersus gētes: q̄ eo libello: quē de opificio hominis scripsit. Sed neq; aliter euāgelicæ gloriæ princeps sāctus Aposto lus: cuius apud nos est auctoritas & reuerentia maxima: An nesci tis iquit quia tēplū dei estis uos: & spiritus sāctus habitat i uobis? Et si quis uiolauerit Templū dei: disperdat illū deus? & christus est caput ecclesiæ: nosq; membra eius? rursumq;: Tollā membrū dei sanctū: & membrū faciam meretricis? Præter uero laudē hāc tantam: ac dignitatē: qua sublimius: ac uenerabilius nihil potest existimari: præclarissimum hoc: maximumq; mysterium: & adiu mentum nobis adiūgit: q̄ cælestis huius Imaginis: humanique
Finis beatitudo fastigii finis: & terminus fœlicissima & sempiterna cū deo pēni tas est: quam: quoniam proprium: ac supremum est hominis bo num: eiusq; omnino naturæ conuenientissime; causa neq; uis ul la detrahere homini potest: nisi sponte idem ipse: qui liber cōdi tus est: spoliauerit dignitate se tanta: malueritque quadrupedem extitisse: q̄ hominem. Nostrum est igitur ut uelimus. nostrum ut satagamus. nostrū denique gratia duce: auspicioque diuino: ut ad deū proxime accedamus: nosq; beatos effecturū icoinquinato sanctoq; hospicio excipiamus. Quod si minus esset: ne se utiq; posse cælesti ope cōiuncta quisq; beatū efficere: & cū peccauerit ēt: ad sanitatem redire: uitāq; mereri: quomō prædicaret tā clare i euangelio dominus. Regnū dei intra uos est? & tā confidenter moneret: ac se solaretur hoc carmine Dauid? Anima mea i mani
No. bus meis semp: & legem tuā nō sum oblitus? Et ab eodē ipso cita retur alio uersiculo in hæc uerba ad hoiem deus? Intellectum tibi dabo: & instruam te in uia hac qua gradieris. firmabo sup te ocu los meos. Nolite fieri sicut equus & mulus. qbus nō est itellectus? quæ uerba nō alio sensu explicata mihi plane uidentur: q̄ q̄ in genio: & ratione decorauit hominem deus firmauitq; custodia: ne preceps ageretur p desyderia & uolutabra carnis uelut equus

& mulus itellectu: menteq3 uacantes. Municipes ergo: coloniq3: cæleſtes putādi ſumus: quod qui neſcit: neq3 ſe quid ē hoiem ſcit cum ab humanitate ad brutalitatē omnio defecerit: illectus: ut pecus ad ſui obliuionē: meráq3 ſtulticiā. Hinc colligēs ꝑpbetaꝝ nobiliſſimus quanta hoꝝ ſit turpitudo: atq3 amētia: q cæci neſcio ne: an maligni: ſui ipſoꝝ Paricidæ: a tam beato fine: et a qua oriū di ſūt patria deſrant: ſuáq3 produnt dignitatē: & gradū: hoc eos probro: cōuicioq3 ludificat. Homo cū in honore eēt: cōtēpſit: cōparatus ē iumentis inſcipiētibus: & ſimilis factus ē illis. Sed ut ēt hi remeate ad beatam eam ſemitā: unde greſſus detorſere: facilli me poſſent: & cū ſanctis dei tenere conſortiū: uitalia nobis ſacramenta perfectioniſq3 cōſilia tanq̄ antidota: certaq3 remedia nobis dei ſolertia mox cōqueſiuit: & tribuit: quod inter diuina qdē opera habendum mihi ſane uidetur ſtupor digniſſimū: ut neq3 ſe fugiētes deſerat: nec hoſtes interimat: Sed q̄diu uitam agunt peccantes tolerante: expectet: cæcatoſq3 & illumiet. Deniq3 quo ore Maximi Patres: Fratreſq3 chariſſimi perſonanda mihi ē dñi Crux. Corona. Claui. Haſtile. & quini illi beati ſanguinis fontes: quibus diluitur primū Adæ: Euæque peccatum: noſq3 in illis cō mortui excitamur ad uitā: & obligati ſupplicio attolimur ad triūphum: cū ſuperis perennitatem habituri gloriosam: Cū itaq3 tā claris: & intimis præcordiis ſemp habēdis: Sanctiſſimoꝝ hoiūm qui nos ꝑceſſere: ad beatam certe uitam ducamur exēplis: cū idē oibus chriſtianæ addictis militiæ premiū proferat: ut immēſum ita & æquabile: ac ſempiternū: cum natura ipſa nos diuinos quodammodo: & cæleſti ueluti ſemie: maſſaq3 compactos ediderit: & ad fictorē ſuum potentiſſimū deū tanq̄ ad poſtremū finem: metamq3 direxerit. Deniq3 cum tot: tantaq3 faueāt & opitulētur nobis Auxilia: Præcepta. Sacramenta. Cōſilia. & quod omnia ſuperat patibuli: ditæq3 mortis magni Dei: & Saluatoris noſtri unica Spes: atq3 omniū ſalus: quid tandem eſt ſupreme Deus in nobis tantum: uel deſperationis: uel amentiæ: ut ſurſum uix unquā aſpiciamus: & rē noſtram hanc primā: maximāq3 quāti eſt faciamus: Semper magne iterum Deus ſic cæci erimus. ſic dementati. ſic præpoſtere: atq3 maligne de tota re propria curantes: ut aliud nihil: q̄ præſens ē oculis: uéitq3 ſub ſeuſibus: curæ nobis penitus

No.

Præſidia ad uitam beatam

No.

Infœlicia Sæcula. sit? Quam deflendi hoc loco nři fæculi turpes: ac pditi mores: & uirorum præstantissimorum inopia? Quos hodie quæso reperias de omni tanto fidelium numero: & spacio christianæ Religionis tā lato: atque immenso: qui cōparari possint ulla i laude eximiæ bōitatis atq3 uirtutis: cum prisca illa sanctitate: ac fide: quæ floruit in fundatoribus Apostolis primum. In Martyribus: hoc est testibus ueritatis deinde (Nam martyr apud nos testis) in uirginibus quoq3. Confessoribus. Pōtificibus: beatissimisq3 Pastoribus: q omni faria sanctitate. Sapiētia. Modestia. Doctrina. Signis simul: egregiisq3 miraculis clari: admirandiq3 fuere. Qui sui ipsorum opes: uel ab aliis delatas non arca occulebant: Sed in xpi pauperes: in Ministros egentis ecclesiæ. in pupilos: & uiduas: oppressosq3 fortuna mox quidem erogabant: præuenientes afflictos: ac miserandos etiā anteq̄ rogati: parno ipsi cultu: uictuq3 cōtenti: Qui suas inocentes atq3 castissimas ieiunio: atq3 inedia animas mortificabant. Qui oratiōibus lachrymis psalteriis nocturnas uigilas obibāt. Qui momenta oia reliqui temporis: tum legendo: & meditādo: tū docēdo: aut optimū aliqd sanctis manibus operādo ēt ide fesse terebāt: ut nullū apud eos tēpus: aut a re salutari: aut a laude diuia uacaret. Quocirca relati oēs ānorum longo successu in Sanctorum cathalogo religiose colendi iure fuerunt. Qui tantus honor orbisq3 terrarum fœlicitas (pereant: si id licet: pessimi dies nostri) catholica iam penitus migrauit ecclesia: collapsis nullo retinente ruinā ab radicibus ipsis Mōtibus altis: qbus oi ex ābitu tota ful

Hieremias. ciebat quæ militat: Ciuitas dei: ut cū Hieremia deplorare qsq3 iā optimus possit. Quō obscuratū ē aurū? mutatus ē color optimus? dispsi sūt lapides sāctuarii i capite oium platearum? Filii Siō iclyti: & amicti auro primo: quō reputati sūt i uasa testea opus manuū figuli? Nō ne pretere Patres Sanctitate: atque uirtute nūc māet genus omne flagicii? Illi pietati. elemosinis. Ieiuniisq3 itenti. A nobis diuitiæ ad ambiciosā omnem prodigalitatem undiq3 conquirunt. Et qui apostoli cū nūc sibi gradū: primasq3 dignitates uendicant: nō ut christo seruiāt: sed p christum luxurient: eorum mensæ nō modo ieiunia: frugalitatēq3 ignorant: Sed instructæ

No. luxuriē Temporum. lautissimis ex omni terra: mariq3 cibariis: & potiōibus exquisitissimis affluunt: quæ nō famē extinguāt: Sed libidinē acuant. His

assistūt calamistratoꝝ greges. Alii ferūt.alii auferūt.alii poculēta ꝑlibant.alii esculenta demordent. Alii aquas manibus fundunt. Alii mantilia tersui explicant. Alii uapores incendunt. Alii flabella ducūt: Vt unius ambitiōi ingens populus seruiat: Si nō magis suaꝝ cupiditatum effrenataꝝ primus Seruus est ille:cui ita ābitio se seruit.si cultū explores.pro birris: & sagis ardens nunc purpura in epulone damnata. Capillus cōpositus.preciosū sericū. Mollis & discolor pellis.pluma tēuissima. Fulcra. Thori. Auleæ pictæ: quæ non corpora modo:quæ uiuunt: sed mortuos parietes pēdulæ tegant. Pro casulis:sanctisq; cœnobiis nunc palatia sublimia. aurata tigna.era.marmora. Quid insanam impensā argēti.auri. Signoꝝ.gemmarumque commemorē: quibus ꝑ gradus mensæ: abaciq; onerantur? Quid multaꝝ equorumque greges: faleras & strata pretiosa trahentes? Quid ad cursū pernices Barbaros? & canum agmina ad uenandum edoctas? Quid ad omnē luxū scurras. Lēones. Cāmillos. parasitos? Quid tandem uoluptates indulgentissimas auriū:excitatas lasciuis & mollibus hominum oculis:ac Tibiarum:& fidium demulcētibus numeris: nō ad diuinā laudē tēperatis:ut Dauid carmina hymniq; Sanctoꝝ: Sed ad læticiam excogitatis:atque compertis:quibus si forte etiam.purissimus quisq;:ac constantissimus assuescat:capiatur ad mortē. ita incautum animum percutit mollis ista:suauisq; uoluptas. Taceo rubore quæ patrantur ocultius:& ab his transeo longe dolētius ad nos Patres:quos humilis habitus:& uestis religiosa decorat:si forte compunctos in melius erexerit deus: Quibus magna si uicia:atque facinora uel displiceant:non sic tamen uirtutis ꝑfectio placet:ut surgamus:cum oportet:in uicia Christi:& zelo latrantes. Quin a potentibus gratiam.ab infamibus laudem.a turpibus precium:a diuitibus quæstum expetentes:eorum moribus: ut affecti sunt singuli:obsequimur.adulamur:applaudimus:non tam uerentes exploratorem tacitum:conscientiæ deum:q̄ præsentem hominum indignationem:& supercilium. Quo fit i malis cōcrescat mala uoluntas:& eoꝝ dum palpat:insanabilis reddat iniqtas. Bōis cōtra excitetur fomes ad uicia:& hi cupere.ambire. lasciuiæ. Spei.timoriq; seruire cū malis incipiant. Quis hoc loco sine lachrymis commisci iam pōt o Patres:& Iesu christi cōmili .No.

tones quantū de uetere sanctitate: & religiosis amissimus mori bus: a maioribusq3 distamus: nunc ubi uisiones: ubi raptus: ubi mentis excessus? Vbi signa: atq3 miracula? Nihil detraxerim iis qui cādide impolluteq3 uiuunt: quos diuinæ misericordiæ dono & nō paucos hibemus: qbus magis inuiderim q̃ eorum uirtutes asse qui nequeo. Distringor uero: atq3 collachrymor pp eos: qui laxa ti sunt: qui carnaliter sapiunt: & carnaliter uiuūt: qui secretū nō amant: qui pietati: obedientiæ: humilitatiq3 se subtrahūt. q uagi: & circūforani cællulas odiunt: uiduarum colloqa. mercationes. lites. lu craq3 frequētāt: quos Petrus nō āplius seruos dei: Sed cāes reuer sos ad uomitū: & sues lotas ad uolutabrum luti merito nominat: Qui sub pallio habituq3 uirtutis hypocritæ: ueneficiq3 histriões eo periculosius fallūt: quo integerrimi esse credunt: quorum & deniq3 finis sempiternus erit interitus. Quare si qui sese inter nos sentiunt mūdi huius illecebris illici: & retrorsū impuidos a districtiōe uitæ meare paulatim pedē mox referant: seq3 ab his ue nenis mortiferis q̃ta possunt fuga præripiant. Quibus āt res sua adhuc integra est: hisq3 sunt exempti cōtagiis: uigiles sibi præca ueant. proculq3 psiciant: & magis q̃ subitā morte errores omnis illos metuāt: q incautos deflectūt a semita: quæ una & cōstans: & recta p sudorem: & sanguinē durātes firmo uestigio: ducit ad ui tā. Non retentet itaq3 desyderiū labor: neq3 auertat a sācto corda uoluptas. Victoria sine pertinacia: ac rubiginoso Marte constare non potest. neque ardua sine uirtute ingens se gloria tollere. Quando ad molles: & desides: quando ad oscitātes & pauidos inspecta ē palma deferri? Atqui Athletæ agonistæq3 fortissimi: quos lacessita fortitudo: & callus militaris exercuit legitime coro natur. Hinc porro illud: quod ante præludimus: ad nos manasse putandum est diuini oris oraculū Regnū cælorū uim patit: & uiolenti rapiunt illud: quod ut omnes qui astamus: desyderio q̃ rere: opereq3 attingere: dei nutu: ac miseratiōe possimus: Ipsi eius regni cōditori maximo, semper atq3 benefico gēua flectoet quæ cū eo triūphū agit: & ignat omni beatissimæ cælitū Turbæ. Dixi.

DEO ET CAELESTIBVS GLORIA

MATTHAEI EIVSDEM ORATIO IN BEA TA COENA DOMINI.

q Vod tentare iādudum desieram: immo quod omittere prius ipe decreueram Reuerēdi patres Viriq; clarissi mi: hodie ut suscipiā mihi uideo cōtigisse: cū multorū nrm præcibus: tum superiorū meorū hortatu: qui præcipere mihi ēt possunt: adiurato atq; obstricto. In quo uehementer tamē suspiro: quod qdem ego neq; uirtute: neq; gratia ulla tanta pditus sum quo rei huic: quæ maxima omniū: quæ excogitari possūt habēda ē: neque iparem ullo mō orationē afferre: Sed neque digne hūc pulcherrimū dicēdi aditū occupare: i hoc præsertim tā clarissimorū hoiūm: i omni genere laudis atque doctrinæ excellentiū consessu atque frequētia. Et quāq̄ populari illo generē dicendi: quod liberū est et uariū & maternis uerbis collectum: exercitati simus: ut & nobis neque multū ea iā res difficilis uideatur: nescio tamē quo quidē mō orationē de uerbo ad uerbū latie: examussimque cōplexā semper expauerim: atque ita: ut ab adolescētulis pletum que quos ipe istitui atque formaui me tamē uictū securitate animi senserim: illis fortasse quæ ipse nō præcogitantibus satis. Vidimus superiore āno Seraphinū nostro de numero filiū cōcanonicūque dulcissimū: nondū uiri: puerili uocula agentem: mea ordinatiōe atque instinctu ipsa hæc pulpita mediocri cū laude nō modo tenuisse: sed ut exactum etiam oratorē decorasse. Qui uoce: uultu: gestu: gratiaque usque quaque ppetua quotquot aderant (Aderat uero & togati non pauci) ad se ita rapuit: ut ab eo nunq̄ ora deflexerint Nō est mihi hoc i genere ea uis: ea suauitas: ea denique idoles quæ facilius dignoscit: q̄ describat: quāque natura qdem ipa cuique nō igeniū arsque cōicat. Dabitis itaque mihi ueniā: si expectationē uestrā haud satis æquauero: quā cū intuear ex oculis uultuque benigne a uobis mihi cōcedi: aperiā & ipse iā quoque de quo futura sit nobis oratio. Quod ē ut iprimis de cāratiōeque Eucharistiæ beatæ admirandæque dicamus: tū de mō ordieque sumētiū. Quæ duo si pio fidelique pceperitis aīo: erit id quidē uobis adiumēto q̄ maximo: uel ad agnoscendū diuinū mysteriū: uel ad sancte sobrieque uiuēdū. Quorū alterū igeniū pficit atque nobilitat: alterū aium beat. Et quoniā natura mortalibus isitum est: causas i rebus rationesque scrutari: operepretium ducimus id ante oīa psequi: cur Eucharistiæ sacramentū: & salutare uiaticum Christus instituit. Equidem & uos existimo hac ue

hementer moueri cura. Cui.n.admirationi nõ est atq3 prodigio: cũ in ecclesia legit: Nisi manducaueritis carnẽ filii hõis:& biberitis eius sanguinẽ:nõ habebitis uitã i uobis? Atq3 iterum illud. Qui manducat meã carnẽ:& bibit meũ sanguinẽ in me manet & ego in illo? An alia causa iter se litigasse iudeos. Quõ posset eis carnẽ suã Christus ad manducãdũ dare Ioannis euãgeliũ habet? Et discipulos ipsos permotos aio:& usq3 adeo stupore correptos ut a magistro plane discesserint? quæ prima fuit:ut Aurelius noster beatissimus phibet: Discipulorũ hæresis ex christi uerbi duritia? De quibus ita meminit idem ipse Ioãnes: Is qui uidit testimoniũq3 phibuit? Illi uerbũ nõ intelligẽtes dixerunt adinuicẽ: Durus est hic sermo. Quis.n.potest eũ mãducare? Et dicẽtes durus est hic sermo:sepauerũt se ab illo:& mansit cũ duodecim:discedentibusq3 illis instruxit eos q remanserant. Atq3 hæc quidẽ contentio non Iudeorũ duntaxat:sed cõis est hæreticis infidelibusq3:quibus uidet:contrariũ prsus esse naturæ:nedũ absurdũ, ut homo hominẽ edat:& mortalis iam imortali:ac uiua carne uescat. Quod quia tãtopere ẽ ab oi animi cõceptione disiunctum: magnis sane uiribus:pugnaciq3 cõgressu defendendũ nobis ẽ: ut arcanũ dei sacramentũ doceamus nõ cõsentaneũ nõ esse naturæ. neq3 maximis uacare mysteriis. Multiplex itaq3 se nobis dãdi in cibum & potũ dei consilium fuisse ac rationẽ mihi uidet. Imprimis ut uegetatus inde aius uitã & spiritũ duceret: quemadmodum luce clarius expressere illa domini uerba. Panis quẽ ego dabo caro mea est pro mundi uita:& qui manducat me: uiuet ꝑpter me. Primum enim ut quisq3 uenit in lucem per baptismum tãquam principium christianæ uitæ ac fundamẽtũ renascit deo: Tenellus subinde imbecillusq3 ne corruat chrismate sancto fulcitur. Denique ut perpetua uita uiuat uiuace isto pane alitur:ac uegetatur. Vt ergo mortali cibo:ut sustẽtetur corpus indiget: qđ ẽ materia cõcretum ac resolubile:pinde animus:qui ẽ imortalis et sacer:uacansq3 materia alendus ẽ icorruptibili esca: spiritalique: ut uigeat nectare:quod est uerũ Christi corpus & sanguis inesfabiliter consecratus:de quo ẽ pia illa & memorabilis & comptissima & sempiterna dei ueritas. Ego sum panis uiuus qui de cælo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum.

Et de quo diuinus olim Vates i psalmorum carminibus cecinit. Panē cæli dedit eis:panē angelorum manducauit homo. Qui & illud de calice intulit. Calicem salutaris accipiam:& nomen domini inuocabo. Et alio quoq; carmine. Vnxisti oleo caput meum: & calix meus inebrians q̄ præclarus est? Quod.n.populo Dei de serta peragranti:ut ad beatas promissionis glebas mel cū lacte fe rētes permearet:præstitit manna:hoc nimirum per tot uitæ uarietates atq; discrimina ad cælum gradiētibus nobis æque præstat æternus hic cibus & uiaticū:cum suauetum salutare: quāq̄ inter manna & domini cœnam hoc maxime refert:q illud momentaneam uitam & perituram patribus tribuebat:hæc beatam nobis confert & imortalem sic.n.scriptū legimus. Patres comederunt māna in deserto:& mortui sunt:qui manducat meā carnē:uiuet in æternū. Atq; idcirco quicūq; in ecclesia nasci cœperūt:discūt a primis uitæ rudimētis illud quotidiana oratione ptecari. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Quod si quis reclamet animum uegetari non sentio: Vegetatum refocilari. Refocilatum uiribus exaugeri. Nō sentio miram illam dulcedinem & cælestem suauitatem:de qua ad nos sapientiæ uox illa manauit. Panem de cælo præstitisti eis omne delectamētū in se habentē: & omnē saporis suauitatem. Huic respondemus. Si nihil uides aut cogitas: nisi quod ab oculis trans fert ad animū:aliisque corporeis sensibus capitur:dicis plane quod est. Sic neq; teipsum cōprehendis: neq; nim cælestium spirituū:neq; aliud quippiā quod diuinum sit & æternum:taleq; erit loqui tibi ista de re:quale sicū dormiēte loquamur:aut certe cum bælua.non nisi in purgatum labibus pectus:exercitatumque uirtutibus animum:qui diuinæ cōtemplationi sese totum accommodat: hæc diuinorum notio penetrat Qui carnaliter sapiunt:& quæ carnis sunt:diligunt(detur mihi cum uenia hoc loco Horatii uersiculis uti)hos res ista sic iuuat. .Nota

Vt lyppum pictæ tabulæ: fomenta podagram:
Auriculas cytharæ collecta sorde dolentes
Sincerum nisi uas:quodcunq; infundis acessit.

Accedit ad ea:quæ diximus:altera:& ea quidē optima ac celtissima ratio:cur dñs Iesus hoc sacramentum instituit:quæ ad fidem: primum humāi generis bonum: meritumq; amplissimū spectat. pptēr fidei meritum

Maximas quippe ad res maxima opus est fide. Vim siquidē mortalis excedunt igenii. Quomodo sub panis & uini forma Christus delitescat: quomodo in parua adeo hostia paruoque calice ā gustetur unicus in tam multis excipiatur altaribus: māducatusq; nec oio depereat: & plurima huiusmōi naturæ repugnantia oia fide duntaxat colliguntur. Hæc Dei donum est: quo nullum uel maius: uel certe beatius. Hæc cæterarum uirtutum oium fundamētum: quo certius atq; imobilius poni non pōt aliud. Hæc nobis uelut p ignota errantibus noctu: dū expectata elucescat aurora: iter illuminans semitā pandit: quā qui patefactā non aspicit: sēp cæcuciat: semp tumultuet: semp fluitet casurus tandē necesse est. Statuit igitur Deus: nostrā miseratus inopiā: ut hac illustrati luce se tuti atq; itrepidi sequeremur. Sequamur ergo: sequamur: atq; humili creditu & reuerentia: fidei colla subdamus: qui homines sequimur humana præcipiētes nulla sæpe ratione quæsita. Minoris nobis nō sit auctoritas Dei: ā inter philosophos fuerit sua tēpestate Pythagoræ: cuius dicta atq; decreta nulla ratione adhibita recepta fuere uelut oracula cū effixerit: atq; docuerit Deus ipse Pythagorā. Si. n. qcquid uult Deus: si qcquid sapit: si quicqd pōt:
No si quicquid phibet: mandatq; humano assequeremur ingenio: quæso quid inter eum hominemq; distaret? Fatemur quidem inter omnes articulos hunc esse uel perdificilē: uel prorsus īextricabilē: quæ excogitare potest humana ratio: argumēta effugiētē. Quod si in credendo uexaris: atque desudas: nō tam de re ipsa ā de rei factore tū cogita: qui Deus est. Deus inquam: quē agentē humana nō piguit publicis & æternis uocibus implere hominū aures tanti tanque sublimis sacramenti promissione ac ueritate: deinde hodierna cœna illud instituere: institutum discipulis propinare: utque ipsi omnibus sæculis id frequentarent solemni ritu mandare. Taceo innumeras in ueteri testamento figuras. Taceo Prophetarum oracula. Taceo certa conspicuaque miracula: Satis nihil certe est: cui non satis uidetur quod Dominus dixerit: qui neq; fallere: neq; falli potest omnino. Vnde præterea Dominus se se nobis i epulum cōcesserit: causa hæc & ratio alia mihi uidetur: Vt incenderet præcipuū quendā in nobis amorem: uimque
ut charitas accendat Charitatis ingentem: quæ ad se nos ita conuerteret: ut fieremus

maiore ex parte diuini. Filiorum idcirco atque charorum est cibus iste: quibus in Canticorum epithalamio inuitantis uox Domini beni gna blanditur Comedite amici: & inebriamini charissimi. Quod si parẽtes aut nutrices: quos uberibus: primis naturæ fontibus: al uerunt: sibi tãta charitate deuinciunt: quantus (uestram oro fidẽ) ĩ his ardor conflabitur: qui inuisibili Christi corpore & sãguine uiuunt ineffabiliter pasti? Hæc sane res nõ paucis ꝓsequenda est: sed exigit suscepti muneris ratio: ut suas partes dicendis reliquis demus. Quare illud aggrediar: quod maxime suo ore expressit Dominus inter discipulos. Hæc quotiescunque feceritis: in mei memoriam facietis: quod est ĩ recordationem mortis & Crucis: q̃ sane re nihil est quod immemores iacentesque animos magis ex uscitet: atque incẽdat: cũ ad deuotionem & cultũ: tũ ad lachrymas atque singultus. Quid ꝙ sumẽtiũ aias interdũ sic iebriat: abstrahit rapit: ut ubi sint: nesciant: attonitique cũ Psalmista illud ebulliãt. Altaria tua domine uirtutum Rex meus & deus meus: Beati qui habitant in ecclesia sancta tua: in sæcula sæculorum laudabũt te? Quid porro maius: quid benignius: quid etiam: quod tam ue hementer amorẽ icendat: & pietatis uiscera quatiat: præcordia que ipsa diuellat: ꝗ cogitare ne serui digni supplicio morerẽur: Chri stum dominũ necem tulisse per Crucis obrobrium? Sic est apud Esaiam: Vere lãgores nostros ipse tulit: & dolores nostros ipse p tauit Ipse enim uulneratus est propter iniquitates nostras & attri tus propter scelera nostra. Et ĩ Apocalipsi Dilexit nos & lauit nos a peccatis nostris ĩ sanguine suo. Hæc hostia postremo: ne cætera deseramus: imolata quotidie: quotidiana peccata uiuẽtiũ diluit: & eoru m macula soluit: qui ĩ Christi fide quiescunt. Primum se christus sẽpiternus sacerdos & pontifex hostiam nos mũdantem semel obtulit patri: Nos illum quotidie offerimus uel ad gratiã: uel ad ueniam: uel ꝓ publica mundi salute. Viderunt iã satis: q paulo ante alienum arbitrabantur: Christum se se mãducandum hoc in sacramento dedisse: quantis res ista abundet mysteriis: q̃ taque bonitate: & q̃ solerti clementia Dei curata sit: & constituta: Cadauera autem cruorem: hominẽque laniari atque discerpi: quod Tigridum est atque Luporum: & inhorrescant & irrideant. Sed horum nihil est in cælesti hoc sacramento: ĩ quo nõ iterimitur nõ

In mẽoriã passionis

In remissionem peccatorum

teritur:non fedatur:non læditur Christi corpus:quoniã nõ carna liter:sed spiritualiter sumit. Audistis cæteris abeuntibus. xii. tãtũ dominũ confirmasse discipulos Spiritus inquientẽ ẽ:qui uiuifi cat:Caro nihil pdest: Verba quæ locutus sum ad uos: spiritus & uita sunt. Percepere spiritualẽ ueritatis sensum:qui carnalis intel ligentiæ errore ante nutauerant:& Petrus unus ex omnibus Ver ba uitæ æternæ habes inquit o Domine quomodo a te recedam? Seclusa igitur ab hoc sacramento carne:quæ nihil prodest:uiui ficãtem quippe spintũ attẽdamus:quod quia peculiari gratiæ do no uos satis assecutos esse haud ignoro sacratissimi patres & de uotissimi ac clarissimi uiri:illustrata iam causa ac ratione huius sa cramẽti:ad ordinẽ:quo sumendũ est:nostra se uertat oratio: qui

Diuisionis altera pars mystico sensu ab Azimorum ritu & esu Agni deducẽdus est ut mihi uidetur.In exodo nanq; Azimus panis & Agnus edendus precipitur cũ lactucis agrestibus. Qui sane agimus quid potest aliud esse q̃ Typus:hostiæq; figura:quam de azimis confectura erat ecclesia?q̃ renouatio mentis eorũ:qui de sinagoga iam uete re erant ad hanc cœnam uenturi noua ac nuptiali cum ueste?qui bus Apostolus Expurgate uetus fermentum:ut sitis noua consp sio?Atq; iterum Non epulemur in fermento ueteris malitiæ & neqtiæ:sed in azimis synceritatis & ueritatis ? quod qui non fa ciunt ista indigni sunt omnino & immeriti cœna dantes impu denter Sanctum canibus & porcis margaritas:in quos ex Apoca lipsi horrendum illud inclamitat Foris Canes & uenefici:& ipu dici:& homicidæ:& Idolis seruientes:& omnis qui amat:& facit mendacium.Hinc recte ac misericorditer Paulus Probet inquit seipsum homo:& sic de pane illo edat:& de calice bibat: qm̃ qui mãducat & bibit indigne:interitũ sibi mãducat:& bibit. Quid

No. est per Deum tam detestabile:q̃ quod ad salutem nobis ẽ datum ad perniciẽ damnationẽq; conuertere? Quid tam inuerecũdũ ac indecorum:q̃ Regem Regum & gloriæ Dominum fœdo ho spicio subducere ad se uenientẽ?q̃ superbia turgidos: odio liuẽ tes:libidinibus æstuantes:reliquisq; uitiis delinitos:& contagiõi bus infectos Solemne domini pasca cũ piis celebrare ? De agno uero ita præcipitur:Nõ cõmedetis crudum quid:nec coctũ aqua: sed assum tm̃ igni Rapaces:prædones:iracundi: blasphemi: pari

cidæ:hi mea sententia sunt:quos cruenta & cruda delectant. De bilitatis:ægrotis:indigentibus:puulisq3 lixa coueniunt:& hos eē existimo:qui sunt meritis uacui:& in non credendo ptinaces:uel in credendo debiles.quibus uero:quæ igni torrentur:appetibilia sunt:hos iure accipi dixerim:q sano palato huius beati nectaris dulcedinē p q̄ sapide gustāt.Pretiosiora quidē esse solēt: quæ as sant:plurimūq3 in se uoluptatis habere:apponi Regibus: conui uiis:& nuptiis:Isq3 pro dignitate & cōdimento sapores associāt agrestes & ponticos:qui titillātes gustum benigne acuant: qbus pro saporibus en quas.certe diximus latucas agrestes:quas aptissi me iterpretari nobis liceat contriti Animi acerbitatē atq3 mœro rem:quo uacaī nullo modo debet:quē pœnitet deliquisse: quiq3 ueniam eff lagitans uerecundus illachrymat.Agno autem sic ue sci pcipimur:Renes uestros accingetis:& calciamenta habebitis in pedibus:baculos tenētes in maibus:& cōmedetis festinanter. Quid uero iam ē Renes accingere:nisi lubricos sensus & lasci uiens p luxuriam corpus cohibere?Si.n.de Sina cum Dñs popu lo in nube se esset exhibiturus Moyses de mōte descēdit:populū q3 sanctificauit:& inquit Lauate uestimēta uestra:& estote para ti in diem tertium:& ne appropinquetis uxoribus uestris.Si pāes propositionis ab iis qui adhæsissent uxoribus contingi non po terant.Si Ioseph ab Arimathia domini corpus ignominia cruc is interemptum:sputis fœdum:sentibus coronatum:flagellis tritum clauis terebratum:a planta pedis usque ad uerticem infirmum ac laceratum:in quo neq3 decor neque forma mansisset inuoluit sin done mūda:& nouo uirgineoq3 sepulchro:in quo nūdū q̄squā positus fuerat:collocauit:& antrum omne preciosis unguētis de linuit & odoribus imbuit:quanta ipsi & mentis & corporis mū ditia cum maiestate & gloria ad nos uenientem debemus excipe re?quanto uirtutum apparatu ei accubitum disponere? quē non aug in tēplis lapideis & manufactis:aut uestes & gemmæ delec tāt:sed cōscientia effulgens nitore:a nimaq3 ornata uirtutibus:de qua scriptū est illud Anima iusti est sedes Dei:& de qua Aposto lus An nescitis quia templum Dei estis uos:& spiritus sanctus ha bitat in uobis?Calciatis consequēter pedibus ad cœnā agni ire:: discumbereque iubemur. Quæ pedum munimenta sunt ista?

An coturnos: An ocreas dixerimus? Absit nostra a cogitatione ut ista quærantur. Maiore opus est allegoria enodandæ ueritati. Qui offendit ad lapidē:aut uepribus pūgit:aut tritu pedū defatigat: huic ne p lapsu ruat:calciamenta sūt opus: quæ fidei præsidia sūt: uestigia credentiū firmantis: nos tutos & alacres p sētes & saxa:perq3 nocte & tenebras deducentis: donec oculis nostris illucescat sépiternus ille fulgor:& carēs nocte dies:de quo dauid uaticinat i psalmis. Et nox sicut dies illuminabit:& sicut tenebræ eius:ita & lumē eius. Cæteꝝ ut beatā hanc fidē deuotio cōsequat ac pietas:& baculos tenētes i manibus cōtinuo addit:hoc est crucem amplexantes:passionē & mortem domini memori corde gestate: cuius gratia: ut præfati iā sumus: institutū uel maxime fuit hoc sacramentū. Nihil est enim(mihi crede)quod generosos gratosq3 animos æque icēdat:& uerberet:q̄ meditatio Crucis. Hinc cōtritio:hinc lachrymæ:hinc gemitus hinc cōfessio: pœnitētiaq3 nascunt. Hinc conclamatio cū Paulo Absit mihi gloriari nisi in Cruce domini nostri Iesu Christi: p quem mundus mihi crucifixus & ego mundo:q̄ suaui summaq3 de re i præsēs nō multa cū crastinus totus passioni & cruci dicatus sit dies:acerbus humanæ nō modo naturæ: sed sideribus etiam ipsis funestus & lugubris. Quod superest igitur: postremū illud absoluā Et comedetis festinanter:sicq3 ad exitū ipsa pariter festinabit oratio. Quod usu uenire famelicis solet:auidi hac i parte deuotiq3 faciunt:ut exurientiū similes exardescant in hæc sacrosācta cibaria:epulasq3 uitales: qbus rite illud uidet aptari Exurientes impleuit bonis:& diuites dimisit inanes. Festinanter illi quidē edunt:q læti negotiū agunt:q amant:qui cupiunt:qui diuina in delitiis habēt. quibus autem carnalia:opes dico: honores:uoluptates fraudes: expilationes: immaniaq3 facinora animo sūt:hi profecto & tarde uolunt: & cum uolunt:pigre atque ignauiter gustant: ut tabescāt uel male pasti:uel prorsus ianes. Quamobrē de utrisq3 aptissime dixisse mihi uidet Apostolus Alius quidē esurit:alius uero æbrius est. In quo qui deficit:ned um meret explodi conuiuio: sed dignus est morte cum uitā miserabiliter deserat. Quod crimen tametsi quanto quidem odio cogitari potest: fulminandum mihi uideatur:silentio tamen prætermittā: quandoquidē:ut finem dicendi

faciā: mihi suadet tempus: quod effluxit: ex quo dicere cœpimus concionemq; tenere. Quare fœlices iā ibitis sacratissimi patres: uiriq; optimi ac colendissimi: cū uobis primū illud optauero: p̄catusq; fuero: ut quæ de huius sacramenti causa & ratione: deq; sumentium ordine ac institutis attigimus: sic a uobis accipiantur sic defixa hæreant animo: sic opere deniq; compleantur: ut per tāta huius uitæ discrimina: iugē perq; sudorē uadentibus uobis ad beatas & sempiternas Agni nuptias: & iter expediat hoc cæleste uiaticum: & æstum temperet uitalis hic comeatus. DIXI.

EI LAVS CVI OMNIA SERVIVNT.

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI REGVLARIS DIVERSARVM RERVM EPISTOLAE VARIETATE PONDERE COPIA DEVOTIONE FRVCTV IVCVNDITATEQ. REFERTAE.

AD Philippum Parmensem Phisicum de mundi fuga atque contemptu. Epistola Prima.

VM Istic agerem Philippe in domino mihi charissime & semper amande: de eorum mentis inopia: animique stupore: qui fluxa: & sordida huius sæculi bona sectantes: de uirtute: per quam beati: æternique fieri facile possunt: nihil omnino cogitant: nihil pensi habent: nonunq̄ incidit ut admirantes colloqueremur: tuq; his cæcitatem hanc tantam indolere plurimum uidereris. Sed quo die a te discessi: aperuisti mihi quod occultum mente gestabas: ipse quoq; tacitus uaticinabar: & inter extremos amplexus: atq; oscula sancta a me prope flens enixe petisti: ut de sæculi fuga & contemptu: deq; amore uitæ sanctissimæ aliquid ad te conscriberē. Tuus huc omnis sermo descendit: additi gemitus. additæ preces ne te desererem: ne te negligerem: quod tibi cū pollicerer: mansisti ex uultu lætissimus & ingentis solatii plenus. Ex quo tanto so

latio mihi uisus equidem sum huius rei debitor factus:tametsi at duam susceptu uix satis aggredi audeam. Aduersus.n.mũdi neq ciã atq; naufragia inuehi. Ex aduerso quoq; maiestatẽ & laudẽ uitæ religiosæ atq; sanctissimæ exornarẽ pro meritis neq; leuis ꝓuincia:neq; paucis agenda:mihi presertim paꝝ:ut dixi:ad rẽ tam tam idoneo:parum & ocioso. Sed ita es mihi charus:ita & in domino perdilectus:ut ĩperare mihi minus nihil equidem possim:q̃ tuo isti non obtemperare & salutari:& optimo uoto. Sic & curæ tibi fuit mea salus dum ægrotaui:ut nulli labori studioq; pepperceris:ut putẽ tuo uel beneficio uiuere:& si in lucro ducenda non sit hæc uita miserrima:periculis semp:naufragijsq; exposita. Eia itaq; charitas:quæ omnia uincis:ocium mihi: uiresq; suppedita: q nõ tã quærendã hoc loco mihi statuĩ egregiam dicẽdi: psuadẽdiq; uim aliquã:q̃ per se nitidũ:purũq; sermonẽ:ne laborata pi

No. ctaq; putetur dubia ueritas ipsa. Qui.n.mauult doceri:q̃ deludi rẽ quærit non uerba. Qui durus ãt:& indocilis est:moueri neqt nisi uerboꝝ illecebris. Hoc igitur ĩprimis unum mi Philippe:si summæ uirtutis gloria flagras:si sempiternæ ĩmortalitatis cupiditate moueris:si regno dei & cælestibus bonis studes aliquãdo potiri. Hoc inq̃ unũ tibi est omnino præstandum:ut de Babilonia sæculi huius euadas:& q̃tũ pedes ipsi possunt effugias:deq; abominabili illa fornicationum matre eam ĩ arcem subito te rẽcipias: quæ nullos formidat incursus. nullas uerẽtur insidias. nullis uel armis uel uiribus capitur:ad quam deniq; cum pfugeris pericli

Babilon. tari nõ possis. Audi hic quæso expressam salutaris dei uocem. Fu

Noe cum filiis. gite de medio Babilonis. fugite ut saluet quisq; animam suam quoniã facta est habitatio dæmonioꝝ. Et iterum exite de illa po

Loth. pulus meus:& non participes sitis delictoꝝ eius:& de plagis eius

Moises. non accipiatis:quoniam usq; ad cælum ascenderũt peccata eius. Sic arcã ĩgressi euasere diluuiũ. Sic Loth de Sodomis cedens cõmune uitauit incendium. Sic Moises se ab Egypto præripiẽs:ubi regnare etiam poterat:in Sina fit legifer:& inenarrabili intuitu

Abraam fruitur deo. Sic Abraæ egredere dicitur de cognatione tua:& de domo patris tui:& ueni in terram: quam monstrauero tibi. Et tu prudẽssane Medicus si grauis incanduerit pestis:& depopulari hoĩes cœperit:non ocius fugã:atq; eminus suadebis? Quãto ue

lo satius: quanto prudentius: si lues ea fuerit animoꝝ? An aliter accipere possumus apud Ezechielē hec domini uerba. Ira.n.mea super uniuersum populū. Gladius foris pestis & fames intrinsecus Qui in agro est gladio morietᷣ. & qui in ciuitate fame & pestilētia uorabitur. & saluabūtur qui fugerint. Hæc in figura mi Phi.i dicata sint tibi. Duobus dominis seruire ut nemo iam potest: sic presentibus neq; uoluptatibus: & futuris pariter beatoꝝ premiis pfrui. Nō cōmiscēt ista: nec iter se habent ullo modo cōcordiam. Quis & enim est: q possit pede uno aridā premere: altero astra cōscēdere? Qui non est mecū: cōtra me est dicit dominus: & q mecum non colligit: spargit. & si uis pfectus esse: uade & uēde quæ possides: & da pauperibus: & sequere me. Et qui amat patrē: aut matrē plus: q̄ me nō ē me dignus: & qui nō tollit crucē suam & sequitur me non est me dignus. Vides quantū iuicē aduersantᷣ amor dei: & amor sæculi? quātum christiana & rara perfectio a turba dissideat: & pfunctoria bona: quæ specie fallaci & pulchra delectant: prō nihilo ducatᷣ Si quis ergo est: qui animo uacare q̄ maxime optet: q esse uelit uerus cognitor sui: que deiq; splēdor uirtutis accendat: oportet aut religiosam uitā suscipiat: aut eius: q suscæpit uirtutibus ꝑxime accedat: aut paup sit: aut iter opes pauperi similis: ut solā consectari uirtutem facile queat expeditus: & leuis. Nam ut de me ipso quidem loquar. dum adhuc i fœlicem huius sæculi cathena constringeret: dū: quam diximus: Babilon sua tyrannide possideret: nūq̄ ualui id aniti: id assequi ut inocēter satis: integreq; uersarer (Me miserum) Recogitare sine horrore & gemitu neqneo quoties aut imatura æqualiū morte: aut iex pectato & repentino cuiuspiam funere exterritus: quoties conscientiæ morsibus laniatus mecum ipse dicebam. Expergiscere Matthæ. Expergiscere: & resipisce quandoq;: in crastin ū forsitan moriture. Incertus quippe es an tibi mors immineat capiti: ā tua te nocte hac dies postrema comprehēdat: Quoties clarissimoꝝ christi præconum uocibus commotus propria peccata defleui: cō pressi inuicem palmas: pectusq; cecidi? Quoties statui cum pereunte mundo nolle perire? At nec dum ab oculis ista transierant: aut de his cogitare mens pene desierat: cum stultam mentem: & cæcam mundus iste nouis mulcebat illecebris: cum propria se

fallebat credulitas: & i iis: quæ diligebat: uolūtaria mētis obliuio
Perspexi luce clarius: sæpeqꝫ didici nisi funē blandientis sæculi
euangelico mucrone perciderē: nisi cūctis posthabitis atqꝫ calca
tis unicum salutis portum religionē ingrederer: nostrā cymbam
tantis & tam crebris agitatam procellis haudquaq̄ posse saluari.
Tandē secundis uentis: afflanteqꝫ salutari nobis deo portū atti
gimus: & optata læti potimur harena: tāto dei munere: cuius lau
dis est omne: quod sumus meliores effecti: quanto esse mortuum
distat a uita: tanto & de salute securiores: quanto de naufragio i
littus eiecti. Fallit mi Ph. fallitur quisquis terrenis affixus: & in
Spetatio ima procūbens: sibi i cælū putat iter posse patere: aut posse credit
es. se deo militare dū uxori & liberis seruit. Mitis nemo existimet
domini militiam: q̄ terrenā: quæ ipsos quoqꝫ terreni exercitus cō
militones: aut nulla coniugia suscipere: aut uero suscepta relin
quere: filios quoqꝫ & parētes: agros: & patriam destituere cogit:
quo igentioribus sarcinis proiectis publica liberius bella suscipi
āt. Ad philosophos honestius te ducere etiā possū: quos neglexis
se cōiugia. abiecisse diuitias. uicitasse secretos honores: dignita
tesqꝫ spreuisse cōstat: ut solā sapientiā sequerentꝰ exuti quātū na
Democri tura hominis patitur cæteris rebus: quæ in uita quæruntur. Testis
us. Democritus est: qui suaꝝ rerum parte admodum parua seruata
patrimonium omne dono reipu. dedit: Athenasque profectus
Philosophiæ ita se addixit: ut nō turbā modo declinaret: sed ui
rates. ueret incognitus omnibus. Testis Crates ille Thebanus: qui cum
ditissimus esset: uolens ad philosophandū Athenas pergere: ma
ximū auri pondus abiecit: ut liberior litteris foret. Testis & Anti
isthenes. sthenes ingentis animi uir: Socraticæqꝫ disciplinæ sectator: qui
cū ad isignē eloquentiā euasisset: diuqꝫ pulcherrime Rhetoricā
docuisset: dixisse dēiqꝫ discipulis fertur Me sinite: alteꝝ: si lubet:
præceptorē quæritote: statimqꝫ cunctis uenditis: quæ habebat: &
publice distributis: præter palliolū: quo utebatur. sibi ipsi philoso
phari etiā inglorius: maximis honoribus: & cōmodis corporis ꝑ
tulit. Testis Diogenes cognomento Cynicus uictor reꝝ omniū
Diogenes. triumphatorqꝫ naturæ: cui ad cōtenēda: quæ cæteri obstupescūt:
Plato. plus uirium: q̄ ulli præstitit animus. Testis Plato: cui quicquid po
test uidetur cōcessisse natura: quem Academiam uicum ab urbe

procul:sed & pestilentē:ac solitatium elegisse constat:ubi præter eam: quā de litteris studium teddit: uoluptatē caperet nullam: q terra tanta pedibus obiuit spacia: tot enauigauit maria: tranauit flumina: ut uix possit tāta res de homine cogitari: ne qdem credi. Quid referā Socratē uerū inter omnes beate uiuendi magistrū? Quid zenonem Stoicorum principem? Quid Catneadem? Quid Cleantē? Quid Euclidē? Quid reliquos: quorū exemplis & græci & latini referti sūt codices? Si ergo res militaris & castrēsis disciplina. Si philosophia: & curiosa rerū uel inanium studia: tantam parsimoniā: tantā solitudinem: tantā & cæterorū omniū negligentiam idixerunt iis: qui huiusmodi studiis se totos deuouere: quid.n. mirum: aut quid.n. grande: si sācta Religio: si excellens de omni uirtute professio a suis eadem cultoribus exigit? ut illi non bellica spolia: non humanā de philosophia laudem: sed gloriosā imortalitatē cū deo: finemq; beatū accipiant? At forlitā inquies. Quid est cur tantopere terrena hæc sūt aduersa uirtuti? Hoc loco Io. Euāgelista citetur: qui hoc ita differuit. Omne: quod est i mundo: aut est cōcupiscentia carnis: aut cōcupiscentia oculorum: aut superbia uitæ: quod tu quoq; ut plene percipias: a cæteris animū oro parumper auerte: teq; ueluti i sublimi specula pone: atq; constitue: unde uno speces & cernas ituitu: quæ deorsū hic iter homines miserāda & tetra gerunt. Videbis: ut a cōcupiscētia carnis prius incipiam: cubicula abdita. Triclinia. diuersoria. uillas. ortos. fora. palatia. regias. tēpla. basilicas ardere libidine. flumina. maria igne succēsa. mōtes. Saltus. siluas æstuare luxuria. Videbis de fumo icestæ carnis aerē proprium immutasse nitorē: Solem & paluisse. Virgineū decus: & matronalē pudicicia temeratam ac ubiq; prostitutam. Videbis reclamāte natura nascendi: mares maribus admisceri. infimam ætatem ante diē prophane & petulanter illudi: expugnari: subterni: Validā uero i alienam pudicicia depopulandā irruere eo acrius: atq; scurrilius: quo ātea propriam turpius illusioni concessit. Audies (proh nephas) ut hæc cōmittunt impune: ita impune laudari. In his igitur ardentibus flāmis. In hoc æstu libidinis. In tanta petulantia irritamentisq; luxuriæ: longe lateq; diffusis: & passim ante oculos positis: quis nō capiet ad mortē? Scriptū est.n. Ferreas mentes libido domat:

Nota tria malorum capita.

Concup[illegible]

& exurit montium fundamenta. Quis unq̃ a spectaculis talium: si nõ effugit:illæsus euasit:& cupidinis telo nõ periit? Tanta est huius rei necessitas:tãtaq3 uis:ut ei idolere: q̃ euitare sit multo facilius. nõ sordidos homines modo. nõ sapiẽtissimos. nõ Reges. non Pontifices:sed ne deos qdẽ suos gẽtiliũ litteræ ab hac fœditate seruarunt immunes. Turpissimas referũt deaꝝ scortationes: Bacchũ phœbũ. Mercuriũ. Martẽ lãguentes i Venerẽ. Iouẽ ipsũ mugientẽ effingũt:i Cygnũq3 cõuertũt:& præter fœmineos: masculos quoq3 exarsisse & pegisse cõcubitus. Venio ad cõcupiscẽtiã oculoꝝ:p quam Euangelista auariciæ accipit crimen quæ tantopere insedit atq3 iueterauit mortalium animis: ut hoc tempore affirmare fas sit:quod lepidus Poeta deplorat.

Viuit ex rapto:non hospes ab hospite tutus:
Nec socer a genero:fratrum quoq3 gratia rara est.
Imminet exitio uir cõiugis: illa mariti.
Lurida terribiles miscent achonita nouercæ.
Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Cernes si diligẽtius quæq3 pspexeris: itiera occupata latronibus. Maria prædonũ excursiõibus ex omni aditu nauigãtibus clausa. Forum litibus strepere. Atria principum : summorumq3 Pontificum miserorum mugire clamoribus. Hinc insontem mulctari pecunia:inde pupillũ & uiduam quoq3 hæreditate priuari. Iudicia emi muneribus.uenales haberi leges : In dandis:mutuandis: emẽdis:uẽdẽdisq3 rebus plura genera fraudũ:q̃ nomina. Cernes egenũ suffocari usuris. inopẽ uiribus opprimi. immerentẽ damnari. Illũ prudentiorẽ existimari: qui callidius fallere:qui argutius circunscribere nouit inoxiũ. Taceo clericorum improbos quæstus ac simonias. Taceo principũ omniũ: & Tyranoꝝ auri iestinguibilẽ sitim:& diras exactiões subditoꝝ:ardentissimũq3 & execrabile emungendi egeni sanguinis studium. Taceo furta: rapinas:sacrilegia:mẽdacia:periuria:proditiões:paticidia:uenena : teliquaq3 nefaria & detestanda facinora ex cupiditate manantia: nota sunt omnia & ante oculos posita. Postremo ad superbientis sæculi uitia si uolueris ora cõuertere:& per singula oculos ducere:infinitus se tibi offeret malorum numerus:infinita uarietas: sed ut multa clausula una complectar:illud sane compleri in no

bis mi Phi. uidebis: quod inquit apud Salustium Cato: Omnia uirtutis praemia possidet ambitio: atque ita quidem modo: ut si de dignitate, si de gloria, si de potentia, si de primatu, si de regno atque imperio agendum fuerit: non iam probetur honestum at q; officium: sed eius nequicia atque temeritas: qui uel iniuriis: uel astu posuit ad altiora se tollere. Hinc bellorum rabies: hinc discordiae ciuium, hinc euersiones ciuitatum, hinc & effusus saepe tantus hominum cruor: ut haebescat mens: quae aliquid in se sentit humani: uel iniuriam: uel infamiam tam indignam humanitate: per partes commemorare. Haec sunt Ph. charissime tria illa malorum ac scelerum capita orbe regnantia: quae certe ad quam te inuitamus: Religio oppositis armis expugnat pene sola: aduersus libidinem caelibatum: aduersus cupiditatem rerum abdicationem, aduersus turgentem erectamque superbiam uiuam arbitrii & libertatis hostiam offerendo & profitendo perpetuam. Ad de quemadmodum omnia a se propulsauit fomenta libidinum: & singula irritamenta malorum: ita plane genera omnium e cōplexa uirtutum: ut addi quid melius & absolutius uix utique possit. Quid tandem merces? Quid tandem & meritum Deus? quando siue uigilet: siue dormiat: edatque: uel bibat: hanc professus uitam: totas horas cum merito transigat? Elargiatur quisq̄ diuitias. Hospitalitate gaudeat, paleat maceratus inedia atque ieiuniis, stratum illi sit super humum paulum foeni, se flagris et quotidie caedat: nihil tamen tale praestabit unq̄: quale religiosa ꝓfessio, quae propriam deo suo libertatem: rem maximam: diuinamque in homine uouet & mactat. Hic innocentius: sanctiusq; uita īprimis agitur, hic facilius ma'e acta purgantur, hic rarius recidiuo lapsu corruitur, hic cautius ambulatur, hic securius quiescitur, hic frequentius uirtus: caelestisque dulcedo suo in fonte gustat, hic fidentius e uita migratur: & emigrātes corona potiore donātur. Iam uero ad spirituales delicias parumper se nostra quoque uertat oratio. Cum. n. se charitas dei diffundit in animam: eaque caelestium praegustatione demulcet: nunc q; cū deo orationibus loquitur: nūc cum illa deus: quid putas eam Phi. uoluptatis habere? qd sentir dulcedinis? quo deliciarum genere? q̄ foelicitate cōpleri? Porro cum desinit amare quod fuit: & opta re icipit, quod futura

Relig[illegible]

No[illegible]

Deuoti[illegible]
uis.

est:humana continuo despicit:nullis iam honoribus: nullis lau dibus:nulla ambitõne mouetur:nihil appetere: nihil desyderare de sæculo põt. Nõ illi onerosa ieiunia, non uigiliæ graues, nõ ꝓ positi patris ingrata præcepta, non a uoluptatibus continẽtia, nõ mensæ frugalitas, non solitudo, nõ taciturnitas:& regularis reliq̃ disciplina molesta tanta est suauitas illa: quam apud Ezechielem
Ezechiel. nobis dominus pollicetur. Cum sanctificatus in uobis fuero: tol lã uos de gentibus:& cõgregabo uos mihi:& effundam sup uos aquam & mundabimini:& dabo uobis cor nouũ:& spiritum no
David. uum ponam in medio uestri:& auferam cor lapideum: & dabo cor carneum. hoc uolebat animo Dauid cũ cantaret in psalmis. Quã dilecta tabernacula tua domine uirtutum: cõcupiscit & de ficit anima mea in atria domini. cor meum & caro mea exultaue rũt in deũ uiuum. beati qui habitant i domo tua:in sæcula sæcu loꝝ laudabũt te.& his alio loco carminibus. Elegi abiectus esse i domo dei magis: q̃ habitare in tabernaculis peccatoꝝ: qa melior est dies una i atriis tuis super milia. Debet igit̃ tibi Philippe cha rissime grauis iam esse omnis in sæculo mora. Debes ægre ferre, aut uix posse intueri quæ tibi sunt aliquãdo uisa magnifica: quæ solet turba laudar̃: quæ & obstupescit hominũ ludificata: cæcaq; cupiditas. Habenas iam animo laxa: quẽ sentis discruciari: donec de caliginoso hoc:& sordido sæculi carcere: quo tenetur: i claram
Not. hãc & q̃ietam lucem erumpat. Desine tam diu formidare quid agas: tãtisq; cogitationibus estuare. Dũ nutabũdus sic pẽdes: dũ tardas ne præcipitasse pœniteat: nutris tibi ipsi tortores:& iqetos mentis carnifices: qui intestinis te aculeis torqueãt: qui animum cruciatibus laniẽt: Erũpe itaq; & emerge. Parturi quod cœpistĩ tam diu intra te foues. Te grandæuæ Matris:& cõfectæ iã senio ne teneant lachrymæ: non sororis maturæ uiro amor impediat: quæ sine te uiuẽt & cõmode:& honorifice possunt. An forte mo raris ne quid rationũ tuaꝝ ac reꝝ depereat? Stulta est ista prudẽ tia: quæ cum salutis discrimine cõsulit perituris. Atqui nulla po test eẽ res tanta: quæ detestabili sine scelere dei seruicio: æternæ q; saluti sit anteferenda. Cogita dum teneris his uinculis: dum his tardaris amoribus q̃ dies truditur die. q̃ mors concita prope rat. q̃ de te mundus exultat: sibique blandit̃ deceptor diabolus.

Non uenit xps dominus pacē mittere in terrā.sed gladium.& filium separare aduersus patrē & matrē suā:& nurꝫ aduersus socꝫ suam:quō inimici hominis domestici eius:qui & se cōsulenti de funere patris respondit Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Omnia nos admonent quāto discrimine recta acturi sequimur morā torpentes & desides.Sub alea est omne futurum:& insipiētis & stupidi(mihi crede)animi est dicere uiuam.Dies domini sicut fur ita ueniet fallens excubias.Sed beati uigilantes. Igitur ut festines iteꝝ:iteꝝq́ꝫ congemino. Venies quidem deo maximo:ac salutari tui itineris duce. Venies angelicis cōmitatus agminibus. Venies nostris excipiendus obuiis manibus:& sacris deo inicīēdus insignibus.& nobiscum fœlicibus militaturus auspiciis:ubi tandem emerita militia:& huius corporis deposita sarcina æuo beato ac sempiterno fruare. Vale. Not.

Altera ad eundem Phi. Epistola .II.

Vādo mihi Placētiæ tuis cū munusculis redditæ quoꝫ sunt līæ tuæ:accintus iam erā:ut Veronā facerē iter: ex quo uenitur tardius:q̄ ego uolueri:tuꝫ optaueris responsum accipias.Tū.n.āgustia tēporis:uariaꝫ i ipso discessu explicanda negocia calamū arripere sane mihi nō permisere:q̄re facilis mihi sit de tarditate mi Phi.apud te uenia. Fuere quidem mihi tua munera admodū grata:litteræ quoꝫ nec iniucūdæ: Expectabam tamē abs te frater munera āpliora:litterasꝫ blādiores: ut te ipsum uidelicet deo:nō tua mihi donares:Sed eiusmodi nihil litteræ adhuc pollicentur tuæ:quod quidē uehementer admitor.Q uādiu.n.pulsanti deo negare audes mētis hospitiū?reluctari trahenti?recalcitrare pūgenti?& timide dicere Recede a me domine quia homo peccator sum?An nō potius uides quāto discrimine morā facis iter mūdi huius scyllam enauigans atꝫ charybdim?Ad difficillima forte tibi uidetur totius uitæ repentina insuetaꝫ mutatio.Importabile domini iugū:ieiunia:& uigiliæ graues:aut ueteris ne ppetuo oneri mollis delicataꝫ ceruix succūbat:ne piguis i maciē eat aq̄liculus.Q ñ.n.factū est modicæ fidei ut iustis aliq̄ta defuerit?aut seruos suos ñ sit deus miseratus?

Scriptū est. n. Sperantem in domino misericordia circundabit: et iacta cogitatū tuū in domio: & ipse te enutriet: & nō dabit i ætet nū fluctuatōnē iusto. Quod si minus fidei auctoritas capit: ocu los ad exempla conuerte: neq3 ad ea mō: quæ priscæ historiæ & sanctæ litteræ referunt: Sed quæ nostra hæc tēpora: hic dies uiua exhibet atq3 spirantia. Non ne ubicūq3 christiana lux rutilat: & de pdicato Iesu ecclesia gaudet: inumeras uirgunculas: ne uiros dicā: conspicis consecratas delubris: diuinas laudes & cerimōias perēni cultu tractantes? & quicquid arduū religiosa in uita posi tū ē: lætas obeuntes? Et tu uir robustis uiribus eā militiam formi dabis: quam infirmior sexus: & mollior puellaꝝ ætas apprehende re non ueretur? Non est tam horrida: neq3 tantis uepribus: ac tri bulis obsita uia: quæ ducit ad uitam: ut per eam quisq3 nō possit incedere: & si æquior: ac procliuior est quæ pergit ad mortem. Ne q3 est tantopere percuntandum crucem domini suscepturo: cui suaue promittitur futuꝝ domini iugum: atque onus etiam leue. Vno hoc opus mi Phi. tibi est ut in mentem inducas atq3 delibe res uelle te uicere. Siqdem uolenti (mihi crede) nihil est arduum: sed cuncta uoto & pertinaciæ cædunt. Demosthenē natura pene fecit elinguem: quam sic expugnauit labore atq3 idustria: ut nul

Demosthenes. la uberior: nulla admirabilior: q̄ Demosthenis habeatur oratio: cuius studium admiratus Cicero: Cui auditæ inquit non sūt De mosthenis uigiliæ. qui dolere se aiebat si quando opificum ante lucana uictus esset industria? Tam graui ingenii tarditate Clean

Cleans. tem fuisse referūt: & litteris male aptum: ut ad se illum uix præce ptor admitteret. At studio atq3 assiduitate expugnata illa naturæ sterilitas tam cumulatos fructus protulit: ut nō modo philosophi sed secundi Herculis nomen sit assecutus. Charitas dei & immor talitatis spes gloriosa uires ad oīa suppeditat: & factu difficillima mollia atq3 leuia reddit. Quam ob rem cesset supuacua ista for mido. Abeat tam longa stultaq3 consultandi prudētia. Hora iam plane est: ut de somno surgas: & i claram lucē emergas. Ecce nūc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. Cogita quid futuroꝝ rationes postulent: quid toties promissa & animo firmata depo scant: & inter inducias: quas tibi promittis uide ne pereas. Vale.

Ad Isotam Nogarolam uirginem Christi de parce cauteq; uersando. Epistola. .III.

Aetera tuæ dignitati atq; uirtuti debere me fateor san
c cta & uenerabilis in domino Soror: sermonem uero: &
aspectũ tuũ excipio: siq; dẽ ego uir tu at fœmina es: quæ
q̃to uinculo xpi: & sanctis tuis moribus: quãto & singulari doctri
na & uetere gr̃a mihi & admirabilior & amicicior es: tanto utiq;
fragilior & ifirmior uideri mihi debet præsens tecum & affatus
& mutuus oculorum conuitus. Illud. n. adiutus a domino lego ti
midus semper Melior est iniquitas uiri: q̃ benefaciẽs mulier: quẽ
locũ sic accipio: ut minus nociturus dicatur uir sane neq; q̃ muli No.
er sancta: si utriq; sæpe cõmunices. Hæc quidem inter se ubi con
spirant uirtus: & forma. Stupor & sexus: appetendi irritaméta cõ
geminant: ac uehemẽtius afficiũt: q̃ simpliciter unum. Sed & spi
ritualis amor affectiones quãdoq; & sensuũ motus mollius rapit
& tandem improuidos flectit ad nefas. Hoc paruulus nõ uerebar.
ad te e ludo scholaq; ibam. tecum quoq; & cũ nobilissima ac sa
pientissima tua matre nugabar. Librariaq; in tua cella & asside
bã: ubi dulces hymnos: & psalmorũ numeros te suaue canentẽ læ
tus audiebã. Nũc autem ad religiosam uitam habitũq; cõuersus
duxi mea quãtũ fragilitas potest (atq; utinã me sic adiuuet deus)
de fœmina nõ cogitare: ne amice quidem uersari: a qua captuos
inumeros: & eos pfecto sapiẽtissimos atq; sãctissimos lego. Trac Obserua
tatur piculo manibus pomum: quod si momorderis: odoratusue Hierony
fueris: est capitale. Diuus Hieronymus: quem tu semper habes in mus.
manibus: uel propter eloquentiã: quæ te delectat: uel q plura: q̃
cæteri nostri ad sanctas uirgines scripsit. Experto credite inquit
Nihil est periculosius u ro: q̃ mulier. nihil mulieri: q̃ uir. Vterq;
pallea. uterq; ignis: & rursũ Nõ credo uiro: qui a spectaculis mu
lierum illæsum se dicat euasisse: quando Dauid sãctissimus regũ
uisa Bersabee se lauante raptus sit ad libinosũ incendiũ. Qui
& fateri intestinos suos ignes: medullarũq; calores: dũ i heremo
ageret: neq; erubuit Eustochiũ istituens: cuius tu uerba Isota sæ
pe legisti. Q ueri itaq; desine & me rusticitatis culpare pdilecta
& prudentissima i domino Soror: q ad te nõ diuerto: ut pleriq;

Mo. serui uenerabiles dei. Non omnes uno sensu ac spiritu uiuimus. Diuersa sunt prælia. diuersi Agonistæ i una & sancta xpi militia Alii celeres. Alii statarii. Alii Centuriones. Alii gregarii. Ego iuuenis. Ego uas fictile. Ego de terra terrenus. Illi maturi. Illi colũnæ. Illi & forsitã impassibilitatem adepti: & sensuũ lora in potestate tenentes. Et. n. Paulũ intueor post raptum tam beatum in cælum adhuc dimicantem: & in membris suis legem uoluntati cõtrariã sentientem. Expectanda nobis fracta canicies: si & satis quoque secura ea est: ambobusq; cõtigerit: Quod si nos illa fefellerit: expectãda deniq; uẽtura securitas ipa: gloriosaq; imortalitas: quando quod satũ est i corruptiõe: surget i gloria: quãdo sexibus nr̃is uitia detrahentur natura seruata. quando a fœditate atq; rubore noua creatura fiet imunis. Interim uero ego te soror fiducia charitatis hortari: cõmo nereq; nõ uereor quantũ ipsa potes iprimis secretum ames: & non queri a uiris uel optimis molestius feras. Tuum ego ingenium: Tuam doctrinam: decus: splendoremq; intacti corporis tui: abstinentiam: frugalitatem: orationes: cæterasq; uirtutes semp uenerabor tuas: & insculptas mente gestabo. Te in his: & has in te ad magnam dei laudem: meiq; ædificationem ppetuum admirabor: in qua reuixisse mihi plane uidet̃ prisca illa uirginum dignitas: quas illustres sẽpiterno præconio decorauit ãtiquitas. Sic quoq; editiones & epistolas lego tuas: ut nihil pfecto tum minus: q̃ de fœmina cogitem ita me tenet eaꝝ dignitas: & cũ lepore & eloquentia pondus. Atq; nup altercationem illã tuam cũ Aluisio Foschareno patricio ueneto: & urbis nostræ prætore: uiro ꝑterea optimo atq; grauissimo: & egregie litteris culto: qua contendit̃ utrius peccatum grauius extiterit patris Adæ: an Euæ: & in qua tu Euam. Ille Adam tuetur: cum uoluptate sancta perlegi: mihiq; illud admodum placuit: ꝙ recenti cũ theologia: quæ ornatu nũc caret: tu cultũ eloquentiamq; iunxisti. In his talibus tecum sũ: eroq; semp. Tu æque meis cum scriptis benigna & sanctissima soror præsentiã compensa corpoream: ac pro me orare non desine. Vale.

Ad Georgium Valagusam de Ritu Curiæ in natali saluatoris die. Epistola. .IIII.

f Ane ut lepidus est Dialogus tuus: i quo pricipis Natos deritu Cerimoniisq3: quas ad uespere Natalis Iesu xpi: & Saluatoris nostri Regia celebrat: disputantes iducis: ita magnum in se pondus habet: & est allegoriæ plenus ac mystici sensus: in quo modo dignitatem. modo admirationem. modo risum lector inueniat. Quid elegantiæ? Nō tota oratio ē nitidissima: & in ea ut conuenit expressa omnia: acuta: exacta: in qua ne scio qd potius admirer ingenium ne facultatemq3 dicēdi: an religionē: & tuam i res diuinas pietatem: ad quam singula: quæ attigisti: uel du: is: uel rapis. Multa te uidisse. multa te sapere. multa te gustare declarat tuus iste libellus: quo ita sum equidem delectatus: ut nō mihi satis extiterit semel: bis ue legisse. Sed iuuerit ēt usq3 morari. Pauca pro dignitate & precio rei: sed cum dabitur sermo plura iucūdius. Vespere iterim Vale. Mediolani. xi: Klls. Feb:

Ad Timotheum patrem ut rescribat. De Seraphini expectatione. deq3 illius ad Alphōsum Regē libello. Epistola: .V:

d Iffiteri non potes crebras a me recæpisse: me uero abs te iā diu nullas. Sed arbitror te maxie diuina curantē humana negligere. Quoniā tamē læticia nūq̄ mi Ti. maiore afficior: q̄ cum tuas accipio: oro interdū Apostoli more patiare Anathema te fieri a xpo pro fratribus tuis. hoc si abs te meritus fuero: & te charitatis ingentem fructum assecutum puta: & ipe lætus meis in laboribus uiuā. Noster Seraphin tanta uirtute coalescit & surgit: ut laudem: spemq3 de iuuene mea oratio æquare nō possit. Libellus tuus ad Alphonsum est perurbanus & bellus: ac plane rege dignissimus: sed præcipue ad id quod queris: incitamentum admodum efficax. Ciuitatem uitiis: quantum quidem potes: curare tuis uocibus perge: & mundatam illam: ad sanitatē q3 per luctam: uirtutum amore succende: quam docilem & obsequentem ad ea: quæ per te suadentur: haberi tibi: q istinc ad nos ueniunt omnes affirmant. Nos salui quidem sumus. Tu quoque in domino Vale: ac fœlix: uiue & mutuum ora.

Bononiæ idibus Martiis.

Ad Guarinum uetonensem summum honestarum artium Antistitem. humanitatisq; parentem reprehensoria in eo: q minus laudabiliter scripsit pro ornatu fœminarum.

Epistola. .VI.

b Iennio cũ iã exacto Timotheus cõterraneus noster: uir ut religiosus: ita præco ardentissimus christi: & i omni genere laudis insignis pro infatigabili sua in omnes pietate: ut assolet: etiã iclytæ huic ciuitati Bononiæ una Quadragesima pphetasset eg isset q; ex pulpito quo publico decreto petulatior mulierum cultus: & iundans uestimentorum luxurie cõ primeretur: exortus est ea tempestate Euangeliomastix quidã: q si non honesta: attamẽ eleganti satis oratione quadã apud Besarionem Cardinalem Tusculanũ: apostolicũq; legatũ fœminis cultum restitui debere ausus sit disputare: quantaq; potuit ui persuadere. Tum quidẽ Timotheus i Hetruriã pfectus aberat: qui refelleret: & hominis deliramenta purgaret: & huiusmodi in ore omnium & i manibus uersabatur oratio. Multis applaudebat: iis q; maxime: quibus fũt blãdiores illecebræ: q̃ præcepta iusticiæ: Alii ueto: quorum auctoritas plurimum apud me ualet: dolebant mecũ ornamentorum licentiam iniuria continentiæ pudiciciæq; discrimie litteris illustratam. Ab me cõtra horum rogatu una oratiõe suscepta est causa: atq; defensa ita: ut per omne id temporis: quo Besarion præfuit urbi: lex atq; decretum manserit semp inuictũ. Nuperrime uero Guarine ad Magnificum Santem Bentiuoliũ auratum equitẽ: primumq; in re pu. uirum Epistola quædam emersit tua: quæ noua nobis inferat bella: immo honestati: tuo Timotheo: sanctoq; pulpito calunnias incutiat: & eo quidem periculosior: quo de mirifica illa tua officina manat: quæ primam laudẽ: cum optimorum studiorum: tum morum atq; uirtutũ merito sustinet: ut tantum auctoritatis sit habitura: ut qui eam legerit: iam seruire luxui putent impune licere: eo periculosius capti: quo in dei Præcones incipis inuehi: & eorum doctrinam mores uitam q; deprauare. Res quidem indigna sed te auctore idignissima: qui clamantem in psalmis spiritum sanctum sæpe legisti. Nolite tangere Christos meos & in prophetis meis nolite malignari. &

ad ipsos loquentem Qui uos audit me audit: & qui uos spernit me spernit. Ah Guarine grauissime sapientiæ humanitatisq3 de licium ut potuisti tam a te ipso discedere: tam eximiæ tuæ singu larisque uirtutis obliuisceret: Timotheum uirum sanctum. religio sum. uirtute prestantem. tui amantissimum. tuarumque uirtutum buccinatorem assiduum: qui contra hæc ornamenta lasciuiæ nō modeste minus: q̄ seuere: non uerbis magis: q̄ pietate disseruit: & iustissimam legem tulit: impetendum duxeris & immerentem la niandum? Ais enim dura mihi sane prouincia: præsertim contra eos suscipienda: qui uitæ seueritate: & censorio quodam superci lio nituntur: & quasi Catones sæui magis: q̄ seueri humano ge neri uiam uerbo potius: q̄ re difficilem struere conantur. Deinde cum recensuisti: quæ tibi uisa sunt aduersus fœminas a præconi bus sumi: & mordacius etiam: q̄ illi soleant: id effecisti: addis con tinuo. Hæc sunt: quæ contra fœminas uerbo potius: q̄ uero disse rant. ne uestimentis adornentur ne argento poliantur & auro: Recognosce hic paulo tua ista uerba: istumq3 cōgressum Guari ne mi prestantissime: ipseque iudica quem religiosum christia numq3 uirum. cui animarum zelus: & aliqua uiuendi modestia sit curæ non impellunt uel inuitum ad retundendum? præsertim cum iubeamur famam quidem nostram ita seruare. & opera ita lucida habere: ut odore uitæ nostræ omnis etiam malorum homi num corda ad uitam meliorem: sanctioraq3 desyderia moueāt? Et quāq̄ nobis sit quidem satis testimoniū conscientiæ nostræ: & obseruare oporteat ut nos ipsos imprimis recte curemus: cæte ris nihilominus: ut deo lucrifiant: famæ est necessarius odor: fir missimaq3 de nobis ītegritatis opinio. Quod si tu præcones ma gis uerbo: q̄ re laborare: & mauis sæuos: q̄ seueros esse: mendacē q3 nō dubitas attestari: quid erit amplius i Concionatoribus chri sti frugi? quid sanctum? quid laude aliqua dignum? quæ de iis fi des? qui ignes? qui stimuli? qui aculei? Iam nihil dēiq3 superest? nisi qui luxibus uoluptatibusq3 deseruiunt & impunitatem sce lerum: licentiamq3 desyderant: cum sua uitia fulminari audierit & euāgelica framea cædi: de tua sibi auctoritate applaudentes: ter ga auertāt & inquiant. Amice cura te ipsum. dicis quæ nō facis: Modestius āte oculos Guar. mores eius et uitā tibi posuisses q̄ suis

sermonibus beatoq; labore ut hæc ornamenta modesta haberẽ tur effecit: Sic eũ inuenisses non sæuum utiq; neq; tam seuerũ q̃ poterat: sed indulgẽtiorẽ ẽt paulo q̃ hæc ornãdi libido popósce rat: & grauiora ꝓprio i corpore exercentẽ: q̃ cæteris precipientem: ueritati quoq; magis: q̃ uerbis semp initentem. Dices fortasse Ti motheus uir oium optimus: remq; diuinã sancte & fideliter trac tãs nusq̃ a me est notatus. Quæ sensi de cæteris scripsi. noli intet me & Timotheũ discidiũ serere: quo dei uate nihil admirabilius nihil perfectius: nihil diuinius semp existimaui. Verũ sæpenume ro precones uideo iperitos ineptos ridiculos attrita fronte gran dia trutinãtes: leuiora quidẽ nec itelligẽtes: sui tantum admiratio nem apud imperitũ uulgus captantes: uerbo magis: q̃ re docẽtes. seductores. inflatos rumusculis mulierculaꝝ. hypocrisi sanctos. ue ritate perditissimos: in quos per Hieremiam dominus tonat. Ecce ego ad prophetas: qui assumunt liguas suas: & aiunt dicit domi nus. ecce ego ad prophetas somniantes mendaciũ. & in euãgelio de quibus nos premonet. Attendite uobis a pseudo prophetis: q̃ ueniunt ad uos in uestibus ouium: intrinsecus autẽ sunt lupi ra paces. Hæccine Matthæe charissime nõ explorata? non compta? nõ uisa? Nõ abnuo Gua. nec obstroquin fateor ego quoq; mini stris nequissimis falsisq; prophetis plenam nũc esse ecclesiã dei: qui se ipsos nõ Christum p edicent: qui fimbrias dilatent: & pri mas in synagogis appetant cathedras inquinati. tumidi. inflati. auari. inimici crucis christi: quoꝝ deus uenter est: sed adde quod ex euangelio sequitur A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Quãob rem: si quos conuersatio sancta cõmendat: nihil iisdem ipsis p̃ci osius ab imortali deo datum habetur in terris. Vasa. n. sunt spiri tus sancti & templa deo dicata basiseq; ecclesiæ: de quibus ẽ scri ptum q̃ speciosi pedes euangelizantium bona. euangelizantium pacẽ: & de quibus uaticinans daniel Qui multos inqt erudierit ad iusticiam erunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. & uas ele ctionis beatissimæ Paulus Presbiteri duplici honore digni sũt: & maxime qui laborant in uerbo atq; doctrina: Quos neque p̃ clarissimus Poeta tuus prætermisi inglorios cũ de uatibus cecinit:

Quiq; pii uates: & phœbo digna locuti:
Inuentas aut qui uitam excoluere per artes:
Omnibus his niuea cinguntur tempora uitta.

Quod nec imerito: quidẽ: quando inter mortales eorum absq3 beneficio neq3 religio. neq3 caritas neq3 dei cultus aliquis pos sit quoquo modo cõstare. Sin eos uero pseudo iuenerimus uates i se aliud nihil habentes: nisi umbram simulacrũq3 uirtutis: q Cu rios simulent & bacchanalia uiuãt: aut Mimis & histrionibus si miles: qui i theatralibus scænis nũc Vlixẽ. nũc Herculẽ agunt: cũ ipsi perditissimi plerũq3 scurræ sint: nulliusq3 momẽti mãcipia: tum quoq3 quid agẽdũ nobis porro sit: eodẽ ipso præmonemur euangelio christi Omnia quæcunq3 dixerint uobis seruate & fa cite: secundum autem opera eorum nolite facere. Quibus ex uerbis apertissime liquet: qui ueri sũt dei precones: eosdẽ ipsos sigulari pietate esse colendos: ac imitãdos: 11 autẽ qui secus & si spernẽdi quidem maxime sunt: eorum tamen dogma dũrectum sit & con sonet uero: non prorsus esse spernendũ. Tu uero una opera & sã ctos percutis Euangelicos uiros: & tuum Timotheum: & si incau tus fortasse: eorumq3 præcepta salutaria cõtemnis: quod impietatis & cõtumaciæ est: & si tu Gua. neq3 ipsius ullo quidẽ modo neq3 cõtumax es: sed maximis õnibus uirtutibus prædituis. Vbi uero in surgis magno supercilio & disputas eũdem uestimentorum modũ fœminis minime deberi. gratis supflueq3 contẽdis. inanisq3 est tantus iste strepitus tuus. Et enim quis hoc non uideat eundem habitũ corporis cõuenire minime singulis: immo: quod nõ uidi sti? hoc præsertim lex nostra iubet & cauet ut alia sit patriciarum cõ dicio. alia plebeiarum. alia diuitum. alia pauperum. Alius principi. Alius priuatæ matronæ debeat ornatus. neq3 secementarii. pisto ris. fulonis ue coniunx iurepiu: & equitis audeat coæquare. Hic omnis & sacratissimi legati: & Timothei & legis occupatio cura que uersata. hoc cõsulares sexdeci uiri. hoc boni omnes & prudẽ tissimi Ciues flagitarunt & petierunt Quæpiam pariter attigisti nulli negãda: quin ultro etiã danda. Licere mulieribus se ornare se comere. se expolire. crinibus geminas intexere. manicas acu pi ctas. trementi auri argentiq3 squama: uario & colore isignitas ge stare. longas rrahere tunicas. ornare capita settis: ac mitris auro gẽ misq3 micãtibus. appẽdere pectori preciosa monilia. hoc & Pau lus idulget: Quæ nupta est inquit querit quomodo placeat uiro. Et ad Timotheũ scribit Mulieres i habitu ornato cũ sobrietate & Modus ornandi

K

uerecũdia. Sed hic adde tu mi Gua. id nõ nisi licere tãtũ: quantũ

Not. suis collibeant uiris: eosdẽq; cõseruẽt cæteros nõ pimendo. Dita ri. n. aliena præda atq; iniuria nulli omnino licet. Domi: ubi la cere tñ uiro queant: ornaméta depon ũt: squalẽt & sæpe. In orti cus. basilicasq; sanctorũ exeũt ut cõmunes quidẽ meretrices fucis coloribusq; depictæ. Si abest cui placeat: quid faces libidinis: irri tamentaq; luxuriæ ante alienos oculos offerunt? quibus etiã cõti nentissimorũ hoĩum mentes ad libinosũ sæpe prouocãtur incen diũ? Demens est: qui in aere remigio expiscari contendit: & ne ardeat ignis oleũ superinfundit. Ridiculus quoq;: qui signum profert præ limine: atq; taberna ad uina uendenda: cui omnino nullum sit uinum. Sed o utinam quidem illud Ezechielis nõ im

Ezechiel pleretur in ipsis. Ad omne caput uiæ ædificasti signum prostitu

Solomon. tionis tuæ. aut Sapientis illud elogium Ecce mulier in habitu me retricio præparata ad capiendas animas. Neq; a Domino dictũ ioco putare fas est. Ve illi per quem scãdalũ uenit: & si te oculus scandalizat tuus: erue. & proiice eum abs te. Neq; ullo uel modo assentior tibi Guarine cum dicis culpam nõ esse si humanis ocu lis placere cupiat fœmia: quando reliquum omne mortalium ge nus magna aggreditur. litteris. militiæ. artibus insudat ut placeat ut laudem & popularem gratiam sibi conquirat. Aliud nempe ẽ uirorũ prudentissime uirtute: & benegestis alterius sublata semp iniuria laudem nomẽq; adipisci: aliud proximũ aucupio diabo li ad mortem illicere. Sed neq; mos patrius: quem inducis: suffra gari i hoc satis tibi posse mihi uidetur: ubi terminum: & modera tionẽ: quæ in cunctis habẽda ẽ: transgrediare. Grauius immo tut piusq; delinquitur: quo temeraria quadam: maioreq; insolentia certatim omnes peccare non desinũt. Communẽ idcirco & tum

Esaias. publicam humani generis impudentiam dominus, olim diluuio perdidit. Sodomam combussit. & in hebræos per Esaiam his mi nis insurgit Pro eo ꝙ eleuatæ sunt filiæ Sion: & ambulauerunt collo extento: & nutibus oculorum ibant: & plaudebant: ambula bant: & pedibus suis composito gradu incedebãt: decaluabit do minus uerticem filiarum Sion & crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornamẽtũ calciamẽtorũ: & lunulas. & torqs & monilia. & armillas. & mitras. & discriminalia. & piscelidas. &

murenulas.& olfactoria.& inautes & ānulos & gēmas i frōte pēdētes. Et erit ꝑ suaui odore fetor. ꝑ zona funiculus pro crispanti crine caluiciū. pulcherrimi quoq; uiri tui gladio cadent: & fortes tui prælio. Quā multa grauiaq; præterea detrimēta uiris afferat uxorius ornamentorū luxus nescio quonā pacto tam manifeste dissimules. Præter ipsam qdē experientiā exemplis factisq; sum morū uirorum potuit id tibi notescere. Nam antiquissimus ille sapientissimusq; Lycurgus æternis legibus ornamēta Spartanis uetuit. Hoc & apud Crotoniēses imortalis philosophus nominis Pythagoras fecit. Hoc Cornelia nobilissima superioris Aphricāi filia. & Tib. Sempronii gracchi cōiunx exemplo memorabili docuit: quæ matronā cāpanam sua ei ornamēta ostentātē: & quibus uteret̄ Cornelia uicissim uidere gestientē ꝓlatis i medium liberis Tiberio. & Gaio hæc porro iquit. ornamēta sūt corporis mei. Hoc Roma tota perspexit: cū Oppia lege. ornamenta restrinxit: quam q̄ graui tumultu impetuq; fœmineo Brutis obsessis: q legē aboleri nō sinebāt: Portius Cato ut tumultū eiulatūq; dissolueret legē abrogarit. An modo & florentissima adeo Venetoꝶ Res pu. nō decretis: legibusq; sāctissimis aurū: & uestimentoꝶ usū grauicē sura finiuit? An hoc nō aliæ cōplures Ciuitates benecōpositæ effecere? expta; auiditatē atq; libidinē ornādi sui sine legibus iex plebilē fieri? quin absumi patrimonia. exerceri fraudes atq; rapinas. tardari nuptias sæpe i senū usq;: sed & puellas cōnubiis iam despatis dotis iopia ꝓstitutiones: icestusq; domesticos ipudētē admittere: aut sponsalia clādestina quærere: ex qbus mortifera odia: ppetuæ lites. iniuriæq; cuētissimæ ꝓcreari solēt. Ast Bonōiēses iā nostros qd ipulit tādē ut de imoderato isto muliebri mūdo cauerēt legibus: nisi foeminei cultus tanta luxuries: quæ sic efferbuerat: sicq; cōcreuerat: ut longe detetiora q̄ quæ attigimus: cum detrimētā: tū scelera inde manarent? Ad hāc rē undiq; plurima se mihi offerūt: quæ cōsulto ipse reliquo: ne lōga nimis texat̄ epistola: neu te acrius ꝑmere uidear: q̄ uel uirtus: uel dignitas postulet tua: quē nō maliuole qdē scripsisse unq̄ persuasi mihi: sed ob sequētius fortasse: ut ei applauderes q offēsus lege cōdita: tuā cōtra refragationē optauerat: atq; poposcerat cuius tu gratiam: atq; potētiā: ut dclarasti tua i epistola Emāueli filio ꝓfuturā arbitraba

Lycurgus
Pytago:
Cornelia.
lex oppia.
Veneti.

te:quẽ illi offers tãto amore fouẽdũ: q̃tum suo studio:ac desyde rio epistola arriserit tua. Sentire & q̃doq; sapiẽtissimos uiros ali

ago qd aiaduerteto:quod nullo mõ est cõe cũ reliquis: Pythagoras: Platoq; mihi occurũt primi maximiq; nõ modo philosophi:sed ipsius philosophiæ(si hoc dictu fas ẽ)beatissima numia: quo alte ro icola nr̃o gloriabit̃ sẽp Italia(cõstat.n.a Bruto illũ ad nos ad uectũ fuisse post reges exactos) Alterius uero mores & sapiẽtia hu iusmodi fuit:ut ætati ne dicã suæ:sed sæculis oibus nihil auditũ usq̃ fuerit Platõe splẽdidius:ut femideũ Labeo:diuinum cæteri

entũ hominẽ iure nũcuparint:cuiusq; doctrinã cæterua Sapientũ om

a. niũ ueteꝝ:cũ gentilũ:tum nostroꝝ ĩprimis cõsecuta ẽ: puerilitet etiam ita desipuere:ut animos hominũ:quos sẽpiternos esse puta bãt primis exutos corporibus p̃ nouos partus ĩ alia iteꝝ corpora: nec humana solũ:sed bæluaꝝ etiã quãdoq; se insinuare docue riut. In Euphorboq; pantoide bello troiano:inq; Pauone semel Pythagoras se extitisse crediderit. Ideq; Plato Rẽ pessimã atque fœdissimam: Matrimonia fieri cõmonia cẽsuerit opepreciuni:& cælibẽ se uixisse extrema uita doluerit:quæ nemo:nisi q̃ aut cere bro quidẽ careat aut mẽte sit captus uel cogitabit. De nr̃is catho licis:qui sũma doctria admirãdisq; uirtutibus clarnere:quid isul tius plerisq; ĩ heresibus Origene atq; Lactãtio:ut mihi uideatur esse uerissimũ:quod Aristoteles scriptũ reliquit: Ingeniis maxis ĩmixtã esse sæpe demẽtiã.& quod optime dauid enũciauit ĩ psal mo. Omnis homo mendax.ueluti ĩ singulo reꝝ oium genere exa ctissimã notionẽ atq; prudẽtiã homini iuidisse uideatur naturæ modestia:quæ partes p̱priæ diuinitatis sũt:p̱ quas distare ab hoie dignoscitur deus. Sic hodie ego. Tu cras forte Gua. delinqmus. nesciẽtes ẽt quomõ. Quare nihil ego cæteraꝝ tuaꝝ uirtutum & ĩmortaliũ meritoꝝ & laudũ detrahẽs tibi:qbus ceu sol iter astra ita quidẽ inter reliquos fulges & p̱clarissimos & lautissimos ui ros:abhorrui ab epithetis & iaculis epistolæ tuæ:quæ itorques ĩ sã ctos xp̃i p̱cones:quibus labefactat̃ cãdida simpliciũ fides: & salu taris pulpiti dignitas. Non me audacia.non leuitas.nõ plenu: sto machus.nõ iuuenilis feruot: Sed quẽ dixi:zelus quidẽ p̱uocauit. Quaobrẽ p̱ eximia uirtute:& humanitate singulari tua oratũ te cupio ĩ charitate Iesu xp̃i quæ scripsi æquo aio accipias:meq; me

nētē ut filiū & amicū deditissimū tibi feras: quod plane efficies si memineris uerissime scriptū. Meliora sunt uulnera diligentis: q̄ frauduleṫa oscula blandientis. & si cum ꝓpheta statueris Corripiet me iustus i misericordia: Oleū aūt peccatoris nō impinguet caput meū. Nulla ē hæc iquit. M. Cicero tuus amicicia: cū alter uerū audire nō uult: alter ad mentiendū paratus ē: a quibus seruilibus uitiis generosus & liberaliter institutus animus tuus fuit semper innoxius: ut pertinaciter haud possit errare. Vale. Bononiæ Kallendis Sextilibus. Mccccl yi.

Ad eundē Guarrinū altera eadē ex causa. Epistola. VII.

[S]cribis te meas accepisse Guar. hominu3 decus: & eas ut fideles & amicas: ita gratas atq3 amabiles: uerum super fluas: qa contra Timotheū nihil sensisti unq̄: nec inuectus in eū fuisti qui uideri tibi uerissime soleat: ut speciosi nomis ethimologia testatur: uir plane diuinus & sanctus: in quo deum obstupescas & colas. cuius sicut preciosa christi toga formosū corpus: adornat: sic egregium animū: uitæ norma: sanctitas: atq3 doctrina. Et post multa concludēs epistolam Vale inquis: & si quid in liguis cōtrouersiaꝝ cōcæpisti: pace animoꝝ istaura: & ꝓ me ac meis communē deū ac creatorē ora. Nō possū ego tibi satis declarare mi Gua. quāti feceri tuā istā moderatā christianā: & sācto philosopho dignā epistolā. Inueiri nō solet q possit ferre se commonētē: ita est odiosa hodie ueritas dū castigat & admonet: & grata dū blādit: subdola ēt & falsa palpatio. Ego tamē qd istaurē tecū ad pacē mi Gua. nō habeo: quonia nullū qdē iter nos bellū: sed sobria & amica de honestate cōtentio. Itaq3 nō pacis fœdere: sed quātā possū charitatē & seruitutē tibi offero atq3 deuoueo: maiora lōge de me non modo: sed de tota humāitate benemerēti: cui (pace omniū dixeri) magis ꝓfuisti solus uel doctria: uel moribus: q̄ hoc tēpore qsq̄. De tua. n. uirtute & sāctis ac imortalibus meritis qd animi habeā ipse nō dixerim. Sacer & uenerabilis tuus Emanuel ipse testet: qui cū de te sæpe dulcissimus est mihi sermo: & q ambas nostras uidit epistolas: & meā a seꝑatā ad te transmisit optimus filius: cui & palā fuit quid multi de epistola sentirēt tua: Nota

& quāta i fabula ierit & Timotheus & lex Timotheia: & quae pro sētentia uel uoto quisq; uerba iactaret. Vez si nihilominus ego tibi iuerecundior uisus sum in te Guar. sanctissime:pio amori da ueniam: & ora ut dimittat deus nobis iuicem debita. Vale: & bēigna mente ad sanctissimum me pacis osculum excipe. Bononiae Nonis Nouembribus. Mcccc.lvi.

Ad Hermolaū Barbarū Veronēsem Episcopū de Bossina capta: piculoq; Turcoz flebilis atq; moestissima. Epistola. VIII

d Olore: quātū maximū cape aio potui: affecit me Epistola illa Sēatus ueneti ad pōtificē max. & cæteros christianos pricipes: funestā regni Bossinēsis cladē: ac miserabilē calamitatem referens: atq; deplorans: uixq; eā legi: cū tu ptinus i mentē mihi uenisti Hermolae pontifex: & eos sermones ad memoriā reuocaui: quos mecū sæpius i hāc sententiā: cū istic esses habuisti. Itaq; exhorrui. expaui. pfluxere lachrimæ: erupere singultus: quos excussit uis igētis mei doloris: ac pietatis erga rē christianam: & imodicus timor ne tāta uictoria elatus hic insolētissimus & barbarus hostis i pulcherrimā ipsā & florentissimā Italiam: & i media ecclesiæ sanctæ uiscera nō modo se isinuare posse iā credat: uez etiā apertis (ut ita dixerim) faucibus & quasi uasto hiatu ausit omia deglutire. dilacerare. absumere. Clarissimus iā rumor apud nos est ciuitatem Venetias tāto impetu: tāq; excitato furore: atq; repentino metu exterritam: mirum in modū trepidare ne in suos sinus: & domesticos portus apto marte & magno impetu soluat. Quidam uero uos terra potius: q̄ mari furētē illum putāt inuasurum & uestris maritimis oris atq; insulis plurimū īpedere discriminis. Alioz opinio ē eundē moliri oia. ut secundis Ariminū uētis traiiciat. Quod horum magis fidem capiat nō satis intelligo. Loquitur enim quisq; p arbitrio ne (quod absuerit) dicam p uoto: sed utcūq; successura res sit: nobis certe nō modo timēdū est sed ēt lugendū atq; iplorandū: ut imortalis deus sua ope: atque auxilio sua templa: suūq; populū fidelem sibi ac peculiarem a tā nefario scelere tueatur: & tātū quidē incēdiū a nostris domibus arceat. Nos uero: quo diuina placetur ira: his rebus: qbus placari solet instāter operā damus: Priuatim orationibus agitur. publice &

ex pulpito animos hominū i lachrymas & terrorem impulimus. Indictæ supplicationes atq; ieiunia. Magna uirorum atq; impubetum pars saccis tecta: & se flagris atq; cathenis cædens: & sacerdotes cū sacris insignibus sanctorumq; reliquiis prosequēs cum reliquo populo iussa est urbem lustrare: precibus: ueneratione: ac ingenti clamore cōprecantibus omnibus præpotentē deū oīsq; cælites ut suo numine atq; suffragio suas aras: suaq; ossa: & nostratū simul urbiū mœnia a truculentissimo hoste defendāt: atq; ita defendāt ut illo cū omnibus copiis terra mariq; superato & res pu. christiana: salusq; omniū. tecta. fortunæ. dignitas nobis: posteris q; nostris non humanis cōsiliis: sed eorum erga nos imortali beneficio restituta esse uideatur. Non ne cōspicamur oculis impendēs exitiū? Nō ne prospicimus sensim nos tanq̄ f luctibus obrui? Nō ne muris. domibus. delubris. ac tectis subiectum prope iam fumat icēdium? a quo mortalium nemo alioquin nos possit eripere: nisi deus ipse: aut sanctorum quispiam descendat in aciē: & stet pro fronte castrorum? Insanimus profecto: si aut præsidiis munitissimis: aut auxiliaribus sociis: aut telis ullis: aut tormētis: aut aliquo genere bellicæ artis nostros fines arbitramur nos posse defendere: atq; uel maximis ac confertissimis copiis: uel rostratis atq; ingentibus nauibus furenti hosti occurrere. Expugnanda primū nobis cælestis ira est: & odium dei iuste meritoq; cōceptum ante sedandū: quod certe ut fiat non cruore: non ense. non trireme. non equitatu. peditatuq;. nō fortunis: ac cumulato ære est opus. Alia sunt multo potiora: quibus dimicādum sit: Pœnitentia. f letus. pietas. iusticia. innocētia. libertasq;: qua nulli fœde libidini. nulli delictosimus obnoxii. His: n. uirtutibus atq; piaculis ueluti instructa acie impuro hosti: ac scelus anhelāti ē occurrēdū. his armis ē dimicādū. Ad hoc apud Hieremiā ē illa piētissima dñi uox In fletu ueniēt. & i misericordia reducā illos: & i Ioele illud oraculū Cōuertimini ad me i toto corde uestro: in ieiunio & f letu & planctu: & scindite corda uestra: & nō uestimēta uestra: quia bēignus & misericors dñs & pstabilis super malicia. Sic enim ut in sacris proditur litteris: uictor Israel per diuisum in semitas mare migrauit de populo barbaro. Sic commune Niniuitæ euasere supplicium. Sic Nabucodonosor post multa facinora diuina aīmaduersiōe pter

Nota quomō uīcitū

Nota

No. Victores.

situs regnū rursus accæpit. Sic Acab: quo inter omnis hebræorū Reges nemo deterior: ueniam tēpora iā clamore: sacco q; & cinere legimus meruisse. Sic Ezechias de Senacherib. Sic de Olopherne Iudith. Sic moises de Amalechitis: Dauidq; de Philistæis gloriosissime triūpharūt. Et ne longius p exēpla defluat oratio: quis nesciat: nulla ratiōe alia placari deū melius: q̄ diluere lachrymis: quæ i illū foede & impudēter admisimus. Sed O mortaliū extrema demētia. O effrenata cæcaq; audacia. Et eni qd est: cur extrinsecus mederi uolumus: si est ulcus i cute? si liuor i uenis? si tabes toto putrescit i corpore? Concilium pricipū Pōtifices max. uocent. pecunias & decimas emūgāt. Maria exalbescāt carbasa cōflātibus uentis. Sternant sinus classe. fulgeat undiq; & excādescat crux sup pectora militū. nihil agimus. nihil molimur. nihil assequmur. Conatus nostros irridet deus optimus max. e cælo ista pspectans. Id ita si esset: ne cōtra nos staret nostra malitia. O nos fœlices. O sacrosāctā & pbeatā ecclesiam. O fortunatā christianā Rē pub.

Italiæ uires Quippe Italia ipsa: ut reliquas nationes credētes omittā: usq; adeo florētissima est: & omniū rerū abūdans. tot inclytis rebus pu: tot pricipibus potētissimis. tot fortissimis & summis Imperatoribus excellēs. In re uero militari: cū fœlicitate: tū ēt disciplina iudicio omniū neq; ulla cū gēte comparanda. Armorū præterea & cōmeatuū tā magna ei copia & affluentia ē: ut ōnibus ēt: cū nationibus: & exteris populis nō mō decertare: sed illos etiā queat facile superare: & bellū tamen impuri hominis. imbecillis. & barbari tā turpiter phorremus? & eū sinimus usq; ad Italiæ limia castra locare: & i ipam orbis terrarū pricipē Romā: & christiāi nois caput cladē. uastatōnē excidiū minitari. diuinū pfecto ē: nō humanum ōne: quod patimur. Hic. hic dei flagellū. Hic nostrorū scelerū ultor est. Res icredibilis dictu Constantinopolim urbem situ. muro. annona. & omni genere præsidii munitissimā cum exercitu petiit. Classis ueneta expeditur: & iā medio ē in cursu: & cupiditate prædæ certati copiæ feruntur in hostē. nihil obsidionem passa: nō tā uirtute hostis: q̄ nescio quo funesto fataliq; casu repēte ui capta subuertitur: & ex eo terrore Pera Genuensiū ciuitas nihil morata subsidiū eodē pene die defecit. Taceo inde citra quot bella cōfecit: quot uictorias de nobis reportauit. Redeo potius ad cladē re

centissimam Bossinensem ista: quã nimio ex dolore praeterire nõ possum. Quẽ non incredibilis admiratio teneat tantũ Regnum tam lõge: lateq3 diffusum: tot urbes: tot oppida prius capta: q̃ sci tũ? Oppidanos omnis: atq3 incolas: aut occisos: aut i seruitutem re dactos? aut exterritos: fusos atq3 fugatos? Regem uero ipm (heu lachrymabilẽ coronae regiae sortẽ) tam subitã mutationẽ: & belli ac uictoriae tã foedã seruitutẽ expertum? Moenia uero, lates, fana, agros, rura igniferro: ruina: partim cõsũpta: parti in p̃dam militi cõcessa: partim expugnata: partim i deditionẽ accepta? Quae om nia tanta celeritate confecit: ut ea nihilo citius de caelo fulgur po tuisset absumere. Quis paulo anteq̃ factũ credidisset Barbarum istũ usq3 in littora Segne ausurum irrũpe: & in uenetos sinus, ex currere? Sed cur tibi Hermolae ista, tã multa: tãq3 deflenda cõme moro: q ea melius: q̃ ego sane cognoscis: & iã diu suspiras & do les? Id potissimae causae pie & sacratissime Põtifex ẽ q̄ cõmunica tus dolor minus acerbitatis habet: & ea leuius patimur: quae pati cernimus meliores. Itaq3 finem iã sibi epistola faciet. Vtinã Cae li. Vtinam Fata. Vtinam: si qua sunt: eorum moderator deus po tentissimus ac sempiternus ita ferant: ut tãdem resipiscãt christia ni: & se se ad meliora conuertant: ac demum compositis inter se odiis paceq3 firmata omnes unis ais alacres in hostem cõtendãt: nõ tantũ armis atq3 uiribus: quãtũ fide & inocentia pugnaturi. Quod certe ut fiat: apud pium Iesum dei filium: & humani ge neris redemptorem instanter lachrymis & intercessionibus age. Vale Pontificum Splendor: tuumque Matthaeum: quod facis Ama. Alexandriae .VI. Idus Iulias. Cõmunicatus dolor.

Ad Raphaelẽ Concanonicum & uenerabilem patrem de Montis laude: caelestiq3 figura. Epistola. VIIII.

g Audeo te mi raphael nr̃o ueronensi Coenobio fuisse p̃ fectũ. Neq3 locus sane erat usq̃: q tibi magis cõgrueret tuaq3 ad uota q̃drare: tq3 solitudinis auidissimus semp extitisti: & mõtanis icredibiliter es delectatus: quasi cõtinue caele ste illud Oraculũ tibi isederit aio Fuge Raphael & i mõte saluũ te fac. Mõs. n. sacer atq3 decorus ẽ deo: & i mõtibus habitare sibi complacuisse pphe ta commemorat. Fundamenta quoq3 supnae Dauid.

Ciuitatis i montibus posita: & montes ut ꝓpugnacula in ambitu illius duraturos i sæcula gloriosissime cantat. Hinc ex figura gradatim & p ascensum ad Tēplum solomonis erat igressus. Hinc de mōte Sinai Moises accipit legē: & præsenti fruitur deo. Oraturus Saluator uel i montē uel in tēplū ascendisse memorat. Mōtana uero Iudææ quantis signis: & clarissimis gestis ornauerit testis est Tabor: ubi trans figuratus clarior Sole resplenduit. Testis Caluarius: in quo pependit cruci suffixus. Testis Oliuetus: unde i fulgētissima nube cælū uisus est petere. Testis deniq3 Sion: i cuius cœnaculū inter cōgregatos Apostolos delapsus est Spūs sanctus. Sed certe nec mirum. Iuga enim & colles ratione cū cælestibus habēt: qbus appropiant: & ab illis purioribus humanus aius attolli se & augeri qdē sētit atq3 dignoscit. Quæ uero loca i procliui: humectaq3 ualle sunt sita: ea ipsa colluuiōibus: crassioribus q3 contagiis hebetant mētes: ingeniaq3 retardāt. Ad utrāq3 enim partem suū: cuiq3 cælum plurimū mométi affert: Vnde i gelidis niuibus Septentrioneq3 degentibus imāsueta: ut Poeta iqt: Ingenia sunt: suoq3 simillima cælo. Delicatus igitur tibi & fortunatissimus istic agitur annus. De excelso loco cōtemplabere excelsa: & cariturus occursibus hominū tibi uiues: tecum semper eris: & in præruptis & concauis exultans clamabis Ergastulum mihi Ciuitas. Solitudo paradisus. Fœlix. tu Fœlix: cui frui te toto concedit. & solo deo effici dignus. Cur ego non adsum i hoc tibi socius? tibiq3 & seraphino meo tertius? Cur i tumultu & frequentia distrahor? cur tādiu media in tempestate remigio nostra cymba laborat: nec portū subit? Vt pōt se agnoscere: ac deū tota mēte gustare: quē ad se homiū delectat accessus? cui quotidianū pene est uideri atq3 uidere. audiri atq3 audire: & dextrā cōiūgere dextris? Ego tamē: ut possū: sorte hāc meā fraterna charitate æquo aīmo pfero i eū aspiciēs: q ꝑ me crucē sustinuit: & ouē: quæ pierat: ad caulā beatis humeris retulit. Sed neq3 existimo hac in palestra & olympicis ludis dēiq3 me defuturꝫ: si a te mi Raph. apud spectatorē laborꝫ nostrorꝫ atq3 certaminū piū & optimū deū precibus iuuari me sensero: quod certe ut q̄ sæpissime facias: te in domino obsecro: & uehementer obtestor. Vale. Alexandriæ VI. Idus Iulias.

Ad Io. Baptistã. Desyderiũ. & Adeodatũ Vicentinos ardẽtissimos Xp̃i Tyrones. & magnæ spei iuuenes de studiis litterarꝫ religiose colẽdis Epi. X.

P lacentiã nup cũ applicuissem:de Satcinulis:in quibus quædã mea scripta quæritabã : ecce nescio quomõ tres uestræ epistolæ pdiere: defluxo iã anno mediolanũ ad me cõscriptæ:quas cũ legissẽ:me dẽuo magn ope recreatũt. In iis sane licuit itueri qua me charitate uestrũ quisq; psequit̃ : quãtũ & uestra ad litteras pollicent̃ igenia:quorũ altero mirifice sũ de lectatus:alterꝫ admiratus. Ab amicis qd magis est expetẽdũ:q̃ ut cõstanter amemur ? illis uero quid melius exoptãdum: q̃ sapiẽtiæ studium?i quo pter ipsum ubertimũ fructũ:gradis est etiã anime oblectatio atq; suauitas ? Verꝫ eã partẽ:quæ charitatis & beniuo lẽtiæ est: omittentes. quæ nulla confirmatione literarũ indigere mihi uidet̃: quod ad uestra attinet studia. hæc mea sententia est: totis ut uos ãimis litteris dedicetis. nullusq; effluat dies:i quo uel aliquotulas litterarias motas nõ abeatis. Ad illas auidus anhelet animus. sedulum illis insudet ingenium. assidua sit i mãibus lec tio semper i ore de litteris sermo. Nullũ est ornamentũ:quod ue strã magis deceat: & decoret ætatẽ. nulla ratio:q̃ sustinere melius tueriq; possitis expectationẽ: quã nõ exiguam de uobis sibi tota pmittit Religio: Nihil ẽ quod ad excolẽdũ aium: & recte sãcteq; uiuendũ plus momenti afferat. Nihil quod a uitiis æque auocet. Nihil quod plus uiriũ ad extendendã imortalitatẽ & ppagandã honestissimam nominis gloriã habeat. Nihil dẽiq;:quod omni um potissimum quæritmus:p quod facilius iter uobis struere possi tis i cælum. Habeãt igitur alii p deliciis fiscellas. ligones. sarcula. stercorent agros. hortos plãtent. inserant pomos. ponãt ordine ui tes:omnia ad corporis usũ:citoq; peritura: quanq̃ i his sit aliqua uoluptas & q dem naturæ cõueniens: uideãturq; ciceroni pxime ad uitã sapiẽtis accedere. Nos uero delectet i primis munus igẽii: & illustrior hominis portio:eaque ut diuus Hieronymus in quit discamus in terris:quorꝫ scientia pseueret in cælis. Ita suscipiẽda religio mihi uidetur: ne disciplina abiiciatur: sine qua tenebris offusa sunt omnia. ita laudanda sancta simplexque rusticitas: ut

No.

.No.

Nota

illi nihilominus humilis pfetatur:& docta prudentia. A uero nl mirum illi mihi grauissime deerrare uidet̃: qui sciētiā a uirtute se iūgunt. Qui paulos. Antonios. Macharios. Franciscos & reliquā illiteratā Sanctoꝝ turbam diuinis ꝓphetaꝝ ingeniis. Sacro Apostolorum Choro:& quatuor ipsis ecclesiæ luminibus anteponendā existimāt:quasi ꝗ summis rebus inuigilet:oporteat uirtute carere:& sine inscitia sanctus quis esse nō possit. Heu hominū dementiā & aioꝝ pestiferum uirus. Quis adeo excors:& demēs iam est: qui quos modo nominauimus Paulos. Ant. Mach. Fran. non clariores fuisse dixerit:si habuissent cōiunctā cū sanctitate doctrinā ꝗ litteraꝝ ignaros? Nunꝗ ego cōcesserim talētū tā preclaꝝ: tāq; diuinum homini cælitus datū: esse a sanctitate religioneq; detrahendum: præsertim cū p Malachiam dominus dicat. Labia sacerdotis custodiunt scientiam:& legē requirūt de ore eius: quia Angelus domini exercituū ē & apud Oseā. Quia tu repulisti sapiētiam: repellā te:ne mihi sacerdotio fūgaris. & edocēs Paulus ꝗtū docti ab indoctis inter se differāt: In domo inquiat magna Vasa alia aurea. alia argentea: alia fictilia:& unū quodq; suū ministerium iplet. & Daniel i sua uisione Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamēti:& qui multos erudierint ad iusticiam: erunt tanꝗ stellæ i perpetuas æternitates. Videat ergo beata rusticitas quātū præstet sancta eruditio:& discant aduersum sciētiam nō latrare:ꝗ eā diuio munere nō sunt assecuti:ne uideat̃ morbo animi sapiētiæ splendorē probris insectari. quā ipsi forte maliuolis oculis ītueri non possunt. neu illis credat̃ iuidere:a qbus se uideant antecelli. Suū potius recognoscant errorē:& tēpus p ignauiā doleant cōtriuisse nūꝗ redituꝝ. malint quoq; quod reliquū uitæ est disciplinæ cōcedere:& sero ēt discere quod turpe seni sit ignorare. Veꝝ hos iam omittamus:& nostrā ad rē reuocetur oratio. Date uos igit̃ studiis Fratres. Inhærete scientiæ. Nulla sit dies si fieri potest: quæ uacet a litteris: ita semp ut memineritis sine uera pietate deiq; timorē eē uanū omne: quod discimus:& illud uerissime scriptū: Scientia inflat: charitas aūt ædificat. Sic itaq; adhibēda sciētia: sic suscipiēda doctria: ut nobis uirtutē cōparet: & ad cælestē æternitatē uehiculū præstet: ubi cū ꝓphetiæ euacuabūtur: charitas: quæ semper uiget: nos beatos efficiat. Iis enim maxime

profutura sunt studia:q tria illa diui Bernardi præcepta tenuerit. Vnũ u scire prius:ampliusq3 curemus:quæ sunt uiciniora saluti Alterũ ut orationi coniũcta sit lectio. Tertiũ ut a uitiis immunis sit animus:quoniã ad uerã sapientiã:quæ ẽ deũ agnoscere:& illũ agnitũ colere nisi gratia illustrante semitam perueniri nõ potest:dicente scriptura in maliuolã animã nõ ingredieť sapiẽtia:& beati mundo corde quoniã ipsi deũ uidebunt. Nõ parua quoq3 adhibenda ẽ cura:ne lřaȝ iutilium studiis detineamur: & inanibus scientiis animũ demus. Multi sunt quotidie disputantes de pũctis.de accentu.de syllaba. Alioȝ studiũ ẽ quærere q pcipui rerũ auctores extiterint. Quis lanificium. Quis arma.qs naues.qs equoȝ & quadrigarum usum primus itulerit.quẽ motem græcia quẽ idia.quẽ æthiopia teneat.quot aut qualia uasa atq3 signa Lucullus & Crassus habuerit:quæ qdẽ licet animũ admiratiõe qdã & nouitate demulceant:huiusmodi tamen ea profecto sunt:ut nihil secretã conscientiã iuuẽt:parũq3 referant ad pie honesteque uiuendũ. In hac exigua & caduca uitæ mora:i quã uix prius intramus:q̃ exeamus:nos in ea studia toto animo demus: quæ excelsa sunt:quæ optima:quæ salutaria:æternumq3 mansura:qbus semp proficiamus.melioresq3 reddamur. Assidue.n.discere:sed nunq̃ ad ueram sapientiam peruenire:non est hominis operose agẽtis: sed ocio potius & litteris abutentis. Videndum est etiam ne innumeris nos tradamus auctoribus. Pertubat.n.& confundit igeniũ copia librorum:neq3 doctiorem facit addiscentem:sed audentiorem. Vtilius sæpe est legerẽ pauciora:q̃ uagari per singula: Inualidi certe & fastidientis stomachi est nouos quotidie degustare cibos:multoq3 sanius uno tantum:altero ue solido uesci. Delectus quoq3 libroȝ ac lectionum habendus est:ut de bonis eliciantur meliores. Iuris autem pontificii neq3 nostra non erit in re: facilẽ q randam & mediocrem adipisci notitiam:ne quæ iubentur legibus sacris atq3 uetantur ignoremus. Quod uero ad lites attinet haud omniũ est:quo circa eam partem omittendam duco potioris negocii compendio. At dialecticis atq3 phisicis.tantulum operæ qbus est animus totus ad deum:claustriq3 delicias:impẽdẽdũ omnino uix puto:quãtulum ad percipiẽdam naturæ uim sufficit diuinamq3 theologiam capessendam:quod amplius ẽ Interpella

Tria Ber. præcepta.

Inania caueto.

Modus legendi.

Delectus rerum. ius sacrũ.

Dialectica.

toribus garrulis. molestissimisq; sophistis relinquendū equidē reor. Sed illud fortasse hoc loci obiecerit quispiā. Cur humanus freno cōtinendus est animus? & mētis uigor: sagacitasq; ferme diuina termianda? quæ sciendi natura semp est auida: & huma norum nō modo: sed & diuinoꝝ est capax? Omitte philosophos. Aurelius. Hieronymus. Origenes. Chrysostomus: & reliqui docto res magistriq; catholici qd ignorare uoluerūt? Haud ego aliter utiq; sētio: Neq;. n. igenia ita finio: & icōsiderate dimetior: ut eo dē palmo terminā da sigula putē. Sed his uestris initiis. huic ætati. huic nostro religiose uiuēdi modulo hāc mēsurā: terminūq; pre scripsi: ne i uacuū curratis uires parū forsitā pōderantes. Augusti ni & Origenes omēs ēē nō possumus. Sed humana uirtus habet

Similitudo ptā: rationē affinitatēq; cū terra: quæ partis pene p sigulas dispar sibi ē. hic olus illic gramē. hic seges. illic fœlicius. uua. Præpinguia & beatissima arua referunt: quæ omniū seminū genera nutriunt: & oras nos habitamus. Alias lætas gemino partu. uittibus. oleis. ar bustisq; uernātes. Alias: quæ ānuas segetes reddūt. Quasdā: quæ alternis mō annis faraginē ferunt. Deteriores ēt: quæ fruges ne sciunt: sed uescuntur icolæ rapis. nucibus. lacte. melle. & pecorum fœtu. harum instar ingenia cōperta sunt hominū: qui cum ante

Poetas uiderint qd possint neq; errabunt facile quidē. Poetas uero cen seo a uobis: aut nullo pacto esse legendos: aut si qñ oportuerit: uix percurrēdos: in eosq;: ut aiunt: tanq̄ i aliena castra irruendum: ca ptaq; ueluti bellicā prædā: in nostros usus referendam. Eos tamē si ante susceptā religionē didicisse contigerit: dubius nihil sum nobis plurimū pfuturos. Sed a modestia religiosa absit omnino: ut puerilibus fabulis: fœdisq; libidinibus mētes accomodemus.

Oratores Oratores deniq; ipsos: quoniā eā potissimū philosophiæ partem: quæ de moribus ē: sunt complexi: & illā nō humanis modo: sed diuinis pene laudibus elegāter exornāt: & in cælū tollūt: non ui deo pro meritis me satis posse laudare: sed illis utēdū iudico peri de: ac diuinis & cælestibus bonis. Potest ne qcq̄ in rebus humāis

Cicero ipsa Philosophia esse beatius: fructuq; uberius? Est. n. ut. M. Cice ro iquit: unus dies ex præceptis eius actus peccanti imortalitati an teponendus. Aut est aliud homine dignius? Aut uel summoꝝ ho minum auctoritate: uel opinione populari: ui & ratione dicendi

laudabilius atq; diuinius? Aut potest qs de hominibus ullo alio quouis nomine iustius benemereri: q̄ ut sit bonus & dicendi pe ritus: quæ perfecti Oratoris est diffinitio? q̄ uersati in genere euā gelizandi res diuinas: & canendi egregias sanctorum laudes. in flāmādiq; ad imitādum. Historicis concedo quicquid possum & laudis iptimis sanctis & ecclesiasticis nostris: nec nō quātū dein defuerint meritis ipsis plane gentilibus: a quibus cum illustrium: optimorumq; uirorum admiranda tanta extollūtur exempla: uir tutum: non minorem flāmam generosis pectoribus incendi con spicio: q̄ cum fidelium nostrorum beatissima facinora celebrāt. Ego sæpe a magno nostro Timotheo quæsiui quid esset: q̄ tanto pere delectaretur in Concionibus citare ethinorum gesta magni fica: quæ inducebat tanq̄ potiores delicias sermonum suorum sæ pissime: qui semper aiebat uir prudentissimus: ac inspectissimus se experiri maiores aculeos externa ea habere: q̄ certe nostratia: si opportune: & cū ratione īferēt: a quo & ipe nūq̄ dissensi. Sed ne q; putare aliter ullo qdē mō qsq̄ pōt uel sapiens: uel eruditus: si Augustinum. Hieronymū. Eusebium. Lactantium inspexit unq̄. Et enim cum Cymonem legimus Melciadis filium tāta beneficē tia: liberalitateque fuisse: ut cum uariis locis agros: hortosq; habe ret: nunq̄ a custode passus sit prohiberi quemq̄ ab ingressu: quo mius quibus quisq; uellet frueretur. Et pedisequos semp habuis se nūmatos: ut indigenti statim haberet unde errogaret: & ut fe cit noster Martinus: sic Cymonem amictum proptium nudis aliquando dedisse. & cœnam sic parari quotidie iussisse: & quos uidisset indigentiores in foro: domi pos set conuiuas habere: cum & multos redemisse: aut pauperes fac tos honestasse pecunia: & denique mortuos: qui egestate unde efferentur non reliquissent: quoties intellexisset suo sumptu extulisse? quis non acrius compungitur: ac irritatur: quā hisdem Religiosorum nostrorum hominum rebus auditis? O uos bea tos: qui primos ætatis annos his litteris dedicastis: & insignem moribus & scientia Rhethorem atque Historicum Omnibo num Leonicenum præceptorem sumpsistis. Iacta in uobis sunt semina: de quibus ubertimi fructus sunt nasci turi: quos facile dabitis: si cum pietate: deique timore in studiis uixeritis litterarū: de quibus ut ista conscriberem mea fecit non exigua erga uos

Nota Historiam.

Charitas tum dei nostri: ac religionis publicus honor. Valete: Ex placentino monasterio nostro. K lls. Martiis.

Ad Antonium Cornazanum poetam de laude poetica & sui operis dignitate cum reprehensione Elegiarum amica. Epistola. .XI.

f Aepius: & apud grauissimos auctores: sed ip͞rimis apud Ciceronē ea Oratione præsertim: qua defendit Archiā: sanctum atq3 diuinū Poetarum nomen dici debere me mini me legisse: propterea q: ut ille inqt: uideamus cæterarum re rum studia & doctrina: & præceptis: & arte constare: poetam qdē natura ipsa ualere: & mentis uiribus excitari: & quasi diuino quo dā spiritu afflari: quod satis efficaci auspicio animaduersum esse Veronensis noster auctor est Plinius: q in ore Stesicori ait Philo menam usū cecinisse. Diuum uero Hieronymum ab horum opi nioneq; longe abfuisse crediderim: q uirgilium tanta ē uenera tione prosecutus: ut nulla fere sua epistola nulla suorum uolumi nū pagina sit: quæ non Virgiliū resonet: quanq̄ quæ tāta est cu ius uis latini poetæ maiestas carminis: atq3 sententiarū grauitas? Eiusmōi tam laus prioribus illis poetis fcte attributa ne sit ip̄e nō d.ffinierim. Sunt. n. grauissimi: cum gentilium: tum christianorū auctores: qui a Musis abhorrendum putauerint. Imprimis Plato: qui poetas de urbibus eiiciendos iudicauit. Alii autem & mitius certe: atq3 ēt fortasse æquius: distinguūt iter homeros & Neuios. Virgilios & Tibullos. Sedulios & Martiales: & de spinis rosam ubicunq3 prodierit legunt: existimantes oportuisse poetas uerita tem: ut Isocrates Homerum fecisse inquit: fabulis circunue stire: & lenocinio prope figmentorum legentem traheī ad uirtu tis æmulationem: ad quā tādem multi perueniunt illecti melle: & suauitate Pieridū: Ego autem censeo omnibus fere rebus: & recte & perperam uti nos posse. Differre solum inter utentes. Venio igitur ad te Antoni Poeta nō insuauis: de quo nihil uereor diffi nire: quod de suis poetis antiquitas fecit: aliquid fuisse in te diui num profecto: & rebus humanis admirabilius: qui tam copiose: tam deuote: tam sancte uitam atq3 obitum Virginis sacrosanctæ:

...terum
...m.

& dei parentis cecineris:eaq; mysteria: quibus nulla facũdia suf ficit:enodaueris. Et quidem nescio satis an fueris acceptus in cælum:aut quispiam inde ad te delapsus. Mortalis non est ista poesis:sed potius oris angelici. Fateor ista dũ legerē:arcanum:humanati uerbi dei mihi artifisse claritate:deuotioneque mirabili:ten ipsam tanto nitore: & iucunditate carminis: tanta copia: uerbo rumque elegantia cecinisti: & ea: in quibus theologorum nostrorum desudant ingenia:nobis puia ac facillima reddidisti. Quis hæc tua poemata nō sancta dixerit: & tibi afflata diuinitus? Amēs ille:aut certe inuidus:qui non talium poetarum nomen sanctum habuerit:amauerit:colueritque. Ego sane(ut de me loquar)quantascunque possum tibi gratias ago:atque habeo: qui musas: quæ ad lasciuiam atq; uenerē excitari solent:tu tam sobrie: tam caste: ad sacra & christiana pduxeris:& decori uirgineo consecraueris: Quare si cui nostris temporibus laurea debet. meo iudicio tibi debet: qui inter reliquos uates sis pene unicus:qui pie cecineris. Et certe non uideo qui iustius lauro tibi tempora cigat:q̃ illustris Hippolyta Regia & adhuc uirgo clarissima:cui Reginæ cælorū: uirginis simul ac dei matris uitā inscripsisti:atq; dicasti: munus profecto regium:profecto uirgineum. Pro opere hoc hactenus tibi laudis datum sit. Postmodum legi quasdā elegias tuas atq; poemata:i quibus igenium & elegantiam admiror equidem: ne dum laudo:quoniam uero uanitatem carnis sapiūt nimiam:& amores tædasq; cupidinis celebrant:pro ea mi Ant. qua tuam uirtutē cōplector charitate.p ipso honestatis decore:pro religione & ītegritate:quam prædico atq; profiteor:te monere:& rogare non uereor:ut desinas talia conscribere:& cogites nobis non licere:q iam in Christū credidimus:quibus est usa Gentilitas:cultum ueri dei & maiestatē religionis ignorans. Quicquid hactenus amatorie:& petulanter attigisti:tribuat ætati: & exercendi igenii causæ magis:q̃ uitio. Age uero iam tandē ad seria & grauia te conuerte & omnia āteactæ ætatis studia:labores:lucubratōnes: uigilias trāsfer ad cælestia:semperq; māsura:& ubi beata uita sit posita. Tuū carmē nihil hēat fœdū.nibil petulās: nibil idecorū. nihil deniq; qđ fides & puritas christiana reprehēdat:Sed i eo præter ornatū atq; elegantiam: quā quidem maximam habet: tantus sit quoq;

honestatis splendor: tam apeita ueritatis facies. ut nullo pacto le gentis animum exterminet: in lasciuiamq; præcipitet: sed potius ædificet atq; animet ad uirtutis æmulationem. Cogita nos esse mortales: & eo aliquando perueniendum: ubi nō modo de scurrilitate sermonis: & obscœnitate uitæ: uerum de omni uerbo ocioso reddenda sit ratio: Tua poemata: tuaq; omnis editio sit de probitate: de moribus: de sanctimonia uitæ: de rebus altis: atq; magnificis: quæ uitia fulminet. sordida & ima contemnat. uoluptates illecebrasq; propulset: quæ deniq; de omnibus benemereatur: lædat autem neminem. Credo te hoc idē fortasse sentire: & præscripsisse iam tibi: quod si est ita: uere sanctam tuā poesim possumus appellare: & diuinū te nobis poetam cælitus datum existimare. Te quoq; cum ex hac uita discesseris: eum i locū ascēsurum: ubi no ua tibi serta: inenarrabiliaq; insignia nō Caliope quidem: sed q ad hāc eximiā laudē tibi ingeniū tribuit rex omniū opifex deus: quo tādem ambo utinam digni mi. A. inueniamur. Vale. Mediolani iii. Idus Iulias.

Ad Timotheum patrem de dolando Dialogo. Epistola: XII.

f Vpioribus diebus bias ad te pater litteras dedi: & unas tuas ego a Bartholomæo Placentio hodie accæpi quibus lectis nullas ex meis fuisse tibi rdditas plane pspexi: Reddētur tamē puto: quāq̄ uel sero fortasse. Siqdē fidus ē Tabellarius magis: q̄ celer. In iis sane omniū meaꝝ reꝝ & eaꝝ maxime: quas te scire uelle sum arbitratus ratio explicabitur: & eas cum legestuo (ni fallor) desyderio satis factū iri equidē reor: Mihi uero tuas cū legi: ēt factū est satis. De Dialogo: quē de Tolerandis aduersis ad fratrem scripsimus: tuū opto & expecto iudiciū nō tam beniuolū: q̄ certum & liberū. Ego sententiā de eo tuā tanti faciā: q̄ti uel Hieronymi nostri: uel Quintiliani: paratus bona eqdem mente ita abs te audire: si tua prudentia censuerit. Frange miser calamos uigilataq; prælia dele: q̄ lucubrationem a te pbari. Aliud quod nō scribā ad te nō habeo: nisi q̄ grauissime ingemisco atq; deploro miserrimā cladē: quā Turcus nup in regnū. Bossinæ

truculentissimus intulit: & formidinē quandā ne tanta pda atq3 incendio saciatus satis: etiam in claram hāc Italiæ lucē & media christianæ rei pu. uiscera meditetur irrumpere: quod ut deus auertat lachrymis & precibus insta. Vale.

Ad eūdem Timotheū familiaris altera Epistola. XIII.

m Aturius pfecto mihi litteræ tuæ reddi haud potuissent nisi nūtius puolasset: quibus acceptis nihil tane mora tus ad bartholomæū nrm litteras meas dedi: feciq3 eū de iis oibus: quæ mihi iiunxisti: certiorem. expectoq3 ex eo: q rebus adesttqd opus sit mihi ppe diē significari: qd cū sciuero: nō desī nā meditari quēadmodū oi mea opa. cōsilio: idust ria tuo desyde rio morē gerā: Augustinus pterea noster oia quoq3 reliquet: cū eo ī rē ista tuā uti uoluero. Persuade itaq3 tibi pater nullā rem plane mihi chariorē: q cū aliqd suscipio: agoq3: qd gratū esse tibi sētio. Eiusmodi. n. meus ē erga te aius ut te cū plus amat: magis cupiat sēper amare. Reliquū uero Epistolæ tuæ ē in referenda mihi gra q hominē: de quo sermo multorum erat i ore: meis litteris exhortari confirmareq3 curauerim Supflue agis Timothee. Neq3 enim possū ullā rē tantā tibi: illiq3 præstare: quin utriq3 maiora nō debeā. Tui tamē declaratio erga me animi tm iucūditatis attulit. ut nullis uerbis satis id cōsequi posim. Si i altero peccandū fuit: ma lui uideri arrogās: q paꝶ prudēs: atq3 timidior. Me nosti Nō possū frigide agere: quæ diligo. Id tamen nosco meis me litteris nul lo pacto tātū apud eū pfecisse: quātū tua certe profecit auctoritas. Quare: si gratia ulli debet: utiq3 tibi debetur: atq3 eo āplior: quo id: quod iure totū ē tuū: humanitate: qua omnes uincis: alteri defers. Postremo iter febricitātes: Titū. Michaelē. & plerosque alios fīes: te optime ualere admodū lætor: Sed illos quoque deus istitu at nobis icolumes: quāq quæ ē ista icolumitas: & bona psentis uitæ ualitudo: si qua quotidie morimur? & i qua singula momēta sīt plēa suppliciis: ut nō sit satis existimaī melius ne sit hoiem nasci: an natū ptinus aboleri? Illos dixeri fœliciter natos: nō q miseram hāc icolūt lucē: sed qui post perseuerantiā bonoꝶ operum humanis ablati ad suū principiū rediere beato ac sempiterno æuo ibi

mansuri.quo utinã & nos post tãta naufragia aliquãdo peruenia mus. Vale. Alexandriæ .XVI. Kl. Augusti.

Ad Seraphinum pataum dilectum in domino fratrem ut deo uiuat iprimis:tũ in litterarum amore. Epi. .XIIII.

t Vis ex litteris:quas nuperrime ad me dedisti:sẽtio tibi multũ animi esse ad sanctissimũ ociũ deuotionis & studiorũ.ad tẽdẽdũ in xpm:cõquirẽdasq3 uirtutes: quo nihil ẽ mihi charius:qppe q̃ facias quod ego te Ser.sẽp admonui: quod idoles tua mores.naturaq3 pmittit Sed q̃ meo desyderio tãtopere mouearis:& ad solatiũ:quod capis de Raphaele patre:& ad montanã loci amœnitatẽ:nostrã cõsuetudinẽ solũ tibi deesse doleas:nihil dubius sum:qui uicissim eadẽ cura sollicitor:eum oi nostra ex iuuentute adhuc nactus sim neminem:quẽ te sanctius atq3 suauius amẽ.neq3 ulla mihi sit consuetudo iucundior:q̃ ea: quæ ẽ mihi tecũ honestissima & præclarissima. Quod ãt ad scribendũ attinet:quod togas ut q̃ sæpissime faciam:non tibi deero: modo nuntius mihi nõ desit:cuius hinc ad uos ẽ rara cõmoditas. Tuq3 in reddendis epistolis te nõ imparẽ reddas:quãdo nõ miorem ego ex tuis:q̃ tu ex meis uoluptatẽ accipiã: & mihi semp ille sit iucũdissimus dies:quo tuas lego. Er quoniã amicorũ solent oia esse indiuidua atq3 cõmunia opto iis oibus:quibus istic ipse sum charus:eisdem te fore charissimũ. Dedi itaq3 litteras ad dulcẽ genitricẽ: Adeodatũq3 Sororiũ q in suum te uenerabilẽ:altera filiũ alter fratrẽ accipiãt:& desyderiũ de me oẽ:quo sunt indesinẽter affecti.tecum cõpensent. Apud Episcopum habet primis honoribus Antonius Becharia.qui sane magna cũ laude assidue uixit atq3 consenuit istitutus latinis & græcis peregregie litteris:ex illa Victorini Feltrem sis olim scola discipulus paucis inferior. Illum habui semper in patrem:illiq3 cum potui:semper adhæsi:quod & uolo:te mi Ser.facere. Nunq̃.n.nisi uel doctior:uel melior ab eo discedes. Eum adibis meis ad se cum litteris : quas alligatas accipies. Inspicies nouum Anaxagoram. nouumq3 Democritum:qui te lætissimus ad osculum sanctum excipiet: Se ipsum: Bibliotecãq3 oẽs:quã nõ uulgarẽ:neq3 mẽdosã habet.ptius offeret.

Is superiore anno cū ad eum Veronæ me contulissem: libellū mihi porrexit: quē legere cū cœpissem: perspexi epitoma esse & totius æthicæ breuiatium: quē habere cū cuperē: omnino negauit: quod ultimam operi manum adhuc nō adhibuisset. Modo ueto si satis absolutus est: & leuigatus: cura ut assequar. Plurimi eni facio successum: & grauitatem auctoris: quem Aristotelem puto: & Interpretis si lem: ac elegātiā. Post Antonium propono & offero quoq; tibi Martinum Rizonum grammaticum eruditissimū: optimis moribus: & religione pcipua pditum: qui tibi ad litteras adiumento: ad uirtutem exemplo utiq; erit: eū si tibi ascineris: quod p me efficies ita faciliter: ut satis quidē fuerit dixisse Mathæus optat me tuum esse. Aliud quod scribam modo non habeo. Sed tuas expecto: quas impigre reddito: Vale. uicissimque mi Serapbin ora.

Alia ad Seraphim de Quintiliano reddēdo Epi. XV.

Estiuo hoc tempore: torrētibusq; caloribus: qbus humana admodū corpora laborare: & uita ipsa quasi tædio sui affici solet: cū ab solitis meis euāgelii laboribus: & docēdi cura: atq; ab rerū diuinarū sacto sūmoq; studio ad lſarū humanarū dulcedinem me aliquāto uertissem: quo i illis peride: atq; i amœnissimo ocio pfugioq; qetis honestissimo intētionē: animūq; laxarē: usum est mihi ad hanc oblectationē: quæ ex his litteris quæritur: nostrū Quintilianū: qui apud te iam diu ē: me satis posse iuuare. Efficies igitur mi dulcissime Ser. si potes: & uis: ut liber ad nos iam reuertatur. Ea. n. mente officiosa & humanissima in me semper extitisti: ut lubens egeris: quæ me uelle putasti quemadmodū ego semp cōmodū tuū oē: nihilo secius: q̄ meum pōderaui. Quāobrem si iam liber tibi non uehementer inseruit: illum a te solutū expecto. Sin uero tibi usui ē admodū grato: illū ipsū. uel clauiuel cathena custodi. Quæ enim a te tecæpta cōmoditas fuerit: meam totam existimabo: quippe qui omnio nihil habeam tam meum: q̄ te mi suauissime Ser. De Quintiliano satis. Ad Episcopum ueronensem Epistolā dedi: quā si acceperit: quāti & fecerit cupio ex te cognoscere. Saluus ex me cōmunis pater sit Raphael: tuq; uale nostræ in Christo deliciæ.

Ad Cyprianum Bononiensem patrem & Concanonicum pro uocans ad scribendum Epistola. XVI.

u Ideo mihi Cypriane grauiter deliqsse q̄ i tāta nostra amicicia ad te scribo tā raro: aut certe cū scribo: amori ut inqs nō satisfacio tuo ita iā dudū breuissime scripsi. Facile nō mō patior mi o Cyp. ut neglecti officii me accuses: & omissiōe ac breuitate meaꝝ tātopere doleas: ueꝝ tua ista querela: quo illam grauiorē istituis: eo maiore me uoluptate & solatio afficit. Neq̃. n. ulla alia rōne tibi magis charus uideri possum: q̄ cum uitæ meæ omnis: mearumq̃ reꝝ: ac studiorum rationem tibi habendam putes. Suo. n. iure amicicia quæ amicoꝝ sunt facit esse cōmunia & eorum res oīs: ut ait Cicero: gratas splēdidiores reddit: & aduersis partiē: cōmunicāsq̃ leuiores. Bono igit̄ sis aio. Non cōmittam postac (mihi crede) ut me accusare epistolaꝝ uel breuitatis uel negligētiæ possis. Tu quoq̃ uideto ne dederim unā: q̄n ut ꝑtinus restituas alteram. Coges me sane ad scribendū cōtinuo: si ut Comicus inqt: par pari retuleris. Igitur quid ago quoniam explicari tibi optas. Inter fratres lætissimus uiuo: quorum exemplis: sanctisq̃ uirtutibus excitari facile possum: & sicurrētes illos: ardētesq̃: & alacres frigidus ego ac lērus cōsequi nequeo. Ex mori stu dia neq̃ post habeo: nescio operose satis an curiose agēs. Vēturo Ieiunio decretū Brixiæ mihi pulpitum audio: quē laborem quanto potero animo & nixu aggrediar. Tuas ad rem hanc maximam plane atq̃ diuinā orationes: & merita sancta desydero. post euāgeliū Veronam beato Angelo comite ibo: ubi te ad generalē Synodum nostram proficiscentem forte cōplectar. Meū de tolerandis aduersis dialogum: & ad uicentinos iuuenes nostros de studiis litraꝝ epistolā tibi & nicolao patri placuisse admodum lætor: & si ea quidem haud tanta cōmendatione sint digna: quanta ipsi amice iudicatis. Noster ille impresens abest ꝑfectus ad suos in patriam: quorum amore tenetur plusq̄ seruo xpī gtauiq̃ uiro conueniat: cum primum ad nos redierit: quod futuꝝ propediem spero: agam de reconciliando tibi homine & pace firmāda. Est nempe mirum immodum mihi molesta inter amicos animoꝝ dissensio. neq̃ est: quod mea ex consuetudine libentius suscipiam: maiore

studio contentioneq; expleam:q̃ cum possum:disidetes cōpone re. Tractatulum de diligendis inimicis:quē iādiu incboasti:ut ab soluas & hortor & rogo. Spero.n.ut hic tuus labor & tibi laudi & nobis usui sit aliqñ futurus. Et quanq̃ cura domestica: & reꝝ ge rendarum uaria iprobaq; sollicitudo: qua præpedītis:a scribēdo te sæpius auocet:age nihilominus quoad licet & expedit:ne quo tidianū& solitū omittas munus litteraꝝ. Hac enim lege cæteris rebus faciendum est satis: ut certe tibi ipsi non desis. Vale & me ut facis:ama:atq; inuicem ora.

Ad Cābiū Bossum Cōcanonicū familiaris. Epist. XVII.

q Voniā sumus ita distracti mi Cābi:& tā uasta terraꝝ inter capedie disiūcti: ut nullus prsus ad alteruꝫ sit fra trū acessus: sed Tabellarioꝝ aliorū neq; ulla sit copia: hoc detrimēti pferimus: ut carēdū nobis sit cōsuetudinis nostræ dulcedine: litteraꝝq; uicissitudine:ex quibus sane oriri fructus uberrimus solet: uoluptasq; q̃ maxia iter se dilgētibus. Q uo ties Deus bone ego suspiro: immo discrucior scire non posse mi Cābi qd ita i Insula agas.ubi Turco ꝓximus ades: & christiãoꝝ miserias pene oculis cernis:quas puto neminē tā irreligiosū: tam barbaꝝ:tā nihil unq̃ neq; de sua:neq; de alioꝝ salute extimescē tem:qui deflere:ac suspirare nō debeat. Fructum tamen illum & cōsuetudinis & litterarum: q nobis modo subducit: longior for sitā mora itermissioq; diutina reddet cumulatiorē: dulcioremq; præstabit. Post longa porro sitim auidius bibitur: fatigat:sq; cor poribus:& longum so:ē perpessis suauius capit' &' quietis & um bræ uoluptas.& diu quæsita sapidiora sūt poma:ac ut breuiter di cam:omnia ꝑclara raritas dedit: & summis affectibus natura dul cedinis:uim magnam admiscuit:eoq; fit:ut ubicūq; sit:ibi amet: q est uetus amicus.quod me'sentio erga te facere Cambi uenera bilis atq; sanctissime. Vale.

Ad Hermolaum Barbarum Re Veronensem Episcopum De re ditu suo ex legatione Veronā:& ciuiū Plausu Epistola. XVIII.

Ram per id tẽporis Veronæ:cũ ide discederes i galliã
e pontificis maximi iussu ꝑ ecclesiã: ꝓfectus. conspexi quanto tum mœrore:& aioꝝ cõsternatione te clerus:te Ciuitas tota abeũtem dimiserit. Id ẽt tu te potuisti ex equo digno scere:cũ eductus ex urbe fuisti. Sed illũ diẽ mihi ꝑpetua mẽoria cõsecratũ iprimis admiror cũ uniuersis religiosis & sanctimõiæ uiris ad illas tuas montanas ædes:& amœnissimos hortos laxãdi animi gratia cõuocatis post iocos & epulas:pcliuus i genuaq; co lapsus:dixisti ultimũ Vale. Humanũ non fuit:sed prope diuinũ: contemplari Episcopum genibus flexis stetisse: q̃diu i ãplexibus omnes & osculo pacis exciperet:subinde singuloꝝ preces pro se ad dominũ flagitãtẽ audire:& ueniã petetẽ:si quid in moribus:si quid in uerbis:quod Episcopũ nõ deceat:fuisset aliquãdo depre hensum. Ad ingentis huiusmodi charitatis & humilitatis excessũ uix fuit:qui posset uerbum referre. suspiriis & gemitibus omniũ ora cõplẽtibus:sed lachrymis potius utrinq; profusis: pars utra q; mœsta discessit:tu peregre:nos ad nostra cœnobia. His modo diebus cũ audiaĩ te rediisse:ipse patriæ admodum sum gratula tus:cui adempta lux sit restituta:cui denuo tã decoꝝ lumen efful serit:Te enim omnis religiosorum ordo. Te sacratæ uestales : Te primates ciuitatis. Te priuatæ omnes:& publicæ uoces petebant Ipsi parietes tuum aduẽtũ:ipsi montes:ipsaq; arbusta uocabant. Magna ciuitatis nostræ lætitia:magna fœlicitas:cui non humão cõsilio:sed diuina sorte contigerit pastor adeo charus qui colaĩ ab oĩbus:& isignis adeo princeps:cui nihil desit:quod de princi pe possit optari:in quo summa sunt oĩa:quæ pricipatũ exornant. Quid.n.potest esse beatius in rebus humanis:q̃ cum ii:qui uera pietate eximiaq; uirtute sunt præditi:imperent populis:& saluti ꝓsint animaꝝ:Taceo quod de te sentio:ne tibi tuas laudes ꝑdicã do uideat adulari:quod & mihi nõ sinit Religio:neq; tua mode stia solet optare. Verum hoc tãtũ fatebor ingenue(dabis ueniam Hermolae ꝑsul)pro charitate patriæ maiori tuæ laudi:digniori q; fortunæ semper inuidi:mihi tua legatio grauis:infensa curia:mo lestissima noua honoris accessio extitit:qua te aut ciuitati nostræ adeptum omnino: aut certo curriculo:absuturum esse putatem. Quod ẽt feci quoniã sic tuæ fœlicitati intelligebã conuenire q̃

maximeq semp fuisti lita℞ auidus:& appetens quietis & pacis. Quid oro tibi poterat curia pstare? qd suscepta legatio ē aut alte ra demādata ,puicia qd tuæ āte actæ uitæ nō uideret̄ aduersari?& legi contraire:quā tibi ipsi iam dudum præscripsisti? Huiusmodi n.est curia:hancq3 naturā habet:ut in illa aut nullo pacto:aut dif ficillime ratio studio℞ pietatis:& salutaris ocii haberi possit. Ad de q chara℞ esse pontificii:in magnis rebus uersari:locupletari red ditibus:insigniri pileo:gubernare q̄plurimos: q̄q̄ hæc contēplēt̄ uulgi oculi:& obstupescat turba imperita:Sapientes tamen a te meritate fortunæ dari magis:uel hodie censent:quā a uirtute con cedi. Tuus uero animus ingens & uerus cognitor sui:his fortunæ muneribus:nunq̄ potuit esse contentus: semp flagrauit cupidita te ueræ laudis:& amoī sempiternæ uirtutis:quam.nulla alia ratio ne assequi potes:nisi tibi ipsi uiuas ip̄rimis: partaq3 quotidianis laboribus doctrina:teq3 ipso fruare. Quod si unq̄ ita cōtraxeris: ac dimiseris aiu3 ut te obrui tāq̄ fluctu:sic ha℞ re℞ specie pmittas quod de tua prudētia iniquū ē dubitare:oēs adiudicabūt tua stu dia:in quibus tot labores:tot uigilias consumpsisti:nihil tibi con tulisse:sed neq3 ea te pp se ipa:ue℞ ut honoris & popularis glo riæ pedisequas coluisse:cū idcirco uel maxīe suscipiat̄: In his ela boret:ut oia hæc caduca & momētanea bōa:i quibus ē nulla fœli citas cōtēni possint:ut nihil plebeiū:nihil humile i bonis beatur. Quod quū ita sit tuæ sapiētiæ & moderatōis erit uiro℞ doctissi me:atq3 optime præsul:nihil cōmittere qđ nō pmittat tibi opinio hominū de studiis ac moribus tuis. Magis id uero pstare:id tueri qđ de te omniū cōsensus expectat:quod tua tibi uirtus imponit. Quæ oia certe custodies si tua uerona ab opifice rerū & modera tore deo optimo maximo tuæ curæ credita:æque chara tibi:ac tu illi extiterit. si uniuersorū ciuium saluti consulas:si animarū medea re langoribus:si inopum & miserorū clamores exaudias:si uirtu ti honores tribuas:si ingeniis faueas:si non mercenarii:sed pasto ris ac patris personam induas. Si deniq3 quū aliis feceris satis:ti bi ipsi non defueris:sed ut consueuisti certis quotidie horis apud te eris:tibi excubabis:tecūq3 consistes:quod satis tibi permittūt:& istius pontificatus moderata negocia:& nostræ ciuitatis mores p̄e gregii. Si postremo ppetua mēoria seruaueris:qđ i actibus aposto

lorum Episcopos cōmonens: præcepit Paulus. Attēdite uobis: & uniuerso gregi: in quo uos spiritus sanctus posuit Epōs regere ec clesiam dei: quā acquisiuit sanguine suo. Et illud quod senior es ī epistola sua obsecrat Petrus. Pascite q̄ ī uobis est gregē dei pro uidētes nō coacte: sed spontanee secundū deū: neq; turpis lucri gratia: sed uolūtarie: neq; dominātes ī cleris: sed forma facti gre gis. Vt cū apparuerit p̄nceps pastoꝝ: precipiatis imarcescibilē glo riæ coronā. Sed an satis prudens sum: qui mea epistola Episcopū instituendū putem? q̄ & sapientia: & uirtute eminet iter reliquos maximus? Neq;. n. ea est mihi cura: neq; id modo tracto: temerita tis quippe & amentiæ esset: ut ī puerbio est a Sue edoceri Miner ua & a puero uirum. Verū hæc ut scriberē effecit meus ī te amor nō uulgaris: & ingenita mihi patriæ pietas: quibus ita afficior: ut quādoq; & tuæ fœlicitatis: & illius salutis mihi habēda sit ratio. Vale humanitatis parens: & pontificum gloria.

Ad M. Al. Episcopū: patrem in domino Re. Epis. XVIIII.

I Onge ab officio recessisti tu pater urbis: & Pontifex: qui almo Palmaꝝ die pulpitū sanctum exturbari p̄miseris. Res quidem indigna: & a uero Pastore neq; paꝝ alie na: quem nō decet ab uberibus agnos pubescētes auellere: nec in domini agro Boui trituranti os infrenare: nisi euangelio christi Teatrales diaboli prætulerimus ludos. Non potui nō acquiescere his auctoribus. Ea societas mihi deditissima ē egoq; illi: audio te dicere Est quæso uir sapiēs & Pontifex sancte affectus ullus tātus aut gratia tā dulcis ulla: pp quā quis bonus ab hōestate: ueritateq; discedat? Nihil porro minus. In multa luce te episcopalis digni tas posuit: quæ egregia uirtute tuēda tibi ē. Nihil te uulgare. nihil reprehensibile decet. nihil irreligiosum. nihil indecoꝝ. Quin de bes existimare plebem tuā istam a domino creditam tibi esse ut il li pabula sancta: non ridendos ludos exhibeas. Pōe tibi parump ante oculos omniū inspectorē deū. pone uirtutē: pone officium: Agnosces tu te sapientissime quantum cōmiseris: Quod amico ego tibi calamo malui indicare: etiam humiliter: q̄ in concione la trare: q̄d a meis moribus tam sit alienū: q̄ omne teterrimum scelus.

Vale. & Epistolam libera a charitate profectam: tu quoq; libero animo lege: ac pro me ora.

Ad Ioanem Marchanouã philosophum de numismatibus dono transmissis Epistola. XX.

p Aucis ãte diebus allata mihi sunt duo argẽtea: & puetusta numismata: in quibus parte una facies gemiæ: indole regia. Parte aduersa in una imagũcula quædã inixa hastæ & redimita. In altera Ræda insedẽtẽ habẽs muliebrẽ effigiẽ: uectaq; currẽtibus eqs. Numismata hæc ego Ioãnes ad uoluptatẽ ubi satis sum cõspicatus: cœpi de te mox cogitare: q ãte oẽs uisus es mihi eo munusculo dignus: qppe qui soles post philosophiã: & ornamẽta doctriæ pictura: & illustriũ uirorũ imaginibus mireeqdem delectari: & post studia lĩarũ intentionẽ: & aium circa egregia hæc ãtiqtatis monumẽta remittere. Et id quidẽ optima rõe Ioãnes: Nã in cõtẽplandis: agnoscẽdisq; magnorũ: & illustrium uirorũ signis atq; imaginibus delectatio quædã pclara: & maxima surgit: instituto ac liberalissimo hoie digna: quæ optim i cuiusq; & sapientissimi animũ teneat: atq; demulceat: quẽ & sæpe ad eorũ decus imitãdũ alliciat: Vnde Maro in egregiã Romãorũ laudẽ illud posuisse crediderim. Excudent alii spirantia mollius æra: Credo equidem uiuos ducent de marmorẽ uultus. Nos longe equius delubra. Basilicas, aras, sacraq; abdita sanctissimorũ hominũ statuis: & imaginibus ornamus: atq; distinguimus: quas ituẽtes: ac uenerantes iterdũ magis icendimur: q ipsa quidẽ uel historia: uel predicatione, sic uiget i pictura uehemẽs ad æmulãdã pbitatem calcar & stimulus. Grato igitur aio donũ accipe non pcio: sed uetustate dignissimũ a me tibi debitũ pp officia i nos Canonicos omnis tua: & illa quidẽ crebra atq; pulcherrima. Vale Philosophiæ domicilũ: ac ornamẽtum, meq; ut facis ama. No.

Ad Bartholomæũ Placẽtinũ Cõcanonicũ Epistola. xxi.

q Voniã pximis hisce diebus ad te pamãde: ac suauis pr in dño scripsi copiosius: nõ ẽ quod scribã mõ aliud: nisi ut ualeas: meq; orationibus incãdentibus tuis ad ualitudinem adiuues: qui ẽt ut foueã: balneas porrectanas nunc peto: in quibus cum potus satis: mersus: lotusque fuero: ad uos protinus desyderatos desyderatus contendam Vale.

b Reuitatē epiſtolæ noli admirari Germāe cariſſime.Nō n.mihi ſatis qđ ſcribā:occurrit.Res ſane noſtras ex alte ris litteris:quas nudius quintus ad te dedi:potuiſti ple ne cognoſceř.Tuaꝗ uero reꝝ qm̄ ignarus ſum:qđ de iis plāe ſcri bā neqꝫ uideo.Igiť ſolūiid mihi reliqť:quo ſemp idigēs ſum:ut ad beatitudinē animi:& ad bonā corporis ualitudinē ſimul: quā nūc quæro p balnea opem exores mihi deuotis ꝑcibus tuis. Vale.

Ad Paulū Ferruphinū uenerabilē prēm & Cōcanonicum de predicationis labore recuſato. Epiſtola.XXIII.

o Mnibus rebus:quæ mihi moleſtæ accidere potuiſſentē ſane(crede mihi Paule)nulla moleſtior:ꝗ euāgelizatio nē ad Nouariēſes mea:quā & tu magnope expetis: & illi ardēter eff lagitāt:uobis haud poſſe ꝑſtare cōpotatōibus porre ſtanis fatigatus & fractus. Nā & ſi ſpūs: q aduerſus carnē ſemp ē ꝓmptus:hac i re ardētiſſimus certe:& plurimus ſit:qm̄ tamē ſine corporis ſeruitio neqꝫ lucubratiōes ſtudio ſuppeditare: neqꝫ ea: quæ ſcimus:cōmiſimuſqꝫ mēoriæ:idonee ꝓnūtiare ullo mō qui dē lingua:pectuſqꝫ ualet:fieri nō poteſt ut tantā iſtā ꝓuiciā ipreſē tiaꝝ aggrediar:quā iacturā:ſi in hoc iactura tamē ē ulla : noſtri q eto Nouariēſes & bono aio ferāt:ſuūqꝫ omnē iactēt i dño cogita tū:qm̄ neqꝫ q plantat:neqꝫ qui rigat aliquid ē:ſed deus:qui icre mentū dat:a quo præſtinatū quēpiā forſitan uatē ſunt habituri:q uberius ſeminet:atqꝫ fœlicius:& ualet omnia ſupra ꝗ ipſe. Aſt ite rim tamē tantū mihi illi icolumitatis:uiriūqꝫ precentur:ut ad eos: & cito ire: & uerbū dei tractare agilis poſſim aliquādo. Q uod ſi mihi dabiť:eoꝝ ꝓ ſalute neqꝫ ſtudio parcā neqꝫ ſudori:clangē te ſi nō tuba uel molli ſaltem tybia canēs.Vale: & quod optas ut poſſim ora·

Ad Bartholomæum Coſpū ciuē Bonon.i dormitiōe Antonii Li gnani Cōcanonici:& magnæ ſanctimoniæ:& nōis Viri Cōſola toria. Epiſtola. XXIIII.

e T ſi quidem uereor:ne dū tibi cōſolatoriū officiū præ ſtaꝛ enitor:ſtulta merito audacia abs te tādē ſignari poſ ſim q deſyderio excolēdiſſimi oli cōis pris.Antonii ita ꝑmorut aliorum conſolatione magis uideat indigere:ꝗ meam

tibi posse præstare:tua tñ me ita flexit Epistola:ut malim scribēdo ineptus uideri mihi:q̄ tacendo:tibi nō obseq. Tui. n. hōestissimi mores tua inocens uita:ac pudicissima:tuū & assiduum erga me studiū:tuaq; merita deuixere ita me tibi: ut nihil minus possim: q̄ tuæ probitati:quæ me rogat:morem nō gerere. Conabor ergo q̄ certe plus potero & tibi:& mihi hoc in mœrore:quo ambo cōfici mur:consolatiūculā:si domius id mihi dederit:adhibere aliquā. Deploramus Bartholomæe nostrā de tā optimo: integerrimoq; patre iacturā. Deploramus religiosanꝝ:& coēm rem nostrā omnē tam claꝝ ornamētū:& decus:amisisse. Deploramus & inclytam tuam urbē spirituali quodā pfugio:& salubri animaꝝ medicamē to dolenter orbatā. At cur nō potius ad mentē:rationēq; cōuersi: fœlicitati suæ cōgratulemur:ne nr̄m pp detrimentū:& illud qdē breue:& perexiguū:sempiternā illi gloriā:ac fœlicissimū cū deo æuū uideamur inuidisse:inferiores mūdi philosophoꝝ qui i Lelio inquit. Suis aūt incōmodis grauiter angi nō amici: sed se ipm a mantis esse? Quod cū ita sane sit:nihil ē prorsus quo iure dolea mus. Qui dederat eum nobis:ille abstulit:imo sustulit:& uictorē coronauit:diu dissolui cupientē:& esse cū xp̄o:cui sexagesimum ad usq; annū uixerat magis pfecto:q̄ mundo:mancipatus sacræ huic nostræ Regulari militiæ sub obedientiæ iugo ānos et unū de uigintī:i qua ita uixit:ut nō facile itelligā: an ea illi:an ille ei plus ornamētis laudisq; præstiterit. Repudianda iā itaq; lamēta cōprimēdi gemitus:& ab oculis abstergēdæ sunt lachrymæ. Et.n. uictores nō luctus seqꝰ:sed gloria:plausus: ouatio. Romam Ota tius ille unus ex Trigeminis remeās uictor:sorori plorāti ferro i eā stricto subitā intulit necē. Dauid Rex ægrotante paruulo filio mœstus ibat.in dolore atq; suspiriis:dies & noctes inquietus age bat:q idē eo emortuo ad tybias:organaq; sacris numeris cecinis se hilarisq; incessisse memoratur. Si mūdi Reges:si magnæ bene q; istitutæ res pu.suis meritis Ciuibus: iperatoribusq; fortissimis ob res domi forisue magnifice gestas:summos honores:triūphos q; deferūt:& uniuersi:q adsunt:plausuq; publicaq; lætitia eos ex tollūt:ac psecūtꝰ:quāto nos lōgius Antonio nr̄o: non mirteo gra mineo:laureoue folliō comā redimito:sed imortali gloria:cælesti q; triūpho iter beatas aias exultāti aggratulabimurꝰ q nō oppida

Cicero
Oratius.
Dauid

non castra uallum:fossamq; traiciens:corporalium hostiū cūeos penetrauit:urbes:populosq; deuicit:Sed se ipsum dum uixit:do muit:ac superauit:perpetuo cōtra domesticū hostem:carnis libidi nem bello dimicando.caducos honores:& mundi gloriaȝ omnē spernendo:uigiliis:ieiuniis:orationibus:corpus aīo mancipādo? De cæteris eius uirtutibus multis quidem & maxis nihil amplius dico:quas tu pio erga illum charitatis affectu luculenter & abūde in medium edduxisti:quas & ego tales:totq; esse intelligo:ut ca lamo a me haud facile quidem possint æquari:ne dixerim exorna ri.Q uid illi deesse ullo modo potuit:cui ꝓpriū semp: peculiaręq; fuit nihil cupere:nihil amare:nihil deniq; speciosum haberē:q̄ in nocentiam:q̄ iusticiam:q̄ pietatem:q̄ cælestium ardorem: diuinū q; seruiciū?Dolebimus igitur Bartholomee mi sapientissime:si deiq; plēissime illius morte: quæ in cōspectu dei ē ꝓciosa?Q ue remur nobis non āplius uiuere:qui Regi deo perpetuo uiuit?Cō plorabimus egregium illud corpus:elegantioq; membra cōcidis se:quæ ab humo quandoq;:ut propheta cū meminit Deo exulta bunt humiliata?Optabimus iterum deorsum nobis illū restitui: qui compotitur in sublimibus beatitate cum xp̄o?Improbi quidē simus:si tanto suo bono:fœlicitatiq; inuiderimus.Cunctoꝶ uero miserrimi:si quemadmodum ii:qui spem non habēt:de donniē tibus contristati fuerimus.Stultissimi quoq;:si iā abstersis lachry mis:omniq; extincto mœrore pro uiribus non annitamur : isude musq; quotidie:quo tādem & nos ab his corporeis nexibus libe rati secum deo in sæcula sempiterna fruamur.Vale.

Ad Florentium Patrem:& Concanonicum de Libris quæsitis: deq; fabrica illius multa cum laude. Epistola.XXV.

n Vper ad nos ueniens Bartholomeus noster retulit mi hi i cōstituenda Bibliotecha Bononiense tua ꝑte accu rate:auideq; operā dari:tuo q; nomine miꝶ i modum rogauit me:atq; obsecrauit in domino:ut quædā facultatis theo logicæ uolumina:quæ hic habēt̄ uēnalia:& uidere:& tractare nō grauer:meūq; de his iudiciū:& ꝓcia ad unguem tibi significem.

Studiū tuū hac i re pulcherrima mi Flo. nō mō pbo: Verꝫ & eē q̄ dē neminē puto: aut certe ppaucos: qbus æque gratū sit ac periucūdū atqꝫ mihi: qui sim fere ab ineūte ætate: licet parum utiliter exercitatus i litteris. Quare studio tuo isti: atqꝫ labori gratias summas habeo p partiuncula mea: quāq̄ hoc merito tuo sit pexiguū. Quid ē. n. quod & mihi: & studiosis reliquis: aut iucundius: aut utilius parare possis: q̄ diuinam librorꝫ supellectilē? Hæc sane res præcipua: atqꝫ una est: quæ ratione recte sanctequ uiuēdi cōtinet. quæ ad omnes casus hūanos. ad omne uitæ genus. ad omniū hominū cōditionē: atqꝫ naturā: siue remedia siue solatia: siue istituta colligit: atqꝫ suppeditat: quæ dēiqꝫ no- deo gratos. hominibus charos. religione: atqꝫ habitu efficit dignos. Quæ si qbus grata ullo mō est: nobis profecto gratissima esse debet: qbus abstractis a cæteris omibus mūdanis curis: atqꝫ illecebris nihil reliquitur: in quo post tractatā quotidianā rē sacrā uersemur honestius. Quinitā sæcularitet agunt. iis ad laxationē animi: & laborū reqē festiludorū dies lætissimaqꝫ spectacula alea. iaculū. pila. eqtatio. catus & uaria corporis libido pmittit: quæ nobis oio nulla sūt: q si huiusmodi istis priuatos litterarꝫ studia nō oblectāt nescio ne uiuamus neglecto hoc tā proprio animi bono: in quo nō parua ex parte: uitæ beatitudo consistit: animiqꝫ diuinitas alit. Sed quid tibi ista cōmemoro: q & tua sponte ad rem librariā satis es incitatus: quem pariter litterarū studia uehementer afficiūt? An nō magis immortali: atqꝫ optimo deo habēda ē gratia: & Patribus laus tribuēda: q ad cōmūe totius sacræ rei nostræ honorē: & ad sūmum loci istius emolumentū te duxere triēnio præficiēdū. Quid. n. dignius tuo isto i Prioratu potuisses efficere: q̄ contra omniū spē: quo niā fieri posse nō uidebatur: domū tā splendidulo: tāq usibus nostris idoneo: claustro clarisqꝫ porticibus dignificare? Quid modestius: cautiusque: q̄ ipos hortos pariete altiore circūdare: & a uiciniæ pspectu fratres oculere? Hæc sunt ueræ Præpositorꝫ laudes. No.
Hæc propria munera: ut qbus præsunt locis cōsulant: ut cōmunē rem tam diligenter curent: ut suorꝫ cōmodorum imemores: quicquid agunt ad publicam referant utilitatem. Atqui ingratum nō modo Florenti: uerum etiam ab ipsa quidem humanitate alienū censuerim: qui ea: quæ tam inflamato studio: tam utiliter: tam opportune: tam consulte agis: non probet: uisqꝫ uotis non faueat. No.

Quamobrem hos eqdē libros:de quibus est sermo:ut ipse rogas q̄ diligētissime & uidi & contrectaui nō semel modo:sed pluries Quatuordecim.n.uolumina sunt:inter quæ quattuor præ reliqs. uidelicet Sūmæ pars tertia Alexandri Ales. Primus & Quartus Aquinatis sancti.& Sententiaꝝ magister:ita polita & emendata ut nusq̄(dico uenalia)potiora putem inueniri posse.Reliqua ue ro huiusmodi sunt:ut ea neq̄ te uelle:neq̄ Fratrum quépiā opta re crediderim.Hoꝝ quatuor numū.xly.erit impensa:quā si potes atq̄ deliberas:nos admoneto:facturos diligenter qcqd ipse puta ueris:& gratias inde tibi ēt habituros.Vale:atq̄ mutuum ora.

Ad Bartholomæum Placentinum Concanonicum dulcissimum de officiosa illius charitate Epistola. XXVI.

Vnicam cū libellis uestris accepi.Oia ita studiose colligata:& accurate cōposita:ut nō mediocri plane diligentia i rbus ēt minimis Matthæi tui:usus uideare. Gaudeo plurimum amoré erga me tuū:iādudū mihi tamē pspectū sæpenumero:& quotidianis pene officiis experiri,tum falsum:& impbū reddis tritū prouerbiū illud facile interire deo cordibus:qui ab oculis absunt:Singulas & ego horas ago ferme tecum. Quæ meditor.quæ lego.quæ scribo.quæ actito nō minus:q̄ meo cum anímo:tecū uideor actitare:tuasq̄:cū ad me perferunt̄: exosculor literas:quas & doleo rariores habere. Molitus fueram causas non nullas honestas:atq̄ probabiles:ut ad te Barth. irem : quas infregere potiora negocia:iniuncta mihi a conscriptis patribus generali in Synodo nostra:Quod cū nō possim:ut nostrū philippū: futuꝝ mecū uentura quadragesima i laboꝛ euāgelii sociū: ad me redire iubeas:te eqdē maxime rogo:& illū:ut maturet reditū hortor:cui si quid opis necesse ad iter extiterit: benefica charitas illi suppeditet tua:& me in illo existimet adiuuisse. Ah meus Nutricius.meus Esculapius.meus & Mercurius est:cuius labore:& diligentia uitam teneo:ac luce fungor.Facturus quoq̄ es rem mihi gratam si Commentariolū meum in Rhetoricam & quinq̄ Ciceronis Orationes p eundē ad me amice transmiseris:eo. n. opus ē admodū mihi:itroducturo nōnullos ad hæc studia ex discipulis

& fratribus nostris. Orationem magni Timothei nostri: quam ue hementer optas: in manibus ipse non hēo. Legi tamen illam ā teaq̄ a nobis Venetias proficisceretur Timotheus. Eam consequi propediem tui causa curabo mi Bar. diligenter. Rem uidebis or natissimam: ac longiusculam: & a quo manauit: auctorē exprimē tē: Q uā qui uidit doctissimus q̄sq̄ ꝓbauit. Vale: uicissim q̄ ora.

Ad Antoniū Gradinigū Patriciū Venetū con gratulatio de restituta dignitate Epis. XXVII.

n VIlas unq̄ Antoni ad te libētius dedi: q̄ modo istas: q bus tibi i christo cōgratulor: mihiq̄ gaudeo de digni tate omni: & laude restituta: quæ adēpta tibi fuerat eoꝝ prauitate: q corrupti: & alieati iudæoꝝ pecunia te infensū sēatui fecerant. Ita mihi semp persuadebā: & pollicebar: futuꝝ tempus: quo egregia tua uirtus: & magna fides agnoscēda. eīgēdaq̄ so ret: & quāto magis aduersabant̄ tibi tēpor: hominūq̄ nequicia: plus ego deo fidebā: & ex tua cōstātia me ita solabar: ut nō detri mentū: indignitatēq̄ te mi Antoni tā subiisse: q̄ fructū & laudē acquisisse mihi uiderere. Non te prostrauit: sed extulit: nō defor mauit: sed honestiorē reddit i te grassata puersitas. Sicut auꝝ ex plorat̄ igni: sic tua uirtus explorata est rebus aduersis: quæ semp rutilans: semp flauescens: ad ultimū tandē perfectionis enasit: ne q̄ tibi unq̄ fortuna tantū profuisset secūda: quātū profuit aduer sa: si nō potius diuina examinatio appellanda est ista: q̄ certe for tuna. Q uāq̄ quid ēt prohibet fortunā nominari: quæ deo præcel lēti & sempiterno acillat̄: cuius uim: & rationē: & si mens nō cō prehēdit humana: illius tamē præordinator: & cognitor est deus: cuius illa subit: & implet imperium tanq̄ serua: atq̄ pedisequa ? Tu hāc insultantem tibi ellusisti. furentem terruisti. impetentem ꝓstrauisti. Viue uictor: & deo pange laudes: hymnisq̄ sacrifica: qui a te semp inuocatus: semperq̄ laudatus dedit malis his finē: & sancti senatus oculos ad ueritatem aperuit: & primam tuā om nem dignitatem & laudem tibi restituit. Q uæ res mihi plane tā tæ læticiæ: atq̄ solatio est: ut non possim (fateor quidem) id satis litteris explicare ita me christiani nominis zelus: & odium contra

Exploratio uirtutis.

No. qd for tuna.

m

maleficorum iudæorum incendit. Spero ad paucos forsitan dies me faciet dominus Iesus tuis amplexibus dignũ: quod ut ita sit: opto:oroq;. Interim uale patriciorum sanctissime: ac pro me ora. Paduæ ex sancto Ioanne in uitidario. VI. Kl. Nouembres.

Ad Ioannem Ludouicum Bossum Consolatoria in patris funere efficax & aurea tota Epistola.xxyiii.

n Isi ego existimarẽ te tãto mi Ioannes Ludouice animo & pectore esse:ut omnes reꝝ euẽtus:& uitæ huius miserabiles casus iã aut ferre:aut superare posses:equidẽ ausus nunq̃ fuissem te in tãto domus tuæ uulnere consternatum solari: sed neq; arbitratus ullo sane modo fuissẽ mea me epistola i flexibili animo tuo:acerbissimoq; dolori potuisse mederi. Destitissem ꝑfecto ab hoc consolandi munere: neq; calamus uenisset ad digitos. At uero ut primum ipsius Genitoris tui: uiri quidem i tegerrimi:& sine exceptione laudãdi:obitus ẽ mihi nũciatus: ide usq; non destiti de te cogitare:teq; penes esse. Visus sũ uidere te multas emisisse lachrymas: ex imo pectore multa traxisse suspiria multis & iulxisse gemitibus. Moxq; i Iesũ cõuersum:illi gratias egisse: illius suauia & itima efflagitasse solacia: & s.. cis tãdẽ oculis acclamasse Viuat tibi domine Iesu Pater hic meus:ꝑ quem beatæ omnes æternum animæ uiuunt. Quiescat i te tãdem liber. tãdem securus. tandem æternus. Excipe illum ex hoc humili:depressõ:terrenoq; domicilio i apertum & clarum cælum. i tutissimam requiem.iq; Sabbatum sanctũ tuum:& delicatum: ubi carnis huius excussa atra:crassaq; caligine te Regẽ i decore suo fœlix aspiciat.te in splendoribus sanctorum:& fulgore immẽsæ gloriæ tuæ æuo sempiterno fruatur. Ne reminiscare domine peccata eius:& iuuentutis:& ignorantiæ ignosce delictis. Te alterutrum intuitus sum factitantẽ mi Lodouice:ut & humanitati simul:& animi cõstantiæ partẽ:iusq; tui faceres:ut pietatis simul & grauitatis egregium habitum prææferres ac declarares:in quo ut nihil asperum & agreste ita & nihil muliebre:ac summissum esse uideret. Vegꝫ n. uero cum eximia tua uirtus mihi quidem perspecta iam pridẽ: cum summa opinio concœpta de moribus:cum studia bonaꝶ artium a te suscepta ad leniendũ mœrorem possint tibi firmissima

adhibere remedia: & custodes tui animi esse: quid est etiam: quod possim præterea tibi præcipere? tibi psuadere? abs te rogare? Quod usq; quaq; nõ doleas? Sed hoc feritatis: & lapidei magis: q̃ fortis animi est. Non sum stoicus: qui toruo supercilio tam rigidam tibi tãq; peregrinam philosophiam imperem: qui lego deum: & saluatorem meum fleuisse super mortuo Lazaro. & Dauid cælestem uatem: & diuinæ mẽtis: ac spiritus plenum morte Absolonis filii dolenter fleuisse: & funera Saulis & Ionathæ grauiter igemuisse. Aut ut fletui modum iponas? Sed iam dixi id te (ut puto) effecisse. Quo autem animo sit Magdalena atq; Helisabet: altera tibi mater: altera soror: id magis animũ pulsat atq; sollicitat: q̃ uereor ne illæ dolor per lõgum uitæ tempus nihil quietis inueniat: neque uoces ullas audiat salutares. Nimius erat alterius i uirum. alterius i parentem amor. nimia fides. nimia pietas. Putabũt sibi plus arreptum: q̃ ullis sui sæculi: & sexus unq̃ mortalibus De quibus cogitãti mihi primũ se obtulit nescio quo iniquo præsagio Octauia Augusti soror: cuius de Marcello mœsticia talis per omnem uitã extitit: qualis in funere: ut obturatas semp aures tenuerit ad omne remedium: atq; solatium: & qđ grauius erat: matres odio habuerit reliquas: neq; suæ Liuiæ parcẽs. Sed iniqua ẽ sua ista existimatio: si propterea plus dolẽt: q̃ illo careant: q̃ quidem lætent: q̃ tã diu illum habuerint Illum inq̃ ut uirum optimum: sic sapientem sic consultissimum. sic consularem. sic omni munere publico: & priuato ornatissimum: quod plane si facere omiserint: erit id animi potius sibi immoderate afficientis: q̃ amicum diligentis indicium. An nõ satis quoq; clarum perturbatæ rationis: & igrati aĩ argumẽtũ ẽ flere eum: qui ex his erumnis: quibus inuoluimur: fœlix excessit? & nõ magis deo optimo maximo gratias agere: atque non cogitare q̃diu diuino bñficio sibi præstitus sit? q̃ suauis fuerit uitæ eius cõiunctio? q̃ fructuosa suis tanti uiri auctoritas? Impbus sane est: qui finem beneficii damnum putat: qui datorem eã conditione esse uult: ut arbitrio careat repetendi: uel certe: si repetit iniuriam irroget. Audio illas. Ingemiscimus amoris causa: non damni. Si amor est: in Amati bono quiescat. Si nõ quiescit: non amor. sed auiditas improba est. Lachrymis hactenus cæcoq; mœrori datum est satis. Iam consurgat animus. Iam perturbationi: ac;

Christus. Dauid.

Octauia.

Optima [illegible]

Nõ [illegible]

mētis caligini.nō alitei:q̄ sol i tenebrosis:rōnis splendor ellucea Non excæcetur oculus ueritatis:ut credatur noster mortuus Antonius. Viuit profecto adhuc uiuetq; spacio innumerabilium sæculorum. Domui suæ inter suoꝝ oscula & āplexus Vale dixit. Vos præcessit:non dimisit. Licuit dulcissimæ Coniugi. licuit liberis. licuit charis omnibus:atq; gentilibus.licuit uernaculis pueris:ac nutriciis pium extremi oris audire sermonem. Vos filios ætate firma.uos bonis moribus:bonisq; artibus īstitutos. uos hōestis diuitiis:ac honoribus cumulatos reliq̄t. Vxorem uero quāq̄ uiduam: nihilominus matrem pulcherrimæ sobolis dimisit filiisq; lætantem. Adiiciamus ꝙ ad id ætatis iam uenerat:ut molesta iam illi esset longior in corpore mora. Sæpe.n.referentē eū recolo illud sapientis Elogium. Tedet aīam meā uitæ meæ: uidētem mala:quæ fiunt sub sole:& discrimina:qbus subiecta ē salus semp : atq; hominis uita. Satis uixi:superq;. Quod reliquū ē:id labor:& dolor: tumultusq;:& afflictio spūs. Iam ingrauatā ætatē excipiēt morbi: tristisq; senecta. Vellem uacationem a Curia. Vellē sepositis cōsultorum codicibus cum seruis Iesu xp̄i rebus cælestibus inhiare. Vellem preciosam margaritam:quæ hoc corpusculo : tanq̄ operimento contegit:atq; occulitur:Parenti:& saluatori deo reddere immaculatam:& cādidam. Pro me Matthæe dulcis & optime cū tuis Confratribus suppliciter Iesum exora. In tanta rerum mutabilitate:circūfusisq; periculis undiq; nihil certum intueor: nihil tutum:nisi quod bene præteriit. Beatosq; eos tantū dici posse cōiector:qui in domino moriunt:si in domino:qui uita ē: ulli iam mori queūt. Ego forensibus:& senatoriis curis:familiaribusq; negociis tāq̄ uisco implicor:ac fluctibus obruor. Vtinam meam cimbam aliquando statio tuta recipiat. Libet hoc loco mihi Io. Lodouice illud proclamare:quod Aneus inquit: O ignaros maiorū suorum:quibus non mors ut optimum inuentum naturæ laudatur: quæ siue fœlicitatem icludit: siue calamitatē repellit: siue facietatem:& lassitudiem terminat:siue iuuenile æuum: dū meliora sperantur: i flore deducit: siue pueritiam ante duriores gradus reuocatorum nibus finis.multis remedium:quibusdam uotū . de nullis melius merita:q̄ de iis:ad quos uenit anteq̄ uocaretur. Atqui multa & sæculi huius:& familiæ nostre exempla pspeximus. Theodoro & Aluisino:primaris Bossiæ domus:& magnis i re publica ui

Vox sapiētis

Exempla Ruinæ

ris cũ staret libertas:diutius uixisse non.infœlicitas fuit? Non ne sera mors grauiorem illis miseriam attulit?cũ alter re Mediolanē sicut diximus:libera:sed discordiis factionibusq3 ciuilibus perturbata:maximis prius honoribus habitis: summis & prius magistratibus susceptis:ad extremũ & carceres teterrimos exptus & uincũ la:tabe: squaloreq3 consumptus:ante totius ciuitatis conspectum ceruicem reuerẽdam: & libertatis auctorem coactus est lictori sũ mittere:& ante Prætorium abscissum caput:& fœdatum sãguine corpus nõ parua mora permissum est iacere ludibrio? Alter uero i castris sfortianis sagytta petitus i corde:animam nullo dato spiritu repẽte piecerit? Taceo reliquas clades huius nostræ familiæ: quibus nõ est satis epistola: sed cudẽda magis esset funesta aliq̃ Tragœdia. Non mala igitur mors opportuna:nõ detestabilis.nõ fugienda. Omnes unus aliquãdo exitus habet: & paruis distiguimur spaciis:aliudq3 nihil est uita:q̃ cursus ad mortem. In procinctu stet animus:& talibus munitus uirtutum præsidiis: ut & florẽtibus:& cadentibus rebus par semp sibi: idemq3 permaneat: neq3 mortem ad se uenientem ita pertimescat:ut illam tanq̃ summum malum refugiat. Hæc uero christiana: sanctaq3 philosophia nos intrepidos efficiet: a q̃ docebimur humanum animum: si hoc dictu fas est:nullo minori pmio: q̃ deo ipso fieri posse cõtentũ. Eo eni redeat:si fœlix fore optat:ũde decerptus est: necesse utiq3 est. Mortalia immortales:Terrena cælestes.caduca mãsura nõ explẽt. Quare hãc lucẽ:ut exiliũ aspiciamus.hoc domicilhũ ut teterrimũ carcerem horreamus.hoc ergastulum læti exuamus. Tuti erimus ubiq3:& itrepidi:si nullũ diem effluere sinemus sine meditatione & studio mortis: quæ:omnes p horas se infert incerta: quod ut facias mi Lodouice suadeo tibi: tuisq3 õnibus ex corde q̃maxime. Vale.Ex monasterio nostro ueneto.iii. Nõas Apriles. Mccccl.xv. No.

Ad Ioanẽ Lodouicũ Bossũ:clarum Equitẽ:& Consularẽ Virũ cõmendatitia: & de opusculo ad eũ trãsmisso. Epistola.XXViiii

e um fulcho:q ad te perfert meas istas Ioannes lodouice carissime:& dulcis:& sãcta diutiaq3 ẽt mihi est cõsuetudo: a quo plũe religiose dilectus:& cultus sẽp admodũ

fui. Is mediolanũ uenit sua quadã litigiosa de causa: quã cognituros tuis iste spectabilis: & salutaris ẽ Magistratus ducalis iusticiæ. Annos tris se fatigatum frustra cõtinua crastinatiõe magno pete querit. Impensis & detrimẽtis extra patriam crumena nõ illi tam diu sufficit. Alia incommoda & detrimẽta sunt multa: quæ sæpius eo qdem absente Vxor. liberi. omnisq; familia patit. A me petiit tibi commẽdari: cuius auspicio atq; uirtute: modo uelis: rem putat suam duci posse ad exitum facile. Id si ita est: ut esse eqdem puto: a te mi Lodouice per pietatem omnẽ tuam exposco atq; efflagito: ut iudicata q̃ maturius fieri potest causa huiusmodi istæ remittatur ad suos: aut uictor: aut uictus: ut fas: iusticiaq; exegerit: atq; poposcerit. Quod si tu unus fortasse nõ potes: ad hoc ei te cum collegas ex charitate concilia. Senatoresq; conscriptos: ne sẽ p cruciatus: ut hactenus uitã uiuat tristiorẽ morte utiq; ipsa. Eidẽ pterea dedi ad te perferendum Libellũ: quẽ modo de gerendo Magistratu: iustitiaq; colenda cõscripsi. Munus tibi mi Io. Lodouice dicatum. In quo agnosces quantum te amo: quãtiq; te facio. Siqdem ille erit tibi creber in manibus: & ueluti peculiarem uitæ tuæ Pedagogum Speculũq; clarissimũ ãte oculos fixeris: i quo cõtemplere quid agas: quid omittas: quid sequare: quid fugias: nihil uereor ne minus: q̃ beate: q̃ & sanctissime uiuas: ne quidẽ recte: atq; honeste. Sed pauca de Opusculo isto promittẽda sũt modo: quoniam per se illud habunde loquet. A te admoneri tamen uehementer opto q̃ noster hic labor tibi gratus extiterit: q & precabor etiam ut ex illo proficias: sempq; melior fias: atq; ita cælo dignus euadas. Vale: & me Genitrici: fratriq; commenda. Mantuæ ex sancto Vito nostro Idibus Octobribus.

Ad Timotheũ patrem de utriusq; discessu mœrens Epis. XXX.

S Vmma tua & incredibilis erga me Charitas Timothee pater & si nullo lraꝝ testimonio egebat: ut ex quo tu me diligere: ego colere & reuereri te cœpi. eguit nũquã: iucũdissima tamẽ extitit mihi commemoratio tam immẽsi acerbiq; doloris: quem cœpit aius tuus in nostro ex urbe Papia discessu cum alter Hierosolimam sanctam: alter Mediolanum concessurus: mœstus atq; collachrymans inuicẽ ualefecimus. Fateor equi

dem mihi id contigisse:quo tibi:ut eo die toto mœstissimus ine rim gemens semp atqȝ suspirans.nullum comiti uerbū reddens aut faciens:sed mecum colloquens. Quo tu nunc pergis sine Timotheo Mathæe? Qualis iam uita filii patre a se distracto? Qualis uita patris etiam sine filio:cogitationum & consiliorum suorum participe semper & conscio? O sors dira.quæ amantes ita disiungis:quæ filium a parēte dissocias. Videbo te ne amplius mea lux Timothee? Audiam concionantem? Astabo lateri? contemplabor tuos gestus? admirabor tua tanta ornamēta uirtutum? Inter ista lamenta atqȝ suspiria ille mihi sane consumptus est dies. Sed alteroqui Mediolani mihi primus illuxit:ea omnia: quæ potiora mihi pater iniunxeras:recte confeci:deqȝ singulis te feci & protinus certiorem:pro quibus tuis in litteris nuperime mihi gratias habes: & eas quidem accumulatas & maximas: sed sane indebitas & superuacaneas: quoniam tuum cum ad uotum exequor aliquid:nō tum mihi officium prestare uideri possum:sed reddere:qui a te acœpi quæ bonis nullis humanis possint æquari: Religiosam uitā ac salutarem:& sacrarum præterea initia litterarum. Quare cum satisfacio officio meo:& immortalibus tuis erga me meritis:noli in referenda gratia tam diligens esse. Vtere tuo iure omnimode:& perēnem auctoritatē: paternumqȝ imperium tibi serua. Intellexi præterea te istic aliquot dies uentris profluuio affectū. quæ res fuit magnæ mihi tristitiæ. qui uideā rem christianam hoc tempore afflictam tua opera: taliumqȝ uirorum indigere q̄maxime:p qua Religiosi omnes. clariqȝ præcones labores. atqȝ pericula subire debeant usqȝ ad necē:ut nostros maiores priscis temporibus legimus fastitasse. Torpēt hominum corda & afflictis ecclesiæ rebus neqȝ Reges neqȝ populi ulli succurrunt: nisi sanctis & publicis īflammati forsitā uocibus: i quo beato dicēdi genere te sie cōtto uersia omnes agnoscūt plus posse:q̄ cæteros. Visitaui nudius tertius Blancā Mariā Mediolani principē:fuitqȝ de te nō modicus inter nos sermo. Illa religiosissima atque sanctissima cupit tibi cordi fore: cū loca beata tetigeris: quod ego quoqȝ filius atqȝ discipulus ardentius facio. Vale natum diadema sāctissimum. Ex Vrbe Mediolano Nonis Maiis. No:

Ad Timotheum de Dignitate illi collata: deq3 ipsius uirtutibus multa. Epistola. xxxi.

q Vod ardebam agnoscere de tibi delata Pontificali dignitate ista tua: explicauit ex ordine atque plenissime nunc mihi Matthæus Casalensis Religiosus sane optimus: & utiq3 nr̃m admodũ deditus: qui ad nos cõ diuertisset magdãdiei partẽ de te tuisq3 rebus mecũ colloquens uenuste & amice cõsumpsit: a quo q rebus affuit: cũ accæpetim ad Insulã & Põtificatũ te nõ sponte ueisse: sed iussum & euocatũ ut Aaron: eq dẽ prosiliui exultauiq3 lætitia. Sciebã supiore tua uita pleræq3 ad mitrã puenire te potuisse: Nicolao præsertim Pioq3 Pontificibus quod recusasti. neglexisti. cõtẽpsisti: & eorũ de te cogitatiões elusisti. Quo aio cũ et eẽs: uenit tẽpus. magis isperatũ: q̃ præuisum: quo Paulus Põtifex te absentẽ uocauit: & quãtũ licuit renitẽtẽ: te sacro deniq3 præsulũ ordini ãnumerauit: & qdẽ diuino nutu ac æternæ puidẽtiæ dono hoc factũ esse crediderim: ut q: dum ætas floruit: & uiguit corporis robur te ipm i uerbo dei atq3 doctina exercuisti icõparabili (pace oium dixerim) gloria: fructuq3 animarũ: ingrauescente tandẽ ætate: quæ acres illos corporis motus: uehementesq3 spiritus extenuare solet ac frangere: ei ordini adiũctus eẽs: atq3 eo in loco sita uirtus & dignitas tua: ubi puidẽtia. consilio: auctoritate. sapientia rẽ christianã iuuare posses: & pditos mores ad ueterẽ religionẽ: & sanctimoniã reuocare. Et qdẽ Vrbes ac populos perbeatos: si ex hac scola Iesu xpi pmulti ad ecclesiasticos
No. gradus tollerentur: quales uidimus Eugeniũ Pontificẽ summũ.
Eugenius. Antonium Corarum Cardinalem. Laurentium Iustinianum Ve
Antonius. netorum Patriarcham. Antonium Florentinorũ Archiepiscopum
Laurẽtius. Ioannem Iesuatum Ferrariæ presulem: & priscis tẽporibus innu
Antonius. merabiles legimus sanctissimos hoies ac pene diuios: q de mona
Ioannes. steriis: uitaq3 humillima ad mittras summãq3 thiaram & maiestatem peruenere. An nos christiani subdubitabimus de fœlicitate: nostraq3 salute: si nobis præsint: q & optimi sint & sapiẽtes: quã
Plato. do de suis Plato Ethnicis hoc tm̃ boni sperauerit: qui & p̃dicaret beatum tum fore genus humanum: cum aut sapiẽtes regerẽt: aut
Claudiãus. Reges sapere inciperent? Quod qdẽ ipsum egregie Claudiãus his uersibus cecinit. Componitur orbis.

Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent ut uita regentis.
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.

Sed addit tamen Casalensis noster post mutationẽ istam tuam nunquam te lætum ispexisse: sed conqueri nõ cessantem q̃ sancta religionis tunica: habituq; mutato: ꝓpositum tuum ad postremum uitæ non traxeris. Traxisti satis: quia trahere uolebas: neque religiosa induméta mutasti: si animũ non mutasti. Sed neq; debes formidare commisso tibi gregi non posse sufficere: qui triginta ferme ãnos Italiam omnem publicis uocibus instituere nõ cessasti. Verũ ut uideo: iam quasi stipendium laboꝝ tuorum quietẽ cellulæ & præclaꝝ ocium studiorum meditabare. Sed amabo qd a te tua studia exigunt: nisi excellentem illam uirtutẽ mi Ti. quæ tota in actione consistit? & quoties oporteat: exprimendum non modo sudorem, sed suscipiendos etiam extremos admonet cruciatus? Tu: qui tamdiu uineam domini: uineam sanctam & electã ex omnibus curas, imitare bonos agricolas: q quãdiu annosos artus spiritus agitat, labori non cædunt: nec stiuam, uomerem, aut sarculum deserunt: aut si ista non possunt: leuiora obeunt. Sedentes præcipiunt, labores aliis impartiunt. domi seruant. & parcunt. Nihil ego uereor cum in re modica fidelis extiteris: quin in multa constitutus inueniendus sis fidelissimus: & qui religiosam nostram hanc rem ex parua magnam fecisti: ornasti: illustrasti: non longe præclarius totum sacrosanctæ ecclesiæ corpus aliquãdo uel decorandum: uel adiuuandum per te quidem sit: ac primum illũ Timotheum Pauli prius discipulum: deinde præconem atque põtificem non imiteris: cuius illustre nomen hereditasti. Quid est per deum tanti: quod ingens tuus animus tentare non audeat? Quid industriæ: quid artis: quod tuum ingenium acutissimum capere non possit: atq; non cœperit? qui hominum mores: qui gẽtium ritus: quæ populorum leges: quæ res prioribus sæculis: nedũ nostra memoria gestæ quæ te prætereant? Omitto modestiam. fortitudinẽ animi: prudentiãq; tuã: quas: sane uirtutes magis possũ admirari: q̃ ad unguẽ laudare. Omitto liberalitatẽ naturæ: hũanitatẽ: comitatẽ: cæterasq; tuas huiusmõi & animi: & corpis dotes: quæ notæ sunt oibus: qui tecũ aliquando uixerunt. His uirtutibus quasi armis cælestibus undique tectus nõ hæreditatẽ domini de

No.

No. similitudine

moderatione falli nō possum:cū huiusmodi hominibus ꝑtuis or namētis purgatio ac dimicatio pene quotidiana suscipiēda est:i quo quidem multis satis facio:interdum & ꝑficio nihil. Et sane mihi grauior esse uidet status spectati hominis: q̄ obscuri. mani festæq; uirtutis:q̄ incognitæ. Nam qui obscurus & ignotus ē: in hoc ante stat ei:qui clarus & conspicuus habet:ꝙ nullis obserua tur oculis:nullas reprehensiones:notasq; cēsorias incurrit.nullas & simultates exercet.Illustri uero:gloria uniuersi temporis maxi mis laboribus parta nullo ēt quādoq; errato uel culpa eripit.Sed iam hoc minimū nobis:qui magis ad oculos dei:q̄ hominū uiui mus:& Samaritanum sequimur nīm Paulumq; ecclesiæ sanctæ doctorē per infamiā & bonā famā currentē & ubiq; rsonantem. Christi bonus odor aliis est odor uitæ in uitā.aliis ē odor mortis i mortē.Diuinū quiddā ē pricipatus atq; potestas. Nefarium exe crandū:capitaleq; Ambitio: qua incensus nūq̄ fuit animus tuus Quod ꝑ uirtutē meruisti:certe possides iuste:etiāq; recte admini strabis.neq; meo quidem iudicio quicq̄ poteris unq̄ nō laudabi liter gerer:si non omnino a te ipso discesseris.Hæc in eos scripse rim:qui tantopere aliis sapere se putāt:ut semp sibi ipsis desipiāt: & qui talia uerbis Herculeis inuadunt:& de uirtute loquentes in se nihil habent honesti:ut paulo uerecundius: q̄ Satyrus loquat. Iam uero & amicis officiosus uideat. Henricus frater: & Leonar dus Pellegrinus:& cum his Margarita religiosissima fœminaꝗ: tibi & cognatione & charitate deuincta.Itēq; Cornelia Turrēsis & Angela Guariēta Ancillæ Christi Seraphicæ:& fratrum ꝑmul ti:quos nō nomino:ne mihi sit opus cathalogū texere se se tuæ di gnationi iter:iterꝗ; cōmendant mutuas a te orationes expeten tes. Vale. Veronæ. Klls Sextilibus. Mcccclxyii.

No.

No.

Altera ad Timotheū Archiepiscopū de ꝑpetuo desyderio sui:& ut in uerbo laboret atque doctrina. Epis. xxxiii.

I nullū aliū sensū nisi oculoꝝ natura dedisset hoībus nihilq; aliud cerneremus:nisi q̄d sub ipo uēit aspectu: haud eqdē possem desyderiū tuū æquo aio ferre Timo thee pater & domine:cum tu Illyricum sine me teneas littus:ego sine te patriam dulcem:charosq; penates:Nunc uero clemēti dei

consilio:prouidētiaqʒ beneficia cum attributa sit mens ipsa hominum generi:quæ tantum uigoris habet:tamqʒ subitos & alacres motus ut exeat & uaget ubicunqʒ uoluerit:nusquanqʒ locus sit: quem illa penetrare:intueri:perspicereqʒ non possit:nulla æque res:de qua & cogitare:& cuius non cōminisci etiam illa psumat: do operam equidem:ut tecum sim cogitatione fere ppetua:atque ita te uideo:te audio te alloquor:te cōplector:tuaque mihi passim & occurrit imago:simulqʒ:cū oblectari suauius cupio:inani pictura:quæ tuā ex uero similitudinē refert:oculos mulceo. Illud unū deesse mihi uidet:quod mēs ipsa cōseq neqt:ut tu: quæ sæpe de te cogito:aut quæ scire te opto intelligas. Sed in hoc satis iuuat epistola:quæ uox inanimata:sed tamen obsequens extat:atqʒ morigera:in qua danda ad te me nunq̄ segnem Timotheedepre hēdi:quin pdigum magis:te sæpe plusquam par fuit patiorem. Verū magnopere nunc cœpisti satis facere mihi una hac:quæ intus & intergo ad fimbrias usqʒ conscripta mihi ambas maūs impleuit:in qua eū uitæ modum atqʒ rationē:quam suscepisse te ings: q̄ maxime probo & effero. Neqʒ dubium unq̄ mihi fuit: quin ita faceres. Noui animū sanctū & generosum tuum. noui igenium. noui naturam. noui & uirtutem admirabilem tuam. Quid pōt porro aliud persuaderi tibi:q̄ quod i pse persuasisti? ut te ipsum primū cures:deinde domini gregem:qui sæpe si uocem audierit tuam:quæ multis iam populis & Italiæ Ciuitatibus salutem pepe rit:quid fœlicitatis deus immortalis asseqt? Exerce itaqʒ ad hanc te pietatem Tim. & talentū hoc grande creditum tibi largiter ex pende. Habes:ut est fama:ciues graues & perurbanos:sed luce ueritatis:fidelisqʒ doctrinæ indigentes:quoꝝ ingens cura tibi ē suscipiēda. At pter Ciues & urbem. undiqʒ infidelitas atqʒ hereses circunfusæ dicuntur:quæ extirpandæ tibi erunt ne zizanium set pat i tritico:& ifœlix se tollat loliū:ac steriles dominentur auenæ. Quod plāe faciēs āteactæ tuæ uitæ:nōiqʒ iseruies. negligēs: ōnis deformata erit uita superior: a quo crimine nō aliter:q̄ a censura teterrima tibi est abhorrēdum. Vale Veronæ Idibus Octobribus.

Ad Celsum monachū de nimis amice approbato Dialogo: deqʒ illius singulari doctrina. Epistola.xxxiiii.

N domio plutimũ ſalue uenerãde mi Celſe. Perbeatus
i eẽ & dici facile poſſem: ſi quãtũ ſua i epiſtola: uerſibus
q; mihi tribuit uenerabilis & amica Charitas tua: tantũ
ſuſtinere laudis mea paruitas poſſet. Meuſq; de ueris ac ſalutari
bus ai gaudiis Dialogus: quẽ legiſti nup: ſi is eſſet: quẽ prædicas:
accũberet ẽt ſine conuitio iter uolumina ipſa Platonis: diuique
Hieronymi noſtri. Supra cætera: quæ in epiſtola de me honori ſi
ce ita proſequeris: excedens in ipſo poemate addis.

Iam nouus ecce Plato latii conſurgit ab oris
Boſſius: ecce iterum alter Apollo redit:
Orpheus en ſupero cæli demittitur axe:
En redit & phœbus. Mercuriuſq; ſimul:

Si obſcuræ mihi eſſet quid habeas integritatis: qualiſq; tuus ſit et
ga me amor: ſubdubitarẽ facillime: ne mihi: uel adulari uel illude
re ſtuduiſſes: nunc uero quando hæc uitia a te monacho pbatiſſi
mo atq; ſanctiſſimo: & uiro pterea doctiſſimo & modeſtiſſimo
aliẽa non dubitem: hac opiniõe uaco tam praua: ut te uel aſſenta
to: em uel irriſorem putem: magis aũt amoris ſummi erga me tui
fuiſſe: qui natura cæcus quidem eſſe ſolet: ac ſemper immodicus
in eos: quos uehementer amamus: atq; ẽt ſane: ut me currentem
ad hæc liberaliſſima ſanctaq; ſtudia fauore quodam: & theatrali
ueluti plauſu incitandum putaueris: Ab quorum altero (ſic enim
uincimur omnes) non abhorreo tuam in domino dilectionem:
In altero gratias tibi etiam ago: q calcar mihi addis ad probitatẽ
Si quis tamẽ tulerit rectã de utroq; ſententiam: tũ profecto plus
laudis tu in cõmendãdo: q ego cõmendatus utiq; referes. Nam
fuſum ipſum orõnis tuæ genus eſt emẽdatũ ipſimis: luculentũ.
graueq; & apertũ. & animũ cãdide: ut ẽ diſpoſitus exprimẽs: Car
mẽ deniq; ipm & coturno & lauro plane dignũ: In his uiſus es
mihi q̃ dem quãtũ tu dare: nõ quãtum ego recipe poſſem magis
cogitaſſe: Sed utcũq; res ſit: meæ prudẽtiæ fuerit ãniti ut culmen
illud attingam & probitatis: & laudis: ad quod tua me humãitas
uexit: quod ſi unq̃ preſtitero: reddam tibi aliquãdo forſitan pen
ſum: induſtriæ & ſtudiorũ: quæ ut ſequerer me incitaſti: atque eo
uberius & cumulatius: quo aff latus fuero apud deum: tuis orõni
bus ſanctis. Vale Veronæ. VI. Kls. Decemb. Mcccclxyii.

Ad Ambrosium Mediolanensem: ne abhorreat a gubernanda xpi familia:sed i oēs benignitate fungat᷑. Epis. XXXV.

O Mnes:qui istinc ad nos aliquid pferunt: uulgant tibi esse magnæ molestiæ primatus:curaq3 familiæ: & tibi nō solū:ueꝝ his quoq3:qbus præficeris: ita te uexat de oi rescrupulus & sanctus conscientiæ metus:ita & cupis oēs tui si miles eē:feruētes & auidos:nulliq3 ꝑ xpo labori parcētes. Non ē opus hoc tempore mi Am.tanta quidem seueritate. Mitiora lau dantur.Omnibus i rbus tuis uide(ut terentiana clausula utar) Ne quid nimis.Omne:quod capit extrema in uitio est.Et si est peccā dum in altero:leuius in lenitate peccatur.Noli esse iustus multū Solomon ait.Et iterum:comicus summū ius: summa iniuria est. Si non uales ægrotum curare ne interrimas. Fomenta & oleum magis:q̄ ignem & ferrum tuoꝝ debes admonere uulneribus:ac reminisci nihil laudabilius profecto esse:nihil magno & sancto uiro dignius facilitate atq3 clemētia:quorum alterum facit ne fa cile moueare:alterum cōmotus si fueris:ipsa aiaduersio acerbita te & contumelia uacet.Homini sapienti in plectendo cōmotiōe & impatientia opus non est:Siquidem qui fragilitate: aut igno rantia peccant:eos ipsos facilius admonitio: & placabilitas corri git:q̄plane metus. Agrestes uero & contumaces etiā si obiurgatio grauior:aut certe desperant:aut in impudētiā decidūt. Adde ꝙ et irritantur sæpenumero uitia:quæ plus æquo prohibeas.quæ nimi rū pericula uir bonus & sapiēs:ceu nauta scopulos: euitabit & fu giet. Nam cum omnis correctio referri debeat:aut ad delinquētis emendationem:aut ad communem multorum utilitatem: quid i consultius est supreme deus:q̄ durius:aut intempestiuius carpen do id efficere:ut profit ea correctio nemini?Quod si quis cōten dat Rectori seueritatem necessariam esse:neq3 sine illa æquitatē ius.leges rectitudinem.salutem publicam.uitæ officia posse cōsta re:assentior disputari nihil firmius posse:& plane profiteor sine seueritate atq3 censura neq3 seruari posse:neq3 administrari ho minū cætus:neq3 rem p.ullam fore diuturnam. Sed illud præte rea neq3 dubito:quod modo ante dixi: mediocritatem illā:quæ est inter nimium & parum tenendam esse:& si flecti ad alterum conuenit:ad mansuetudinem ꝓpensius esse flectendū:quoniam

Qui regis not

No.

No.

i te: cōmenda reliquū deo:cui sua ōnis:aut stat:aut cadit creatura. Tu pace fruere tua:communiq; concordia gaude:sine qua nulla pars uitæ tibi potest esse iucūda. Hæc ut ad te cōscriberem effecit fraternæ i domino charitatis fiducia: & familiaritas sancta: quā cō traximus mutuā sæpe Collegæ. Vale in christo q̄plurimum.

Ad Florentiū patrē uenerabileq; collegā Epis.XXXVI

q Væ suscipienda mihi reliquisti:cū a te discessi parti ex uoto pulcherrime cōfecta sūt: parti cōfici posse dubius ad modū sū. Sed neq; tamē omnino despo. Sollicitudo & ptinax labor oia domat. Quādiu aliqd mihi fuserit spei puinciā susceptā non deserā:Tu iterim quoniā ad rē diuinā hæc maxie spectāt: & deo fide: & ab orādo nullo qdē mō desiste. Ad Klls. Sextiles ueiā ad te Ferrariā:obiturus tecū uisitationū itiera. Facito te accinctū inueniam. Satis ista p litteras:tum plurima latius atq; dulcius coram. Interim Vale. Vicissimq; ora.

Ad Raphaelē patrē & Generalem Epistola. xxxvii.

u Isitauimus nup Prouinciā totā: i qua Patres primū inuēimus bene curātes creditū gregē:& familias ōnis maximo dei munere ita saluas:ita integras:ita in ōni uitæ parte cōpositas:& iugū domini læte ferētes: ut nō tā hoies: q̄ āgeloꝝ imagies:si quæ sūt uisibiles oculis:cōspicati fuerimus. Sustulit nos ea læticia ad cælū usq;:exultantes ei: a quo ōne datū optimū:donūq; pfectū illabit:atq; cōcrescit. Iā uero tua bona cū uenia fūctus officio:iterūq; labore:q̄dragesimabo Veronæ: eoq; amœnissimo & patrio i mōte ad generale Capitulū usq; qescaturus & aliquātulū mihi:si tāta ut id possi:i me uirtus extiterit. quā tenuē atq; ifirmā tuis pcibus pater & meritis adiuua. Vale.

Vas ad me misisti paterni aui tui Hermolae fili episto q las legi:uiri qdē:si de ingeniis & ꝓbitate iudicare pos sum:iter oēs sui tpis doctos sane doctissimi:& studio sos studiosissimi:ut appellari iure potuerit uir qdē bonus ac dicē di pitus:quæ ut Catoni placet:ē difinitio Oratoris exacti. Et sane si qs ex eminētissimis Venetis ē enumerādus inter illustres:& ha bēdus statua dignus:quæ adhuc nulli concessa:Frācīscus B.mihi uidetur sūmis & æquissimis meritis sibi id uēdicare:q rebus a se bello & pace magnifice gestis:singulariq3 doctrina effecit:ut nō mō his finibus:qbus cōtinet̄ Res Veneta:uiuat barbaꝝ nomē:sed ēt ad peregrinas oibus sæculis uagatuꝝ sit gētes. Huius auitæ glo riæ tāta expectatione atq3 uirtute heres tu puer eē cœpisti:ut ubi iā firmata uiꝝ te fecerit ætas:cessura qdē tibi uideat̄ maioꝝ tuoꝝ uita superior. Itaq3 tene:quæ ingressus es:uirtutis & laudis uesti gia laureatū caput & igenitis tibi bonis:diuinisq3 mūeribus frue re:qcqd habes accœptū referens ei:a quo oia st̄ magna: quæ pos sidet humana fragilitas. Vale adolescentū decus:& patriæ spes.

Fran. Bar. laus.

Ad Ioannem Philipum fratrem:ut prorogatū sibi prioratū patiē ti animo gerat. Epistola.xxxyiii.

Ibi ꝓgatā fuisse Prioratus dignitatē nescio:an laborē t agro te audio aio ferre:supra modūq3 uexari q tibi ge tē potius:q̄ superioris locū:occultaꝝ sollicitudinū & peri culoꝝ plenū sp optasti:& pareī q̄ ipaī malusti:Id si ita ē:ut prima tū honoreq3 refugias.eqdē lætor me destā istā eē tibi mētē: ambi tioneq3 uacātē:sin anxietate oneris:curaꝝq3 molestia habeścis ac rūpis:deoq3 re'uctaris:haud recte facere mihi uideris. Nō.n.tibi soli natus es. Quippe sumus:ut ꝑclaī scrip tū ē ab Apostolo unū oēs:& sancti ac magni corporis inuicē mēbra. Natura nos certe consanguineos fecit:& hōis causa hōiem finxit: & uitæ nr̄a(ut Plato diseruit)ptē patria:ptē amici sibi uēdicāt. Sūmus igitur ne fas ducē naturā non seq:& priuatū facere:quod maxius ille Opi fex rerum deus mutuum:& commune produxit. Qui.n.ambitiōe

Paulus.

Plato. No.

exuti neq3 suū uel honorē: uel cōmodū metiūtur: sed pfectū subditorū spectāt: illi plane pie agere censēdi sūt. Qui aūt ābitione ad gubernandā rē christi ducunt: primos accubitus: chatedrasq3 amātes: quoniā nō p hostiū: sed aliunde ad dignitates cōscēdūt: illos fures: illos latrōes domius appellat: quos capitalis illa impcatio tonat. Ve pastoribus. qui pascunt semetipsos: qui quoniā gregem nō quidē enutriunt: sed mactant & deuorant: uident meri to æterna cruce damnandi: quam partem: quoniā pluribus olim tecum coramq3 sum prosecutus: omitto nunc agredi: profusiusq3 tractare. Sed hoc unum dixisse iā satis mihi sit. ne dignitates uel amemus: uel quæramus: at neq3 amatas neq3 quæsitas cū ex præcepto subire oportet: atq3 capessere: non confuso & alienato. sed syncero atq3 sollicito tractemus ingenio. Vale. No. No.

In defensione Phalaridis ad Benedictū Calchū Contegularē urbane & comiter multa. Epistola. XL.

Vis litteris: q̄s ad me dedisti nup Benedicte charissime iter cætera scribis iure uictoriæ: q̄ credis (ut sane est) tuā de usuris p nos expugnatā esse sētentiā: promisisse te mihi Phalaridis epistolas ex fide uoluisse transcribere: & accurate trāsmittere: modo repensses exemplar: quod sane cū nusq̄ repereris: propositū tibi esse altero Phalaridem compēsare libello: quem diligenter exarare cœpisti manu etiā tua: & hoc abs te libentius agi: quod Phalaridem ab his nō modo studiis liberalissimis: qui bus dediti sumus: & i quibus uersamur quotidie: alienum putes: uerum ipsius humanitatis hostem accerrimum: & iniquissimum iudices: & quem pius oculus legat: profecto indignissimū. Habeo tibi Benedicte gratias imprimis quod per te curatum tantopere sit: ut fierem Phalaridis compos: de quo pacti sumus: atq3 conuenimus: nec minus me tibi debere profiteor: q̄ si illum fuissem assecutus: ita mihi satis bona mens: bonusq3 animus facit: Cæterum quod alio opusculo: hoc iacturæ resarcias: quod gratius mihi futurum existimes: admodum lætor. Nihil est sane quod nobis dignum ducas. quod ego magni non faciam. Nihil quod ipse probes: quod ego non probem. In quo uero Phalaridem criminaris

indigneq; habes:ridebis quidem q tibi nō omnino assentior: simulq;:si ociosior es:offeram tibi causam:cui respōdeas: Duo.n. suntquae me ab assensione detorquēt: Eorum imprimis iudiciū: & quidem doctissimorum:qui illius multa praeclara:& magno ui ro:principeq; dignissima extollunt:& praedicant. Alterum uero: quod neq; leue mihi uidet:epistolarum suarum magnae uirtutis in dicia: In quibus praeter eloquentiam ratam:atq; mirabilem: mul ta grauissima:multa sāctissima:& summo philosopho & xpiano digna comperias:sed imprimis quam tu illi maxime detrahis mi ram humanitatem:beneficentiam:claritatem. Quid etiam mode ratius:ac sapientius inueniri in Tyranno iam potest suo illo testi monio:cum scribit & profitetur aperte se nunq̄ appetisse: neque suscepisse sponte Tyrannidem seq; malle:si iam posset incolu mis.tyranno subiici:q̄ esse tyrannum? Quid oro honestius:q̄ cū filium hortatur ne successione in tyrannidem ueniat:sed sua om nia i uirtute collocet atq; doctrina? Quoties & fortunā incusat: quae eum in ea tempora duxerit:ut aduersus proditores & inimi corum insidias sit coactus mutuendos cruciatus expendere? quos nō crudelitas:saeuiendiq; libido:sed excogitaret uis atq; necessi tas? Quod si uerum ē prouerbium Isocratis illud Mētis effigies extat orō:siq; fidem & reuerētiam habet testimonium euāgelicū illud Ex abundantia cordis os loqtur:quid ē quod eum carpas & hostem humanitatis simules? An taurum forsitan expauisti? Sed uide mi B.q̄ ridiculū sit ex hoc & conuiciari:& odio habere Pha laridem. Non & nos questiones.ignes.cathastas.eculeos in prodi tores & paricidas expendimus?& pietatis genus ducitur in pecca ta huiusmodi esse crudeles? Dices fortasse hominū uitam specta ri oportere nō uerba:pmultos sine uirtute egregiis laudibus prae dicasse & extulisse uirtutē:nec idcirco Histrionem existimādū eē pudicū:q scaenam agens pudiciciā efferat. Nō sū qui negē ipuri tatē uitae ac turpitudinē sub specie & umbra uirtutis latere posse atq; latuisse saepissime. Addo ad hoc tamē christianae disciplinae & nostrae eē modestiae ubi dubia cuiuspiam nobis ē uita: potiora
No. laudare. Nūc itaq; ipsum uel occultasse uitia:uel simulasse uirtu tē nō est meū asserer: Altū cor hominis & iscrutabile:quis cogno scet illud? Sed ex iis:quae induximus.nō abhorret a uiri boni mo destia:& eius:qui didicit humilitatis:& timoris amare uirtutem:

magis probate:q̄ insectari phalaridem: Neq3 tamen unus occur ris mihi tantum cõtra Phalaridem mi Benedicte: Sed habes gra uissimos tecũ Phalarimastices, qui e finibus hũani generis eiiciẽ dum illum putaue. int. Abaris unus est: cuius i illum hunc i modũ extat epistola: quam Franciscus Philelphus: latinã aiunt reddidis se. Abaris Phalaridi Tyranno salutem dicit. Ingenium ostẽdisti contumeliæ: sæuiciæq3 obnoxiũ. atq3 non te Vir peperit. sed im mitis Leena: truculentissimusq3 Sus. Facis omnia uiolẽ opiniõe praua: atq3 atrocitate. Itaq3 noli uocar Abarim uirum piũ adurbẽ agrigentinam: Aliena enim sunt a me nex: & excãdescẽtia: mala q3 ignorantia. Vale: De eo quoq3 in officiis Cicero Phalaris iqt: cuius præter cæteros ẽ nobilitata crudelitas. Et Valerius max. eũ numerat inter crudelitatis exempla: de quo & Satyrus etiam: Pha laris licet imperet ut sis falsus: & admoto dictet piuria tauro: Sum mũ crede nefas animam præferre pudori: quos & ipse secutus no stro in dialogo de perferendis aduersis: eũ crudelitatis quoq3 no taui. Attamen tueri mihi hominẽ modo benignius ex cõscientia cum uisum laudabilius sit ita dico mi Benedicte Excogitata sup plicia. Necatorum numerus. horrori plane sit omnibus: Porro causa horum atq3 necessitas. Illius uerba magnifica. illius scripta grauissima. illius i benemeritos dẽiq3 tot tãtaq3 humanissime & liberalissime acta generosũ designant nempe animũ: & egregia laude dignissimũ: quem iam ego quidem contẽpler: & admirer: cõdolẽaq3 tanti ingenii & præstantiæ uirũ in id incidisse cõditio nis atq3 formidinis: ut nõ potuerit nõ exercere sæuiciã. Quod si pacata tempora: quietũq3 regnũ illi obtigisset: a singulari ornatis simorũ Regum atq3 heroum gloria fortasse haud lõge distasset: Itaq3 ubi ad utranq3 partẽ grauia habentur argumenta: mihi ani mi uidetur ingenui: atq3 cõpositi semper potiora tueri: deteriora cauere: hæc si in altero peccandũ: præstare quidẽ pecare bene sẽti endo: q̄ male. Sed satis nescio opose ne in defẽsione Phalaridis cõsumpserim hũc ! enii diẽ: quasi nihil habuerim: quod quidẽ es set dignius factu: Heus quid legens dicturus es tu mi Be. quãdo ego me ipsum iam irrideo: quem Phalaris hucusq3 ptraxerit ? At Iuuenes sumus: ut parcere iterdum liceat itentioni: atque labori. Non semper corruganda sunt supercilia. Non tetrica semper pæ dagogi: & ferulæ extimescenda censura. Laxatur iterũ ũ etiã a sa

Abaris in Phalaridẽ

Cicero ual. max: Iuuẽalis

No.

No.

pientissimis uiris & summa auctoritate nitentibus animus. Cum
Socrates paruulis Socrates eqtauit harundinem. Platonem quoque iocis
Plato usum sæpe:est Laertius auctor. Plautus comicus: & Cicero Orator
Plautus atq3 philosophus ea in re habentur clarissimi. Ioannes apostolus
No. auicula lusisse inter discipulos tradit neq3 remissiones & lusus cū sobrietate atq3 modestia a claustris atque coenobiis Maiores nostri sanctissimi uiri uoluerunt abfuisse. Tu uero comis facetus. urbanus. & semper in domino lætus neq3 ab his abhorruisti un q̄ Alias de seriis & grauibus:ut semper facimus. nunc iocati parū per tanq̄ uerbo sapientis audito Lætari & benefacere: aut altero illo Tēpus plangendi. tempusq3 ridendi. Vale.

Ad Io. philippum fratrem de Pestilentia non extimescenda quæ: bonos non interficit: sed potius trasmittit ad uitam. Epistola. XLI.

b Inas tuas proxime accepi: quæ mihi sane iucūdissimæ extitere: uel q̄ dū eas legerē te uidere mihi uidebar: uel q̄ quemadmodū se habeat tua negocia plene declararūt: quæ agnoscere uehemēter optabā. Sed iter cætera frater id me admodū solat & ĩcreat q̄ luē quaq3 uagantē nō phorrescas: sed te accintū: munias domino euocāte a re humana migrare. Nihil agere oio melius aut cogitare deniq3 potes. Fidelis seruus & prudens: quē cū uenerit dñs: inueniet sic facientē. Amen dico tibi: sup oia bona sua cōstituet eū. Sed eorū ignauiā dolēter audio: q sic trepidant: ut statiōe relicta de acie prorsus uelint excedere: q post sæculi calcatas illecebras: & iā uitæ huic consepulti uiuer adhuc diutissime cupiāt: quoꝝ nōnulli ēt: quod grauius ē iā pene decrepiti neq3 mortē sibi nominari uelit: poete illud ꝓferentes in medio. Grauius ē leto leti genus: & apostolicum illud surda aure per
No: trāseuntes Quandiu sumus in corpore peregrinamur a domino Quo mō. n. ad superū gloriā: ad quā ingemiscimus expectantes: penetrabimus: aut imortalitatem assequemur unq̄. nisi corruptibile hoc primū corruat: & mortale hoc induat icorruptionē? & Apostolus Stulte inqt: Quod seminas nō uiuificatur: nisi prius moriat. Etenim omissa ingenti illa credentiū spe hoc loco i nostram ifamiā dedecusq3 excitādi sūt pleriq3 gētiliū sæculariūq3 uiroꝝ.

Quo animo Socrates fuit: q morte ei nunciata: & porrecto ueneno mortifero neq; uultu: neq; colore mutatus est? Sed neq; cessauit inter eos: q aderant: de animorum imortalitate differere: ut magis uideret in cælum iturus q mortem obiturus? cuq; cospicatus esset quosda de astatibus largiter moriturū illū deflere: quid a gitis boni ad iecerit Quiri? Atqui ego mulieres hinc abigi iussi ne talia facerent. Emigrare quietū me finite. Est qde a Diis petedū: ut hæc trasmigratio fœlix sit: q ego facio: oroq; ut ita sit. Quid uticensis ille Cato? qui offensus uictoria Cæsaris: & idignum Catone ratus illi seruire: se ipsum cultro petitum: & ungulis lacerū interemit? quod audiens Cæsar se illi fassus est inuidere: qui tam gloriose generosum spiritū eiecisset. Quid Cleantes? Quid zeno? Quid Crysippus? Quid Empedocles? qui morte ceu postremum uirtutis præmium: & malorum terminū cotemplantes sibi ipsis manus intulerunt? Excitari cū his merito possunt duorum exercituū Milites: qui modo apud Budriū strēue atq; fortissime dimicantes: i acie ciciderunt: magis laudem ac dignitatem anixi seruare: q uitam: quamq quæ utiq; laus uel dignitas: quæ diurna nix sit? Hæc a me sint commemorata ad pusillorum nostrorū doctrinam istar Pauli Chorintios hunc in modū hortantis. Nescitis q ii: qui i stadio currūt: omnes quidem currunt: sed unus accipit brauium? Sic currite ut comprehēdatis. & omnis: q in agone contēdit: ab ōnibus se abstinet & illi quidem ut corruptibile corona accipiant: nos aūt icorruptam. Quod & dominus in euangelio facit: cū prudentiores inquit sūt filii sæculi filiis lucis i generatione sua. ut ista nobis: quibus propositum est regnū cælorū: sempiternaq; immortalitas stimulū ad currēdum adiciat: horūq; imitatu icitati: atq; incensi illud quoq; mente uersemur Mori est mihi lucrum: & cupio dissolui & esse cum christo: quod optare possunt ii soli: qbus ante acta uita & cōscientia recte factoꝝ arridet: quam tu Germane si possides: ut semp possidere curasti: mihi eā quoq; charitate fraterna impetrare cōtendito: qui nescio satis ne præstare possim: quæ alios: ut prestent: ad hortor taq; commoneo. Vale. sicq; in domino uiue: ut nunq moriare.

Socrates. Cato V. Cleātes. zeno. Crysippus Empedocles Paulus.

De cohibenda Monialiū Genuensium petulantia ad Sixtum. IIII. Pontificē max. Epis. XLII.

S Criptutus ad te Beatissime P. sentio magnope me cõ mouerí:& pauoré quedã ĩsurgere aio: quẽ mihi partim splẽdor.& magnitudo Bea. tuæ: partim ingenii mei te nuitas uidet incutere: q longe absum ab eo℞ nũero: qui possunt oratione cõposita:& eloquentiæ uiribus Celsitudini tuæ paré ora tioné afferre:& diuinas tuas aures demulcere. Atq3 idcirco neq3 id modo ullo pacto tentarem: nisi me impelleret Iesu xp̃i causa: et diuini cultus ratio: munusq3 grauissimũ: quod Beatitudo mihi de legauit tua: quod qdem: ut ad rem ipam breuiter ueniã: huius modi est. Delegit me S. tua una cum collegis duobus ad publica impudentium Monacha℞ coercenda flagicia passim atq3 quoti die per totam urbẽ Genuam. Vicos & suburbana petulãti auda cia: curiosecq3 discurrentium:& in omniũ oculis trita fronte: ac ul lo sine rubore uersantium:& quod grauius ẽ parum cõtinentert parũq3 religiose uiuentium. Q uæ res profecto tam fœda: tãq3 ne faria est: ut ab omnibus merito sit detestanda: cui nisi modus ad hibeatur: ultimũ exitiũ inclytæ huic & florentissimæ Ciuitati tan dem portẽdere uideat: ueluti dudum publicis uocibus oẽs christi præcones cõclamitãtes enũciarũt: quos solus uideris exaudisse: q si tibi præcipue istuc operis sit diuinitus reseruatũ: qui religiosus semp fuisti:& sup omnis ætatis nostræ uiros ingenio accerrimus, studiorum atq3 bona℞ artiũ disciplinis eruditissimus. & admira bili insuper sapientia. diuinis moribus. sũma bonitate. summaq3 modestia præditus. Q ui preterea debeas ciuitatem hanc tuã præ cæteris omnibus patrio amoř complecti. Et qdem magna nũc fœ licitas tempo℞: ut eo tandem puenerimus: ut quod reliq Pontifi ces max. aut intenta℞ reliquerũt: aut si tentarũt: in medio cursu: quasi languentes omiserũt: inflãmato quidẽ animo atq3 optima fide: ut primũ coronata ẽ: Beatitudo aggressa sit tua. Fecisti pfec to rem tuo hoc initio sanctã atq3 dignissimã: qua nullũ sacrificiũ putari possit acceptius deo. Nam cũ de Clerico nõ residẽte. de li te contestata. de præbendis: atq3 rescriptis & de paruis huiusmõi agitur: tum aures Beat. tuæ querelis patent:& necessariis cõsulis: quanto rectius curare debuisti salutem sempiternam animo℞:& spiritualibus mederi langoribus? cum tibi dominus dicat. Si me diligis Sixte Pasce oues meas. quas si non pauens occidisti? quã tum ue tibi maiore studio esse debuit: ne sponsas domini tui ocu

lus pſanus inſpiciat? ne uaſa templi: quæ in abditis & ſecretiori bus ſeruanda ſunt locis: circunferantur in publicū? ne lapides ſā ctuarii ſpargantur in plateis inceſtæ Babilonis? ne ſanctū pijcia tur canibus: & porcis margaritæ? Cogitaſti de iis itegram tibi red dendam eſſe rationem. Cogitaſti raptas oues p te uep: ſanctūq; paſtorem de luporum faucibus eſſe eruendas: & ppriis humeris ad caulas gregis reportandas: & ponēdam p illis ſi opus ſit: aiam alioquin non te eſſe paſtorē: ſed mercenariū. Statuiſti præterea negociū omne per nos religioſos chriſti miniſtros tractandū ad exitumq; ducendum: cui parebimus tanq̄ cæleſti oraculo: & uoci nobis e cælo demiſſæ: & operam ſedulo: proq; uiribus dabimus: ut uotis atq; mandatis B. tuæ mos gerat ad unguē. At uero: ſi cō tra improbus aliquis thronum Bea. uulſauerit tuæ: ſuadens durū eſſe ad inſueta urgeri has mulierculas: & infirmiorem ſexū uexa ri debebis illum ſurda aure dimittere: ne dicam ueluti peſtilentē a tua propellere Sede Proh deus imortalis: quis adeo: aut uecors: aut ipudens: qui contra fas & iura: moreſq; totius pene orbis & i ſtituta auſit contēdere noſtras has monachas: & eas qdem ppe in numirabiles dimittendas eē p uoto cuiuſq; atq; libidine licētio ſam uitā ducere perq; plateas. fora. cōpita. trapezitas. laniſtas. & omnis deniq; tabernas artificiumurioſe diſcurrere? In portici bus cum urbanis: laſciuiſq; fœminis accumbere garrullas: atque loquaces? Adeſſe conuiuiis & nuptiis? inſeruire puerpcriis? Salta tiōes ſpectare. & publicos ludos? Inducere ad ſe quos amāt: & iis patefacere hortos: & clauſtra: atq; ēt ſæpe cubicula? Veliculis ſua ue redolētibus ſup capillū cæſū ad humeros uſq; atq; criſpantē. gēmatis māibus. ppolitiſq; calceolis elata frōte icedere: & quod horribilius eſt: ac lachrimis proſequēdū: molli colloquio & oculo rū nutibus illicere quos iſpexerit ad libidinoſū incendiū? Taceo quot eccleſiaſticos uiros reclinent ad nefas. Taceo uenēa qbus ſe p luūt: cū ſētiūt ſe cōcepiſſe de ſcelere. Taceo ſi peperit: ne uagi tus exaudiat: iſātes ſuffocari iugulo ue mactari. Taceo nihil ſerua ri eos: quæ profeſſæ ſūt: ſed maculari ōnia uoluptatibus: ac fœda libidie: neq; eas emēdari aut corripi poſſe præpoſitis ſuis: uel no lētibus: uel ad hæc ſcelera cōniuētibus. Quibus omnibus malis: turpiſſimiſq; flagitiis nuſq̄ gentiū: ullis uel temporibus uel uiſis uel auditis: nemo pfecto eſt: qui melius mederi poſſit: q̄ tu diuine

Pont. Sixte: i quē ois hæc Ciuitas tua tanq̄ i cōmunē oium: cæleste q̄ parentē spectat: rem sacram: & decorē domus dei tuæ pietati cōmēdans: qui iā pridē potuit iure cōqueri Incēderūt. Sāctuariū meū igni. polluerūt tabernaculū nominis mei: & nūc tibi itonare de cælo excuba tādem Sixte Pastor: & igni aquam supinfunde. Arce & teneriore grege lupoꝝ inhiātiū rabiē. Sepi spinis uineā meā. q̄ certe: cū effeceris (efficies uero breui: si rei cœptæ itenderis aium) ita quoq̄ oium ferme pstrātissimoꝝ Ciuiū studia ad rē psi ciūdā iflāmari uideo: ut facile sibi possit. S. tua fœlicis exitus spem polliceri: scito te plus Patriæ pfuisse: q̄ si illā auri pondere infini to donasses. Sic deū placabis iratū: sic delebis dedecus patriæ: de q̄ loqt̄ q̄sq̄ cū irrisione ubiq̄ terraꝝ. Sic saluti haꝝ ifœliciū con sules: quæ Sponsi uocē nō sequētes: sed alienoꝝ: atq̄ errātes sicut oues conuersæ sunt retrorsū: fidē irritāq̄ fecerūt. Sic & imortalē tibi gloriam: æternamq̄ mercedem comparabis. Sic tuum nomē non modo memoria eoꝝ: qui nunc sunt: Sed pene omnibus cele brabitur sæculis cū legerit Sixtus. iiii. Pont. max. religionis christi decus: & sacrarū uirginum honestatem: longo iam tempoꝛ ad la sciuiam prolapsam memorabili pietate: atq̄ ingenti in res diuias ardore reuocauit ad pudiciciā: & sanctissimis legibus religiosas fœminas uetuit cursitare per urbem: & publicis se offerre cōspecti bus. Sic sempiternas tuas laudes sempiterna memoria cōsecrabis: & eā opinionē: quam de te tuisq̄ uirtutibus omnes iā receperūt: tuebere. Quibus omnibus debes inseruire teq̄ ostendere: cū ex omnibus iis: quæ recte gerūt: nihil his: quæ modo attigimus: pos sit uel maius: uel diuin ius cogitari. Vale Sacrosanctum Christiāi nominis caput & fœlix esto ppetuis sæculis: cuius beata uestigia adoro humili mente pstratus. Genuæ pridie nonas Ianuarias.

Eiusdem causæ altera ad Sixtum Papam. Epistola. XLIII.

r Em profecto diuinā: & Ciuitati tuæ salutarē: tuoq̄ no mini sempiternā laudē allaturā: qua nulla melior: nulla laudabilior: nulla deo acceptior excogitari poterat: su scæpisti B. Pater: ut quātū diuini odii erga tuā hāc ciuitatē Mōia les turpitudine cōcitauerant: tu tantum ueniæ illas corrigēdo ipe traueris: & quātū illæ ruboris atq̄ dedecoris patriæ icusserant: tu

tantum laudis & ornamenti attuleris. Recreasti bonos & clarissimos ciues. Recreasti religiosos omnis: & xpi seruos. Recreasti sanctos dei præcones: qbus abundat hæc Ciuitas. Omnesq3 tibi a maximo ad minimum usq3 grãs agere gestiũt. tuamq3 Beatitudinẽ i cælum laudibus ferunt. Videmus iã Ciuitatẽ hãc: cui antea diffisi sumus fœliciter ituram deo salutari propicio: teq3 auctore B. Sixte: qui existimasti tanta huiusmodi monachaꝝ flagicia ignauiter a Maioribus neglecta: ãplius nõ esse negligẽda. neq3 meliore rõne poterat S. tua his malis cõsulere: q̃ rẽ totã religiosis nobis: & quatuor selectis Ciuibus: qui ut auctoritatis maxiæ sũt: ita zelo animaꝝ fuerũt semper incensi. Sed quoniam ferũt has mulierculas obstrepere tuæ Bea. auribus: & apud celsitudinis tuæ sedẽ habere tutores: qui auro corrupti uel prauitate animi inducti suadeant illas haud esse attandas: rogamus supplices egregiam diuini tui ai cõstantiã: nõ exaudiat hoꝝ hominũ uoces susurus pestiferum sibilantes. nihil inter sanctũ: & profanum: æquũ & iniquũ discriminis faciẽtes. Eiulabunt inquiunt. minabũt fugã: & precipitia: si legibus uetentur: ne in publicũ uagentur. ne ornamẽtis solitis utantur. ne introducant quos uolunt. Et quidẽ frenetici: & ægroti uehementer medicos detestantur: atq3 blasfemant: dum eorum uulnera curant: quos deniq3 curati atq3 incolumes facti præmiis: & honoribus habent. Parẽtes plagis & tũsionibus dulces liberos cædunt: ut disciplina: moribusq3 formẽt. Totus & christianorum cœtus ad confessionem. comunionem. ieiunium: & huiusmodi reliqua legibus trahitur: & nos dubitabimus nugaces has fœminas trahere? Magnæ auctoritatis: magnique iperii esset tronus sãctissimæ tuæ Maiestatis: si nõ potest his legem impõere Sed esto iam clamẽt. palmas collidãt. crines & pectora ungibus lacerẽt: an nõ grauius ꝓfanari rem sacrã? Sponsum xpm habere ludibrio: uer deũ & humani generis redemptorẽ? suasque ãcillas: cũ pudicis oculis: tum fœdis congressibus ꝓstituit? Quibus tantis ꝑfecto malis nisi cõsulat: ab irritata tã turpiter potẽtissimi dei seueritate atq3 iusticia expectãda ẽ ultima Ciuitatis euersio: & timẽda tibi B. pater non exigua cõscientiæ culpa. Quod ne accidat unq̃ petimus abs te perpetuã animi constantiam: quam certe debes ante omnia tibi: q nõ potes negligere eam: quæ tibi cõmissa cælitus

est:omniũ salutẽ.debes patriæ:ne tãti facinoris pœnas luat.debes quod tandẽ maius est:deo ipsi:cuius uicẽ personãq3 humano in corpore agis. Vale.

De legenda Pontifici Epistola ad fortunatum Concanonicum. Epistola xliiii.

p Lurimũ salue i Christo Iesu Fortũate uenerabilis atq3 charissime. Quas scribimus ad dominũ omniũ:& sãctissimũ Papam primũ ĩspicies:deide Sãctitati p te suæ eas legi si igressus ad illam patere tibi facile poterit: uehementer optamus. Si minus:ut Cardinalis Spoletãi uiri plãe officiosissimi atq3 sãctissimi opa: auctoritateq3 utare tibi suademus: quẽ promptum se exhibiturum haud dubitamus:tanta est illius uirtus: zelus & bõitas:cuius Dignationi me atq3 Collegas quantũ oio potes trade:atq3 commẽda:deq3 euẽtu rei nos protinus admone. Vale

Ad Philippum parmensem christi seruũ de primis Spititualis Tyrocinii institutis Epistola. .XLV.

q Voniã quemadmodũ ipse constitueras: egoq3 optabã eo die:q tibi omnium fœlicissimus effulsit: istic adesse nõ potui.teq3 ea uoluptate afficere:ut q fueras meo sua su:meisq3 uocibus ad humanoꝝ contemptũ pmotus:esses & meis æq3 mãibus tyrocinii ĩsigniis & niuea relgionis stola iniciatus. Id circo te nũc optime mi Philippe absẽs uel litteris psequor: q bus cũ detrimentũ presẽtiæ nostræ:si quod fuit:cõpẽses & repes.

similitudo uerissima Neq3 pfecto gratius tibi quicq: præter pſentiã uiuũ q sermonẽ afferre:ut arbitror possum: Sed quod neq3 tãtope tuis ĩtis fœlicibus cœptis cõducere uideatur. Vt enim nouæ plantationes prius q̃ altis firmate radicibus sit crebra cultoris manu & custodia idigent:ita sane tener animus:& regeneratus i christo meliora:& multo plura ut florescat & redundet:adiumenta desyderat: Alioqui arescit incultu aut asp fit & agrestis: Quod sene tibi ne eueniat: ea i re studiũ omne curãq3 diligentiã adhibere mea in te charitas debuit summa qdẽ & debita. Sic.n. iã possumus multos ãnos hanc uitã exptι:uiã struere iis:qui mõ ingrediunt & spiritualia bellaturis arma prebere.cohortari.assistereq3 ad latus in acie.

Renascat Arma itaq3 sancta:quæ induas multa eqdẽ sunt. Sed hæc prima

mihi eē uidetur. Nimirū ut te renatum ante oia cogites: psonam Xpi Tyfo
q3 infantis imbecillis & inermis ostendas: teq3 per hæc rudimēta
& nouæ lucis initia gerulæ credas illius fouendū sinu: pectorisq3
alēdū uberibus: sine cuius nutu nō fari. nō uesci. nō pficisci. non
aliqd aliud uel obire uel suscipeř audeas. Simulq3 nihil ex te pos
se aut sapere existimes: sed molleni ueluti ceram: facilemq3 mate
riē formaturo te prius exhibe præceptori. Quā quidē præceptio
nē primā atq3 pulcherrimā discipulis tradēs auctor sumus religio
sæ uitæ: beatæq3 institutæ: Nisi iquit efficiamini sicut paruulus iste
non intrabitis in regnum cælorum: & almus ecclesiæ parēs rena
scētibus nobis de ipso religionis nouo castoq3 coniugio pcipit.
Quasi mō geniti ifantes rationabiles sine dolo lac cōcupiscite
Hic Paulus ēt nī cū ad Galatas scriberet: qui se pdicāte credide
rāt baptizatiq3 erāt. Filioli mei inqt quos iterū parturio donec for
met' in uobis xp̄s. Et hebræos istruēs facti estis iquit: quibus lacte
opus sit nō solido cibo. Omnis. n. qui lactis ē particeps: expers est
sermōis iusticiæ. Paruulus. n. ē. Perfectorū. n. est cibus solidus: eorū
q pro cōsuetudine exercitatos habēt sensus ad discretionē boni:
Deq3 seipso commemorat: cum essem paruulus loquebar ut par
uulus. sapiebā ut paruulus. cogitabā ut paruulus: cū aūt factus sū
uir euacuaui quæ paruuli erāt. Nec id qdē exigua cū re. Humāus similitudo
n. aius hortos imitari mihi uidet' rerūque naturam. Hi nāque iacta certa.
semina: delectaque nō nutriūt nisi certe uacui prius: cultique so
licita agricolæ māu. Ipa quoque natura rebus singulis pricipia in
formia atque indigesta primū tribuit. deinde speciē & elegātiā
pro captu cuiusque paulati inducit: demū ad pfectum robur: con
sumatamque pulchritudinis rōnem ea ipsa cōterminat. Ab hac
igitur: quam dicimus Infantia & ceu primis naturæ elemētis assu
escat iprimis Neophitus christi pure simpliciterque parere: pasto Obediens
ris sui uocē audire: presto esse: inter præcepta ipsa discrimē nullū Sit.
facere. Nihil de iniunctis graue ducere: aut factu difficile: etiam
si quæ iubētur, eiusmodi sint: ut nullo pacto fieri queāt: agrediat'
uehemētius tamē oique conatu tētet: nihil ābigens cū prepositis
sibi patribus pareat parēti deo & saluatori suo paruisse cōtestāti
atque dicēti. Qui uos audit me audit & q uos spernit me spnit:
Quam ob rem: qui pastoris iussa nō accipit cælestia ueluti oracu
la. aut illum ipsum quidē aliter omnino obseruat atque ueret: q̄

Christum ipsum:cuius ille personam gerit & uicem:eius inanis ē uita:inanisq; religio. Nihil contra tā magnum:tam excellēs tāq; conueniens uitæ perfectæ atq; sāctissimæ:q̄ prōpte & sine delectu iussa uniuersa capessere ipigreq; perficere:quā sane ueram:eximiāq; uirtutē cum assecutus fueris mi Philippe i eaq; ita pfeceris ut nihil audeas:uel suscipere:uel omittere nisi illius iussu atq; decreto:te scito:tum quod ē omniū difficillimū suscepisse: tum reliquarum uirtutum omnium fundamēta iecisse. In quo hæc uirtus maxima inest:non uideo quid ei deesse possit ad laudes cæteras cōsequendas. Hæc uiuens:& uere digna hostia ē.hac sacrificium omni certe thesauro preciosius:i quo nō ouis:aut hircus ut olim i lege:sed uoluntas ipsa litatur. Hæc te o pie & optime Iesu cum in forma dei esses:exinaniuit:ut tuo exemplo imitatores filii intrepide id factitarent:animasq; suas ut scriptum ē sub obedientiæ iugo cum gaudio castigarent. Qua de re Apostolus inquit & qdē cum esset filius dei didicit ex iis:quæ passus est obediētiam:& cō sumatus:factus ē omnibus obtemperātibus sibi causa salutis æternæ. Vis nosse q̄ cara hæc sit filio dei:qui eā : ut diximus:seruauit & docuit? Diuinum illum ad Abraam animaduerte sermonē. In raui per memetipsum:quia fecisti rem hanc:& nō pepercisti filio tuo unigenito benedicens benedicam tibi & multiplicabo semē tuum sicut stellas cæli & uelut harenam:quæ est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum & benedicētur in semine tuo omnes gentes terræ:quia obedisti uoci meæ.& quod sæpius scriptura commemorat. Melius est obedientia q̄ uictimæ.atq; ideo se maluit in holocaustum & uictimam pro peccatis offerre:q̄ patris obedientiam minuere:cuius typum ille innocētissimus præsetulerat Isaac: Caue igitur ullo modo iam credas mi Ph. te aliquod posse maius incœptare: & prosequi facinus:q̄ ut sis perfectus obediens. Hac in te dominante uirtute:nō recte modo sancteq; uiuere per eam tibi licebit: nō uicia omnia superare: nō in tuto semper & extra piculū omne:quod possides hēre: Sed signis clarebis:atq; miraculis:ut ille Maurus: qui diui Benedicti

Obediētiæ miracula. gloriosissimæ sectæ mōasticæ patris iussu: p lacū: i quē ceciderat Placidus cū aquā isset haurire:sicco uestigio cucurrit ad Placidū: & illū nullo labore māu data ex undosiore.fluēte duxit ad littus. Floruit i Sythiæ heremo Ioannes ingentis sāctitatis: & nominis

No:

Abbas:qui eruditorem Thebeum sanctissimum habuit iuueńs at qꝫ neophitus. Huius parendi promptitudinem:ut exploraret quã doqꝫ Thebeus: baculum:quem manu gestabat aridum defixit in terra:mi o Ioãnes facito inquiens indefesse quotidie huic ligno aquã infundas:si forte uirescat:assurgatqꝫ promiseꝝ. Quod op tima spe tribus ille cũ fecisset ãnis:& id duro equidem:immenso qꝫ labore:qm̃ aqua ipsa tantum sane distabat a stipite:ut cum ue spertino crepusculo aquatum interdũ iret:nõ citius:q̃ in sequẽti aurora remearet: (In seruis suis mirabilis deus) Triennio exacto mox in procetam se plantam hic baculus efferens: sapidissima at qꝫ gratissima non pauca prębuit poma:quę Thebeus cęteris por rigens heremi fratribus:En gustate dulces obedientię fructus lę tus iquit:hos admonens pluris uirtutem hanc duceń:q̃ plane uitã Veꝝ q̃ & illud pręclarum exemplũ:memoratuqꝫ dignissimum: quod hanc perfecte uirtutẽ edoctus discipulus ille prebuit:q Leena in se iruente conspecta:quę enixa Catulos pastũ anhelo: tru ciqꝫ ore querebat:cum tremens & palidus ꝑtinus inhorruisset:ad subitum pastoris:magistriqꝫ preceptũ factus intrepidus: i. Leenã se uertit:& apprehensam per hirsutam lanuginem traxit ad pris ua uestigia nihil repugnantem:quin mitem potius:ac blandientẽ. Assentiar itaqꝫ semp iis mi Philippe:qui hanc uirtutem: & grati am in dei seruo cęteris anteponunt:quod tu te ut facias:ẽt semp admonebo:semperqꝫ rogabo. Debebis & simul intestinos in te nascentes malarum cogitationum ęstus:surgẽtesqꝫ tumultus:& uniuersa cum his prauitatum irritamẽta ac sęculi uanas undique circũfusas illecebras mox ut se insinuauerint:& animo irrepserit: ad petram allidere prophetico illo edoctus oraculo Beatus qui te nebit at allidet paruulos suos ad petram. Ego despero queq̃ tute ac sine cadendi continuo:impendentiqꝫ periculo posse i mona sterio esse:qui spirituales morbos:& pullulantia uicioꝝ germina tacitus intra se nutrit:aut certe fidit propria manu se se his posse mederi:quippe cũ uulnus sanari nequeat quod medico celes:qñ etiam nemo nisi expertus callere possit spiritalem hanc medendi artem:& loco:& tempori opportuna medicamẽta prębere. Semp enim religiosoꝝ hominum:maiorumqꝫ nostrorum hęc audiui documenta fuisse:nihil ęque utile sos iis qui deo seruire cœperit: quam se totos tradere iis Pastoribus:atque cõmittere:qui sibi pre

Tyro cu agno

No. No.

funt:qui dei formam præferūt: & maiſtatem: & in quorum ani mos atq; ora etiam neſcio qualiter deus ipſe illabit. perq; eos mi rabiliter ſane & operat & loquitur: quemadmodum innumeris pene teſtimoniis ſacræ nos litteræ docent. Hoc qui fecerit: & accu rate ad unguemq; ſeruauerit: ſe itelligat nō modo iterire nō poſ ſe: ſed nec ullos ſibi diaboli laqueos: ullaq; tela nocitura: cum in tuto illud quidem ſit omne: quod i patris manu poſitum eſt ca raq; paſtoris. Tāto etiam ille ueterator & antiquus hoſtis laborat ſuperbiæ uicio ut ſe prodi: fraudeſq; & commenta patefieri ſua ferre nō poſſit: quin mœrebundus a certamine ultro diſcedit tan quam uictus turpiter ac exploſus inſidiis diſſolutis ſuis: proditio ne fraudeq; detecta.

Oratio crebra. Magnam præterea ad uitæ ſanctitatem & reliqua omnia: recte ob eunda uim habet Oratio: cui peculiariter quotidie intentus: aſſi duuſq; eſſe debebis. Per hanc eni te ipſū primū inſpicies & uelu ti i ſpeculo contēplabere: quo nihil i homine melius nihil ad ꝑfi ciēdū aptius atq; cōmodius. Qui eni ſe ſtudioſſe: accurateq; iq rit: is uere homo eſt: idēq; ſapiētiſſimi appellatione digniſſimus.

No: Qui ſe aūt nunq̄ inſpexerit: aut certe iſpicere deſierit: is ꝑfecto mea ſētētia pecus magis: q̄ homo cēſēdus eſt: cuius natura te ipſā

Vis orationis ignorare utiq; eſt. Per hāc hūanus āimus adhuc degēs i corpore cæleſtia attingit: & nūc etiā quantū fas eſt deū ipſū certe cōplecti tur. Per hanc deniq; feruor charitatis: per quā deus nobis: noſq; illi cōiungimur: ſic icēdit: ut nulla ꝑcellæ: nullaq; aquaꝝ inunda tiū uis tā beatū incēdium poſſit extinguere. Sed ut breuiter dicā. o quantum admiranda es: religioſeq; colenda fœlix orō? Per te

Orationis cōmēdatio quicquid petimus: ſi rite petimus: exoramus. Tu ſemper beata: ſi bona in conſcientia nites. Tu deliciæ uirginū. Tu uiduarum ſo latium. Tu gloria Sacerdotum. Tu martyrum clypeus. Athletarū q; uictoria. Tu dulcitudo mœrentium. Quies laborantium. ſuaui tas lætantium. Tu ſiguorum effectrix & uirtutum omnium uene rāda cuſtos. Tu nullis ſummiſſa legibus. nullo anguſta loco. nul loq; unquam tremefacta ſupplicio. De puro corde & libera uolū tate naſceris: & ideo tuta ſemper & libera es: ut qui te talem gēne re parentes. Per te extollitur dei filius. Propiciatur patet. Aff latur ſpiritus ſanctus. totaq; trinitas ſimul glorificatur & ſuper exaltat in ſæcula. Per te torquetur hoſtis Diabolus: & mottifera ſpiritui

subigitur ac prosternitur cato: Quid tādem uirium habeas: qui 1 certe laudis tua prisca facinora: celeberrimaque miraculorum copia declarat: atque nobilitas. Inter Amalechitas & populum dei decertatum est acriter ut sacra historia refert. dum committitur pugna: si Moises orat Israel superior est. Si orationi cessat intendere: inclinatur: Amalechita uincente. Quos armis sistere non potuit Moises: hos oratio subegit ac domuit. Tuo auspicio māu fœminæ Olophernis superbissimum amputatum est caput. Te fauente de Senacherib graui hierosolymam bello præmente Rex Ezechias triumphum tulit centum octoginta quinq; milibus hostiū cæsis ac Duce fugato Regiq; supplicii: cui postremo iam mors imminebat: non modo misericordiam & pacem: sed & tria uitæ lustra ipsa impetrare sola ualuisti. Per Moisen: quæ tāta res uix crédi possit: graui populo: & idolis dedito Deū ipsū idulgere & cōmisereri adegisti: Dimitte Moises ut irascatur furor meus clamātē. Quid de te plura cū p te cogi ac uinci passus ēt sit: q solus est inuictus: & præpotēs: & p quem sunt oia: quæ potest oē creaturæ? Hæc igitur tam excellens. diuinaq; uirtus tuo semper i sinu rege scat: quæ ab humanis te abstrahens uehat i cælū & ferat p speciosum oē sublime: teq; maximis repleat gaudiis: ac spē erigat ad sēpiternæ fœlicitatis propolita præmia: quæ tāta utique sūt: tamque āplissima: ut nullis aliis sēsibus: q̄ aio purgato ad eaque uehemēter erecto itelligi queāt. Ad hāc tibi lectio erit addēda: nō oisaria quidem. i. nō quæ laqueis disputationū: reg: sublimiū: aut disertæ ornatæque eloquētiæ amœnitate te irretitū teneat: sed quæ spūali dūtaxat aium ab his psertī: initiis dulcedine pascat. illustret. incēdat. Sitque illa: mō puia: mō comes ita: ut quēadmodū: diuus noster Hieróymus pcipit Orōni lectio: lectioni succedat orō: eaque ueluti quotidiāo ai pabulo fūgare: quā & nobis pcipisse primum nostri huius fœlicissimi ordinis patrē nulli dubiū ē ubi i Canōe Codices ait singulis diebus certa hora petantur. Extra horam qui petierit nō accipiat. Nouerat uir ille sāctissimus quos i se fructus: q̄s uires. quasque uoluptates dignas & admirabiles lectitādi usus haberet: ipsaque abdita icælesti sermōe dulcedo: qppe q sub tenebris adhuc fidei elemētis Esaiā iussus ē legere: q idē cū illud Apostoli legisset aliquando: Induimini dominum Iesum Xpm: errorum suorum depulsa caligine: mox cæperit lucē intueri ueritatis.

[Margin notes: Iudit. · Exechias. · No. · Lectio sacra · No.]

Eunuchus Eunucho Candacis reginæ Iudæā pagranti quis dubitauit eum scripturæ locu quē legēti sibi Philippus enodauit:salutē.& ba

Cæcilia ptismatis fontē peperisse? An alia fortasse rōne Cecilia uirgo euā geliū x̄pi gestauit i pectore? Quæ sane res tanti:aut quæ tā erecta fiducia illā potuisset & puellā:& sponsam iducere ad oia hūana spernenda:si non ex euāgelio didicisset uirginibus x̄pi cētesimū ꝓpositum fructum.& de casto cælibatu uirginū filios ꝓcreari cælestes.de mundi uero nuptiis terrenos? Qui fœlicissimæ uirginis & matris dei uitam scribunt:illā referunt assidue lectitasse.atque illam ideo cum salutatum delaberet Arcangelus icumbentem libro fingi arbitror: quanq̄ pictoribus: atq; poetis quodlibet audendi semper fuit æqua potestas.

Post lectionem Meditatio. Cæteꝝ:ut cuiq; uirtuti suos fines demus:nō erit litteris tamen in desinēter incūbendū:sed ex ipsa mox lectiōe deducēda erit Meditatio. Vt.n.lectio eoꝝ:quæ eligēda:quæq; fugienda sunt:est indagatrix iuxta ꝓpheticum illud Declaratio sermonū tuoꝝ illuminat & intellectū dat puulis:sic Meditatio quæsita. inuestigataq; cōprehēdit atq; degustat:de q̄ ē etiam illud i psalmis Concaluit cor meū intra me & in meditatiōe mea exardescet ignis. Gradus n.quatuor exercitationis spiritualis:uita que sanctissimæ maiores nostri summa auctoritate uiri atq; sanctissimi eē putauerūt. Lectionē. Meditationē. Orōnem. Contemplationē. Lectionē:quæ iq reret. Meditationē:quæ quæsita gustaret. Orōnem:quæ gustata peteret. Cōtēplationē:quæ petita īciperet:quoq; gaudio ab his sēsibus:crassioribusq; cōtagiis abductus animus atq; sublatus coniugaretur mirabiliter deo. Sed de postrēa hac summa. consumataq; uirtute quoniam quidē paucorum ē: magisq; gustari:q̄ explicari potest:dicendum uidetur amplius nihil.

Humilitas Iam uero de humilitate aliq̄d:que uirtus x̄pi seruo usq; adeo est necessaria,ut sine illa uana sint cætera:quā ēt q uere possidet cū ipsis:ut ita dixerim angelis possit omni reliqua in re de fœlicitate certare. Hæc.n.fundamētū & culmen bonoꝝ oium dici merito potest:& diadema decoris possidētibus illā:de qua pulchre Apostolus ait. Stulte quod seminas nō uiuificatur:nisi prius moriat.

No. Iobq; sanctissimus Qui humiliatus fuerit:erit in gloria & q icli nauerit oculos suos ipse saluabitur. Extitere q̄plurimi priorum tēpoꝝ nostræq; ætatis mēoria:ne minuti singuloꝝ exēpla congrā:

eruditi plane maximisque uirtutibus præditi & i omni laude: ac dignitate principes: qui quoniã præstatissima hac caruere uirtute: miserabili tandem casu: naufragioque pierũt: eoꝶ operibus insi diante supbia: de qbus ꝑphetæ sententia illa est admodũ grauis Dissipauit dominus ossa eoꝶ: q hominibus placent. confusi sunt qm deus spreuit eos: & quidẽ grauis. Nã si eoꝶ ossa sunt dissipã da: quid porro reliquum erit in his quodina ne lubricũque non sit: cum nihil solidi in se habeat exossatum corpus humanũ? Aut sane quo persugio fouendi iã erũt cũ eos spreuerit deus? Quos tũ maxime spernet: cũ uidelicet cuiqʒ mercedẽ ꝑpriã reddeus: in fœlicibus his habite iget inanes & uacui recepistis mercedẽ ũraʒ: laudem hominũ & miserã gloriã. Quæ. n. uirtute præstare debui stis: a uitio deduxistis: mentiti cõsciẽtias bõas imitatiqʒ fatuas uir gines: quæ habentes lãpades oleo uacuas a sponsi thalamo exclu sæ sũt habitæqʒ ludibrio. An non impiũ & sacrilegũ ẽ nostrorũ opum laudẽ nobis ascribere: cum eoꝶ quæ bene agimus: nihil oio sit nostrũ: sed eius: a quo accæpimus unde agamus: & a quo efflu it origo omnis & ratio boni? Ita ẽt nõ amẽtiæ ẽ recta sequi laudis cã. oculis seruire inẽtium. aura populari miserabiliter ferri & qua si mercedẽ benefactoꝶ ducere hominum gloriã. quæ sane nũ q̃ satis digna merces esse poterit? cũ semp temeraria sit: semper icer ta semp inanis: & cuiusqʒ arbitrio & uoto ꝑmissa? Sẽpiterna sit merces ipsa uirtutis prorsus ẽ opus: & humanis præmiis lõge præ stãtior: quã neqʒ dare neqʒ arripe qsq̃ hominum possit: sicut nec ipsã quidem uirtutem potest. In abditis igitur consciẽtiæ thesau ris nostra omnis gloria lateat: sicut scribit Apostolus Gloria nr̃a hæc est testimonium conscientiæ nostræ. itemqʒ nos autem spiri tum huius mundi non accæpimus: sed qui ex deo est: ut sciamus quæ a deo donata sunt nobis: Aut certe. si gloriari libet: in domi no gloriemur: quoniam non qui se ipsum commendat ille ꝑba tus est: sed quem deus cõmendat. Ad hãc sane: quæ in domio est gloriam dies atqʒ noctes excitandus est animus: quæ quoniã deo seruit: solida ẽ: & icorrupta: porroqʒ & sempiterna: nosqʒ excitat & ipellit ad currẽdum alacrius de uirtute in uirtutẽ p aptũ nobis iter: eos imitantes: q sæpius i agone uicerũt: aut qui primi stadiũ tenuere: q erectioribus aiis: ac spe meliore luctã ineunt rursus: &

Ratio uer issima.

campum acrius petūt. Qua ēt icēsi optimi oēs & sanctissimi uiri diuinū adepti sūt nomē. His igit̄ limitibus cōtinendus ē aius: nec uēto pmitēdus: ut illi soli placeamus: q p nobis ē factus oium qui sūt: unq ue fuerūt abiectissimus atq3 humillimus. Quiq3 accedē tibus nobis ad suæ castra militiæ Tollite iqt iugū meū sup uos & discite a me q̄a mitis sum & humilis corde: & cui dauid canit in psalmo Populū humilē saluū facies: & oculos supboꝝ hūiliabis.
No. Quod.n.facit i dapibus atq3 cibariis salea cōdiēs atq3 pseruās: hoc & ipsis uirtutibus hūilitas facit. & multo q̄ppe potiora. Nā eas nō mō sapidiores reddit: icorruptasq3 tuet̄: sed i sublie effert: suoq3 auctori deo efficit chariores. Nō pōt sermo facer uel mētiri uel fallere. Quæ pcedūt de ore meo nō faciā dicit domius irrita. Et cælū: terraq3 trāsibūt: uerba aūt mea nō præteribūt. Sed q̄d no bis insonat sermo facer iste atq3 diuius? Ois q ro q se humiliat exaltabit̄: & q se exaltat hūiliabitur. & deposuit potentes de sede & exaltauit hūiles: cui & testimonio ē illud ad ecclesias Petri Hūi liamini sub potēti manu dei: ut nos exaltet i tēpore uisitatiōis. Tu igit̄ mi Ph. iuitatus ad nuptias nouissimo loco discūbe: ut ue mēs q te inuitauit Amice dicat ascēde supius tibiq3 sit āplior corā dis cūbētibus honor. Sed nūquid nō es iuitatus ad nuptias? Immo iā exceptus: ubi nouæ nuptæ Agni Epithalamia celebrat̄: ueste nu ptiali clarus atq3 isignis. tm̄ uide ut hūilore loco consedeas: ut ab Triclinii mag̃stro iubearis ascēdere. merearisq3 ex eoꝝ fieri nūe ro: quibus dicitur p pphetā i psalmo Surgite postq̄ sederitis: q mā ducatis panē doloris. De tollerātia uigiliaꝝ atq3 laboꝝ. De fruga litate & abstinētia uictus: p quam legitimā ieiunia celebrant̄. De castitate: quæ i carne mortali ducit uitā angelicā: De icessu. statu. cultu. deq3 reliquis uirtutibus multis conquirendis: aut uitiis de clinādis: quibus quotidie frangimur: tibi poteram multa pcipere: Sed res infiniti negocii: & quæ nusq̄ modū inueniat. Sed potio ra collegimus: & quæ tibi magis necessaria fore sumus arbitrati: q̄bus parūp cū exercitatus fueris: primasq3 difficultates euiceris: quas cuiusq3 rei pati solēt initia: erūpet tibi noua lux quædā: qua intuebere nescio quomō: deus scit ea: quæ nō licet homini loqui. Fructūq3 uirtutis dulcissimū trāq̄llo & sedato iā aio degustabis. Erūtq3 lachrymæ tibi ueluti nectar die ac nocte dū dicet̄ tibi ubi deus tuus ē? Sētiesilla bi ad ima præcordia faces spūs sācti: p quē

ueteⲣe feruitute depulfa:filiufq̃ adoptiōis effectus clamabis Ab
ba Pater Deiq̃ folitudinē & oē fecretū defyderabis:& quocūq̃
te uerteris folus:ibi offerēs hoftiā cordis dn̄o deo tuo inclamabis
& dices Q uā di'ecta tabernacula tua dn̄e uirtutū: concupifcit &
deficit aīa mea i atria dn̄i. Pfalles mēte: Pfalles & fpū & pafſim ti
bi refonabit i ore canticū nouū:quod cātari fas nō ē nifi iis: qui
empti fūt de terris primitiæ deo & agno. Q uæ mi Philippe cū ti
bi deguftarī cōtigerit:(cōtiget uero fauēte deo:fi monitis fideliffi
mis atq̃ amātiffimis:quibus te fumus incredibili charitate cōple
xi obtēperaueris.)tū te rogo p Deū Matthæi tui memiens ad xp̄i
crucē:hominis qdē meritis pexigui:& rebus his omnibus atque
uirtutibus tibi ppofitis idigētis:q tamē ut ad ifta uenires fuis te
uocibus icitauit:& icitatū deinceps:ut potuit cōfirmauit. Vale.

Ad Aloifium Cendratam de cafibus fortuitis conftāter
tolerandis Epiftola. XL VI.

Afus hūanos optime Aloifi noli ægro aīo ferre : aduet No.
o fātēq̃ fortunā:quæ neminē lædit nifi uolentē:& nulla
fi fit prudētia ea ē:expauefcere define. Virtus igne pro
bat:quæ fi pfecta ac folida fuerit ui ignis & icudis fentiēs flaue
fcit & rutilat. Sic.n.filiū genuifti tuū:ut ftati natus:obnoxius eēt
crebris:alternifq̃ bonoꝝ:malorum ue imminentium uicibus:et ea
lege eundem a deo tibi mutuatum fuiffe nūq̃ dubitafti : q̃ reliq̃
hominū turba exit in lucē:quoꝝ uita:iugis pœna ē atq̃ fupliciū.
Et nūc carere patria:& indigna affici culpa graue & indecorum
putas:cum hæc ipfa:& his qdem longe grauiora excelfo aīo & in
uicto tollerare:& pulchrum fit & diuinum:planeque nec iniucū
dum:quoniā uirtus qdem a iucūda fuauiq̃ uita fepari nō poteft?
Q uod fi iudicare recte:& uerum diligenter excutere ipfe curaue
ris:nunq̃ dubitabis plus boni uirtutē agitatā fæpiufq̃ petitā i fe
habere:q̃ itactā fœlicitatē:ocio:ignauiaq̃ torpentē. Q ua quidē
in te exempla mihi tecū citāda fūt nulla:q fingulari doctrina:&
experientia maxima præditus es Q uo circa fitibi id perfuadere
iā potes:ut certe & conftātiæ & moderationis tuæ erit:nihil mali
tibi filioq̃ cōtigiffe:extinctus iam erit mœror tuus oīs:q te uexat
& cōficit:Immo quod magnificētius ē:uirtus ipfa plus uirū tibi

dabitq̃ detraxerit cæca fortuñæ malignitas. His de causis debebit ĩſtitutus: & generoſus tuus aius iſtuc moleſtiæ leniter ferre: & ſub tolleratiæ iugũ inuictæq; uirtutis collũ lætus iã mittere: quæ q̃dẽ hominẽ efficit: cum humanis: tum diuinis honoribus dignũ: ſuoq; auctori deo conſociat: cuius admirabilis bonitas atq; ſolertia humana omnia: quæ appetibilia præcioſaq; ſunt: tam crebris & ſubitis contrariis miſcet: ut inde cõpulſi ſtudioſius cupiamus bona ſempiterna atq; cæleſtia: quoꝝ gratia conditi ſumus. Filius tũ & ſi extorris eſt: recte ſe habet: & cõtubernio fruitur uenerabilis cuiuſdam deoq; deuoti præſ byteri: & ad me ſæpe diuertit: meaque continue opera. officio. ſtudio: conſilioq; iuatur. Vale.

No·

De beato Seraphini obitu. illiuſq; uirtutibus ad Carolum & Ptolemæum Ceſenates Epiſtola. XLVII.

q Vintus iam mẽſis agitur: aut ſextus q̃dẽ: ex quo neque uos ui di: neq; lr̃as a uobis accœpi ullas. Interi Seraphinus noſter ſãctiſſimus amor: noſtræq; i xp̃o deliciæ: in quo uirtutũ oium ſpes magna lucebat: repẽtino lãgore nobis ſurripitur: ut elapſus ab oculis magis: quã profectus a uita uiſus mihi equidem ſit. In quo quiſq; noſtrũ haud paruam iacturam ſe feciſſe arbitrari merito poteſt. Quartus. n. erat ex cœtus noſtro: quẽ peculiariter amaremus: & a quo, uiciſſim ipſi ſtudioſiſſime coleremur. Quoties Deus bone ego abſens delectatione mirabili quadã ſum uiſus uidere tetragonum illũ: quẽ ſuperiore anno urbe Bononia metu peſtis relicta: i Bellião noſtro: tuto amœniſſimoq; ſeceſſu ſedẽtes ſub umbra cõſtituebamus. uiuas illas audiñ: & reddere uoces: mox diſputatiões graues & ſerias: ſubinde iocos atq; facetias. Veſtrũ erat q̃cq̃d ille de rõne diſſerendi: & de præceptis philoſophiæ ꝓtuliſſet i mediũ. Meũ ẽt q̃ddã uidebar agnoſcere i eloq̃o dulciſſimo & facultate dicendi: cum me tradente hæc humanitatis ſtudia primum delibaſſet. Erant præterea eo in Iuuene multa: & ea præclara: atq; illuſtria: quibus a nobis nõ diligendus mõ: ſed cõplectẽdus & iam uenerãdus ab omnibus: eſſet ſũma religio. Ingenii acumẽ. ad ſtudia ardor amor i doctos. manſuetudo i omnis. oris modeſtia. fandi ſuauitas. eximia indoles: omnibuſq; blãdiſſia. Corpus uero totũ elegans: & ſpecioſũ. Illum ita philoſo

Seraphini dotes.

phia& liberalissimis studiis florentẽ: & sãctimonia uitæ laudabilem:ãimi simul & corporis cõmodis omnibus utentẽ(Heu hominum: fragilis status citaq; & uolucris ad iteritũ uita)unius pene diei lãgor extinxit. Quẽ tandẽ hoc exemplo excellentẽ uirtutẽ & laboriosa hæc studia aggredi nõ pigeat? aut aggressus idem nõ desperet? Possumus oro ipsi nõ fatigari:aut non sic decidere aio: ut itentatã relinquamus sapientiam:i qua sũmo labore meliores totius uitæ dies exercitati:cũ deniq; eo usq; peuenimus: ut fructũ ĩdustriæ:atq; uigiliarum ptingamus:nescio ptinus qua maligna ĩdignaq; sorte rapiamur? Sed nos sane uulgaris hæc cogitatio perturbet: & a studiis auocet:si statum humãum ex hac uita metimur. & ad præsentia duntaxat philosophamur: quod ut mihi uidet:nõ ẽ idonei ueriq; philosophi: sed ĩsaniẽtis potius hominis: & generositatẽ sapientiæ nõ pcipientis. Nullũ enim est tempus quod sine detestabili culpa dãdum uecordiæ sit:ẽt uel dies unus. Primo .n. doctrina tener formandus est ãimus. & eadem deinceps uita oĩs disponenda. frenandæ cupiditates. ĩspicienda quæ agenda sũt:& quæ omittẽda. ab illa quoq; ad omnes casus:euentusq; fortunæ:qui singulis momentis in uita accidunt:parandi sumus docendiq; quid omnino sequamur:quid omnino & fugiamus. Ex cuius sane præceptis uel dimidiũ uixisse diem pluris existimãdum ẽ:q̃ omnis male acta uiuacitas. Quocirca uixisse satis dicendus:est q omne quod uixit siue exiguũ:siue multũ:sãcte ipsollure q; uixit. Immo uero emigratio huiusmodi ista:quæ fœlicitatem ĩ cludit:immortalitas est potius appellãda:q̃ mors. Fugit enim crebra uitæ naufragia:fortunæ uices: ipsasq; corporis ãgustias itura p pulcherrima cælestis regiõis sublimia expedita & libera. At potuit cũ illo nobis longior cõsuetudo esse. Sed cogitemus secum cõmodius actum: q̃ si uixisset diutius: cum certum aliquid nemo teneat q̃diu tenet humana. Atqui ẽt animaduertendum est: nos quoq; ipsos ab eo haud lõge distare:qui certe quantũcũq; distemus:neq; tamẽ id multum abest a nihilo. Properamus .n. momẽtis singulis:& qdem multo uelocius:q̃ unda defluimus:ut tũ sãecũ rapimur: signasse uestigium uix qdem uideamur. Ita fit ut q ãtecedunt: & euelluntẽ tanq̃ præmaturi: nullo modo mihi plane decepti uideant:si modo ita uixerũt: ut uẽiẽtem ad se mortẽ ni

No

Vitæ fluxa

hil expaueāt. Quod ſane optimo noſtro ſeraphino haud dubito cōtigiſſe. Illū ego mihi ſæpe dicentē audiui chariot q̄ uita deceſſus iam mihi eſt & emigrationē a corpore quaſi lucrum expecto. Mihi uero cōtradicenti quādoque illū reſpōdiſſe contentius & prope flentē:ēt reminiſcor. Quid cælo geniti:deorſum curamus aliqd mi o Matthææ? Cur has tenebras adhuc cupimus:q deo militamus? Qualis uita ea quoque ē:i q̄ ſigu'is momētis emorimur: aut uiuere expaueſcimus cōfliċtati ꝑpetuo huius pelagi turbine? Pueri ne erimus ſemp uitæ umbrā nō uitā amantes. ſummūque bonū nobis ſēp iuidētes? Quare cū id ſit aſſecutus:q tota mēte & ratione petiuit:nō agnoſco qd iure i eo doleamus. Magis aūt fuerit prudētiæ qdē noſtræ:ac magnitudis animi curas.cogitationes.ſtudia.mētē dēiq; oēm i ſpē erigere tū illo beatitudinis poc tiūdæ:ſcientes haud dubie:q q pie in Xp̄o mortui ſunt: amicis uiuere non deſtitere:quod ſane uobis nullo pacto obſcurum eſſe arbitror:quorū uiuax:atq; altiſſima fides dudum mihi agnita ē. Illud tantū officii noſtri puto eē debere:quod qdem etiam ut uobis pſuadeatis uelim:ut q̄diu erimus: Seraphini noſtri memoria quaſi ꝑſens maneat nobis mente defixa:aut ſi quid detrahet diuturnitas temporis:id in nos dimiſſos omne cōcreſcat:et ad maiorem dileċtionis cumulum ſemper addatur. Valete.

Ad Philippum Parmenſem Concanonicum familiaris Epiſtola. XLVIII.

Egi litteras tuas & auide:ita pbelle una cū Franciſco
1 Teruiſino uenerabile & ſuauiſſimo nr̄o:q adetat ubi illas accœpi:i qbus quaq; ad ſummā uſq; uolnptatem diuinū neċtar mihi eqdem uiſus ſū delibaſſe:& niſi mi Philip.chariſſime ſtudioꝝ tuoꝝ curſus:& ſedulus labor reuocaret: ꝓuocaturus te fueram pro deſyderio meo ad pulcherrimū calami epiſtolarūq; certamen: Sed tempero mihi tanto in deſyderio:ut philoſophiæ cui mentem omnem addixiſti:te liberum docileq; ꝑmittā: ſplēdidi & acerrimi tui ingenii admonitus indole:qua in Phyſicis nō minus polliceris:q̄ i hūanitatis ſtudiis ante xp̄i togā præſtitiſti:cum apud Guarrinum ueronenſem adoleſcens oratoriam atq; Poeticam:& cum iis græcas litteras didiciſti. Satis enim noui

diem te totum perdidisse:& insequetes exturbasse:si uel uestigio a grauibus:nodossiq; studiis istis animũ per hæc initia parũper auerteris.Omnia:ut noster Sapientissimus ait:suum tẽpus habet. Atq; ideo cum Neophitus ageres:Tyrocinium & adolescentiam instituti tuam:& ad puritatẽ:innocentiã.deuotionẽ:primosq; uir tutum gradus tanq̃ manu data te Philippe direxi : si modo satis tam sactam rẽ potui pa℞ ego feruidus : & ad supna pa℞ erectus. Quin tunc cũ tenellus uixq; regeneratus in domino dulcedine lactis: moliq; ueluti offella alẽdus esses: suasi eqdẽ tibi ea studia omnia:quæ duriora essent.& quæ laqueis disputationum rerum sublimium : aut disertæ nitentisq; facundiæ irretitum ãimum te nent:omitteres donec christus formaretur i te: & dentatus posses solidiora comedere:q̃ effecisti moriger ac prudentissimus. Nũc uero i iis exercitatus atq; firmatus: & euacuatis in te quæ paruuli erant crescentis in gratia:par est ut ad studia alia consurgas: & coniungas cum ipsa sanctitate doctrinam:quæ simul ubi con spirant:nihil plane in christi seruo absolutius, atq; beatius. Itaque utitot mi Phi.tuo tempore i rẽ tuã quantũ quidem ipse potes: & præpositi Patris tibi idulget auctoritas:cui tanq̃ deo te dedicasti: atq; uouisti:pietatem tamẽ:mentisq; dulcedinẽ præferens philosophiæ atq; doctrinæ. Potior.n.tibi uederi semp debebit indocta deuotio:q̃ docta mentis ariditas. Ego tamẽ scribam ad te cũ pote ro sæpius: Tu cũ succisiuæ ullæ dabunt tibi horæ:etiã rarius:un ũ aut alte℞ uerbũ hoc ẽ salue & uale dabis. Ex me salui sit patres tuiq; i philosophia cõsocii:qbus singulis me i xp̃o cõmẽda Vale.

Ad Cãbiũ Bossum patrẽ & Concanonicũ de nõ desere renda cura scribendi:Epistola.XLVIIII.

Ntehac ad te mius scripsi ueneráde mi Cãbi :uel impli citus uariis:& grauibus curis:uel q̃ neq; habui:q̃ scribi magnope oportere mihi sane uideret. Tu quoq; exemplo hoc malo & tacuisti. Sed hodie reputans mecũ:omnis præteri ti temporis littera℞ nostra℞ isignẽ dulcedinẽ:egregia in deo sactaque solatia:equidem grauiter dolui ea ipsa intermissa fuisse.

Et quidem non posthabenda ultra putaui. Sed hanc liberalissimam occupationem: immo inter occupationes solatium excitandum rursus: tecum maxime: cuius litteræ hoc hñt in se optimum: atq3 præcipuum: ut me sopitum & frigidum semp excitent: semp incendãt: & ad ea: quæ supra me sunt pertrahãt. quas nõ semel legout cætera: Sed blandiores atq3 sapidiores i dies sæpe iuoluo ac relego. Tarda. n. uiliaq3 iumenta a uelocibus & generosis præcurrentibus etiã: ut possunt: excitãtur ad cursum: Cœpi itaq3 petere atq3 pulsare breuibus his: ut liberalis & sancta charitas tua cum fœnore mihi respondeat: iis uidelicet litteris: quæ ambas solẽt manus implere. Vale. meq3 tuis ad optatũ finem orõnibus adiuua.

Ad Illustrissimum Federicum Feltrium. Vrbini Ducem Summum imperatorem & immortalis nominis uirum Epi. L.

f Errariæ ĩ generali Synodo nostra cum pulcherrie cõsedemus: recitatæ fuere litteræ tuæ Illustrissime Pnceps: & tuus Orator corã auditus: cui quantã significasti: fides ẽ habita. Et qdẽ omniũ patrũ tanta erga te pietas & reuerẽtia aia duersa est: ut cõmunẽ fidẽ atq3 eloquiũ ipa res superet. Nã qbus sermo in consessu debet: cum uerba facere de te cœpissent: uidisses cæteros omnis pendere in eos intentione mirabili & effusa lætitia: iunctisq3 manibus gratias deo gestire. qui tã nos charos dignationi & amplitudini effecerit tuæ: ut de nobis pficiẽdis Pontificali Eugubiensi Ecclesiæ tuæ cui adiacentem Curiam habitas: cogitaueris: rem nulli principum: nullisq3 rerum pu. hoc tempore procuratam perspectam ueut plane solus extes: qui præcipua religione ac bonitate remissam Cathedraliũ Ecclesiaꝝ ueterem sãctitatem: & in cõmuni uitam: subq3 Præpositouno patre syncerã obediẽtiã extinctã cogitaueris in lucẽ reuocare: & ad pristinũ apostoloꝝ & sanctissimoꝝ sacerdotum statum excitare: qui primitus hac lege uixerunt: deoq3 posthabitis curis omnibus sæcularibus militarũt. Atq3 ut cõmodius: ociusq3 quod animo cõcepisti efficiqueat: & Episcopi tui & Põtificis Max. assẽsum te quæsisse & exorasse nobis aperuisti: & tuis istis cum Canonicis & sacerdotibus cõuenisse nobis ut cedant: alias per te ecclesias: aliosq3 pũetus ad uitam haud dispares habituri. Nulla res est (mihi crede) Fe. deuo

tissime atq3 magnanime:nulla profecto:quæ tui causa suscipien da:gloriosa atq3 magnifica nobis non uideat:nedum grata iucū daq3 facta. Mores siquidē tui.uirtus.auctoritas. omnisq3 dēique uita huiusmodi ē:ut nō religiosos homines modo:sed agrestes & barbaros:atq3 ipsos ēt hostes in tui admiratione cōuertat. Quæ iā:dudū sæcula uiderūt uel iperatorem:uel principē:q ullo in ge nere laudis possit tibi cōferri? Rem militarē tēporis huius ꝓbare uel iprobare haud quaq̄ ipse puto:ne temeritatis sit agere de re nō mea. Sed āplissimū illud decus:& nostris tēporibus inauditū quod tu seruas inter arma.modestiam dico.iusticiā.fidem. huma nitatē.religionem omnes qdem obstupescūt. omnes uulgāt.om nes prædicant cū immortali tui nominis gloria:q te unū intuēt bello nō prædā & bellica spolia.nō uiolētas post uictoriam exac tiones.nō tributa.nō uindictā.nō factiones.nō euersiones. non excidia:ut cæteri quærere: Sed pacem.qetē.amicitiā. gratiā. bēiuo lētiā ubiq3 serere atque cōstituere. In tua uero familia.i Cōmilito nibus.inque exercitu oī hæc enitet quoque disciplina singularis atque mirabilis:ut eos feroces ac ipauidos aduersus hostes: semp que uictores habeas. Erga socios fidos:ac perhumanus. Ad iferen das iuiurias immeritas timidos.in pace urbanos atque cōpositos: & stipēdio magis:q̄ præda cōtentos.ēt que diuios tuos mores:quā tū sane ualēt:æmulantes. Quæ præclara facinora auctoritate non minus cōficere didiceris:q̄ armis:fœlicitateque fortūæ. Quoties(Deus bone)tu pacē Italiæ peperisti? Quoties exorīētes tumultus suppressisti? Quoties incensas odioꝝ faces extinxisti? Quoties af flictos iniquo bello:& cladibus ꝑxios tuo aduētu recreasti? Quo ties desperatis iam rebus Impia iusta stabilisti:ut iam nullū sit tā firmū & latū Imperiū.nulla Res pu.tam digna:quæ te amico nō gaudeat:& a te hoste:si uelit & petat:misericordiam.gratiam.erec tionē:amplificationēque nō speret? De bello autem atque militia ad pacē & togā cū te cōuertis:quid sanctius tua ista religiōe? qd ornatius tuis moribus? qd utilius.tua liberalitate: iugique elemo sina? qd salutarius tua benignitate atque clementia? Quid uel speciosius denique:uel opośius in Principe maxio tua singulari ītitutiōe & quæ nunq̄ omisisti:bonarum artium studiis? quibus non imbutus mō:sed refertus sane ita es.ut de omnibus & inter rogare atque ꝓpōere:& enarrare atque docere.& disputare atque

finire & argute & subtiliter possis. Hæc sũt summorũ uirorum or namenta rarissima. Hæc humanarũ rerum prima fœlicitas: ut qui præsunt & imperãt & optimi & sapientissimi sit: quos ubi inuẽ ias ueluti certã quandã diuinitatis effigiẽ pronus adores. His de rebus nihil est õnino Fe. Illustrissime: q̃ per nos: tibi. pstari iucũ dum possit. quod nõ optemus subire: protinusq̃ cõficere. Quo niã uero quod modo Excellentia exigit tua: cõditionẽ habet atq̃ naturam ut fieri minime possit: aut etiã si fiat: minus quidem sit permansurum: hæbescimus animo: cruciatuq̃ distrumpimur ob temperare nõ posse uoto sãctissimo tuo: & ego quoq̃ uel erube sco: qui tibi notior & charior esse uideor: & ad quem spe potiore Oratorem direxisti tuum. Ecclesiarum etiam pontificalium atq̃ matricũ sic hodie est comperta cõdicio: sic cõsuetudo firmata: ut ad regularẽ & arctã illã: quã nos sequimur uitã: iam coaptari mi nime possint. Nos claustrales nr̃is institutis: communibusq̃ decre tis solitudine. cællulaq̃ gaudemus: intenti p̃claro legendi. medi tandi. orandiq̃ ocio. Ille uero Maiores ecclesiæ cõsuetudines. fa miliaritates. deãbulationesq̃ nõ respuũt: sed ultro præueniunt: Nos certis horis silentiũ nõ uiolamus. Illæ taciturnitatẽ nullam didicere. Cũ decernũt supplicatiões populares: aut rogatiões an nuæ cõce ebrãtur: nos urbes nõ collustramus. Sed cathedralis om nis ecclesia pria est semper i acie: quin & cæteros ducat. nos cura tas ecclesias inuiti suscipimus. aut ex necessitate si suscepimus: sa cramẽta itra uicinas domos p sæculares sacerdotes ministrari fa ne facimus. Cathedralis uero nõ unius mõ uiciniæ. sed totius po puli atq̃ diocesis curatrix una atq̃ præcipua ẽ. Nos cerimõiis ad modum castis: collo: oculoq̃ demisso rẽ nostrã gerimus. In icessu illa. habitu. motu. rituq̃: omni dispar est nobis. Adde nuptias q̃s benedicit: puerperia quæ purificat. Chrismã: quo admotos omnis in frontibus signat. & huiusmodi cætera: a qbus ꝓpter freq̃ntiam puellarum: & mulierum tanq̃ a pestifero: mortaliq̃ piculo sic ab horemus. At uero cũ proficisceretur: aut deãbulabit episcopus: cum subiectas uisitabit ecclesias: mõialiumq̃ cœnobia: quæ omitti nõ cõueñt: an illi nõ oportebit nos & ministros & comites fieri? quã do nulli præter nos episcopo uel clerici: uel cõcanonici relicti uti q̃ erunt? Quæ singula ita aduersantur ꝓfessioni & sanctiõibus

noſtris:ut aduerſari magis nihil poſſit omnino. Eugēius. iiii. beati nominis & ſempiternæ glorie Pontifex in Lateranēſi nos æde repoſuit quippe q ſpōſæ ſuæ ratione ſibi habēdā putabat(Eſt. n. Cōſtātiniana illa baſilica℞ omniū prima:& magni pr̄is epiſcopalis ſedes ſponſaq; legitima) Voluit & illā eſſe noſtri ordinis caput:& ab ea nos canonicos lateranenſes nominari ꝑpetuo:& illius dignitatibus:priuilegiiſq; potiri. Dū uixit beatiſſimus ille nihil Romæ uenerabilius noſtro ordine fuit. Sed illo emortuo a romanis:qui eū nobis locū inuidebāt:uix Nicolaus ſucceſſor tutatus ē:quo humanis exēpto:a furente imanius populo nos Calixtus ſeruare non potuit. Profligatos idigne Paulus. ii. ite℞ i ꝑpriā ſedē reſtituit:quo emigrāte ite℞ pulſi. Peſuadere ne etiam tibi potes ſumma prudentia ſummoq; igenio priceps uel Romanū patrem:uel tuum iſtum epiſcopū hac in re ultro aſſentiri tibi? Nihil ſane minus credito: Sed tāta ē auctoritas tua:tanta apud oēs gratia & reuerentia nominis:ut negare neſciant: quod præſtant iuiti: Eadem mente ciues eſſe & clericos omnis exiſtima. Sed cū te deſyderabit poſteritas(neq;.n.diei unius præſens negocium eſt) Quid in nos tum animi homīes putas habituros? Quis clamorē quis furor deus excitabitur? Quis concurſus conclamantiū ūdiq; faceſcite colla obliqua:pānoſiq; hoies. Abite noſtræ eccleſiæ: noſtrarūq; dignitatum occupatores. Autis in bonis filii noſtri: nepoteſq; cōmunicēt:q n̄ra ſt̄.aliēi nō abſumāt. foras tādē. foras externi. Nihil exploratius. nihil certius(mihi crede) Illuſtris Fe. poteſt præcaueri. Tu tamen ſapientiſſime hominū ex tua prudentia de rei totius exitu excogita atq; delibera:q noſtū oium accepiſti ſententiam. Ego ad paucos apud te fore ſpero dies:p Picenū i n apuliam iter facturus. Tum de tota re plenius. Aeternū interim in xp̄o Ieſu Vale fœlixq; eſto Pricipū decus. Ferrariæ. Klls. Iuniis.

No. Lateranenſem Eccleſiam.

Ad Albertum zobolum de Adoleſcentia Inſtituenda Epiſtola. LI.

n Vp ex urbe Rhegio diſcedēs rogāti tibi ꝓmiſeram Alberte fili aliqd ſcribe℞:quo ueluti i ſpeculo iſtitueſ tuā adoleſcentiā poſſes:& aium ipum uirtutibus tanq̄ ſertis ornare.

Quod in mentē cū mō mihi uenisset: iāq3 meditaret id munus suscipere. multa reꝝ copia ꝑtinus se mihi obtulit: quā profecto ef sem aggressus: si mihi uel satis uiriū ad ea litteris illustranda: uel ocii ad scribendū esse intellexissem: Nunc uero cōtinuis cū mōa sterii negociis ac curis frangar: ne quidem impediar: non est: qd possim aut facile scribere: aut cum ratione & dignitate suscipere: quod tibi arrideat animo: teq3 incendat: qui nunc tyro amore sa pientiæ ferues: atq3 in litterario ludo sedulo ac perbelle uersaris: g ustasq3 in helicone nectar cigneum poetarum. Quamobrem omittēda mihi est longitudo illa & præceptorum ordo: simulq3 ne tuo desyderio optimo atq3 rectissimo uidear defuisse: breuiter aliqd perstringendum: quemadmodum Cosmographi faciūt cū uasti orbis ambitum palmi breuitate concludunt: eumq3 etiā par tiuntur & secant. Sic itaq3 nunc tibi Albette fili duo hæc tantū ꝓ ponam breuiter & suadebo: i quibus ꝑcipue laborabis & satages Primum quidem illud erit ut a clarissimis & optimis parētibus tu is nunq̄ degeneres: qui eam tibi uiuēdi formam & rationem nō modo sermone: sed re præscripsisse mihi profecto uidentur ut do mi habeas: quod reliqui ex uariis philosophorum libris: aut apud exterarum gentium magistros capessere solent. In his pietatem. re ligionem. fidem. integritatem. liberalitatem. munificentiam. mise ricordiam. & in utraq3 fortuna perpetuam animi cōstantiam: at q3 modestiam licebit semper intueri. Non Pythagoras tibi. non Socrates. nō Plato. non de nostris Victorinus. Guarius. Omnibo nus: quos nostra hæc ætas florentissimos habuit: sed nec ulli: qui modo uiuant: morum ac uirtutum magistri tibi desyderandi sūt. Habēs domesticas Athenas. habes christianas: & domesticas sco las. Quicquid in ipso genitore & i matre: & i patruis cernis: si ti bi imitandum propones: nunq̄ errabis. nunq̄ aliūde bene & bea te instituendæ uitæ exempla conquires. Audeo dicere & graue su stinere onus: debitūq3 imitādæ uirtutis & laudis maioꝝ tuorum: quas si ut spero: pro innata tibi bonitate facile imitari poteris: nō tamen facile (dabis mihi ueniam) superabis. Quare quantum potes animo niti: q̄tum labore contendere: tantum fac: ut eos si nequis superare: saltem æques aut imitare uirgilianum illud ut sē per audisse uideare. Te pater æneas & auunculus excitet hector.

Possem hoc loco mi o Al.tibi multa præcipere:quæ iis de causis quas antedixi,cõsulto relinquo:te totum tradẽs ifor mandũ hisdẽ ipsis clarissimis parẽtibus tuis:sublimis aiĩ:& elegãtis corporis tui auctoribus fœlicissimis.Calcar enim ille ꝑbitatis & gloriæ:q̃ noc tesatq; dies generosis insidet animis:oculos uehemẽtius pungit q̃ aures.Vnde uis ista:quæ aures uerbis admõet:muliebris uulgo solet appellari:Quæ uero oculos strigit mascula. Quamobrem plus laudis & nomis meo iudicio quos mõ cõmemoraui Pythagoras & Socrates simul & Q.Fabius max.& Affricanus assequebantur ex rebus & uitæ cõstantia:q̃ reliqua philosophorum turba ex solis uocibus:solisq; litteraꝝ monumẽtis:quæ eternæ memoriæ conabantur cõsecrare.Hinc natura nobis eã cupiditatẽ & agitationẽ dedit:ut sædari nũq̃ animus possit auditu:sed semp laboret inuestigatiõe eaꝝ reꝝ:quas audiẽdo percepit. Sic Sabbã illam austri reginã sacra regũ tradit historia a finibus terræ uenisse ispectũ Solomonẽ:mirabileq; illius sapiẽtiam cõtẽplatũ:quo uiso stetisse attonitã:uixq; ei spũm ultra mansisse.Sic diuus Hierõymus noster plerosq; ex ueteribus narrat collustrasse,ꝓuicias.nouos adiisse populos.maria transisse:ut eos:quos ex libris nouerãt: coram quoq; uiderẽt.Et ad T.Liuiũ lacteo eloquentiæ fonte manãtem de ultimis hispaniæ.galliaꝝq; finibus nobiles quosdã uenisse & quos ad sui contemplatione roma nõ traxerat:unius uiri rumore duxisse.Diogeni uero cynico:q solo palio & pera cõtẽtus uertibiliq; dolio ꝓ domo utens:omniũq; rerũ copia carẽs: Alexãdrum spreuit:se nudũ & inermẽ rege potentiorẽ iactans: qs dubitabit ad omnia hũana contemnẽda:naturique uincẽdã plus animi ac roboris præstitisse cõtuberniũ: mutuãque cũ Antisthene cõsuetudinẽ:eo.s.a quo primũ secta Cynica cœpit:q̃ sparsas ꝑ omnẽ philosophiã uoces & istituta uiuẽdi:quibus innumera sũt referta uolumina:uniusque hois facta plus potuisse:q̃ uniuersorũ dicta? An nos ipsos:qui mortalia hæc & caduca q̃tũ possumus nitimur floccipendere:prophetas.apostolos & reliquam martyrũ & sanctissimorũ hominũ turbã ipsumque tãdẽ deũ & orbis Saluatorem ut fas est imitari:putas illorũ præclara facinora sequi potuisse:aut eũ cursum tenere:qui ad beatam uitam nobis patefactus ẽ:nisi eorũ exemplis magis:q̃ sermonibus permotos & excitatos? Atque idcirco idem ipse Saluator secuturos nos mõuit Qui uult uenire post

No: exẽplo rũ Vim:

Sabba regina.

Hierõy. de T. Liuio

Diogẽes

Antisthenis uita

me hoc est præcedentem me subsequi tollat crucē suā & sequaſ me. & qui mihi ministrat me sequatur. Atque alio loco discite a me quia mitis sum & humilis corde. quasi inane sit & ridiculum

Seneca uocū sono ciere animos. iactare uerba. facta negaſ. Adde φ Ane us inquit & quidem recte. Longū esse iter per præcepta ac infiñ

Aristoteles mū. breue aūt & efficax per exēpla. Quā qdē obrē & Aristoteli pstabilius uisum fuisse iudico regi populos: laresq3 priuatos ab optimis uiris: q̄ ab optimis legibus: orbēq3 cōponi satius regētiū exēplis: q̄ legū nodis. Disces igit' uirtutē filij sqūæ passim: semp q3 āte oculos habes exēplis: aut si addenda tibi præcepta uidenſ: uberiorēq3 & disputatiorē ueritatē affectas ne qd tibi ad pfectā cōsumatāq3 uirtutē dignum cogitu desit: nunc ueluti prima æta

plutarchus tis tuæ rudimēta libellū Plutarchi de filiis educandis: quē. nobis Guarius noster Veronē. uir sāe optimus atq3 doctissimus latinū

Vergerius fecit: & quē de igēuis moribus Pettus paulus Vergerius grauiter & elegātissime cōscripsit lectitare debebis: & tanq̄ efficacissima adiumēta uirtutū sequi: & colere. Cum uero per ætatem ad morū

Aristoteles icremēta: & summam rei aspirare licebit: tū deniq3 ab Aristotele præcipueq3 ex æthicoꝝ libris tibi erunt præcepta sumēda. Addē

Cicero dusq3 Cicero ubi de moribus disputat: quod cū uariis in opuscu lis suis: tū sanctius & christianius ut mihi uidetur: in officiis: ac tu

Seneca. sculāis quæstionibus facit. Nec spernendus tibi Seneca erit: quo nihil unq̄ ipse gustasse mihi uideor efficatius ad iusticiā. pietatē. religionem. patientiā. modestiamq3 colendā. Cū aūt eo usq3 pro cesseris: ut etiā diuinoꝝ tibi habenda sit ratio: tum imprimis euā

Augustī. geliū Christi. & epistolas Pauli disces & uenerabere Percurresq3

Hierony. Augustinū. Hieronymū. Ambrosiū. Cyprianum Eusebiū. Lactā

Ambrosi. tiū: & si ociū erit: nec te labor deterrebit: si tamen labor: ut cicero

Cypria. aitñ discendo est: & nō magis uoluptas: poteris utriusq3 legis &

Eusebius testamenti cognitionē tibi comparare: quæ ad omnia erit admo

Lactātius dū utilis. tibiq3 etiā iucūdissima cognitu. De moribus: litterisq3 qbus prima hac tua i adolescētia polleas itaq3 satis. Id aūt φ se cūdo tibi suasurus sū: erit ut uirtutē: doctrināq3 uitæ omni cōsoci

No: es: Sicq3 i amore uiuas litteraꝝ: ut nullis uoluptatibus: nullisq3 il lecebris abducare: q̄n quotidie codices tractes & legas. Nulla siq dē occupatio: uel suscœptu melior uel ōīne libero dignior: Ingē

tes ipse opes: qbus dños abũdat tua. honoꝝ ac dignitatũ isignia: amplitudo generis. claritas nominis. auorumqꝫ gloria nulla sũt: nisi nobilitentur eximia quadam singularique doctrina. nisi is: ad quem successu: fortuituque ista deueniunt: ea ipsa semp hone stet sapientia atque uirtute.. Quid est per deum aliud diuitiis af fluere: & purpura: & auro sumptuosius amictiri: sensu aũt atque prudentia carere. ignarumque & inertem esse: quam ut optima q dem ratione aiebat Diogenes: pecudẽ esse aureo uellere: aut ima ginem eximie fictam: cerebro aũt uacuam atque ue cordem? Aut quid præterea in bonis ducendum: quod sit semper instabile at qꝫ caducũ: quod præstet & auferat fortunæ temeritas? Non sunt certa: solidaqꝫ hominis bona: quæ sua semp esse nõ possunt: Præ clare igit̃ Stilpon direpta patria: soloqꝫ æquata iterrogati Deme trio nũquid suoꝝ amisisset: respõdisse dicitur ædepol nihil. Nul la.n. fortunæ uis sapientiã diripit. Pariqꝫ fortuna Bias ille: unus qdem ex septem Sapientũ numero iure laudatur: q euersæ uale faciens urbi: omnia inqt mea mecũ gero: quoniã no carpẽto uel naui: sed aio illa portabat: q gdẽ aius quõiã sẽpiternus ẽ & imor talis: & ipi fere deo similis: bõa: quæ possidet ppetua sũt atqꝫ diui na. Cætera aũt: quæ ad corpus spectãt: quoniã fragilia sũt & cadu ca pinde atqꝫ corpus ipm: cui seruiũt nutãt sẽp & defluũt. Sed ni de ne praua illa: stultaqꝫ quoꝝdã magnoꝝ: sed pessimoꝝ hoium nostri ifœlicissimi tẽporis opinio ignauiã tibi psuadeat: q studia liberaliũ artiũ: & sudorẽ litteraꝝ detrahũt ãplissimis & opulẽtis simus uiris. Egẽis uero & qbus labore & idustria ẽ uita ducẽda: p mittũt: qsi philosophia: & studioꝝ cura populare negociũ sit: & nõ magis icõparabilis laudis & uenerãtõnis mũus ab iomortali deo homiũ generi cælitus elargitũ: cui nullæ opes: nulli honores: nullaqꝫ regna ac ipsa ãtepõi queãt. In quo deliqre magnope mi hi uident̃ plerique tyranni: q omissa pẽitus maiestate litteraꝝ: & dulcedie studioꝝ se totos bæluis tradiderũt: omnia spatia: tẽpoꝝ que momẽta i sectãdo apꝛaut querquedula: & pdice capiũda terẽ tes: qbus pluris sũt equoꝝ stabula canesque & accipitres: q̃ sapiẽ tiæ diuina gymnasia: & salus subditoꝝ populoꝝ. In qbus porro gd spẽcũ aimũ atque ingeniũ: quo neque maius: neque diuinius aliud homini ẽ attributũ: incultũ neglig ũt: secordiaque torpẽtẽ?

Diogenes facete.

Stilpon.

Bias.

No. cauegꝫ

Tu uide inq̄ne peruersa hac impbaq3 stulticia his consentiens. eminentem: solidamque & expressam doctrinæ & sapientiæ lau dem conferas ulla cū re: ingeniiq3 fulgorem:& animi sublimita tem inficias uanitate tanq̄ caliginibus. Verum his omissis iertiæ & libidinum plenis totum te ostenta uirtuti: & priscos illos hero as:illustresq3 uiros imitādos tibi propone: qui graui sibi dedeco ri esse arbitrabantur: si nō eruditione: & sapientia maiore: q̄ im perio prestarēt. Sed neq3 liberos pricipatus successione dignosiu

Quatuor dicabant nisi apprime doctos. Erant enim quatuorad quæ enite
ueteribus bantur magna cōtētione discēdi. Litteræ imprimis. Musica quo
in precio. q3. Luctatiua & pingendi peritia. Vnde Socrates tātus quidē phi
Socrates. losophus iam ætate prouecta fidibus & picturæ dedisse operā di
Plato. citur. Et Plato:qui & semideus appellatus est:pugil uxtitit & disci
Cato plinæ militaris gnarus. Sed & Cato ille portiæ familiæ gloria la
Philippi tinas litteras iā uir.græcas deide senex pdidicit. Philippi aūt Ma
epistola cedonis illā tenemus epistolam:quā nato sibi Alexandro ad Ari stotelem dedit:rege certe dignam:cuius ista sūt uerba. Filium mi hi genitum scito: ob quod equidem habeo diis gratias.non proi de q̄ natus est:sed pro eo q̄ nasci cōtigit tēporibus uitæ tuæ. Spe ro.n.fore ut edoctus eruditusq3 a te:dignus existat & nobis:& re rū istarum susceptione. Vale. Quanti ipse doctus tādē doctrinā

Alexādri fecerit Alexander:id satis signi est.q̄ i castris lectitasse:semperq3
epistola i scrieis libros circūtulisse exploratū est.extatq3 ad Aristotelē hæc eius epistola. Haud abs te recte factū est q̄ speculatiuas edidisti disciplinas:qua enim i re cæteris iam nos pcellemus:si ea quibus eruditi sumus studia:omnibus cœpint esse communia? Mallē siq

Ptolemeus dem singulari disciplina. q̄ potestate prestare. Quid dicā de Pto lemæo philadelpho secundo post Alexandrū ægipti rege:qui trac tus dulcedine litterarū sexaginta milia:ut nonnulli scribūt: libro rum i una bibliotheca Alexandriæ composuit: Et sacram hebræo rum paginā p duos & septuaginta iterpraetres i græcā linguā trā ferri curauit:primusq3 fuitad quē diuinarū scripturarū arcana p

Antigōus uenere? Antigonus ad zenonē philosophū scribens. Ego inquit
zenoni. fortuna & gloria uitā tuā atecellere existimo: Cæterū disciplinis: studiisq3 liberalibus:& pfecta fœlicitate:quā tute possides:longe abs te pcelli sētio:quo circa te orare statui:ut ad me pficiscaris. Id mihi psuadeus te pces meas minime irritas fieri passurum. Tu igi

tur modis oi͂bus enitere ut tuo contubernio fruamur: hoc ꝑ certo habes te nõ me tãtũ: sed omniũ simul macedonũ eruditorẽ fore. Nã q macedoniæ regẽ erudit atq3 ad uirtutẽ imbuit: eũ & subditos quoq3 ad fortitudinẽ & ꝓbitatẽ erudisse certũ est. Nã cuius modi fuerit dux: tales ut plurimũ subditos fieri necesse ẽ. Praeclara Auicenæ medicæ artis opa. Vigiliæ lucubrationes: & studia ꝑpetuæ sũt cõsecrata memoriæ. Quo Phisico magis: q̃ rege omnis ætas gloriabit̃: si tamen iis assentimus: q regẽ eum fuisse cõtẽdũt. Julium Cæsaem & i castris: nedum in ocio lectitasse. dictasse. scripsisseq3 reꝝ suaꝝ cõmentaria: inumeræque epistolæ grauissimæ & eloquentissimæ testimonio sunt: q si foro uacasset: ut Quitilianus ait: nec ipar fuisset diuinæ facũdiæ Ciceronis. Augustus uero: is: cui totus terraꝝ orbis se summiserat: nec curã litteraꝝ unq̃: omisit. tũ legere. tũ scribere. tũ declamitare consueuerat: poeticã simul cũ oratiõe soluta cõplexus. Quale illud cũ uetuit Virgilii opus cremari: suisq3 carminibus testimoniũ uati tulit: & maius q dem: q̃ si ipse sua ꝓbasset? Quid reliquos Cæsares. Quid impatores Quid Senatorios ac Patricios uiros hac i ꝑte cõmemorẽ. cũ uix ex milibus unus litteraꝝ reperiret̃ ignarus: cũ etiã Romanæ illas callerẽt fœminæ? In q̄bus litteraria dignitas seruata ẽ usq3 etiam ad diui Hieronymi nostri tempora: q̄bus omnia ferme scripta & editiones dicauit suas: ut uisus sit Paulam. Eustochiũ. Blesillam. Marcellã. Aletã. Asellã. Celantiã. multasq3 alias nõ minus: q̃ illius tẽporis uiros dignas: meritasq3 duxisse: q̄bus suos dedicaret libros: suũq3 desudaret igeniũ. Quibus preterea honoribus sapientes & eruditissimi uiri habiti sit: ꝑcurrere esset operepreciũ: si epistolæ modus id pateret̃. Sed eoꝝ maiorẽ partẽ omittens: de paucis q̄busdã breuiter dicã. Platõi obuiã Dionysiũ Tyrãnũ un catã naui misisse Plinius refert. ipsũq3 quadrigis albis egredientem i littore excœpisse. Fert̃q3 & Mitridates psaꝝ rex eiusdẽ imaginẽ i Achademia locasse. & ei iscriptũ Mitridates Rodobati filius Platõis hãc musis iaginẽ dicat. Prior Africãus mortui Ennii statuã cũ poetæ titulo sepulchro suo iponi iussit. Homero delubꝝ i urbe dedicatũ ẽ: q cuias esset cũ nesciret̃. Colophonii eũ. Salamini. Chii. Smirni & plerique alii populi suũ esse dixerunt. Boroso Athenienses statuam inaurata lingua posuere. Quanti Stesico

Auicenæ
I. Cæsar.
Augustus.
Peritia fœminaꝝ.
Paula.
Eustochiũ
Blesilla
Marcella
Aleta
Asella
Celantia.
Plinius d̃ Platone.
Ennius.
Homerus.
Stesicorus.

tus steterit Phalatidi Agrigentino tyrano: illius ad poetæ mo

Possidóius tui filias sunt testes epistolæ. Gn. Pompeius Possidonii domū intraturus Lictorem uetuit de more pulsare fores. Sed cōsulares fasces ianuæ philosophi iclinari: summittiq3 iussit.

Hippoctas Hippocrati quoq3 Pythagoræ discipulo ob singularem doctrinam auxiliaq3 medicinæ hoibus impensa honores: quos Herculi cōsueuerat græcia dicauit.

Quantum difert iter doctos & indoctos Hic loci si itertogere mi Alberte charissime: q tibi magis homies dici uideāt: an illi: qbus ignorātia mala ibutis: luxuq3 effœminatis nusq̄ sapientiæ lumen apparuit: an quos diximus doctrinā cōsecratos: nō dices nihil hūanū in illis esse præter effigie: eos oia facere ui. atrocitate. & opinione praua? His uero studiosis & sapiētibus uerā inesse hūanitatē pulchritudinēq3 uirtutis? Et tādem quēadmodū interrogatus Aristippus dixisse fertur: inter doctos atq3 indoctos perinde distare: atq3 iter domitos equos & idomitos. aut sane quantū inter uiuentes & mortuos: & certa eqdem id ratione.

Aristippus

Nam Homerus. Ennius. Acius. Virgilius. Naso. reliquiq3 Oratores Philosophi. Historici: de qbus uerba ātea fecimus. uiuent omnibus sæculis oigenisq3 tollēt linguis æmula ēt ignorātia inuita. Nostro uero Impato & pce: Summoq3 pōtificū ignauia torpētiū uix diurna recordatio erit peritura illorum uita cū nomine. Diuinasse de his satis: lepideq3 cecinisse carmina hæc

Ouidius Ouid ius mihi uidetur.

Ergo cum silices: cum dens patientis aratri
Depereant usu: carmina morte carent.
Cædant carminibus reges regumq3 triumphi.
Cædat & auriferi ripa beata tagi.
Vilia miretur uulgus. mihi flauus Apollo
Pocula castalia plena ministret aqua.
Sustineamq3 coma metuentem frigora mirtum.
Atque a sollicito multus amante legar.

Non extinguetur Cicero. Quis extinguet lumē romanæ linguæ Ciceronem. Potuit siqdē impius ille popilius Antonii iussu i illius caput nō leuiori scelere: q̄ in sacratissimū dei imortalis templū manus inferre: sed non potuit nomen extinguere ita uiuax æternaq3 est sapientū memoria suis litterarum testimoniis suisq3 monumentis illustrata. At uero quoniam iam satis de eruditione: studio que præstantia: nunc tandem nunutius monendus esses quibus auctoribus qbusq3 di

sciplinis tibi præcipue opera danda sit:quæ optima studia:aut sa ne:ad bene:beateq3 uiuendum commodiora:qbus præceptis & i stitutis ea constēt. Sed hoꝝ immensus est campus.uastaq3 farrago atq3 ideo ea tibi:tuisq3 præceptoribus relinquo iudicanda : mihi de re tam graui & maxima tacere satius putans: q̄ paꝝ dicere.Id tantū summatim tibi nō possum nō persuadere: ut semper ex bo nis meliora.& ex melioribus optima eligas. ueteraq3 tibi placeāt magis:q̄ noua. Vetera præceptoribus ducibus discas. Noua autē & quæras.& lectites cum tuopte ingenio atq3 prudentia poteris de iis iudicare. Oia deniq3:quæ discis ac legis pares ad uitā beatā quam imprimis efficit uerus dei cultus. Iusticia. Innocentia. Veri tas:& cum his omnis pulcherrima & admirabilis turba uirtutum: qbus ut sēp iseruias:tibi sit ubiq3 ꝓpicius illaꝝ effector & doctor Iesus christus optimus maximus:sine quo Supbiæ aut dementiæ obnoxiū ē qcqd molit̄ & tentat humana cupiditas. Hæc sūt fili: quæ ut ad te scriberē mihi primū i mētē:digitosq3 uenere. Tu te uero his nō aquiescēs potiora scrutabere: q̄ ut facias & hortor & rogo. Generosis tamē & dulcissimis adolescētibus fratribus & pa truelibus tuis:& præserti Sigismundo filio mihi charissimo:q ad huc puericiā agens signū īgentis ꝓbitatis & spē futuri Oratoris sustulisse uidet̄:hāc nostrā cōmunē epistolā facies. Clarissimis ue ro & optimis parētibus ac patruis tuis me totū trades & cōm ēda bis:quoꝝ memoriā præserti iter oradū fideliter seruo. Vale mi fi li & sūmæ spei Adolescēs. Mātuæ ex sācto Vito. Idibus Augustis Mcccclxxv.

Optima i primis & uetera le ge. Q uo fine discē dum:

Ad Franciscū Teruisinū patrē & Cōcanonicū:ut scribat & de Cambio desyderato Epistola. LII.

q Vammulti dies præteriere dū tuas nullas accipio. Sane magnus Saturni annus mihi iā esse uidet̄: ita illas op to:ita desydero. Exple itaq3 improbā meā auiditatē:eo iustiorē:quo amātiorem. Amore certe sāctissimo nulla uis maior: quoniā nisi amorē amor ipse desyderat:aut quæ fructū redolent & suauitatem amoris. Omnia bona atq3 fœlicia cum tibi optem Cambiū unum inuideo: quo ità beatus plenissime es: ut apud te nullū habeat cæteri locū:neq3 possit quisq̄ illo sic te frui. Illū uel nobis iā redde uel fac ad nos diligētius : cū alterius:tū utriusque

nomine scribat:cuius antea uerba semp admitor semp exosculor Scis.n.quātū aiæ nostræ in eo uiuat:quo uiro i rebus hūanis nihil sane suauius gusto. De multis aliis mihi pfecto eēt ad te scribēdū Fracisce charissime. Sed cū limo aug nolo cōfundere. Vale itaq; pater:& Cambiū ex me:ac Io. Philippi fratris mei nomine exoscu late atq; complectere. Veronæ pridiæ Klls. Octobris.

Commendatitia ad Philippum Camerinum Pro Amideo Montagna Epistola. LIII.

t Vo omni sancto cū grege te opto bene ualere optie: ac suauissime patr:nosq; oēs ualemus ēt. Amideus Montagna unus oium Cōciuiū meo mihi clarissimus istic exulagit: uir sane egregiæ bōitatis:& honorabiliū die plenus:a quo nemo unq̄ uel offensus uel lacessitus audit̄:Sed filii culpa:q laxiore lingua quædā iactauit iter æq̄les ingrata Senatui: exilio plectitur:cupit per me tibi charus fieri:ad monasterium sæpe di uertere:colloq interdū sancta miscere cū frībus:Cū magnificis istis Venetis nullū hēt cōmertiū familiaritatēq;:siqdē mores:stu dia:exercicia disparia sunt. Vnum ei tm̄ solatiū relinqt̄ Religio sa cōuersatio.spiritualisq; deuotio. Nō te tenebo diutius. Q uātū me amas:eū tātum omni officio.pietate.humanitate & solatio re crea:& quod optares me factu pro iis:qui tibi sunt chari:id ipen dat in hunc Senem benigna Charitas tua. Vale.

Ad Bernardū Iustinianū Patriciū Venetū summæ auctoritatis & sanctimoniæ Virum suasoria ut sacris ordinibus Christi p exactiōes attritis in Senatu ferat auxiliū. Epi. LIIII.

i Nter oēs cogitationes:ques mecū de uiris optimis:iisdē q; sapiētissimis iterdū hēo:nūq̄ de te cogito: qd creber rimū mihi ē Bernarde clarissime:quin tocies de singu lari tua:& prope diuina uirtute:de doctrina.de igenio. de sancti tate.de moribus:quæ omnia in te certe nō sūma mō: sed nimirū incredibilia esse uident̄:non mihi uehementer sit admirandum. Multos sæpe lego:quosdā & uideo:amoq; & ueneror aliq̄ una: altera ue egregia uirtute:tum colendos:tum immitandos. Te uero unum non eximiæ cuiuspiam:sed multarum simul quoddam uit

ministros: nos suos et apud Deū pcatores inaderet: ipeteret: expoliaret. Ad quē rē istā meditari iā icipiētē: cū pres misissent quosdā de Cōcanonicis nrīs graues & idoneos uiros: q eius amorē & solitā grām poscerēt: docerētq; ecclesiā ipam prius nrām eē: semperq; fuisse. A fundamētis positā dicatāq; Regularibus nobis: ac de inceps p oē tpus a nobis possessam: curatāq; te postremo ut bēignissimus es: ita benigne ānuēte ānexā ceu mēbrū Alexādrino monasterio nro ad eos: sūptus & uitæ subsidia q admodū paupes eo i loco feruiūt Xpo: Ille iqt (Audi: audi maxie & sapientissime Princeps) iter reliquos Cardinales tēues redditus hēo: cōductā pcio domū habito. Quærenda ne mihi i Gallia atq; Britania beneficia sunt: cū ea domi habeā: quæ alieni occupāt? Ingēio Poggiano: atq; licentia hic opus eēt ad respōdēdū. Sed ipi erubescimus: atq; cōfūdimur: q uiro pilleato deferimus: q genus illustre reuetemur suū: q te tandē inclyte Marchio: & æquissime priceps: cuius frater ē ueneramur & colimus. Audiat itez Dominatio. Illu. tua Vos iqt ædem istam per surreptionem impetrastis nō itegro expresso ualore. Proh Deus imortalis. Quid sua interest cauillari res q̄ti sit: quæ est omnino: ut diximus: nostra: quāq; alienum ab omni qdē ueritate est: quod insimulat: quoniam quātus tunc erat: cū huius modi facta est unio: ualorem expressimus: patefecimusq; ad unguem: & si modo per industriam redditus ipsi aucti sint nostra: Stet nobiscum iuri Dignatio sua reuincenda (pace illius dixeri) facili opera: faciliq; labore. Non condemnet inauditos: nō eiiciat indefensos: nō abutatur pro iure potentia. Non uires: non fortunam exerceat ad nocendum suam. Pereūt quidē omnia ubi quātum auet cupiditas: tantum potentia concedit. Quis bōus aut sapiens duxerit ullam rem tanti: aut lucrum ullum tam expetendū: ut illius causa se poluat rapina uel fraude? Aut sane qs tam impbis moribus: qui si fiat comparatio inter honestum & commodū: non commodo anteponat honestum? & non testimonio illi euāgelico credat. Quid prodest homini: si uniuersum mundum lucretur: animæ uero suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo pro anima sua commutationē? Non tam fidat q rubro cristatus ē pilleo: q uiribus præpollet: q in Marchionatu res agitur: q negociū sibi est cū religiosis & imbecillibus uiris: q̄ iterdū cogitet Domiatio prudentissima ac Reuerēdissima sua nihil latere

Vox dignissima.

Poggii ingenium

No.

Vis honestatis.

Deum: Non irrideri. Non falli. Non decipi: quin illum pusillis etiã nobis i psalmo polliceri. Propter miseriã iopum & gemitum pauperũ nũc exurgã: dicit dominus: ꝗ & illud diuinæ sapientiæ animo uertat elogiũ: Potentes potenter tormẽta patient: ꝗ fabellam leonis & muris meminerit: Cũ uiolenter iura nostra depresserit: nostraq; bõa dirripuerit: se sciat (Si malũ ꝙ inuitus facio præsagire licet) augꝫ rapuisse Tolosanum: uineãq; Nabuthæ. ꝙ piculum: ut ab eo Deus cælestesq; phibeat: tuã omnes implorarnus fidem: tuum auxiliũ: tuaq; auspicia excellentissime & æquissime Marchio: Cui & potestatẽ & habẽas impii cõcessit Deus optimus Maximus: ut sis q frenes: & moderere ipietatẽ malogꝝ: bonogꝝq; innocentiam foueas: ac tueare. Qui a nobis tam aptam tetrãque iniuriã si singulari uirtute & isigni bonitate depuleris tua: ꝙ ut facias: te p beata Saluatoris uulnera: pq; æterna tuã salutẽ: & cælestis regni partẽ rogamus supplices. Tũ te scito Gulielme Illu. maximũ Deo secrificiũ obtulisse: nosq; tibi ppetuo ascripticios seruos: & apud Deũ quãtuli qdẽ sumus pcatores uendicasse: Deniq; fratri & nomẽ & laudẽ cõseruasse: q q̃to i sublimiore ẽ positus uel fortũa uel luce: tãto delinqt grauius: seq; deformat. Vale foelix atq; iclyte Marchio: nosq; sub alas cõfugientes tuas serua: ac protege.

Ad Reuerendissimum Dominũ Theodogꝝ Montis ferrati Cardinalẽ nomine ordinis Epistola LVII.

m Agna nos certe admiratio cœpit Reuerẽdissime pr̃ & Dñe: ꝙ bẽignissima Domiatio tua nos sibi filios: nos sibi seruos: nos sibi religiosorum omnium quõdam charissimos nulla nostra eqdem culpa per solam iniuriam de nostra Castelleti æde uiolenta eiecerit manu. Si cæteri omnes nos iuasissent: rati te unum fuissemus nobis pattocinio affutugꝝ: & p nostra uel laude uel commodo ad sudorẽ usq; dimicatugꝝ: & ad te præsertim ti ꝗ ad nostrum confugissemus certum: ac singulare præsidiũ. Qđ & nunc quoq; facimus: tuam opem implorãtes contra temetipsũ: q si ante cogitasti uel iniuria uel detrimento nos afficere: nunc tãdem subleuare atq; erigere bonitate ac uirtute deliberes tua. Neq; .n. diu obesse potest uir bonus aut sapiẽs. Si nos lædis: te lædis: quia sumus omnino tui. Si nos laceras: te etiam laceras: & quod est grauius: fœdas: quem tanta in luce & gradu collocauit optius

Deus:ut non possis uiolare iustíciam:exercere imphbitatem:aut in dignum aliquid pro libidine gerere: nisi tuo cū sempiterno de decore:& indelebili calumnia laudis & nominis:a qua labe teter rima:neuoq; fœdissimo magis debet abhorrere dignitas tua q̄ ab ipsa profecto morte:cum satius equidem sit mori cum laude:q̄ uitam cū ignominia ducer̄. Illud quoq; animo subeat generosis simo ac Christianissimo tuo:nos qualescūq; licet esse tamen chri sti ministros: qui contestat̄ & iqt. Quod fecistis uni ex minimis istis:qui in me creduntmihi fecistis:& qui uos recipit:me recipit: Et qui uos spernit:me spnit. Parce igitur pio generi: & ꝓpius res aspice nostras:qui pius semper fuisti:qui sanguie & generis glo ria iter omnes Italos emines. Tuæ sit laudis: nostræq; fœlicitatis nos dulces quidem tuos filios:ac deuotissimos: saluos esse apud dominationem Reuerendissimam tuam. Pro cuius salute & ipsi indesinenter oramus. Vale. No. No.

Ad Aloisium Anthillam iurecōsultum de dignitate ac lau dibus illustris sui Gulielmi Epistola LVIII.

a Vdieram multa de illustri atq; iclyto Pricipe tuo Anthil la optie ac amātissime:quæ ad eū amādū me sane uehe mēter ipulerant. Sed ubi nup mihi licuit illū & itueri et alloqui:fus ē mihi unicus:quippe q ceu Sol inter sidera:sic inter omnes Italiæ priceps emicet:dignus nō modo āgustis Mōtis fer rati finibus:sed diademate fœlicis Italiæ. in quo ipso qd primum admirer:an summi imperatoris laudes:an optimi pricipis ornamē ta:an uiri modestissimi ac christianissimi dignitatem haud faci le itelligo:quē sane aut colloquētē:aut tacitū audiētē:Incedētē ēt uel accūbentē:maxia minima ue obeūtē speciosum perpolitū:ad mirabilēq; semper inspexi:ita in eo simul existunt:amiceq; cōspi rant egregia omnia & fortunæ & corporis & animi bona. Cū ad eū admissus sum:subdubitaui eqdē mi Aloisine mea cōtra cardi nalē ad se iā offensus epistola toruo me qdē itueret̄ oculo: eēt q; ueritas odium in me paritura. Sed optimus ille:& improbis affec tionibus liber:& epistolam extulit:& fratrem ipm ingenue culpa uit:plura i eum congerens atq; obiectans:suaq; nobis operā spō dēs. Discessi ab eo(tibi fateor)stupore correptus:& illius amore:ut ita dixerim ebrius. Per omne iter de illo meus iter comites sermo. Gulielmi laus maxia

Me quocũq3 uertebam:tum intueri:tum audire illũ uidebar: sic hærebat infixus pectore uultus:uerbaq3. Quanta Deus bone est uis probitatis atq3 uirtutis. Ve℞ quidem est:qđ tibi narro præstã tissime mi Anthilla:atq3 charissime. Multos clarissimos uiros multos ẽt proceres plerunq3 colui admiratusq3 sum:ut plane nosse te puto:Sed isto tuo principe Gulielmo iclyto: & fœlicissimo nihil memini unq̃ me gustasse suauius:atq3 iucundius. Vincit hũana: uincet & cælestia propicio Xp̃o:si q̃bus artibus & uirtutibus cœpit:nũq̃ desinet sibi moliri iter i cælũ. Tu mihi beatus Anthilla uideris:q tãtas post re℞ tuaℝ uarietates & tam crebra uitæ naufragia tenes hunc tutissimum portũ q̃etis & laudis:ubi i gerẽdo magistratu tuendaq3 iusticia nõ ẽ tibi opus flagitiis iprobæq3 libidini aium flectere atq3 summittere. Sed æq̃tati:iusticiæ:fidei:sapientiæ:ueritati inseruire facile potes:ad quas nẽpe uirtutes & laudes generosus & modestissimus animus semp anhelauit ac deflagrauit tuus. Redde bono℞ oĩum largitori deo imortales & maximas gratias:& concesso tibi bono pie sancte religioseq3 fruere. Hanc de te tuoq3 principe gratulationẽ ab igẽti charitate erga te mea proficiscentẽ amico:ut soles:gratoq3 accipe aio:& me:si dignus tibi uideor:tam summi atq3 optimi pricipis meritũ facito gratia:de qua primũ in nos signum illud eluceat:ut a nostris ceruicibus arceat uim atque iniuriam Reuerendissimi fratris:illum de itegro litteris admonens:ut iterum fecit. Vale.

Ad Io. Philippũ fratrem de fœlici malorum tolerantia Epistola. LVIIII.

E audio ex more uiuere:& effectũ non tã circunferre q̃ t raptare corpusculũ. Lõgissimũ p̄fecto supplicium:& q̃ iã tibi insanabile fortasse uideri incipiat teque tandẽ uel frãgere animo:uel fatigare facile queat. Sed p̄fecto est mi uenerabilis & charissime frater tota Sancto℞ fiducia:ut longo iam tempore i libello de tolerantia malo℞ tecum disserui ac disputaui:in perferendis aduersis posita:ac cõstituta. Ingens namq3 uis cruentusq3 labor:ac dies longa : & plena malo℞ coronas beatas cõflat:& excudit prædestinatis Sancto℞ capitibus:neq3 sacrificare q̃squã deo holocaustoque litare digne riteque potest:nisi cum iugulo:assanteq3 igni : Sed neque ad cælũ eniti nisi p̄fusiõe sudoris & sãguinis:ac diuturnæ patientiæ lacertis:uiribusq3 i subli

De fœlici malorum tolerantia

Iugulũ atq3 Ignis

Imbecilis

me delatus. Itaq3 fitut q teui ac dissoluto sunt corpore:tolerate couenIat:lætasq3 deo gratias agere: q aūt ualido laboribus assue scere:grauiaq3 ac difficilia sibi ipsis iperare:quoniā arduus: & sa lebrosus ē callis: q ducit ad uitā. Plaus ac mollis:q ducit ad mor tē. Qui membra sūt Christi:bibūt de calice Christi amaritudinē atq3 dolorē: Qui mēbra sūt Dæmōis:de calice Dæmōiorꝝ bibūt uoluptatē atq3 delicias:iter quos iterest tantū:quantū iter uitā & mortē:salutemq3:& pditionē. Ex quo Apostolus grauiter qdē in quit & scite. Qui seminat i carne de carne metet & corruptiōnē: q uero i spiritu seminat:de spiritu metet uitā æternā. Fieri nō po test:ut homo sit beatus ex corpore: qñ ppria atq3 præcipua homi nis ratio corpore cōtineri minime potest: magis aūt ueri & iterio ris hominis:ceu operimentū: & idiuiduus:ut ita dixerim:cortex ē corpus:cōcessū animo tanq̃ seruitiū ad pmerendū. Vnde Cris pus optime qdem seruitio corporis impio uero animi magis uti mur iquit. Alterꝝq3 cū bæluis:alterꝝ cū Diis commūe ē. Quare:si ꝙ uerissimū pfecto ē:homo cæleste simulacꝝ est: Dei formā præ seferēs atq3 imaginē:cōsequens omnino:ac necessariū est: ut ad corpus hoc nō referat:sed animū: p quē homo: ē maxime homo similisq3 & cōparabilis Deo. Parua ergo admodū nobis de corti ce cura:paruaq3 cogitatio. Abigat malorꝝ ipendētiū timor. Amor carnis facessat:& sāguinis. Pars hæc nostri:lutea & moribunda elementis cōplexa & agglobata cōtrariis beatitatis p se nequaq̃ ē capax:nisi quantū animus ipse diuinus & sēpiternus illā afficit gloria. Datus nobis sensus ē:q acerbissimos dolores:dirosq3 cru ciatus capiat:ac patiat:quo p exercitationē uirtutis supando attol lat animus ad ea Deo miserante cōsequēda:quæ ut scriptū ē:nec oculus uidit:nec auris audiuit:nec pectus unq̃ mortale percœpit. Scias itaq3 charissime mi frater ac modestissime mala ista nō esse neq3 ulla nobis ratiōe fugiēda: qbus deus ipse arch tectus huma ni generis & amator:electos: charosq3 suos dignos putauit. Expa uescere itaq3 morbos:uel fortuitis tristari calamitatibus:phorrere ludibria:iocos morsusq3 fortunæ:infidelis esse uidet: ac uirtutis naturā pēitus ignorātis:quæ potēs qdē ē aduersa etiā omnia sibi substernere & uictrix tāq̃ atritos hostes terrores:cruces :ignes sub iugū fœliciter mittere. Sed philosophiā istā:q̃ Stoici quondā ipsi

No. Valide

Christi membra Diaboli membra

Paulus

Ho.

Homo in quo beatus

Salustius

No.

No. uim patientiæ

etiam gloriati sunt: nosq3 deinde Xp̄m secuti: cōstantius magnificentiusq3 tuemur, alias: ut ante dixi in dialogo tecum meo latius att gi: quem quoniam in manibus habes: potes mecū facile eē: teq3 solari cum uis. Quare nr̄a hic claudetur epistola: cum illud unum te mōuero adhuc frater & aīa: Ne prospera stultis inuideas quæ sunt illis communia cū mutis. Vale: meq3 uicissim tuis orōnibus adiuua. Bononiæ ex Sācto Ioane i Mōte Kalls. Nouēbris.

Dialogus de pferendis aduersis

Ad Seuerinum patrem de suaui bonoꝝ consuetudine: qua nihil est in uita beatius. Epistola. LX.

Eruas ueterem tuum morē uenerande ac suauissime mi Seuerine: ut perhumanus erga me sis: In quo quātū mihi ipsi cōplaceam: atq3 adgratuler: uerbis ullis si explicare cōtendero: haud facile cōsequar: quoniam qdem quanto tu uir sane humanissimus: atq3 optimus de me benemereri studes: tāto eqdem ipse tua delector uel dilectione uel gratia: nec uenit i mentē qd huic possim gaudio tāto meo (hūanū dico) satis āteferre. qd .n. dulcius: quid preciosius: qd admirabilius nobis eē pōt: q terrea cōtēpsimus: cōsuetudine eoꝝ hominū atq3 amor: q eximia qdam imprimis sanctitate: singulari deinde igenio: & sacraꝝ lraꝝ pitia pollēt: ornatiq3 sūt: quoꝝ cū lras accipias aut sermone fruare uel doctior uel melior semꝑ euadas: quos deniq3 q̄si metꝝ ispicias: ac signū quoddā: qd ipse seq̄ris? Queramus aliqd melius: si ieniri iam potest i rebus hūanis. At imagine: simulacroq3 diuino grandius nihil: admirabilius ue excogitari licet. Quas tu mi Seuerine uel opes: uel uoluptates: uel honores: uel regū sceptra: uel nr̄oꝝ diuoꝝ pricipū mitras ei anteuleris uiro: in quo ꝑ affinitatem: ut ita dixerim quādam speciem ineffabilem Deū qdē ipm ītueare: adoresq3: cuius uariis pariter ac suaue olentibus uirtutū odoribus per sublimia deducaris atq3 cælestia terrenoꝝ iteroblitus? Sic Paulos sic Nicolaos: sic Fulgentios: sic Theodoros: Martinos: Cambios: ut reliquos uiuentes non prosequar: odorati quondam admirati q3 sumus: admirabitur & deuota posteritas His ita ꝑmotus meti bi pleꝝq3 optimo & innocentissimo homini: & mihi uenerando ac deuotissimo in domino patri præsentem qdem exopto. Charitatemq3 amabilē tuā dulci desyderio prosequor: & tacita cogitatione complector: sed accessum nihilominus ad te meum: quē tu benignus tuis ad me humanissimis & ornatissimis litteris effla

gitate non desinis:neque profecto aliter uel polliceri:uel denegare audeo:q̄ is pōt:& debet:qui arbitrio uiuit alieno: quique uaria uti me nosti:ualitudine crebro imutatur:cui pruina: hibernum q3 gelu:lutosum praeterea iter ac lubricum horrori sane non esse nō potest. Domestica quoq3 & ea qdē generosa:ac sancta:quae mihi semp arridet Generalis patris:& Bartholomaei nostri cōsuetudo: quibus non modo utor:sed ueluti diuino quodam bono delectori diuersionem meditari neq3 me sinit:cum ii praesertim me nō dedignentur: sed uiciffim colant:atq3 confoueant: Inuitatiōibus autem tuis usurus aliquando sim:necne:humanissimo tamē tibi mi Seuerine gratias ago dulces & maximas. Vale.

Ad Cambium Generalem ordinis patrem familiaris iocosaq3 Epistola. LXI.

C Ogitaui ad te scribere saepe dulce caput:& pater: Sed q ad te iret(dispereant Turci)nemo occurrit mihi iādudū & multa quidem seruata memoriae cōminiscor: & refrico animo:quae hora etiam nunc antelucana somnolentior ex matutino itermittere eqdē cogor:illa tamen fortasse resarturus: cum aequinoctium uigilias longiores nobis attulerit: nec pulices tam procaci licentia audebunt somnos abrūpere:& turbarī diem istrepitans iuge ci ci molesta cicada. Tu montibus laetus: caeloque fere no his me palustribus illuuionibus damnasti pater & princeps: ubi in caput meum Culicum iratus populus cōiurauit: uix quidē ut possim ab aculeis oculos:& lucernā a turbine circūfusso tueri. Facete

Quare duorum uel mensium ad scribēdū paciscor inducias. Tu interim fruitor sublimi colle sanctae atq3 perbelle : & aliqd supra facinus uisionū Ezechielis Dei plenus meditare. Mihi uero(qd uoluisti)erit tātisper res rustica curae:& uillicus corilos sequar: baccas:hūilesq3 miricas. Veꝝ id sane non ioco:quod uos patres fratri estis per me confici posse: Fundos S. Pelegrini Caesenatis a Ceruiensi Episcopo recepi:qui omnes post Principis obitum publicati fuerant:& fisco ascripti nullo super hoc facto dispendio uel rerum:uel nominis. Alias & grauissimas lites:atq3 diutinas saeda ui:compescui:extinxi dexteritate:non ui : quo quidem opere oīs laetata est Ciuitas:& gratas uoces dedit in caelum. Pergo ad alia nōnulla:quae cerebrum:diligentiamq3 desyderant:si satis ea uirtus in me iā fuerit: Sed paternis & sanctis tuis nos pcibus adiuuai

Va'e:æternũ lætus in domino uiue. Rauennæ. iii. Kal. Augustas.

Ad Philippũ Camerinũ Concanonicũ de uisitato Inclito Federico Vrbinatũ Duce uarioque itinere Epi. LXII.

P

Rouicialiũ uisitationũ munus obituri Ambrosius Mediolanẽsis & ego ex Arimio Vrbinũ cõcessimus: & Fredericũ ducẽ magni splẽdoris: & uirtutis eminẽtissimæ: uiq̃salutauimus: a quo complexi humanitate a deo incredibili sumus: ut ipse nõ mõ: & qui aderãt oẽs: sed parietes quoque laquaria que palatii ex tanta principis serenitate nobis uisa qdem sint arrisisse. Non semel: sed itez in amplexus nos excepit: & pressit. Cõmemorauit epistolam: non paruã cũ laude: quam ad eum dederã ex generali Synodo nostra in petitione suæ Eugubiensis ecclesiæ: quibus sibi factum satis est: fassus ingenue in his: quæ ipse nõ admodum caute: prudenterque petiisset: quod ingenti equidem nobis læticiæ fuit quietum illũ dimisisse litteras nostras. Deique reluctantes nos: & abire uolentes coegit hospitio: uoluitque biduum Vrbini teneremur: Vbi primus: qui illuxit dies: datus est totus in lustranda aula: quæ admirabilis surgit amplitudine: magnificentia: symetria: & cultu: per quam ille nos ducens: magnam diei illius partem consumpsit. Postridie uero libros omnis: quos curat & seruat seorsum a curia unus ex scribis: donec biblioteca habeat i palatio locum: scrutari nos iussit: quibus nihil admirabilius: nihil omnino speciosius in libris uidimus unq̃. Inde digressi: per reliquum Picenum Firmum appulimus: ubi nunc ex more fratres uisitamus: & confirmamus in domino. Quibus ad triduũ (ut puto) dimissis: per Apu'iam Tremitanã nostram: quæ Diomedis olim petemus insulam. Inde Neapolim: Romamque transibimus. Mitissima enim hyems: nullo gelu rigẽs: nullis ibribus tardans iter magnũ adiumẽtũ attulit suscepto labori. Habes quod roganti tibi mi Philippe promisi: nostri rationẽ itineris. Cũ alta Capitolia tetigerimus: tum scribam maiora etiã de romãis rebus nostris: iisq; maxime: quas suscipere ex officio nos oportet: & tu mihi magnopere commendasti. Salutabo ex te quoq; eos. ois: quos mihi i iunxisti aulicos sacros: quoz gratia atq; auctoritas suffragari fortasse nobis admodum poterit. Tua deuota interim & ardẽtissima charitas orare sit memor: ut rebus bene gestis ad uos salui tãdem reuertamur. Vale. Firmi pridie idus Decembris.

Aula Vrb.

De restituta nobis Ecclesia Castelletana ad Gregoriū Placentinum Concanonicum Epistola.LXIII

T ad te sæpius scribā uehemēter optas Gregori chariffime:q facio admodū raro: qd scribā noui nihil habēs. At hodie cū a romāis fratribus acceperi litteras optatas & iucundissimas:qdē tu mihi protinus in mentē uenisti:q cū cō mune gaudiū impartirer:q est de recuperata Castelletana ecclesia nostra:de q nō leuiter cōcertatū est cū Cardinali Montisferrati multos iā dies. Scribunt.n.cū opera & diligētia nostra apud Marchionē fratrem:magnæ sapientiæ & gloriæ principē:tū orationibus gemitibusq3 ad Deū iamdiu ppetuis Cardinalem iuetere tem gratia nos admisisse:& q inclemēter spoliā nobis tulit:tā clemētissime restituisse:& qdē cū augumēto & fœnore:nedū:ut sāe fuerat:itegra. Est.n.i Marhicōatu collis:quē icolæ Cretā appellāt: & ieo colle ædes posita Virgini:ubi signis & salutaribus auxiliis abundat pia atq3 benefica:ut eo nō mō cōfluant idigenæ:atq3 finitimi:sed undiq3 remotissimi populi. Eā spondet nobis se esse daturū:animo ut accipiamus ēt ppensius rogat:ubi Virgini seruitu ri cōuentū habeamus:ipso Castelleto nostro ceu membro addito ad fratrū necessitates & uictū. Id tamē opus cōducat:nec ne: ipse nō definierim: Sed hoc patrū:esto iudiciū:q futuri sūt regr:nostrarū omniūmoderatores & finitores i generali capitulo. Sed nos mi Gregori cogitemus nūc tantū: q psperе atque perbelle periclitātē rē nostrā uertit pius ac bēignissimus Deus:& qtū ualet afflictis i rebus cū prece sollicita & ptinax cura:ppter illos eqdē dico:qui censebant cū Cardinale haud esse rixandū: qsi sic obduruisset: stomacū que signasset:ut a cupiditate flecti nō posset:Sed ego recte uaticinabar:qdo ad eū scribens:uirū generosū & magnū asseueraui diu obesse non posse:neque i uitio præclara mordente natura longe mansurū. Sed neque mihi improbū uidebat:homiem religiosū & sacrū suis i rebus recte: honesteque petendis fatigari. Hæc tibi hactenus de castelleto recepto iucūda confabulatio. De cæteris uero rebus:uel communibus:uel domesticis nostris nihil habeo:quod serius scribā. Vale:& nostri ad Aram Domini sæpe memineris. Bononiæ. V.Kal.Martias.

Ad Cibiū Generalē pīez de cōtumacia fratris unius. Ep.LXIIII

I bene uales decorum caput: admodũ lætor. Nos saluiom
f nes etiã sumus beneficio Christi. Pataurus ille noster: si
potest esse noster: q̃ i re aliq̃ bona nunq̃ ẽ suus: recusat
nobiscũ Rauennæ esse: nõ mei causa: a quo neq; te: neq; signo
læsus est unq̃: sed quorundam iquit: qui facile omnia quæ facit:
i malum uertunt: atq; deprauant. Ego tamen persuasurũ me illi
ut persisteret: nõ desperabam: quãdo leuissimus & incõstantissi
mus ille elapsus ẽ mihi: afferens: ut ex illo Lucretius retulit: se nõ
esse rediturũ: nisi obedientiæ sanctæ præcepto iussus & coercitus
No. a te patre Primario: adiiciẽs simul quæpiã absentis fratris Paduæ
atq; Venetiis quæ curet: se habere negocia. Durus articulus: ut co
gatur ad ea: quæ pertinaciter denegat. Infectus stultitia ad sãitatẽ
si ducit: neq; minus prodigiosũ uideri solet: q̃ cũ sapiẽs isanit.
Ego illo facile carebo: si non lucrũ putabo a nobis procul abesse:
quẽ etiã: si stetisset: patria charitate seruare fouereq; nõ destitisse:
miseratus illius paupertatẽ ingenii. Tu rerum dux: ut potes: homini
consule. Cæteri ad unum sancte atq; fideliter domino seruiunt:
quorum meritis atq; uirtutibus frigidus ipse sæpe quidẽ icendor:
gaudere uero nõ desino. Vale

Ad Gabrielẽ Poetã Bononiẽsẽ nobilẽ familiaris Epistola. LXV.

E tuis litterulis præter cætera iterrogas spectare: ornatissi
m meq; uirorum: Quid causæ est: q̃ Iacobus Magnãus cõci
uis & familiarissimus tuus: cũ de me loquit: Matthæũ cõ
pattem dicit: quando Religiosis nobis ciuium cõpaternitates cõ
flare atq; inire: uel more: uel iure uideat haud esse laudandũ: qn
fortasse p ohibitum. Narrabo rem tibi: si ille nõ fecit: aut tu si me
tentas: aut ioceris ut rideas. Cum nostro in Victoriano amœnissi
mo secessu atque pfugio offensus frequẽtia: popularique tumul
tu: per eos dies quibus illi natus est filius: ipse diuertissem: rogatũ
misit me Iacobus: & quidem magnopere: ut in urbem descende
rem: & filium ex se genitum sacro baptismatis fõti admouerem:
essemque & filio pater: & sibi compater. Accepto nuncio neque
a risu neque ab admiratione cohibere me potui. Et heus tu bone
uir renuntianti hoc mihi plãe respondi: unde Iacobo de me reli
gioso homine hæc cogitatio: hoc desyderium: hocque cõsilium ẽ
Cui ille amorem præcipuum persuade pater utique tibi: atq; etiã

ut beatis tuis manibus inicietur Deo charissimus filius. Tum ego redito inq̃ ad dulcem Compatrē meum: eique referro non unius huius: qui modo natus est: sed eoꝶ omnium: quos multos habet: me fide: & amore equidē potiore cō pattem factum: q̃ si manibus utiq; meis singulos sustulissem e fōte. Sic ille me compatrem: & illum ego abinde uocauit: Ecce tibi huiusmodi rei ortus: & ratio. De reliquis: quæ a me quæsisti: erit disputatio corā i hortis urbāis: nostro Lupuro arbitro: ut solitus sæpe: quē ex me saluta: & iube i domino esse fœlicē. Vale. Ex uictoriano recessu Idibus Iunii.

¶ Ad Antonium Monferratum Belliani nostri Archipræs by terum de Recreatione fratrum. Epistola. lxvi.

a D te in Bellianū ascenderem: ut me inuitas: & rogas Antoni mi peramande: nullo qdē mō: nisi delatus equo iā possem: q nullus i stabulo nūc mihi ē. Veniūt uero ple tiq; deuoto cū magistro: ac pedagogo ex Neophitis & Tyrōculis nris: quos fessos disciplia diutina: ieiuniis: atq; uigiliis rectea hūa nitate solita tua. Tristior nāq; sobrietas iterlaxāda q̃nq; & cōuictus lautior: ac libelarior potio idulgēda: mutāda domus & regio: ut maiore deide nixu attollat se refocillatus sic aius: surgatq; īnouata uirtus alacrior. A te itaq; redeāt pingues & nitidi laturi rursum robustius Dñi iugū: ēligiōis q; labores. Q d āt ipe nō adsim: nihil uos ea cura sollicitet: quo minus læti uestrā rē pagatis. neq; n. & ipse mō caui recreatiōe ai solemni qdē: imo oium: q̃s cpta uerim: blandissima ac iucūdissima: cui & tu mi Anto. utinā affuisses. Audi qualē: & si potes: desyderium cohibe. Nosti quanta uirtute & q̃ emendatissimis moribus uiuit Ioannes Bologninus q̃ que prætetea nobis ē deditus. Is præter cætera egregia: musica uoluptate uehementer afficit: & aures oīfariæ harmōiæ lætus semper indulget. Misit ad me urbanus & humanissimus homo nudius tertius hora ferme nona nuntians atquesignificans: ut ad se tum irē duobus tribus ue comitibus fratribus: quibus generosum esset ingenium. Ad fores positus erat uernaculus puer: qui ut primum limē attigimus: nos in tricliniū stratum & egregio cultu disposi tū induxit. Ibi aderant tum pransi quotquot cum uirtute & laude No.

musicum aliqd possunt:aderāt & noui hospites Tibicines Herculis ferrariæ Ducis. Supuenere audituri:ut ipse nōnulli alii religiosi uiri:& sacerdotes laudatissimi. Cœpit primū agi cātibus. Tibiis:nec cessatū:donec auditū ē qcqd audiri pōt ea i arte mirabile. Audita clauiacimbala suauissima quoq3. Ventū ad organa tādē & i his agitandis:nō manibus uelocissimis mō:sed pedibus etiā priceps extitit Dominicus Venetus:quo laude maiorē nemo proximior Bernardo Germanico creditur:cui similē eē quēq̄ eoꝝ:q ui uūt:nescio ne q uixerūt:musici negāt:Inter modulatiōes blādiores:acrioresq3 conatus ita qdē icēsus ē Dominicus iste : ut tūicas ipas biretūq3 a se pieceret:nec māibus ac pedibus solū: sed oībus corpis mēbris dissolueret. Postridie & habui nr̄is i domibus Monachoꝝ Dominiceoꝝ:q3 nōnullos deuctos sanctosq3 conuiuas. Vbi sup cœna disputata sunt facete & iucūdissime quædā. Mox īducta lyra:quæ hūana uerba modulabat:& oris humani cantus quoq3 nō defuere:i qbus graues uiroꝝ toni:& pueroꝝ uoculæ efficiebāt cōcētus cælestibus similes:ut conuerterit multos i lachrymas:quos si ego possim audiř eqdē uellē cū ex hac uita migrabo moriturus ut holor. Non potest obliterari mihi hæc tāta dulcedo quo quo me uerto:tiniunt adhuc mihi aures canoꝝ melos:& cor i deū himnoꝝ suauitate mollescit. Ita mihi placeat nunc i pximū asperso cinere lugere:& ad dominum cū tribularer audire. Vale. Bononiæ ex. S. Ioanne in monte. V. Kal. Martias.

Ad Cambium patrem familiaris Epistola LXVII

Cœpi lignū Aloes:& mirabulanos:p qbus tibi dulces
a mi Canbi grās debeo. Līæ uero:quas significas ad me iamdiu scripsisse:nōdū redditæ sunt neq3 spero reddēdas. Quare si qd ē quod me scire oporteat:scribendū denuo est: Albinus serius:q̄ eius iprobi mores uesaniaq3 postulabat a pfessione defecit. Et q̄q̄ eius casu:quæ sub pondere gemuit:est qdem iam tādē Cimba facta leuatior:nūtiauimus tamē Tuscis: Insubribus uobis quoq3 nūc Venetis ut trās fugæ retia tendāt:corrigendo in alioꝝ exemplū. Audio rem nostrā Vercellēsem Romæ magno fluctuasse discrimine legatis Sabaudiæ apud Pontificē iura nostra sanctissima turbātibus:& quæ æqtas iusticiaq3 iis denegat p grām quærētibus. Sed Cardinali sancti Marci nos tueri respondisse Pontificē:se legatis nihil cōcessisse:neq3 concessuꝝ:eosque

ex urbe decessisse frēdētes in nos: & conicia despumātes: & domi multa minātes: quæ paꝝ sane uerenda: si Petri fides nō uacillat: pro quo idesinenter orādū. De iis: quæ tibi Franciscus noster si gnificauit: & scripta desyderat: quæ ne differas admodū rogat. Addit & se oēm illā parare pecuniā: quā istic libratio ex libris: & mi nis debet: quod ut faceret ego sum semper hortatus. Exacto die resurrectiōis octauo Ferrariā amne delabar: ubi te inueniā: & pa tres capitularia ex more parātes. Interim me priori cōmenda: q qe tū mihi aliquē angulū seruet: cui si ē necessarius ullus aut pistor: aut fartor: aut coquus: aut alius de hoꝝ hominū nobilium grege: istæc oia calens: mei illi operam strenue suppeditabo. Tecum enī ut libenter: sic sæpe iocor. Vale.

Ad Generalem patrem Celsum Veronensem Epi. lxviii.

e Eternū salue pater & caput honoratum ī domino. Dū uisitaremus nostros Placentiæ fratres: en febre nō leui corripior: & simul profluuio uentris cum aculeatis: ppe tuisq3 doloribus pene exanimor: data nulla mihi requie morbo inualescente quotidie. Quare cū nulla nisi sera ualitudinis atri deat mihi spes: ne subeat detrimētū religio de sufficiēdo officio eqdem meo quopiam alio cogitaui: qui Papiēses: Genuēses: Astē ses: Alexandrinos: Vercellensesq3 uisitatū interim pgat. Mihiq3 idoneus admodū sane uidet rei obeundæ Mediolani prior. At qui in hoc tamen tuā: ut par est: auctoritatem benedictionēq3 req ro. Quod si de isto haud tibi forte uidetur: alium surroga. Ego tuo quidem iudicio optimo ac prudentissimo ero quietus. Plura ī doloribus neq3 scribere neque bene eloqui possum: qn & pau cula hæc alio exscribēte dictaui. Tu Vale patrum pater: & si expe dit: ora ut ualeam: meq3 patribus atq3 fratribus arcte commenda. Placentiæ: III. Idus octobres.

Ad Baptistam Iustinianum familiaris Epi. lxviiii.

e Go plerosq3 dies grauissima febre: alui profluuio uisce rūq3 doloribus uehemēter elagui: Miusq3 ideo potui: uel lris tuis uicem: uel beniuolentiæ sanctissimæ nīæ of ficiū reddidisse: & quod mihi molestius est: Genuam ut putaram ad te uenisse. Nunc paulo morbo leuatior: & si serenum nondū aspicio: sed continue inter medicamenta sum positus urceolosq3

urinaceos tracto:tamen istuc accedentibus collegis patribus meis duxi mi Bap.te salutandū:ut intelligas:nulla tempora esse:qbus non sis mihi cordi. A medicinis abhorreo: & quoad eius fieri potest:eas neqꝫ mihi nominari patior. Verū aromaticum preciosum aliqd stomacho:epati:cerebroqꝫ amicū desydero:qđ omni fiducia atqꝫ libertate:quam i te me uoluit semp habuisse benignitas admirabilis tua:tibi idico:qđ satis supqꝫ eē haud ignoro uolētissimo erga me tibi. Vale amicorū deliciæ. Placētiæ Kl. nouēbribus

Ad Celsū Veronēsem: ordinis generalē prēm Epi. lxx.

i N domino salue q̄plurimum uenerādū ordinis caput. Ita sero accepi tuas:ut iis respondere nullo iam qdē: mō sit opus iere patres p me multos iā dies tua bōa & sācta cū uenia Liguriā: Insubriāqꝫ uisitatū. Ego tandē post aspertimū iquietissimūque ualitudinis supplicium me sentio deniqꝫ ad sanitatē roburqꝫ i dies accedere:ut sane sperē:ad nos cū illi redierit Venetā orā pagrare uisitādo me posse: & si me exterreat hyemis horror. Verū q̄tū eqdē potero pānosus & abditus uultū incedam. Vnū hoc bono me iubet aio eē noster dulcis eqculus.q & si acer & spumans ad saltum & cursum brāuiū extulit nūq̄:secure tñ & pbelle ac molliter:ut sessorē decet religiosū:gestauit: & me tāquā agnoscat dulcis & moriger fuit mihi semp. Si tu Romæ non ueris:aut Veronæ:aut Venetiis spō tuis āplexibus me fruitur. Sin ieris:te Celse mi oro ad sanctorū Apostolorū cineres atqꝫ reliqas nostri sis bene memor. Vale. Placentiæ Solemni Epiphaniæ die.

Ad Federicū Sfondratū Iurecōsultū & ciuē cremonēsem ornatissimū de beniuolētia amiciciaqꝫ quæsita Epistola. lxxi.

n Escio qd a me uelis:ac tibi speres Federice uirorū optime ac fœlicissime:qui nequeam præclarū tibi aliqd uel præstare uel polliceri quod uberius in te nō habeas:bene neqꝫ possideas. Sed potiorū amor atqꝫ cupiditas nūq̄ satis explet.
No. Simile est regnū cælorum homini quærenti bonas margaritas:et
Vberior seges est alienis semper in aruis.
Vicinumque pecus grandius uber habet.

Scribit ad me Ioānes Philippus dulcis & uenerabilis frater:et pri
or uester istic:te erga me affectū deuotione charitateq; mirabili
flagrare ēt desiderio bēiuolētiæ amiciciæq; ineundæ:ide illectus
motusq; ꝑcipue:ꝙ uiꝝ me bonū & frugi dñi seruū existimes: & Degerēdo
ꝙ mea quædā legeris scripta:tibi ꝓfecto gratissima ac piucunda. Magistra
Sed opusculū illđ maxie:qđ de gerēdo mǣatu:iusticiaq; colenda tu libellus
a nobis iscribit̃:quo putas eo i genere nihil iueniri melius: nihil
præclarius:nihil cōmodius(Deus bone)qđ legere potes mi Fed.
de limoso fonte nisi limosum?& de sordida massa nisi sordidū
& fetulentū?Nescio quo nā mō nostræ umbraculæ solidæ imagi
nes uideri tibi queāt.Lucubratiūculæ quoq; tāti a te fiāt Federi
ce uiro plāe docto:& iurecōsulto:ac ꝑterea magno prudētissimo
q; iudicio. Vtinā semel ad eos sūmæ uirtutis gradus euadā: in q
bus me collocas.Sic & nostra de mǣatu atq; iusticia præcepta uel
penultima habeāt loca i fori subsellis:& nō exhibeāt a paliatis: to
gatisq; cōsultis.Tu:q ita es cōpositæ mētis:studiosusq; uirtutis:
ut maiestatē ueritatis & quæ ædificat doctrinā syncerā & solidā
ꝑferas inflatæ ābitiosæq; facūdiæ:facile cōsectaris: nō quæ aures
iplēt:sed quæ aīum alūt:quo admodū ipe ꝓfecto tecū ēt oblector: No.
Quippe q & eo semp animo scripsi: ut magis prodessem:q̄ leno
cinarer.Ita quoq; Ioānes Ludouicus ille meus:ad quem libellū
dicaui i eo ita sibi blandit̃:ut domi semp illum ante oculos habe
at:& quanq̄ capita operis singula memoria teneat: & memoriter
recitet:captus ēt decore ueritatis:siplicitatisq; dulcedine a uertice
ad calcē usq; sæpius relegat. Foris uero(Nā crebræ illi legatiōes
obtingunt)sarcinæ nunq̄ sint absq; libello. Precat̃ & frater a tua
charitate sancta rogatus: ut nūq̄ ad se scribam quin altera sit uel
epistola uel uerbulū ad te. Ego non ꝙ tanti meæ plāe:futuræ sint
litteræ.quanti tu illas suspicaris Federice:sed ne existimer rei uili
ssimæ auarus etiam hāc tibi rem largiter suppeditabo: Semperq;
eris inter nos tertius & frater & anima: nō charus modo: & com
memoratus i litteris:sed insculptus uisceribus:& maxime præsēs:
cum rem sacrā ad altaria Christi tractabimus:quā & ipse frequen
tas ista in æde nostra Cremonæ ferme quotidie diuinis laudibus
canticisq; lætissimus:quæ signa sūt prima atq; certissima præde Argumētū
stinati animi perbeatique futuri Nihil est.n.cælesti uitæ similius Salutis no
quā honoribus gaudere diuinis:& pio animo in re sacra uersari.

quod sedulo ita tu facis: ut in basilicis sanctorum ac religiosorũ hominum claustris uel orans: uel deambulans magis inueniare q̃ in foro publicisq; triuiis atq; porticibus. Testatur.n. mihi frater q̃ta est tibi uoluptas cũ eo colloqui: & præclarũ & suauissimũ de deo aliquid tractare atque condicere: & eos agnoscere homines: te q; his addicere qui habent spiritum Dei: & gustarunt quod istã mare potest appropiantes. Addit & multa cũ his de tua egregia liberalitate: qua eum ita deuinxisti tibi: ut dissoluere accumulatissimum debitum tuorum erga se officiorum: & numerum nulloq dem modo per se possit: Sed oportet me quoque in dissoluendo debito socium habere atq; consortem: quod spondeo uolentissime: & fide quanta equidem possum. Ita quoq; tuis in rationibus signato me obnoxium Federice: qui o possim utinam tibi tantæ beniuolentiæ: tantorumque meritorum uices aliquando referre: aut etiam i referendis te quidem superare. Genua Rauennam iturus in pximum ad ãnuũ nostrũ: generalẽq; cõuẽtũ polliceor tibi mi. F. Cremona iter me esse habiturum: ut te amicorũ gloriã atque delicias in Xp̃o cõplectar atq; deosculer: nouũ pasca atq; solemne, tecũ & cum uenerabili fratre concelebraturus. Ast interim & Vale fœlix: & mutuum ora. Genuæ. XV. Kal. Apriles.

Ad Desyderiũ Concanonicũ familiaris Epistola LXXII.

Ea gaudia desyderata a Ioanne Sigismundo Viro optio & cũ arte medica politioribus quoque litteris culto: si ad me trãsmiseris: & mihi & illi rẽ facies admodũ gratã De syderi charissime. Misimus olim p Bartho'omæũ Alex. Mirabola nos selectos & optios: et larga mãu passulas: Accepis necne sumus icerti: nisi tu scribas: Celsũ patrẽ putat generalis noster: & multi secũ Romam esse mittendum multis de causis: qbus solus uidetur idoneus: tũ pter ingeniũ: tũ pter magnos & sacros heroas: qbus est gratus. Nostra dulcis deuotaq; familia icolumis lætaq; uersat: & rem Iesu Christi strenue gerit. In Tremitana insula nostra Sanctes Appulus: quidamq; Neophitus scribunt mortui: & Alexandrinus Senior post. Lxxx. si ueꝝ audio: & eo ampliussub iugo xp̃i ãnos uiriliter exactos ad imortalitatem euolauit. Cætera quæ uulgantur i generali nostro tractanda capitulo: quoniam incerta & fortassis inania ipse nõ scripserim: audies Nicolaum nõ ignaꝝ pene omniũ: a quo & nostras istas accipias. Vale.

Ad Seuetinũ p̄rem de obitu Cābii Cōcanōici Sanctissimi illius uitã mēorabilē laudes cōplectens Epi.LXXIII.

P Ossum ne apud te uel acerbius aliqd uel lachrymabili
us deplorare Seuerine optime ac uenerabilis: q̄ Cābii
patris obitum:q graui laterꝫ dolore & longa urinæ dif
ficultate suum ad Tertio Kalēdas octobris Cremōæ diē:non sibi
quidē:sed nobis dolētissime obiit?In quo nō qualis eē solet uni
us hominis ꝓbitas:sed omnes simul igēui mores:oēs uirtutes: ois
sãctimonia:oē fulgoris ecclesiastici specimē concidere:ut tantam
in eo existimem factam esse iacturam:quantus ex nostro hoc ordi
ne:& candida Iesu Christi familia eorum est numerus:qui eo op
timo & sanctissimo patre fruebãtur:trahebantq; exēpla uiuendi.
Cuius:si conscientiam & pectus inspicimus:leue nihil ducere so
lebat:nō quod Deum dixerim:sed hominũ quempiam læderet:
adeo:ut uno trigintaq; ãnis:quos uixit religiose nobiscũ: nullus
se lacessitum aut affectum ab eo re:uel ligua meminerit:si nō res
cōmunis:aut causa Iesu Xp̄i eum permouisset:in qbus cuiq; tue
ri licet quod sētit:atq; ēt nōnũquã efferuescet:aliter omnia ferre:
omnia pati:oia dissimulare:eodem scilicet nouerat uultu. Si pru Prudēt
dentiã ingeniũq; mente repetimus:quæ res sane tam ardua? qd atq; ige
negociũ tã inextricabile?quis euentus tam repentinus & subitus:
quē suo callenti cōsilio:prouidētia:dexteritateque mirabili celeri
ter ac rite nō explicaret & ubi nō potiora deligeret: percaueretq;
deteriora?Quãta præterea eius eruditio:q saperet solus qcqd re Eruditi
liqui ferme sapiunt.Nec una tantũ uel altera:sed oībus æque li
beralibus disciplinis uel excellenter uel mediocriter uideretur ex
cultus(Mirabilis Deus)si turbata manu atque extempore scripsis
set:Plinii dignitatē & pōdus Senecæ effingebat.Si uersu cãeret:
quod fecit raro:suo nihil altius:aut plēius carmine. Quæ alii nō
legũt:hic domestica habuit Dioÿsii:Hylarii:Anselmi:Vgonis:&
reliquorꝫ priscorꝫ sanctissimorꝫ hominũ opera.Lingua prōptissi Lingua
mus:& ea ubertate mēoriæ præditus:qua obliuisci nihil posse ui Memor
deretur:satisq; esset:legisse semel:uel audisse.Sed ingenium ita
aptũ atq; uersatile:ut ad omnium mores:tempusq; omne uidere Grauis.
tur eũ estinxisse natura:impulisse uoluntas:usus & cōsuetudo fir Comis.
masse.Cum grauitate comis:& cũ comitate grauis.Appetibilis cũ Humili

ctis: Amabilis atq; dulcissimus. De humilitate & cõtemptu sui ta ceo: q dõqdé humilioré apud semetipsum eo nosse queá neminé: q maioribus semp sese nõ mõ substrauit: sed paré ifimis fecit q & latere magis: q agnosci sẽp utiq; studuit. At si deuotio quarit: sensusq; diuinorũ & gustus: quomodo qs eũ nõ deuotissimũ ac effetuentissimũ dixerit. Qui ex quo Deo seruire cœpit: nunq̃ destitit pquirere ac idagari qcqd uel optimũ potuit uel diuinũ: Stu
Deuotissimus. dere: Orare: Meditari? Cui solitudo: s'entiũ lachrymæ: gemitus i deliciis extitere? Qui quãto mentis æstu: & deuotionis amore sã cta Saluatoris monumenta Hierosolymis uisitauit? Cuius sermo melle fauoq; suauior sẽp de laudibus Dei: de charitate: de toletã tia: de pace deq; reliq̃ omni caterua uirtutũ mõ alliciens: mõ excitans: mõ fouens: mõ edocens: ut nemo esset: q eũ non sentiret uel
Pudicissimus ad pfectũ uel ad spirituale solatiũ. Si pudiciciã laudare & sẽsuũ cõtinentiã libet: quẽ unq̃ Seuerie uidisti minus: q̃ illũ ullis uoluptatibus deditũ: ocio minus deseruisse? quẽ castigatiore oculo &
Abstinẽtia præcipua puriore sermone uersantẽ: ne qdẽ corpore: quo illibato tanq̃ ageIus utebat? Quẽ leuiore cibo: aut agrestiore cõtentũ? Qui in ui
Cultus abiectissimus ctoriano itegros annos nuce: carica crudoq; olere maiore sese sustentauit ex parte? Quẽ dẽiq; cultu deformiore: stratisq; & operimẽtis abiectioribus usũ? neq; tunicã nouã ullã: neq; palliũ: neq; calciamenta unq̃ passus est ferre integra? Qui barba & capillo magis q̃ nouacula: antro & specu: q̃ disposita cellula molli ue cubiculo delectaret? Heu quãta i solo homine ẽ amissio facta eo pte sertim tẽpore: quo totũ se uerterat ad publica matris religionis & altricis cõmoda: q̃ o fortũatũ: si mors illũ ocius nõ rapuisset. Tibi Seuerie nõ mẽtior: Superiore isto ãno cũ nostro i capitulo generali diffinitoratũ pariter gereremus: nihil ẽ mihi: uisũ illius igẽio acutius: iudicio certius: sententia grauius: bonitate melius: uirtute diuinius: q quoties loqueret tanq̃ oraculum sic me tenebat. Heu
No. q̃ pdiga præsẽtium bonorũ: & absentium auara imprudẽs mens hominum est. Ego nunq̃ quidem illum tantum cõcupiui præsẽtem: quantum modo queror absentem: & mente ac recordatione suspiro. Pruriunt rursus mihi autes iis rebus: quas cũ ab Hierosolymis rediisset: mihi narrabat. Video illum perlustrantem ruinas & beatissima saxa lambentem: Oliuetũ: Caluariũ: Sion: & Tabor: Betãiãq; pagrantẽ: & cætera diuinæ pietatis monumẽta exgrẽtẽ

Et sic etiam te āplector mi Cambi: & purificatas super Christi se pulchro tuas speciosissimas manus exosculor: cuius beatā memo riam nulla mihi arripiēt tempora:nulla offuscabit aut delebit ob liuio:ut non suo in Matthæo Cambius sanctissimus uiuat. Hinc dum funus mi Seuerine ad aram domini solemniter obeo:dum ipsis cum fratribus dulcissimis nostris de eo uerba facio: dumq̧ ad te scribo pater hinc:hinc inquā mihi lachrymæ profluunt:sin gultus erumpunt:caligat sensus. Sed cū exurgo:& parumper anī mū tollo:subit mira nescio quæ & ineffabilis magnitudo dulce dinis:ut quid uelim equidem nesciā. Optem ne illum esse nobis cum adhuc:an cælo potiri. Meque ipsum sic allo quor. Est utiq̧ præciosa in conspectu domini mors sanctoꝝ eius. Nascituri sunt pro patribus filii ex ea: q̄ dominus habitare facit sterilem ī domo matrem filiorum lætantem. Successura nepotum beata posteritas. Manus domini: quæ fecit illum: abbreuiata nō est. Filios Abraæ suscitare potest de lapidibus istis. Sparge flores tumulo:& extin ctū caput sertis coronaq̧ deuinci. Gaudio mœrorem confunde. Fas non est palmam detractare uictori:& Athletam Christi trium phantē lachrymis prosequi. Regnat in cælo:quē luges ī terris:& Deo uiuens omnibus uiuit: q alioqui ulli nō uiueret: nisi uiueret Deo. Hæc sunt uenerabilis mi Seuerine atque charissime:quæ ex desyderio itegerrimi atq̧ sanctissimi & patris & amicissimi no stri Cambii mente uersaui:quæ tibi illius obseruantissimo: dum uiueret: mei quoque amantissimo quasi in epitaphium succincte perstringens uolui esse comunia. In quibus nolim diuersos affe ctus mirere. Vnde enim humanitas ipsa innata naturæ:uis q̧ de bitæ pietatis in mattem excussit lachrymas mihi: inde gaudium procreauit fidei magnitudo:& militis Christi parta fœlicitas. Ne que puto tibi aliter euenisse:quin & uices religionis:cui sāguinē animamque sacrasti: pro ingenti pietate:& solito tibi amore su spires:& contra Cambio nostro cōsecuto Paradisi tutissima Deo q̧ fruenti:non uehementer arrideas. Planxit & Lazaꝝ dominus: is:qui etiam discipulis intulit Lazarus mortuus est:& gaudeo pp uos:ut credatis. Et de Martino beatorum gemma pontificum: in ecclesia catholica sancta concinitur:Pium est flere Martinum:& pium congaudere Martino. Ad utranq̧ itaq̧ partem fecimus sa tis Cambio dignissimo nostro. Abiit ille ad cæli fulgorem: ...

Bona co hortatio

huius superato naufragio: tenetq3 municipatum cu angelis eius quæ sursum est matris nostræ hierusalem. Nos deorsum iactamur fluctibus: & incertam ludimus aleā. Ora mi Seuerine: ut possimus & ipsi uictores euadere: portūque tenere. Arbitror Ioānem Lodouicum Bossum insignem equitem & consultissimum uiǽ: clarūque nostræ familiæ decus non minus: q̄ ipsos Germāos mortem uiri huius ægre laturæ: qui ut nobis usui: sic & laudi erat Bossio generi. Hortor humanitatem in domino tuam: illum meo uisites nomine: & quantum potes hortere. Vale: & mutuum ora.

Ad Reuerendissimum Franciscum Gonzagam Ro. Ecclesiæ Cardinalem Consolatoria in sanctissimæ Matris funere. Epistola. LXXIIII.

Vltos fuisse arbitror Reuerendissime dn̄e i acerbissimo m funestoq3 mœrore: quo ex desyderio Illustrissimæ ac sanctissimæ genitricis animus excruciat̄ pientissimus tuus: q cum absentes litteris: tum ueris uocibus coram uel cōdolendo: uel dolorem detrahendo: fidem: deuotionem ac pietatem declarai et ga te suam annixi sint: atq3 contenderint: q auctoritate: & dicēdi uiribus plurimum præstent: & dominationi præterea Reuerēdissimæ tuæ charissimi sint. Ast ego: in quo nihil est eloquentiæ. nihil nominis: non multum etiam consuetudinis tecum: tentarem id nec ne anceps nimirum animo fui. Videbam enim me rem arduam aggredi: & meis profecto humeris impatem: si uel dolorē animi exhaurire penitus: uel flagrantissimos mentis tuæ æstus tēperare me posse confiderē. Descendisse tibi i ima præcordia hoc uulnus satis extimescebam. Recens etiam & cruentum adhuc neque posse uel leuiter tangi audiebat̄. Sed perfregit tamē istā prudentiā: meq3 ꝓuocauit eximia illa charitas: atq3 sanctissima: qua & ego parentem Illustrissimam & beatissimam tuam ueneratus sum semp: atque excolui: meque illa cōplexa ē: & īter cæteros religiosos homines dilexit unice atq3 sāctissime: effecitque ut etiā q loqui uereor tacere nō possim. Quæ omnibus fuit uel mater: uel domia: defleēda est utiq3 omnibus: ac memorabili pietate ꝓsequēda: In qua nō unius: ut ille inquit: mulieris animula: sed salus publica: uirtutes omnes: & quicquid deniq3 boni est inter humana uno ictu conciderit: ut uisum equidem sit: dimidium lucis orbi terrarum ademptum fuisse: suumq3 fulgorem æthera perdidisse

Atq; idcirco dū ad te scribo sacratissime Domine:uix qd agam intelligo. Si i luctu nostra uersat oratio:ago contra meū pristinū morē:nec dicētē Apostolū audio Nolo uos ignorat de dormiēti bus:ut nō cōtristemini sicut & cæteri: q spē nō habēt. Si sicca de currit:ihumāus omnino sim atq; ieptus:q aut prsus nō sētio: aut si sētio:uniuersa dimetiar nullo discrimie. Est igit mihi:qtū qdē licet: utq; curandū. ut & humāitatē nō effugiat oratio simulq; nec cōstantiā deserat quæ Christiani est & īgentis animi ppria. Et.n.qs tā est ihumāo agrestiq; animo:cui lachrymas nō excutiat icōparabilis illa iactura: q i illius morte fecere omnes:quæ tāta il la ē qta est inter quadragita horaꝝ curriculum:quo & egrotat & emorit Barbara parēs fœlicissima tua nobilissimaꝝ uirtutū om niū amissō:atq; naufragiū. Quod.n.uirtus specimē,quæ forma bōi:quæ decoris & laudis;imago:quæ,illa emigrāte nō emigrarit? Cuius si fidē:religionē:sanctitatēq; inspicimus:ubi puellares ex cessit annos:nullū tēpus omisit:q religiose nō coleret: nullū sie Deo oblectamentū:nullumq; solatiū cœpit. Qui i ipsa iuuenta: primoq; ætatis flore: Inq; omni matrōali mūere & cura cōiugii: assidueq; isup ciuitatis & impii gubernaculo:q tā bene curauit: tāque fœliciter gessit: ut Illustrissimus gēitor tuus rē illa gerente i eius fide & puidētia admirabili & præsēs & absens tuto cōquie sceret. Ieiunia uigilias:cāonicas laudes:reliquasq; sacras cerimo nias rite ac deuotissime celebrauit: fuitq; illi iter terrēas delicias: qbus affluebat:p summis deliciis nō auꝝ:nō gemmæ:nō mūdus reliquus muliebris:sed religio sācta & imaculata:deuotio:pietas: Psalmus atque hymnus: qbus si iterdiu quiisset minus itendere: noctu uacabat: ut nullū sāe diē delabi passa sit & uacuū effluere a laudibus Dei. Dies uero festos:Sāctoꝝq; solēnia nō miore de uotione & gaudio:q fide admirabili celebrauit. Tū uisitare basi licas:pcones sāctos audire sacra colere de uirtutibus loq:meditari orare:& cælestis dēiq; cælestia cōtēplari & plurimū & itente soli ta fuit. Secedebat æstate qsi i amœnissimū pfugiū quietis & ocii ad nostra hæc suburbana. Me acciri pleꝝq; iubebat. Terebamus pbelle:atq; uenuste lōga tēporis spatia sermonibus usquequaq; suauissimis atq; sāctissimis. Si catholicū aliqd graue ac pdifficile icidisset i mediū:illius igēio nihil sublimius & i nodis extricādis nihil acutius. Si sermo demoribus candidisque uirtutibus esset:

Paulus

Virtutes

Fides.
Religio.
Sanctitas.

nectare atq; ãbrosia suauius qddã spirate mihi plane uidebatur. Si ad res hũanas se quoq; uertisset mores oium getiũ:uitæ rões: uires:ipia:artesq; callebat:& mẽoriter sic recẽsebat:ac si origo illi patri iq; ubiq; fuisset. Recedebam attõitus nouo semp miraculo: uel mor:uel sapiẽtiæ:uel sanctitatis illius:ceu illa Austri Regina sapiẽtia Solomõis & maiestate cõspecta. Sed ne tã multa pcurrã: qũ i se fidei:spei:bõitatisq; hũ:supmus uitæ dies declarauit:cum

habuit No. quid agas mori ture. generosũ illũ spũm aiamq; inocẽtissimã Deo sẽpiterno: parenti q; suo redditura:quæ ad sacra spectabãt efflagitãs. Agite uiri pa tres & sacerdotes dñi iqt:Exhibete uiaticũ:Inungite corpus: Deo aiam credite pperãtẽ exire. Q d' illi cũ facerẽt:se accusãr:se argue re:se cõdẽnare tãquã idignã:flagitiosã:ipurã. Simulq; & puocare cõtra se oẽs ut detegerẽt:si qd ignoris ipa nõ pderet. Si quo opus eẽt p uenia:atq; salute icessanter nõ desinebat. Cũ deniq; extre

Verba po strema mo rientis. mũ robur itentãs astãtiũ ceruicibus in ixa tremulũ i gẽua corpus erexit:& alligari collo cingulũ postulauit. Atq; i hũc otãs modũ: Parce supplici ãcillæ tuæ xpe saluator iqt:& q̃ innumeris:grauissi

Cõtritio at q; humili tas misq; obnoxiæ criminibus peccatrici ignosce:quæ tua totiẽs præ uaricãdo discessit a lege. In te deliq dñe deus:& malũ corã te feci. Indignã me esse:idignã certe:ad quã tu uẽias dulcissime Iesu & testor:& defleo. Sed tu pie dñe Rex meus & Deus meus. Tu redẽ ptor oium mihi tũ adesto:& egrediẽtẽ aiam meã misericordi tuo excipe sinu. Ne explodas a regno gloriæ tuæ quã creasti:& rede misti. Tua in fide & misericordia sperãs:ad te euolat spũs & aia mea. Inter quæ uerba collachrymantibus oibus demisit lumia:os

Emigratio fœlix. q; conticuit. Cæteros illius mores diuinasq; uirtutes & si testimo nio grauissimo tuo excellẽtissime Dñe ipe cõtẽtus sim neq; tũ si lẽtio inoluere possum:qn bõa cũ uenia precor sacratissimas tuas aures accõmodari mihi hoc loco parũ p:atq; optes quæ te genuit natorũ fœlicissimũ:deoq; sacratũ oium laudari linguis:& efferri scriptis:ut sit admirabilis Deus i creatura admirabili sua:& factus

Bñficẽtia. i oibus opibus suis:cuius ẽcuius inq; qcqd potest mortalis ipa uis.

Largitas. & hũana cõditio. Beneficẽtiã igit' illius i ciues:Diffusas opes in

Liberalitas suos:Liberalitatem in exteros:Magnificentiam in sumptus. Plu

Magnifi centia. rimũq; pecũiæ:cũ i pauperes:tũ in Christi seruos atque ancillas frequenter erogatæ tota consequentibus sæculis fidelis enarrabit

Elẽmosiæ. ecclesia:permanebitque iusticia eius in seculum seculi: & semen

eius erit in benedictione. Quis opis illius indigens occurrit ei q: cui aures obturauerit suas? Quis famelicus quem nō pauerit! ut quem offensum fortuna cōspexit: quē non erexerit: iuuerit: fouerit? Erat ei tanta in ferendo beneficio: cōmunicandis q rebus uoluptas: ut sæpius indignaret sibi: si indigentē non præuenisset ante q̄ peteret. Nulli pēu: nulli hortea: nulli celaria illius defuere. Multos de se meritos locupletauit. Virgines dotatas plures connubio iunxit. Sanctimonialium cœnobia & infirmorum hospitalia quotidiana fere aluit impensa. Templa quoq3 ædificiis: cultu: sacrisq3 ornauit insignibus: hoc nostrum præsertim cuius apud nos mēoriam nulla unquam oblitterabunt tēpora: nulla fuscabit obliuio. Sed dum stabit religio: stabit & BARBARA germanica pia omniū insculpta pectoribus: omniūq3 celebrāda cultu: & piis fouēda suffragiis. De illius æquitate admirabiliq3 iusticia quæ propria Dei est: atque heroū uirtus: neque dicere omittā: cuius ad unguē ita munus expleuit: ut nulla unq̄ causa uel sua odia: uel suam gr̄am secuta sit uel ut pleriq3 solēt: timore cuiusquā preceq3 uel p̄tio animū a recto deflexerit. Magis uero oppressos: pupillos uiduas ciues peregrinos: & quotquot impetisset fortūæ temeritas: quāta quidem potuit auctoritate atque ingenio ab iniuria uendicauerit: dissidentes inter se homines incredibili dexteritate conciliauerit eloquio dulcissimo & suauissimo suo: quo tantum poteret: ut non homines modo: sed immanes: ut ita dixerim feras ualeret ad se conuertere: & quoquo uellet impellere: ad cuius eloquentiam: quā peperit illi natura: si eximia aliqua & accurata accessisset institutio dicā pfecto q̄ sentio) nullis fuisset iferior nostri sæculi summis & eloquentissimis uiris. Sed quod est de fœmina: igenio q3 germano auditu mirabile: priscā illā gloriam & dicendi granditatē attigisset: cū ipsaq3 Hortensia: q̄ doctrinis & linguis omnibus affluēs caput reḡ & orbis Roma stupebat: potuisset de laude cōtendere. De illius autem ingenio prudentia: cōsilio satis me dicere posse diffido: quibus i rebus illā: si reliquis nostroꝝ temporum claris: & illustribus fœminis cōparem: dixerim nihil. Si uero priscis: quas æternæ memoriæ cōsecrauit antiquitas: fortasse paꝝ. In ea reliquaꝝ mulieꝝ more nihil timidū: nihil humile nihil ita cundum: nihil morosū: nihil effractū: nihil molle: nihil isulsum:

Ecclesia .S. Viti.

Aequitas. Iusticia.

Hortensia

Ingeniū. Prudētia. Cōsilium.

Sed de oī *uirtute ac* genere laudis cū ipsis insignibus & amplis simis *uiris poterat* decertare:ut iā esset oium iudicio non unius ci uitatis *sed regni* pulcherrimi atque latissimi digna. Quale De

Vitago. us īmortalis illud erat:cū sæpe Ludouico patre Illustrissimo & in uictissimo tuo foris militiam agēte:ipsa domi in extremis reꝝ dif ficultatibus:belloꝝque piculis suo ducatu:suisque auspiciis ipsū incolume:ciues tutos:oppidanos qetos:in fide socios:in pace fini timos:in beniuolentia oēs seruaret: atque teneret ita:ut toto fer me latio odii facibus deflagrāte:bellisque fremente Mantua uel sola quiesceret? Ex qbus eisdē rebus æternam sibi famam auctori tatēque pepererat:& ad se diligendam non Italiæ modo:sed ger

Quātū ad mirabilis maniæ Galliæꝗque nobilissimos proceres:potētissimas res pu.& serenissimos Reges allexerat. Quātū uero miraculi romanæ illi curiæ sua uirtus præsētiaque pstiterit:auctor ipe nō fueri. Tu egre gie meministi oium obseruātissimus & dulcissimus filius. Memi nere cōplures ex pilleatis cōfratribus Reuerēdissimis tuis. Memi nere ex oi ordie īnūeri:q i ea expeditiōe fuere:q̄ Mātuæ idixerat

Cōuētus Mantuæ PIVS Pōtifex maxius. Sed ut ad alia:quæ supsunt:totō ꝓperet:cō

Cōstātia. Fortitudo stātia illius:Fortitudinē:iuictūque aī robur magis admirari qdē possum:q̄ ullis conseq uerbis:cui sæpe:grauiterque aduersata for tūa nihil tū intulit mali. Neque .n.ē unq̄ aduersitas uirtute poten tior:neque se ictibus icuruat collisa cōstātia. Quoties(Deus bōe) illā ipse uidi:quē cōsciū atque paiticipē cōsilioꝝ suoꝝ pleꝗque i ter charos adhibuit:grauibus petitam terroribus:& cū fortūa stre nue magnificeque rixātē? Quoties aduersus calamitates eūtē hu manis diuinisque uirtutibus circūseptā? Quoties suoꝝ orbitates & funera sine lachrymis tolerātē? ut plane uideret mihi:aut fœmi nā nō fuisse:aut supuirtutes fœmineas aium extulisse. Quibus i

Pudicicia super facūdiæ neruis orationisque nitore illius pudiciciā hōesta tisque decorē ab ineūte ætate ad sexagesimū usque ānū efferat? cuius aulā terebāt assidue uirgines xpi: & q̄si magistrā docētē sic audiebāt? Et uiricelibes Deoque sacrati illius pudicissimis hōestis simisque sermōibus fruebāt: & ad eā nō aliter diuertebant:q̄ ad pudoris domiciliū:& hōestatis scholā? His q̄tus honos:q̄ta clemē tia:q̄taque in excipiēdis:cōpellādis ue suauitas? Sed neque Ma tronale decus:uiduasque castissimas dedignata est unq̄: uerum illas pudicas:& uiris morigeras:Has seruāt se sobrias: Christo nu

bere:& i xpo sperare pgebat hortari. Quid domesticā disciplinā & optimā uiuēdi istituta cōmemorē? Quid illius:cū dicta:tū facta præclara? Quid gloriā:q̄ foris:aut fœlicitatē:q̄ domi nō tā illi fortūa:q̄ uirtus attribuit:cū uolumē magis:q̄ epistolā ista desyderēt? De subditorꝫ uero erga se pietate ac fide:a qbus plus amari:q̄ timeri sēp optauit postremus funeris dies idicauit:quē urbs tota: opidaqꝫ: & mūicipia icredibili luctu:publicaqꝫ mœstitia decorarunt: decorātque adhuc:ut hic tātus mœror uideat neque euinci posse neqꝫ sædari. Quodqꝫ mirabilius ē:nos ipsi:q soliti sumus charorꝫ nostrorꝫ mortes & desyderia ferre aliq̄to cōstantius:non possumus i mōasterio a fletu desistere : sed omnis de illa iter nos sermo a luctu & gemitu icipit: dūqꝫ ad sacrosācta domini aram: ubi illius sese ostentat imago uerā spirantēqꝫ imitata : rē diuinā tractamus:tacite p ora lachrymæ defluunt:ducunt ab imo corde suspiria:recrudescitqꝫ de itegro uulnus. Testis est mihi Ioannes Frācīscus frater iclytus:atqꝫ illustris tuus:quē adire sæpe cura mihi fuit illius solādi studio & reuerētiæ gratia. Testis ipse grauissimus annitēti mihi pleꝛqꝫ sermonē defuisse lachrymis ora cōplētibus:q me ituens nihil potetat p̄ter gemitus lachrymasqꝫ & ipse referre. Sed nulli acerbius:q̄ tibi dolorē hūc terebrasse animā: & läiasse p̄cordia omnes existimāt Reuerēdissime Domie: q nihil maius arbitrabare ab imortali Deo tibi cōcessū (Excipio āimi bona:quæ tua tota sūt:& i quæ fortūa nō pōt) q̄ tali te matre pgenitū:cui tamē dolori: omniū:quos unq̄ passa passura ue sit Domatio sacratissima tua acerbissimo cū primas cōcesseris lachrymas: ægrūqꝫ animū satis ipleueris : Is ne pgrediat egregia uirtute laborādū erit tibi:nec lōgi tēporis spatiū expectādū: quæ uulgaris malorꝫ omniū ē medicia: Qd ut & ipsi possimus nūc dēiqꝫ enitimur:atqꝫ cōtendimus: Huc generosi atqꝫ igētis animi tui uires: huc salutaria cōsilia omnia:huc sapiētū uoces:christiāæqꝫ dignitatis & fidei robur aduocādū,& passim tibi ē adhibēdū. Summā cōstātiā postulat sūma dignitas & sapiētia tua. Humilia,quæ descēdūt i plebē:seq nō potest sine dedecore celsitudo & auctoritas tua. Sed neqꝫ illi q̄ desyderas:neqꝫ tibi si desyderio lāgues:psuturæ sūt Lachrymæ. Iter pueriles errores ē optare temere:q̄ haberi nequeas. Si redimi iactura ista posset humāi sāguinis ptio:darēt homies uēas:In cōmūe sāguis pflueret. Sed iexorabilia sūt diuia

Subditorꝫ amor i illā Publica funeris mœstitia.

Picta illius imago.

Io Fran ciscus

Remedia in dolore

No.

lege suprema hominũ fata, quoad i iussu Dei, uoce āgeli, tubaq̃ꝫ nouissima surgāt q dormierūt & reuiuiscāt: pro bonis malis ue:
Sua cuique dies quæ cōmisserūt: recepturi meritā uel cū superis: uel cū inferis pœnā. Nō illi uitā quæ immortalis esset natura cōcesserat: neq̃ꝫ certam: quæ notis nostris posset extendi. Vt hō primū æditꝰ ē: ad mortē
Morituri nascimut cœpit properare: neq̃ꝫ locū neq̃ꝫ tēpus tutū accepit ullū: ne inopinātibus quasi furti surrepta aliquādo eē uideret. Itaq̃ꝫ reꝝ icusat naturā: quæ nō oberrat: insipientia ē: mortē: flagitiū: quæ imortales aios crassa hac & corruptibili corpis cōtagione solutos beatos
No. efficit sola. Est.n. hūanus ipse aius de cælo cælestis: diuinā ui ha
Mortis bonum bēs quodāmodo atq̃ꝫ naturā: & Dei expssam pseferēs imaginē: q dū i hoc icludit' luteo carnis ergastulo: atq̃ꝫ demergit': ut Apostolus iqt: pegrinatur a dño. Qui rursus Scimus ait: qm si terrestris domus nr̄a huius habitatiōis dissoluat': q' ædificationem ex Deo habeamus: domū nō manu factā: sed æternā. Nā & i hoc in
nō ē mors' incusanda gemiscimus habitationē nr̄aꝫ: quæ de cælo ē. Si mors ergo ē: quæ beatitudinē afferat: & uicta fūctos cū laude: singularique uirtute æternos efficiat: Deoq̃ꝫ cōsociet: qs tādē de morte qrat: aut illi iure succēseat de tota re hūana tā digne mereti: & mortalibus imortalitatē tribuēti? Quod si cui p mortē patuit unquā iter i cælum:
Cælū Barbaræ patuit BARBARAE pfecto parēti illustrissimæ tuæ atq̃ꝫ sanctissimæ his meritis quæ āte pstriximus patuit. Quā decorēt cæteri sua funera lachrymis: Atras induāt uestes. Capillus squaleat: itonsaque barba. Aeternū quoq̃ꝫ epithaphia lugeāt: qm perierūt pituri. Tu
Sepulchri fidelis iscriptio. sapiētissimus hominū. Tu sacer xp̄i minister: Tu natoꝝ charissimus parēti plaude uictrici. Triūphātis caput cige lauro. Inscribe que Mausoleo: Auete dulces exuuiæ & i spe reqescite ossa sāctissima. Adde hymnos lætissimos & sempitetnæ laudis sacrificiū solue xp̄o Deo optio maxio: cui pfecto tuæ genitrici: si diutissime uiuere licuisset: neq̃ꝫ deberet: ut mihi uidetur dominatio prudētissima tua suo uel cōmodo uel solatio ei imortalitatē inuidere. De
Modus in luctu. disti lachrymas: traxistiq̃ꝫ ex imo pectore gemitus: munus pfecto hōestissimū: atq̃ꝫ hactenus debitū. Sed diutino inseruire dolori nullū f lendi gemēdiq̃ꝫ terminū quærere: nulla solatia salutaria admittere. Hæc si peccas: nimiꝫ a rōne cōstātiaq̃ꝫ discedis: nullū habēs cū reꝝ natura & uirtute cōmertiū: q qri uideare iterire moritutos: & sempiternos nō eē mortales. Qd' qm de eximia . ua pru

dētia singulariq3 ai sublimitate nec suspicari qdē possum: hic si nē habebit epistola: Vnū illud cū abs te eff lagitaueto Reuerendissime pr:excelseq3 ac sacratissime Dne:ut quātus tibi fuit amor charæ gēitricis atque sāctissimæ:tm̄ nos orbatos illa:quos charissimos habuit regulares Canōicos suos diligas:tuoq3 sinu fouēdos excipias. Vale. Mātuæ ex. S. Vitto. Decio.5. Kal.decēb. Mcccclxxxi

Ad clarissimum uir3 Christophor3 zobolū in cōiugis atq3 nepotis funere & fratris morbo Cōsolatoria Epistola.lxxv.

P Hilippus Parmēsis Cōcanōicus uenerabilis noster:uir singulari:præterea i te bēiuolētia atq3 fide ad me hodie scribēs. Elisā cōiugē præstātissimā tuā,quatriduo uētris p fluuio affectā nūciauit ex hac uita migrasse: & octo āte diebus Basiliū paruulū ex fratre nepotē eodē uentris morbo extīctū:illā pcessisse. Nūc iacere graui& īcerta ualitudie Bonromeū optimū ac suauissimū fratrem:& āte hæc omnia ædiū partē deflagrasse q̄ si pdigio. Ego de tot tāq3 subitis casibus tuis q̄tū mœroris capiā: q̄tus i animū cruciatus irrumpat:malo silentio præterire:q̄ dolendo nouū tibi dolorem cūulare:atq3 ignem igni supaddere:q ab officio amici & religiosi & cōstātis hominis prsus debet abesse. Quid igit agā? Me christianū esse docebo:& christiāi fidem atq3 uirtutem i te cōsolādo aduocabo. Tu te etiā i istis tuis casibus atq3 molestiis nō maritū:nō fratrem:nō patruum: sed christianū esse debere memieris:si iā id solita uirtute nō memiisti tua. Pueri inocētissimi spiritus fide nō ambigua i cælū abiit:cælestiū spirituum ascriptus agminibus. Itaq3 i eo lucr3 fecimus mi xpophore nō iacturā. Germani est icertus euentus:ut non tibi liceat animū neq3 mœrori pmittere:neq3 gaudio laxare. Cōiux ipsa luce charior tibi erepta est. Quia hōesta:qa morigera:deo deuota:uirtutibus dedita: phumana ætate florēs: quæ multos tecū ānos degere potuit:fortasse angeris. Sed equs est de concesso tibi beneficio:q̄ de morte cogitare: & i lucr3 referre q accepisti: q̄ i ddnum quod reddidisti Aut auarus aut igratus:si nō omnio stultus necessario est qsquis re3 suar3 tribuenti ac mutuanti non facit arbitrium:cæterum cum ipso usu gratitudinis debitum terminat:quæ noxa si est in proximum detestabilis:q̄to magis in Deum? Quāobrem acceptū a Deo mūus agnoscito:& lætos sparge flores sepulchro. No

Ad epithaphiū nō elegos poetaꝝ modos: nec mœstas Rhetorum uoces: sed sanctaꝝ oium ac uenerabiliū turbā uirtutū excita: qui bus inseruiens sic uixit: ut cum diem suum obierit: nec mortua ui deri debeat: sed ab humanis ad claꝝ cæli fulgorē sublata: ubi fœli cissima ē æuo sēpiterno cū pace fruitura. An non certo illā gradu ad Deū creatorē suū: uitāq; ppetuā: ac beatissimā iuisse credenda est: quæ qa de suis uirtutibus agitur imprimis incredibili fide exi

Lisæ egregia fides atq; deuotio

mia pietate: ac in res diuinas incēso mētis ardore semp ꝑdita fuit. Quoties pie Iesu mihi contigit commeminisse deuotionū suaꝝ Oratoriiq; cultæq; ac uenerabilis aræ: quo de cubiculo certis quoti die horis oratum diuertebat: laudesq; diuinas cōcelebratum: ubi p gēmis & margaritis: p monilibus & pectoralibus fasciis: sliquo q; muliebri mūdo domini columnā: flagella: spinas: & crucem cō tēplari nō desinebat. Hinc spūales sactiq; libelli. Inde uariæ san ctoꝝ imagines collocatæ: quas festis solēnibusq; diebus sertis ui ciebat: & cæreis uenerabat̄ collucētibusq; luminibus. Adde q̄ ali quādo cū tota ciuitas choreis & laruis opam daret: cū solēnes cele brarēt̄ ludi: ederent̄q; spectacula publica: ferme hæc sola præter morē muliebris ingenii: tum maxie hūanis se subtrahebat aspecti bus: uidere & uideri: audire & audiri secum reputans haud culpa uacare & contremendas illas dñi uoces aio uertens. Qui uiderit mulierē ad cōcupiscēdū eā: iā mechatus est in corde suo. Et ue illi per quē scandalū uenit: nec ociosa modo delitescebat: uerū pro iocis hymnos: p saltu religiosas uenias: p sono & cantu uirginis coronas secreta sumebat: & eo maiori studio sanctoꝝ basilicas pe tere satagebat: quo maiore freqntia reliqua ciuitas itenta ludicris eēt. Nulli ēt unq̄ desidiæ dedita: res domesticas cū tēpus poscerent

Pia

nō quasi domina: sed quasi ministra sic obibat: affabilis: blanda: liberalis: facillima oibus: atq; cōpatiens: quæ ifirmoꝝ: si opus eēt: p seipsā pulmēta: cibosq; cōficeret: adesset: hortaret̄: curaret. In am pla familia & nepotū: pueroꝝq; & ācillaꝝ turba tāta oris & orati onis modestiā tenuit: ut neq; uerbū arrogās: neq; rixaꝝ seminari

Sobria in sermone

um uel ipsoruda unq̄ expuerit. In tātisq; opibus puo semper con tenta fuit: rata omne supuacuū i paupes ꝓpensius erogandum: deq; supfluis effusisq; rebus ante Christi tribunal reddendā esse aliquādo rationē. Vestes & gēmas & oēm corpis cultū ita negle xit: ut profanis oculis haud quaq̄ exitio: simul nec tibi stomacho

fieret præcepto apostolico illi rite obtēperās. Mulieres in habitu ornato cū sobrietate & uerecundia: & quæ nupta est mulier apli us potestatē nō hēt corporis sui: sed uir: quæritq; quomō placeat uiro. Lōge plura sūt Elisæ nræ ornamēta uirtutū: decoraq; mōu mēta idustriæ: ingeniiq; sui: quæ scriberemus: si tibi āte oēs agnita nō essent: nō ut moleste feras: q hoꝝ oīum i eius obitu tibi amis sio facta sit: sed ut āte dicere cœpimus p eo qd acceperis lætus of feras debitū Deo ipsi: ac speciosū sacrificiū laudis: a quo ea tibi cōmodata fuere. Mihi crede hūanissime Christophore atq; sapiē tissime: si i dolore & f letu ueꝝ ituueri potes ppportūa tibi ppossi ta ē & cōstituta materia: ratioq; cū lætitiæ: tū meriti non exiguī: quā icassum abire atque delabi nullo pacto pmitteī tua uirtus de bet. Quid causæ ē p Deū imortalē cur nō sereno feras aīo atque lætissimo: ne qdē forti aīatæ cōiugit uicē: quā neque potes du bitare eaꝝ uirtutū: qs attigimus gradibus i cælū cōscēdisse? Quā de māu ipioque fortūæ durissimo ereptā cernat: de pegrinatiōe laboriosissima: & plena supplicii i patriā: de naufragio i littus: de bello ad pacē: de morte ad uitā euectā credas: atque cōfidas? Infœ lices ipsi & miserādi mi deuote & i xpo peramāde Christophore q̄diu amarā tenemus hāc uitā & lucē aspicimus tā dēsa offusam caligine: uitā inq̄ & lucē: cæli motu & cōuersiōe uariabilē & sēp icertā: quæ nobis cōmunis ē cū cæteris aiantibus: i quā uentus cre ber incursat: fulgura: tempestates: ignes: tonitruaque descēdūt. In quā quisque cū f letu intrat: & cū intrauerit: statim fortūæ cōcedi tur hūana rotāti: ab illa nulla alia de causa q̄ q in mundo natus ē innumerabilia mala passurus: ut extiterint plurimi q puerperia f letu funere gaudio sint psecuti: q neque de xpo: neque de chri stianæ fidei sacramēto: ueꝝ de ea quæ sapiētibus omnibus semp eluxit ueritate hoc susceperūt. Sed o isana eoꝝ capita: & corda du rissima: qui humi defixi: & elusi falsis reꝝ mortaliū & pereuntiū imaginibus: quæ quoniā & uideri & tāgi & apprehēdi sensibus possunt: charæ sūt: & uulgi oculis admirādæ: cælestia & sēpiterna cōtēnūt. Tēpus breue ē: & rapidior flumie præterit mūdi figura. Reliquū igit est quēadmodū Paulus noster pulchre & fideliter admonet: ut q utunt hoc mūdo sint tanq̄ nō utentes: & ipsi illi parētes: q filios hēnt: & filii: q parētes: & uir: q hēt uxorem: & uxor quæ hēt uirū: sit tāq̄ nō habētes & q gaudēt: tāq̄ nō gaudētes: & q

Inuictu[s] [...] simonia.

Bonis m[...] seriorē ui[...] ta q̄ mors

Paulus

emūt taq̄ nō possidētes. Infirma: nutātia: ianja fucata: sēpq; cadētia hæc omnia: quæ q habeat lætari: & q nō habeat: tristari: ē excellētis ifaniæ. Quis iure doleat eū quē adamauerit charūq; habuerit: ex hac lachrymaꝝ ualle: ubi creatura ois humana exul suspirat & igemiscit: ad cæleste illā patriā gloriosissimāq; & sempiternā: unde omnes oriūdi sumus: decerptiq; atq; deducti puenisse: & i sorte sāctoꝝ esse relatū? q Elisæ ipsi si q̄ fides: si qua uirtutū præmia: & q maius ē: si a deo nō fallimur: haud dubito cōtigisse. Et hæc ratio ē si nō desipis prius sapiētissime mi Christophore: cur nō āgi sed lætari sorte optimæ ac dulcissimæ cōiugis debeas: Nō est. n. emigratio ipsa totius hominis ianitio: neq; nostroꝝ ppetua amissio: ut i nihilū eant: aut nusq̄ sitiisq; nunq̄ nobis liceat frui.

No:

Sed neq; omnio mala mors est: nisi male uiuētibus. Quibus aūt uita est innocenter acta: maloꝝ terminus ē: fœlicitatis initiū laboꝝ requies: uictoriæ palma: & dēiq; ad parētē suū: ciuitatēq; sāctoꝝ recessus. Qd' si nec satis his ratiōibus desyderiū illius tibi potest aboleri: nec mœror exhauriri totus: adhibe consiliū passiōibus: & egregiā tuā uirtutē ac solitū pectoris robur aduersus cōflictū: animiq; molliciē aduoca. Cogita si rē suā homini denegas: furtū facis: & iusticiā uiolas. Si Deo: q ne faceres paulo ante suasimus: sacrilegiū ppetras pariter & iniusticiā. Qd' si uis Deū non lædere ut: scio certe te nolle: ita quoq; eū tibi debes optare placabilē: & anniti sēp ad meritū: q facillime ostēsa tibi iā uia præstabis: ut scilicet pmptus ac lubēs restituas depositū suū reposcēti: & ad sublimis illius maiestatis pedes pstratus: uocem illam iuictissimi Iob emittas optima mēte: Dominus dedit: dominus abstulit: sicut placitum est domino: sic factum est. Sit nomen domini benedictum.

Demetrius q̄ aiose

Quā uocē præclarā Demetrius ille perceperat: cuius i libello de prouidentia Dei Seneca magnifice meminit. Dii immortales inquit queri possum: q non ante mihi uoluntatē uestram notam fecistis: prior enim ad ista uenissem: ad quæ nūc uocatus sum. Vultis liberos sumere: uobis illos sustuli. Vultis aliq̄ partē corporis? sumite: nō magnam rem promitto: cito totū relinquā. Vultis spiritum? quid ni? maluissem offerre q̄ tradere. Potest ne mi Christophore christianus aliquis tam fractus & mollis esse: q philosophi huius animosam & tāti roboris uocem sine rubore possit audire: nonq; pungatur tanq̄ aculeis: & impellatur ad imitādum?

Cogitet & hoc loco de Horatio Pululllo:quẽ i Capitolio templũ Iou dicatem audita filii morte nec a cerimonia destitisse:nec mu tato quidem uultu ad filii dolorem flexisse aium ferũt. Eodem animo. Q. Fabius Maximus extincto filio consolatorio munere est per se functus. Paria atque his fororia de Pericle atheniensiũ duce:& de Xenophonte Socratico historiarum monumenta con celebraut: Anaxagoræ quoque omniũ litteris est nobilitata respõ sio:qui filii interitum nunciati Nil inqt mihi noui aut inexpec tati refers:Sciebam enim illum esse mortalem. Sic Lu. Paulus cũ inter septimum diem duo filiorum funera excepisset:nec se a pu blico triumpho semouit. Cõsueuere Licii gens forte nec satis doc ta:nec culta cum quis eoꝝ esset in luctu:ut muliebrem uestem idu eret:quasi luctus nõ uiroꝝ esset:sed fœminaꝝ. Quid Marsilien sium mos?Hi enim solemni conuiuio decorarũt orbitates:dies qꝫ unus tantum luctui tribuebatur:ne uiderentur mortales immorta les optasse. Non itaque uirorum est ille dolor imodicus:& fletus: qui terminum non habet etiam perexiguum:sed neque hominis nisi enemati quidem:& elumbis:planeque mulierculis ipsis dete rioris:qui nullum habeat cum uirtute commertium: nihil cum ra tione commune. Elisa nostra: Elisa uere:quia ipsis campis elisiis non modo digna: sed cælestium ac superꝝ regno dignissima:si uti ostendimus:haud mortua est:sed regi uiuit:cui omnia uiuũt: si bonorum suorum nihil amisit:sed magis capit præmia suis ma ximis digna uirtutibus. Si iã secura huius euasit uitæ naufragia. Si tu denique commodatum Deo ultro nõ reddens:redderis ipe sacrilegus:& maiestatis reus:te ne pmittes mi Xpophore optime: ac sapientissime acriore:ac diuturniore morderi dolore. Et quod Demetrius ille: Pululllus: Fabius: Pericles: & alii quos ante cõme moraui potuere:ipse non poteris christianissimus igenuis atque optimis moribus refertissimus?Quod sane quia aut eximia tua prudentia:iclytaque generositate animi tui per te iã potuisti : aut his nostris ueris ac fidelissimis monitis incitatus nũc tandem fa cile poteris:Longior tecum nostra hæc nõ erit epistola. Vale.

Horatius Pul.
Q. Fabius Maximus
Pericles
Xenophon
anaxagoras
L. Paulus
Licii
Marsilienses

Ad Valerium Concanonicum in funere Contis Facini
Consolatoria Epistola LXXVI.

Co. Facini merita laus

Ontes Facius noster mortalitati:cui natus erat:cocedes pie quieuit i domino: cu quo q̄plurima ornameta prae clara ex humanis simul abiere. Egregia bōitas:quae i optimo quoq; primu exquirit. Mira prudentia:ardens igeniu:culta facudia:liberaliu artiu ferme omniu caterua:Musarum chorilirae carmina: & cu his pariter salutaris medicinae peritia. Atq; i ipsa tāta rerum foelicitate & florentissimo & laudis & nois cursu(heu uana atq; caduca humana cōditio) & agēdi & uiuēdi abrupta sūt fila:& ueluti a texēte praecisa. Proide acerbior tibi i hoc homine ut ipse cōiector mors certe uidebit:quē sui memoria bonis operibus extēdentē tanq̄ immaturum florē impia falce substrauit. Et collachrymabere forsitā Valeri dulcissime:surreptum tibi quē alumnum: quem parentē: quē magistrum adolescens habuisti:qui inter

Mors cita atque incerta

claros Facinae uestrae familiae uiros ia princeps enitebat. Sed ita sūt humanae uitae incerta curricula:& angusti:citatiq; termini:ut ipse nō uideā: quae aetas lōga dici possit:et si illā qdē pponamus q̄ longiorē aliquis uixerit: aut quae breuis deplorāda sane sit: i q̄uel pauculos dies recte qs egerit. Ad unā siqdē omnes:dies atque noctes tanq̄ sagitta ad signū pperamus metā: q̄ singulos attigere inexorabilis tandem necessitas adigit:q cursus ppetuus ac citatissimus nunq̄ satis:nisi ifine pspicit. Quare satis pfecto ille nobis diu uixisse uideri debet: cui recte uixisse ac cōmode cōtigit:nō q cāos cōpleuit annos dieq; suū ad senectā pduxit. Qd' iste cū sit assecutus:ut decurso uelociter stadio palmā sustulerit:qd est:q el beatū finē iuideamus? & mortalitatis morā erumnosā optemus? quod ne ipse cōmitas:monitorē tibi Senecā adhibebo:q uiuēdi cupidos admirans ad Paulinū iquit. Omnes mortales circūspice larga ubiq; flendi materia. Aliū ad quotidianū opus laboriosa egestas uocat. aliū abitio nūq̄ qeta sollicitat. alius diuitias:q̄s optauerat:metuit: & uoto laborat suo. Hic non habere se dolet liberos:hic pdisse. Lachrymae nobis deerūt antequā causae dolendi. Nō uides qualem nobis uitam rerum natura promiserit? Quā primū nascentiū hominum fletū esse uoluit. Hoc pricipio edimur: Hoc oium sequētium annorum ordo cōsentit: uitamq; sic agimus.

Similitudo nauigātiū

Quae omnia mi Valeri q̄ certe uerissima sint:non mō summorum hominum testimonia:sed tota continue uita declarat. Quare:ut nautica similitudie utar: lōge melius enauigasse illi mihi uidēt:

q integra puppi:atq; itegris mercibus portũ breui remigio & se cũdis uẽtis itrarũt:q̃ q icertis adhuc fluctibus errãt. Sed cõtẽ fortu natissimũ nr̃um portũ salutis tenere:suspicari: imo cõfidere oio qdẽ mihi licet:q cõtritus corde:& ore cõfessus:oibusq; p̃sidiis ac uitalibus sacramẽtis sacrosanctæ mr̃is ecclesiæ me ptim cohortãte partim ministro munitus exierit. Quæ alioq̃n i cõtritiõe & gemi tu cordis utilitas? quæ i sãguine xp̃i fiducia? Quæ ipmissiõe Eua gelii & diuinoꝝ oraculoꝝ & carminũ cõsolatio: si p penitentiam qcunq; noxius expiari nõ potest? Quod ueritatis sacramentum quoniã religioso tibi & erudito & fidelissimo Iesu xp̃i seruo: at q; ministro cõptissimũ est: temperate atq; infideliter mœreas. Va le: Valeri in domino dulcis atq; charissime: & mutuum ota.

Ad Philippum Parmensem Concanonicum de multorum fratrum mortibus Epistola lxxvii.

i Ta ferreus: ut scribis: eẽ nõ potes uenerabilis mi Philip pe: atq; charissime: ut cũ tot casus: totq; nr̃orum obitus quos paruo qdẽ curriculo aut peste cõtabuisse: aut dolo ribus: ac febribus absumptos audisti: mente reuolùis: grauiter non moueare. Ego ipse: cui præcordia satis hũana ac mollia natura cõ cessit: & cui ex cõfratribus iam numero septẽ paucos iter dies no stro de grege partim atrocitate pestis: partim febriũ æstu occube re: eqdẽ tecũ mœrore distringerer: nisi putarẽ: mihiq; persuaderẽ niueo hoc nostro: & regulari de cœtu decorari ẽt cælũ Deus ipse uoluerit: quæ res ita me recreat: ut nõ tam doleã: q̃ lætus exultẽ: il lisq; cõgratuler: & o nos miseros suspirẽ: & dicam: q relinqmur q residui sumus: q hæc infirma & sordida. ac maloꝝ & piculotũ oium plena loca tenemus: & iter Scillã atq; Carybdim male tuti nauigamus adhuc: Illudq; iprecer: nescio ne sapienter. Pereat: pe reat: ociusq; diffugiat qcqd nobis ẽ lucis: & splẽdescat tãdẽ facer ille: q cælestem in lucẽ nos reponat dies: & quo ossa hũiliata & ta befacta sanctoꝝ uiuẽtiũ Deo exultabũda resurgãt. Cũ mecũ iter dum reputo: quid egi paruulus: quid iuuenis: quid uir: qu id & modo i seniũ uergẽs patiar: passurusq; sim. Quæ reꝝ: quæ famæ: quæ uitæ: quæ salutis discrimina: quæ quoquo te uerteris undiq; circonfusa nos manẽt: insurgit mihi reꝝ oium desperatio quædã. In idq; mi Philippe (nec tibi mentior) sententiæ aique deuenio: ut si decursa: mihi cõduplicari ætas possit: nescii ne uelim eqdẽ a

Legito: mortalia q; cõtẽni to.

Solõis monitum. cálce(ut aiunt)ad carceres iteg reuocari: ita tedet animã meã uitæ meæ: & aduersum me loquor i amaritudine cordis mei: ita & fluctuans: & icertũ: & infirmũ agnosco quicqd iã nõ fuerit magno & graui ad Cresum Solonis oraculo postremus hominum dies morsque ipsa tutata. Qua cogitatiõe nõnulli ueteg: atq; gẽtiliũ: ut latinæ: græcæ que narrant historiæ: uitã perosi: suis se manibus

Dauid. iteremerunt. Et noster Dauid maximus & sacratissimus Regum

Paulus. plerisq; psalmog carminibus cæleste illud regnũ anhelans: ico latum terrestrẽ sibi prorogari deplorat. Nec aliter Paulus: pollẽs uirtutibus maximis: gratiaq; redũdãs: deq; salute iã certus: recessũ a terrena domo & mãufacta nõ desinebat sibi precari. Recte igit̃ illi mihi sentire plane uident̃: q ne christiano qdẽ: sed altis

Mors mala nõ est simo tamẽ igenio atq; animo Mortẽ definiũt nõ esse odiosam: qm̃ ne mala qdẽ: quæ tantis nos eripit malis & iter sola patefacit i cælũ. Quãobrẽ melius pfecto nihil uideri põt q̃ ut scite Aneus

Seneca iqt tota i uita emori discere. Quo maxime ueniũt & Plato ipse

Plato censuerit totã sapiẽtiã hominis mortis meditatiõe cõstare. Te ita q; optime ac sapiẽtissime o mi Philippe para: atq; accinge: q agis i pestilentissima urbe. Et ut idẽ ipse idesinenter efficiã. piũ mihi Iesũ i auxiliũ tuis ardẽtissimis pcibus iuoca: q; & ab Egidio dulcissimo nostro fraternæ ac sãctissimæ charitatis fiducia exigo: cũ maxime deuotissimus atq; innoxius arã domini tenet. Vale mea suauis recordatio: & i Christo deliciũ. Venetiis pridie idus Iulias.

Ad Ioannem Andreã Ferrariensem Consolatoria in patris funere Epistola. LXXVIII.

f Ixtus ferrariẽsis Cõcanonicus noster uir officiosus ac p humãus: q Ferraria nup ad nos adnauigauit: patris optimi tui mihi retulit obitum: quẽ qdẽ ægro latug te aio uehementer addubitans: fraternæ duxi charitatis: & beniuolẽtiæ sigularis erga te meæ Ioães Andrea pamãde: atq; dulcissime(si id possum satis)occurrere tibi: & cõsolationem præstare aliq̃: quæ tanquam repentinum remedium: ac medicina præueniens: si retinere dolorẽ istũ tuũ omnino etiã nõ possit: uel saltẽ leuet: ac tẽperet. Neq; ad hoc ea me suspitio impulit ut existimarim effœminato: discinctoq; animo abenas totas lachrymis idecore te cõces

furumq pp regnum Dei uiuentem illum reliquisti:& te lamētis prosequentē & adiurātē ne se desereres: cū niueā Christi tunicā cogitares: alto animo ac surda aure pertransisti: illum audiens: q inquit Deus tuus. Veni enim separare hominem aduersus patrē suum:& filiam aduersus matrē suam:& nurum aduersus socrum suam:& inimici hominis domestici eius:& qui amat patrē & matrē plusq̄ me:non est me dignus. Tātæ fidei uiri:tāq3 ingentis ar doris nō ē summittere sese mœrori:& imperitum uulgus imitari nihil amās atque perspiciens:nisi quod oculis cernitur: sensibus que subiicitur:quod peccaturum nullo te equidem pacto subti meo. Noui quid in te fidei:quid modestiæ:quid rationis:qd prudentiæ uigeat. Ad intimum tuum spiritum meus: nescio quomō animus penetrat:& in secretū pectoris ac mentis illabitur:teq3 ex cruciandum hoc uno peruidet:q dulcissimo tibi filio: quo duce atque magistro ille se totum etiam inter sollicitudinem curiæ in Deum fidebat posse conuertere: nouamque spiritualis uitæ formulam consectari: surreptus interim fuerit. Hic tua cura maxima: hic tua pietas: hic tuus mœror totus uersaturus prorsus mihi uidetur: cui eo difficilius mederi consolatio aliqua potest: etiam egregia: quo honestum atq3 probabile planeque & sanctum & debitum iudicari tuum istud desyderium potest: qui rectus recte: religiosusq3 religiose tuum patrem cupias: ames: excolas: te non modo: qui læto oculo: patrioque affectu semper conspexit: sed in domino obseruauit:& natorum dulcissimum honore præuenit: cuius ut a tigi: consilio: cuius precibus: cuius ope: ac denique meritis, se putaret: accederet tecum futurum aliquando beatum. Hæc te si mouebunt: si uexabunt: si laniabunt plura esse mala cogitato quæ. M. Galeotus præstantissimus genitor tuus, euitauit: q̄ bona quæ perdidit. Emigrauit in Christi fide: gremio fotus piæ matris ecclesiæ: confessione: uiatico: reque sacra omni religiose ac rite su scepta. Audi hoc loco prudentissime mi Io. Andrea. Audi (re quæ so) irrefragabilem illam domini uocem Qui credit in me: etiā si mortuus fuerit: uiuet:& omnis q uiuit & credit i me non morietur in æternū. Illud quoq3 te cæleste solet oraculū Ioāni i Apocalipsi allatū diuinitus. Beati mortui qui in domino moriūtur. Quod tuo plane: ut ante dixi: optimo & modestissimo contigit: ut in Christo dormierit: & per Christum sit euigilaturus in gloriam.

M. Galeotus.

At i humanis diutius agere potuit:sese præparare:atq3 accingere
& accinctus deinde tutius emigrare. Hæc illum cogitantē dira &
inexorabilis parca corripuit. Hæc eadē mihi precanti illum iterim
extrema fata subducūt. Nō ē:quod iportunū dicas:ac sæuū:quod
mortalibus oibus prius ipe uitæ dies:priaq3 infātiæ rudimēta por
tēdūt:atq3 denūciāt. Infidū.s.atq3 icertū cuiq3 futuꝝ uiuēdi spa
ciū:locūq3 & modū. V bi.n. i lucē edimur:mox i hos casus mortis
ordo:lexq3 diuia raptat:& piicit:ut suæ sortis atq3 fortunæ nemo
sit exps. In unū oēs locū miris sane & inumeris trudimur mōis:
aut si sapimus:ultro cōmeamus. Q đ si sic emori hoiem Deus ipe
naturaq3 cōstituit:nos amabo hūana temeritate idignabimur sua
necessitati iura cōcedere?nosq3 decipiet:q̄ flagramus:uitæ cupidi
tas?Dēique præter excellētes diuiasq3 uirtutes:quæ termios fines
q3:quos apphēdamus:ultios nō hñt:qd āplius:si adhuc qdē uiue
ret:tu illi filius charissimus ac modestissimus posses optare?An nō
tibi satis tuisq3 frībus uixit?Nā Alphōsū te natu maiorē i sūmis
honoribus domi primū:Foris quoq3 Prætorē florētissimaꝝ urbi
um uidit:expectātē dēiq3 honoris ultimū:dignitatē urbis Sēatori
am. Te uero āteq̄ iugū melleū ac suauissimū dñi subires : ac tolle
res:iter togatos docēdi cathedrā cū laude tenētē cōspexit. Tertio
bōæ spei:ac pbitatis coalescēte filio ēt exultauit. De ipo āt qd lo

Quādo ē optimum emori

quar:q sane tūc obiit:qñ iucūdissimū ē obire:qñ i eo iā erat uite
& oium hūanaꝝ reꝝ sacietas:cū læta pflueret ætas : subirēt morbi
tristisq senectus:cū somnus:qes:gustus:tactus:incessus simul hæ
bescerēt & oium sensuū uigor ac spūs abuolaret?Q uis p deū sa

Senecta grauis

piens ad extremā senectā deuenire non horreat: cumulatā oibus
malis:nullis uero blādientē illecebris? sed & insup & dies & no
ctes sui fastidio laborātē:ac dissolutis cōpagibus fatiscentē?Veru
enimuero si tū illū lues cōfecisset: q̄do pestilētissima tota ciuitas
erat: & ager ois eodē cōflagrabat icēdio:cū patria obsessa atq3 at
trita Veneto bello euersionē excidiū q3 timebat:& sua dignitas
ois: & apud pricipē ornatissimus gradus iterque ciues merita au
ctoritas ipso cū impio casura putabat' : sic illū tibi desyderari for
sitā cōcederet' parua admodū uel censura uel culpa. Nūc uero cū
florentibus rebus oibus suis domi iter suoꝝ āplexus excesserit cū
ctis optatus : Pricipi, sodalis acceptus:& consilioꝝ particeps fidus
gemmaꝝ quoque & toreūatū moniliū:signoꝝ:ac ptiosoꝝ oium
custos:quē priceps ut dilexit icolumē:sic nec dedignatus ē moriē

tenerquin & i hoso astans & solatus & b'anditus: & ad omnia in suos benignitatis & opis officia sese ꝓmptū futurū iucunde ac ꝑ humaniter pollicitus est. Cū hæc inq̄ ei i morte cōtigerit: qd plane est ꝙ i hoc homie doleamus: nisi forte imprudētes ipsi aut iuere cundi mortē qdē ipsā a mortali d iuelere: & ꝙ omnes necessitate sūt subituri: tuo uni gēitori detrectare ausi fuerimus? ꝙ qa fieri nō potest: nō tā temeritatis q̄ extremæ demētiæ signū illud opta re mihi ꝓrsus esse uidet: a quo errore teterrimo: ut a cæteris qdē grauissimis uitiis sic abhorrere debebit sigularis modestia ac bo nitas tua. Deiq̃ nō ei cōgratulari: quē credas obiisse sub titulo & nomie: Christi: quēadmodū q spē nullā de dormiētibus habent: apertū qdē ē ifidelitatis ac desperatiōis iditiū. Quare ꝙ supest: uideto ne uiuentē cū mortuis defleas: & lucē i tenebris quærens: ꝑphetica illā iprecationē icurras. Ve q dicitis bonū malū: & ma lum bonū: ponentes lucē tenebras & tenebras lucē. Lōge melius & uerius qdē illū aspice i tutissimo Abrahæ sinu: & iter cælestes angelos: an imasq; fœlices ouantē: aut sane: quod tertiū est: si ad huc illū aliqd cōtagionis ptimescis habere: ꝙ diluendū expian dumq; ōnino salubriter sit: priusq̄ ad cæli purissima euolet: qd' ut suspicere ꝓbo: hortorq;: & moneo: quando uel astra qdē ipsa i cōspectu Dei imunda esse sacris i litteris referant: mortaliumq;: ēt oēm iusticiā corā Deo menstruū pannū Esaias nūcupet: dōec ab eo ois labes: oisq; aboleat' impuritas: q̄ta tu potes ui charitatis oratiōibus: lachrymis: atq; gemitibus illū subleua: & quod sūmū oium & efficacissimū piaculū ē: altaris adde suppetias: q̄ una i re: ut religiosi & optimi uiri: sic & pientissimi filii munus explebis. Vale: tuiq; Matthæi mēineris iterorādū.

Odtandū nō ē quod fieri non pōt

Infideli tas ac des peratio

Abrahæ siūs

Obseruā

Esaias

Altaris suf fragium

De falsa Assertione Sacerdotii tēporalis domini Saluato ris ad Polycletū phisicū Epistola. LXXVIIII:

q Vem mihi nup attulisti de tēporali Sacerdotio saluatoris nostri libellū: meum de illo iudicium quærens Polyclete uirorum optime ac suauissime legere eqdem sie idignatione nō potui: ita mihi uisa est fabulosa puerilis: & cōmētitia ois illa nar ratio. Et sane præconem illū tuum ueteranum: ꝓbatum cultūque doctrina: cuius nec nomen: nec ordinē nomino: quē te dicis hoc arcanū mirabile tractātē i populo audiuisse cū gaudio: uehemen

ter ego idoctū:ineptū:& mēdacē admiror:nescioq3 ut potuerit ti
to supcilio tātoq3 plausu populari:ut tu īqs:somnia ī uulgus hæc
dare:& illa tāquā oracula tertio e cælo delapsa iactar:si non illum
papalis illa maiestas fortasse fefellerit.Iactat siqdē passim: atque
dissēniat se primū Romæ arcanū istud ī Pōtificis maximi biblio
techa uidisse:& qsii cū doctis uiris errare nō posit.: testimonium
Frācisci Philelphi grauissimū addit:q forte cū mysteriū legisset:
nō mō crediderit:ueṝ magnifecerit:atq3 pbarit deq3 eo & scrip
serit.Ego uero tāetsi pauca admodū noscō:lōgeq3 absum ab sin
gulari hoṝ hoīum celebriq3 doctria:hac tñ ī re sentire me rectius
ac grauius'q̄ istos arbitrās:Iesu xpo diuio atq3 unico ueritatis auc
tore mihi fauēte tuo gerā desyderio morē:teq3 uel dux uel cómes
ad semitā ueritatis pducā paruo qdē(ni fallor)labore:paruoq3 pe
dū tritu:si me hac ī re qd falsū ē refellētē:& qd uerissimū ē cōfir
mātē atq3 tuētē obseruabis itētus & docilis.Atq3 illud: si ita ēut
Dñs sacerdotiū tporale susceperit:eaq3 fuerit dignitate pfunctus
ut spgit:& prædicat iste.Et.u.qs ē:q cerebṝ habeat:q id ī archiuis
Iudæoṝ tādiu latuisse crediderit:cū uno & uigiti suffragiis dicat
isto i libello tuo ad sacerdotii apicē assumptus:magnoq3 sacerdo
tū oium cōsensu de mortuo suffectus?Qui sacris initiat myste
riis:in xpōsq3 unguūt:nō quærūt latebras:sed aptū.Ipi dāt nomi
na:dāt patriā:dāt genus:dāt & pgēitoṝ origines:genealogiæque
pticipiū.Gestu:habitu:moribus:& oī uitæ pre pollēt cæteris notio
res.Delitescere ergo quō potuit:qd nisi publice fieri potuit? nisi
palā exerceri:nisi spectātibus oibus peragi?Qd si pfida Iudæoṝ
īpbiq3 malicia facti forte pœnituit:potuer nihilominus illi rem tā
clarā obtegere:tāq3 cōspicuā:ut nō discipulis:qui a Christo ne trās
uerso quidem crine discedebant:uerum eluxerit? non euangeli
stis:quibus curæ fuit Saluatoris etiam ad unguem idagari gesta:
atq3 ea sempiternæ consecrare memoriæ?nō deniq3 tot hebræoṝ
milibus:qui Christum secuti crediderer?Aut contra:si claṝ adeo
& recens facius uniuersorum impleuit oculos:passimq3 uulgatū
innotuit:cur illū Scribæ:cur Seniores:cur cōsacerdotes reliq:cur
īnq̄ magistrum illum tam sæpe:sacerdotē uero nūq̄ nūcuparūt?
Cur tam auide & diligenter quis:cuiasq3 esset sunt sciscitati:nisi
se ueta quia neque sacerdos:neque pontifex fuit:neque eorum.

irma
fficax

munus expleuit ullum? Ponamus hic teſtimōia: quæ latius pateāt: Apoſtoli te
Paulūq; ī primis hebræos ipſos de uero ac immortali domini ſa ſtimonium
cerdotio inſtituentē audiamus: q dominum Saluatorem Ieſum
pontificem ac ſacerdotem appellat templi qdem non manufacti
.i. nō huius creationis: ſed cæleſtis utiq; ac ſempiterni: ī quod ne
q; p ſanguinem hircoꝝ aut uituloꝝ ut cæteri: ſed per propriū ſe
mel ſanguinem introiuit: q ut talis eſſet decuiſſe inquit: qui non
haberet neceſſitatē quotidie quemadmodum ſacerdotes primū
p ſuis delictis hoſtias offerre: deinde pro populo: quod conſuma
uit ſublatus ī cruce ſe offerendo ſemel hoſtiam Deo patri ſempi
ternā publica p mundi uita atq; ſalute. Nicolaus lira in Matthæi Nicolaus
cōmentariis: ubi templi Salomōis ſitū: dimēſiones: ordineſq; lo de lira.
corum diſtinguit: ac pingit: negat Chriſtum intraſſe unq̄ uel in
ſancta ſanctoꝝ: quod ſoli fas erat ſummo ſacerdoti ſemel ī anno
dūtaxat: uel ī ſanctū ubi ſacerdotes reliq litare quotidie & offer
re ſolebant: uel eam etiā in areā: ubi leuitæ uictimas iugulantes ſa
cerdotibus hoſtias expedirent: ea profecto de cauſa ac ratione: q No.
neq; ſacerdos eſſet: neq; leuita. Sed uerſatum ac docuiſſe iquit ī In qbus ptī
lateralibus templi baſilicis: ī que ipſa porticu Solomonis: quo cō bus tēpli
fluere: ſeq; recipere turbæ populoque licebat. iſtiſq; ī locis adulte Xp̄us uer
ram abſoluiſſe: & mercantium cathedras: & nummularias mēſas ſatus.
euertiſſe: cæteraq; patraſſe: quæ de eo feruntur uel diuina opera
uel mirabilia. Sed neq; ſe extricabit ab Euſebii Cæſarienſis epiſ Euſebii au
copi teſtimonio auctoritateq; grauiſſima: ſiue Theodoſius ille: ſi ctoritas
ue familiaris eius Philippus: ſiue qſquis ille fuit delirus auctor & theodoſius
fallax: q tā puerilia tāque nefaria ſuo dolo cōſtruxit. Hæc inſanus
ille atq; ridiculus: hæc ī eccleſiaſticis hiſtoriis audiat. Verus hic: q Philippus
de cælo uenit Chriſtus: nō humanis opibus quæſita ſumit unguē
ta: Sed nouo ac ſingulari modo paterno ſpiritu infuſus & unctus
Chriſtus efficitur: ſicut multis ante ſæculis de eo uates Eſaias præ
dixerat: dicens ex ipſius Chriſti perſona. Spiritus domini ſup me
propter quod unxit me. Euangelizare pauperibus miſit me: præ
dicare captiuis remiſſionē: & cæcis uiſum. Et ex perſona iteꝝ pr̄is
de filio Dauid ita pnūtiat. Iurauit dominus: & nō pœnitebit eū.
Tu es ſacerdos in eternum ſecūdum ordinē Melchiſedech. Hic Melchiſe
autem Melchiſedech in diuinis uoluminibus ſacerdos ſummi dech.

Dei fuisse refert. Sed q nō oleo cōmuni punctus sit: neque q ex successione generis suscepit sacerdotiū: sicut apud hæbreos mos erat: & ideo secūdū ordinē ipsius sacerdos futurus dicit' xp̄us: q ñ olei liquore: sed uirtute cælestis sp̄us cōsecret'. Quare ex his cum falsū satis appareat: quod oium maximū eē uidebat: xp̄m s. tēporalis sacerdotii fastigiū suscepisse: iā reliqs cōseqntes ineptias p sequamur: quas si preco dignissimus ille nō uidit eqdem nescio quō uoces sacras accipiat: quō studeat: quō cōcionari præsumat. Philelphū taceo: q sane de poetica & oratoria græca latinaq; lingua: q̄ de re catholica certius poterat iudicare. Laugæ āt Quirinū Cretensem nobilem: Venetūque patricium qui has trāstulit umbrarum uenias: & insignem Marcellum: qui eas Renato trāsmisit Regi: tanquam sacrum munus & maiestate Regia dignum: nō aliter uel excuso uel culpo: q̄ sine duce peragrātes ignota.

Lautus Q.

Nauita de uentis: de tauris narrat arator.

Vide quæso quibus cæcuciētes isti se tenebris implicant: & i q̄s errorꝫ scrobes ꝓlabūt'. Seqt' & i ipso libello Sacerdotes cū de assi scendo sibi xp̄o cōsultarent: deq; ortu eius & parentibus quærerent: Ioseph induci non potuisse. qui suū iam diem obierat: fuisse āt matrē itroducte: quæ cū Virginē sese perhiberet: atque affirmaret: & illi de itacta filiū nasci nec credere: ne cassēq possent: i spiciendā illā obstetricibus tradiderunt: atq; eos omnis qui puerperio iterfuissēt testes ueritati adesse iusserūt. Quæ portenta sūt ista: quæ præstigia mi o Polyclete? Quantū. n. primū ad Ioseph attinet: aperte mentitus ē Veterator: q ista cōflauit. Nā post Saluatoris mortē superuixisse Iosephi: nulli q sacris i litteris sit eruditus dubiū esse iam debet. Porro cū maximus Ambrosius: Aureusque Ioannes: quorꝫ alter pud nostros alter apud graios eminet ipri mis luce doctrīæ & irrefragabilis nominis gloria scriptū relique rint: illū post domini passionē Mariæ mãsisse sociū: & cū Ioane solatiū. Deiq; Virginē traditā obstetricibus cōtrectandā qs dicere: nisi blaffemo qdē ore: uel audire nisi sacrilega ēt aure iā que at: Rē ꝓfecto nō minus fœdā & stomachandā: q̄ absurdā omnio: & creditu alienam! Sed o uesanū caput: & cerebro uacuū: lingua petulās: & suffusa ueneno: quæ audes polluta & execrabilis uirginei pudoris fulgorē suffundere: & in diuinitatis theatrꝫ manus inferre. Quā dei filius nō temerauit inoffensam serenitatem &

O insania

De Ioseph No.

No.

lucē:ut impudētes attrectas:tu pphane īspicis:tu impauide nudas Nescis pcax:nescis ad humana nō pertinere:quæ diuina iā sūt ē Si uirginitatē Mariæ spectas:iter astra nō est Lucifer & Hespus ita mirabilis. Si partū plemq3 diuinā:nescis Deum ne i illa:an i Deo illā magis admirere. Si maiestatē atq3 idolē:præsefert.si q̄ ē: quæ uideri possit:numinis formā:& tu sacrilega(Proh pudor)ob stetrices tuo mēdacio astruis:quæ res ut idigna domini matre ita prsus ianis si tibi uidet̄ & ludicra: immo exectrabilis ac stomachā da mi o Polyclete.quæramus & illud tandē: q nam illi sūt:q de Virginis partu testes fuerint accersitisi præter exultātes angelos & GLORIA i excelsis Deo cōcinentes ulli mortaliū oculi otiēs illud æterni luminis iubar ituerī potuerūt. Quæ tāta fœlicitas:si cui cōtigisset.nec is sane cui cōtigisset:igratus:nec scriptores ueri tatis torpentes ut arbitror:obliuioni mādassent: q̄ qa ita nō fuit: ideirco cūcti tacuere. Reliq̄ uero quæ coargui cū his:quæ iā refu tauimus:facile possunt:qm̄ leuiora qdem sūt:& radicibus iā extir patis arescere p se plāe mihi uidēt̄:prætermittere satius iudico:ne & ego i paruo laborē:tuq3 tædio afficiare. Quare mi Polyclete iā uale:& iis quæ certa atq3 optima sūt:frequēter iuigilans:Apochri phum omne deuita. Vale. No.

No.

Ad Ioannē Mapheum presbyterum i domino uene randum de prædestinatione Epistola.LXXX.

q Væ de prædestiatiōe fœliciū deq3 præsētia reprobo℞ diuina℞ littera℞ iterpretes subtiliter lateq3 diffiniūt:q̄ plāe materia uix altius aliquid cognitu: difficilius peri culosiusq3 susceptu tota i theologia uersat̄:tu mi Ioānes apud tu um:illū Plateanū ita aperte enucleateque discurris discussaq3 in dialogū digeris :ut īgēue feteat me neq3 legisse unq̄ neq3 audis sei eo disputādi genere satius aliquid atq3 lucidius: & q̄ maius uideat̄ i tāta te breuius:q̄q̄ magistris sæpe differētibus:nō mō au res & mentē:sed ipsā animā quoque deuoueri. Aqnatē:Egidium Romanū:Scotū plegerim:& cū Pergulanis illis Venetis nostris aliq̄do cōtuleri.Tu quæ illi sparsere pstringis:quæ nodosa & iex tricabilia posuere dissoluis: Quæ barbara scripsere:latina reddis si satis tñ reddi possūt:dū ab usitatis eo℞ uerbis:& argumētō℞ ac loco℞ forma:q sese nūc theologos nūcuparit:tuq3 sequeris:disce

Thomas.
Egidius.
Scotus.
Pergulāī.

No. dere haud facile liceat. Sed neqꝫ plāe dissimulē:de te ego ipsa tñ sic sentio:neqꝫ te:neqꝫ sapiētissimū āte te quēq̄ sic docere:sic scribere potuisse unquā:ne quo plus dixerit:minus eqꝫ dē doceat: aut quāto plus desudauerit:minus efficiat:fiatqꝫ agitatū arcanū sēp obscurius:& qđ nō tā aīum faciat q̄ exterreat:& i piculosiores sēp scopulos inuehat. Atqꝫ hic cōcuti sæpe spē hominū oēm: & fidē. Subiit suspitionē de bñfica illa diuiaqꝫ natᵃ deterrimā:desperatos ire q̄plurios:& flagitiorꝫ oium licēter inquinamēta sectari: diuia hūanaqꝫ haberi nullo delectu. Cōsiliū:sapiētiā:patiētiā: uirtutes ois ēt pfugari nōnūquā. Quid nēpe dānādis pdesse ullo mō potest:si saluari illi possit:nec tñ saluēt? Quid sibi sapiētes isti somniāt pūctos illos:istātias:signa ue triplicia:aut q̄druplicia: cōpositum sensū:atqꝫ diuisū:& quæ iactāt argutissime huiusmōi cætera:si utcūqꝫ sint ista:præsciti nihilominus dānāt oio:prædestinati uero saluāt? Quā dira illa argumētatio(Sed nec aliā nos cæci miserādiqꝫ dignoscimus)pdēdos ad āplioris decoris cumulū eē pgēitos? Quale decorꝫ istud mi o Ioānes:qđ tm̄ exitiū tm̄ sanguinis:tm̄ pditiōis cōtineat? Quid tā sæuū:qđ tā cruentū q̄ nauium fabricare:qui q fabricet:naufragaturā āte præuiderit:aut eo filiū mittere:ubi discerpēdū eē pferas pꝛ itelligat? At nūqđ iniqtas est apud Deū ut Apostolus iqt? Minime Minime iquam. Sed inest maior fortasse mortalibus nobis temeri as:q arcanū icōphēsibile: hūano ingenio asseq posse credamus:& rē diuinis i thesauris altissime cōditā(quod nemo adhuc potuit quātus ille fuerit)ipsi conemur eruere:nō itelligētes solius Dei notionē hāc esse nō hominis:quod idcirco semper uoluit Deus latere hominem:ne unquā hebescat:nunquā & sibi in proficiendo finem iponat. Tale itaqꝫ est:tam abditā rem quærit:inuestigariqꝫ ab homine: quale ut pulchre Apostolus edocet:si contra uel architectū uel plastā. Quare me finxisti sic:aut domus:aut statua argumētetur & quærat. Ego itaqꝫ sic cēseo:sic mihi persuadeo rōnes alias quidē nullas:præter illas:quas isti Theologi tuqꝫ iducis:ad ea quæ quærūt afferri posse. Sed simul:si non fallor:cōtemnēdas prorsus aut omittēdas:pieqꝫ de clementissima Dei circa opificum suū bōitate credendum. Euangelia sacratissima: Vatum oracula: Psalmorum carmina:uocesque omnes:quæ nos erigunt atque excitant: tanquam Deum

Io. ipsum a quo demanant audiendas:illam primum atqꝫ tenacius

Punctus
Instans.
Signum.
Sensus diuisus compositusque.

No.

Saluatoris nostri apud Ioannem. Qui bona egeruntibunt in ui tā æternam:qui uero mala:in ignem sẽpiternum. Hæc tecū mi Ioã nes fiducia charitatis:quæ mutua & maxima iter nos est: Illud abs te esf lagitans uicissimut ores:ne nobis ad cœlestia capiūda unq̃ animus concidat:iis proposita omnibus:q recte ac fideliter agūt. Vale. Romæ ex æde uirtutum Idibus Ianuarii.

Ad Ioannem Philippum fratrem Epistola. lxxxi.

q Voties lego tuas illas:quas nouissime ad me dedisti:nun tias ualitudinis:diuio(ut iqs)tibi munere restitutæ:quas ut sæpius legam:ubi libris incūboac pugillari mihi quidem āte ocu los statui: toties charissime mi ac uenerabilis fratertoties iq̃ grato in Deum: atque læto efferor animo:qui clamantes ad se tandem est miseratus. Cum quo pariter mentem subit sollicitudo quædā & pauorne satis te serues atq; refoueas. Nemo est:qui nō bōam ualitudinem optet cum non habet:sed habitam pleriq; neglıgūt plusq̃ cætera omnia. Pecuniæ tectorum:prædiorum:totiusq; patri monii omnes obseruātissimi sunt: ut nō arca non supellex:nō fi nes:non iura:non dignitas in detrimentum icidat:qui iidem ma iore quidem ex parte salutis & uitæ:propter quam cætera ista: ꝓdi gi ac ꝓfusissimi sūt:ignari fortasse quid ipsi sit: quidq; sibi utro q; ex homine debeant:q̃q; honesta etiā est unius huius rei parci tas. Neq; me putes solū de sæculi hominibus dicere: quos tenet reꝝ cupiditas:loquor de nostris religiosis hōinibus:& seruis ꝓba tissimis Dei: q id minime seruāt:quod ut assequantur & habeāt: quotidie Deū maxime obsecrant: salutem mentis & corporis: & ut mens sana:ut Satyrus ait:i corpore sano. Q d' si scelus est alte rius hominis corpus uel uiolare:uel lædere:uel etiā non adiuuare cū possis:quanto detestabilius & immanius est sese uel conficere i iussu Dei:uel deserere? Et si liceat interdū perleges malos qdē perdere: ullis tamen nunquam aut diuinis aut humanis decretis fas ē qualicūq; de causa sibi ipsi impias māus iferre. Ex quo Lu cretiam illā castissimam: quæ a Tyranno compressa infamiā pu tauit uiolenta nece diluere. Et Catonē Vticensem qui. C. Cæsarē uictorē nō ferens:propria se transuerberans manu: dolori suo re medium pertinaci cede quæsiuit ceterosq; illos omnes q immor tales suspicati esse animas:tanq̃ i cœlū migraturi sibi ipsis manus

Valitudinis cura

Homicidium sui

Lucretia

Cato

Theūbratus Cleans Chrysippus zeno Empedocles Sansō infecere Theūbratum dico: Cleātem: Chrysippū: zenonē: Empedoclē: & quoscūq3 deniq3 alios siue gētiles illi: siue fideles: qui se sponte eripuerint rebus hūanis: iure dānātur patricidæq3 habēt: a quo qdē errore uel culpa Sāson ille fortissimus: uel unus excipitur q agēte illū spū Dei subducta columna molisq3 collapsu extrema subierit. Quod cum ita sit mi dulcis ac uenerabilis frater egregium illū tuū ipolutūq3 aīum i custodia ac domicilio corporis eatenus seruādū curabis: quo ad dies dñi ueniat q educat illū & aduocet in ppetuam cælestis beatitudinis gloriā: quā ut tecum ipse immeritus assequar: illius Regem Deum optimum maximū uehementer roga: mihique concilia. Vale.

Ad Augustinum Strozam fratrem concanonicumq3 dulcissimum Epistola. lxxxii.

q Vanti apud te sumus Bartholomæus nr̄ uenerabilis: atq3 ego imeritus lrǣ tuæ: q̄s nup ad me dedisti: late declarant Augustine charissime: quæ utriq3 nr̄m extitere gratissimæ: qppe q ab itegerrimo homine & ardētissimo xp̄i seruo uideamur non diligi mō: qd' pexiguo mihi plane satis eēt: sed amari qdē mirȩ in modū: coliq3 & obseruari. Nullū: ut de me loqr: unq̄ tēpus extitit ex quo cognitus mihi eē cœpisti: quo nō psuaseri mihi ita futurȩ: ut amatē amares: quæ ē beniuolētiæ egregia ac peculiaris uis quæ dā: a qua igenua & suauissima istitutus aīus: gratusq3 aberrare ne possit qdem. Sed i ipsum Bartholomæū: cuius in te: præter dilectionē qdē ipam: beneficiū extat singularis eruditiōis atq3 doctrinæ: ppēsior fortasse ē generosissus aīus tuus atq3 recipcus. Quid tuus aīus dixi: quādo qdē tū & ipse ego ei debere me putē & uelī: quātus est fructus eorȩ oium: quos ille erudiuit: quātusq3 nostri

Doctrinæ fructus ordinis honos: quāta reuerētia: quāta maiestas ē lrāȩ: ac studioȩ: Quicquid. n. officii cōfert unius corporis mēbro: ad totū ptinere dignoscit' utiq3 corpus: cuius ē mēbȩ. Adde Augu. mi prudentissime doctrinam quidem ipsam & sapientiā nō unius alicuius exigui corporis tantūmodo esse: sed uastissimi illius: quod totū cōtinet genus humanū: & qd postentatē morat' oēm. An ē aliqd ita

No. re hūana uel utilius: uel suauius: uel melius: uel deniq3 sanctius atq3 diuinius ea admirabili ubertate scientiaȩ & copia: quas aut prisci sapientes nobis scriptas reliquere: aut præsentes impartiuntur magistri atq3 doctores: quæ solis instar coruscātes depellunt

tenebras:qbus passim obuoluti ceu amēta deuia:sic ageremur:ac ueluti cæcucientes quidem noctuæ nihil serenum intueremur.O utinam quod te dicis mente uersare:posses te ipsa Augustine mi assequi:ut nobiscum adesses:nostra consuetudine: nostroq; con tubernio fruerere.O inquam Deus ita tulisset:Adesset q; & Bos sus noster:æqualis tuus & frater in Christo:ad hæc ipsa studia & idoneus & cōcitatus & plurimus.Iam maturos & sapidos amari seminis:lucernæ atque sudoris capere inciperetis fructus:quos ca latho sportulaque subsequeret:lectutus uel fragmenta quæ pere unt.Sed o Deus bone in uita q̄ difficile optata eueniunt: q̄q; ra to mortalium sitis extinguitur.Ille ille beneficus atq; dulcissimus Bartholomæus talium ingeniorum iacturam p̄ suo i religionem matrem amore perpetuo beniuolentiaque in uos singulari suspi rare non cessat:qui uidebamini sibi ex omnibus: quos docuisset: breui quidem spacio ad magnum doctriæ cumulum euasuri:pal mamque laturi.Ego uero utcunque res est:uos hortor pcepta hac tenus fideliter teneatis:ne qd ex iis omnino depereat:eadem ipa repetētes sæpe ac confirmantes:dum Deo ipso propicio det optatus fœlixque ad ea studia reditus. Vale mea dulcis in domino anima:& pro me ardentissime ora.

Ad Laurentium Medicem Virum insignem atque clarissimum Epistola. LXXXIII.

d Iuturnam p absentiam uereor ne sim forte tibi factus iam icognitus Laurēti clarissime:Sed Petro genitori : auoque paterno tuo:dum uiuerēt:& charissimus & familiarissimus extitis dūque fesulana assurgeret fabrica:qcqd in me ingenii ac diligē tiæ fuit:id oē operi cōtuli:nō parua illoꝶ uel satis factiōe:uel gra tia.Absens ubicūque deinde me reperi:& eoꝶ q a nobis iā deces serūt:& tui:q adhuc incolumis supes:meis in orōnibus : piisque suffragiis:quātum pexiguus ipse potui:& gratus & memmor ppe tuo fui:tantusque mihi est insignis Lau.erga te amor:reuerentia: pietas:fides etiam:atque opinio:ut p̄ Aloisio Antilla ciue uetere tuo:& omniū:quos unice ipse amo mihi plane charissimo tuam apud bēignitatem egregiā ausim itercedeř.Qui sane uir qualis qdem sit:& quid optet:ac flagitet:aperiam q̄ dilucide ac breuiter potero.Huic Robertus Antilla genitor fuit:q cū Palantes Stroza eo q illius factionis forte habitus esset:anno gr̄æ.M.cccc.xxxiiii.

pulſus patria eſt: hoc Aloiſio filio tū nato: cunaq₃ uagiente. Q ui infās cū adoleuiſſet: bōis primū litteris traditus eſt. Deide legē ciuilē aggreſſus iuriſcōſulti gradū honorifice ē aſſecutus. Magnā uitæ partē Piſauri. Maiorē Mantuæ. Hāc poſtremam apud Illuſt. Gulielmū Mōtiſferrati cōſiliarius egi. Q ui cū doctrina ſigulari ſua: tū optimis moribus: īgētiq₃ bōitate præcipua: & ciues omnis & pceres qbus cū uixit: ad ſe amādū miꝝ i modū allexit. Noſtræ quoq₃ Religiōi toti pamabilis ſēp atq₃ chariſſimus extitit. Is dēiq₃ Deo benefauēteq i ſe ſperātes nō deſerit: nonnullisq₃ amicis ac gētilibus ſuis auctoribus reditū i patriā cōcedēdū qdē ſibi ſperat: quē niſi tuo īprimis auſpicio: tuaq₃ placabilitate & nutu acepturus ſit: q es patriæ pater: & ab eiuſdē uere patribus ortus: & unus ille: quē obſeruāt: & audiūt merito, omnes: nō dico petere: ſed ne optare qdē cōſtituit. Erigi tua ſibi data dextera cupit. Patria te decernēte dōari. In ipſā uſq₃ ſeruitutē ultro tibi cōcedere. Q uē ſi admittis in tuū: ſi pio oculo aſpicis. Si auctoritatæ iā tuæ: quæ diuinæ ꝓuidētiæ dono āpliſſima ē: patriæ reſtituis: ea fide: itegritate ac gratitudīe āimi præſtat: ut deuicti hominis: atq₃ erectūte pœniteat haud fieri poſſe crediderī: cuius de rectitudie ac probitate ſi Religioſo mihi ſpōdere fas ē i uadimoniū meā eqdē fidē & cōſciētiā ītrepidus dederim. Q uā ſi digna peto: nec rōnes uel rei pub. uel āplitudis uel excellētiæq₃ tuæ aliqd pīculi ſubeūtqs nec noſco: nec quæro: te rogo Laurēti iclyte atq₃ magnāime p xpi ſāguinē pcioſū: quo & miſericordiā & ueniā habituri ſumus oēs: pq₃ tuā īmortalē dignitatē & laudē ſuplicē exaudias: atque attollas. Q uod ſi feceris: mihi crede: magis ac magis idies te feciſſe lætabeř. Vale decus priæ: pietatiſq₃ mūeribus tibi ſtruæ iter i cælū.

Ad Aloiſium Antillam de reditu ſuo: deq₃ Mantinea inſigni pictore Epiſtola lxxxiiii.

P Ro reditu tuo mi Antilla ad inſignem Laurentiū quales potui efficaces & ſupplices: ut uidebis lřas dedi: quæ tibi ſatiſ faciūt: admodū lætor. Sin minus: nō fidē & ſtudiū ſe igeniū ac uires credito mihi defuiſſe. Spero te lætū uideř: atq₃ exoſculari cito ueꝝ interim morā mutuis ſolemur lřis: quæ præcipuā atq₃ mirabilē hanc in ſe uim hñt: ut ueras ſæpe uincāt imagines: & dulci uſq̄ ora loquāř. Nudius q̄rtus ex urbe Mātua digreſſus Generalis př ordinis nři huc ſe recepit: a quo mecū lōgus de te ē habitus

sermo:quo dephēdi quātū eū delectauerit istic cōsuetudo dulcis sima tua:uirtusq3 pegregia. Quæ res sūmæ pfecto mihi letitiæ fu it:q charus æq̄ habearis pfibus cæteris:ac mihi semp fuisti. Māti neā nīm audio filii mortē dolētius ac grauius ferre:cui digne cō patior atq3 cōdoleo:cū pp seipm iter pictores unicū plāe:q primā gloriā nro æuo ē assecutus:& si depriscis loquēdū ē:zeusim ip3:& Apellē & quotquot æternæ mēoriæ gratissima cōsecrauit ātiqta facile n̄ mō sit æmulatus:sed uel æq̄rit:si nō superit tū pp iuuenē: cuius obitu Heu quātū spei ē surreptū Italiæ.q fœlicibus suis coe ptis nobis pollicebatur egregium se paternæ laudis heredē futur: Sed quod solet secundissimis in rebus accidere:tantā inuidit for tuna:uel ut fidelius dicā:Deus ipse non tulit in patre & filio glo riam:ne auhuc mortales beati sibi uiderent. Docet enim rerum natura ac humana fragilitas desperatione præsentium quærītan da esse futura:& moribilitate fluitantiū semp & trāseūtiū dilgē da cælestia atq3 mā\sura. Quātū præstat pēniculo: præstet & aio noster Andreas:igenio ne dixeri:qd plāe altissimū hēt:& oia pui dens atq3 cōplectēs. Sed incidunt quædā in uita ita grauia & tol leratu difficilia:ut sapiens quādoq3 succūbat: nisi fidis erigatur amicoȝ lacertis:qd tu quātū p te potes:ex me quoque quem sem per audiuit:efficito. Vale amicorum deliciæ:ac pro me ora.

Insignis Mātinea

Secunda aduersa miscentur

Ad Laurentium Medicem exhortatoria ut Abbatiam Fe sulanā pergat absoluere Epistola lxxxv.

Quod tu Laurenti clarissime atq3 magnanime fortasse uix cogitas:oēs:qui i Fesulanum ad nos diuertunt inspecturi monasterium omni opere clarum:intuentibusque mirabile: cum partiuculas illas:Templi frontem.s. & subsellia fratrum:quæ Cho rus appellantur:nonnullaque alia minora conspiciunt inabsolu ta senescere:relictaque iacere:conuersi ad te suspirāt:tibiq3 aiunt ad hæc perficiunda diuinitus dari:ut datæ sunt diuinitus uires:cō precari non desinūt. Ego uero:qui templo: ædibusq3 surgētibus operam:curam: intentionemque: etiam non exiguam præsens adhibui:charusque ex mea hac diligentia tuis progenitoribus ex titi:& qui mecum sub his tectis Concanonici Christo famulātur: & militant:quantum fœlicem hūc diem:quo beneficam tuā ma num apponas operi:peroptemus:nullis plane uerbis satis idicare possum. Vincit enim hic ardor:qui decorem domus Dei: & locū

habitatiōis gloriæ eius tātopere cupit:ac diligit:eloqum meū oēs
atq3 sermonē. Taceo ordinē uniuersū nr̄m:oī præserti Italia diffu
sum: & Deo miserāte nūero uirtutibusq3 nitentē: cuius uel tibi ali
qua ratio habēda ēt ē: cū tui peculiarius simus oēs: & q̄tū fictilia
& moribūda uascula possumus tua p̄ salute: quæ una oīum ē &
cōciuiū tuoꝝ & nr̄a: p̄cibus gemitibus: uotis: meritoꝝq3 suppetiis
cælū pulsamus. Nullæ hic atq3 hic lr̄æ: q̄bus nō quærat: nū p̄ficiē
di opis tibi isideat aius. Q d̄ si cœpis uelle: atq3 ita eq̄dē uelle: ut
icipias ager̄ nō solis nobis: q tecū Florētiæ degimus: sed singulis
q ferme oēm ut diximus: Italiā cōplēt: nr̄is te cōfratribus dum sta
bit Regularis hæc nr̄a religio: excolendū: mēorādūq3 præstabis
tātus ē uniuersoꝝ delubri huius amor: & ut absoluatur auiditas.
Quibus plane rebus uersatis sæpe, mecū atq3 libratis: cōsilioque
eoꝝ maxie adhibito: q chari tibi sunt tuaq3 p̄ dignitate & laude
uel aīas obiectarēt: statui eq̄dē mihi te laurēti isignis atq3 magna
nime: multa alia atq3 diuersa cogitātē: Rei præterea publicæ tuæ
p̄petuo cōsulētē: & cælestis p̄uidētiæ dono fœlici oīum cōmodo
prima tū agentē: ad nos ēt tanquā ad præclarā aliquā tuā laudem
ac sempiternam i cælo mercedē reuocare: atq3 cōuertere: qui inco
hatum a paterno tuo Auo: deinde a Petro genitore destitutum
nunquā opus: nec prorsus ipse destituas: eorum uirtutū omnium
atq3 opum hæres nō modo pulcherrimus: & nobilissimus: sed tā
tæ præterrea fœlicitatis & nominis: ut maiora q̄ illi ipsi unquā: tu
Laurenti facile possis: q auitam uirtutem omnem: fortūas: atq3 potentiam
amplitudo seruasti nō solum: ac tenuisti: sed afflante tibi Christo tam longe
& claritas lateq3 extendisti: ac dilatasti: ut nemo iā uideat quo te sublimius
Munitus tua uirtus possit attollere: & illustrius collocare. Ingēs animus ac
aius cōtra sapientissimus tuus effloruit i utraq3 fortuna admirabilis atque
fortunam cōspicuus: omniūque uocibus nobilitatus. Quid Laurēti p̄ deū
tu uirium: tu ingenii: tu fortitudinis declarasti: cū furentem illam
fragorēque tonantem: & inocentissimi tui saguinis & generosi
spiritūs necem extremaque nefāda exanhelantē modo cædēs: mo
do repugnans icredibili cōstantia: dexteritate: prudentiaque tua
No. sub iugum traxisti: & tanquam manibus post terga reuinctam in
Quid sit triumphum duxisti? Quæ tandē cū grassari uiolentius ultra nō
Fortuna posset: benigno te uultu conspexit uel inuita. Quam certe fortu
na nō ut insanus hominum furor uel omnipotentem uel diuinā

appello: Sed i quo Peripatetici nriq; catholici recte conueniũt: uĩ quandã & flatũ: unde aut quõ fiat ignotũ. Hãc cõtra assistentem tibi Deũ: proximeq; tuentem habuisti: illi te cõciliante uirtute: Sãctorũq; gemitibus: q̃ fidentes illi atq; clamãtes nouit exaudire de angustiis eripere: atq; saluare: ut inde elucescat uox illa lætissima Pauli: ut castigati & non mortificati: & quasi moriẽtes: & ecce ui uimus: manasseq; & uideat comicus ẽt ille uersiculus: Qui per uirtutem peritat: nõ iterit. Tu itaq; protectus diuinitus atq; seruatus una & imortalitatis gloriam tibi propagasti: & icolumitatem patriæ quietisq; dulcedinẽ attulisti. Quæ cũ flos Italiæ iure nuncupet: & extet: sic fausto cælestiq; dono te suum alumnũ insignẽ charissimasq; delicias peperit: cuius auspicio: sapiẽtia uirtute mirabili fœlix degeret: atq; regnaret: qđ sæpe est assecutura facilli me: si quãdiu tibi uita superet: itaq̃bus cœpisti itineribus gradiere: & te nõ cura mõ: sed procuratio atq; anxietas tuẽdæ illius atque ornãdæ semp icenderit: p̃ qua dedisti hactenus & opes & sanguinẽ: & ab cuius ceruicibus bellorũ pericula plerũq; ppulsasti: & in piũ auxisti: & tuscũ nomẽ ad barbaras usque & remotissimas gẽtes extẽdisti. Tibi serenissimi Reges: tibi respublicæ potẽtissimæ: tibi Sultãus grãdis: tibi formidatus oĩbus Turcorũ ĩpator mittũt et legatos & mũera: Te romãus pater terrestris deus & mortale nũmacceptissimũ & pdilectũ ueluti filiũ salutari ac beatissimo cõplexu ẽ sinu. Cõplexi & pilleati pṙes: q tuũ filiũ adhuc ĩpuberem & primis lraꝶ istitutis: ac sãctis moribus sub pedagogo coalescentẽ cardinei culminis nũero adiũgere ultra mores & leges nõ dubitarũt. Tu lucrosæ ciuitati ubiq; fere gẽtiũ atq; locoꝶ cõmertia tutissima & mercaturã coaptasti: ut cæteris ferme italis urbibus tua ista (dicã ut audio) & nũmatior sit: & oĩ cultu & affluẽtia reꝶ uberior. At uero famem atq; penuriam: si quando incidit: uel cõsilio uel opibus igẽtibus tuis: patria pietate: aut leuasti: aut propulisti: atq; ita ut reliquæ sæpe italiæ oræ: tractusque famelici i florẽtinũ agꝶ: qđ miꝶ uidet: sed ita sane res est: ad lanificium: effossiones: cementatiões: scrobationes ligonizatiões: reliquaq; onera sordida ac despicatissima: ceu ad beatas olim pronuissionis glebas confugerit. Sed q̃lis ego aut quantus tuaꝶ laudũ cãpum usurpo: qui ab illo eloquentiæ atque doctrinæ nitore longe equidem absum: qui explicandæ conuenit rei: cui neque huius negotii impræiens

Paulus. Platus

Laurenti apud oẽs auctoritas

Quam bo die uber tu scus ager

est ullo modo ppositum? cũ ad icitandum te magis ac permouē dum mea tota annitat & glíscit oratio? Q uā ut exaudias Laurē ti benefico iuocatũ supplex te uẽiocohortor adiuro. Neq; .n. ali um præter te icolumẽ hæc fabrica habet quem citra iniuriā possit rogare. Ex te pẽdet tota:tuoq; genere sui auctore:ut quæ per illos creuit i tantā admiratiōẽ & decus: p te æque hæreditario quodā iure accipiat postremā dignitatē:leuigationē:& manũ. Negotiũ exigui sane tẽporis paruique sumptus:at speciosissimũ: at necessariũ:at pium:at sãctum:plãe que & omnibus gratũ:his maxime: q tã pio iflammatoq; studio opus cœpere: Maioribus illustribus tuis:nisi tã humãis exutis:ut superstitiose i poetaꝝ fabulis ẽ:lethæo amne libato humana dememiere. Sed absit a nobis: & ab saluta ri sãctaque fide somniatus hic gurges: obliuionẽ ac noctẽ offun dens atque iuoluẽs pfectis a nobis. Perniciosa hæc infidelitas est ratione uacans & mente:sacrisq; repugnans litteris: præclarisq; & multis Sanctoꝝ exẽplis:ac uisis. Sed q ad te attinet:dabit ista res ipimis imensũ tibi ac sempiternũ præmiũ apud illũ Laurẽti. Illũ inq:q p his caducis paruisq; muneribus spõdet munus æter nũ. Dabit & iter mortales:qbus oibus magis:q̃ nobis ipis nati sin guli sumus:tibi laudẽ & grãm:qua nulla honestior: nulla cõmũi or:nulla dulcior:nullaq; & diuturnior. Pecũia:signa toreumata: purpura:gẽmæ:ãbitiosus uictus: & pdigus: equoꝝ strata:multitu do pueroꝝ:oia uix diurna:quin effugiũt uelut umbra. At operum magnificentia sacroꝝ maxie & publicoꝝ æternitatẽ quãdã æmu lat:uel mõumentis lĩaꝝ illustrata:uel qd' ut pmãere huiusmõi ta lia diutissime possint:uim hñt atque naturam:cumque ea ipsa se nutrint:religione præcipua tum excolantur:q uicinitatem habeĩ cum Deo uidentur quæ longissime perstant:cum lapsa corruerit: misericordiam & pietatem etiam ab hostibus sentiant. Sãe itaque quæcunque ad magnũ illud sacrificiũ transtuleris:cæelestiq; arca condideris:ea sola Laurenti & tua:& tibi ppria erunt:neq; cũ iis uaria insolensq; fortũa communicabit unquam:sed neque ulla temerabit inuidia. Cogita tu omnium prudentissime quantũ ex hoc Maiores tui Medicæ familiæ reliquerũt honoris & nominis. Q uantus odor Religiõis & pietatis omnium impleuit aures at q; intuitus:& ad deuotionem animos incitauit. Vestes & gẽmas seruos:ministros:ancillas:cæteraq; id genus nemo curat:nemo cõ

Fabulosa emortuoꝝ oblinio

No:

Magnificẽ tia opeꝝ

Certa mor aliũ bona

memorat:nemo & prædicat:quoniam utique danda fortūæ sunt ista. Aedificiorum uero sumptus: & sacratum ædium ornatus:quoniam uirtutis sunt opera:quisque non ciuis mō:sed peregrinus: nō Italus noster:sed barbarus quoq3 obstupescit:nec urbem præterit: nisi prius collustratis tantis operibus:tāque magnificis atq3 sublimibus. Hæc quæruntur studiose:hæc uisuntur cupide: hæc obstupe'cunt quotidie omnigenæ gentes & populi. Hic per omnium ora Cosmi nomen & petri gēitoris tui uagatur & uolitat:& emortui adhuc uersant' in luce celebrati omniū linguis & lr̄is. Quæ so quo zelo incēdebat' Cosmus idem noster iam senex: euentus que præsagiens:cum Fesulanum:quo de nunc agimus opus:construeretur:qui nos exuscitans:frequēter aiebat: Euge fratres istate strenue operi:satagite:manus ducite:ad uesperæ iclinat: & properet dies:festinatque:& subit occasus: Et tuū Genitorem eo tpore dixisse memini: Quātū uestro pecuniarum impendimus opi- tātum extra petulantiā ludūque fortūæ nobis in lucrum concedit. His impēsis aluntur artifices:sustentāt' inopes: cohonestatur patria:& religiose excolitur Deus. Te idem sensisse atque optasse iā dudum facile credimus: immo cōfidimus Magnanime Laurenti ac pientissime. Sed tempora quādoq3 uidimus: & occasionem tuo uoto defuisse. Nunc uero cum arrideat tibi summa p̄speritas: teq3 eo dignitatis & loci puexerit non casus aliq̄s:sed maxima tua & admirabilis uirtus ut honoribus:potētia: opibus nulla recordatiōe maioribus ornatus sis ac cumulatus:aggredere ac pfice p̄spero sidere:ac benefactore Iesu xp̄o fauēte nostrā hāc quā te rogauimus fabricā. Quod ut queas efficere:ardēter oēs uitā tibi incolumitatēq3 precabimur. Vale tuscæ gloriæ splēdor & pater:tuosque supplices audi. Ex Abbatia Fesulana tua nonis Septembribus.

ppetua memoria de Cosmo & Petro

Impēsa♃ fructus

Ad Robertum Saluiatum amicorum suauissimum de Heptaplo Ioannis Mirandulæ Epistola lxxxvi.

e Xameron hoc ē interpretatio illa sex dierum:q̄bus deus cōdidit oia Ioānis nostri Mirādulæ:quā dono mihi misisti:ab illo Heptaplus i̇scripta atq3 notata:& si plane eiusmodi est: ut a legēte & pcurri simul & itelligi haud facile queat: sed itētionem studiūq3 desideret:ita me tn̄ initium operis:& auctoris amor ille

Heptaplus Io.Pi.M.

xit:& traxit:ut cupidus finis anhelũ nusquã spũm retinẽs nõ tã ll brũ degustaueri q̃ certe uoraueri ꝓposito illius ruminãdi ꝓ morã acriori nixu & lõgiore lucerna. Visus ẽ mihi Roberte charissime:

Nõ picus sed Aquila

Picus hic nĩ nõ Picus sed: Aqla:q puolans oẽ sublime se tollit su per hũana:& arcana diuia nobis ad mysticos sẽsus allegoriasq; deflectit. Quæ nĩi tẽporis q sapiẽtes habẽt:& eruditi uix notãt aut ꝓrsus ĩtẽtata prætereũt difficilia atq; cælestia hic enucleat & & q̃tũ res patiẽ patefacit:& apit:& qđ mirabile ẽ:ita iuuẽis adhuc & i sæculo agẽs priscis illis doctoribus & sãctissimis atque rarissi mis ecclesiæ uiris Dionysiis dico Hugõibusq;:Hilariis:Damasce nis:Ambrosiis:Aureliis:Hierõymis se ꝓxie iũgit:quẽ oĩs sit admi raturapo steritas:cũ liuor qeuerit:& auctoritatẽ dies lẽta præscri pserit. Quid supme deus datur illũ expectemus:si par aio illi ut ta cõtigerit:q pria barba qđ i Origene atq; Hierõymo õbstupe scit ãtiqtas:latinis lfis græcis æq eruditissimus iã sit: hæbreasque nec ignoret oio. Et i sacris præterea trĩ eqdẽ possit:q̃tũ uix alium inuenias? Vez quid deliciarum in proximum etiam expectamus de psalmis carminibusq; Dauid:quæ tractat iã pridẽ & explicat gcqd Latini oẽs sup iis græci Hæbreique scriptum reliquere infi nito labore rimatus? Ad qđ negociũ pficiũdũ lætor meo hoc tem poer nĩo i Fesulão Cœnobio ociũ s. bi delegerit:quẽ plãe & spe

Miradulæ formositas & sapiẽtia

ciosum uidere:& sapiẽtẽ audite fœlicitas ẽ. Hẽo itaq; tibi mi Ro. g̃tas sane gĩas possum:q ĩprimis opus tã diligẽter & emẽdate cu raueris ĩprimi:qđ ad cõmunẽ utilitatẽ & generosi tui aĩ laudem spectat: Subinde ꝙ protinus me illo donaueris:in quo ut gratus tibi:si quo mõ possim:uidear:en nĩu; aliquid accipe:qđ uicissim legas:& forte degustes. Vale. Ex Abbatia nostra Fesulana

Ad Lucam Grimaldum Clarum equitem & consultissimũ uirum de ocio præclaro Epistola lxxxvii.

S Vpercũ genuẽsis Vicarius noster Florentia se recepisset multa cũ illo de te sũ sciscitatus: multa & collocutus. Pla cuitq; mihi illud magnope primũ ꝙ ꝓspere agas & ætate ferme iã plena:ut aio sic & corpore ualeas:quoz alteꝝ sanũ semp custo disti:alteꝝ quãdoq; inualidũ tolerasti. Tũ ꝙ præclaꝝ & libero hõie dignũ tibi arrideat ociũ:quo ẽ nihil suauius:nihil oio beati us ei qui potest recte philosophari: & ab his terrenis illecebris ab ductũ animũ ad cælestia ac sempiterna traducere:qui cũ i magi

ſtratu agēs inſigni plāe atq3 magnifico:haud ſatis poſſes te qdē memini igemiſcēte & trāquillū iſtū uitæ modū poptātē:quo tibi nūc domi frui licet diuinæ bōitatis & ꝓuidentiæ dono.Hæc uitæ ratio iā tibi honoribus maximis fūcto & hōeſtis fortunis cūalato ad uitā beatā aſſequēdā una ſuperetat.Et plāe iā potes magno cū uiro grauiq3 philoſopho Aneo Seneca illud tibi pulcherrime uēdicare.Cura labor:meritū:Sūpti ꝓ munere honores ite:alias poſt hac ſollicitate animas. Me ꝓcul a uobis qes euocat. Nō ꝙ probē ꝓpterea ſocietatis humāæ pēitus fugā:& mortaliū omniū Timōis odiū:inq3 deſerta loca receſſū: ꝙ lupoꝝ cæteraꝝq3 immaniū bæluaꝝ magis:ꝙ hominū eſt.Tantū.n.abeſt a laude atq3 uirtute nō opitulari qbus iure debes:ac recte poſſis:nō tueri offēſos iniuria: nō dare cōſiliū:nō egentes de opibus alere:nō commiſereri:talia q3 id gēus prætermittere: ut potius q hæc peccatuel nō ſit homo: uel cū imagie hominis careat totius humāitatis ſēſu atq3 affectu. Quaobrē alternatim & mixtim utroq3 mūere opoſo.s.ac ocioſo: ut res tēpuſq3 poſtulauerit : uſuꝝ cū laude ſapientē atq3 optimū quēq3 eqdē cenſeo.Te uero mi Luca q̄tū ego pſpicio:& ad ea ipſa:quæ ad igeniū ſpectāt: præclara otia atq3 ſtudia:& ad humanitatē atq3 beneficētiā potiſſimū uiſa mihi ē natura finxiſſe: & coaptaſſe:cū locus & caſus exegit:ut i te enitueri pulcherrima ſēp in doles:abſolutaq3 ratio utriuſq3 & ſtatus& uitæ ſigulari cū gloria. Quid eſt(Deus bōe)cōiugata cū ocio beatiſſimo iſto:commiūiōe affabilitate: cōſortioq3 eruditoꝝ ac ſanctiſſimoꝝ uiroꝝ fœlicius? Quid mutuis officiis beneficētia:miſericordia:pietate diuinius? Quā maximi inde atq3 uberes tanq̄ ex ſtirpe fructus colligunt? Quibus q ſe referſerit ac cūulauerit : haud ſcio certe an certiore ſemita ꝓpius ad Deū poſſit accedere: āplioreq3 theſauꝝ ac tutiorē i cælo ſibi cōſtare.Secundo itaq3 ſidere hoc ē Deo ipſo ꝓpicio & ſalutari duobus q̄ſi eſſlātibus uētis uiciſſiq3 pellētibus i ſubli mi nobis faciēda ſūt uela quoꝝ altero i philoſophiæ portū trāqllū & pacatiſſimū delati ex tēpeſtatibus æquoris: cōqeſcāus. Alteroq3 ē opus:prōpti & alacres ad agendū ꝓuehamur. Qui utiq3 duo ſūt fies & limites tū ſciēdi tū agēdi:& radices ꝓterea beate ſē piterneq3 uiuēdi. Grāde negotiū cœpi:qdē i ipſa philoſophia tota:iq3 ſacris noſtroꝝ Theologoꝝ ſcriptis nihil ſpatſius atque fre

In epitaphio Senecæ.Timon

No.

quentius relictū sit:q receptui nisi cecineto:p imensū capū flecte mus equos:nedū p agustū hoc foliū. Quar iā uale: & dulci & li bero ocio cū actiōis & frugalitatis dignitate & usu nauiter fruer: meq3 apd piū Iesū ad hæc pstāda:q scripsimus tuis pcibus adiuua

Ad Aloisiū Antillā de fortuitis casibus Epi. LXXXVIII

S Alue mi Antilla i eo sempi quo uno saluari beatiq3 possu mus deo:pter quē cætera ināia:ifirma: fortuita: misertima. Que q hēt neq3 melior:q ñ hēt neq3 deterior:de quo piculū ut mō faceres:domū lætus ecce dū e Tuscia redis:uetulæ tuæ regcu stodis subitū funus offēdis. Tua oia pater cognitis atq3 icognitis nullo phibēte supellectilē diripi:icerto rumor te florētiæ detētum uulgari. Vides qto ludibrio hoiu3 uita uersat:q3 icerta sūt p oia momta studia nr a:cogitatiōes:& curæ:l mō mortalibus fide ibus: aut pfidā fortunā icusa & ab illius fuge māu:temeritateq3: si po tes:i cuius dñatū & ptāte speciosa hæc oia & uulgo gratissima ut primū orta sūt:atq3 cōpta deueniūt. Quo circa tu te bene cōsulēs tibi:illius sæpe iniqtatē exptostrue iā tibi mi Aloisi ibi thesaur: ubi neq3 fur penetrat:neq3 rubigo exedit:neq3 tiea rodit:neq3 ul lus territat metus. Qd' ē ut bonū id solū existimes:qd extra fortui ta sit positū. Virtutē uide licet quæ sola qm ai ē: neq3 eripi neque uiolari oio potest:qa imortalitatē eādē quā aius:hēt: & quod ma ximū diuinūq3 est:p oifarios casus & flatus cōstans semper et for tis suos cultores Deo efficit dignos. Quæ dignitas mi Antilla me cū ut tibi contingat piū Iesum oro magis ac magis. Vale. Ex nr o Fesulano Cenobio. IIII. idus sextiles.

Ad Augustinum Papiēsem Concanonicum prem Epi. lxxxyiiii.

q Vod ego sēp optaui:q Genuēsē patriā istā singulari pie tate atq3 cōstātia sū psecutus:tuis lris audio fieri Augustie uenerabilis atq3 charissime. Ciues s. istos ardēter curare atq3 moli ri:ut tādē Mōtalibus suis istis mius hōeste: miusq3 sobrie ac reli giose uersātibus modus adhibeat:adhibeq3 iā cœperit. Dignam rē pfecto eo ipo āplitudie:& dignitate:& quæ præsertim Deū imortalē hac una cā fœdā:atq3 teterrima sæpe lacessitū: nunc sibi cōciliēt:& abstergāt e frōtibus ignominiā ueterē illā: quæ passim puagat & uolitat grauis & sordida p Italiā nō mō totā: sed p oi genas natiōes:& gētes:ad qs genuēsiū nom puenit aliqñ:ac pene trauit. Ego quo tpor Sixtus creatus ē Pōtifex Maximus qtā ista in te

nauauerim diligētiā & opā q̄tū exudaueri: q̄tū dimicaueri: q̄tū
deique ad discrim usque famæ & uitæ cōtēderi:potes tu satis me
minisse. Possunt & clarissimi illi ciues & optimi:ac p̄riæ. P.q cōtio
nibus n̄ris:q̄s crebras:cū priuatas:tū publicas habuimus: uel inter
fuer uel p̄fuer selecti uobiscū simul ad opus:si qs eo⁊ adhuc su
perest uiuēs. Q uæ plāe res xp̄o ꝓpicio:& m̄ratibus suffragātibus
oibus eo tū loci puasit:atque iis fuit uallata & cōstituta p̄sidiis:ut
q desyderabat:exitū ꝑsus foret habitura:nisi urbis tūc p̄sidens
aliēatus magna ui mūcꝫ:qđ maximū eē solet ad oē scelus icitam
tū:a nobis turpiter defecisset:cœptaque oia pturbasse:& quæ erāt
iā acta sanctissime:auarus ille atque ifidus euertisset. Ve⁊ qđ scri
bis mō cōcordi:publicoque decreto q̄sitū: simulque diffinitū oi
bus atque ꝓpositū:ne puellæ uidelicet ea ip̄a i mōasteria ullo mō
āplius excipi possint:& ea⁊ q̄ exceptæ iā sūt:quoties ulla emoritur
enūtiari de illa sit opus:& publica fide notari:quo sine suffectiōe
exhauriri paulati extiguique possint:uidet mihi sane optimus mo
dus:optia rōac puo strepitu i lucē emersura:q̄ salutaris ac scā diu
turnitatē utinā capiat:q̄ spati:ut mihi uidet:facillime poterit:adiū
cta ciuibus ip̄is spe ista lucelli:ut emigrātiū dotes:uel ea⁊ quota
r̄deat ad ꝓgēitores & ꝓxios. Addūt æq̄ fœminis istis magnæ opes
& igerūt fom̄ta libidinū:ābitiōis:delicia⁊:& sumptuum:qbus si
uel ex pte caruerit:i his fortasse frigesset ardēs & petulca luxuries.
Tu uero ēt fidelis xp̄i minister & præco ꝓ tui dn̄i Saluatoris hono
re:ꝓ quo uitā hactenus & sanguinē exposuisti:ꝓ aia⁊ zelo: q̄s cæ
lesti uerbo patuisti. Pro āplissimæ prætereа atque iclytæ tantæque
urbis ornamento salutari:laudeque ppetua & maxia:tū cohortan
dotū cōsulendo:tum iflammando:ac qcqd in te est ingenii: auc
toritatis:& uitium ipendēdo rem adiuua. Q uod absens ip̄e ora
tiōnibus:& gemitibus agam. Vale Fesulis.x. Aug.

Ad Reuerendissimum.D.Ioannem Arcimboldum Romanæ ec
clesie Cardinalē de trāsmisso munusculo Epi lxxxx.

c Edros:qbus maiores uidi nullos:& dulcia aurea poma ex
Neapolitāis plantaribus nostris decerpta:& mihi nup alla
ta ad te quoque trāsmitto Reuerendissime mi Domine patrone
que præcipue:quæ siue mēsam:siue cubiculū ornatura sint tuum:
Sūt.n.īter obsonia ut placida atque iucunda:ita naribus quoque

q̃ suauissima. Cappares quoq; Alexādrinis piguiores: forsitā et sapidiores: neq; læta manu accipere Dñatio dedignabit̃ sacratissima & āplissima tua: sī nō tā ptiū q̃ mittentis reuerētia ac pietatem erga se ponderabit: & quo solet paterno & sācto in nos aīo erit. Vale ecclesiæ sacrosanctæ uexillū. Romæ ex æde uirtutū & pacis.

Ad Andreā Brunū uenerabilē clericū: ne cæcus uulgi sectet̃ errores nimiū auidus ābitionis & rerum Epistola. LXXXXI.

m Iror te: q diuino cultui ascriptus es: q solus habitas: & un de hōeste & cōmode uiuas: satis habes: tātope curare diuitias: quæ si facile: nutriūt: si āplæ: onerāt atq; excruciāt: q̃z et nullus ē termius: ut cupidus hydropico similis iure eē uideat̃: q q̃to plus biberit tāto plus ardet. Nihil igit̃ sapiētiā tā fugiēdū meo iudicio eē qdē puto: q̃ imēsa cupiditas: quæ qdē cum a grauissimis philosophis: tū a chatolicis uiris atq; sāctissimis origo maloꝝ oium sēp ē habita: & q̃plurimi eā cōsectātes (ut uerbo: quo Apostolus utar) naufragauerūt a fide: nōnulli falso crimie: ac capitali i eos suspitione delata: amissa re oī extorres sūt acti: ac ppriis sedibus pulsi. Alii ueneno: ferro ue petiti: alii strangulati uita amissa cū opibus.

Diuitiaꝝ pericula Q uæ pfecto piculo neq; tibi: si sapis: sūt nō formidāda. Tot beneficia sacra: tot curialia mūera qd tibi extra p̃riam & tuoꝝ fidē portēdūt aliudq̃ imaturā necē? Q uid pueros: alios gallicos: aliosque brītāos: aut lacessitos uerbo asperiore: aut exiliter pastos: si penu & marsupio pferis: aut præde tādē illectos: putas i te moliri? Pro diuitiis ptetea bello uexari ppetuo: litiūq; molestiis qd porro miserius? Nunq̃ ego audiui uel te nō rotatū a quopiā litibus: uel abs te aliū nō eadem rota uersatū: qu æ oium ē uita miserrima. Ad mētē reuoca & ifortūia & mala diuitiaꝝ exempla: quæ lectitasti. quæ & uaria sæpe uidisti: disceq; tibi pcauere atq; cōsulere. Omitte fauorē diuitiaꝝ admirari: & quod soles sæpe pferre: Fodere nō ualeo mendicare erubesco. Atq; poetæ carmen uulgatum illud.

In precio precium est. Semper dat census honores:
 Census amicicias. Pauper ubique iacet.

Ad hoc si nō te nō satis adiuuat: teqrēda mihi plāe uidet̃ sūmoꝝ uiroꝝ auctoritas: ne stultissimoꝝ hoiū errorē seq̄re: tēdēs nō quo eūdū: sed pecudū mo: quo tēdit freq̄ns turba & popularis assensus Nescio qdē ad naturā ne an ad opinionē uiuere cōstituisti. Si ad naturā: qd diuitias q̃ris: qbus illa nō idiget? q & diuitē nemi

nē pcreat? Sed nudos oīs: & nihil pſus habentes? & ab ipſo q̄ i ē lucis rudimēto humāos p ttus lacte cōnutrit? V nde matribus mā mag ubera: quæ ſācīiſſimos quoſdā pietatis fōtes humāi generis educatores Fauorius apud Macrobiū appellat: larga benignaq̄ʒ puidit: q̄bus quotquot exeunt i lucē ab initio iubet eſſe cōtētos? Sin uero ad uulgi opinionē uiuere te paras: Siqdē uulgi itermia ta: & cæca: & ſtulta libido & auiditas ē. Q uo lōgius pceſſeris: mi nus ſēp ubi cōſiſtas iuenies. Ego frater tibi neqʒ Antiſthenē ppo no: neqʒ Diogenē: neqʒ Cratē neqʒ Anacharſim: neqʒ de latinis Curiū: neqʒ Fabritiū: neque Publicolā. Sed optimus ille uiuēdi modus eſſe mihi uidet: q̄ medius reiicit extrema: q̄ nec i pauperta tē ultimā cadit: nec a pauptate pcul abſcedit. Sed quantū qdē po teſt pxime ad naturā accedit: quæ neceſſitati ēt ſuos partus publi cos facit. Q uæ nihil deſyderat: q̄ ſuppeditare non facile poſſis. Famē & ſitim leui uel ſedamus: uel extinguimus opera. Q uicqd ultra cōcupiſcimus: plus laboris habet i inquirendo: q̄ uoluptatis i abutendo. Q uid ſatietatis tandē & faſtidii: & ægritudinis (Deus bōe) ingerit ambitioſus uictus & uarius? Hoc loco uide qd cogor reminiſci oportune atqʒ pulcherrime Andrea chariſſime. Cū eſſē Romæ uni ex Pilleatis & ſacratiſſimis pricipibus iſtis: q tūc i hu manis agebat charus admodū extiti. Hic me ſemel cū habuiſſet i prādio: poſt mēſā tu inqt Matthæe cū fratribus hodie qd habuiſ ſes ad prandiū? cui olus & paululū caſei dixi ſed unq̄ ne melius quæſiuit ēt: cui cū reſpōderē: Macellū & adipē neſcimus noſtris i mēſis: ſed lac & oua piſciculiq̄ʒ cū lautius uolumus epulari: no bis i deliciis ſūt pter hæc nihil niſi forte pōa p bellariis & nuces. Tū ille q̄uis facetus ſæpe: & q cōſueuiſſet iucundiſſime cauillari: me ſeruū me miſeg cōgemiauit: q ad hāc fortunā deſcēdi: ut ueli nolim tot obſōia & cōdimēta ad mēſā mihi ferāt: quot enumera re neqʒ facile poſſim: quæ iā mihi nō tā uoluptatē: q̄ nauſeā exci tant: qui cenſog pluribus: q̄ Argi oculis i cibo potuque obſeruor. Per eā fidē quæ mihi ad Deū eſt tibi iuro (Sic. n. ſæpe deierare ſo lebat loquēs ex animo) me nūq̄ ſapidius meliuſque cœnare: q̄ cū ſecreto cubiculo ad Tripodā ſie ſodalibus ſie pincerna. ſie ſtipāte familia laceſſitus ſāe nō ſaporibus aleū & uiridē cepā leuiſſimo cū obſōnio uel pulli uel uituli cœno. Cardialis hactēus. Veg ipſe præterea mi Andrea a te requiro an non ſeruitus: cū ſe exhibebat

Natura pauca desyderat Fauorius.

No.

Modus i rebus.

Obſerua:

uel q̃rellas uel preces:uel adulatorũ captatorũq; fallacias auditurũ? An nõ seruitus:cũ obeq̃tas nõ auderet lõgo sine comitatũ ordie pficisci:quorũ si q defuissent:pdire erubescẽdũ putares? An non & seruitus ẽt ut maiora sileã:uel palliũ:quo inuoluebaris:qd si explicuisses:auleã. Si collegisses:sarcinã recte iudicasses? Scio ista tibi uideri speciosa cũ multitudie aberrãti. Mihi uero cum sapiẽtibus
No. paucis umbræ & somnia:puerorũq; spectacula. melius & consulti us,pfecto uidẽt: & quã tu nobis iterdũ obiectas ai uilitatẽ serio ne scio satis:an ioco:q ista negligimus:ego nõ uilitatẽ:sed generositatẽ: & sapiẽtis: & excelsi ai iudico: & isanire mihi plãe uidẽt:non operose agere:q ista tã imania uersãt saxa:quæ & tu strigis atque cõplecteris breui aut nullo cũ fructu suscepti laboris. Quare te & hortor & rogo frater i dño:ne te ipm tãdiu frãgas & uexes,p his caducis & perituris: Sed ad ea quæ æterna sũt & salutaria aiũ erigas atq; deuoueas. Deq; fine cõis insaniæ passim cogites saluti p petuæ potius:q̃ breui uoluptati cõsulẽdo. Hæc charitatis & ueteris necessitudinis nostræ fiducia ad te liberius. Alias alias:si ut assoles me libenter audieris. Vale. nosq; ama: & mutuum ora.

Ad Achyllẽ Latuatẽ Ciuẽ Bononiẽsem Epi.lxxxxii.

p Ropugnationẽ:quã durã atq; diutinã tuis,p ornamentis: saluteq; sustieo dulcis Achilles:neq; me fregit: neq; fractura ẽ unquã:hoc de me tibi polliceor. Bono itaq; & magno sis aio: & i mora pone spẽ tuã oẽm. Auditor apostolicus: cui iprimis datũ negotiũ ẽ:nihil ardẽtius postulat:q̃ q̃ præsens adsis te defẽsurus:si mali nihil cõmisisti:sed ,pbatũ ẽ te qdẽ:ueluti collegã cũ aliis eodẽ i misfatu:uel assensisse:uel nõ repugnasse patrãdo facinori: & utrũq; carcere dignũ putãt: & mussant. Et quãuis spẽ bonã dissimulẽt:atq; ,pmittãt:dũ inocẽs sis:studẽt hoc te hamo nihilominus caper:publica corrigẽdũ pœna:quo ex te cæteri discãt. Magno ẽ nobis auxilio Reuerẽdissimus ille:de quo ad te scripsi multa per alias:cuius auctoritas tãta ẽ:ut iudices accelerarẽ iquisitionẽ: & publicare cẽsuras nõ sinat:donec paulati refrixerit ipetus: sed cõmitti hoc sibi negotii procurat prudenter & callide:quo icensũ hũc ignẽ possit extinguere. Quamobrem præstat abesse:q̃ omni moda ẽt cũ inocentia te exhibere ad carcerem:honorisq; discrimẽ. Ioãnes philippus quãtũ etiam potest mentem Põtificis lenit: & ,p fectorũ illum haud parum equidem puto: quoniam charissimus

i. 3

Papæ:ſuntq; una ſæpe inter iocos & luſus:ut facile poſſit occaſio nem captare:& utier foro. Quæ indies cognouero:ea ſingulari ti bi fide & diligentia aperiam. Interim Vale:ac Deo fidens:caſum infeſtum æquo animo ferto. Romæ Nonis Februariis.

Ad Robertū Saluiatum Ciuē Florentinum Epiſtola. lxxxxiii.

In domino Ieſu plurimum ſalue Rorberte chariſſime. Nup i urbe cū i Politianū icidiſſem: uir optimus ille & amiciſſimus mihi poſt ſalutationē: dexteræq; cōplexū ex me quæſiuit: nū tu ſuū mihi dediſſes opuſculum tua uigilantia & procuratione impreſſū. Qd' cū negaſſem: ille ſub intulit. Eqdē miror. Nā tu Matthæe unus fuiſti ex donādis præcipue:ut i folio Saluiato noſtro notauerā: q negotiū diſtribuēdi ſuſcepat. Qd' ſi ē ita:mūus hoc ſæ nō mō poſco:& exigo:ſed ēt efflagito: & ut iā debitū diſſoluas adiuro:utriq; ueſtrū acceptū relaturus:& Angelo noſtro q peperit opus:&tibi mi Saluiate:q dederis. Vale.

Ad Franciſcū Teruiſinū Cōcanonicū Epiſtola lxxxxiiii.

Hodie ueſpertino crepuſculo tuus ad nos Dioyſius uenit:a quo litteras ad me accepi tuas:q &ſe poſtridie mane ad te reditur dixit admonens ut noctu: ſi qd opus eſſet ad te reſcriberem. Suadebā uehementer:ut diē nobiſcū ageret.quo mihi ocium ad ſcribendum uēdicarē. Sed ille cū negaret id poſſe:negaui quoq; & ipſe longū uigilare me poſſe. Itaq; illi narraui quæq; erā nō pauca ad te ſcripturus: cui referenti fidem habeto:ſitq; ille p longiore epiſtola tibi. Vale.

Ad Perſiū chariſſimū officioſa Epiſtola. lxxxxV.

Tuum negotiū ſuauiſſime Perſi: q mihi cōmēdare nō ceſſas:ſuſcepi:ut tu te uidiſti:amice qdē:ac uolētiſſime: neq; ſēp exhibui ipigre:atq; ſāctiſſime. Sed hic ludus nō unius iactus atq; aleæ iā tibi uideat. Quæ opus ē:haberi celeritas neqt:q ſua ptēatura cauſa admodū difficilis ē:&ut rite cōfici poſſit:ſūmi Patris aſſēſū reqrit:q ex ualitudie haberi minime poteſt. Ad eū ſiq dē nihil penetrat:niſi gratiſſimū:ac piucūdū:lucroſū uero frāgit cælos &ſidera:dōiſq; miteſcit ſæpe Deus iratus. Nō es ūus:q que ratis:& gemas. Sūt q deſ pant inumeri:&odiūt uitā uāo cōfectā la borāſ ūptaq; crumēa. Inuidit natura terris fœlicitatē: atq; qetem mi Perſi: noſq; rotat p ſentes:ſaxaq; duriſſima:ut cōtuſi ſemper No.

atq; quassati quæramus ea sursū:quæ deorsū asseq nullo mō iam possumus. Quod si cogitabis(ut hortor te facere)id: quod habet uulgus amarissimū:tu ad uirtutē necessariū existimabis: neq; ob tēperare reꝝ naturæ grauabeř. Vale. Romæ Nonis Decembris.

Ad. D. Marcū Bal. S. Marci Cardinalē cōtra Annataꝝ uexationē Epistola. Lxxxxyi.

g Rauē supiori tpore pturbationē atq; molestiā Annatarū cū passa ē oīs xpi Religiosa & scā familia: Quæ nisi boni tate:clemētia:dexteritateq; i credibili & fœlici tua adiuta seruataq; fuisset:exhaustā illā & tāq̄ sub hasta uenūdatā miserabiliter desleuissemus. Sed auxiliāte Saluatore xpo:pcesq; & gemitus Seruoꝝ suoꝝ aspiciēte:tua ꝑterea opatuoq; auspicio salutari spirauimus cūctiuitiq; tenuimus ad hoc tpōris usq;. Eāq; iucūdissimā pacē ac beneficiū maximū uni ꝑcipue acceptū retulimus Dñatiōi be neficæ ac Reuerēdissimæ tuæ:quæ rē:statūq; religiosū & fouere cōsilio:& pietate cōplecti pie semp & oīfarie didicit:ut cognomē to primus xpi seruoꝝ pē uociteris:& habearis. Dū itaq; parta diuī na uirtute tua gete pfruimur:eu iteꝝ eadē oborta tēpestas: Rursū iniq̄ atq; funesta i nos directa sūt spicula: penetrabilior stringit mucro:grauior aptat & aries. Euocamur iteꝝ: imo raptamur uelu ti oues occisiōis ad iugulū. Inimicus hō nocte nouū i agro Dñi zi zaniū semiauit:qd si cōcreuerit:cōficiet:& cōculcabit sanctū triti cū oē. Sūt q̄ se rati nr̄o hoc detrimēto tā graui: mercatutos Pōtifi cis grām:& opimā pdā relaturos:nr̄o de sāguie:suasere arte nō le ui iuētū hoc Annatariū:si nō negligat:ærariū Romāi pr̄is facilli me ditatuꝝ. Illecta stati sedes ista beati tāta spe lucri. Et qm̄ nunq̄ ē surda cupiditas:mox Florētiā directus exactor. Illico bulla cōfec ta. Capitales i nos miserādos effulgurat:æ cēsuræ:q̄si satis qdē nō fuerit malis istis suasoribus fallere illucinařque Pōtificē q suapte natura & optīus & mitissimus ē:& crudelitatē atque imanitatem oīo nescit:nisi nr̄as cū his & aīas simul iterimāt. Quis nr̄as erum nas hoc loco satis dplorauerit piētissime ac Reuerēdissime Dñe? Sine parūp tu patrū Romāoꝝ clemētissime atque iustissime. Sie bōa cū uēia nos apd te cōqriac suspirare:sed neque te lædat: si nr̄i moris:& māsuetudinis fines aliq̄to excesserimus. Sigdē res ip sa queādmodū ē explicari nullo qdē mō pōt uerecūdo & frigido calamo. Diui magis Hierōymi stilū frōtēque desiderat. Sedes ista

beata nō q̄ſi Mater:ſed q̄ſi nouerca nos hēt:illud non bene ꝓſpi ciēs:cū nos paruus atque hūilis grex iterierimus exhauſtis medul lis & ſanguie:neque dn̄os ſatis hōeſtos & ſaluos futuros.Pōt ne calamitoſius ac miſerabilius audiri aliq̄d his detrimētis & malis: quæ oi lcētia hic mō patimur:ubi iā ad tātā iopiā deducti ſumus: ut pleriſque i mōaſteriis celeberrimis nūc cultus ille decorus & publicus:q multoꝝ nūero atque ſeruitio exhibebat Deo: neqat apli us celebrari ſolēni ritu maioꝝ:ut domos alii:uineas: fūdos fœne ratoribus obligauerit:nōnulli p deteſtabiles crudeleſq; ſatellites armēto:ſupellectile:ſtatis:ueſtimētis ſint ſpoliati.Ois ſpūalis nūc ordo ſacraq; ꝓgenies:ois prius Dei miniſter:oēs hoſpitaliū paupe res:ſimulq; i cænobiis dicatæ uirgies Dn̄o:Sāctoꝝq; cōſortia uitā amariſſimā agūt:& uoces paſſim ac gemitus miſerabiles edūt.q̄ꝝ reꝝ hic ad te ueniēs teſtis erit certus ac uerus hæꝝ lator Celſus pr̄ uenerādus:atq; optius tuus.Nō eſt ſatis ſingulis ānis bis decima ri:Nō ſatis Gymnaſii Piſani mr̄is atque doctoribus ſtipendia ſol uere:Nō ſatis ſacraꝝ iiuria legū nulla nobis onera ac uectigalia i ſoluta ēmitti:niſi ad extremū exitiū addāt' Annatæ.Q uid adhuc ſupme Deus & maxie nobis ſupeſſe iā pōt:niſi ſupma deſpatio de ſede ſcā iſta:ſirmiſſimaq; opimo:In tāto fragore atque ruina religioſæ rei nr̄æ te unū:ut & fecimus ſemp:nobis oēs ꝓpōimus altū præſidiū atq; firmiſſimū:tuā opē:tuāq; miſerationē eff lagi tātes.Sed ego prius ꝓnus in terrā ſacra tua genua cōplectēs:ueſti giaq; exoſculās:quos exaudi fulgēs eccleſiæ ſāctæ uexillū: ſpeſq; Bonoꝝ. Vale.Florentiæ.VI.Kal.Nouemb.M.cccc.lxxxx.

Ad.D.Iul.Sācti Petri ad uincula Cardinalem in cauſa An natarum Epiſtola. Lxxxxvii.

i Nſtauratur nobis de integro bellū pie ac Reuerendiſſime Patrone noſter & Dn̄e:Annataꝝ dico:quod extinctū ſupe riore putabat' anno:aut certe ſopitū uirtute ac protectione ſaluta ri ac maxima tua:q ſupra cætera noſtra præſidia unus tu præſerti extitiſti:cuius ſub alas cōfugiētes nos collegiſti:collectos erexiſti: erectos fouiſti:& dexteritate admirabili tādem atque opera defē ſaſti tua:ut inde citra dimiſſi cōgeuerimus oēs beneficio iſto am pliſſimo tuo.Nūc uero tādem hiſdem fluctibus obruimur:& cæte ris noſtris cū rebus Tēpla ipſa quoq; atq; Aræ piclitāt' ſubreptis nobis tantā p immanitatē neceſſariis uitæ ſubſidiis:ſine quibus

multitudo cõstare nõ potest: neqȝ diuinus ille cultus uigeret: q de corus & celebris deo exhibet̃ i populis: neqȝ sustineri ædificiorũ moles. Quid de mẽdicis pauperibus dixerim: deqȝ honestis: religiosisque hospitibus: quos a foribus depelli nõ cõuenit: & quorũ maioribus nostris fuit semp maxima cura? Quæso quæ uita iam nostra i tãta amaritudie atqȝ dolore? Quæ spes? q̃ aĩmi solatiũ? Tãtis sub decimatiõibus: qbus nos crebro beata ista sedes exhaurit: & cruciat: & q̃ grauius est nos expilãdos ẽt potẽtatibus Italiæ tradit nostri & ipsa particeps uitalis succi ita exinãiti: cõsũptique sumus: ut uix certe uiuamus: ac respiremus. Q᷑ si ponderi ultra põdus addat: res nostra (Sed o christe tu phibe) ad iteritũ uenit. Ast ne tanta nos mergat: operiatqȝ tẽpestas: hic fidẽ: hic opem: hic auctoritatẽ: hic pietatem: hic miseratiõnẽ iploramus tuã. Tu potẽtissime horũ fluctuũ moderator. Tu dux & auriga Israel Dei. Tu piẽtissime patrum nos tibi prostratos benigno oculo aspice: tutariqȝ nõ desine. Vale æternis sæculis: decoris ac libertatis ecclesiasticæ tutor. Florentiæ. VI. Kal. Nouembres.

Ad.d. Bernardum rubeum Belunensem Episcopũ i patris obitu Consolatoria Epistola. LXXXXVIII.

g Vidonẽ gẽitorẽ tuum: uirum plãe gloria summæ uirtutis & laudis isignẽ mortẽ obiisse neqȝ p te dulcẽ & Reuerẽdissimũ filiũ: neqȝ p quẽpiã ex cõfratribus nr̃is cognoueram adhuc illi ego tãtopere charus: tãtaqȝ gr̃a & familiaritate cõiũctus: cũ nescio quõ ut solet iterloquẽdũ accideret: forte nominatus ille a me fuisset de astãtibus unus mortuũ illũ iqt an nescis? Cui ego mini me iq̃. Sed quæso q̃n emigrasse illũ audisti? Diẽ uero ille cõptum neqȝ habẽs: dudũ adiecit puulgari eius sane obitũ memini: & illius funus urã in æde Charitatis Venetiis fuisse curatũ celebri põpa. Tũ de maxis atqȝ sãctissimis illius uirtutibus: & de inocentissime acta iã uita suauis ac mẽorabilis subortus ẽ sermo: quo de multa præclara me prosequentẽ q circũadetant nõ aliter obseruabãt ĩtẽti: q̃ de beatissimo Iob si uerba fecissem. Amiserat iclytus parẽs opes oĩs. Amiserat uires. Amiserat auitã domũ: & patriã: & qbus iperabat: Oppida florentissima q̃plurima: cũ cælo: amœnitateqȝ lætissima: tũ situ murisqȝ iexpugnabilia: ac mũitissima: & cũ his cõsitos hortos saltus: uenabula: piscias: stagna: reliquaqȝ id gẽus auorũ ocia atqȝ delicias unus iter isubres præpotẽtior: & gloria gene

tis:& magnitudine reꝝ domi militiæq; gestaꝝ oibus facile clari or. Sed auxerat dignitatẽ. Auxerat pectoris robur. Auxerat cõstãtiã aduersus grassantẽ maloꝝ oium impetũ ingentis atq; fortissimi Ing es aiu animi heros:qui ad eam tranquilitatem & stabilem sedem perdu xerat animum:ut in euincenda atrocitate fortunæ:aduersisq; ferẽ dis quantum ego possum recordatione colliger nesciã usq ne eo fortiorem contemplatus sim aliũ. Qui nihil oio charum: nihil ꝓ riosum:nihil denique suum uere esse ducebat quod sibi eripi pos set. Aut si eriperetur:dolendum magnopere neq; censebat: ita in stitutus:ut uis nulla tanta equidem foret:quæ uirum fidelem & christianum sic prorsus afficeret:ut gratia afflante diuina:auxilia No. ribusq; uirtutibus non etiam in tormentis & cruciatibus ipis bea te qdem degat:nedum in exilio:cum uastus orbis inocẽti ubique sit patria:& ubicunque extiterit sapiens:ibi se fouendũ itelligat naturæ gremio:quæ cuiusque prima ẽ atque maxia parens:& esse undiq; tantũdem lucis ad cælum animis:a quo decerpti sunt:& Deiformã:hoc est similitudinem:delibarũt. Reminisci illũ certe nõ possum nisi sẽp(mihi crede)singulari cũ gaudio: & magni Dei nostri:a quo est bonum omne:imẽsa cũ laude:q prædestia tos ad gloriam:quorum regnum de hoc mundo esse minime uo luit:igne atque icude probat:ut ueluti auꝝ flauescant & rutilent in uasa cælestia formandi omni defecata rubigine. Quoniam ta men neque ferrei omnes sumus:neque caro nostra lapidea: repu tãs mecũ exiliũ diutinũ:& reꝝ omnium amissionem: quam dixi mus:acerbissimo illi & intolerabili esse supplicio(difficile nãque est ea tanta amittere sine dolore:& ipsum dolorem perferre:sine quo:aut æque cõdoleat:aut dolori cõsolatiõem egregiã adhibeat aliqui)eũ ipsũ ãnitebar solari quãdoque:iducens modo priscos & gentiles.illustres:modo patres sanctissimos nostros: q pulsi pa trio solo:& suis omnibus spoliati exiliũ cũ paupertate fortissime ptulissent:& ea multa & maxima:ac præstantissima: quæ a doctis simis hoinibus iisdemq; optis i cõsolationibus solent usurpari. Ostendebat diuinis ex litteris Patriarchaꝝ maximus Abraam a Abraam patriis laribus abductus insonante illi uoce diuia Egredere de ter ra tua & cognatione tua:& de domo patris tui:& ueni i terrã: quã mõstrauero tib. errasse peregrius & aduena:& in spem maiorem sublatus alienas terras & domicilia icoluisse. Trãsisse & i Mesopo

Iacob tamiã Syriæ Iacob: & iq̄linus fuisse i terra Chã. Ioseph p Iiuiorem
Ioseph Hismaelitis a fratribus uẽditus: mox & i ptãte ægiptii Dñi deueñ
se: & seruitutẽ eatenus grauissimã ptulisse: quoad penes Regẽ p
Moises diit uerbũ & sapiẽtia eius. Demõstrabat & Moises magnus ille
Dei cõtẽplator: & uates: qn & populi Dux parẽtibus seruitutẽ agẽ
tibus fuisse pgenitus: ifans capitali metu scirpea i fiscella p fluẽ
tẽ amnẽ fuisse demissus: cuius gra atq3 idole capta Pharaõis filia
eũ cũ excepisset: educãdũq3 curasset: iq3 suũ ẽt adoptasset: maluis
se ubi euasit i uiꝝ aff ligi cũ populo Deiꝝ: q̃ tpotalis peccati iucũdi
tatẽ hře: & repugnaꝛ p Dei laude pfano & barbaro Regi: q̃ cũ il
lo regnaꝛ: diu & pagrasse deserta cũ Tribus israel ex ægypt de
duceret: noctes habuisse sub pellibus: & getẽ subter frõdosis um
braculis Recẽsebat quotidiana quoq3 & pene domestica: cũ au
ditatu uisa fortissimoꝝ aiõꝝ exẽpla. Citabat reuerẽter & pene cũ
lachrymis crucis triũphus & salutaris passio xpi. Martyꝝ lacera
tiões: & gloriosa atq3 iuicta utriusq3 sexus i pssuris: ãgustiis: horrẽ
disq3 suppliciis tollerãtia: q̃ supati carnifices hærebãt attoniti: &
q spectabãt extra se actiad quos tãquã aculeos cõpũctus: & ferue
factus uir ardẽtis pietatis & fidei cõtra uanitatẽ mũdi oẽm ita se
erigebat: uestigioq3 firmabat: hũanis diuinisq3 uirtutibus septus:
Noe ut tñ abesset a dolore: ut exultaret ẽt atq3 gestiret uirtutis i xpo de
gustata dulcedie. Et quõniã uirtute nulla magis q̃ humilitate præ
stabat: quãtum beatus ille accedebat proximior deo ex bonis ope
ribus: eo lõgius se abesse a uirtute: a meritoꝛa uenia: gratiaq3 diui
na putabat. Hinc religiosis se uitis & sacris Dei ministris subster
nere: preces supplex efflagitare: quãtum poterat de militari stipen
dio parcere: quantũ de frugali uita subducere modico ipse contẽ
tus in elemosinas erogare: nihil ambitiose aut superflue quærere.
Mundi militiæ obstrictus: ut fortiter: sic & id mũus inoxie tracta
re: præcauẽs maxime qđ ipse nõ peccabat: ne suoꝝ quisquã pecca
ret: ut cũ ui armorum militari potestate atque imperio i se suisq3
quantum ea quidem disciplina patitur: summa sine ignauia æq
tas. Summa ab iniuriis hominum cõtinentia. Summa in Deũ pie
tas atq3 religio præfulgeret. Illam uero militiã: quæ est spiritualis
& sãcta: illam inq̃: quæ contra inuisibiles Diaboli nequitias depu
gnat: cupiditates repellit: iras cohibet: libidines frenat: & cælo uio
lentiã infert: de qua scriptum est. Vita hominis est militia super
terram. Et ad Timotheum Apostolus Elabora inquit: ut bonus

miles Iesu xpi cõstãter adeo tenuit:strẽue adeo gessit:ut maxis cũ
Dei uiris ea potuerit de laude certarẽ. Sed qd ego ista tibi ãte ocu
los pono:exornarẽq; cõtẽdo:cui nota plus q̃ ulli hoium sũt? Mea
n. hæc tõ ẽ:meũq; ꝓpositũ:& laudata uirtus i patre filiũ excitet
ad faciora sectãda pclara. Nullæ.n. maiores aiorũ cõcitatiões:q̃ cõ
mẽoratio ac frricatio uirtutũ:laudũq; maiorũ suorũ: q̃ res hẽt hoc
i se frugi atq; magnificũ:ut studiosos icẽdat ad eas supandas &
ignauos ad imitãdas. At uero & si de te nulla prsus ẽ degũtãdi su
spitio:q puer adhuc signũ extulisti sũmæ ꝓbitatis oisariæq; uirtu
tis & coalescẽs illud ãplificasti:& præmaturã tuã istã episcopalem
dignitatẽ oibus ornamẽtis moꝝ sãctissimoꝝ:& disciplia bonaꝝ ar
tiũ & studioꝝ decorasti:sic mea tñ i te pietas existiauit si ad fũda
mẽta quæ ipe iecisti dignitatis & laudis: & ad ea quæ rectissime
& sapiẽtissime facis cohortatio accederet mea:illa tua cœpta præ
clara fore tibi iucũdiora:meaq; isonãte ueluti tuba te cursuꝝ ala
crius. Nõdefuisse qdẽ existio q tibi mœtorẽ leuarẽ nixi sint. Qui
& splẽdorẽ gñris:gesta maioꝝ:titulos pacis & belli extollẽdos si
bi sũpserit:Solatia qdẽ uiuoꝝ:ornamẽtaq; funeꝝ: ãbitiosa magis
q̃nq;:neque nõ splẽdida:q̃ uel pia:uel iis q hic a nobis exierint sa
lutaria. In qbus oratoꝝ uis tota uersari solet atque splendscer:quẽ
ego locũ neque mihi religioso hõini cõuenirẽ:neque abs te i eccle
sia scã Dei psule modestissimo exoptari iudicaui. Qui si ueꝝ co
gitarẽ uolumus:nullo qdem mõ fidelibus nobis & spũalem uitã ꝑ
fitentibus lugerẽ licet:nisi forsitã eos:q fũditus pierũt æternã Dei
ultiõem secũ ferentes. Hũc ego iclytũ tuũ genitorem nõ extictũ
ꝑfecto crediderĩ:Sed decorã gratãq;ai in Deo:elapsã e corpe:i cæ
lo acceptã fuisse:ubi parente Deo suo:quẽ quãtũ mortali i ista cali
gie licuit ex fide & charitate coluit atque dilexit: sempiterno frua
tur. Ex quo fit:ne dẽsyderãdus i terris ãplius q uideatur:nisi ab iis for
tasse q se ipos & ea quæ sua sũt sic amãt:sic uolũt:ut amplissima
amicis etiam iuideãt bõa i spũm sanctũ qñdoque peccãtes. Euola
uit a corpe tãquã a carcerẽ:& uiculis qbus tenebatur cælestis animus
eiusque finita mortalitas nõ uita: Viuit.n.nũc uerẽ uiuetque ppe
tuo ea uita:q̃ est æternitati cõiũcta: quæ mortem nescit:quæ de No.
structa est & absorta i uictoria: Nollet qdem ipse si posset decurso
iã stadio:& ad qd anhelauit arrepto triũpho ad pñtem hãc uitam
moribũdã malisque cõfertã denuo reuocari:Cui intuenti cælestia:

•

omnia fordefcũt humana atq; terrẽa. Prouexit me lõgius q̃ puta
uerã cũ fcribere cœpi: dulcedo illa q̃ maximã fẽtio: dũ tecũ Reue
rendiffime Põtifex aliquid ago: ne epiftola tam modũ excedens
Horeftẽ illũ nedũ exactũ tibi referat: hic fifto pedẽ. Tãtũq; p̃co
ut qbus ille uirtutũ gradibus: & nobis Deo miferãte liceat extrẽ
fubire. Vale.

Ad Hermolaũ Barbarũ Patriarchã Aqlegiẽfẽ Epi. LXXXXViiii

Vod iftinctu nifi diuino de te cogitauit: pfecitq; Põti
q fex Maximus Hermolae pater & Domie: ita approbet
Deus: ita cõfirmet: ita exaugeat: ita fœlix fauftũq; effe
ppetuo uelit: ut i te plus lucri ecclefia fancta Chrifti mõ equidem
fecerit: q̃ iacturæ fubierit i illius obitu: cui poft uenerãdã fenectu
tem tranfitũq; fanctiffimum tu fuffectus Patriarcha fuifti: cuius
unius iter Romanos patres & fac: os principes iftos laudatiffimi
atq; fãctiffimi defyderio omnis mœret ecclefia: a q̃ indicatus di
gnus atque habitus erat nõ pilleo mõ: quem maximis uirtutibus
& perpetuis meritis decorabat: Sed fumma almaque Tiara. De te
uero q̃ fas eft mihi fentire: tecũ ẽt libere loquar. Porro id ego pu
to: id mibi & pfuadeo: cui cogita eft iãpridem tua fatis inocens ui
ta Syncera mens tua: optime iftitutus & modeftiffimus animus:
& beato Dei timore ãte omnia præditus: ad Patriarchalem iftum
apicem acquirendũ præter obedientiã & affẽfũ te nihil omnino
cõtuliffe: fed uocatum ueluti Aaron annuiffe humiliter: ceruicem
q; flexiffe. Atq; illud quoq; fperare mihi licet primã hãc tantã tã
q; pulcherrimã dignitatẽ maiora lõge: tibi portendere: altiorifq;
culminis fundamenta tibi pofiturã. Q uæ res fpe tãta tãtoq; gau
dio me cõplet & afficit: ut horis ferme totis exultẽ: & xp̃o maximo
noftro fublatis ad celũ manibus plaudã. Siqdem de priftina tua
uita: de cãdidis & optimis moribus: de doctrina admirabili illa: q̃
iter doctiffimos omnis: ut fol iter fydera ita tu radias: grãdia & in
folita pmittunt fibi homines. Augurant̃ hoc maximũ facinus at
q; præfagiũ rei chriftianæ p labenti: inque deterius quotidie p
perãti te manum aliqdo daturũ: & fi q erunt hoc magno & fãcto
animo tecum: te primũ fore: q Petri nauiculã tãq̃ fatifcentem: &
merfionem ppe fubeuntem q̃ta ui poteris a naufragio cõeris arri
pere ac præteri. Nõ te auaritiã putant: nõ libidinem: nõ ambitio
fas mẽfas: nõ equorũ mularũq; ftrata purpurea: nõ auratas faleras

nō calamistratos petulcosque pueros:nō liberā i tuis uitiorꝝ licentiā:nō cætera id gēus fœda atq₃ pessima:i qbus(O isania o furor) hodie est præcipua gloria:uel cōsectatuꝝ:uel tuis pmissuꝝ:magis aūt quæ beneficentiæ:quæ pudiciciæ:quæ frugalitatis:quæ continentiæ: quæ sapientiæ: summæq₃ uirtutis & laudis sūt munera i honorē habituꝝ:teq₃ his ostentatuꝝ. Quæ præclara omnia atq₃ sāctissima tua maxima uirtus Hermolae uiroꝝ optime ac sacratissime præstabit facilime: si nō erubuerit nō cōmūicare cōmūibus uitiis:illicientibusq₃ cōtagiis:q morbus eo loci iā serpsit: seq₃ extulit:ut nō mō immoderatā licentiā:egregiūq₃ fauorē peccata habeant:sed ex magnitudie turpitudinis dignitatē & laudē:Cui tātæ cæcitati hominū atque malitiæ:quos eoꝝ ptinaci nequitia id exigēte dimisit Deus secūdū desyderia cordis eoꝝ:ut eant itrepidi i adinuentionibus suis:iā illucescere neq₃ uirtus ulla:neq₃ ueritas pōt. Indeq₃ fit:ut rari admodū sīt:idēque fœlices:q uel nō excecent uel plāe nō lippiāt:&dēique nō ferant pcipites i tāta caligine:a quo tāto piculo sapiētissimo cuique atque optimo nō secus atque a graui pnicie atque reatu est abhorrendū. De te uero Herm. nulla sāe suspitio q n ita te munias:ita accingas:ne a circūfusis huiusmodi laqueis istis & cōtagiōibus capiare: neu creditū tibi populū qtū pēitus poteris pducas ad pabula uitæ: q supiorē omnē tuā uitā a tenellis unguiculis:primaque idole ipollute pcla req₃ duxisti. Sed neq₃ metus supest ullus:sacras ut ecclesiæ opes inter Captatores & parasitos pdigas atq₃ ligurias:aut ꝙ summū sacrilegiū & peculatus ē paupes Christi:quoꝝ sūt ea bōa nō minus certe:q̄ tua suo publico iuī defraudes:ditaturus carnē & sāguinē i tuā eoꝝq₃ ruinā. Fortasse aūt hoc i uno egregia tua desyderabit fides:conscientia:bonitas:ne aut gratia:aut seruili etiā metu quæ uidebunt tibi turpia atque nefaria ea ipsa dissimules:qua culpa grauissima atque deflenda Curia ita laborat:ut q ueꝝ audeat loq:reperiat iā nemo:nisi dum placeat: sed primus assentatoribus atque gnatōibus ubique sit locus: Deo:ueritatique deide. Quod scelus euersuꝝ aliquādo perfidam urbem & regnum ipse si uicerit:tum plaude te fortissimum supasse Milonem. Quā tēm tua uirtute & auctoritate:nostraque expectatione dignissimā ut sane facias:& si me stimulat zelus & charitas: ne uideat tam: quod dici solet: Sus instituere Mineruā:pluribus haud prosequar uerbis.

No

No

Pius tantum & maximus Iesus illud tibi instillet in mētem:qui te ministrum elegit:in quo & perpetuum Vale. Nostro ex Monasterio Fesulano. XII. Kalendas Apriles. M.CCCCLxxxxi.

Ad archāgelū p̄rem de acri frigore Deq; ānata⁊ successu Epi. C.

G Rādes tibi debemus grās Archāgele pr̄:q nisi ne: mora fesulanis nobis cōpatasses:pn̄s hæc hyems nos extinxisset:qua rigidiorē meminit hominū nulla mēoria. Quicqd sub diuo patet diuturno obriguit gelu:iber:nix:glacies:apricitatē oēm illā absūpsit:q uernare semp solet Tusciæ amœnissimus ager. Cedri:de licatoraq; plātaria:quæ maxiæ ferūt Citros aliaq; aurea poma: de cælo tacta:& fulgure ābusta uidēt. Arnus fluuius in tātam obstrictus, ē glaciem:tāq; alte congestus:ut medio alueo:cursu: saltu:pilaq; cubitali iuuētus luserit pertinaci certamine contrarioq; cōatu:agonistas inflāmāte Tubicine & ex pontibus spectante populo:atque aggeribus:& quod accedebat ad plausum iucūditatemq; spectaculi:in lubrico lapsantibus & cōcadētibus multis cachinnus & uelut clamor theatralis excitabatur ad cælū. Hæc de rigēti crudaq; hyeme paucis. In tota puincia secūdiora sūt cætera:V bertas pax:sanitas:uita. Sup Annatis hoc a Romanis nostris postremū habemus. Pontificē nobis auditores iudicesq; dedisse Cardinales Reuerēdissimos quattuor: Neapolitanū: Vinculā: Senēsē: ursinū. A qbus suspensæ cēsuræ:dōec nostro de iure disceptatū & cognitū sit:atque iussi iteri sumus absolutiōes:priuilegia:idultaq; si q̄ habemus:quæ ab annatis nos eximāt:se corā pferre: Pro fisco agentes aduersarios habemus accerrimos:cōtra quos arduū utique sit cōgredi:cāpo iniquo præserti. Res maximo discrimine uersari mihi plāe uidet:nisi diuinus nos clipeus & cælestia arma defēdāt supplicatiōibus excitata: & deuotissimis fletibus:q maxima omnia ēt facile asseq possunt. Pius hic & Magnāimus Medices & cū eo sēatus egregia nos fide tuent & adiuuāt. Ve⁊ selecti ordinū pattes his auxiliaribus copiis præsidiisq; adhuc neq; sūt usi:ueriti ne stomachū & bilē Pōtifici atq; iudicibus moueāt: si potētatuū heroūq; lacertis cōtra Romanū p̄rez anniti uideāt:qꝫ semp sedes illa sacra ægerrime tulit. Collus ab hisdem iudicibus euocatus est Romā: q iturus ne sit:haud satis scio:cū uideat rem ingratā patriæ:&ueluti iacturæ publicæ & ignominiæ plenam se suscepisse. Me aūt in urbem properare Generalis pater uehemēte

cohortatus est monachorum præsertim suasu & precibus ductus: mea præsentia atque opera existimantium istatibus rebus admodum profutura: Quod multis ego de causis minime potui. Aliud quod scribam nihil occurrit. Itaque Vale. Fesulis. IIII. Kal. Febr.

Ad Laurentiū Medicē de trāsmisso dialogo Epis. C.i.

d E quo Politiāus noster scripsit ad te iclyte Medices dialogus noster ipressus ē: quē ego edidi quo āno Cosmus Paternus tuus Auus ad superna sublatus terris excessit. Inde ille ad hæc tēpora usq3 obscurus iacuit: & nisi religiosis hominibus nostris ulli uix cognitus. Refrixerat.n.i me calor ille & primus amor: q quēq3 afficit ut sua initia pmaturosq3 labores amet et imodice cū is iterea ita dimissus sua ueluti spōte se tollēs pfugit i sinū Io. Pici Mirādulæ: & eius Politiāi quē dixi:q pclarꝝ sibi ociū & a frequēti turba recessū nostro facto i Fesulāo sæpe captabāt: Viri ambo admirādæ doctriæ atq3 uirtutis: & studiosissimi splendoris & magnitudinis tuæ. Quietiā neq3 mihi nō dedit:q opus cōplexi hospitioq3 dignati nō ātea destiterūt & curare & agere:q̄ uno ex stipite sexcēti uel surculi ducti: quoꝝ ūus iprimis tibi Laurēti destinādus fuit faustiore tāq̄ auspicio. Cuius frōs hilaris sublādi et primū forsitā tibi cū titulū audies De ueris & salutaribus animi gaudiis. Deide cū rimari pexeris corpus & mēbra dephēdes ubi solidæ ianisq3 lætitiæ fies sit positi: Teq3 ipsū adhuc pegrināte a cælo: iterq3 uitæ mortalis erūnas flutātē: ut puto: solabere recte f i ctoꝝ & fœlicissimi ac sēpiterni æui prægustata lætitia: si tam res tāta a me potuit ppoliri satis: ac illustrari. In quo neq3 modestissimi & pii āimi tui cēsurā uereor: quē syncera albaq3 ueritas delectare magis qdē solet: q̄ fucus & falera. Ex his itaq3 illū quē tibi trāsmittimus lautius cultū gratioreq3 idole nō dedignabere Laurēti suscipe: cui hic ludus ē: & Auitus & pprius: ut magna largiri: sic nec parua oblata cōtēnere: Regū pfecto opus: si nō Dei magis: cui tu ēti moderātiq3 omnia: ut sæ possūt debent reges & amplissimi uiri esse persimiles. Vale lætus Deo ac patriæ uiue.

Ad uiolātē ancillā Xpi Seraphicā de trāsmisso dialogo Epi C.II.

q Vo tēpore Pricipi nupta Cesenæ urbis tenebas impiū si uirtutes egregias ego tuas: laudesq3: uel i fœmia raras: uel i pricipe splēdidas uenerari maxie admirariq3 cogebar: ut tu te potes facile mēinisse id effeci certe ppēsius atq3 cōstātius: cū te uidi

u

alterã illã Blesillã aut certe Mellaniã orbatã uiro crucis uexillũ ar ripuisse:teq3 ꝑtius Regi Deo optia fide:pio altoq3 aio deuouisse. Quæ res fcõ & mẽorabili gaudio impleuit aures italiæ:& ad ma gni Dei gloriã iflãmauit hoium mẽtes. Tu me quoq3 sic affectum sic deditũ tibi nõ mõ dilexisti:obseruastiq3 uicissim:ueꝝ & cũ ti bi licuit hũanitate tibi inata audisti auide:& si qd meũ ẽt ad te ꝑ uenit:studiose legisti. Quæ recordatio hõestissima dulcisq3 & sã ɑ̃a mõ me exciuit:& tãq alloqref admõuit:ut meũ quẽdã dialogũ cui argumẽtũ & titulus est De ueris ac salutaribus ai gaudiis edi tũ a me adhuc qdẽ iuuene:iã uero tãdẽ multoꝝ hortatu excitatũ i lucẽ deuotiõi sanctæ & uenerabili tuæ destiarẽ:atq3 porrigerẽ:qñ ad te ego clausam & oculis abditã ꝑp ĩgnũ Dei:& zelũ spõsi xpi tui penetrare nõ possũ. Qui sane libellus si ad æterne beatitudi nis palmã currẽti tibi stadiũq3 tenẽti calcar admouerit: nihil erit ea mihi re oio iucũdius. Sin uero studiis dulcioribus iã assuetæ ti bi forsitã nr̃a hæc uideant̃ palato uel isipida uel subacida:neque erit cur me pœniteat:meũ erga te studiũ ac pietatẽ singularem de clarasse:& pces præterea ad cælũ ꝑ me tuas mea i xp̃o Violãtes mr̃ & dña eff lagitasse:q̃s cũ sis opulẽtissima meritis: naturaq3 muni fica pauperrimo & mẽdicãti mihi Lazaro nullo qdẽ mõ ut spero negabis. Vale in oẽs aia ancillaq3 ardentissima Christi. Fesulis.

Ad Robertum Saluiatũ de trãsmisso Dialogo Epistola. C.III.

u T cæteros soles:q grã digni tibi uidẽt:ita me quoq3 cũ ue neratiõe:tum meritis suauissime ac generose mi Saluiate nũq̃ ꝑseq cessas. Quin & quæ mea legisti nõ mõ ꝑbata tibi acce ptaq3 fuerũt:sed & illa sparsisti cũ laude:& lõge splẽdidiore q̃ ea ipa prædicari mereãt. Tũ mihi sæpe & illd' amice suasisti: ut nr̃a

Mirãdula. Politiãus salutaria gaudia iprimẽda ꝑducerẽ:qd' & fecere Io. Mirãdula:& dulcis nr̃ Politiãus:quoꝝ alteꝝ obstupescimus tãq̃ fulgorẽ sæculi nr̃i:altero optiaꝝ ẽt lraꝝ magno grauiq3 mr̃o isignis & læta est ois Hetruria. Impressa itaq3 sunt:& uno ueluti partu uolũina su pra sexcenta i lucem edita:de qbus unũ mittimus ad te:ut meum aliqd i mãibus habeas:quod quoties legas. Si tñ id nõ ãte fecisti: spreta terrenaꝝ oium reꝝ amara dulcedine:inani:falsaq3 læticia fœlicitatem alto atq3 firmissimo animo quæras:& certũ illũ dire ɑ̃ũq3 callem mi Roberte seqre:qui te ducat:ubi maxima bona & sempiterna sunt gaudia. Quoniã uero nullis ornamentis adiun

ftis sed q̄lis tantum euasit ab arte pulus & nudus proficiscit̄ ad te Libellus: illū tu Roberte & ornare minio & amicire tegumēto curabis: qui es liberalis & diues. Vale. Ex sacro nr̄o Fesulano.

Ad Io. Baptistā Collessem Respōsoria ad q̄dā q̄sita Epi. C.IIII.

Pistolā: q̄ lecto Dialogo nostro ad me dedisti p̄dilecte i e domino fili praeclari ingenii tui & generosi animi i di cem: lubens eqdem legi: miratus te adolescentē ea quae doctissimi & maximi uiri uix aggredi solēt: & quaesisse prudēter & tractasse subtiliter. Pollicet̄ de te: ut mihi q̄dē uidet̄: p̄matura ista celeritas laetā utique, frugem atque uberes: cū eloquētiae tū sapientiae fauctus: cum uix te fecerit aetas. Et uex ut fatear: dum me cum agito quae tā copiose & acute suscepisti: suspicor te cognosci maluisse: q̄ edoceri: quae cupiditas pūgit ac stimulat saepe igenuos animos: quos ad p̄bitatem & studia generauit ipsa natura: primā quoque obtientes apud Hesiodum laudē: Q ui ignes atq; aculei i Tyrone p̄fecto nō aliter q̄ i equo robur atq; p̄nicitas desyderā di uident̄. De summo uero bono q̄le: aut ubi positū est: & de eo q̄d sibi uoluerit Epicurus: & cū nostris q̄tum siue cōsentiat: siue dissentiat: de quo ipso i dialogo nōnihil breuiter atq; obiter stri xi: explicari a me latius poscit: neque te is quae attigimus: acquiesc cere tā facile iqs: ut olim Seraphi ille dulcis & modestissimus noster. Rem ego istam: si coepero extrema ūgue uel tāgere: tot habet i se radices & fimbras: ut de uolumine nō de epistola mihi plane sit cogitandū: quod egdē mō haud satis possū ifirmā ualitudinē curās medica ope: aliisq; grauibus tū sollicitudinibus: tū negoti is obstrictus. Q d̄ uero de corpo℞ immortalitate uel ioco p̄ponis: uel serio tibi fortasse suades: q̄m omnino haeresim sapit: tacitus in domino fili nō praeteribo. Argumētaris nāq; aduersus sensū ipsū & oculū his plaīe uerbis. Si animi idcirco sūt immortales: q̄a extin gui & i nihilū uerti minime possunt: ita necesse quoq; est & cor pora esse immmortalia: quādo neque illa uertunt̄ i nihilū. Addis praeterea ut Saluatoris Christi anima i passione emortua non est ita nec corpus emortuum: aut si emortuū: resuretionem totā nega ri. Do tibi primum promptus atque itrepidus: corpora humana: si ue quaecunque corpora alia haud posse i nihilū solui. Q uicquid enim est ab eo: quod nihil est: immensum constat infinitumque

distare. Atuero natura ipa nulla ui pōt ifinitū uel cōplecti:uel ttaicere:quo fit qd dixius:rē ullā semel cū extiterit:exinaniri fieriq; nihil haud stirpitus posse. Desinūt āt p mortē corpa eē qd fuerāt: & q homo fuit mōe:cadauer ē uespere:idē mox tabes:subide pul uis:deniq; & i prima elemēta resoluit. Qua de re nō naturæ so lertia:ut tu te cogitas:sed ꝑpotēti illa Dei uirtute:illa iquā:q potest subicere sibi oia:quos soliti sumus appellare miraculū:a mortuis eadē nūero corpa hūana resurgēt:quēadmodum xp̄us dn̄s primitiæ mortuoꝝ ēt resurrexit:de quo & Apostolus iqt. Et si mortuus ē ex ifirmitate nr̄a:at uiuit ex uirtute Dei:q si ut inquis:mortuus nō fuisset:neq; redemptus ab eo homo quidem esset:sed neque fructus ullus in sanguine xp̄i:inanis āt fides nr̄a:inanis & prædicatio nr̄a:ut Paulus ait iteꝝ noster. Vnde quotquot in baptismate chri stianum dedimus nomē:ex fide quotidie hæc uerba ꝑfitemur in Symbolo Crucifixus:mortuus:atque sepultus: quod qui dubitat: Christi non est:a q̄ heresi tu fili plusquā a morte semp abhorre. Vale:& quibus cœpisti studiis adiuncta pietate adolesce.

Ad.D.franciscum Suderinum Volaterranum Episcopum & Referendarium Apostolicum. Epi.C.V.

e T si causa nulla me urget uel magna uel grauis: iperiosus tam:& q modus nescit:amor efficit:ut ad te scribā interdū: cū id possū Reuerendissime Domie:cuius recordatiōe at q; imagie ad mētis oculos reuocata ita crebro fere delector:atque oli præsens cū te ituebar:atq; uenerabar. Sic.n.me omni humāita te atq; officio deuixisti:obstrixistiq; tibi:ut tua dulci sie memoria iā uitā agere meus animus haud facile possit: Qui & passim:cū se offert & locus & tēpus de te cū laude loq nō desino: sed ad sa crosāctā Domini arā mihi fāe ades iprimis eoꝝ unus: ꝑ quoꝝ ico lumitate postremaq; salute ābelo: & Saluatori Deo ardētius sup plico:q̄q̄ uilis ipse peccator atque ignauus rei tātæ minister. Sunt haꝝ reꝝ mihi testes:q mecū uitā agūt dulces Cōcanonici nostri: & q religionē gubernant primores patres. Est & Esaias maxie ue nerabilis iste:q nostras:quas nō scribo:ad te perfert ad Romana nostra negotia tractāda i Curiā destinatus:uir sane & si corpore exiguo at ingenti qdē animo: singularique prudentia & bōitate præditus: quē Dominatiōi ita cōmendo:& trado tuæ: ut optē illi eque acceptum charꝑque fore:ut gaudeo ipse iā esse. Vale.

Ad Clariſſimũ Eqtẽ & Cõſultiſſimũ uiꝝ Luci Grimaldum Epiſtola .C.V.I.

q Vas ad me dediſti: dulces & amicas litteras tuas Luca clariſſime legi tãto cũ gaudio:q̃tũ ullis uerbis exprimere uix eqdẽ poſſũ. Sũt imprimis diſertiſſimæ. Sũt & miræ affectionis & beniuolentiæ plenæ: quæ reuocarũt memoriæ mihi ueterẽ illã iter nos cõſuetudinẽ ſactã & ſuauiſſimã: q̃ mutua fruebamur i domino præſentes quõdã: quæ & expreſſere generoſos tuos mores: orationẽq3: tũ grauẽ: tũ lepidã q̃ nũq̃ ſatis expleri potui: cũ tecũ mihi eſſe liceret: quæ deniq3 aſpectũ tuũ digniſſimũ & formã oẽm ãte oculos poſuere. Benefaciat Deus Tyrũculo Grimaldulo noſtro: q cauſã tibi attulit ad me ſcribẽdi: quẽ i filiũ ſuſcepi: & q dẽ chariſſimũ: & de quo erit mihi q̃tũ ad utꝝq3 hominẽ attiet ſolers cura atq3 ꝑpetua nihil eoꝝ oiſſuro: quæ tu optimus & prudẽtiſſimus cõſultiſſime admões: atq3 efflagitas: ſi ego is mõ ſũ: q ad Deũ accedentẽ ualeã ſatis iſtruere: recteq3 dirigere. Me uere tam uehementer hortat̃ egregia iuuenis idoles: & illius icitatus ad uirtutẽ aius: initiaq3 illa ac fũdamẽta præclara ſãctitatis & moꝝ: quæ iſtic apud Aug. uenerabilẽ noſtꝝ tener delibauit & mollis. Q̃d̃ ſupereſt: illũ ego ſedulo ſtudio curabo: patrioq3 amore fouebo: tuq3 illũ ardentibus ꝑcibus coadiuuabis: ne ſie Deo ſit iane ꝗſtruimus. Vale amicoꝝ deliciæ: & tecũ fœlix ſit optima cõiunx omniſq3 familia. Ex ſuſulana noſtra Abbatia Pridie Idus Iunias.

Ad Celſum pattem Cõcanonicũ uenerãdum de Cõcordia habenda cũ Mõachis patribus Epi. C.V.II.

q Voquo mõ iã itura poſt tãtos cõflictus res ſit: te ſẽp hortabor: & qdẽ magnopere uenerãde & ſapiẽtiſſime Celſe ab iiuria Mõachoꝝ te q̃tũ qdẽ potes abſtineas: ẽt ſi q eoꝝ itẽperãtius te ſaie laceſſerint Præſtat. n. flagitiũ ferre: q̃ iferre: ut i comœdiis le giſti puer. Meũ cõſiliũ ſẽp pacis fuit: ac fraternæ i domio Charitatis: eritq3 dũ uiuã: Dẽiq3 qd eſt illud: de quo cõtendit̃: Lana gallica: an fumus & auræ & obrobriũ uictoris & uicti? Mira & iſcrutabilis res. Mõaſtici patres: noſtri ẽt neq3 pauci: neq3 nõ præſtantiſſimi: modeſtiſſimiq3 Canõici cõmunẽ iſtã deteſtant̃ inſaniã: & ecce tibi: neſcio q̃ frẽti turpi temeritate: atq3 iactantia utriq3 in cõmune dedecus: & multorum ſcandalũ: facti pueri: anhelamus. No

Sed rerũ ordo sic poscit:q̃ pulcherrimus & āgelos i cælo distiguit: & quæ deorsũ militat ecclesiā sanctā exornat. Nō abnuere aut ne gare id qdē possum:qn cōstēt oia ordie:sintq; iordiata : idecora: atq; turpissima:mō hac i pte nō grauius detrimētũ res pfecto reli giosa subeat. Mius sæpe malum:ut Aristoteles putat i rōnem bōi cōcedit. Lites quoque & Sapiētes gerũt:& sine iiuria ius q̃ritur in ter amicos. Hoc ego uelis:hoc ego pcor:hoc & utinā Deus iter nos faxit:ut nullũ charitatis dispēdiũ:nullũ hōestatis honorisq; picu lũ faciamus:sed amice:paceq; icolumi de pſidētia hoꝝ duoꝝ or dinũ decernat:& isto te loco nihil mi Celse deterreo:qn tuā exe res manũ strenue:atq; fortissime:& quæ acute & copiose i cā scri psisti:iura firmissima:medio pferas cāpo:& illoꝝ cōtra:defēsiōes: pſidiaq; cōsideres sine felle:uel bili:quē neq; aliter puto eē fac turũ:qppe q bēignus natus es:& p oēm sēp ætatē benigne uixisti. Cũ ptectore seruatoreq; Reuerēdissimo nr̃o hac i re cōmentatus sum multa:p quæ ordo iste & æqtas eēt cũ pace quærēda : & tādē ē uisum utriq;:si de nobis:q primi i urbibus mōasteria habuerũ:pri mis ēt honoribus habeāt:rei satis forꝫ cōsultũ:i quo laborabit egre gie Dignatio sacratissima sua:& tu Celse ut huic opiniōi adhære as:eqdē pbo:q̃ ad pacē atq; ordinē simul:q tenēdus iter nos ē ni hil pl'e aptius atq; facilius uideo. Q d' si hũc i portũ nauis ista in duci nō poterit:uerebor dũ altũ tenet:& iter hos æstus enauigat: ipacta scopulis naufraget tādē. Q uod postremũ malũ nulla aut āplius ratio:aut cōsilium:sed sine remedio pœnitētia uindicabit. Q uare per uirtutē & sapiētiā tuā:p religiōis charitatē te mi Cel se oro:& obsecro tuā oēm cogitationē & opam cōferas ad cōmu nē honorē & pacē. Illud pugna:illud cōtende:illud enitere : ut p deũ Saluatorē pax iter nos sit. Vale. Florētiæ Nonis Nouēbribus

Ad eũdē Celsũ Veronēsem prem & Cōcanōicum Epist. C. VIII

t Væ lr̃æ semp magna cũ uoluptate à me legũt' uenerande mi Celse:sed quas ad me dedisti hodie nō uoluptate mō sed exultatiōe eqdē maxia legi:q eũ cũ prĩbus Mōachis modum seruas scũm qdē:& tua prudētia atq; uirtute dignissimũ: quē ad te pscripsi:obtestatus p deũ tuus ut ita faceret optius aius. In q̃ sen tentia nō sum ipe solus. Fuit Archāgelus cũ primatũ gereret: Est hodie Seuerinus & ipse generalis:q mecũ hoc sancto desyderio ardet. Est Esaias generalis pcurator:uir i re sua oi prudētissimus

Sūt & innumeri pene pstātissimi & modestissimi patres:q nō in carnis passiōibus:sed i cælestibus desyderiis suam gloriā colloca rūt:q & didicerūt uirtute singulari sua non bella:esed pace bella sopire:ubi q uicit:uictor euadit ea gloriosa maximaq; uictoria:q̄ uicit malū i bono:q̄ & corōati sūt oēs olim martyres xp̄i ab eo q dissipat gentes: ut scriptū est: quæ bella nolunt:a q̄ immanitate plusq̄ a morte uiro bono:& Dei seruo est abhorrendū .Vale.

Ad Io. Philippū fratrem de laudibus Marci Veronē sis ardentissimi Christi præconis Epi.C.VIIII.

Insperatus hodie cū oblatus fuerit mihi nūtius: de danda ad te epistola cœpi mox cogitare:& arrepto calamo cū ōni no mihi occurreret nihil:uel nostris:uel alienis i rebus:aut necessariū:aut cognitu dignum:& mecū cogitabundus: atq; su spensus hærerem:iterim ecce a Senatu Lucensium:priuatisq; nō nullis afferunt litteræ mihi: qbus supplices rogāt i opus euāgelii Marcum Veronensem uenerabilem Cōcanonicum nost℞ sibi a me cōcedi: cuius cōciōibus aliquos ita se captos faterent:ut abeū tem a se illū illachrymātes dimiserit.Pisāis uero Pistoriensibus: Pratensibus:& Florētinis ipsis:quos omnis cōcionādo lustrauit: ita gratus & charus est habitus ut ab illis ēt absēs memoret egre gia plie cū laude:&aboleri sibi recordatio eius dulcissima neque at.At agrestiores hos nostros Fesulāos:quo℞ q i maiori sunt glo ria: hi cemētarii:lapicidæ fabriq; sūt:ita cōposuit:moribusq; isti tuit ut p captu talium homium diuia nō ignorent iprimis i tū ad mores urbāitateq;mutati:nō q āte a fuerāt uideāt.Huic iuueni:si uita cōtigerit(mihi crede)expectatione de eo nostrā nō æq̄bit mō atq; cōplebit:sed longe pfecto euincet ac supabit. Nā i eo præter doctrinā:q̄ nō mendicatā furtim ue collectā ut pleriq;:sed suā ue re:ac peculiarē: & gradati a puero:ex cādidis uberibusq; aucto℞ fōtibus haustā possidet:sūt ista pclara:& ad pulpiti frugem & lau dem maxime accōmodata:Ingeniū uigil:cogitabūdūque:q uel noua:potiora uelsemp iquitat.Studiū auidum atque incensū:ut plus gaudeat graui labore q̄ leui. Mens piissima:& i Deum sem p erecta.Prudentia:suique mensura uix maior etiā desyderari po test.Pulmo & latera non tam frementem spiritū ac contonātem:

q̃ suauẽ & gratũ oibus edũtq; nõ frãgit: & lacerat: sed lenit: & re creat. Viros doctos ligatũ latia: tũ græca: & policiotibus oifarie lit teris oblectat: & istruit. Populares optia ac saluberria: planaq; eru dit doctria. Promiscue uero oẽs tãto ardorẽ & ui charitatis cõpũgit & uulnerat: ut nulla uix cõcio: q̃ i fletu non finiat: i quo pria sacri Oratoris & btã mihi uidetᷣ eẽ uictoria. Hæc tibi de Marco nr̃o si gnificãda cõmemorãdaq; putaui: ut ĩdeat ad te cũ lr̃is nũcius: q̃ ita rogabat: Tuq; marcũ oli tibi filiũ atq; discipulũ: nũc prẽm at q; mrũm: religiõi & priæ mecũ gratuletᷣ: q̃ tñ i pulpiti laude: ac di gnitate ꝑfecit: ut inter raros enumerari iã merito possit. Vale.

Ad Archãgelũ Vicentinũ prẽm & Cõcanonicũ q̃to ordine Ioã nes Medices Cardinalatus accepit insignia Epistola. C.X.

m Aximus ãnus uideri tibi põt: ex quo ad te nil scripsi pater Archãgele: & me qdẽ negligẽtiæ atq; torporis ẽt accuso: ut facilius ueniã a te ꝓmerear: quã si nõ dederis: neq; cẽsurã tam formido q̃ amo amicissimã & eq̃ssimã tuã. Meo tñ ex aĩo effluere nũq̃ sane potuit: neq; ullo tpore poterit scã & suauissima recorda tio tui: & si pepceri calamo tã diu: nulla se mihi offerẽte uel occasi one: uel cã scribẽdi. Veꝝme dormiẽtẽ exciuit res mõ: quã (ut puto) tu libẽter Archãgele sis auditurus: q̃ nõ paruã uitæ partẽ egisti Fe sulis: & iclytã Mediceoꝝ familiã excoluisti: illis ꝑpe uernaculus: sẽperq; charissimus. Res plane hæc ẽ: ut tibi aliquãto notescant: quæ sũt apud nos acta quo die Ioãnes Medices Laurẽtii magni filius Cardialatus accepit isignia: cuius rei ordinẽ: mysteria: plau sus: publicã læticiã: liberalẽ ipẽsam: lauta ãbitiosaq; cõuiuia enũe rare: atq; describerẽ facũdissimi Oratoris: uel Historici opus utiq; sit. Sed grandiloquo æque Poetæ res tãta cõuenerit Ego igenue fateor: me a tãto facioᷣ uici: q̃ ẽt si uelim: neq; rei illustrãdæ satis pos sem opæ: tporisq; nauarᷣ: sacris q̃dragesimæ sacræ mysteriis in ali ud me reuocãtibus. Veꝝ eniuero i breuiaꝝ quoddã potiora attam stigã: ne palatũ icassũ tibi exacueri. Cũ itaq; Ioãnes hic Medices q̃ntũdecimũ ætatis ãnũ tñ agẽs Cardialis declaratus ẽ: tũ Põtifex & sacri Patres uoluerũt impuberem illũ tãti ordinis administrati one isignibusq; ad triennium usq; carere: quo tãtisp & moribus & doctrinis coalesceret: atq; ꝑficeret: & uirtute ac sapientia mac tus: tanto fastigio: tantaꝝq; rerum susce ptione dignus euaderet. Venit Deo illum seruãte optatus hic dies: plenitudoque triennii.

Susceptutus itaq; hæc ornamenta: quæ diximus: Pallium scilicet: Biretū: ardentē Pilleū: desposatiōis Anulū: pridie q̄ talibus iniciaret: ad nos post meridiē Fesulas cōscendit paruo suorꝫ admodū cōitatu: & humili ac simplici cultu. Postridie affuit mane Ioānes Picus Mirādula noster: & Iacobus Saluiatus Cardialis Sororius: ac Simeō Staza notarius: cū q̄bus hora diei circiter sexta de cubiculo egressus sacer adolescēs tēplū itrauit. Vbi primū i Virginis laudē (Sabbatū.n. erat dies Virgini uetere religiōe dicatus) rituq̄ tuque solēni agi cœpit ea res sacra: quā uulgo dicimus Missam: i q̄ cū prius sacrosanctū ego Dñi corpus sanguinēq; libassem: tum ille āte Arā i genua flexus cōcōmūicauit singulari hūilitate: & q̄tū agnosci poterat deuota qdē mēte: & erecta sēp in Deū. Peracta re sacra uestimēta mox a me quoque sunt benedicta: postea uero sublata māu bullā: breueq; Pōtificis Maximi tenēs: illū hūc i modū affatus eqdē sum. Q d' tibi Ecclesiæ sāctæ Dei patriæ: Generiq; tuo fœlix salutareq; sit hodie Ioannes Medices decursum est triennium Cardinalatui tuo per hanc bullam: breueq; præfixum. Legant qui uolunt. Seruata sunt omnia: de quibus tu Simeō publicam tabellam testimoniumque conficito. Subinde pallio a me inductus est ita precante: Induat te Deus nouum hominem: qui secundum Deum creatus est in iusticia & sanctitate ueritatis. Biretum denique: Galerum: Annulūq; porrexi his rursum cum uerbis. Hæc sunt decora dignitatis sublimis tuæ a Sede apostolica tibi tradita atque concessa: q̄bus q̄diu uixeris: ad Dei laudē: tuiq; salutem utinam semper utare. Q uibus ita peractis Hymnū Veni creator spiritus: canoris uocibus ante Aram Fratrēs cecinere. Postremo quantā Cardinalis singulus potest: indulgentiam ellargitus astantibus: & eandem uisitantibus altare eodem die quot annis: rediit nobiscum in domum. Paulo post prandium Petrus frater cum paucis en affuit: delatus sonipede miræ ferocitatis: ac magnitudinis: auratis bracteis quaque fulgente. A porta iterea Sācti Galli: qua itur Fesulas: tanta effusa equitū ac peditum manus: ut plena undique uia nulli contra in urbem eūti transitum cederet. Quæ omnis multitudo sistere iussa est ad Munionis pontē: nec datum ulli quidem cis pontem: am nēque transire. At uero rebus cæteris ex constituto dispositis: descēdit ille cum fratre: traiectoq; flumine exceptus est medius inter Pontifices: Prothonotarios:

tima illa & uaria & castigata ars exscribendi:quã tractare docti et nõ abhorrebãt. Itaq; ego curaturus sum potius bõa uenia tua : ut uenalẽ libꝝ iuenia:q etiã si pluris ematur. præstiter. t illũ ita merca ri:q̃ lõgũ isanire cũ mendico & ærbrio quopiã:cui nescias an pos sis exemplar tuto cõmittere. Tu uero in hoc si a me dissentis : ppe diem id mihi significa:tuo pro uoto iussa subituro. Vale.

Ad Celsũ Patrem in causa monastica Epist. C.XIII.

a Eternũ salue optie Celse. Scribit Esaias ad me nouissime monachos patres nullo quidem mõ flecti posse:ut a lite coe pta desistãt:& eos tñ neq; puicaci neq; amaro aio illã cõtẽdere: sed prudẽti modestissimoq; iudicio puipẽdẽtes superẽẽ ne:an su perẽt ipi:neq; puoca uros unq̃ ab ea sententia: q̃ pria manauerit sed illos dũtaxat hoc q̃rere:quo tes huiusmõi ista semel ad iudĩ scussa:p oẽ posteꝝ tpus utrisq; pariat qetẽ & pacẽ. Q uæ res sibo na mẽte bonoq; aio(ut reor)pferat:nihil me sane cõturbat. In re bus siqdẽ dubiis:neq; satis recte dispositis ordiationem q̃rere:ue ritatemq; finire aioꝝ integra pace:oiq; sliq̃ salua uirtute secundũ Deũ atq; hoies est:hoies iq̃ q zelo eqtatis & sctis moribus sint isti tuti:qlem ista qdem i re plae esse me sentio:qppe q q̃tũ opꝫ:& sẽ p cõsilii oio potui hãc i rem pacifico ac beniuolo aio cõtuli:& qui quo die definita res fuerit:hac mea sancta cũ pace uictoribus(utri fuerit)cõgratulabor olea sdimitus & palma. Tuum ad nos reditũ: si es uerum pollicitus:incipimus expectare:daturi: accepturiq; de uotos amplexus. Bartholomæum nostrum ex me saluum esse iube qui ad stationes istas nostri sæpe sit memor. Vale.

Ad Esaiã Estensem Conca. & pẽm cõmendaticia Epi. C.XIIII.

m Irabere ꝙ parua de re magnis penes te mi Esaia nũc p̃ci bus ago:qui de sũmis nũq̃ tibi dis fidi. Sed quod modo cupio:ita maxime cupio ut illud neque nimiũ p̃cari me posse cre diderim. Q ui meas istas tibi est redditurus:ex prædicatoribus fra tribus erit unus:cui Sanctes est nom. Florentia patria: uir impris egregia sanctitate:optimis moribus:magna doctrina: tum huma nitate ac dilectione erga me plurima:quo dũ fruor(fruor uero sæ pe)fit mihi ille utique semp amabilior ac p̃ciosior. Huic ego non cõsuetudie mõ & charitate sum deditus atq; deuictus ita uehem ter. Sed i eo quoq; dimidius uiuo. Is ad sublimia ista capitolia no uus aduena ueniens:meis cũ istis te uir optius & uenerabilis salu

tabit:quem ut lætus excipias:& oi hūanitate:officio:mēsaq3 qñq3 dig nū hēas sic rogo:ut rogare magis abs te nihil eqdem possim. Quid i Tochi aqlani nostri negotio agi cōueīat id tibi significa ui alteris meis. Quod ego possim nihil ē mihi īliquū:nisi bōinē optimū & pbatissimū amē:qđ facio:feciq3 sēp unice cōstātissime q3. Vale cū oi sacra familia.qbus sigulis me iterꝫ:iterꝫq3 cōmēda.

Ad Sidoꝝ Iustū inter Cartusianos ardentissimū Christi Tyronē mutuā beniuolētiā poscentē. Epi. CXV.

P Lurimū & sempi dño salue Sidoī frater:& Tyro ardētissi me xpi:q ut cognomie ātea:ita re nunc suscepto dei serui cio uere factus es iustus ea iusticia:cuius unius sūt soli pticipes: q uera cū religione ac pietate sūt iusti. Quā & ego iā diu currēs o utinā Semel possim appbēdere:ut tu optius iā appbēdisse me ipu tas:& his suauissimis:& ornatissimis tuis lrīs:qs mō ad me dedisti ea mihi ueluti adepto cōgratularis:tāta mihi tribuens ornamenta Virtutū:& laudū:quāta ēt:cū ualidissime ānitor:attigere haud eq dē possum. Quæ tā uerissime utinā:q̄ hūanissime de me tibi lice at aliqñ sentire. Nūc uero quoniā tibi ita existimare:ita & scribeř placet: mihi roga te quæso pdilecte i domio frater:ne ego te fallā: Ipse ne & illudar detrimēto nō leui pectoris & cōsciētiæ meæ:sed tuis uerbis res ipsa respōdeat: qbus politissimis & bēiuolētissimis ita quæ de me tibi uideř pingis & exprimis:ut ūbras: coloresque tuos solidas ac ueras imagies prima fronte pene putaueri tāq̄ effa scinatus facūdia iucūdissima tua. In quo uero tātope optas & fla gitas:ut te i dulcē filiū atq3 charissimū assumā atq3 excipiā: & si nō satis agnosco quæ ide tibi spata:expectataq3 fruges:te attamē nō ut filiū mō: ueꝝ tāq̄ angelū xpi sic excipio:atq3 cōplector:qn & obuius occurro:amaturus & amādus charitate ppetua. Quare me totū iā tibi q̄tulus eqdē sū dulcis Sidore:& qcqd i me omnio ē:licet id ōne sit uel uile uel pexiguū tibi trado:tibiq3 dedico:ne qdē offero:recepturus:ut spo:a fraterna tua dilectiōe uices & cūu lato & facto cū fœnoř. Qui dōec te uidero beate i domio frater& dulcis anima Vale. Ex Fesulana nostra Abbatia. nonis Septē.

Ad Hieronymum Taruisinum Patrem & Conca nonicum Venerandum. Epistola .C.XVI.

P Roperare i Vrbem Aduersarium tuū: & a te formidari i geniosi hominis:& litibus exercitati audaciā nobis affert.

Tu bono sis mi Hieronyme aio. Nihil assequet' eoꝝ quæ fortsitan meditat': Siqdē nō est ea res noua: quā uenit petiturus: Sed iā discussa subtiliter: iudicata plenissime: Tresq3 rite: atq3 psimiles rotatæ Sētētiæ: & deniq3 ab iis ꝓuocādi elapsa legitima ē ois istātia: ut nulla præterea ansa: nedū rō: q̄ possit uti: itegra illi supsit. Magno quoq3 i hoc & cōstāti Philippus ꝓcurator ē aio: nihilq3 uereri: nisi Petri Sedes: & fides Rotæ oio uacillēt: qd peccare i re tam clare definita: pfectaq3 nō solent: Sed neq3 ego ullo qdem modo cōcipio: ut hic hō cauillaturus ueniat: cū sit oium reg ægētissimus factus: aut accendere de itegro litē: aut ager Romæ nisi seruiliter possit. Nihil ē. n. ad litē gerēdā inopia lāguidius: nihil ære potētius. Fecisti tū nihil alienū a tua prudētia nos cōmonere. Nā præuisa tela minus qdē feriūt: qn & iterdū itēdētes repercutiūt. Præcauebimus itaq3 qcqd detrimēti nobis pōt accideri: sicuti expedit diligēt: tuq3 iterea tporis diuinā opē deuote: accurateq3 implorabis. De te ista hactenus satis. Ve ꝝ qm te sciendi cupidū puto qd agatur: agendum ue sit excelsa in urbe sub nouo Pontifice maximo. paucis (si qua nosco) ea ad te perscribā. De ipso Pontifice adhuc certum nihil: expssumque hōines itueri possunt: Ominantūr uero sibique promittūt sapientes & uulgus uel optima quidem rōne: uel ea licētia: qua Romæ loquitur quisque: si non a pristinis moribus naturaque discesserit: ipmis illū generosi: altissimique aīo fore. prudentem: audacem sine imanitate: atque sæuicia: & simul gloriæ magnopere auidum. Sed ante omnia liberalissimū: qppe qui nūq̄ didicit: nisi largiter & splēdidissime uiuere. Hoc initio ois recreat q se feria tertia singula ad oīs arias quærellas publicū exhibet: Res sane prio patre dignissima: & cæteris: cum iucundissima. tum salubertima. Curia uero ipsa plausu: læticiaque dissolui tur. nullus ābitiosissimus luxus: pōpaque reliqt. Aedificioꝝ sumptus admirabiles uideas: q iā ferme æmulari priscā gloriā triūphātis urbis incipiant. Adsunt Senenses. Lucēses. Mātuanique Legati: q pub'icā solemni ritu Romano Patri obedientiā præstitēr. Aduentare alios omni ex Italia ferunt. De Gallis. Germanis. Hispāis. Vngaris: & huiusmodi exteris Regibus nullus est sermo. Dominicus Auria exauctoratus est a militari Papæ custodia: eaque Hibero cōccessa ipsius Papæ Nepoti. Magno quotidie Hispanorū numero oppler' urbs: quoꝝ ministeriis: atque auspiciis incipiunt No:

omnia geri. Regꝫ affluentiā.icolumitatē. lætitiāqꝫ urbi etiā Christus indulget. Plura exeq litteris meum haud eqdem sit. Ea quæ attigi paulo ēt curiosius:a me ideo narrata sūt tibi:ne me penitus credas i tāto regꝫ tumultu Romæ dormire. Vale.

Ad Venerandū patrem & Concanonicū Seuerinum de rebus urbanis Epistola.C.XVII.

Ita qm̄ a me exigit dulcis Charitas tua mi Seuerie:& sanctus:ac obsequiosus mihi id iperat amor:recensebo quæ post tuū discessū sūt i urbe a me suscepta: atqꝫ cōfecta: & cū his quæ uarie ēt uariis de rebus uulgo iactāt:quæ erūt & ob lectationi tibi fortassesi spiritualis tua grauitas nō inaniora cōtēpserit. Redii ex cōposito iter nos:cōdictoqꝫ die ad diui Pauli Abbatē: Virgisāe:ut uisus est mihi magnæ prudētiæ:ac bōitatis:a quo exceptus eqdē fui:ut religiose ac phumāiter:ita quoqꝫ lautissime: arridētibus nobis undeqꝫ ministris:& quotquot aderant sacratissimis mōachis. Et sāe tu unus ad integrā cūulatāqꝫ lætitiā & mēsæ splendorē desyderatus defuisti: supꝑ q̄ multa sūt habita:ut par fuit:pbelle:atqꝫ uenuste. Seorsū uero tādē de re iter nos te pſēte iā cœpta tā multa ultro : citroqꝫ collata fuere:ut ad uesperā usque amico sermone iucundoqꝫ iuicē ꝓuecti fuerimus: i quo dēiqꝫ de re omni mī sit iter nos ea rata sētētia:q̄ tu te sapiēter ituleras atqꝫ suaseras. Pollicitusqꝫ ē Abbas:redditus cū fuerit aliq̄to a febrili debilitate leuatior:se candidatos aditurꝫ:& quātis licebit uiribus ac rōnibus nr̄am eos i Sētētiā illecturꝫ. Qm̄ uero priuato cōsilio publica definire nō cōuenit:uisum est utriqꝫ de sic agitatis ad generales cōuētus:& futuras Synodos nr̄as eē referendū:q bus potestas ē cōdiciōes recipere:& īceptas pacto:lege:fœdereqꝫ sancire. Expectamus quoque ad singulas horas de Neapolitāo cœnobio Timotheū:mōachoꝝ pſtātissimū:& ois factiōis:& scādali haud dissimulatū inimicū:q studiis nr̄is:atque cōsiliis cōductus:q̄maxime credit̄. At nr̄ Celsus se Romā accersiri uehemēter cupit:q:si lite decernēda res erit:mihi admodū uidet̄ idōeus:Sin uero:ut āte dixi:cōponat̄ ad pacem:superuacanea impensa:& grandeui patris irritus labor. Satis iam procurator Philippus negotio toti sufficerē posse uidet̄. Sunt & in ipso limine quoqꝫ Esaias: atqꝫ Iustinus: quoꝝ:tum consilio:tum opera iuuari etiā fortasse res poterit. De meo uero reditu in prouinciam:aut in Vrbe cōsessu constituere

haud eqdē possum:nisi ex rep eventis. Nihil tamen tantisp me omissurū unq puta:quod ad honestatē:pacēq; ptineat.In quo de us ita me adiuuet:ut sana:atq; optima gradior mente: & quanto ingenio:ac cerebro ualeo:quem & tu mi Seuerine: ut spopundisti:coadiuuaf sacrificiis aræ:& supplicatiōibus perge.Inualida si quidem hominum studia ināesq; cōatus:quibus diuinus non af flauerit spiritus:nec deus uocatus affuerit. De cæteris uero rebus hæc mihi modo se offerunt:quæ scribi liceat.Adest tandem optatus dudū Biragus Præpositus:quē oia:quæ ipse cognoui ptinere ad causam Patroni plenissime docuit:cuius cognitiōis auido gratissimus:ac piucundus meus omnis extitit sermo.Iam cœptis non minus deero huic homini socius:q̄ si ea ex re mea penderet salus ac uita ita poscentibus Archiepiscopi erga nos meritis.Stephanū Taber Ducis Mediolanensis Legatū feci cognoscer amicū erga illū aīum tuū:& uisitādi eius āteq̄ discederes studiū:pro quo igētes egit & tibi & mihi gratias lætissimus:& urbanissimus ille. Aleriensis plurimi inter sacros & reuerendissimos Proceres merito nobis habēdus diutina obteritur febre. Turcus captiuus:qui inter Palatinos degebat ex suspecto ueneno nunc arce romana seruat Dominicus Auria a militia & Papæ custodia amotus ē:& ei alter ex gentilibus Papæ suffectus.Iudæi innumeri:cum his:q Marani cognominat:totā perfidia Hispaniā polluentes:a fœlicissimo & christiāissimo Rege pulsi:excœpti sunt hūaniter a Ferdinando Rege sua Vrbe Neapoli:Pars ēt alma in urbe a Patre Romano recepta. Meliora non habeo:& puriora:quæ scribā & hæc fortasse nimia. Quare meū gaudiū Vale. Vicissim & hora. Romæ pridie Kallendas. Nouembris. MCCCCLXXXXII. No.

Ad bernard:nū regieśē Cōca,optimū:ac uenerabilē.Ep.C.xviii

a Quoq ut a te amari mi Bernardine nullo eqdē modo ita delector.Inde tuæ ad me hodie līæ suauissimæ atque cultissimæ tanto Ber.me gaudio:uoluptateque cōplerunt: quantum uerbis expedire uix possum:Quod & tibi accidisse in meis legēdis opusculis asseris:ad quæ degustanda longū te ociū delegisse magna quidem auiditate fateris:quod ego nescio tamē quāto cū lucro:qui potueris eo plane curriculo sublimiora scrutari: & ābrosiam legere quo tempor̄ gramina collegisti. Sed fieri solet iterdū: ut de rerum saporibus.amico palato:q̄ ipa ex te magis iudicemus. No–

ut illis quondã accidebatq in deserto mãna nutriti: quẽ saporẽ maluissent: gustare sibi uideret. Veꝝ enī uero utcũq; pfecto id ẽt est: plurimũ nihilominus lætor meas ediciones: & studia: ad cæteras illustriũ auctoꝝ lucubratiões atq; uigilias pexigua optio tuo aio: cãdidissimoq; igenio abbladita fuisse. Foreq; psæpe ut i iis: absens mecũ sis mecũ colloq̃re. mecũq; cõuiuas maximũ iter amicos plãe solatiũ: & delibatu ipo nectare dulcius. Q uaꝛ ut id agas cõstãter & maxie nõ cupio mõ: sed rogo ẽt: relaturus: ut ipo: hac refricatiõe ppẽsius tuaꝝ pcũ emolumẽtũ. Illud ẽt ego de te uehemẽter exopto: qñ pulpitũ & ille dicẽdi popularis usus: q i templis: areisq; suscipit: a te minus tractari põt: oris ac lateꝝ uiribus diffidentenuiuas attamẽ in sancto: ac liberali pietatis & hũanitatis ocio: In quo ipo breui fore: ut tñ asseq̃re: tũq; pficias: ut fructũ studioꝝ laboꝝq; tuoꝝ: & illũ sane uberrimũ & capere: & ad posteros trãsmittere facile queas. Nẽpe actionẽ ego illã: quã Placentiæ generali in Synodo nr̃a habuisti: Sẽp recolens admirabor. Sẽp efferã igẽti cũ laude qua me ita demulcẽti: ita Captũ Bernardine tẽuisti: ut eosdem dies totos: quibus ibi consedimus: nihil habuerim iter patres ore sapidius: q̃ de te loqui. Signũ. n. spẽq; ea præclara orõne tulisti qualis: si nõ desiueris ab optimis studiis: futurus sis: uel orator: uel scriptor: quc d & nũc enitet hac i epistola: quam modo ad me dedisti. Q uare caue te fraudes: tuisq; fœlicissimis cœptis tãq̃ inuideas. Si cõmode a me fieri poterit: Roma rediens istac fortasse trãsibo: tum coram excitabo te: cõfirmaboq; uehementius. Hippolytũ: quem uti filium unice amo: tuæ bonitati atq; uirtuti: cupio iri cõmendatũ: quo iuuene nullus amabilior nullus suauior. nullus ad adiscẽdũ: proficiendũq; animatior uisus est mihi dudum: ut si eum excollendum: ornãdumque susceperis: persuadeam facile mihi: repentinos ex illo atq; uberes fructus demessuram: collecturamq; industriam fore tuam: allaturos hæc maxia tria Deo laudem Rei nostræ dignitatem. Tibi uero meritũ: atq; solatiũ. Hieronymũ patrem uenerabilem mihi opto fœlicẽ cũ oi scã familia: cui me trade: dica: cõmẽda. Vale suauis mea: & incẽs aia: ac p me orare nõ desine. Romæ Kal. Octobribus. M.cccclxxxxii.

Ad Euãgelistã Vincẽtinũ patrem & Cõcanõicũ Epi. C. XVIIII.

d Istuli aliquot dies idcirco ad te mi Euãgelista rescribere: ut rem tandem a me nõ uerba reciperes. Neq;. n. quæ uole

bā tui causa mihi āte ī potestate fuerūt Nunc aūt sū assecutus:qđ tua i domio Charitas uehementer optabat: ut larga uenia abs te possit absolui Iuuenis tuus iste de pattato homicidio: de quo ad me scripsisti:q̄ facies ea prudētia:& bōitate:q̄ cætera soles. In petenda uero plēaria ꝓ omnibus remissiōe uerecūdiores fuimus:ne Pōtificē læderemus: hac i re se minus liberalē: minusq; gratiosū exhibentē. In cæteris: quæ ad dignitatē & cōmodū spectāt sacræ rei pu. nostræ sūus egregie fūcti officio: & partibus nostris Seuerinus:& ego. Postea Mediolanū ille abiens me Romæ dimisit quæpiā honesta admodū nobisq; ꝓcōmoda curātem:quæ sāe cū ego cōfecero:uenire ad uos diuina comite gratia cōstitui: ubi an nosum utinā patrē & mihi uenerādū Hierōymū Tar.Spiratē iuenīa:quē agonizare cū morte platum est nobis. Nā etsi mihi ꝑsua deo animi a corpore dissoluta cōpagie illū nō tā emori: q̄ ad beatissimā imortalitatē trāsire:est tam optimi Sēis ita nobis exēplo & usui uita:cōsuetudoq; sāctissima:ut eqdē noli adhuc nos illo priuari:quod si acciderit:illius desyderiū nequibo sie cōmotiōe: & mœrore perferre: Vale.Romæ.

Ad Iacobū Volaterranū Apostolicū Secretariū Ep̄.C.XX.

Pistoli Papiensis Cardialis tui cū legi Reuerēde mi Iacobe:uisus sū sāe nostroꝝ hominū nihil iādudū gustasse suauius.nihil exp̄ssius.nihil omnio cādidius.Vere christiana. Vere nostra tōta i eo facundia splēdet & emiet.Nō arte qdē:sed corde loq:Imo nec loq. Sed rēut acta est:oculis subiicere plāe cōspicit. Vidi expressius ferme:q̄ legeri Piū spirātē:colloquentem. agentē. enauigātem:& cætera magni:ac diuini Pricipis munera obeuntem.Lembū & uidi ab aggeribus trahi.Anconæ appelere. Venetū repente i littore ducem adesse. Triremes portum subire. Deniq; tāto i cœptu.desyderio.amoreque patrē uere piū:& merito maximū(Heu futuri semp incertæ hominum mentes)animam deo reddere:præclaꝶque facinus omne disolui.Quaē ex cæteris: quæ habes: uiri sacratissimi atq; doctissimi huius aliquid ad me ut iterum mittas:in quo palatum:quod sapore tanto delinisti:pa rumper exaciē te'mi Ia.oro.repensurus tenui nostro de riuulo nō nihil:quod te quoq; fortasse delectet. Vale. Ex æde nostra uirtutum & pacis.tertio Nonas Nouembr. M.cccclxxxii.

Ad Augustinum Papiensem Concanonicum: Venetandũ q3 Collegam Epistola. CXXI.

h Ominum uota q̃ uaria: incertaq3 sint tibi ego mi Augusti ne sim documento: qui in uisitanda puincia Collega bis tecum designatus neq3 obite: neque incipere hoc munus simul potui unquã: adactus Romæ agere nouis: ac subitis suborĩetibus causis. Nã & si mihi satis utiq3 esse cõueniat imperatã utcunq3 te bus nostris nauare operam: & Superiorum decreta presto subire: quæ est supprema in religioso hoie laus: tuæ attamẽ consuetudinis fructu: suauitateq3 dum careo: equidem ipse nõ angi aliquãto nõ possum. ac mecum non gemere: q̃ aut mihi nõ liceat p cœnobia scã tecum cõmeare: & in rebus agendis simul cõmẽtari. Aut tibi neq3 liceat Romæ mecũ esse consiliatio: ac directori eo℞ oium: quæ a me gerũt: quæ tua prudẽtia: exquisitissimoq3 iudicio adiu ta: atq3 ornata & mihi factu leuiora: & nr̃is hoĩnibus uiderent au spicatiora. Nulla. n. opinio unquam mea: animus ue sic fuit a te di stractus: quin in sententiam protinus tecum coirẽ: Tuq3 nõ æque me uicissim audites. Dũ ego itaq3 absum res cõmunes tibi cõmẽ do: pro quibus nũq3 tibi pepercisti. Beatam patris Hieroỹmi Tar uisini dormitionem dolenter nuper audiui: cuius plane uiri inte gerrimi: ac sapientissimi. prudentia. uirtute. consilio decorabatur tota Religio. Claram: & recordatiõe dignissimam ille sui nobis memoriam reliqt: & quæ sanctẽ uiuendi cõsectemur exempla. In sufficiendo patauino mõasterio cui præerat altero Patre: qui am plissimum illud: ac cæleberrimũ idõeus tractet & regat: cura est uo bis adhibenda non modica: & exq̃rendus ex oibus unus: qui ui deatur imprimis singulari innocentia: & immaculata præditus bonitate: quem huiusmodi uirum ũt uobis Christus domius porrecto digito dignetur ostendere. Tuus Iason ante Põtificem: Patrumq3 confessũ perorauit magna cum laude. Legatorum ex omni Italia splendor: & numerus est infinita narratio: quam curi osis: ociosisq3 permitto. Vale.

Ad Ioannem Geregatum Reuerendum episcopum & Cru ciferorum Generalem. Epistola. C. XXII.

p Allium candidum nr̃m Hispão Episcopo agenti in C ria pro serenissimo Rege: nobis ex uicinia proximo antea tri duum: q̃ tu peteres: reperi a Proposito patre fuisse promissum: &

ne falleret secūdam iterum hodie fidem patris petiisse:atq; accepisse. Quod sane ego dolentissime tuli:q es mihi unus:quē meritis:& necessitudie cæteris coepiscopis Reuerendissimis præfero. Sed ꝑ uiribus:quæ nobis defuerūt:unde tibi obsequeremur:cōpēsa mētē & aium:nosq; charos:ut facis:habe. Vale Romæ.

Ad Augustinum Papiensem Concanonicum Venerabilem atq; collegam. Epistola.C.xxiii.

I gsq̄ ad detrimenta: īdignitatēq; Religionis est timidus ac uerecūdus: sēpq; magis piculosos: ac idecoros euentus metuens:q̄ secūdos: ac splendidos spans:eū plāe(dederūt hoc nostri homines uel laudi: uel culpæ)me esse ꝑfiteor. Ea ꝑpter tā diu Augustine Roma me habuit:ubi non paruā operā.studiū. curāq; cōsumpsi: i fædanda cōtentiōe monastica.i extinguenda cupilına lite. & i tertio: qđ tibi satis inotuit:extermiando piculo. Quæ molestissima figula si nō abolere: & extirpare radicitus: at extenuare tam:honestioraq; reddere: diuio aspirāte præsidio uel aliquanto potuimus. Ex quo i ꝓximum meditor me ex urbe præteripere: teq; cōplecti & exosculari uerōæ: nostris Ciuibus tua sonora factaq; tuba regnum dei euāgelizantem. Vale.

Ad dominum Lodouicum Gonzagam Mantuanum Episcopum. Epistola. Cxxiiii.

n Vper cū Romæ allatum mihi esset Ioānem Vercellensē Virū saneq ex omnibus Concanonicis nostris in dei uerbo:popularique doctrina prima laude:ac dignitate niteret:in domino quieuisse: non equidem sum oblitus me eum tibi in buccinatorē:& uatem fuisse pollicitum:cum æstate superiore Dominationem uisitassem Reuerendissimam tuam:& meam sponsionē & fidem tanq̄ uadimonium exactam a te fuisse:quā ingenue dedi præter mortem nihil excipiens: quæ una est:sine q̄ nemo deliberat. Nunc uadimonium mors subita: & inexpectata dissoluit: meq; dolentem liberauit:nō fidem: Sed promissum abrumpēs. Qđ significandū tibi mox cēsuncū beatæ quadragesimæ tēpus i limine sit: quo possis uel de nostris Augustinianis hominibus: Si q liberi erunt: tibique placuerit:uel de alterius ꝓfessionis quopiā ardente Tubicine Cathedrali auditorio isti tuo opportune cōsulere: egoq; uideat uetus filius rē patris & domini haud negle

xisse:cuius sanctæ Dignationi me iterum:itetumq; cōmito: ei dē precans incolumitatem:& sanctam in domino pacem. Vale. Romæ XIIII.Kal.Febtuarias.M.cccc lxxxxiii.

Ad Albertum Veronēsem Abbatem Fesulaṝ Epist.C.xxv.

n Ihil facturus es mihi hoc tpore gratius Alberte charissime q̄ si operā oēm tuā accurate & impigre dederis:uti libelli ii nostri:de q̄bus ad te scripsi alteris meis:ad me pferāt āteaq̄ ab urbe digrediar:quod factuṝ me eqdem puto ad sanctæ q̄dragesimæ caput. Desyderati.n.quæsitiq; sunt magno studio a q̄busdā nō paruis romana in Curia uiris:deq; nobis præterea bene pmeritis:q̄bus dū obsequor:minus qdē dare:q̄ accipere rem sane mihi gratissimam uideor. Tuam itaq; i hoc ut mihi diligentiam præstes Alb. Venerabilis:ac perhumane te in domino quantum oīo possum & rogo:& flagito. Vale.

Ad dominum Philippum Cremonensem Iure pontificio clarum & Cremonensis ecclesiæ Canonicum Epi.C.xxyi.

o Mnium rerum:quibus in uita gaudemus: ea iucūdissima mihi plane uidetur in primis:cum ea sese homines cōsuetudine:familiaritateq; iunguntur:quam uirtus candida: morum Similitudo bonoṝq; studiū cōflat & excitat. Hæc mihi necessitudo cum Iacobo Tocho Aqlano diutissima:& suauissima fuit: quē Viṝ præstātem:& claṝ doctrina:tuiq; p similē in Vicarium istius Episcopalis ecclesiæ suæ cū Reuerēdissimus destinet Ascāius:amice eqdē putaui:atq; optime facere:si te absentem illi desiderabilē:eūq; tibi uicissim cum istic aderit amādū colēdūq; porrigerē. Quæ mea cogitatio quātum Sane utriq;uēm extiterit grata:fructumq; pepererit:tantū Matthæū uēm insculptum memori animo habetote præserti interorandū. Valete. Romæ.

Ad Euangelistam Vincentinum Concanonicum Venerabilem Apologia. C.xxyii.

s Cribis Euangelista officiose ac Suauissime te mihi aliquāto timere quorundam uel indignationem: uel murmur:q non gaudent q mutuam pacem:atq; concordiam cum monastico ordine Romæ sollicito:rati satius altercationem Iudicio discerni:q̄ amico cōsensu. Nunquam ego mi Euang. loqui quenquā de re communi multorum quod conciperit: tanti facere didici:

quanti tacitã bonoꝝ opeꝝ cõſcientiã: & publicã religiõis qetẽ: ac dignitatẽ: Quæ ẽ apud cæteros facilis: apud nr̃os ſemp libertima fuit dicẽdi Venia: Sed cõpõe tu mi Euãg. parũ p Initia media: ex tremaq̃ȝ hac i te quæſita. ſuſcepta acta ue: & uide qd aſſecuta ẽ ha ctenus utraq̃ȝ pars: aut poſtremo qd aſſecutura credat. An aliud dices: q̃ peccatũ: q̃ multoꝝ ſcãdalũ: q̃ conturbationẽ ĩtrinſecam: q̃ dedecus: & famæ: burſæque diſpendium? Adde qd ſacri: ac Re uerẽdiſſimi romani Pres: & q nos ẽt ꝑpẽſius diligũt: ſentiãt. mo neãt. obiectent. Velim qui facile abſentes diiudicãt: & q rent no ſtrã ſalutẽ: & dignitatẽ cõtineri totã ãteceſſione potiore: & q Ma chabeoꝝ exemplo dimicandũ pſuadẽt. Velim dico ad hãc uſq̃ȝ poſſent Curiã aures diſtẽdere: Audirẽt de nobis fabulas: a qbus religioſus & uerecundus aius debet nõ minus qdẽ: q̃ a turpi ſcele re ſic abhorrere. Decus religioſum non eſt poſitũ i precedẽtia hu iuſmodi uana: Sed in ea uirtute: & gradu: qui maxime illuſtratur hũilitate. patientia. bonoꝝq̃ȝ cõtẽptu. Addo & tibi hoc tñ. mi Euã geliſta cariſſime neminẽ eſſe: q de determinãda cõtrouerſia iſta iudicio magis ardeat: q̃ ipſe ardeo. pax modo: & exitus quietus in de ſit ſecuturus. Nõ præpedio ego iudicium. non exturbo ſenten tiam. non diem protraho. Sed turpes rixas. impenſaſq̃ȝ inutiles. pe riculoſaq̃ȝ nũc tẽpora graui cõſilio diffugio. Quin & illud affir mo ſi quotquot homines & induſtrios & ſapiẽtes habemus anni xi fuiſſent: neque accelerare iudiciũ: neq̃ȝ litis exitũ maturius po tuiſſent. A quo die creatus nouus eſt Pontifex iudicioꝝ: cauſaꝝq̃ȝ ĩterpedita ſũt munera: In excipiẽdis: audiẽdiſq̃ȝ Legatis ab oi Ita lia Romã ꝑfectis totũ hoc datũ ẽ tpus: qbus publicis: ambitioſiſſi miſq̃ȝ Spectaculis nunquam aliqd uiſum ẽ maius. nihil ꝑfuſius. Aſt ego interea tẽporis primũ cũ Seuerio: deinde cũ colegiis am bobus: deniq̃ȝ cũ procuratore philippo: uiris omnibus optimis: ac ꝓbatiſſimis de pace: concordiaq̃ȝ tractaui: nihil noſtris iuribus de rogãs. Venere ad poſtremos hos dies noſter Celſus: & Monacho rum ꝓcuratoꝝ: qui noſtra ſtudia: actaq̃ȝ omnia ita ꝓbarũt: ut ꝓbari nequeant magis: putantes præſtabilius fore rem huiuſmodi iſtã per nos terminari beniuole: q̃ p anos forſitan plurimos ancipiti euentu rotari. Ego ut ãtea ſemper: ſic & modo q̃ Romæ agam in uitus oſus indigna: quæ uideo: teſtis & præſens inſpector ueri qa

non mentior est mihi deus. Sed uoluerim: noluerim impatus mi bi in urbē accessus subeundus fuit: & multoꝝ deinde Patrū sua sibus: ac precibus obtemperādum. Quare his omnibus: quos scri bis de me sentire aliter: & ꝓlog idigne ut desināt itolerātibus ais esse: & ad leuē pauet harūdinis umbrā has legēdas ꝓfetre prudēs & officiosa Charitas poterit tua & ut sit mihi suis auxilio ꝑcibus etiam uehemēter rogare. Vale ac ꝑ me iuicem ora. Romæ.

Ad Marianum amicum Epistola. C. XXVIII.

m Vnusculū tuū Mariāe fili fuit mihi gratū: q gratissimus semper tu mihi fuisti: meaq3 instituta secutus: Neque uel uile uel perexiguū putaī didici unq̄: quod ab amico: generosoq3 aio ꝓficisci crediderī. Ago tibi itaq3 gratias: reddā & aliq̄n fortas se. Vale fili dulcissime utq3 cœpisti cum uirtute i domino uiue.

Ad Ioannem Augustinum Vercelensem Concanonicum respō siua ad ea quæ scribit de oblectatione lectiōis. deque bayarum & puteoli reliquiis uisitandis: & de spectabili pompa inclyti federi ci in adoratione Pontificis Epistola. C. XXVIIII.

q Vod sēpet effecisti Ioānes Augustie charissime: ita & mō elegāti: & suauissima una tua epistola mihi declaras q̄to studio: amoreq3 uidēdi mei teneare: quā tātā auiditatē cum alio qn explere nō possis: q̄ isto dulci cōpendio: te uersari: occupatiq3 quotidie in nostris libellis: epistolisq3 legendis: Quæ lectio: ut q dem potest: me loquentem uel tibi referat. Addis & scripta huius modi nostra: quæ ita te detinent: atq3 oblectant: cōmunia te mul tis effecisse uiris eruditis: atq3 beniuolis: qui me Auctore præsen te confrui tecum Neapoli optant: quo ut ueniam iterum rogas: iterumque congeminas: proponens mihi tanquam irritamentū blandissimum Puteoli: Bayarumq3 deambulationes uicias atq3 lætissimas: quæ olim loca extiterunt Romanorum exquisitæ: pri mæq3 deliciæ: Ad hæc fāe mi Aug. plurimū moueor. Quid. n. mi hi pōt eē ꝑciosius: q̄ te pn̄te: & iis tecū q nos ita cupiūt i Dn̄o frui & Sāctos simul ꝗ deo: egregiisq3 uirtūtibus cōmiscer sermones? Quid & ad laxādū tātisꝑ aium iucūdius: atq3 suauius puteolāis istis: bayisq3 Spectaculis: q̄bus nihil admirabilius fuit oli. Vbi

Ad forū diui Celsi & Pontis caput Tiberini bombis atque crepitibus ex Adriana Mole iactatis q̄ti cælū:& mugire dixisses. Quibus sonipedes exciti contineri gradu nō poterāt: ut pulcherrimū esset agiles motus īspicer͂. Nō publicus uicus ullus.nō fora.nō porticus.nō fenestræ desup capere poterāt ꝓspectātes. Ab spectaculi uanitate cū iis: q mecū erant honestissimis sacerdotibus attōitus abii. Ve͛ᵹ que ut fatear:uelutit Xerxes quodā cōfertissimū exercitū cōspicatus fuit:sic ego uehemēter īgemui tā floridā:selectāque hominum turbā:cadauera cito futura:ꝓtulique illud Solomonis elogium. Vanitas uanitatū:& omnia uāitas: Persiique uersiculū O curas hominum o quantū est in rebus inane!.
Appellauique fœliciores:q possunt ridenda: ianiaque ista cōtemnere:q̄ q illis abundant. Illud etiam indolui Qui pietate:deuotioneque colēdus est:tā ābitiosis:īsanisque honoribus coli.Ita fit Paulo edocente ut diligentibus deū omnia coopetent̃ ī bonū iis q secundum ꝓpositum uocati sunt sācti.Ora itaque ut ex umbraticis huiusmodi istis: defluētibusque spectaculis ad manentē illā patriā:quæ rege Christo uere triūphat:meriti aliq̄do perueniamus. Vale:mutuoque mea lux ora·Romæ ex æde uirtutū & pacis.VI. Idus Ianuarias.M.cccclxxxiiii.

Ad Gentilem Aretinū Episcopū:reuerendæ uirtutis & eruditi generosique āimi Viᵹ de suo æmenissimo fōte domo,deque trāsmisso ad eū libro Epi.C.XXX

i N Domino Iesu plurimū Salue Gētiles pater & Domine Tuum ad fōtē: q peremni largitate: Spectabilique & naturæ:& artis illecebra Viatoᵹ ad se rapit:nescio magis an sic ca ora labore:an egregii spiritus oculos Romā ipse dū peterē: te decus meū Gentiles salutaui.Tuque suauis:ac perhumāus post sāctos amplexus ut domū iteriorem subirē de uia me composuisti:& ad mordendum ac delibandū aliquid amicum stomacho: itinerantique cōueniens: tempestiua cū mihi necdum etiā esset hora coegisti:Feci quod uoluisti:quoniā Episcopi neque mihi recusāda egregia humanitas fuit. Denique omnē cū lustramus reliquā domū mire:pulcherrimeque paruo ambitu collectā atque disposi tam: secessum uere sācto philosopho dignū:de Bibiliotecula ibi rustica tua,en agnosco gaudia salutaria nostra nō rustico tegmie

sed insigni cultu polita:de quibus cũ pauca quædam fuisses ami ce loquutus: ptinus adiecisti ut cætera opuscula:& uarias meas Epi stolas:qs audisses eẽ formatas:tibi ad gaudia ipa cõiungerem.In quo tibi:mihi patri:mihiq3 domino uolentissime obsequens: ex impressis illis libellis ad te mitto unum:porro non qualem uel di gnitas tua:uel cultissimus:& ornatissimus animus meret:& postu lat:sed qualẽ pfecto habui:In quo nõ tam preciũ qdem q̃ meum erga te aium piũ & plurimũ:ac tibi agnitũ oro libratо magne:ge neroseq3 Gentiles. Vale:tuũq3 Matthæum in domino:qđ facis: ama. Ex Fesulano nostro Cœnobio.iii.Kll. Februarias.

Ad Ioãnem Philippũ fratrem & Conca.familiaris Ep. C.xxxi.

t E mea fefelli anima.tuam frater expectationem ellusi: qui Roma rediens: Veronã tecũ quadragesimaȝ nõ ierim isto contubernio pulcherrimo:beatoq3 tempore te fruiturus in domio & magno meum Augustinum ore nostris Ciuibus cõcionantem inspecturus. Sed ut Bononiæ consederim:non parua nec indi gna me impulit ratio:quam cum noueris:neq3 ea tibi:ut puto:erit forsitan iniucunda.Quare apud uos quæso facilis mihi:lætaque sit uenia.Tempoȝ oĩa:locoȝq3 sunt.Quæque in hoc iactura est: instaurari perfacile potest:cum tempus uenerit:plenaq3 dies: quã tam sperare tutius:q̃ nobis polliceri eqdem possumus. Lõga ipsi No sæpe fila distendimus texturam facturi: quam uix incœptam aut euentus fortunæ uariat:qui p momenta omnia se infert incertus: aut abrumpit infida:& propera Mors. Quæ iis timenda nullo tam quidem modo est:qui recte sua omnia agunt:quoniã præter mortem:inquieti semper animi nullus alius beatus est finis: aut calamitatum istatium terminus.Q m itaq3 ex his duobus humana omnia pendent:ita nos expediamus:ipcinctuq3 seruemus:ut uel ludificati fortuna:uel morte ab humãis euocati cũ illa stare:& cũ ista cõmigrare nõ formidẽus:ad quod sit nobis auxilio:q æterno No: cõsilio:inscrutabiliq3 bonitate sic uoluit humana pendere. Vale ac Mutuum ora. Bononiæ.iii.Idus Apriles.

Ad zachariã Liliũ cohortatio ad.pergẽdũ magna uirtute: animi q3 ppetuitate i religiosã:& sanctã rẽ cæptã.Epi.C.xxxii.

c Ogito de te plerũq3 mi zacharia: qppe q tũ es mihi cha rus: ac perdilectus: atque esse curasti: cum te totum meas in manus: meumque in arbitrium deo sacrandus:ac serui

turus con cessisti. Atque illud uehementer cupio:uehementerq; a Pio & Maximo Iesu peto & oro:ut icrementū:exitūq; fœlicē tuis cœptis istis optimis:atq; sāctissimis béig nus ipse suppeditet:teq; ita icendat idies:ut prior ille diuini amoris igniculus sublimē cō crescat i flammā:q̄ icensus nō cesses unq̄:q̄tū potro tibi licet:relic tis humāis cælestia quærere.iis artibus:iis stimulis:iisq; sudoribus: sie qbus haud it' ad astra. Hic generosū animū tuū totū.hic fidē omnē.hic spē idubiā.patientiā.abstientiā.castitatē.pauptatē. obe dietiā tecū aduoca ad sacrificadū hostiā uiuentē atq; ppetuā ani mā deo. Sitq; tibi iprimis Oratio crebra sēp i corde:oreq;:ut quic qd mēs dulcedin is plēa cōcepit:ligua nitēs ebulliat. Ab iis cōtra: quæ ueluti cœnū fetulentū cōculcasti nup:terrenis illecebris:uāis q; cōsuetudinibus nō mius abhorreas:q̄ a uenenis letiferis:deq; iis neq; sermo:neq; recogitatio tibi āimo subeat ulla. Q uæ iam amasti.cōq̄sisti.p̄ciosaue duxisti:iā ifesta.iā inimica.iā dēiq; mor tifeta nō mō deuita: sed ēt omnino dedisce:abradeq; memoria: aut si nō potes a mente stirpitus: memoriaq; delere:i ea iā iter fili os excussoꝝ numeratus sagittas effulgura māu potenti:& gladiū Spiritus exere:quod est uerbū dei: Verbū inq̄ qd' potens est non solū docere quæ eligenda sūt:quæ & fugienda & prælucere tibi pedibus uti lucerna : Veꝝ ēt collidere: atq; cōterere ois conatus: omnisq; aduersus te uires callidi ueteratoris:& hostis antiq:q sē p circuit i requęrendo quē deuoret. Eteni manū mittentē ad aratꝝ: & retrospicientē stati: aptū nullo qdē mō regno dei di uinum i euāgelio fat' oraculū. Et Loth sāctissimi Vxorem i Sodo mas retrouersam:dum fugeret:legimus corriguisse:inq; Salis Sta tuā fuisse mutatā Q uæ zacharia tibi semel illuxit cælestis gratia: mille eam oculis serua:atq;defende illius triti uersiculi mēor:quē sæpe cantasti:Nō minor est uirtus q̄ quærere parta tueri:& dauiti ci moniti Sicut Iuuentus tua:ita Senectus tua. Possū qbus Colos senses Apostolus:te iisdē zacharia affari uerbis:recteq; hortari:Si cōsurexisti cū xp̄o:quæ sursū sūt quærere ubi xp̄us est in gloria dei sedens:quæ sursū sunt sapi:non quæ sup terram. Hoc natura humanis est isitū oculis:ut si post Solē intres umbrosa nihil sa ne conspicias. Sic qui ab interna equidem luce se conuerterit ad exteriores tenebras mundi:ināesq; & pallidas umbras:ut excæcet̄ protinus miser necesse utiq; fuerit: extincto illi sole iusticiæ: qui

Christus splendidissimus est:alioquin nullo modo uisibilis: nisi innoxio:purificatoq; cóspectui:queadmodú i psalmo Beati mú do corde:qm ipi deú uidebút Propheta cómemorat. Qui enim p Syrtes:& Scopulos Vela dedisti:incerto sidere errans: & fluctu ans:tétansq; naufragiú:collectis núc carbasis portú tene: & quæ te firmet ualidã Ancorá iacta. Neptunú Siqdé:ut i uetere puerbio dictum meminimus:improbe accusat:q iterum naufragium facit. Ego nó tibi mi zacharia diffisus:Sed ut ad palmam gloriosæ im mortalitatis tibi propositam alacrius curans:ista conscripsi:illo ip so Charitatis zelo:quo te ad Tyrociniú duxi: in quo qtú sane p feceris:tantú & ipse lætabor. Vale.oraq; Sæpe p utriusq; Salute. Bon.ex.S.Io.in Monte nonis Apri. Mcccclxxxxiii. No.

Ad Marcum Veronensem Concanonicum & arden tem dei Præconem Epistola.Cxxxiii.

q Vam fecte:fausteq; apud Volaterráos res Marce tibi suc cesserint:ut mihi significes opto:rogoq; magnopere: qq suspicari mihi facile licet ex antea acta tua uirtute:euentisque secú dis te non nisi peregregie:atq; sanctissime præclare tuú munus tractasse:absoluisseque cú laude. Sed ita solet imodica charitas:ut semper sit de fide:ueritateq; sollicita: Quo fiebat cum te Floren tiæ præsens audirem:oblectarer:ædificarerq; uehemétertunc tam ad maiorem etiam fidem quid sentirent alii sæpius percuntarer: Quare de te omni tua litteras a te pater expecto:quas te daturum iucúdas non dubito.Iacobus Thocus Aquilanus: Vir egregia bo nitate:& sacri Iuris peritia clarus Cremonam iuit nomie Cardia lis Ascanii Vicariatum Episcopalem administraturus. Is quantú Ordini imprimis deuotus sit nostro:quátum & mihi præterea de ditus non te Marce puto latere. De ecclesia illa ampla:atq; specta bili:& umbilico urbis medio posita ad proseminandú euangeli um christi uentura Quadragesima tibi decernenda opportuna uerba cum homine feci:q própitissimus est:si tu ánuis eam tibi p curare diligenter:teq; uelut agelú dei omni officio: & pietate có plecti. Iussi illú ita subsistere donec:ipse rescribas. Quare si non te.M.deliciæ Tuscæ deuinciunt:grauaris ue asperrimas alpes traii cere:fac nos protinus certiores auditorium illud tibi placere. Agá ex tuo iudicio:uotoq; rem istam tuam:immo & meam: quoniam.

nihil tam tuum fuit unq̄:quod dulcis:& fraterna charitas:& beni uolentia tua passa sit a me esse alienum. Paucos ad dies benedicto & maximo deo mihi propicio ad Capitulum generale me conferam:quæ fors mansura me sit ignorans:Sed utinā trāquilla : & a publicis negotiis libera. Dimisso uero sacro ipso Sēatu nihil mo rabor te de meo omni:tuoq; euentu facere certiorem:qui interim mihi de cælo præsidium ad assequendum beatū libeꝝ ociū ardētibus precibus tuis iplora. Eleuterius noster extremū uitæ diē subi isse pie atq; sanctissime nūciat a Veronensibus nostris: cui emigranti magno solatio fuere : qui forte aderant:optimi cōpatriotæ Generalis pater:Iustinus & Gabriel : Audio Valerium nostrum Euangelium Mantuæ tanta gratia& laude tractasse:ut desyderiū sædatum Episcopo sit:quod amplissimum de Ioanne Vercellēsi conceperat:quæ mihi magnæ lætitiæ res plane fuit:qui Ioannem illi anteq̄ e uita migraret spopunderā: qui & Valerium quonda amantissimum mihi filium:& sub mea disciplina Tyrunculum tam repente audiam ad egregiam pulpiti dignitatem peruasisse. Aliud quod scribam modo non habeo: nisi ut bene Valeas. Bononiæ Idibus Marciis. MCCCCLXXXXIII.

Recuperationes Fesulanas has elegantissimas Opus quidem aureum:& penitus Diuinum q̄castigatissime Impressit omni solertia Bazalerus de Bazaleris Ciuis Bononiensis In Alma Ciuitate Bononiæ. Anno Salutis MCCCCLxxxxiii. Vigessimo octauo Kallendas Octobres.

REGISTRVM.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.K.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.

Omnes sunt quaterniones excepto ultimo qui est ternus.

LAVS DEO OMNIPOTENTI.

